ဝဏ္ဏနသာရဝိသာဝိနီ

ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတော် သမ္ဗုဒ္ဓဘာသာကြီး
"ဓမ္မမဟာသီရိသုခမ္မ" ဒေါက်တာဦးဘဦးလက်ထက်
ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၌
ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲနေသည့်အချိန်

လက်ပံတန်းမြို့၊
" သဒ္ဓမ္မဇောတိကဓမ္မာစရိယဂါတကဗ္ဗသိုလ် "
ဆရာတော်ဘုရား
အသုံးချေးသားတည့်ထွင် စီရင်တော်မူအပ်သော

ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍိကျမ်းကြီး၊
တတိယတွဲ၊

တဆင့်ကူးယူရေးသားပုံနှိပ်ခွင့်မပြု၊

လက်ပံတန်းမြို့၊
နဂရသိဒ္ဓိပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်။
၁၃၁၇-ခုနှစ်၊

လက်ပံတန်းမြို့။
ဓာတုကထာဝိဘာဝနီကျမ်းပြု
သဒ္ဓမ္မောဒယအဘိဓမ္မာညဝါတက္ကသိုလ်ဆရာတော်ဘုရားပုံ။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မဟာနိဒါန်း။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မဟာနိဒါန်း။

ပဋ္ဌာနသာရ ဝိဘာဝနီ အဘိဓမ္မာညွှဝါ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိ(တတိယတွဲ)ကျမ်းကြီး၏ နိဒါန်းကို၊ သာသနာတော်သက္ကရာဇ်(၂၄၉၉)ခု၊ ကောဇာသက္ကရာဇ်(၁၃၁၇)ခု၊ နတ်တော်လဆန်း(၂)ရက် သောကြာနေ့မှစ၍၊ ရန်ကုန်မြို့ကမ္ဘာအေးသိရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ မဟာပါသာဏလိုဏ်ဂူတော်ကြီးအတွင်း၌၊ မြန်မာ, သီဟိုဠ်, ယိုးဒယား, ကမ္ဘောဒီးယား, လာအိုစ်, ဗီယက်နန် ထေရဝါဒတိုင်းနိုင်ငံများမှ သံဃာတော်(၅၀၀)ကျော်တို့က ဘုရားသျှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဘုက်စားရာ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီးကို ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြသည့်အချိန်တွင်၊ ၎င်းဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရာသိရိမင်္ဂလာကုန်းမြေဇမ္ဗူဒိပကျောင်းဆောင်အလယ်ထပ်အခန်းအမှတ်(၁၁)၌ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်ရဟန်းပညာယှိကြီး လူပညာယှိကြီး အသီးသီးတို့ မြန်မာပြန်ဆိုတော်မူကြသော မဏိမနိကာယ်မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မြန်မာဘာသာပြန်ကျမ်းကြီးကို ထပ်မံသုမ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ခြင်း ပရိုဝိသောဓနအမှုပြုနေဆဲအခါ၊ အထူးရေးသားပြုပြင်စီရင်အပ်လေသောကြောင့်"ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာနိဒါန်း"ဟု အမည်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်၊

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ၏ အစ။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၌၊ မန္တလေးရတနာပုံ မြို့တည်နန်းတည် ပဥ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် ဘုရားသျှင်သာသနာတော်ကြီး၏ အရင်းမူလဖြစ်သော ပရိယတ္တိသာသနာ အဓွန့်ရှည်စွာတည်ကုံ၍ သာသနာ့ဒါယကာ့သူဘိ အလွယ်တကူ မဖျက်ဆီးနိုင်ကြစိမ့်သော၄ါ၊ ပိဋကတ်သုံးပုံတို့ကို {ကျောက်စာရေးစေ၍} ပဥ္စမသင်္ဂါယနာကျောက်ထက်အက္ခရာ တင်တော်မူခဲ့ပြီးသော်လည်း၊ မြန်မာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ အနှစ်(၁၀၀)တရာတိုင်တိုင် လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ကြစဉ်က၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများအပြားပင် ခရစ်ယာန်,မဟာမေဒင်အစရှိသောဘာသာတပါးသို့ ကူးပြောင်းသွားကြကုန်၍၊ သာသနာ့ပြုမင်းနှင့်ကင်းကွာကာ၊ သံဃာရာဇာသာသနာပိုင်နှင့် စံနစ်တကျအုပ်ချုပ်မှုအားလုံးပျက်ပြား ဆုံးရှုံးသွားသည့်အပြင်၊ ကမ္ဘာစစ်မီး ဘီစီးနှိပ်

စက်၍ စိတ်ဓာတ်ပျက်ပြား အထောက်အပံ့ ပါးရှားလာမှုကြောင့် မြို့ကြီးများ၌ယေဘုယျအားဖြင့် ရဟန်းငယ်, ရှင်ငယ်အချို့တို့၊ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်ငယ်တို့ကို ချိုးဖေါက်မှုဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို မဟာဒဏ်ဝန်စသည်တို့က တားဆီးနိုင်စွမ်းမယှဉ်ဖြစ်ပြန်သဖြင့်၊ သာသနာတော်အလွန်ညှိုးငယ်နေစဉ်၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအမှူးရှိသော မြန်မာ့အာဇာနည်သူရဲကောင်းမျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က မြန်မာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့လက်မှ ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၍ လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြီးသော်လည်း၊ တိုင်းတပါးမှမိစ္ဆာဝါဒများ ဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးလာပြန်သဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာ ရဟန်းရှင်လူ သူတော်ကောင်းတို့ ကောင်းစွာထိမ်းသိမ်း စောင့်ရှောက်လာခဲ့ကြသဖြင့်၊ ကြွင်းကျန်နေသေးသော ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးကို အကြွင်းမဲ့ဖျက်ဆီးတော့မည့် ကြီးမားကြောက်မက်ဖွယ်ရာ သာသနာ့ဘေးအန္တရာယ်ကြီးသည် မြန်မာလူငယ်စသည်တို့အပေါ်သို့ ကျရောက် ကူးစက် လာပြန်သောကြောင့်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့က သာသနာရေးဌာနသီးသန့်ဖွင့်လှစ်ကာ၊ သာသနာရေးဝန်ကြီး ဦးဝင်း (ယခုအမေရိကန်သံအမတ်ကြီး)ကို စီမံအုပ်ချုပ်စေ၍၊ သာသနာတော်ကို အားပေးချီးမြှောက်လာကြသည့်အပြင်၊ သာသနာတော်အကျိုးကို အထူးသိလားတော်တကြကုန်သော “**သတိုးသီရိသုဓမ္မ**” ဆာဦးသွင်၊ တရားဝန်ကြီးချုပ် “**သတိုးသီရိသုဓမ္မ, အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ**” ဦးသိမ်းမောင် တရားဝန်ကြီး “**သတိုးမဟာသရေစည်သူ**” ဦးချန်ထွန်းအစရှိသောလူပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကလည်း၊ သာသနာတော်ကွယ်ပျောက်တော့မည့် ဘေးအန္တရာယ်ကြီးကိုအချိန်မှီ ဟန့်တားကာကွယ်ရန် အကြံဖြစ်ပေါ်လာကြသည့်အတိုင်း၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူကြကုန်သော၊ သုဓမ္မာ, ရွှေကျင်, ဒွါရဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ကျမ်းတတ်အကျော်အမော် ဆရာတော်ဘုရားကြီးအသီးသီးတို့နှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းကာ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရန် စိုင်းပြင်းကြလေသည်၊ ထိုအချိန်အခါမှစ၍ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပေသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ့ အဖွဲ့ချုပ်ကြီး

ယင်းသို့ စိုင်းပြင်း တိုင်ပင် ညှိနှိုင်း ကြကုန်၍၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ အားပေးထောက်ခံချက်အရ၊ နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့

ချုပ်ကြီးကို၊ "**သတိုးသီရိသုဓမ္မ**" ဆရာဦးသွင်-ပဌမဥက္ကဋ္ဌ၊ တရားဝန်ကြီးချုပ် "**သတိုးသီရိသုဓမ္မ အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ**" ဦးသိမ်းမောင်-ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊ တရားဝန်ကြီး "**သတိုးမဟာ သရေစည်သူ**" ဦးချန်ထွန်း-အကျိုးဆောင်စသည်တို့ စီမံခန့်ခွဲကြီးမှူးတည်ထောင်လျက်၊ အလွန်ကြီးမားတင့်တယ်၍ မြန်မာ့ရာဇဝင်၌ မကြုံစဖူး အထူးကြီးကျယ်သော သိရိမင်္ဂလာ ကမ္ဘာအေးစေတီတော်ကို ဗဟိုပြုကာ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရန် မဟာပါသာဏလိုဏ်ဂူတော်ကြီး၊ သံဃာတော်များ သီတင်းသုံးတော်မူရန် ဇမ္ဗူဒီပ ကျောင်းဆောင်၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ ကျောင်းဆောင်၊ ဥတ္တရကုရု ကျောင်းဆောင်၊ အပရဂေါယာန ကျောင်းဆောင်၊ ဘုံသုံးဆင့်အခန်းကြီးငယ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာပါဝင်သော အုဋ်တိုက်ကျောင်းဆောင်တော်ကြီးစသည့် သာသနာ့အဆောက်အဦကြီးများကို ငွေသိန်းပေါင်း သုံးရာကျော်အကုန်အကျခံကာ တည်ဆောက်ကြကုန်၍၊ သိဒ္ဓိမင်္ဂလာသော ကမင်းတရား၏ ပုံထုံးကို နှလုံးမူကာ ပဉ္စသီးလေးပါးတို့ကို လိုသလောက်ပြည့်စုံအောင်ဆောက်ပံ့ကြလေသည်။

သံဃာဝန်ဆောင် အဖွဲ့ကြီး ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ သံဃာတော်တို့ကလည်း၊ အသျှင်မဟာကဿပ အစရှိသော သင်္ဂီတိကာရက မဟာထေရ်တို့၏ ပုံထုံးကို နှလုံးမူကာ၊ သံဃာဝန်ဆောင်အဖွဲ့ကြီးကို မန္တလေးမြို့မိုးယံကောင်းတိုက် "**အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု**" ညောင်ရမ်းဆရာတော်ဘုရားကြီး ဥက္ကဋ္ဌ၊ ရန်ကုန်ဗားကရာတောရဆရာတော် အသျှင်နာဂဝံသ ပဌမအကျိုးဆောင်၊ မန္တလေး ဝိဇ္ဇာလက်ာရ ဆရာတော်အသျှင် ဝိသုဒ္ဓ ဒုတိယအကျိုးဆောင် အစရှိသော ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသည့် ဘာသန္တရဆော, ဂန္ထန္တရ ဗဟုသုတ ဆရာတော်ကြီးများ ဦးစီးကာ တည်ထောင် ဖွဲ့စည်းတော်မူကြလေသည်။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ တင်ခြင်း ယင်းသို့ နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့ချုပ်ကြီးမှ ပဏ္ဍယာနုဂ္ဂဟအမှု လုံလောက်စွာပြုချက်အရ၊ သံဃာဝန်ဆောင်အဖွဲ့ကြီးက ကြီးမှူးကာ မြန်မာ, သီဟိုဠ်, ယိုးဒယား, ကမ္ဘောဒီးယား, လာအို(စ်)ဗီယက်နန် အစရှိသော ထေရဝါဒ တိုင်းနိုင်ငံများမှ

သံဃာရာဇာသာသနာပိုင် အစရှိသော ကျမ်းတတ် အကျော်အမော် သံဃာတော်(၂၀၀၀)နှစ်ထောင်ကျော်တို့ကို ပင့်ဆောင်ကာဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီးကို ကမ္ဘာကျော်အောင် ဆင်နွှဲတော်မူခဲ့ကြလေသည်၊

ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်း ယင်းသို့ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီးဆင်နွှဲနေသည့် အချိန်နှင့် မရှေးမနှောင်းကာလ၌ ပိဋကတ်သုံးပုံ အာဂုံဆောင်"**အသျှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ**" အစရှိသော အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၊ ရဟန္တာဟု သမုတ်အပ်ကုန်သော "**ဝေဘူဆရာတော်**" အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးများ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာကြလေသည်၊

ယိုးဒယား ဒုတိယ သာသနာပိုင်နှင့် ယိုးဒယား နန်းရင်းဝန်ကြီး ယင်းသို့ ပိဋကတ်သုံးပုံ ပါဠိတော်များကို ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ တင်တော်မူကြ၍ စတုတ္ထ အကြိမ်မြောက် ရောက်လတ်သောအခါ၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံတော်မှ ဒုတိယသာသနာပိုင်၊ ဝပ် ပဋ္ဌမသံဃနာယက ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် ယိုးဒယားနန်းရင်းဝန်ကြီး"**ဖီးလ်မာရှယ်ဖီဗွန်ဆွန်ခွန်ဂရမ်**"တို့သည် ထူးခြားသော အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်သည့် ဘုရားသျှင် ရုပ်ပွားမတ်ရပ်တော်တဆူကို ပင့်ဆောင်၍ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ ယိုဒယားအစိုးရပိုင် လေယာဉ်ဖြင့်ကြွရောက်လာကြသောအခါနှစ်သိန်းကျော်ရှိမြန်မာလူထုကြီးက ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ သောင်းသောင်းဖျဖျ ကြိုဆိုကြလေသည်၊

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စတုတ္ထသျှာမ သန္နိပါတ ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စတုတ္ထ မဟာသမ္မ သဘင်ကြီးကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် သမ္မတကြီး"**အဂ္ဂသီရိသုဓမ္မ**" ဒေါက်တာ ဦးဘဦးက "သျှာမသန္နိပါတ"ဟု တွင်စေရန် အမိန့်တော်ပြန်ပြီးလျှင်၊ ယိုးဒယားနန်းရင်းဝန်ကြီး"**ဖီးလ်မာရှယ်ဖီဗွန်ဆွန်ခွန်ဂရမ်**"က **အခမ်းအနားဖြင့်** ဖွင့်လှစ်လိုက်သောအခါ ခရုသင်းသံ,စည်ကြီးသံ,ကောင်းချီးသာဓုခေါ်သံ တို့သည် နဘံတုန်ဟီး, ကြက်သီးထခမန်း, ရှင်လန်းကြီးကျယ်စွာ ပေါ်ထွက်လာချိန်၊ ယိုးဒယား ဒုတိယသာသနာပိုင် ဝပ် ပဋ္ဌမ သံဃနာယက ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စတုတ္ထသျှာမ သန္နိပါတ၏ ပဓာနနာယကကြီးအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်တော်မူလေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို သင်္ဂါယနာတင်ခြင်း

ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ၏ စတုတ္ထသျှ ာသန္နိပါတ်၌ ဘုရားသျှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကျက်စားရာ မဟာသမုဒ္ဒရာ၊ ပမာနှိုင်းဆွယ်၊ နက်ကျယ်လှ၍၊ အတိဂမ္ဘီရတရဖြစ်သည့် ပဋ္ဌာန်း အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီးကို ထူးခြားစွာ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြလေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်

ထိုပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကြီးကို "**တိပိဋကဓရလင်္ကာရသာမိမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု၊ နန္ဒမေဓာဘိသိရိပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု**" ဘွဲ့တံဆိပ်တော်နှစ်တန်ကို ခံယူရယူတော်မူသော ထန်းတပင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် မြန်မာဘာသာပြန်နိသျကိုရေးသားပြုပြင်စီရင်တော်မူခဲ့ရာ ထိုပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နိသျ သည်၊ ယခုအခါ "**ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်း**" ဟူသောအမည်ဖြင့်ထင်ရှား၍ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်တဝှမ်းလုံး၌ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာ ညဝါအဖြစ်ဖြင့် သင်ကြားပို့ချရသည့်အပြင်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရပါဠိပဋ္ဌမပြန် စာမေးပွဲ ပဋ္ဌမကြီး ကျောင်းတန်းတို့၌ဘာသာ တရပ်အနေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားလေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအတိုကောက်

ထိုပဋ္ဌာန်း အရကောက်ကျမ်းကြီးသည် အလွန်တရာခက်ခဲ နက်နဲလှလေရကား ပဋ္ဌာန်းညဝါအတွက် အချ,အပို့ အသင်,အကြား ခက်ခဲနေကြသောသံဃာတော်အသျှင်တို့အား အတိုနည်းဖြင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်အရာ လိမ်မာကျွမ်းကျင်စိမ့်သောငှာ၊ (အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု ညောင်ရမ်းဆရာတော်ဘုရားကြီး စံလွန်တော်မူပြီးသည်နောက်၊ ထပ်မံ တင်မြှောက်အပ်သော) သံဃာ့ဝန်ဆောင်အဖွဲ့ကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌ မဟာ့လေးမြို့ "**အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ,အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု**" မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ နယုပဒေသကိုအခြေပြုကာ မစိုးရိမ်ညဝါအဖွဲ့မှ "ပဋ္ဌာန်းအတိုကောက်ဖြတ်လမ်းအရကောက်နည်းပြကျမ်း" ကို ကြိုးပမ်းတည့်ထွင် စီရင်တော်မူခဲ့ကြလေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းမပါခြင်း

ရှေးရှေး သာသနာပြု မြန်မာ ဘုရင် ဧကရာဇ်တို့ဘုန်းမီး နေ့လ၊ တောက်ပတော်မူကြစဉ် အခါက၊ သာသနာတော်ကို အထူး အားပေးကာ၊ ကျမ်းပြုဆရာတော်များအား အထူးမြှောက်စား ချီးပင့်တော်မူချက်အရ၊ ကျမ်းပြု

အကျော်အမော် ဆရာတော်ဘုရားကြီး အသီးသီး ထင်ရှားပေါ်ထွန်းကာ၊ နောင်လာ, နောက်သား ကျမ်းပြုဆရာများ ရေးသားစရာ မယ်မျှ လောက်အောင်၊ လောကီ လောကုတ္တရာ အဖြာဖြာသော ကျမ်းဂန်တို့ကို ရေးသားပြုပြင်စီရင်တော်မူခဲ့ကြသော်လည်း၊ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်း ကြီး၏ အဋ္ဌဂဏ္ဌိကျမ်းကိုမူ မည်သည့်ကျမ်းပြုဆရာတော်ကမျှ ရေး သားစီရင်တော်မူခဲ့ကြဟန်မတူသောကြောင့်၊ မန္တလေးရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင် မင်းတုန်းမင်း တရားကြီး လက် ထက်တော်က၊ ပိဋကတ်တော်အုပ် ရှိနိုင်မြို့စား မဟာသေနာပတိ အ တွင်းဝန်မင်းကြီး "မဟာသိရိဇေယျသူ" ဦးခန့် ရေးသားစီရင်အပ်သော "ပဋ္ဌာနတ်သုံးပုံစာတမ်း"၌ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း မပါ ကြွင်းကျန်နေခဲ့ဟန် တူပေသည်။

ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ၊ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းကို ကြိုးပမ်း တည်ထွင်စီရင်နိုင်စွမ်းသော ဆရာတော်ကြီးများ ထင်ရှားမရှိသောကြောင့်မဟုတ်၊ သဗ္ဗညုဘုရားရှင် ကိုယ်တော် တိုင် သာသနာတော် သက္ကရာဇ် (၂၁၈) ခုနှစ် ရောက် ရောက်လတ် သောအခါ၊ သိရိဓမ္မာသောကမင်းတရားကြီးလက်ထက် တတိယ သင်္ဂါ ယနာတင်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲနေသည့်အခါ၌၊ အသျှင် မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿမထေရ်ရှိ စီရင်တော်မူလတ္တံ့သည်ကို မြင်တော်မူ၍, ကထာဝတ္ထု ကျမ်းကို မာတိကာလောက်သာထား၍, အပြည့်အစုံ ဟောကြားတော် မမူဘဲ ချုံချုံ ထားတော်မူခဲ့သည့် ပုံထုံးကို နှလုံး ထားတော်မူကြ၍၊ "[illegible]" ဟူသောကဝိ လက္ခဏာသတ်ပုံကျမ်းလာစကားအရ၊ ရှေးရှေးကျမ်းတတ် အကျော် အ မော် ဆရာတော် ဘုရားကြီးများသည်၊ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာအရာ ပါရဂူ ရောက်တော်မြောက်တော်မူကြသော်လည်း၊ နောက်နှောင်းကာလ၊ သာသနာတော် တဝက်လွန်ရန် တနှစ်မျှသာလိုသောအခါ၊ နိုင်ငံတော် သမတကြီး "အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ" ဒေါက်တာဦးဘဦးနှင့်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံးက ချစ်ကြည်လေး စားလာအောင် ဆောင်နိုင်သည့်၊ ပဋိဘာန် ဉာဏ်အမြော်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော 'ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု' တို့လက်ထက်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး

ဆင်နွှဲနေသည့်အချိန် "ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ"အမည်တင့်ဆန်း "အဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း" ပေါ်ပေါက်လာလိမ့်မည်ဟုအတည်မြော်မြင်ဆင်ခြင်တော်မမူမိသည့်အလား၊ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဆရာကို ငဲ့ညှာထောက်ထားလျက် ရေးသားစီရင်မှုပြုတော်မမူခဲ့ကြသောကြောင့်၊ ရှေးရှေးမြန်မာဘုရင်တို့လက်ထက်တော်က ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ကျမ်းကြီး၏ အဖွင့်အဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း မပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူလေသည်။

တာဝန်မခံခြင်း

ယင်းသို့ဘာသက်လျှင်တခါ လွန်စွာကြိုတောင်းကြိုခဲလှသော ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာဓမ္မသဘင်ကြီးနှင့်ကံကောင်းထောက်မ၍ ကြုံကြိုက်ရသောအခွင့်၌ ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာဓမ္မသဘင်ကြီးကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့်၊ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရာဌာနဥက္ကာမဟာမိ သိရိမင်္ဂလာ ကုန်းမြေပေါ်၌ပင်လျှင်၊ ဤနံပါတ်(၁၀၀၀)ကျော်ယှိ"ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ"အမည်တင့်ဆန်းအဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းကိုပြီးဆုံးအောင်မြင်သည့်တိုင်အောင်ကြိုးပမ်းတည့်တွင် စီရင်အပ်ပါသော်လည်း၊ထိုနံပါတ်(၁၀၀၀)ကျော်ယှိ "ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ" အမည်တင့်ဆန်းအဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းမှုဖြင့်ဘုရားသျှင်သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ကျက်စားရာ မဟာသမုဒ္ဒရာပမာနှိုင်းဆွယ် နက်ကျယ်လှ၍ အတိဂမ္ဘီရတရ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ကြီးကို ပါရဂူရောက်ထင်မြောက်ကျွမ်းကျင်လိမ့်မည်ဟု တာဝန်မခံပါ။သင့်တော်ရုံမျှ လေ့လာကျက်စား သွားလာနိုင်ဘွယ် အနည်းငယ်အထောက်အပံ့လောက်မျှ ပေးစွမ်းနိုင်စရာယှိပါလိမ့်မည်။

အကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်ခြင်း

ထိုနံပါတ်(၁၀၀၀)ကျော်ယှိ"ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ" အဘိဓမ္မာ ညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း၌မှာ အကျယ်တည့်တွင် စီရင်ရေးသားအပ်သော ကျမ်းမဟုတ်သေးပါ။ အကျဉ်းမျှသာ၊ပညာပါရမီဖြည့်ရန်ရည်၍၊ဉာဏ်မှီသမျှ ရေးသားစီရင်အပ်လေသောကြောင့်၊ထိုကျမ်းဖြင့်ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်လာဂဏ္ဌိပဗ္ဗဟူသမျှကိုပြည့်စွာရေးသားပါယှိသည်ဟုမဆိုသာပါ။

တာဝန်ခံချက် မပြည့်စုံခြင်း

ထို ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ အဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိ(တတိယတွဲ)ကျမ်းကို ရေးသားပုံနှိပ်ချိန်၌၊ ပုံနှိပ်စက္ကူဈေးမှာ (၄-၅)ဆခန့် အဆမတန်ကြီးမားနေသည့်အပြင်၊ နံပါတ်(၃၀၀)ကျော်လောက်သာ ခန့်မှန်းပါလျက်၊ ယခု နံပါတ်(၅၀၀)နီးပါးခန့်ဖြစ်သွားသောကြောင့်၊ တတိယတွဲ၌အကျယ်ရေးသားပါမည်ဟု တာဝန်ခံခဲ့သောအဆုံးအဖြတ် စသည်များကို ထည့်သွင်းရေးသားခွင့်မရပဲ၊ လိုရင်းမျှကိုသာချုံးနိုင်သမျှ အကျဉ်းချုံး၍ သင့်တော်ရုံရေးသားကာ ကျမ်းကိုအပြီးသတ်လိုက်ရပါတော့သည်။

ပဋ္ဌာနသာရ အနုဝိဘာဝနီ

ထိုကြွင်းကျန်နေသောပဋ္ဌာန်းဝိနိစ္ဆယ စသည်များကို၊ နောင်အကြောင်းညီညွတ်၍ စီရင်ရေးသားခွင့်ရပါမူ "ပဋ္ဌာနသာရအနုဝိဘာဝနီ"အမည်ဖြင့် စီရင်ရေးသားလျက်၊ စာချ၊ စာသင် စာပြန်ပွဲဝင်သံဃာတော်အသျှင်တို့၏ ပညာပါရမီကိုကူညီဖြည့်ပါဦးမည်။

အထူးတောင်းပန်ချက်

ယင်းသို့ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ၊ စာချ၊ စာသင် စာပြန်ပွဲဝင် သံဃာတော်အသျှင်တို့၏ ပညာပါရမီကို ကူညီ ဖြည့်သောအားဖြင့်၊ ထို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ အဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း" ကို ပြီးဆုံးအောင်မြင်သည့်အထိ စီရင်ရေးသားနိုင်ခဲ့ပါသော်လည်း၊ ထိုအချိန်က ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဌာနမှ ယုံကြည်စွာ တာဝန်ပေးအပ်သော "ပဋ္ဌာန်း အဘိဓမ္မာပါဠိတော်"ကြီးကို၊ နောက်ဆုံးသုတ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ခြင်း "သြသာနသောဓေယျ"အမှုပြုရခြင်း 'ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီကျမ်း' စက်တင်ပုံနှိပ်၍ မပြီးသေးမီပင် "ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစတုတ္ထသန္နိပါတ"သို့ တက်ရောက်၍ "မဇ္ဈိမနိကာယ် မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မြန်မာဘာသာပြန်ကျမ်းကြီး"ကို၊ ထပ်မံသုတ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ရာ "ပဋိဝိသောဓန" အမှုပြုနေရခြင်း အစရှိသော သာသနကိစ္စကာရကြောင့် ထို"ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီကျမ်း" ကို စက်တင်ပုံနှိပ်ရာ၌ စိတ်ကြေနပ်လောက်အောင် ရေးသားပြုပြင်စီရင်တည်းဖြတ်ခွင့်မရသဖြင့်၊ အပရိသုဒ္ဓ ပမာဒလေခပေါင်း မြောက်မြားစွာ ပါရှိလိမ့်မည်မှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိပါ၊ထိုအပရိသုဒ္ဓ ပမာဒလေခပေါင်း မြောက်မြားစွာတို့ကို ပဋ္ဌာနသာရ

ပိဋကတ်ပါဠိဆရာအား ငဲ့ညှာထောက်ထား အစဉ်သနားသဖြင့်၊ ထင်ရှား သောဆရာတော်တို့ထံ၊ နည်းနာခံ၍ အမှန်ဖြစ်အောင် ပြင်ဆင်မှတ်ယူ တော်မူကြပါမည့်အကြောင်း တောင်းပန်လျှောက်ထားခြင်းဖြင့်'' ဆဌ သင်္ဂါယနာမဟာနိဒါန်း''ကို၊ တခဏ်းရပ်လိုက် ရပါတော့သတည်း၊

ဒဿေယျံ ခလိတံ ဓေဇ္ဇူ၊
သောဓေတွာ တံ ယထာ ဘာဝံ။
ဂဏှေယျုံ အပ္ပမာဒေန၊
ကေ နှ ပဏ္ဍိတာ သုဘာ နှိ။

ဇမ္ဗူဒီပကျောင်းဆောင်။
အလယ်ထပ်၊ အခန်းအမှတ်(၁၁)
သီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ၊ကမ္ဘာအေး။

သိရိပိဿဒဥာဏမဟာထေရော။
ဆတ္တိံသ ဝဿိကော၊
(၁၃၁၇-ခု၊နတ်တော်လ)

ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ တတိယတွဲ။

ဦးရေ၊	မာတိကာ အကျဉ်း၊	နံပါတ်၊
(၁)	ပစ္စုပ္ပန္နဝါရတိကပဋ္ဌာန်းပုန္နာဝါရဆိုရိုးအဓိပ္ပါယ်၊	၁
(၂)	ပစ္စုပ္ပန္နဝါရတိကပဋ္ဌာန်းဝိဘင်္ဂဝါရဆိုရိုးအဓိပ္ပါယ်၊	၁၁
(၃)	သဟဇာတဝါရဆိုရိုးအဓိပ္ပါယ်၊	၂၅၅
(၄)	ပစ္စယဝါရဆိုရိုးအဓိပ္ပါယ်	၂၅၇
(၅)	နိဿယဝါရဆိုရိုး၊	၂၆၀
(၆)	သံသဋ္ဌဝါရဆိုရိုး၊	၂၆၀
(၇)	ပဉှာဝါရဆော်ရိုးအဓိပ္ပါယ်၊	၂၇၂

(တောင်းပန်ချက်၊ ၊ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီတတိယတွဲမှာ၊ နံပါတ် (၃၀၀) ကျော်ခန့်မှန်းပါလျက်၊ ယခုနံပါတ်(၅၁၀)နီးပါးခန့် ယှိသွားသောကြောင့်၊ မာတိကာ အကျယ်ကိုထည့်သွင်းခွင့်မရပဲ၊ အကျဉ်းမျှသာ ထည့်သွင်းလိုက်ရခြင်းဖြစ်ရာ၊ အကျယ် ကို စာချ,စာသင်,စာပြန်ပွဲးဝင်အသျှင်တို့၊ ကိုယ်တော်တိုင် လေ့လာကြည့်ရှု၊ သိမှတ် မှုကိုပြုတော်မူကြရန်၊အထူးတောင်းပန်အပ်ပါကြောင်း။)

ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိအကျဉ်းချုပ်ကြီး

တတိယအကြိမ်။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိ ပဋ္ဌာန်းပုစ္ဆာဝါရအဆိုး။

(၁) နိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌၊ပုစ္ဆာဝါရကိုဟော တော်မူ၏။ထိုပုစ္ဆာဝါရ၌တိုသော်လည်း၊ဓမ္မအနုလုံ,ဓမ္မပစ္စနိက်,ဓမ္မအနု လောမပစ္စနိက်,ဓမ္မပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့်လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထို တွင် ဓမ္မအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ပုစ္ဆာဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ပုစ္ဆာဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကိုစွဲ၍၊ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏ ဖြစ်ပုံကိုမေးအပ်သောဝါရ ဖြစ်သောကြောင့် ပုစ္ဆာဝါရဟုခေါ်ပါသည်၊

ကုသလာဒယော ပဋိစ္စ ဟေတုပစ္စယာဒိဝသေန ကုသလာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိယာ
ပုစ္ဆိတတ္တာ ပုစ္ဆာဝါရော၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၃-၈-၄)

ကုသလာဒယော၊ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ဟေတုပစ္စ

ထိုဝေဒနာတ္တိကအနုလုံ၌ဘုံသော်လည်း၊ တိကပဋ္ဌာန်း၊ ဒုကပဋ္ဌာန်း၊ ဒုကတိက ပဋ္ဌာန်း၊ တိကဒုကပဋ္ဌာန်း၊ တိကတိကပဋ္ဌာန်း၊ ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်းအားဖြင့် ခြောက်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုခြောက်ပါးတို့တွင်၊ တိကပဋ္ဌာန်းကိုရှေးဦး စွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုတိကပဋ္ဌာန်း၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလတိက်၊ ဝေဒနာတိက်အစ ယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါး အပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင် ကုသလတိက်ကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ယာဒိသေနာ၊ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ကုသလာဒီနံ၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ပုစ္ဆိတတ္တာ၊ မေးအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုစ္ဆာဝါရော၊ ပုစ္ဆာဝါရမည်၏၊

ပဏ္ဏတ္တိဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရကိုပင်လျှင် ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသည်၊

ပဏ္ဏတ္တိဝါရောတိပိ တဿေဝ နာမံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၃၈-၄)

ပဏ္ဏတ္တိဝါရောတိပိ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟူသော အမည်သည်လည်း။ တဿေဝ၊ ထိုပုစ္ဆာဝါရ၏ သာလျှင်။ နာမံ၊ အမည်တည်း၊

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကိုစွဲ၍ ဟေတုပစ္စည်း စသည်တို့ ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပညတ်အပ်သော ကြောင့် ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသည်။

ကုသလာဒယော ပဋိစ္စ ဟေတုပစ္စယာဒိဝသေန ကုသလာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိယာ ပညပိယတ္တာ ပဏ္ဏတ္တိဝါရောတိပိ ဝုစ္စတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၃၈-၆)

ကုသလာဒယော၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ဟေတု ပစ္စယာဒိဝသေန၊ ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ကုသလာ ဒီနံ၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို၊ ပညပိယတ္တာ၊ ပညတ်အပ်သည်၏အဖြစ်

(၂) ထိုကုသလတိက်၌တုံသော်လည်း၊ ပဋိစ္စဝါရ,သဟဇာတဝါရ, ပစ္စယဝါရ, နိဿယဝါရ,သံသဋ္ဌဝါရ, သမ္ပယုတ္တဝါရ,ပဉှာဝါရအားဖြင့် ခုနှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုခုနှစ်ပါးတို့တွင် ပဋိစ္စဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုပဋိစ္စဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ပစ္စည်းအနုလုံ,ပစ္စည်းပစ္စနိက်,ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏။ထိုလေးပါးတို့တွင် ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊သုဒ္ဓ,ဧကမူလာဒိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင် သုဒ္ဓကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ထိုသုဒ္ဓ၌တုံသော်လည်း၊ဟေတုပစ္စည်း၏သုဒ္ဓ,အာရမ္မဏပစ္စည်း၏သုဒ္ဓ အစယှိသောအားဖြင့်(၂၄)ပါးအပြားယှိ၏၊ ထို(၂၄)ပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏သုဒ္ဓကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓ၌တုံသော်သည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒ,ကုသလာကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့်ခုနှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊

ကြောင့်။ပဏ္ဏတ္တိဝါရေတိပိ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟူ၍လည်း၊ဝုတ္တော၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

(မြွေအနုလုံစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်၊ပဋ္ဌာန်းခြောက်ကုဋေ၏ အဓိပ္ပါယ်၊ ပစ္စည်းအနုလုံစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဌမတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

သုဒ္ဓဧကမူလာဒိအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်ဝါရကို သုဒ္ဓဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင်၊ ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့ကို၊အခြားပစ္စည်းတို့နှင့်မရောပဲ၊ တပစ္စည်းစီသက်သက်ဟောကြားအပ်သောဝါရကို သုဒ္ဓဟုခေါ်ပါသည်၊

(မေး) အဘယ်ဝါရကို ဧကမူလာဒိဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင် ဟေတုစသောပစ္စည်းကို

(၃) ထိုရုံးစ်ပါ့တို့တွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအစရှိသောအားဖြင့် ရုံးစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား။

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ ဟူသည့်တည်း၊

ယောသာဒိသော၊အကြောင်းရှိသဘောရှိသော၊ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ဓမ္မော၊တရားသည်။ ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ၊တရားကို၊ ပဋိစ္စ ပဋိဂ္ဂဟိတ္ဝာ၊ တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော တူသောအဖြစ်ဖြင့် ရောက်၍၊သိယာ၊ဖြစ်ရာ၏၊

မှုပြု၍ အခြားအားမြှားစသောပစ္စည်းတို့ကို မှုလိသွပ်ကာ ဟောကြားအပ်သောဝါရကို ဧကမူလာဒိဟုခေါ်ပါသည်။

ဥဒါဟရဏ်ကား၊

သုဒ္ဓ၌ သိသာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ၊

ဧကမူလာဒိ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာ-အစရှိသည်တည်း၊

ပဒ(၇)ပါး ဖြစ်သင့်မဖြစ်သင့်ဝိနိစ္ဆယ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရကိုသဟဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဟောကြားရလေရာ၊ ကုသိုလ်တရားကိုစွဲ၍ အကုသိုလ်တရားဖြစ်ခြင်း မရှိသောကြောင့်...... ကုသလပဒ(လ)ကုသလာကုသလ ဗျာကတပဒအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏...... ဟုအခုကောက်ဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းသည် သင့်နိုင်ပါမည်လော၊

(ဖြေ) ဤပုစ္ဆာဝါရ၌ အဖြေနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မေးစရာရှိသမျှကို အကုန်မေးအပ်လေသောကြောင့် ကုသလပဒ (လ) အားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏ .....ဟု အခုကောက်ဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းသည် အသင့်ပင်ဖြစ်ပါသည်၊

သောတာဒိသော၊ထိုသို့သဘောယှိသော၊ ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ဓမ္မော၊တရားသည်၊ဟေတုပစ္စယာ ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇေယျကိ ၊ဖြစ်ရာသလော။

(ကြွင်းအကုသလပဒါင သာန-စသည်တို့ကိုနည်းမှီ၍ဆိုလေ)

ဧမသ္မိံပနပုစ္ဆာဝါရေယမ္ပိဝိဿဇ္ဇနမာနံအတ္ထတောလဗ္ဘတိ၊ယမ္ပိနလဗ္ဘတိ တံသဗ္ဗံပုစ္ဆာဝသေနဥဒ္ဓဋံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၂၁)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ဧတမ္မိ ပုစ္ဆာဝါရေ၊ဤပုစ္ဆာဝါရ၌၊ ယမ္ပိ၊ အကြင်ပုဒ်ကိုလည်း။ဝိဿဇ္ဇနမာနံ၊ဖြေဆိုအပ်သည်ယှိသော်။ အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်။လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏။ယမ္ပိ၊အကြင်ပုဒ်ကိုလည်း၊ ဝိဿဇ္ဇနမာနံ၊ဖြေဆိုအပ်သည်ယှိသော်၊အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်၊ နလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်၊တံသဗ္ဗံ၊ထိုအလုံးစုံကို၊ပုစ္ဆာဝသေန၊ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ဥဒ္ဓဋံ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်၏၊

ထင်းသို့သော်,မရသင့်မခွဲးခြားပဲ၊ ပုစ္ဆာဝါရ၌ ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထုတ်ဆောင်ဟောကြားအပ်သော်လည်း၊ ဝိဿဇ္ဇနာဝါရ၌မူ၊ မရအပ်သောပုဒ်ကိုပယ်၍ ရအပ်သောပုဒ်ကိုသာ ဖြေဆိုဟောကြားတော်မူရလေသည်။

ပရတောပနဝိဿဇ္ဇနေယံနလဗ္ဘတိ၊တံပဟာယယံလဗ္ဘတိတဒေဝဝိဿဇ္ဇိတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၂၃)

ပရတောပန၊နောက်၌ကား။ဝိဿဇ္ဇနေ၊ဝိဿဇ္ဇနာဝါရ၌၊ ယံ၊အကြင်ပုဒ်ကို။နလဗ္ဘတိ၊မရအပ်။တံ၊ထိုပုဒ်ကို။ပဟာယ၊ပယ်စွန့်၍၊ ယံ၊အကြင်ပုဒ်ကို၊လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏၊ တဒေဝ၊ထိုပုဒ်ကိုသာလျှင်၊ ဝိဿဇ္ဇိတံ၊ဖြေဆိုအပ်၏ ၊

ပဋိစ္စပုဒ်ကိုအနက်ယောဇနာရာဍ်မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ပဋိစ္စ-ခွဲး၍ ......ဟု သာဓန်အနက်ယောဇနာသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့် တကွအဖြစ်(လ)ရောက်၍......ဟု အနက် ယောဇနာရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဟုပ္ပတ္တိ သင်္ခါတေန သဒိသဘာဝေနပတ္တော...... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၁၄)အဖွင့်ကိုထောက်၍ တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆို

(၄) သုဒ္ဓကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဒုကာဒိကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုဒုကာဒိ၌ တိုံသော်လည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိ-အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိ၌ တိုံသော်လည်း၊ ဒုက,တိက(လ)တေဝီသကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

အပ်သော တူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍......ဟု အရကောက်ဆရာတော်အနက်ယောဇနာခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ပဒိုဒ္ဓပုဒ်၌မှတ်သားဘွယ်။

ပဒိုဒ္ဓ......ဟူသောပုဒ်ကို ပဒိ-ဍူဓ......ဟုပဒဇ္ဆေဒပြု၊ ဤ၌ပဒိသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်၌ဖြစ်ပေသည်။

(မေး) အဘယ်ဥဒါဟရဏ်ပုံစံသက်သေတို့ကိုထောက်ထား၍ ပဒိသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်၌ဖြစ်ကြောင်းသိမှတ်ရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ပဒိပုဂ္ဂလ, ပဒိဘာဂ-အစရှိသော ဥဒါဟရဏ်ပုံစံသက်သေတို့ကိုထောက်ထား၍ ပဒိသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်၌ဖြစ်ကြောင်းသိမှတ်ရပါသည်။

ဤ၌ တူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဒိပုဂ္ဂလဟူ၍၎င်း၊ တူသောအဘို့ကို ပဒိဘာဂဟူ၍၎င်း ခေါ်ဆိုရလေသည်။

> တတ္ထပဒိတိသဒိသတ္တေဝတ္တတိ၊ သဒိသပုဂ္ဂလောဟိပဒိပုဂ္ဂလော၊ သဒိသဘာဂေါစပဒိဘာဂေါတိဝုစ္စတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၁၂)

တတ္ထ၊ ထိုပဒိဒ္ဓဟူသောပုဒ်၌ ပဒိတိဣတိ သောသဒ္ဒါ၊ ပဒိဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ သဒိသတ္တေ၊ တူမျှခြင်းဟူသောအနက်၌၊ ဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ဟိတပ္ပါကြောင်းကား၊ ထိုမူလဝါကျ၊ ထိန်ဆုံကို၊ သိရအောင်သာ၊ ဥပမာဆောင်၊ ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ သဒိသပုဂ္ဂလော၊ တူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဒိပုဂ္ဂလောတိစ၊

(၅) ထိုဒုကၡတို့သော်လည်း၊ အာရမ္မဏဒုက အစသို့သောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် အာရမ္မဏဒုကကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊

ထိုအာရမ္မဏဒုကၡတို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ-အစ ယှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊

ပဋိပုဂ္ဂလဟူ၍ ၎င်း။ သဒိသဘာဂေါ၊ တူသောအဘို့ကို၊ ပတိဘာဂေါ တင်စ၊ပဋိဘာဂဟူ၍၎င်း။ဝုစ္စတိ-မိန့်ဆိုအပ်၏၊

ရုစ္စ … ဟူသောပုဒ်၌ ရု ခါတ်၊ တွာ–ပစ္စည်းတည်း၊ အဆိုပါ တွာ ပစ္စည်းကို၊စနက္ခေ့ဟိချစ္စ…..ဟူသောကစ္စည်းသုတ်၌၊ရစ္စ….ဟူသောယော ဂဝိဘာဂဖြင့် ရစ္စပြု၊ချအနုဗန်ကိုချေ၍ ရုစ္စ–ပုဒ်ပြီးသည်၊

အဆိုပါ ရုစ္စ …. ဟူသောပုဒ်သည် ဂမနသမတ္ထအနက်ကိုဟောသည်၊

ရုစ္စာတိဂမနသမတ္ထဝစနမေတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၀-၁၃)

ရုစ္စာတိဣတံရုစ္စဟူသော၍ပုဒ်သည်၊ ဂမနသမတ္ထဝစနံ၊ဂမနသမတ္ထ အနက်ကိုဟော၏၊

ဤ၌ ဂမနသမတ္ထဟူသည်၊ဂမနကြီးယာ၏တူသောကတ္တားယှိသော အပရကာလကြိယာကို ငဲ့ခြင်းကိုဟောခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်၊

ဂမနသမတ္ထဝစနန္တိ ဂမနသာသမာနကတ္တုကပဗ္ဗိမကာလ ကြိယာပေက္ခဝစနန္တိ အတ္ထော။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၁-၁၃)

ဂမနသမတ္ထဝစနန္တိ၊ ဂမနသမတ္ထဝစနံဟူသည်ကား၊ဂမနသာ၊ ဂမန ကြိယာ၏၊သမာနကတ္တုကပဗ္ဗိမကာလကြိယာပေက္ခဝစနံ၊ တူသော ကတ္တားယှိသောအပရကာလကြိယာကိုငဲ့ခြင်းကိုဟော၏၊ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား၊ အတ္ထော၊ဂဏ္ဌိတ်ကိုဖေါ်ပြသောအနက်တည်း။

ဤ၌ ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တုကာနံတုနတွာနတွာဝါ ဟူသောကစ္စည်း သုတ်ဖြင့်သက်အပ်သော တွာပစ္စည်းသည် ပုဗ္ဗကာလ၌ ဖြစ်လေသည်၊ ထိုတွာပစ္စည်းသည် အပရကာလကိုငဲ့၍ဖြစ်၏၊

ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန-အစယှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာဟူသည်တည်း။

(အကြွင်းနည်းမှီ၍ဆိုလေ)

ဟေတုပစ္စည်းသက်ရောက်ရာဂဏန်းကြိယာသည်အပရကာလ၌ဖြစ်သောဥပ္ပဇ္ဇနံ ကြိယာကိုငဲ့၍၊ယင်းသို့ငဲ့၍ဖြစ်သည်ကို ဂဏန်းသုညဟုဆိုလိုပါသည်၊

ဤအရာဝယ် ပဋိစ္စ-ပုဗ္ဗကာလကြိယာနှင့်ဥပ္ပဇ္ဇေယျ...... ဟူသောအပရကာလကြိယာတို့၏ ကတ္တားသည်ကား၊ ကုသလောဓမ္မော..... ပင်ဖြစ်လေရကား၊ထိုကြိယာနှစ်ပုဒ်တို့သည် ဧကကတ္တုကဖြစ်ကြလေသည်၊

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကိုအဋ္ဌကထာနည်းအရ
အနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စ (လ) ဟေတုပစ္စယာပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာနည်းအရဖြစ်သင့်သလိုအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ယောဓမ္မော၊ အကြင်တရားသည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်။ဥပ္ပဇ္ဇေယျ၊ဖြစ်ရာ၏၊သောဓမ္မော၊ထိုတရားသည်၊ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ဓမ္မံ၊တရားကို။ ပဋိစ္စ၊ တကွဖြစ်ခြင်း ဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊ သိယာကိံ၊ ဖြစ်ရာသလော၊

(တနည်း)

ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ဓမ္မံ၊တရားကို။ပဋိစ္စ၊တကွ(လ)ရောက်၍၊ ကုသလော၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ယောဓမ္မော၊အကြင်တရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ၊ဖြစ်ရာ၏၊သောဓမ္မော၊ထိုတရားသည်၊သိယာကိံ၊ဖြစ်ရာသလော။

(မှတ်ချက်။ ။အရကောက်၌အနက်ယောဇနာပုံသည်၊ အဋ္ဌကထာအနက်ယောဇနာပုံနှင့် ကြိယာထားပုံအနည်းငယ်ကွာခြားနေသည်ကိုသတိချပ်ရာသည်)

(တနည်းတက်ပုံကား)

နိဒ္ဒေသဝဂ်ရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပုစ္ဆာဝဂ်ရကိုဟောတော်မူ၏. (လ)ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊ ဧကမူလက,ဒုမူလက, တိမူလက စတုမူလက(လ)သဗ္ဗမူလကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ဧကမူလကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဧကမူလက၌တုံသော်လည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဧကမူလက-အစယှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဧကမူလကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဧကမူလက၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ-အစယှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်သည်း၊ကုသလပဒါဝသာနအစယှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ၊ဟောဟန်ကား၊

သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ ဟူသည့်တည့်။

ပရိကပ္ပပုစ္ဆာဟုခေါ်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သိယာ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ......ဟူသော ပုစ္ဆာကို ပရိကပ္ပပုစ္ဆာဟုအဋ္ဌကထာဆရာသျှင်မိန့်ဆိုတော်မူရာ၊ အဘယ်သို့သော ပုစ္ဆာကို ပရိကပ္ပပုစ္ဆာဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) အနုမတိ ပရိကပ္ပဒွေသုသဏ္ဍိ......ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်နှင့်အညီ၊ကြံဆခြင်း ပရိကပ္ပအနက်၌ဖြစ်သော ယေျသဏ္ဍိဝိဘတ်၏အစွမ်းအားဖြင့်မေးအပ်သောပုစ္ဆာကို ပရိကပ္ပပုစ္ဆာဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ထိုပရိကပ္ပပုစ္ဆာကိုပင် ဝိမိပုစ္ဆာဟူ၍လည်းခေါ်ဆိုရလေသည်၊

ပရိကပ္ပပုစ္ဆာတိဝိမိပုစ္ဆာ။

ပဋ္ဌာန် မူလဋီကာ (၁၅၀-၁၆)

ပဋိစ္စဝါရတိကပဋ္ဌာန်းဝိဿဇ္ဇနာဝါရဆိုရိုး၊

ပုစ္ဆာဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ ဝိဿဇ္ဇနာဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုဝိဿဇ္ဇနာဝါရတုံသော်လည်း။ ဓမ္မာနုလုံ,ဓမ္မပစ္စနိက်,ဓမ္မာနုလောမပစ္စနိက်, ဓမ္မပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင် ဓမ္မာနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုဓမ္မာနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊ တိကပဋ္ဌာန်း,ဒုကပဋ္ဌာန်း, ဒုကတိကပဋ္ဌာန်း,တိကဒုကပဋ္ဌာန်း, တိကတိကပဋ္ဌာန်း, ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်းအားဖြင့် ခြောက်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် တိကပဋ္ဌာန်းကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊

ထိုတိကပဋ္ဌာန်း၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလတိက်, ဝေဒနာတိက်အစယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင် ကုသလတိက်ကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

(မေး) အဘယ်သို့ကြိဆအပ်ပါသနည်း၊
(ဖြေ) ဖြစ်ရာသလော,မဖြစ်ရာသလောဟုကြိဆအပ်ပါသည်။

ကိံ သိယာအထေနသိယာတိသမ္ပုစ္ဆနံဝါပရိကပ္ပပုစ္ဆာတိဝဒတိ၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၀-၁၇)

သိယာကိံ၊ဖြစ်ရာသလော၊အထ၊ထိုသို့မဟုတ်၊နသိယာကိံ၊ မဖြစ်ရာသလော။ဣတိ၊ဤသို့၊သမ္ပုစ္ဆနံဝါ၊မေးခြင်းကိုလည်း၊ ပရိကပ္ပပုစ္ဆာတိ၊ ပရိကပ္ပပုစ္ဆာဟူ၍၊ဝဒတိ၊မိန့်ဆို၏၊

ပစ္စည်းအနုလုံစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမလေးပါးတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဥဒါဟရဏ်နှင့်တကွ ဖေါ်ပြပါ၊

(ဖြေ) သုဒ္ဓ,ဃဋနာ,ဗဟုမူလာဒိစသည်တို့၌ပစ္စည်းကိုနမဖြစ်မူ၍ ဟောကြားအပ်သောဝါရကိုပစ္စည်းအနုလုံဟုခေါ်ပါသည်၊

ထိုကုသလတိက်၌တုံသော်လည်း၊ပဋိစ္စဝါရ,သဟဇာတဝါရ,ပစ္စယဝါရ,နိဿယဝါရ,သံသဋ္ဌဝါရ, သမ္ပယုတ္တဝါရ,ပဉှာဝါရအားဖြင့် ခုနစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင် ပဋိစ္စဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုပဋိစ္စဝါရ၌တုံသော်သည်း၊ ပစ္စည်းအနုလုံ,ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်,ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင် ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊ ဝိဘင်္ဂဝါရ,သင်္ချာဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိဘင်္ဂဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ဥဒါဟရုဏ်ကား။

သုဒ္ဓ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ။

ကေမူလာဒိ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ,အာရမ္မဏပစ္စယာစသည်တည်း၊

သုဒ္ဓ ကေမူလာဒိစသည်တို့၌ ပစ္စည်းကိုနှုမြစ်၍ ဟောကြားအပ်သောဝါရကိုပစ္စည်းပစ္စနိက်ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥဒါဟရုဏ်ကား။

သုဒ္ဓ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျနဟေတုပစ္စယာ။

ကေမူလာဒိ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏပစ္စယာစသည်တည်း။

ကေမူလာဒိ၌မူဖြစ်သောပစ္စည်းကိုနှုမမြစ်မူ၍ မူလီဖြစ်သောပစ္စည်းကိုသာနှုမြစ်၍ ဟောကြားအပ်သောဝါရကိုပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်ဟုခေါ်ပါသည်၊

ဥဒါဟရုဏ်ကား၊

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏပစ္စယာအစယှိသည်တည်း၊

ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ့်သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ဆယ့်သုံးပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၊ အဗျာကတပဒ၊ ကုသလာဗျာကတပဒ၊ အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုငါးပါးတို့တွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အဗျာကတပဒါဝသာန ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုကုသလပဒါဝသာန၌တုံသော်လည်း၊ ဝိဓိအနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။
ဟောဟန်ကား၊

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ ဟူသည်တည်း။

ဧကမူလာဒိ၌မူဖြစ်သောပစ္စည်းကိုသာနဖြစ်၍ မူလီဖြစ်သောပစ္စည်းကိုနမဖြစ်ပဲ ဟောကြားအပ်သောဝါရကို ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမဟု ခေါ်ပါသည်၊

ဥဒါဟရုဏ်ကား။

သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇေယျနဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာအစရှိသည်တည်း၊

ဝိဿဇ္ဇနာဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း၊

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုဝိဿဇ္ဇနာဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရ၌ဟောကြားအပ်သော ပုစ္ဆာအပေါင်းတို့တွင်မရသင့်သောပုစ္ဆာတို့ကိုပယ်၍ ရသင့်သောပုစ္ဆာတို့ကိုသာ ဖြေဆိုဟောကြားအပ်သောဝါရကိုဝိဿဇ္ဇနာဝါရဟုခေါ်ပါသည်၊

ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား။ ။ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေ ပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ .....ဟူသည်တည်း

ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ၊ တရားကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍ (တနည်းကား) ပဋိစ္စပဋိဂစ္ဆ၊ တကွဖြစ်ခြင်း ဟုဆိုအပ်သော တူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊ ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော၊ တရားသည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊

ယာပနေတ္ထဝိသဇ္ဇနံနုလဘန္တိ၊ တာပဟာယ၊ ယာလဘန္တိ တာယေဝ ဝိဿဇ္ဇိ တာကိဝေဒိတဗ္ဗာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၃-၁၀)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ဧတ္ထ၊ ဤဝိဿဇ္ဇနာဝါရ၌၊ ယာ၊ အကြင်ပုစ္ဆာတို့သည်။ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို၊ နလဘန္တိ၊ မရကုန်၊ တာ၊ ထိုပုစ္ဆာတို့ကို၊ ပဟာယ၊ ပယ်၍၊ ယာ၊ အကြင်ပုစ္ဆာတို့သည်။ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို၊ လဘန္တိ၊ ရကုန်၏။ တာယေဝ၊ ထိုပုစ္ဆာတို့ကိုသာလျှင်။ ဝိဿဇ္ဇိတာ၊ ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်ကုန်၏၊

ပဋိစ္စဝါရ၏ နိဒ္ဒေသဝါရ။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုပဋိစ္စဝါရ၏ နိဒ္ဒေသဝါရ ဟုမှတ်ယူပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ဤဝိဿဇ္ဇနာဝါရကိုသာလျှင် ပဋိစ္စဝါရ၏ နိဒ္ဒေသဝါရဟု မှတ်ယူသင့်ပါသည်၊

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာတိအာဒိနာနယေန ပဋိစ္စဝါရဿနိဒ္ဒေသဝါရောအာရဒ္ဓေါ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၄၅-၂၄)

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဤသို့အစရှိသောနည်းအားဖြင့်။ ပဋိစ္စဝါရဿ ပဋိစ္စဝါရ၏၊ နိဒ္ဒေသဝါရော၊ နိဒ္ဒေသဝါရကို။ အာရဒ္ဓေါ၊ အားထုတ်အပ်၏၊

ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဧကံ၊ တပါးသော၊ ခန္ဓံ၊ ဝေဒနာအစရှိသောခန္ဓာကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ (တနည်းကား) ပဋိစ္စပဋိဂတ္တွာ၊ စကွဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊ တယော၊ သုံးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ သညာအစရှိကုန်သောခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ တယော၊ သုံးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓေ၊ ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ အစရှိကုန်သောခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ (တနည်းကား) ပဋိစ္စပဋိဂတ္တွာ၊ တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍။ ဧကော၊ တပါးသော၊ ခန္ဓော၊ ဝိညာဉ်အစရှိသောခန္ဓာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဒွေ၊ နှစ်ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓေ၊ ဝေဒနာ-သညာအစရှိသောခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ (တနည်းကား) ပဋိစ္စပဋိဂတ္တွာ၊ ၍၊ ဒွေ၊ နှစ်ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရ-ဝိညာဉ်အစရှိကုန်သောခန္ဓာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ဝိဘင်္ဂဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုဝိဘင်္ဂဝါရဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရ၌ထုတ်ဆင့်မေးအပ်သော ပုစ္ဆာအပေါင်းတို့တွင်၊ အဖြေဝိဿဇ္ဇနာချထိုက်သောပုစ္ဆာတို့ကိုဝေဘန်ဖြေဆိုရာဖြစ်သောဝါရကိုဝိဘင်္ဂဝါရဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

သင်္ချာဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုသင်္ချာဝါရဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စည်းစသည့်တို့တွင်တခုတခုသောပစ္စည်း၌၊ ဝိဿဇ္ဇနာဝါရကိုချအပ်၏။ ထိုဝိဿဇ္ဇနာဝါရတို့၏ အရေအတွက်သင်္ချာတို့ကို ထုတ်ဆောင်ဟောကြားရာဖြစ်သောဝါရကို သင်္ချာဝါရဟုခေါ်ပါသည်။

ပဋိစ္စဝါရ၌ဟောအပ်သောပစ္စည်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်း ရှိသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ(လ)နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏ ဟု အရကောက်သရာတော်မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

ကုသလံခမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာဟူ၍ဟော တော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော်ပ ဋ္ဌာန်၌၊ ကုသလောဓမ္မော……ဟူသော ကထြွားပုဒ်၏အရကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝိသစေတသိက်အဋ္ဌတိံသအစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဧကဝိသစေတသိက်အဋ္ဌတိံ သအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းသို့သည်မှန်ပါသော်လည်း၊ ပစ္ဆာ ဇာတပစ္စည်းကို ဤပဋိစ္စဝါရဒွိ(ဝါ)ဆဝ ါရဒွိဘုရားသျှင်ဟောကြားတော် မမူသောကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ(လ)နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအ ပြားသို့၏ဟုအရကောက်ဆရာတော်ဝန့်ဆိုရှိ ပြုတော်မူရပါသည်၊

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို ဆဝ ါရဒွိဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တရားတို့အား ကျေးဇူးမပြုပေ။ အဗျာကတတရားအားလည်း၊ ဥပတ္ထမ္ဘကမျှသာဖြစ်၏ ဇနကမဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို ဆဝ ါရဒွိဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်။

ပစ္ဆာဇာတော ကုသလာကုသလာနံ ပစ္စယော န ဟောတိ၊ အဗျာကတဿာပိ ဥပတ္ထမ္ဘကော ဝ န ဇနကော။ တသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယာတိ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော ကောစိ ဓမ္မော ပိ နတ္ထီတိ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဝသေန ဝိဿဇ္ဇနံ န ဂဟိတံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၁၊ ၃၅၆-၂၁)

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည်၊ ကုသလာကုသလာ နံ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တရားတို့အား၊ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ န ဟော တိ၊ မဖြစ်၊ အဗျာကတဿာပိ၊ အဗျာကတတရားအားလည်း၊ ဥပတ္ထမ္ဘကော ဝ၊ ထောက်ပံ့နိုင်စေခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဇနကော၊ ဖြစ် စေခြင်းသည်၊ န ဟောတိ၊ မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယာတိ၊ ပစ္စယာ ဟူ၍၊ ဧဝံ၊ ဤသို့၊ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆိုနိုင်အပ်သော၊ ကော စိ ဓမ္မော ပိ၊ တစုံသောတရားသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ မရှိပေ၊ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ ကြောင့်၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဝသေန၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို၊ န ဂဟိတံ၊ မယူအပ်။

ဟေတုပစ္စယော...... ဟူသောပါဠိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သောကုသိုလ်ဇောဝိသဓေတသိက်အဠဘိ သမ္ဘုဂ္ဘအထဲရတချ ၌ယှဉ်သောမ္ဗိပါဠိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ၊တိဟိတ်ဖြစ်အံ့။ အလောဘ, အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤပါဠိတ်နှစ်ပါးသုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊

(တနည်းကား)

ဥပ္ပတ္တိဘိ ဟူဟောတော်မူသောကြိုးသာနှင့်မတန်။ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူကား။ပဋ္ဌာဓာတပစ္စည်းသည် ရုပ်၏ဥပါဒ်ဆဲကာလ၌ကျေးဇူးမပြု၊ဋ္ဌီသို့ရောက်မှကျေးဇူးပြုသောကြောင့်မတန်၊ထို့ကြောင့်ပဋ္ဌာဓာတပစ္စည်းကို ဆဝါချဋ္ဌိဘုရားသျှင်ဟောဘော်မမူခြင်းဖြစ်သည်၊ (ဤသည်ကားအရကောက်ဆရာဘော်ဘုရား၏ ငါဒတည်း)

ပဒ ငါးပါးဖြစ်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပုဏ္ဏာဝါချ၌ ပဒ (၇) ပါးယှဉ်ကြောင်း ပြဆိုအပ်သည်ဖြစ်ပါလျက်၊ဤဝိဘင်္ဂနာဝါချ၌ အဘယ်ကြောင့် ပဒငါးပါး သာမိန့်ဆိုချပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပုဏ္ဏာဝါချ၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအကြောင်းနှင့်အညီ ပဒ(၇) ပါးယှဉ်ကြောင်းပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော်လည်း၊ဤဝိဘင်္ဂနာဝါချ၌မူ ကုသလာကုသလပဒနှင့် ကုသလာကုသလာဗျာကတပဒတို့ကို မရအပ်လေသောကြောင့် ပဒငါးပါးသာဖြစ်ရပါသည်၊

(မေး) အဘယ်ကြောင့် ထိုပဒနှစ်ပါးတို့ကိုမရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်နှင့်အကုသိုလ်တို့သည် တကွဖြစ်ခြင်း မယှဉ်ကြလေသောကြောင့်၊ထိုပဒနှစ်ပါးတို့ကိုမရအပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

> တတ္ထကုသလာကုသလာဒီနံသဟုပ္ပတ္တိယာအဘာဝတောယာပုဏ္ဏာကုသလံဗျ ပဋိဓ္ဓအကုသလောစေမ္ပာဥပ္ပတ္တိဘိဟေတုပစ္စယာတိဝေဝိသဇ္ဇနံန လဗ္ဘတိ။
>
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၂-၂၁)

တတ္ထ၊ထိုဝိဘင်္ဂနာဝါချ၌၊ကုသလာကုသလာဒီနံ၊ကုသိုလ်အကုသိုလ်

စသည်တို့၏၊ သဟဇာတပစ္စယဘာ၊ တကွဖြစ်ခြင်း၏၊ အဘာဝတော၊ မယှဉ်သော ကြောင့်၊ ယသ္မာ၊ အကြင်အကြောင်းပုဒ်ကြောင့်၊ ကုသလံ၊ မိမိ၏အကုသ လောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်တတ်၏၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ ဟေတုပစ္စယကြောင့်။ ဝေ၊ ဤသို့၊ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို၊ နလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်လေကုန်။

ပဒါဝသာနသုံးပါးသာမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ပုစ္ဆာဝါရကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန(၇)ပါးဟိုကြောင်း မိန့် ဆိုရိုး ပြုအပ်ပြီးသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ဤဝိသဇ္ဇနာဝါရကုသလပဒ၌ အ ဘယ့်ကြောင့် ပဒါဝသာနသုံးပါးဟူ၍သာ မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသ နည်း၊

(ဖြေ) ပဋိစ္စကိစ္စကို ပြီးစေသော ကုသိုလ်တရားကို ပစ္စည်းပြု၍ ကုသိုလ်သည်ရင်း၊ အဗျာကတသည်ရင်း၊ ကုသိုလ်အဗျာကတသည်ရင်း၊ ဤသုံးပါးသောပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်သာဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၊ ဝိသဇ္ဇ နာဝါရကုသလပဒ၌ပဒါဝသာနသုံးပါးဟူ၍သာ မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါ သည်၊

ပဋိစ္စဝါရသဘောကိုညွှန်ပြခြင်း။

ဤသို့ဝိသဇ္ဇနာဝါရကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးသာ ဖြစ်ရပုံကို သိသာထင်ရှားစေရန် ပဋိစ္စဝါရ၏သဘောသွားကို ထပ်မံညွှန်ပြရန်လို အပ်ပေသည်။

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ဆဝါရတို့တွင် ပဋိစ္စဝါရနှင့်သဟဇာတဝါရတို့မှာ သဒ္ဒါမျှသာထူး၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်လေသည်။ ထိုပဋိစ္စဝါရ- သဟဇာတဝါရနှစ်ပါးတို့၌ ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့ကို သဟဇာတသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာ ယထာရဟဟော ကြားတော်မူလေသည်၊

ဒွိသုပိ စေတသု ရူပါရူပဓမ္မ ဝသေန ပစ္စယာစေဝ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာစ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တေစခေါ သဟဇာတာဝ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၇-၉)

စ၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ဒွိသုပိ၊ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေသု၊ ထိုပဋိစ္စ

ပါရ-သဟဇာတဝါရတို့၌၊ ရူပါရူပမိဿကသေနာ၊ ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပစ္စယာသဘာဂ၊ ပဋိစ္စကိစ္စကို ပြီးစေ တတ်ကုန်သော ပစ္စည်းတရားတို့ကိုရင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာ၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကိုရင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်ကုန်၏။ စ၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ခေါ၊ စင်စစ်၊ တော၊ ထိုပစ္စည်းတရား ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို၊ သဟဇာတဘာဝ၊ သဟဇာတဖြစ်ကုန်သည်တို့ကို သသျှင်၊ လက္ခဏ္ဍ၊ ရအင်ကုန်၏၊

ပစ္စယာသဘာဂအဓိပ္ပါယ်။

(မေး၊) ဤပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိတို့တွင် ပစ္စယာသဘာဂဟူသောပါဌ် အရ အဘယ်ပစ္စည်းတရားတို့ကိုယူရမည်နည်း၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး ဟေတုပစ္စည်းတရားတို့ကိုယူရမည်လော၊

(ဖြေ) ဟိတ်ခြောက်ပါးဟေတုပစ္စည်းတရားတို့ကိုမယူရပါ။ ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေတတ်ကုန်သော ကုသိုလ်စသောပစ္စည်းတရားတို့ကိုသာယူရပါသည်၊

ပစ္စယာစေဝါတိယေကုသလာဒိခမ္မေပဋိစ္စာတိဝုတ္တာ။ တေပဋိစ္စ ဖရန္တာကုသလာဒိပစ္စယာစေဝါတိအတ္ထော၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၉-၂၂)

ပစ္စယာစေဝါတိ၊ ပစ္စယာစေဝဟူသည်ကား၊ ယေ၊ အကြင်တရားတို့ကို၊ ကုသလာဒိခမ္မေ၊ ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့ကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝုတ္တာ၊ မိန့်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ပဋိစ္စဋ္ဌံ၊ ပဋိစ္စကိစ္စကို၊ ဖရန္တာ၊ ပြီးစေကုန်သော၊ တေကုသလာဒိပစ္စယာစေ၊ ထိုကုသိုလ်အစရှိကုန်သော ပစ္စည်းတရားတို့သည်ရင်း၊ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား၊ အတ္ထော၊ အနက် တည်း၊

သောစခေါသဟဇာတဘာဝအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) တေစခေါသဟဇာတဘာဝ ..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ပါဠ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုရှင်းလင်းခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောပစ္စည်းတရားတို့နှင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရား တို့သည်တကွဖြစ်ကြပါမှသာ ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေနိုင်သောသည်၊ တကွမ

ဖြစ်ခဲ့သည်ယှိသော်ပဋိစ္စကိစ္စကိုမပြီးစေနိုင်ပေ။ဤကိုရည်၍ "**တေစခေါသဟဇာတတာဝ**"ဟု ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယသ္မာ ပစ္စယဓမ္မာနံ ပစ္စယုပ္ပန္နေသု ပဋိစ္စဋ္ဌဖရဏံ ဥဘယေသံ တေသံ သဟဘာဝေ သတိ၊ နာညထာ။ တေနေဝ ကာရဏေနာဟ တေစခေါ သဟဇာတတာဝါတိ။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၁၁-၂၁)

ယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ပစ္စယဓမ္မာနံ၊ပစ္စည်းတရားတို့၏၊ ပစ္စယုပ္ပန္နေသု၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၌၊ ပဋိစ္စဋ္ဌဖရဏံ၊ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေခြင်းသည်၊ ဥဘယေသံ၊နှစ်ပါးကုန်သော၊ တေသံ၊ထိုပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏၊သဟဘာဝေ၊တကွဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ၊ယှိလတ်သော်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ အညထာ၊တကွဖြစ်ခြင်းမယှိသတ်သော်၊နဟောတိ၊မဖြစ်၊ တေနေဝကာရဏေန၊ ထိုအကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ တေစခေါသဟဇာတတာဝါတိ၊ ဟူ၍၊အာစရိယော၊အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊အာဟ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဝါရတို့ကိုထပ်မံဟောကြားရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရကို ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ၎င်းနှင့်အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောသွားအားဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲခြင်းမယှိသော သဟဇာတဝါရကိုထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုသို့လိုက်၍ နိရုတ္တိကောသလ္လဉာဏ်ရင့်သန်စေလိုသောကြောင့် သဟဇာတဝါရကို ထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ဧဝဥ္စိ နိရုတ္တိကောသလ္လံ ဇနိတံ ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၉-၂၉)

ဟိ၊အကျိုးကိုဆိုပါဦး ဧွံ၊ဧဝံ၊ယင်းသို့ဝါရတို့ကိုထပ်မံဟောကြားအပ်သည်ယှိသော်။ နိရုတ္တိကောသလ္လံ၊နိရုတ္တိကောသလ္လဉာဏ်ကို၊ ပါ၊သဒ္ဒါ၌ ရှာလိမ္မာခြင်းကို၊ဇနိတံ၊ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌။ ကုသလောဓမ္မောဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသစေတသိက်အဖွတ် သအစိတ်အပိုင်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသစေတသိက်အဖွတ် သအစိတ်အပိုင်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

ဟေတုပစ္စယာဟူသော ပိဋ်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား တပ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသစေတသိက်အဖွတ် သပိဏ္ဍကျာဏခတရန်ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ, အအဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး-သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊

ပစ္စယဝါရနှင့်အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောသွားအားဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲခြင်းမရှိသောနိဿယဝါရကို ထပ်မံဟောကြားရာ၌ရှင်း၊ သံသဋ္ဌဝါရနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောသွားအားဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲခြင်းမရှိသော သမ္ပယုတ္တဝါရကိုထပ်မံဟောကြားရာ၌ရှင်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ၊

ဆဝါရအထူး။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ-သဟဇာတဝါရနှစ်ပါးတို့နှင့် ပစ္စယဝါရ-နိဿယဝါရနှစ်ပါး, သံသဋ္ဌဝါရ-သမ္ပယုတ္တဝါရနှစ်ပါးတို့ မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိစ္စဝါရ-သဟဇာတဝါရနှစ်ပါးတို့၌ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကိုသဟဇာတသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာယထာရဟဟောကြားတော်မူသည်။

ပစ္စယဝါရ-နိဿယဝါရနှစ်ပါးတို့၌ ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့ကို နိဿယ, ပုရေဇာတသဘောအားဖြင့်ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာ ယထာရဟ ဟောကြားတော်မူသည်။

သံသဋ္ဌဝါရ- သမ္ပယုတ္တဝါရနှစ်ပါးတို့၌နာမ်တရားသက်သက်ကိုသာ သမ္ပယုတ္တသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာ ယထာရဟဟောကြားတော်မူသည် ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်။

ထိုနှစ်ပါးဘို့တွင်အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍအားသာတည်း။ ။ခန္ဓာဝါရကား တခွဲလေးဝါရဖြစ်သတည်း၊ တခွဲလေးဝါရဟူသည်ကား ဇာကကလေးဝါရ၊ တိက သေးဝါရ၊ ဒုက ခြောက်ဝါရ,ဤသို့အားဖြင့် တခွဲလေးဝါရဖြစ်သတည်း။

ဝိဓိနှင့်အနုဝါဒ။

(မေး) ဝိဓိနှင့်အနုဝါဒတို့၏အပြပ္ပါယ်ကို သိသာရုံရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသည့်တို့ကိုခွဲ၍ ကုသိုလ်စသည့်တို့၏ဖြစ်ပုံ အစီအရင်ကိုဟောဖော်ညွှန်ပြသောဝါရကို‘ ဝိဓိ”ဟုခေါ်သည်။

(မှတ်ချက်။ ။အရကောက်၌ “ဝိသိ” ဟုမိန့်ဆိုထားသည်။)

ကုသိုလ်စသည့်တို့ကိုပေါင်း၍ ကုသိုလ်စသည့်တို့၏ဖြစ်ပုံကိုထင်မြင်ဖွင့်ဆိုဟောကြားအပ်သောဝါရကို“အနုဝါဒ”ဟုခေါ်သည်၊

ဥပ္ပန္နာဘိကြီးသော။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟူသော ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠိ၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသော ကြိယာပုဒ်အရ ဥပါဒ် ဌီ-ဘင်ဟုဆိုသောခဏသုံးပါးတို့တွင် အဘယ်ခဏကိုယူရမည်နည်း၊

(ဖြေ) အဋ္ဌကထာဆရာအလို ခဏသုံးပါးလုံးကိုယူရပါသည်။

ဥပ္ပဇ္ဇတီတိဥပ္ပါဒတောယာဝနိရောဓဂမနာဥဒ္ဓံပဋ္ဌာဘိနိဗ္ဗတ္တတီတိ အတ္ထော၊ အတ္တာနံ လဘတိ ဥပ္ပါဒါဒယော တယောပိခဏေ ပါပုဏာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၃-၁၆)

ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသည်ကား၊ ဥပ္ပါဒတော၊ ဥပါဒ်မှ၊ ယာဝနိရောဓဂမနာ၊ ဘင်သို့ရောက်သည့်တိုင်အောင်၊ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်၌၊ ပဋ္ဌာဘိနိဗ္ဗတ္တတိ ဖြစ်ထ၏၊ ဣတိ၊ ဤသည်လည်း၊ အတ္ထော၊ အနက်တည်း၊ အတ္တာနံ၊ မိမိကို၊ လဘတိ၊ ရ၏၊ ဥပ္ပါဒါဒယော၊ ဥပါဒ်အစရှိကုန်သော၊ တယောပိခဏေ၊ သုံးပါးသောခဏတို့သို့လည်း၊ ပါပုဏာတိ၊ ရောက်၏၊ ဣတိ ဤသို့၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊

မူလဋီကာအလိုဥပါဒ်ခဏကိုသာ အလိုယှိအပ်ပေသည်။

ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂိယေဝ ပန ဓမ္မံ ပုစ္ဆာတိ ဒဿေတွာ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၅-၂၇)

ပနု၊အလျှောက်ကိုဆိုပါဦးအံ့၊ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂိယေဝ၊ဥပါဒ်ခဏနှင့်ပြည့်စုံသောတရားကိုသာလျှင်၊ဓမ္မံ၊ဤသို့၊ ပုစ္ဆာ၊ဥပ္ပန္နတိကြိယာဖြင့်ဒိန့်ဆိုအပ်၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဒဿေတွာ၊မှတ်အပ်၏။

အနုဋီဒေပါဠိဋ္ဌမှတ်သားဘွယ်။

(မေး၊) ဟိတ်ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့ကို ခန္ဓာ့ဖွဲ့လိုက်သောအခါ၊သင်္ခါရက္ခန္ဓာတပါးတည်းသာဖြစ်၍ "ကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော" ဟူ၍သာ ဟောတော်မူသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ဟူသောဒေသနာကို ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခဲ့ပါသနည်း၊

(ဖြေ) တယောခန္ဓေအရ ဟိတ်ခြောက်ပါး ဟေတုပစ္စည်းတရားကို မယူရ၊ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေတတ်ကုန်သောကုသိုလ်အစရှိသောနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့ကိုသာယူရလေသောကြောင့် တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကော ခန္ဓာ......စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်၊

ကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစသည်မဟောခြင်း။

(မေး) ဘုရားသျှင်သည် ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စဧကောခန္ဓောဟူ၍၎င်း၊ ဒွေခန္ဓာဟူ၍၎င်း၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောဟူ၍၎င်း၊ အဘယ့်ကြောင့် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလတိက်၌ခန္ဓာတပါးသည် ခန္ဓာတပါးအား၎င်း နှစ်ပါးအား၎င်း၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည်ခန္ဓာတပါးအား၎င်း၊ကျေးဇူးမပြုပေ၊ထို့ကြောင့် ဤကဲ့သို့ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ယသ္မာ ပန ဓကောခန္ဓော ဓကေသာ ဒွိန္နံ ယေဝ ဝါ ဒွေဝါ ပန ကေသာ
ပစ္စယော နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော၊ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဒွေ
ခန္ဓာ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓောတိ န ဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၃-၂၈)

ပန ဆက်ပါဦးအံ့၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ ကောဘ၊ တပ်းသော၊ ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာသည်၊ ကေဿဝါ၊ ခန္ဓာတပါးအားသာလျှင်ဖြင်း၊ ဒွိန္နံ ယောဝ ဝါ၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့အားသာလျှင်ဖြင်း၊ ပန ဆက်တို့တပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ ဒွေ၊ နှစ်ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာတို့သည်၊ ကေဿဝဝါ၊ ခန္ဓာတပါးအားသာလျှင်ဖြင်း၊ ပစ္စယောနာမ၊ ကျေးဇူးပြုသည်မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ မဟုတ်ပေ၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ကော်ခန္ဓံပဋိစ္စကောခန္ဓော, ကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဒွေခန္ဓာ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စကောခန္ဓော တိခန္ဓော ဟူ၍၊ နဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၊

သန္တာမဟာဘာဒသီဘာဖြစ်ခြင်း။

ဤ၌ပဋ္ဌာန်း အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားကို ကုသလတိက်ကိုရည်၍ မြန်မာဆိုအပ်သော "သန္တာသဘာဒသီဘာစကား" ဟုမှတ်သားရာသည်၊

မှန်ပါသည်။ ၊ဝေဒနာတိက်စသည်တို့၌ ခန္ဓာတပါးကိုစွဲ၍၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည်ဖြင်း၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကိုစွဲ၍ ခန္ဓာတပါးသည်ဖြင်း ဖြစ်နိုင်လေသည်၊

> **ယသ္မာ ပန ဧကောခန္ဓော ကေဿာတိအာဒိ ဣဓ ကုသလဝစနေန ဂဟိတေ ခန္ဓေသန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဝေဒနာတ္တိကာဒီသု ပန ကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဒွိန္နံ ဒွေပဋိစ္စ ကေဿာပိ ဟေတုဒုကာဒီသု စသင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသံ ပဋိစ္စ သင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသဿ ပိ ဥပ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ၊**
> ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၅-၂၅)

ယသ္မာပန ဧကောခန္ဓော ကေဿာတိအာဒိ၊ ဤသို့အစရှိသောစကားကို၊ ဣဓ၊ ဤပဋိစ္စဝါရ၌၊ ကုသလဝစနေန၊ ကုသလသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေ၊ ခန္ဓာတို့ကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ဝုတ္တံ၊ မြန်မာဆိုတော်မူအပ်၏၊ ပန၊ မူလဝါကျ၊ ဆန့်ကျင်လှ၍၊ နှသထောက်ချင့်၊ အသင့်ပြဆို၊ ဝေဒနာတ္တိကာဒီသု၊ ဝေဒနာတိက်စသည်တို့၌၊ ကော်ခန္ဓံ၊ ခန္ဓာတပါးကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ကေဿာပိ ခန္ဓာတပါး၏ဖြင်း၊ ဒွေ၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ကေဿာပိ၊ ခန္ဓာတပါး၏ဖြင်း၊ ဟေတုဒုကာဒီသုစ၊ ဟေတုဒုက်စသည်တို့၌လည်း၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသဿပိ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်၏ဖြင်း၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်၏၊

ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားများ။

သဟိတ်စိတ်စေတသိက်, မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သောစေဒွေ ပညာသသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်- သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည်ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဝိဓိပါဠိထုတ်နည်းနယပဒေသ။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကိုမကြည့်ပဲ၊ ဝိဓိဟောရွတ်ရမည့် တရားအပုံကို ကြည့်၍၊ နံပါတ်စဉ်ဖြင့်ညွှန်းပြအပ်သော အောက်ပါနယပဒေသတို့ကို လေ့လာ၍ ဝိဓိပါဠိကိုထုတ်ရာသည်။

(၁) ဝိဓိဟောရွတ်ရမည့်ပစ္စည်း၏ ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ကို ဦးစွာရှာရမည်၊

(၂) ထိုပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့မှာ နာမက္ခန္ဓာတရား, ရုပ်တရားအားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိလေသည်၊ ထိုတွင်အချို့ပစ္စည်း၌နာမက္ခန္ဓာသက်သက်သာပါရှိ၍၊ အချို့ပစ္စည်း၌နာမက္ခန္ဓာ, ရုပ်နှစ်ပါးစုံပါရှိတတ်လေရာ။ ထိုတရားတို့ကို (က) နာမက္ခန္ဓာတပုံ (ခ) ရုပ်တပုံအားဖြင့်(၂)ပုံပုံရာသည်-

(၃) ထိုနှစ်ပုံတို့တွင် (က) နာမက္ခန္ဓာကို (၁) ကုသိုလ်တပုံ။ (၂) အကုသိုလ်တပုံ (၃) အဗျာကတတပုံအားဖြင့် သုံးပုံပုံရာသည်။

(၄) ရုပ်တရားသည်လည်း စိတ္တဇရုပ်-ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်-ဗာဟိရရုပ်စသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိလေရာ၊ အချို့ပစ္စည်း၌စိတ္တဇရုပ်သာပါရှိ၍၊ အချို့ပစ္စည်း၌စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်နှစ်မျိုးပါရှိပြီးလျှင်၊ အချို့ပစ္စည်း၌ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်- အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်- ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ပါရှိသည့်အပြင်၊ အချို့ပစ္စည်း၌ စိတ္တဇရုပ်-ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်- ဗာဟိရရုပ်-အာဟာရဇရုပ်-ဥတုဇရုပ်-အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် -ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်, အားလုံးပါရှိတတ်လေသည်။

(၅ ထိုရုပ်တရားတို့ကို စိတ္တဇရုပ်တပုံ- ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တပုံ,အစရှိသောအားဖြင့် တပုံစီပုံရာသည်၊ ထိုရုပ်တရားစုတို့မှာ အားလုံးအဗျာကတချည်းသာဖြစ်ကြလေသည်၊

ဝိဓိပါဠိထုတ်နည်း။

နာမက္ခန္ဓာသက်သက်သာပါယှိသောပစ္စည်းမျိုး၌ ဝိဓိပါဠိထုတ်နည်းမှာ၊နာမက္ခန္ဓာတို့ကို (၁) ကုသိုလ်တပုံ (၂) အကုသိုလ်တပုံ (၃) အဗျာကတတပုံ အားဖြင့် ယထာရဟာသုံးပုံ ပုံပြီးလျှင်။ အကြင်ပစ္စည်း၌ ကုသိုလ်အပုံပါယှိငြားအံ့၊ ထိုပစ္စည်း၌ကုသလပဒပါယှိပြီဟု မှတ်ရမည်။ ကုသလပဒပါယှိပါက ကုသလပဒါဝသာနလည်းပါယှိလေတော့သည် ထို့ကြောင့်-

(၁) ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ စ သည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိထုတ်ရသည်၊

အကြင်ပစ္စည်း၌ အကုသိုလ်အပုံပါယှိငြားအံ့။ ထိုပစ္စည်း၌ အကုသလပဒပါယှိပြီဟု မှတ်ရမည်၊ အကုသလပဒပါယှိပါက အကုသလပဒါဝသာနလည်းပါယှိလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့်—

(၂) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ စသည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိထုတ်ရသည်၊

အကြင်ပစ္စည်း၌ ဝိပါက်ကြိယာဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတအပုံပါယှိငြားအံ့၊ ထိုပစ္စည်း၌အဗျာကတပဒပါယှိပြီဟုမှတ်ရမည်၊ အဗျာကတပဒပါယှိပါက အဗျာကတပဒါဝသာနလည်း ပါယှိလေတော့သည်၊ ထို့ကြောင့်—

အဗျာကတံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ-စသည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိထုတ်ရသည်၊

ယင်းသို့ နာမက္ခန္ဓာ သက်သက်သာ ပါယှိသောပစ္စည်းမျိုး၌ ပဒသုံးချက်, ပဒါဝသာနသုံးချက်သာ ပါယှိသောကြောင့် ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝိဓိပါဠိသုံးမျိုးသာဖြစ်နိုင်လေသည်၊

နာမက္ခန္ဓာ ဝိဘင်္ဂရုပ်ပါယှိသောပစ္စည်းမျိုး၌ နာမက္ခန္ဓာအတွက် (၃) ချက်၊ ကုသိုလ်ဝိဘင်္ဂရုပ်အတွက် အဗျာကတပဒါဝသာနတချက်၊ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတချက်၊အကုသိုလ်ဝိဘင်္ဂရုပ်အတွက် အဗျာကတပဒါဝသာနတချက်၊ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန တချက်တိုးလေသည်၊ ထို့ကြောင့်—

(၁) ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ၊
(၂) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟေတုပစ္စယာ၊
(၃) အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ၊
(၄) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဟေတုပစ္စယာ၊

စသည်ဖြင့် ဝိဝိပါဠိထွက်ရာသည်၊

တဖန်ကုသိုလ်,အကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာဝိတ္တစေရုပ်ပေါင်း၍ (က)ကုသလာဗျာကတပဒ (ခ) အကုသလာဗျာကတပဒ မိဿကပဒနှစ်ချက်တိုးရာ၊ ထိုနှစ်ချက်တို့၌ အဗျာကတပဒါဝသာန တချက်စီ တိုးပြန်သောကြောင့်—

(၁) ကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊
(၂) အကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊

စသည်ဖြင့် ဝိဝိပါဠိထွက်ရာသည်၊

ဝိတ္တစေရုပ်မှတပါး အခြား ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ် စသည်တို့မှာ၊အဗျာကတပဒ,အဗျာကတပဒါဝသာနသို့ဝင်သောကြောင့်၊ သီးခြားဝိဝိထုတ်ဘွယ်မဟုတ်ပေ။

ရုပ်တရားတို့တွင် ဝိတ္တစေရုပ်သည် "အခရာ" ဖြစ်၍ ဝိတ္တစေရုပ်ပါသောပစ္စည်းမျိုးတို့၌၊သင်းကဲ့သို့ ပဒ,ပဒါဝသာနတိုးမှုဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို အထူးသတိချပ်ရာသည်၊

အနုဝါဒပါဠိထုတ်နည်းနယူပဒေသ။

နာမက္ခန္ဓာသည် (၁) ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ (၂) အကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ (၃) ဝိပါက်ကြိယာအဗျာကတနာမက္ခန္ဓာအားဖြင့် သုံးမျိုးဟိရာ၊

(၁) ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြု၍ ဟောကြားရာ၌ ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့တွင်၊

(က) နာမက္ခန္ဓာတပါးကိုစွဲ၍ နာမက္ခန္ဓာသုံးပါး၊
(ခ) နာမက္ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကိုစွဲ၍ နာမက္ခန္ဓာတပါး၊
(ဂ) နာမက္ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကိုစွဲ၍ နာမက္ခန္ဓာနှစ်ပါးဖြစ်ကြလေသောကြောင့်—
(က) ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်။

(၂) အကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြု၍ ဟောကြားရာ၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်ဖြစ်ပေသည်၊ "ကုသလ"ပါဠိအစား "အကုသလ"ပါဠိကိုထည့်သွင်းရခြင်းသာထူးလေသည်၊

(၃) ဝိပါက်ကြိယာ အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြုလုပ်ဟောကြားရာ၌ ပဝတ္တ်, ပဋိသန္ဓေနှစ်မျိုး ခွဲခြား ဝေဘန်ပြီးလျှင် ပဝတ္တိအခါ၌ -
(က) ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒပါဠိ ထုတ်ရလေသည်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၌မူ ကြိယာအဗျာကတကားမဖြစ်၊ ဝိပါက်အဗျာကတ တပါးတည်းသာဖြစ်သောကြောင့်—
(က) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ။
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော။
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
(ဃ) ဝတ္ထုံပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒထုတ်ရလေသည်။

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာဟုဟောတော်မူခြင်း။

ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည် နာမက္ခန္ဓာအချင်းချင်းကို သာစွဲမှီ၍ ဖြစ်ကြရသည်မဟုတ်သေး၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုလည်းစွဲမှီ၍

ဖြစ်ကြရလေသောကြောင့်— ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟု အနုဝါဒပါဠိအသွေး ထုတ်ရလေသည်၊

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကိုပဒပြု၍ အဗျာကတကို ပဒါဝသာနပြုရာ၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကိုစွဲမှီ၍ စိတ္တဇရုပ် အဗျာကတသာ ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်—

(က) ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊
(ခ) အကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊

ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကိုပဒပြု၍ ကုသိုလ်အကုသိုလ်စိတ္တဇရုပ်အဗျာကတတို့ကိုရောနှောကာ ပဒါဝသာနပြုရာ၌—

(က) ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြုရာ၌၊ ဝိပါက်ကြိယာ စိတ္တဇရုပ်အဗျာကတသာဖြစ်သောကြောင့်-

(က) ဝိပါကာဗျာကတံ ကြိယာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတကိုပဒ,ပဒါဝသာနပြုလုပ်ဟောကြားရာ၌ ကြိယာအဗျာကတနှင့်စိတ္တဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌မဖြစ်၊ ဝိပါက်အဗျာကတနှင့် ကဋတ္တာရုပ်သာ ဖြစ်လေသောကြောင့်—

(က) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောကဋတ္တာစရူပံ၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့် ကဏ္ဍားသာသည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား- တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊ တဆဲ့လေးဝါရ ဟူသော်ကား၊ ဧကကလေးဝါရ-တိကလေးဝါရ-ဒုကခြောက်ဝါရ ဤသို့အားဖြင့်တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

(ဃ) ခန္ဓပဋိစ္စဝဏ္ဏု၊
(င) ဝဏ္ဏုပဋိစ္စခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ရုပ်သက်သက်၌ ရုပ်တရားတို့ကိုစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်စသည်တပုံစီပုံပြီးလျှင်၊ထိုရုပ်တရားတို့သည်မဟာဘုတ်,ဥပါဒါရုပ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးစီဟိုကြောင်းကိုသတိချပ်၍ မဟာဘုတ်လေးပါးတို့တွင်

(၁) မဟာဘုတ်တပါးကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်သုံးပါး၊
(၂) မဟာဘုတ်သုံးပါးတို့ကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်တပါး၊
(၃) မဟာဘုတ်နှစ်ပါးတို့ကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်နှစ်ပါး၊
(၄) မဟာဘုတ်လေးပါးလုံးကိုစွဲ၍ ဥပါဒါရုပ်တို့ဖြစ်ကြလေသောကြောင့်—

(၁) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊
(၂) တယောမဟာဘူတေပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ၊
(၃) ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊
(၄) မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ- ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ ဟုစိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အတွက် ဤကဲ့သို့ အနုဝါဒပါဠိ ထုတ်ရလေသည်၊

ဗာဟိရရုပ်စသည်တို့၌=

ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ (လ)ဒွေမဟာဘူတာ၊မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

အာဟာရသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ(လ)ဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

ဤသို့စသည်ဖြင့်အနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒါဝသာန၌ တုံသော်လည်း၊ ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ

ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌၊ အနုဝါဒကို ဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ

ဟူသည်တည်း။

ကုသတ္တားပဋ္ဌာန။

(မေး။) ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ဟိတ်,ကုသတ္တားပုဒ်နှစ်ပါးတို့တွင်၊အဘယ်ပုဒ်အရတရားစုတို့ကို သာပဋိစ္စဝါရ၌ (ဝါ)သဝါရ၌ပဋ္ဌာနထား၍ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ဟိတ်,ကုသတ္တားပုဒ်နှစ်ပါးတို့တွင် ကုသတ္တားပုဒ်၏အရဖြစ်သောတရားစုတို့ကိုသာပဋိစ္စဝါရ၌ (ဝါ)သဝါရ၌ ပဋ္ဌာနထား၍ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်၊ထို့ကြောင့်.....ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကုသတ္တားသာတည်း......ဟုအရကောက်ဆရာတော်ဘုရားမိန့်ကြားတော်မူလေသည်၊

ခန္ဓာဝါရထုတ်နည်းနယပဒေသ။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်သဝါရ၌ (က) အပိုတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ (ခ) အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟူသော အသုံးအနှုန်းများကို များစွာတွေ့ရှိရပေလိမ့်မည်၊ ထိုတွင်-

(က) အပိုတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဆိုသည်မှာ၊နာမက္ခန္ဓာတပါး-သုံးပါးနှစ်ပါးတို့ကိုဆိုလိုသည်။ (နာမက္ခန္ဓာလေးပါးပြည့်က အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်· နာမက္ခန္ဓာလေးပါးမပြည့်လျှင်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်။)

{ဓိဓိပါဠိအနက်ပေးခြင်း}ကုသလော၊ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ခန္ဓော၊ခန္ဓာတို့ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရူပံ၊ ရုပ်သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။

(မှတ်ချက်။ ။နောက်နောက်၌ ဓိဓိ, အနုဝါဒပါဠိသက်သက်ကိုသာ ထုတ်ပြမည်။ခက်ခဲသောအရာမျှကိုသာ ထုတ်နှုတ်ယောဇနာမည်ဖြစ်သည်။)

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ......ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သောဓိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌၊အဗျာကတောဓမ္မော .....ဟူသောကထ္တားပုဒ်၏ အရကား။ပဋိစ္စဝါကရဏ်၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကြောင့်သ စေအပ်တ်သ အဗိတ်, အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ်သည်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားခု၏။

(ခ) အဗိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဆိုသည်မှာ၊ နာမက္ခန္ဓာတပါး- သုံးပါး နှစ်ပါး-လေးပါးတို့ကိုဆိုလိုသည်၊

တနည်း။

(က) ကေကလေးချက်, တိကလေးချက်,ဒုကခြောက်ချက်အားဖြင့် ပေါင်း (၁၄)ချက်တို့ကို အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာဟု ခေါ်သည်။

(ခ) ထိုအဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ(၁၄)ချက်နှင့်စတုကတချက်တို့ကို အဗိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်၊

ခန္ဓဝါရ(၁၄)ချက်ထုတ်ရသောဌာန။

အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်သောအရာဟူသမျှတို့၌ ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ပါးထုတ်ရလေသည်၊

ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ပါးဟူသည်မှာ၊ ကေကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ၊ပေါင်း(၁၄)ဝါရဖြစ်ပါသည်၊

ဟေတုပစ္စယော…ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကြိယာ,ဇောအဋ္ဌတိ သစိတ္တကဣတရတခု၌ယှဉ်သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ-အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား ပဋ္ဌာန အားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာဝါရကားနှစ်ရာ့နှစ်ဆဲ့ငါးဝါရ ဖြစ်သတည်း၊

ကေကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလံကော်ခန္ဓံ၊	ပဋိစ္စ၊	တယောခန္ဓာ၊
(၁) ဝေဒနာ၊		သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊
(၂) သညာ၊		သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ၊
(၃) သင်္ခါရ၊		ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ၊
(၄) ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ၊

ဤသို့အားဖြင့် ကေကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ကေကလေးဝါရဆိုရိုး။

ကုသလံကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ…ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌၊ ကော်ခန္ဓံအရကိုဝေဒနာယူ၍၊ တယောခန္ဓာ အရကို၊ သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်ယူ၍ တဝါရ၊ (အကြွင်းနည်းမှီ၍ ဆိုလေ)

တိကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

တယောခန္ဓေ၊	ပဋိစ္စ၊	ကောခန္ဓော၊
(၁) ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ၊		ဝိညာဉ်၊
(၂) သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ၊
(၃) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ၊		သညာ၊
(၄) ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ၊		သင်္ခါရ၊

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌။ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ (စစ်မြဲ) ဟောဟန်ကား။

ဥဒ္ဒိ၊

ကုသလံခန္ဓံပဋိစ္စကုသလောစအဗျာကတောစခန္ဓာဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟေတုပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။
ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊

ကုသလံခန္ဓံ ပဋိစ္စကုသလောစ (လ) ဟေတုပစ္စယာ ......ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော်ဂါ၌၊ ကုသလောစ အဗျာကတောစ ခန္ဓာ .... ဟူသောအဘွားသုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ၊ စေအဖွဲ့တို့သည် အစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာသည် ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဒုကခြောက်ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဒွေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	ဒွေခန္ဓာ
(၁) ဝေဒနာ,သညာ။		သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊
(၂) ဝေဒနာ,သင်္ခါရ၊		သညာ,ဝိညာဉ်။
(၃) ဝေဒနာ,ဝိညာဉ်၊		သညာ,သင်္ခါရ၊
(၄) သညာ,သင်္ခါရ။		ဝေဒနာ,ဝိညာဉ်၊
(၅) သညာ,ဝိညာဉ်။		ဝေဒနာ,သင်္ခါရ၊
(၆) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ,သညာ၊

ဤသို့အားဖြင့် ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်လေသည်။

ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ချက်ထုတ်ရသောဌာန။

အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်ရာ၌၊ ခန္ဓာဝါရ (၂၂၅)ဝါရထုတ်ရလေသည်၊ (၂၂၅) ဝါရဆိုသည်မှာ၊

(၁) ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ် ၌ (၁၅) ဝါရ၊

(၂)- အာပေါ ၊ ၊

(၃)	တေဇော	။ (၁၅) ဝါရ။
(၄)	ဝါယော	။ ။
(၅)	ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော	။ ။
(၆)	အာပေါ,တေဇော,ဝါယော	။ ။
(၇)	တေဇော,ဝါယော,ပထဝီ	။ ။
(၈)	ဝါယော,ပထဝီ,အာပေါ	။ ။
(၉)	ပထဝီ,အာပေါ	။ ။
(၁၀)	ပထဝီ,တေဇော	။ ။
(၁၁)	ပထဝီ,ဝါယော	။ ။
(၁၂)	အာပေါ,တေဇော	။ ။
(၁၃)	အာပေါ,ဝါယော	။ ။
(၁၄)	တေဇော,ဝါယော	။ ။
(၁၅)	ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော, ဝါယော မဟာဘုတ် စိတ္တဇရုပ်၌ (၁၅) ဝါရ။	

ဤသို့အားဖြင့်(၂၂၅)ဝါရဖြစ်လေသည်။

ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌[၁၅]ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဧကကလေးဝါရ,တိကလေးဝါရ,ဒုကခြောက်ဝါရ, စတုကတဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့်(၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်။

ဧကကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ။	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပံ။
(၁) ဝေဒနာ။		ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သညာ။		။
(၃) သင်္ခါရ။		။
(၄) ဝိညာဉ်။		။

ဤသို့အားဖြင့် ဧကကလေးဝါရဖြစ်လေသည်။

ဟေတုပစ္စယော .....ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တကျွန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောဝိ သ,စေအမှတ်သ စိတ္တကျွအတရတရန်ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ,တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ, အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးဘို့တွင် အရကား ပဌာနအားဖြင့် ကတ္တားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ရာ့ငါးဆယ်ဖြစ်သတည်း၊

တိကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ
(၁) ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ၊		ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊		။
(၃) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ၊		။
(၄) ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ၊		။

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဒုကခြောက်ဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ
(၁) ဝေဒနာ,သညာ		ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်
(၂) ဝေဒနာ,သင်္ခါရ		။
(၃) ဝေဒနာ,ဝိညာဉ်		။
(၄) သညာ,သင်္ခါရ		။
(၅) သညာ,ဝိညာဉ်		။
(၆) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်		။

ဤသို့အားဖြင့်ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်လေသည်၊

စတုက္ကတဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ
ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်	။	ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်

ဤသို့အားဖြင့်စတုက္ကတဝါရဖြစ်လေသည်၊

အကုသလပဒ။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန-အဗျာကတပဒါဝသာန-အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန,အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ပါဠိ။

အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ

အနုဝါဒ။

အကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော။ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ။

အကုသလောဓမ္မော.....ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏အရကား—အကုသိုလ်နှါဒသ,စေသတ္တဝီသအပိတ်အပိဘ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်နှါဒသမောဟမူဒွန်မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပဋ္ဌယုဒ္ဓန်တရား၏။

ဤသို့ဒွါကလေးဝါရ,တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ, စဘုကတဝါရအားဖြင့်ပထဝီမဟာဘုတ်ပိဿဇရုပ်၌ ခန္ဓာဝါရ(၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

အာပေါမဟာဘုတ်ပိဿဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ,စသည်တို့ကိုသည်း ယင်းနည်းအတူခွဲလေ၊

ဤသို့ တဆဲ့ငါးဝါရ တဆဲ့ငါးကြိမ် ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ခန္ဓာဝါရကား(၂၂၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ထုတ်ရသောဌာန။

အပိတ်အပိဘ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပိဿဇရုပ်ဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ဖြစ်လေသည်။ (၂၁၀)ဆိုသည်မှာ။ ပထဝီမဟာဘုတ်ပိဿဇရုပ်၌တဆဲ့လေးဝါရ (လ) ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော, ဝါယောမဟာဘုတ်ပိဿဇရုပ်၌ တဆဲ့လေးဝါရ၊ဤသို့အားဖြင့်ခန္ဓာဝါရ (၂၁၀) ဖြစ်လေသည်၊

ဟေတုပစ္စယာ ..ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားတပ်သော [အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသက္ကဝိသ စိတ္တက္ခဏာဘဓုတခုဋ္ဌယိုသော လောဘမှုဖြစ်အံ့၊ လောဘ,မောဟ၊ဒေါသ မှုဖြစ်အံ့၊ဒေါသ,မောဟ၊ မောဟ မှုဖြစ်အံ့။ မောဟ၊ ။ဤဟိတ်တပါး,နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ၏] ထိုနှစ်ပါး တို့တွင်အရကား၊ပဌာနအားဖြင့် ကတ္တားသာဘည်း။ ခန္ဓာဝါရကား တ ဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာက တပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား၊

၆၆၊

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

အကုသလေခန္ဓေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပ်၊

အဗျာကတောဓမ္မော.....ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဋ္ဌဝေါ ကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝိသ အပိတ်, အ ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ် ပစ္စ ယုပ္ပန်တရား၏။

ဟေတုပစ္စယာ ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ ဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋ္ဌ ဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ [ကွင်းအတွင်းယှ်ဆိုရိုးအတိုင်ဆက်၍ ဆိုလေ၊]

ပထဝိမဟာဘုတ်ဝိတ္တဇရုပ်၌[၁၄]ဝါရဆိုသည်မှာ၊

ကေကလေးဝါရ,တိကလေးပါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ၊ ဤသို့အားဖြင့် တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ကေကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလံကေခန္ဓံ ပဋိစ္စ	တသောခန္ဓာဝိတ္တသမုဋ္ဌာနဋ္ဌရုပ်၊
(၁) ဝေဒနာ၊	သည်,သင်,ဝိ-ပထဝိမဟာဘုတ်ဝိတ္တဇရုပ်၊
(၂) သညာ၊	သင်,ဝိ,ဝေ ၊
(၃) သင်္ခါရ၊	ဝိ,ဝေ,သည် ၊
(၄) ဝိညာဉ်	ဝေ,သည်,သင် ၊

ဤသို့အားဖြင့် ကေကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊ ၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ၊ဟောဟန့်ကား။

ဥဒ္ဒိ၊

အကုသလံခန္ဓံ ပဋိစ္စ အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဟေတုပစ္စယာ

အနုငါဒ၊

အကုသလံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ.....ဟူသောစကားပုဒ်၏ အရကား။ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ၊အကုသိုလ်ဖြစ်သော စေတသိက်ဝိသ အပိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်ကုန်သော အကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ မောဟမူ ဒွေး၌မောဟကြဉ်သော စေတသိက်ဝိသ-အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပဋ္ဌယပုဂ္ဂိုလ်တရားချ၏၊

တိကလေးဝါရခိုသည်မှာ။

တယောခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	ဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။	
(၁) ဝေ,သည်,သင်		ဝိ,ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။	
(၂) သည်,သင်,ဝိ		ဝေ	၊
(၃) သင်,ဝိ,ဝေ		သည်	၊
(၄) ဝိ,ဝေ,သည်		သင်	၊

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်။

ဒုကခြောက်ဝါရခိုသည်မှာ။

ဒွေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	ဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။	
(၁) ဝေ,သည်		သင်,ဝိ ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်	
(၂) ဝေ,သင်		သည်,ဝိ	၊
(၃) ဝေ,ဝိ		သည်,သင်	၊
(၄) သည်,သင်		ဝေ,သည်	၊
(၅) သည်,ဝိ		ဝေ,သင်	၊
(၆) သင်,ဝိ		ဝေ,သည်	၊

ဤသို့အားဖြင့် ဒုက(၆)ဝါရဖြစ်လေသည်။

ဟေတုပစ္စယာ .....ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ။ (ဆိုဖြီး) ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ခုတည်းဖြစ်သတည်း။

အဗျာကတဝါရ။

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား—

ပါဠိ။

အဗျာကတံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကတော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

(က) ဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ၊
တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။
ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

[မှတ်ချက်။ ။ စတုက္ကတဝါရမရသောကြောင့် ပထဝီမဟာဘုတ်၌ ခန္ဓာဝါရ [၁၄] ဝါရသာဖြစ်ရလေသည်]

အာပေါမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌(၁၄)ဝါရစသည်တို့ကိုလည်း နည်းမှီ၍ ခွဲလေ။

ဤသို့တဆဲ့လေးဝါရ၊ တဆဲ့ငါးကြိမ် ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့်။ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း။

ယှဉ်းသို့၊

ကုသလပဒ၌ဖြစ်စေ။ အကုသလပဒ၌ ဖြစ်စေ၊ အဗျာကတပဒဖြစ်စေ၊

(က) အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ဖြစ်ပါမူ ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

(ခ) အပိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်ပါမူ ခန္ဓာဝါရ (၂၂၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

(ခ) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ
ကဋတ္တာစရူပံ။
တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောကဋတ္တာစရူပံ၊
ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ။

(ဂ) ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊

(ဃ) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(င) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ။ တယောမဟာဘူတေပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ။ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ။

(ဂ) အဝိတက် အဝိစာရနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အဝိတက်အဝိစာရနာမက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ဖြစ်စေ၊ ကဋတ္တာရုပ်ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပါမူ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ဖြစ်လေသည်။

အဗျာကတသုံးပိုင်းခွဲပုံ။

အဗျာကတပဒ၌ (၁) ပဝတ္တိ (၂) ပဋိသန္ဓေ (၃) ရုပ်သက်သက် အားဖြင့် (၃)ပိုင်းရှိသည်၊ ထို(၃)ပိုင်းတို့တွင် (၁) ပဝတ္တိကိုရည်၍ (က) အနုဝါဒပါဠိကိုထုတ်ရလေသည်၊

(၂) ပဋိသန္ဓေကိုရည်၍ (ခ) (ဂ) (ဃ) အနုဝါဒပါဠိတို့ကို ထုတ်ရလေသည်၊

(၃) ရုပ်သက်သက်ကိုရည်၍ (င) အနုဝါဒကိုထုတ်ရလေသည်၊

ဝိပါကကိရိယာဗျာကတ၌မှတ်ဘွယ်။

(မေး) ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံ......ဟူသော ပါဠ်အရ၊ အဘယ်ဝိပါက်အဗျာကတ ကြိယာအဗျာကတတို့ကို ကောက်ယူရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလို၊ အဟိတ်နှင့် အရူပဝိပါက်ကြဉ်သောဝိပါက်အဗျာကတကြိယာအဗျာကတတို့ကိုကောက်ယူရပါသည်။

ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတန္တိ ဧတ္ထဟေတုပစ္စယာဘာဝတောအဟေတုကံရူပေနသဒ္ဓိံ အနုပ္ပတ္တိတောအာရုပ္ပဝိပါကဉ္စနဂဟေတဗ္ဗံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၄)

အဗျာကတံဓမ္မံ(လ)ပါဌ်၌ အဗျာကတသည် ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ, ရုပ် သက်သက်အားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ခန္ဓာ ....ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အကြောင်း၊ သဟိတ်ဝိပါက် ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေ အဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏၊

ဟေတုပစ္စယော.....ဟူသော ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းကပ်သော သဟိတ်ဝိပါက် ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တက္ခဏအတခုတခု ၌ယှဉ်သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတု သတ္တိချ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အခါကား၊ ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ခုတခုသယ်ဖြစ်သတည်း၊

ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတဉ္စေ၊ ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာ ဗျာကတံ.....ဟူသောပါဌ်၌၊ ဟေတုပစ္စယာဘာဝတော၊ ဟေတုပစ္စည်း ကိုမရသောကြောင့်၊ အဟေတုကဉ္စ၊ အဟိတ်စိတ်အမျှာရသကိုရင်း၊ ရုပေ န၊ ရုပ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အတူတကွ၊ အနုပ္ပတ္တိတော၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာရုပ္ပ ဝိပါကဉ္စ၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကိုရင်း၊ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ မယူအပ်၊

ဤအဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ ရုပ်နှင့်အတူ မဖြစ်သောကြောင့်၊ အရူပ ဝိပါက်လေးခုကိုမယူအပ်ဟုဆိုပါမူ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော လောကုတ္တရာ ဝိပါက်ကြိယာအဗျာကတတို့ကိုလည်းမယူအပ်ပေ၊

ထိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ ... ဟူ သော ဤပုဒ်လောက်သာရည်ညွှန်း၍ မိန့်ဆိုပါမူ သင့်တော်ဘွယ်ရာ ရှိ ပေသည်၊

ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ တယောခန္ဓာ......ဟူ သောစကားကိုသာရည်ညွှန်းပါမူ သင့်တော်အံ့မထင်ပေ၊ ထို-ဝိပါကာ ဗျာကတံ(လ)တယောခန္ဓာ......ဟူသောပုဒ်၌၊ ရုပ်နှင့်ကင်း၍လည်းဖြစ်နိုင်

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော...... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ, စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်,အစိတ်ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ, စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟေတုပစ္စယော...... ဟူသောဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ (စတုဝေါကာရကိုရည်သည်) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်း။ (ပဉ္စဝေါကာရကိုရည်သည်) သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါးသုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား၊ ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း၊ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ရာ့လေးဆယ်ဖြစ်သတည်း၊နှစ်ရာ့လေးဆယ်ဟူသော်ကား၊ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌ နှစ်ရာ့တဆယ်၊ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၌ တဆဲ့ငါးဝါရ,ဟဒယဝတ္ထု၌တဆဲ့ငါးဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့် နှစ်ရာ့လေးဆယ်ဖြစ်သတည်း၊

သော,တကွလည်းဖြစ်နိုင်သော သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာ အဗျာကတအားလုံးမရနိုင်သောအရာမယှိပေ၊

> ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာတိဧတ္ထပန
> နကိဉ္စိရူပေနဝိနာသဟဝါဥပ္ပဇ္ဇမာနံ သဟေတုကံဝိပါကကြိယာဗျာက
> တံအဂဟိတံနာမအတ္ထိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ[၁၅၆-၇]

ပန၊အနန္တသကိုဆိုဦးအံ့၊ ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာတိဧတ္ထ၊ တယောခန္ဓာဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော၊ ရူပေန၊ ရုပ်နှင့်၊ ဝိနာ၊ ကင်း၍၊ သဟဝါ၊ အတူတကွရင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်နိုင်သော၊ သဟေတုကံ၊သဟိတ်ဖြစ်သော၊ဝိပါကကြိယာဗျာကတံ၊ ဝိပါက်ကြိယာအဗျာကတကို၊ အဂဟိတံနာမ၊မယူအပ်သည်မည်သည်၊ နအတ္ထိ၊မယှိပေ၊

ဤအဋ္ဌကထာနှင့်ဋီကာ နှစ်ဝါဒတို့တွင် ဋီကာဝါဒသည်သာ အသင့်ယုတ္တိယှိပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော်သည်

ရှင်သက်သက်၌ အဗျာကတောဓမ္မာ ... ဟူသောကဗျာ်းပုဒ်၏ အရကား ပစ္စဝေက္ခဏာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု,ရုပ်နှင့်ာတို့ ရတိကြဉ့်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာဒရုပ်ပြုအပ်သော သဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ် သဟိတ်ပစ္စဝေက္ခဏာရ ပဋိသန္ဓေတရသတ္တိနှင့် ယထာခရုပ်အတူဥပါဒ် သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော သဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားခ၏။

လည်း။ မူလဋီကာဝါဒသို့လိုက်၍ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝိသ-သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ အားလုံးကိုအရကောက်ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်အဗျာကတဟုသိရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံ (လ) ဝိဇ္ဇာသမုဋ္ဌာနဥ္စရူပံ ဟူသောမန်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊အဘယ်ကိုထောက်၍ ပစ္စုပ္ပန် အဗျာကတဖြစ်ကြောင်း သိရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကြိယာဗျာကတံ, ဝိဇ္ဇာသမုဋ္ဌာနဥ္စရူပံ ..... ဟူသော ပါဠိကို ထောက်၍ ပစ္စုပ္ပန်အဗျာကတဖြစ်ကြောင်းယူရပါသည်။

မှန်ပါသည်၊ ၊အဆိုပါကြိယာအဗျာကတတို့နှင့် ဝိဇ္ဇာဇရုပ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန်အခါသက်သက်၌သာဖြစ်ကြလေသည်၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ မဖြစ်နိုင်ကြပေ။

ထိုကြိယာဗျာကတံ ဝိဇ္ဇာသမုဋ္ဌာနဥ္စရူပံ .....ဟူသော ပါဠိကိုထောက်၍ "ဝိပါကာဗျာကတံ" ......ဟူသောပါဠိကိုလည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝိပါက်အဗျာကတဟူ၍ ပင်မှတ်ယူရလေသည်။

(တနည်း။) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံ..... ဟူသောပါဠိကို ထောက်၍ ဝိပါကာဗျာကတံ .....ဟူသောမန်ဟောကြားတော်မူအပ်သော်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ဝိပါက်အဗျာကတဖြစ်ကြောင်းသိရပါသည်။

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း၊

(မေး) ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ကမ္မဇရုပ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ ...... ဟု သီးခြားထုတ်နှုတ်၍ ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟဒယဝတ္ထုသည် ကမ္မဇရုပ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော်လည်း ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ခန္ဓာတို့၏ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ .... ဟု သီးခြားထုတ်နှုတ်၍ ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိဣဒံ ကမ္မဇရူပဂ္ဂဟဏေန ဝတ္ထုမှိဂဟိ
တေပိဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာနံဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၈)

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိဣဒံ၊ခန္ဓာ-ဟူသောဤပါဌ်ကို၊ကမ္မဇရူပဂ္ဂဟဏေန၊ ကမ္မဇရုပ်ကိုယူသဖြင့်၊ ဝတ္ထုမှိ၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို၊ ဂဟိတေပိ၊ယူအပ်သော်လည်း။ ဝတ္ထုံ၊ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ခန္ဓာနံ၊ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ၊ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ။ ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊

ထိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏အဖွင့်စကားသည်၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟူသောပါဌ်အပေါ်၌သာနှံ့၍ "ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု" ဟူသောပါဌ်အပေါ်၌မနှံ့ပေ၊ (အဗျာပိတဒေါသမလွတ်ဟုဆိုလိုသည်)

(မေး) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ .... ဟူသောပါဌ်ကို ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် "ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု"......ဟူသောပါဌ်ကိုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟု ဤမျှလောက်ကိုသာဟောကြားတော်မူအပ်သည်ဖြစ်သော်၊ ပဋိသန္ဓိဖြစ်သောဟဒယဝတ္ထု၏ ကမ္မဇာစရူပံ...... ဟူသောသာမညစကား၌ ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်မယူရဟူသောအပြစ်သည် သင့်ရောက်ဘွယ်ရှိပေသည်၊ ထိုအပြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းငှါ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု......ဟူ၍ဟောတော်မူရပြန်ပါသည်၊

ဟေတုပစ္စယော.....ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားထင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ။ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပာဒတရားတရ၌ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါးသုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာ ဝါရကားသုံးဆယ်ဖြစ်သတည်း။

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိဧတ္ထကေဝတ္တဗ္ဗေပစ္စယဘူတဿဝတ္ထုဿကဋတ္တာစရူပန္တိ
ဧတဿိ သာမညဝစနေ ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန အဂဟိတတာပတ္တိံ နိဝါရေတုံ
ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုန္တိ ဝုတ္တံ၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ[၁၅၆-၁၁]

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍၊ ဧတ္တကေ၊ ဤမျှလောက်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗေ၊ ဟောကြားအပ်သည်ဖြစ်သော်၊ ပစ္စယဘူတဿ၊ ပစ္စည်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထုဿ၊ ဟဒယဝတ္ထု၏။ ကဋတ္တာစရူပန္တိ ဧတဿိ သာမညဝစနေ၊ ကဋတ္တာစရုပံ ....ဟူသောသာမညစကား၌၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန၊ ပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့်၊ အဂဟိတတာပတ္တိ၊ မယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ နိဝါရေတုံ၊ တားမြစ်ခြင်းငှါ။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုန္တိ၊ ဝတ္ထုဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

တနည်း။

ဟဒယဝတ္ထုနှင့်ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်အချင်းချင်း ပစ္စည်းအပြန်အလှန်ဖြစ်နိုင်ကြသည်ဟူသောအထူးကိုပြခြင်းငှါ၊ ကဋတ္တာ စရုပံ.....ဟူသောပါဠိဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကို ယူအပ်ပြီးသော်လည်း အသီး အခြားထုတ်၍ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု,ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာဟုဟောတော်မူရပါသည်။

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ ဝါ ဝတ္ထုခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယဘူတာနံ
ပစ္စယဘာဝဝိသေသဒဿနတ္ထံ အညမညာပေက္ခံ ဝစနဒွယံ ဝုတ္တံ သာမညေ
နဂဟိတမ္ပိ ဥဒ္ဓဋံ
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၆-၁၃]

ဝါ၊ တနည်းကား၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍၊ အညမညပစ္စယဘူတာနံ၊ အချင်းချင်းပစ္စည်းဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထုခန္ဓာနံ၊ ဟ

ဒယဝတ္ထုပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့၏၊ ပစ္စယဘာဝ ဝိသေသ ဒေသနတ္ထံ၊ ပစ္စည်းအဖြစ်တည်းဟူသောအထူးကိုပြခြင်းငှါ၊ အညမညာ ပေက္ခ၊ အချင်းချင်းငဲ့သော၊ ဝစနဒွယံ၊ သဒ္ဒါနှစ်ခုအပေါင်းကို၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆို တော်မူအပ်၏။ သာမညေန၊ ကဋတ္တာရူပံ..... ဟူသော သာမညစကား ဖြင့်။ ဂဟိတမ္ပိ၊ ယူအပ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုလည်း။ ဝိသုံ၊ အသီးအခြား။ ဥဒ္ဓဋံ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်၏။

ခန္ဓာဝါရ{၄၈၀}ထွက်ပုံ။

ပဝတ္တိအဗျာကတသည် အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀) ထွက်လေသည်။

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတသည် အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ယင်းနည်းအတူခန္ဓာဝါရ (၂၁၀)ပင်ထွက်လေသည်။

အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ ဟဒယဝတ္ထုဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာဝါရ (၁၅)ထွက်လေသည်။

ဟဒယဝတ္ထုကိုခွဲ၍ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာဝါရ (၁၅)ထွက်လေသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ၌ခန္ဓာဝါရ(၂၄၀)ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

ရုပ်သက်သက်၌ခန္ဓာဝါရ (၃၀) ဆိုသည်မှာ။ စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာဝါရ (၃၀)ဟုမိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်လေသည်။

အားလုံးချုံလိုက်သော် ပဝတ္တိအဗျာကတ၌ ခန္ဓာဝါရ (၂၁၀) ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ၌ခန္ဓာဝါရ(၂၄၀)ရုပ်သက်သက်အဗျာကတ၌ ခန္ဓာဝါရ(၃၀)အားဖြင့် ခန္ဓာဝါရပေါင်း(၄၈၀)ဖြစ်လေသည်။

အစိတ်အပေါင်းနှာမက္ခန္တာဥ္ခန္တာဝါရထုတ်ပုံ၊

အပိတ်အပေါင်းနှာမကျွန္တာဥ္ခန္တာ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ,စတုကတဝါရအားဖြင့် ခန္တာဝါရ (၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊ (၁၅)ဝါရဆိုသည်မှာ၊

ခန္ဓ	ပဋ္ဌိ	ဝဏ္ဏု၊
(၁) ဝေဒနာ	|	ဟာဒယဝဏ္ဏု၊
(၂) သညာ	|	၊
(၃) သင်္ခါရ	|	၊
(၄) ဝိညာဉ်	|	၊
	ဧကကလေးဝါရ၊	
(၁) ဝေ,သည်,သင်	|	၊
(၂) သည်,သင်,ဝိ	|	၊
(၃) သင်,ဝိ,ဝေ	|	၊
(၄) ဝိ,ဝေ,သည်	|	၊
	တိကလေးဝါရ၊	
(၁) ဝေ,သည်	|	၊
(၂) ဝေ,သင်	|	၊
(၃) ဝေ,ဝိ	|	၊
(၄) သည်,သင်	|	၊
(၅) သည်,ဝိ	|	၊
(၆) သင်,ဝိ	|	၊
	ဒုကခြောက်ဝါရ၊	
(၁) ဝေ,သည်,သင်,ဝိ	၊	၊
	စတုကတဝါရ၊	

ဤသို့အားဖြင့် (၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဟဒယဝဏ္ဏုဥ္ခန္တာဝါရထုတ်ပုံ။

ဟဒယဝဏ္ဏုဥ္ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ

ကုသလာဗျာကတပဒ။

အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလာဗျာကတပဒ၌ တုံသော်လည်း။ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ။ (စင်မြဲ)

ဥဒ္ဒိ၊

ကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊

အဗျာကတောဓမ္မော......ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါကုသိုလ်၌ကြောင်ဝိသ စေ အဇ္ဈတိံ သအစိတ်အပေါင်းနှာ မကျွန္ဒာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

စတုကတဝါရအားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊ (၁၅)ဝါရဆိုသည်မှာ၊

ဝတ္ထု	ပဋိစ္စ	ခန္ဓာ။
(၁) ဟဒယဝတ္ထု		ဝေဒနာ
(၂) ။		သညာ
(၃) ။		သင်္ခါရ
(၄) ။		ဝိညာဉ်

ဧကကလေးဝါရ။

ဝတ္ထု	ပဋိစ္စ	ခန္ဓာ။
(၁) ဟဒယဝတ္ထု		ဝေ,သည်,သင်
(၂) ။		သည်,သင်,ဝိ
(၃) ။		သင်,ဝိ,ဝေ
(၄) ။		ဝိ,ဝေ,သည်

တိကလေးဝါရ။

ဟေတုပစ္စယော … ဟူသောပဋ်ိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ မိစ္ဆာဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝိသ, မိစ္ဆာကျွတာတရုတချဉ်ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊

•ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရကားနှစ်ရာ့နှစ်ဆဲ့ငါးဝါရဖြစ်သတည်း၊

(၁)	။		ဝေ,သည်
(၂)	။		ဝေ,သင်
(၃)	။		ဝေ,ဝိ
(၄)	။		သည်,သင်
(၅)	။		သည်,ဝိ
(၆)	။		သင်,ဝိ

ဒုကခြောက်ဝါရ။

(၁)	။	။	ဝေ,သည်,သင်,ဝိ။

စတုက္ကတဝါရ။

ဤသို့အားဖြင့်(၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ကော်မဟာဘူတ်-စသည်တို့ကိုဟောတော်မူခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) ပဝတ္တိအခါ ပဋိသန္ဓေအခါတို့၌၊နာမက္ခန္ဓာတို့ကိုစွဲမှီ၍ မိစ္ဆာဇရုပ်,ကမ္မဇရုပ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်အကျိုးငှါ၊ ကော်မဟာဘူတ်ပဋိစ္စ-အစယှိသည်တို့ကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရုပ်အဗျာကတကိုစွဲမှီ၍ ရုပ်အဗျာကတ၏ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူခြင်းငှါ၊ ကော်မဟာဘူတ်ပဋိစ္စ-အစယှိသည်ကို ဟောတော်မူရပြန်ပါသည်။

ကော်မဟာဘူတန္တိအာဒိရူပါဗျာကတံပဋိစ္စရူပါဗျာကတဿဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ
ဝုတ္တံ၊

ဧကံမဟာဘူတန္တိ အာဒိ ဤသို့အစရှိသည့်ကို၊ ရူပါဗျာကတံ၊ ရုပ်အဗျာကတကို၊ ပဒိန္န၊ စွဲ၍။ ရူပါဗျာကတဿ၊ ရုပ်အဗျာကတ၏။ ဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ၊ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

မဟာဘူတေပဋိစ္စ ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဧကံခန္ဓာပဋိစ္စ(လ)ဧကမဟာဘူတာ …. ဟု ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်အကျိုးငှါ မဟာဘူတေပဋိစ္စ(လ)ဥပါဒါရူပံ ….. ဟုဟောတော်မူပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ရုပ်အဗျာကတ၌ မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုဟောကြားတော်မူပြီး၍၊ ယခုအခါ၌မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲ၍ ဥပါဒါရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းငှါ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စ(လ)ဥပါဒါရူပံ…… ဟု ဟောတော်မူပြန်ပါသည်။

ဧဝံရူပါဗျာကတမှိ ဘူတေပဋိစ္စဘူတာနံ ဥပ္ပတ္တိံ ဝတွာ ဣဒါနိဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါ ရူပါနံဥပ္ပတ္တိံဒဿေတုံမဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိအာဒိဝုတ္တံ
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၁၂) (အနက်လွယ်၏။)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ, ကဋတ္တာရူပံ, ဥပါဒါရူပံ ဟု ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲ၍ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, ကဋတ္တာဥပါဒါရုပ် တို့တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြကုန်သောကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ…..ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသလော၊ အဘယ်အကျိုးငှါ ဤသို့ပေါင်း၍ ဟောကြားတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲ၍ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်,ကဋတ္တာဥပါဒါရုပ် တို့တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြကုန်သောကြောင့်၊ သင်းကဲ့သို့ပေါင်း၍ ဟောတော်မူခြင်းမဟုတ်ပါ၊ မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲ၍ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, ကဋတ္တာဥပါဒါရုပ်တို့ဖြစ်ပုံတူမျှကြသည်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ …. ဟုပေါင်း၍ ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(မေး) ထိုရုပ်နှစ်ပါးတို့သည်ဖြစ်ရာကာလအားဖြင့်တူကြပါသလော။

(ဖြေ) ထိုရုပ်နှစ်ပါးတို့ဖြစ်ရာကာလအားဖြင့်မတူကြပါ။ မှန်ပါသည် စိတ္တဇရုပ်သည်ပဝတ္တိအခါ၌သာဖြစ်၍ ကမ္မဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါနှစ်ပါးစုံတို့၌ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

တတ္ထ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တေ ယေဝ၊ ကမ္မဇ္ဇာရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၁၈)

တတ္ထ၊ ထိုနှစ်ပါးသောရုပ်တို့တွင်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ စိတ္တဇရုပ်သည်၊ ပဝတ္တေယေဝ၊ ပဝတ္တိအခါ၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ကမ္မဇ္ဇာရူပံ၊ ကမ္မဇ္ဇာရုပ်သည်၊ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌သော်၎င်း။ ပဝတ္တိယမ္ပိ၊ ပဝတ္တိအခါ၌သော်၎င်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

ဗိသဒ္ဒါကိုမိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ .... ဟူသောပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ပိသဒ္ဒါကို အဘယ့်ကြောင့်မိန့်ဆိုတော်မူခဲ့ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်၌ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်မပါသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်းမှ တပါးကုန်သောသဟဇာတအစရှိသော ပစ္စည်းတို့၌မူ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကို သဂြိုဟ်အပ်လေသည်။ ဤကိုရည်၍ ကမ္မဇ္ဇာရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ .... ဟု ပိသဒ္ဒါကို မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သဗ္ဗံ ဥပါဒါရူပံ ဇာတ ဟေတုပစ္စယေ အသင်္ဂဟိတံ သဟဇာတပစ္စယာဒီသု သင်္ဂဟိတန္တိ ဉာပေတုံ သန္ဓာယ ကမ္မဇ္ဇာရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပီတိ ပိသဒ္ဒေါ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၆-၁၉]

သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော၊ ဥပါဒါရူပံ၊ ဥပါဒါရုပ်ကို၊ ဇာတ၊ ဤဟေတုပစ္စည်းမှ၊ ပရေသု၊ တပါးကုန်သော၊ သဟဇာတပစ္စယာဒီသု၊ သဟဇာတ ပစ္စည်းစသည်တို့၌၊ သင်္ဂဟိတံ၊ သဂြိုဟ်ရေတွက်အပ်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဉာပေတုံ၊ ဤအနက်ကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ကမ္မဇ္ဇာရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပီတိ၊ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ .... ဟူ၍၊ ပိသဒ္ဒေါ၊ ပိသဒ္ဒါကို၊ ဝုတ္တော၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်သားအပ်၏။

ဥပါဒါရူပံပုဒ်၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကမ္မဇံရူပံဥပါဒါရူပံ...... ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဥပါဒါရူပံ.....ဟူသောပုဒ်သည် ဝိသေသနပုဒ်လော-ဝိသေယျပုဒ်လော၊

(ဖြေ) ဥပါဒါရူပံ...... ဟူသောပုဒ်သည် စိတ္တဇကမ္မဇရုပ်နှစ်ပါးအား အထူးပြုသောဝိသေသနဖြစ်ပါသည်၊

ဥပါဒါရူပန္တိတဿေဝဥဘယဿဝိသေသနံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၁၉)

ဥပါဒါရူပန္တိပဒံ၊ဥပါဒါရူပံ-ဟူသောပုဒ်သည်၊တဿေဝဥဘယဿ၊ ထိုစိတ္တဇ,ကမ္မဇရုပ်နှစ်ပါးအားသာလျှင်။ဝိသေသနံ၊အထူးပြုသော ဝိသေသနပုဒ်တည်း။

အနက်ယောဇနာပုံ။

(အမေး) မဟာဘူတေပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ...... ဟူသောပါဠိအနက်ယောဇနာပြပါ၊

(အဖြေ) မဟာဘူတေ၊မဟာဘုတ်တို့ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ဥပါဒါရူပံ၊ ဥပါဒါရုပ်ဖြစ်သော။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊စိတ္တဇရုပ်သည်၊ ကဋတ္တာရူပံ၊ ကမ္မဇရုပ်သည်။ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။ ဤသို့ယောဇနာသင့်ပေသည်၊

ရုပ်အဗျာကတဘ၌ခန္ဓာဝါရဆုတ်ပုံ။

ရုပ်အဗျာကတ၌ ခန္ဓာဝါရသုံးဆယ်ဖြစ်သည်၊ (၃၀)ဆိုသည်မှာ၊ စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌(၁၅)ဝါရ၊ကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၅)ဝါရ၊ဤသို့အားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၃၀)ဖြစ်လေသည်၊

စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌(၁၅)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ,ဒုကခြောက်ဝါရ,စတုကတဝါရ-အားဖြင့် (၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဧကကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ဧကံမဟာဘုတံ	ပဋိစ္စ	တယောမဟာဘုတာ။
(၁) ပထဝီ မဟာဘုတ်		အာ,တေ,ဝါ မဟာဘုတ်
(၂) အာပေါ ။		တေ,ဝါ,ပ ။
(၃) တေဇော ။		ဝါ,ပ,အာ ။
(၄) ဝါယော ။		ပ,အာ,တေ ။

ဤသို့အားဖြင့် ဧကကလေးဝါရဖြစ်လေသည်။

တိကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

တယောမဟာဘုတေ	ပဋိစ္စ	ဧကံမဟာဘုတံ။
(၁) ပ,အာ,တေ ။		ဝါယောမဟာဘုတ်
(၂) အာ,တေ,ဝါ ။		ပထဝီ ။
(၃) တေ,ဝါ,ပ ။		အာပေါ ။
(၄) ဝါ,ပ,အာ ။		တေဇော ။

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်။

ဒုကခြောက်ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဒွေမဟာဘုတေ	ပဋိစ္စ	ဒွေမဟာဘုတာ။
(၁) ပ,အာ ။		တေ,ဝါ ။
(၂) ပ,တေ ။		အာ,ဝါ ။
(၃) ပ,ဝါ ။		အာ,တေ ။
(၄) အာ,တေ ။		ပ,ဝါ ။
(၅) အာ,ဝါ ။		ပ,တေ ။
(၆) တေ,ဝါ ။		ပ,အာ ။

ဤသို့အားဖြင့် ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်လေသည်။

စတုက္ကတဝါရဆိုသည်မှာ။

မဟာဘူတေပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ။

ပ,အာ,တေ,ဝါ ။ စိတ္တဇ ဥပါဒါရုပ်။

ဤသို့အားဖြင့် စတုက္ကတဝါရဖြစ်လေသည်။

(ဤကိုနည်းနှိုင်း၍ ကမ္မဇမဟာဘုတ်(၁၅)ဝါရတို့ကိုလည်း ခွဲခြားဝေဘန်ပါလေ)

မဟာဘူတဘောဇ္ဈအရကောက်ပုံ။

(မေး) ကုသလေခန္ဓေစ မဟာဘူတေစ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ...... ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ မဟာဘုတ်သည်၊ စိတ္တဇမဟာဘုတ်,ကမ္မဇ မဟာဘုတ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးယှိရာ၊အဘယ်မဟာဘုတ်ကိုကောက်ယူရပါ မည်နည်း၊

(ဖြေ) စိတ္တဇမဟာဘုတ်ကိုသာကောက်ယူရပါသည်၊

ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစပဋိစ္စာတိဧတ္ထစိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ
မဟာဘူတာဂဟိတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၄-၁၉)

ကုသလာဗျာကတပဒ၌-ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရထုတ်ပုံ။

ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရယှိရာ၊ ၎င်း(၂၂၅)ဝါ ရထုတ်ပုံကို အရကောက်ဆရာတော်ထုတ်ဆောင် ညွှန်ပြတော်မမူသော ကြောင့် စာသင်ငယ်တို့မှာ အသိဉာဏ်ခက်ခဲဘွယ်ယှိ၍ ။ ကုသလာဗျာ ကတပဒခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရထုတ်နည်းကိုအမြွက်မျှပြဆိုပါအံ့၊

ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရဟူသော်ကား၊ ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌ (၁၅)ဝါရ,အာပေါမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ(လာ)ပထဝီ,အာပေါ တေဇော, ဝါယော မဟာဘုတ် စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ, ဤသို့အားဖြင့် (၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရဟူသော်ကား၊ဧကကလေးဝါ ရ,တိကလေးဝါရ,ဒုကခြောက်ဝါရ,စတုကတဝါရ၊ ဤသို့အားဖြင့်(၁၅) ဝါရဖြစ်သတည်း၊

ဧကကလေးဝါရဟူသော်ကား။

ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊
(၁) ဝေဒနာ,အာ,တေ,ဝါ		ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သညာ ။		။
(၃) သင်္ခါရ ။		။
(၄) ဝိညာဉ် ။		။

ဤသို့အားဖြင့် ဧကကလေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

အကုသလာ အဗျာကတာပဒ။

ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလာဗျာကတပဒ၌ တုံသော်တည်း အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ (စစ်မြီး)

ဥဒ္ဒိ၊

အကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

အကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။

အဗျာကတောဓမ္မော...... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တဝီသအဖိတ်အပေါင်းနှမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားချ၏၊

တိကလေးဝါရဟူသော်ကား။

(၁) ဝေ,သည်,သင်,အာ,တေ,ဝါ | ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သည်,သင်,ဝိ ၊ ၊
(၃) သင်,ဝိ,ဝေ ၊ ၊
(၄) ဝိ,ဝေ,သည် ၊ ၊

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

ဒုကခြောက်ဝါရဟူသော်ကား။

(၁) ဝေ,သည်,အာ,တေ,ဝါ | ၊
(၂) ဝေ,သင် ၊ ၊
(၃) ဝေ,ဝိ ၊ ၊
(၄) သည်,သင် ၊ ၊
(၅) သည်,ဝိ ၊ ၊
(၆) သင်,ဝိ ၊ ၊

ဤသို့အားဖြင့် ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်သတည်း၊

စတုကဝါရဟူသော်ကား၊

(၁) ဝေ,သည်,သင်,ဝိ ၊ ၊ ၊

ဤသို့အားဖြင့် စတုကတဝါရဖြစ်သတည်း။

ဟေတုပစ္စယော......ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်နှစ်ဆယ် ဝိတ္တကျွဒာတရတခု၌ယှဉ်သောလောဘမူဖြစ်အုံ၊လောဘ, မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အုံ၊ဒေါသ မောဟ၊မောဟမူဖြစ်အုံ၊မောဟ၊ ဤဟိတ်တပါး နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့် ကတ္တားသာတည်း၊ခန္ဓာဝါရကား(၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

[ဤကိုနည်းမှီ၍ အာသေဝမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌ (၁၅)ဝါရစသည်တို့ကိုလည်း အသီးအသီးခွဲခြားတေဘန်ပါလေ။]

ရသင့်သောပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာတို့ကိုညွှန်ပြခြင်း။

(မေး) ဟေတုပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ရသင့်ရထိုက်သောပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာပေါင်းမည်မျှယှိပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရ၌ ညွှန်းပြအပ်သော (၄၉)ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင် (၉)ပါးသောပုစ္ဆာတို့၏ ဝိသဇ္ဇနာကိုသာ ရသင့်ရထိုက်ပါသည်၊ ကျန် (၄၀)သောပုစ္ဆာတို့မှာ အချည်းစည်းမေးအပ်သော မောဃပုစ္ဆာများသာဖြစ်ပါသည်၊

> ဧဝံဟေတုပစ္စယေနဝ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇိတာ၊ တေဝေဝဟိဇ္ဇေလဗ္ဘန္တိ သေ
> သာစတ္တာလီသမောဃပုစ္ဆာတိနဝိဿဇ္ဇိတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၄-၂၅]

ဧဝံ၊ဤသို့၊ဟေတုပစ္စယေ၊ဟေတုပစ္စည်း၌၊နဝပုစ္ဆာ၊ ကိုးပါးသောပုစ္ဆာတို့ကို၊ဝိဿဇ္ဇိတာ၊ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ တေဝေဝ၊ထိုကိုးပါးကုန်သော ပုစ္ဆာတို့ကိုသာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤဟေတုပစ္စည်း၌၊ လဗ္ဘန္တိ၊ရအပ်ကုန်၏၊သေသာ၊ကြွင်းကုန်သော၊စတ္တာလီသာ၊ လေးဆယ်သောပုစ္ဆာတို့သည်၊ မောဃပုစ္ဆာ၊အချည်းစည်းမေးအပ်သောမောဃပုစ္ဆာတို့မည်ကုန်၏၊ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ တာ၊ထိုလေးဆယ်သောမောဃပုစ္ဆာတို့ကို၊ နဝိဿဇ္ဇိတာ၊ မဖြေဆိုအပ်ကုန်၊

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာရမ္မဏပစ္စည်း။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၌တိုသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တိုသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ။ ဝိမိ,အနုဝါဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် ဝိမိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလော ဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိအာရမ္မဏပစ္စယာ...... ဟူသည်တည်း။ ထို့နောင်အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ....ဟူသည်တည်း။

ကုသလပဒ။

ကုသလောဓမ္မော......ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အနက်ကား ကုသိုလ်ကာဝိသ,စေအဌတိံသအပိတ်အပိုတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကာဝိသ,စေအဌတိံသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယာ...... ဟူသောဟိတ်ပါဠ်၏ အနက်ကား ကုသိုလ်ကာဝိသအားထပ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် သောစိတ်ရှစ်ဆဲ့ ခုနှစ်ခု, စေအဌတိံသ, ရုပ်အဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ် ဤအာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်။

စိတ်တချယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ငွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး- ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်၏။

သုံးပုံပုံနည်း။

ထိုအာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို (၁) ကုသိုလ်ကာဝိသ စေအဌတိံသတပုံ၊ (၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသတပုံ (၃) ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ,ကြိယာစိတ်ဝီသ,စေဆတ္တိံသတပုံအားဖြင့် သုံးပုံပုံရာသည်။

ထို(၃)ပုံတို့ကိုကြည့်၍, (၁) ကုသလပဒ, ကုသလာပဒဝသာန၊ (၂) အကုသလပဒ,အကုသလပဒါဝသာန (၃) အဗျာကတပဒ,အဗျာကတပဒါဝသာန (၃)မျိုးစီရကြောင်း သိမှတ်ရာသည်၊

[တရားအပုံကိုကြည့်၍ ၆၆,အနုဝါဒပါဠိထုတ်ပုံ, ခန္ဓာဝါရထုတ်ပုံတို့ကို အစုံအလင်ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ကြည့်ရှုလေ့လာတော်မူကြကုန်ရာသည်၊]

ဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဆိုရိုးပြုပုံနယူပဒေသ။

အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသ...... သဗ္ဗေဓမ္မာအကျယ်ဆိုရိုးကို သဘောပေါက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရမ္မဏပစ္စယာ..... ဟူသော ဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဆိုရိုး၌တစုံတရာအခက်အခဲ ယှဉ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ၊

သို့ဖြစ်ချေတမုံ ။စာသင်ငယ်တို့သိယှဉ်နားလည်လွယ်စိမ့်သောငှါ တရားအပုံဖြင့်ရှင်းပြပေအံ့၊

ကုသိုလ်စိတ်ကေဝိသတို့ကို (က) ကာမာဝစရကုသိုလ်-၂-ပုံ (ခ) အဘိညာဉ်ကုသိုလ်-၇-ပုံ (ဂ) ရူပါဝစရကုသိုလ်-၃-ပုံ (ဃ) အရူပါဝစရကုသိုလ်-၄-ပုံ (င) မဂ်ကုသိုလ်-၁-ပုံအားဖြင့် အာရုံတူရာ(၁၇)ပုံပုံရာသည်၊ ထိုတွင်-

(က) ကာမာဝစရကုသိုလ်-၂-ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု တပုံ၊
(၂) မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်-၂-ပုံဖြစ်လေသည်၊

(ခ) အဘိညာဉ်ကုသိုလ်(၇)ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ်အဘိညာဉ် တပုံ၊
(၂) ဒိဗ္ဗသောတ ၊
(၃) ဣဒ္ဓိဝိဓ ၊
(၄) စေတောပရိယ ၊
(၅) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ၊
(၆) ယထာကမ္မုပဂ ၊
(၇) အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ် တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်(၇)ပုံဖြစ်လေသည်၊

(ဂ) ရူပါဝစရကုသိုလ်(၃)ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ် တပုံ၊

(၂) ဒုတိယဈာန်,တတိယဈာန်,စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ် တပုံ၊

(၃) ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ် တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်(၃)ပုံဖြစ်လေသည်၊

အရူပါဝစရကုသိုလ်(၄)ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် တပုံ၊

(၂) ဝိညာဏဉ္စာယတန ၊

(၃) အာကိဉ္စညာယတန ၊

(၄) နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ် တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်(၄)ပုံဖြစ်လေသည်၊

မဂ်ကုသိုလ်တပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) မဂ်စိတ်လေးခုတပုံဖြစ်လေသည်၊

ဤသို့အားဖြင့်(၁၇)ပုံဖြစ်လေသည်၊

အာရုံနှင့်တွဲပုံ။

အဆိုပါ(၁၇)ပုံတို့ကိုဆိုင်ရာအာရုံတို့နှင့်တွဲစပ်ပုံမှာ၊

အာရမ္မဏိက။	အာရုံ။
(၁) မဟာကုသိုလ် ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ်လေးခု၊	လောကီစိတ် ဇေကာသိတိ, စေခွဲပည့်ာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသပညတ်.....ဟုဆိုအပ်သောအာရုံ ခြောက်ပါး၊
(၂) မဟာကုသိုလ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်လေးခု၊	အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ် ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု,စေအဋ္ဌတိံသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်,ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက် ပါး၊

အကုသလပဒ။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝ သာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ (စင်မြီး)

၉၁။

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စ အကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အာရမ္မဏပစ္စယာ။

အနုလောမ်

အကုသလံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ၊ တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော၊ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ၊

အကုသလောဓမ္မော......ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်နွါဒသစေသတ္တာဝိသ အပိတ်အပိဘ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူဓ္ဓ၌ မောဟကြဉ်သော အပိဘ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပဋ္ဌယပုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယာ......ဟူသော ဟိဘ်ပါဌ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသအားတပ်သောလောကီပိတ်ကောသိဘိ, စေဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

---

(၃) ဒိဋ္ဌိစက္ခုကုသိုလ် အဘိညာဉ်၊	ဒုရ,ပဋိသန္ဓ,သဏ္ဌာ,သုခုမ,ပဋ္ဌုပ္ပန်ရုပ်ရုံ၊
(၄) ဒိဋ္ဌသောတ ၊	ဒုခ,ပဋိသန္ဓ,သဏ္ဌာ,သုခုမ,ပဋ္ဌုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊
(၅) ဣဒ္ဓိဝိဓ ၊	ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန်သတသဟာဿစသောနိမိတ်ရုပ် ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၆) စေတောပရိယ ၊	လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သောသူတပါးတို့၏ စိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု ဟုဆိုအပ်သောခန္ဓာရုံ၊

အဗျာကတပဒ။

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌ တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ။ (စင်မြဲ)

၆၆။

အဗျာကတံဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အာရမ္မဏပစ္စယာ၊

အနုလောမ။

ဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ၊ တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော။ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော။ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ၊ ဝတ္ထုံ ပဋိစ္စ ခန္ဓာ၊

ပဋိစ္စအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော......ဟူသော ကထာသားပုဒ်၏ အနက်။ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ, စေအင္ဂတိံ သအဝိပ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ စေအင္ဂတိံ သအဝိပ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယာ ....ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်၏ အနက်။ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ အားတပ်သော ပိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေဒွေ ပည္စာသ, ရုပ်အင္ဂဝီသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိရှိ၏။ ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း။

---

(၇) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ	ပုဗ္ဗေနိဝါသဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကြည်သော စိတ် ရှစ်ဆဲ့ ရနှစ်ခု၊ စေ,ဒွေ ပည္စာသ,ရုပ်အင္ဂဝီသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လျောက်၍ သိသောနိဗ္ဗာန်,အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး။
(၈) ယထာ ကမ္မူပဂ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်။	အတိတ်ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊

(၉) အနာဂတံသ ။	အနာဂတ်ဖြစ်သောအရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်သော စိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု, စေဠွပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ဟူဆိုအပ်သောခန္ဓာငါးပါး၊ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလျှောက်၍သိသော နိဗ္ဗာန်, အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟူဆို အပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၀) ရူပါဝစရပဌမဈာန် ကုသိုလ်၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အသုဘပညတ် ဆယ်ပါး, အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ် သောထွက်သက်,ဝင်သက်ပညတ်, ကာယ သတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံအစရှိသော ကာယအစုပညတ်၊ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိ တာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါ ပညတ်၊ ဤနှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော ပညတ်ဟူ ဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၁) ရူပါဝစရ ဒုတိယ ဈာန်, တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနသ တိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်,မေတ္တာ,ကရုဏာ, မုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ် သောအတိုင်းမသိသောသတ္တဝါပညတ်၊ဤ (၁၄)ပါးသော ပညတ်ဟူ ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊
(၁၂) ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနသ တိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်,ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရတပါး၏ အာ ရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါ ပညတ်၊ဤ(၁၂)ပါးသောပညတ်ဟူဆိုအပ် သောဓမ္မာရုံ၊

(၁၃)	အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်	အာကာသကြဉ်သော ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွာ၍ရသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၁၄)	ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်၊	ဤဘဝရှေးဘဝအဆက်ဆက်သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၅)	အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်၊	အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်၏ မရှိခြင်းတည်းဟူသောနတ္ထိဘာဝပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၆)	နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်	ဤဘဝရှေးဘဝအဆက်ဆက်သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၁၇)	မဂ်လေးခု၊	နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

ဤသို့(၁၇)ပုံ၌ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာအာရုံတို့နှင့် တွဲဘက်ဆိုရိုးပြုကြရသည်၊ ဆိုရိုးပြုပုံကား–

အာရမ္မဏပစ္စယော.....ဟူသောပဋ္ဌာန်ပါဠိ၏အရကား၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော (လ)နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားတို့၏အာရမ္မဏသတ္တိ၏ ဟူသည်တည်း။

အကုသိုလ်၏ အာရုံကိုညွှန်ပြချက်။

အကုသိုလ်စိတ်ဒွါဒသတို့သည်လောကုတ္တရာကြဉ်အလုံးစုံကို အာရုံပြုနိုင်ပေသည်၊ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်ဒွါဒသအားတပ်သော လောကီစိတ် စေတသိက် စေနွှေပညာဝသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိ၏-ဟု ဆိုရိုးတချက်ထည်းသာပြုရလေသည်၊

ပဝတ္တိအဗျာကတာဓိပတိပါဠိ၌အကျယ်ဆိုရိုး၌ တရားပုံနည်း။

ပဝတ္တိအဗျာကတ၌ တရားပုံနည်းမှာ။

(၁) စက္ခုဝိညာဉ်၊	ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊
(၂) သောတဝိညာဉ်၊	။ သဒ္ဒါရုံ၊
(၃) ဃာနဝိညာဉ်၊	။ ဂန္ဓာရုံ၊
(၄) ဇိဝှါဝိညာဉ်၊	။ ရသာရုံ၊
(၅) ကာယဝိညာဉ်၊	။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊
(၆) မနောဓာတ်သုံးခု၊	။ ပဉ္စာရုံ၊
(၇) တဒါရုံဧကာဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်၊	ကာမစိတ်စတုပညာသ, စေဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ-ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၈) မဟာကြိယာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု၊	လောကီစိတ် ဧကာသီတိ, စေဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး၊
(၉) မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခု မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊	စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။
(၁၀) ဒိဗ္ဗစက္ခုကြိယာ အဘိညာဉ်၊	ဒူရပဋိစ္ဆန္နသဏှသုခုမပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊
(၁၁) ဒိဗ္ဗသောတ ။	။ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊
(၁၂) ဣဒ္ဓိဝိဓ ။	ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကြိယာပဉ္စမဈာန် သတ, သဟာသဿစသောနိမ္မိတရုပ်ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၃) စေတောပရိယ၊	လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌ တည်သော သူတပါးတို့၏ စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

(၁၄) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ၊ ။	ပုဗ္ဗေနိဝုဇ္ဈဖြစ်သောစိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ် စေနွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ-ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလျှောက်၍သိ သောနိဗ္ဗာန်,အမည်အမျိုး စသောပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၅) ယထာကမ္မူပဂ ။	အတိတ် ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၆) အနာဂတံသ ။	အနာဂတ်ဖြစ်သောစိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေနွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ,ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ထိုခန္ဓာငါးမှလျှောက်၍သိသော နိဗ္ဗာန် အမည်အမျိုး-အစရှိသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၇) ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ဝိပါက်ကြိယာ၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အသုဘပညတ် ဆယ်ပါး အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ် သောထွက်သက်ဝင်သက်ပညတ်, ကာယဂ တာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံအစရှိသော ကာယာအစုပညတ်၊ မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာ ဟူသောဗြဟ္မဝိဟာရတရားသုံးပါး၏ အာရုံ ဖြစ်သော အတိုင်းမသိသောသတ္တဝါပညတ်၊ ဤ (၂၅) ပါးသောပညတ်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊
(၁၈) ရူပါဝစရဒုတိယ ဈာန်, တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက် ကြိယာ၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး,အာနာပါနသတိ ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်၊ ဝင်သက် ပညတ်, မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသောသတ္တဝါပညတ်၊ ဤ(၁၄) ပါးသော သတ္တဝါပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊

(၁၉) ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ဝိပါက်ကြိယာ။	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနသာသ တို့၏အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်, ဥပေက္ခာ-ဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားတပါး၏ အာရုံဖြစ်သောအတိုင်းမသိ သောသတ္တဝါပညတ်၊ ဤ (၁၂)ပါးသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၂၀) အာကာသာနဉ္စာ ယတနဝိပါက်ကြိ ကြိယာ၊	အာကာသကြွင်းသော ကသိုဏ်း ကိုးပါးတို့ တွင်တပါးပါးကိုခွါ၍ ရအပ်သော ကောင်း ကင်ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၂၁) ဝိညာဉ္စာယတန ဝိပါက်၊	ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာ ကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်၊
(၂၂) ဝိညာဉ္စာယတန ကြိယာ။	ဤဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသောအာ ကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ၊ ဤဘဝရှေးဘ ဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသောအာကာ သာ နဉ္စာယတနကုသိုလ်- ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။
(၂၃) အာကိဉ္စညာယတ နဝိပါက်ကြိယာ ။	အာကာသာနဉ္စာ ယတနကုသိုလ်၏ မယို ခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ်ဟုဆို အပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၂၄) နေဝသညာ နာ သညာယတနဝိပါက်။	ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စာယတနကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊
(၂၅) နေဝသညာ နာ သညာယတနကြိယာ၊	ဤဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာ ကိဉ္စညာယတနကြိယာ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာ ယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၂၆) ဖိုလ်လေးခု၊	နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတား

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဝမ္ဗော .....ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနစိသ, စေပဋ္ဌာဂိသ အစိတ်အစိတ်နာကျွန္ဒာ ဟဒယဝတ္တုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနစိသ, စေဋ္ဌဂိသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယာ......ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနစိသအားတင်သော ကံ,ကမ္မနိမိတ်,ဂတိနိမိတ်ဟု သချတ်အပ်သော အာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏၊

ဤသို့အားဖြင့် ကာမာဝစရ(၆)ပုံ အဘိညာဉ်(၇)ပုံ ရူပါဝစရ(၃)ပုံ အရူပါဝစရ(၆)ပုံ မိုလ်ပင်ပုံအားဖြင့် (၂၆)ပုံပုံပြီးလျှင် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာအာရုံတရားတို့နှင့်တွဲဘက်၍ ဆိုဖြိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသည်၊

[မှတ်ချက်၊ ။ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးကုန်သော အာရုံ,အာရမ္မဏိကတရားတို့၏ အကျယ်အဆုံးအဖြတ်ကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ"၌ရှုခားတော်မူကြပါကုန်၊]

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ{၆}ပုံ။

ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနစိသကို (၁) ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ် တပုံ (၂) ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေငါးခု တပုံ (၃) အာကာသနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေ တပုံ (၄) ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေတပုံ (၅) အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေတပုံ (၆) နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေတပုံအားဖြင့်(၆)ပုံခွဲရာသည်၊

ကာမပဋိသန္ဓေ၏အခရုံ။

(မေး) ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ (၆)ပုံတို့တွင် ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်သည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်သည် ဆဋ္ဌါရိကမရဏာသန္နဇောသည်ယူအပ်သောပစ္စုပ္ပန်,အတိတ်ဖြစ်သော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော ကာမစိတ်စေတုပညာသ, စေနွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ-ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးကိုအာရုံပြုပါသည်၊

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့် ကဏ္ဍားသာဘည်း၊ ခန္ဓာ ဝါရကား နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရဖြစ်သတည်း။ နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရ ဟူသော်ကား၊ အစိတ်အပိုင်းနာမကျွန္ဒာဝိတဆဲ့လေးဝါရ၊ ဟာဒယဝတ္ထုမြှိုတဆဲ့လေးဝါ ရ၊ ဤသို့အားဖြင့် နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရဖြစ်သတည်း၊

အာရမ္မဏာဝိဘင်ဝါရပြီး၏။

ချဲ့ပါဦးအံ့။ ၊ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်သည် ဆဝ္ဒါရိကမရဏာသန္န ဇောသည် ယူအပ်သော ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန်အတိတ်ကမ္မ နိမိတ်ဟုဆိုအပ်သောပဉ္စာရုံ၊

မနောဒွါရဖြင့်သာယူအပ်သော အတိတ် ကံ,ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ် သောဓမ္မာရုံ၊

မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကြောက်ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သောရူပါရုံကိုအာရုံပြုပါသည်။ (ဝိဘာဝနီဋီကာ)

ထိုတရားတို့ကိုပေါင်း၍ဆိုရိုးပြုပုံမှာ-

ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သော ဆဝ္ဒါရိကမရဏာသန္နဇော သည့်ယူအပ်သော ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန်အတိတ် ကံ, ကမ္မ နိမိတ်,ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ကာမစိတ်စေတုပညာသ, စေတ္တ ပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး-ဟူသည်တည်း၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား— ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အား တပ်သောမရဏာသန္နဇောသည် ဒွါရခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးဖြင့် ယူအပ်သောပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်ဖြစ်သော ကာမစိတ်စေတုပညာသ, စေတ္တ ပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ.....ဟုဆိုရိုးပြုတော်မူသတည်း၊

[ကြိုက်နှစ်သက်ရာကိုဆိုရိုးပြုတော်မူကြပါကုန်။]

ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေအာရုံ။

(မေး) ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေငါးခုတို့သည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါ သနည်း၊

(ဖြေ) ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေငါးခုတို့သည် မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောကသိုဏ်း-အစရှိသော ပညတ်ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ ငါးခုအားတပ်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော ကသိုဏ်းစသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ ... ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ ငါးခုအား တပ်သောကသိုဏ်း အစသှိသောပညတ်၊ ၊ဟုသာမန်ဆိုရိုးပြုတော်မူသည်၊

အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေအာရုံ။

(မေး) အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သောကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောအာကာသကြဉ်သော ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာကာသကြဉ်သောကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ ......ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေ၏အာရုံ။

(မေး) ဝိညာဏဉ္စာယတန ပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သောကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံကိုအာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သောမနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ...... ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ၊

(မေး) အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်၏ မယှဉ်ခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ်ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သော မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်၏ မယှဉ်ခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ် ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ ....ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ၊

(မေး) နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောအတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ဈေးဘဝအဇ္ဇတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံကိုအာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊နေဝသညာနာသညာယတန ပဋိသန္ဓေအား တပ်သော မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ဈေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏ ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား ..... သာမန်ရော၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူသည်၊ [ကြိုက်နှစ်သက်ရာဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း]

ဝဇ္ဇုံပဋိစ္စခန္ဓာ ..... ဟုဟောတော်မူခြင်း၊

(မေး) အာရမ္မဏပစ္စယပုဒ်သည် နာမ်ကျွန္ဓာ တရားသက်သက်သာ ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဝဇ္ဇုံပဋိစ္စခန္ဓာ.....ဟု ဘုရားသျှင်ဟော တော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်သည် နာမက္ခန္ဓာ တရားသက်သက် ဖြစ်သော်သည်း ဖိုသန္ဓေအခါ၊ ပဥ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ သဟဇာတ သဘောအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ဖြစ်ကြလေသောကြောင့် ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ .....ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု … ဟုဟောတော်မမူခြင်း၊

(မေး) အာရမ္မဏပစ္စယ၌ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ.....ဟု ဘုရားသျှင် ဟောတော်မူပါလျှင် ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ....ဟူ၍လည်း ဟောတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့်ဟောတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်သည် နာမက္ခန္ဓာတရားသက်သက်ဖြစ်၍ အရမ္မဏပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သောရုပ်တရား မပါသောကြောင့် ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု .....ဟုဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

တေနေဝကာရဏေနဝတ္ထုံ ပဋိစ္စခန္ဓာတိဝတွာခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုတိနဝုတ္တံ၊ နဟိတံအာရမ္မဏပစ္စယေနဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၄-၃၀)

၈၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ တေနေဝကာရဏေန၊ ထိုအကြောင်းကြောင့်သာလျှင်။ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍၊ ဝတွာ၊ ဟောတော်မူ၍။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုတိ၊ ဝတ္ထုဟူ၍၊ နဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်ပေ၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ တံ၊ ထိုဟဒယဝတ္ထုသည်။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းကြောင့်၊ နဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်၊

ဝိသဇ္ဇနာသုံးချက်။

(မေး) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း မည်မျှရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း(၃)ချက်သာရအပ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် သင်္ချာဝါရ၌ အာရမ္မဏေတီဏိ......ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူလေသည်၊

ယင်းနည်းအတူ နာမက္ခန္ဓာသက်သက်ကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ဟောရာဖြစ်သော အနန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, သမ္ပယုတ္တ,နတ္ထိ,

အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရ။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ,အကုသလာဗျာကတပဒ,အားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ (စင်မြီး)

၄၄၊

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိအဓိပတိပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ။

ဝိဂတပစ္စည်းတို့၌လည်း ဝိသဇ္ဇနာ(၃)ချက်စီသာရအောင်ကြောင်း သတိချင်ရာသည်၊

အာရမ္မဏာဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်။

အဓိပတိတရားကိုယ်ကြွဲ့သော သာဓိပတိဇော ငါးဆဲ့နှစ်ရ နာမက္ခန္ဓာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ဤတရားတို့သည် အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နခန္ဓာဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ (အရဆောင်)

(မှတ်ချက်။ ။ဆဝါရ၌ သဟဇာတာဓိပတိ, အာရမ္မဏာဓိပတိနှစ်ပါးတို့တွင် သဟဇာတာဓိပတိကိုသာ ဟောတော်မူသောကြောင့် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ကိုသာ ဆဝါရဆိုရိုးအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ဆောင်ပေါ်ပြရခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုဆဝါရသဟဇာတာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးမှာပစ္စယနိဒ္ဒေသ,ပဉ္စာဝါရသဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးကိုချုံး၍ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ညွှန်ပြတော်မူသော ဆိုရိုးဖြစ်ပေသည်။ နောက်နောက် ပစ္စည်းတို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ။)

ကုသလပဒ။

ကုသလော ဓမ္မော......ဟူသောကဗ္ဗာ‌းပုဒ်၏ အရကား၊အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြွင်းနေသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု,ပေ-အဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိ ဒုရားကိုယ်ကြည့်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြွင်းနေသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု,ပေ-အဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာပဋ္ဌာယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပဒ,ပဒါဝသာနုထုတ်ပုံ။

ဤအဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရ၌ နာမက္ခန္ဓာနှင့်စိတ္တဇရုပ်တို့ကိုရော၍ ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ဟောကြားအပ်သောကြောင့် ပဒ-ငါးချက်, ပဒါဝသာနု-ကိုးချက်ထွက်ကြောင်းသိမှတ်ကြရာသည်။

ပဒ,ပဒါဝသာနုခွဲးပုံမှာ။

(က) ကုသလပဒ၌- (၁) ကုသလပဒါဝသာနု (၂) အဗျာကတ ပဒါဝသာနု (၃) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနု(၃)ချက်၊

(ခ) အကုသလပဒ၌(၁)အကုသလပဒါဝသာနု (၂)အဗျာကတပဒါဝသာနု(၃)အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနု(၃)ချက်၊

(ဂ) အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနု(၁)ချက်၊

(ဃ) ကုသလာဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနု(၁)ချက်၊

(င) အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနု(၁)ချက်၊

ဤသို့အားဖြင့် ပဒ(၅)ချက် ပဒါဝသာနု(၉)ချက်ဖြစ်လေသည်။

အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ ကြွင်းနေသောဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ကုသလော ဓမ္မော.....ဟူသောကဗ္ဗာ‌းပုဒ်အရကောက်ဆိုရိုး၌"အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ" "ကြွင်းနေသော"ဟု အဘယ့်ကြောင့် ဝိဘင်္ဂသနု-မ-၍ မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်ကြေဝိသတို့တွင်...... မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုသည် အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသည့်အခါရ၍, မရသည့်အခါမရ၊ အနေကန်ဖြစ်သောကြောင့်.... အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသည့်အခိုက်၌သာ အဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်

အဓိပတိပစ္စယာ......ဟူသော ပါဠိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသ၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော ကုသိုလ် ဝိသအောက်ဖိုလ်သုံးခု နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊ မဂ်လေးခုအားတပ်သောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, ကြွင်းရသောမဟာကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခု စေတနာတ်သ စိတ္တုဇနာတခုတခုနှင့်ယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏။) ထိုတွင်(လ)ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း၊
(ဥဒ္ဓိအနုဝါဒထုတ်နည်းနယူပဒေသ၌ ညွှန်းပြအပ်သည့်အတိုင်း ကုသလပဒ-အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန-စသည်တို့ကိုလည်း ဥဒ္ဓိ, အနုဝါဒပါဠိထုတ်တော်မူကြရာသည်၊ ဂန္ထဂရုအတိဘာယကြောင့် ချုံးအပ်လေပြီ။)

လေသည်၊ ထို့ကြောင့်...... အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ...... မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု .....ဟုမိန့်ဆိုရိုးပြုရပါသည်၊

မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခုတို့မှာ အဓိပတိပစ္စည်းကိုကြွင်းရသောကြောင့်.......ကြွင်းရသော မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု ......ဟု မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်၊

ယင်းနည်းအတူ......လောဘမူ, ဒေါသမူနှင့် မဟာကြိယာဇောတို့၌လည်း.....အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ......ဟု ဝိသေသန-မ-ရသည့် အဖြစ်ကိုရင်း......မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာ ဖိုလ်လေးခုတို့၌လည်း "ကြွင်းရသော" ဟုဝိသေသန-မ-ရသည့်အဖြစ်ကိုရင်း သတ်ချပ်တော်မူကြရသည်၊

မှန်ပါသည်။ ၊ကာမသာဓိပတိဇော (၂၆) ခုတို့သည် အဓိပတိပစ္စည်းအနေကန်ဖြစ်၍ အပ္ပနာဇောဆ သတို့မှာ အဓိပတိပစ္စည်းကြွင်းဖြစ်လေသည်၊

ကုသလေန အဗျာကတံ.....၌ အဗျာကတော ဓမ္မော-.... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပစ္စဝေက္ခဏာရသုံး၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြေနိရသောမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု၊ မဂ်လေးခု စေ အဋ္ဌတိံသ အဓိပတိအပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာရသုံး၌ (ကွင်းအတွင်းယှဉ်ဆိုရိုးကိုသဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏....... တိုင်အောင်ဆက်၍ဆိုလေ။)
ခန္ဓာဝါရကား (၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း။

ကုသလေန ကုသလာဗျာကတံ.....၌ ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ....ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပစ္စဝေက္ခဏာရသုံး၌အဓိပတိ ပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, ကြေနိရသော မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု မဂ်လေးခုစေ အဋ္ဌတိံသ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ) မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, ကြေနိရသောမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား။ (အာရမ္မဏာဓိပတိ,သဟဇာတာဓိပတိကောက်မြဲ) ခန္ဓာဝါရကား(၂၀၀)ဖြစ်သတည်း။

ဟိတ်ပါဠိအရအာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိရသင့်မရသင့်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဘုရားကား။ အဓိပတိပစ္စယာ.....ဟူသောဟိတ်ပါဠိအရ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိကိုလည်း ထည့်သွင်းအရကောက်ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသည်၊

ပဋိစ္စဝါရ၌ အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရဝယ် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ကိုသာဟောသောကြောင့် ဟိတ်ပါဠိအရ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိကို ထည့်သွင်းဆိုရိုးပြုထားသည်ကိုအချို့ပညာဝန်တို့ကန့်ကွက်တော်မူကြပေ၊

ဆဝါရ၌ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား ပဋ္ဌာနမဟာတ်ပေ၊ ရသင့်သောပစ္စယသတ္တိတို့ကိုအပြည့်အစုံ အရကောက်သင့်သည်ဟု သဘောရတော်မူ၍

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ......၌ အကုသလောဓမ္မော......ကား။အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက်၊ အဓိပတ်အဓိပတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိ တရားကိုယ်ကြဉ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ) လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် အဓိပတ်အဓိပတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဇာဠဖြစ်သောနိမ္မာနရုပ်အဋ္ဌာရသ၊ ဒေါသမူနှစ်,မောဟမူနှစ် ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သောလောကီစိတ်ရှစ်ဆဲ့ခြောက်ခု,ဒေါသ,ဇာဿ,မစ္ဆရိယ,ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေ လေးဆဲ့ရှစ်ခု၊ ဤအာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏အာရမ္မဏသတ္တိ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်,ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သောစေတသိက်တွက္ခဏာတခုတခု၌ယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏)

ခန္ဓာဝါရကား တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

အကုသလေနအဗျာကတံ၌ အဗျာကတောဓမ္မော.....ကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် အဓိပတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်အရကား။ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ၊ (သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဆိုမြဲ)

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ထည့်သွင်းအရကောက်တော်မှုဟန်လက္ခဏာယှဉ်ပေသည်။

အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဆိုရိုးတရားပုံနည်း။

အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဆိုရိုး၌တရားပုံနည်းမှာ– ကုသလပဒ၌ (က) မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု တပုံ (ခ) မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု တပုံ (ဂ) မဂ်လေးခု တပုံအားဖြင့် သုံးပုံပုံရာသည်။

အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ..... ၌ အကုသလောဝအဗျာက တောဝဓမ္မော..... ကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိ ပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူဒွေ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ် သောစေဆဗ္ဗီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော၊ အဓိပတိတ ရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, ဒေါသမူဒွေ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ် သောစေဆဗ္ဗီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သာ ဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရေ၏၊ [ပိတ်ပါ၌ကောက်မြီး] ခန္ဓာဝါရ ကား(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကား၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိယာရှစ်ခု, ဈာန်ရသော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု,ဖိုလ်လေးခု,စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော မဟာကြိယာရှစ်ခု, ဈာန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန် တရားခု၏ ။

ထိုတွင် (က) မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုသည် လောကီ ကုသိုလ်သတ္တရသကိုသာ အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊

(ခ)မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည်အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝီသ,အောက်ဖိုလ်သုံးခု,နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်။

(ဂ) မဂ်လေးခုသည်နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊

[မှတ်ချက်။ ။အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် တွဲပုံအကျယ်ကို ''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဌမတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။]

အကုသလပဒ၌ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုတပုံသာရသည်၊ အဆိုပါလော ဘမူစိတ်ရှစ်ခုသည် အတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ် အ ဋ္ဌာရသ၊ဒေါသမူ,မောဟမူ,ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သောလော ကီစိတ်ခုနစ်ဆဲ့ခြောက်ခု၊ဒေါသ,ဣဿာ,မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ,ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော ၄၇ လေးဆဲ့ခုနစ်ခုတို့ကိုအလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်။

ဟိတ်ပါဌ်၏အဓိပ္ပာယ်- အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်။ ဖိုလ်လေးခုအားတပ်သော နိဗ္ဗာန် ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သဟဇာဓိပတိဝိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိယာ၄စ်ခု၊ကြွင်းရသောမဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု, စေအဋ္ဌတိ သဝိတ္တက္ခဏတခုခုတခုခုယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ် သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း၊

အဗျာကတပဒ၌(က)မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုတပုံ (ခ) ဖိုလ်လေးခုတပုံအားဖြင့် နှစ်ပုံ ပုံရာသည်။ ထိုတွင်–

(က) မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည် အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်,နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ်အာရုံသည်၊

(ခ) ဖိုလ်လေးခုသည် နိဗ္ဗာန်ကိုအလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊ ဤသို့ တရားပုံနည်းနှင့် ဆိုင်ရာပစ္စယပ္ပန်တရားတို့ကို ခွဲခြားဝေဘန်သိယှိထားပါက၊ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဆိုရိုးကို လွယ်လင့်တကူဆိုရိုးပြုနိုင်ပေရာသည်၊

ဝိပါကာဗျာကတံ–အရေသွန်းပြခြင်း။

(မေး) အဓိပတိပစ္စယဝိဘင်္ဂပါဠိ အဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ၌ ဝိပါကာဗျာကတံ.....ဟူသောပါဌ်အရ၊အဘယ်ဝိပါက်ကိုယူရမည်နည်း၊

(ဖြေ) လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုသာယူရပါမည်။

> အဓိပတိပစ္စယေဝိပါကာဗျာကတန္တိ လောကုတ္တရဝိပါကမေဝ သန္ဓာယဝုတ္တံ
>
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၅-၂)

အဓိပတိပစ္စယေ၊အဓိပတိပစ္စည်း၌၊ လောကုတ္တရဝိပါကမေဝ၊လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုသာလျှင်၊သန္ဓာယ၊ရည်၍၊ ဝိပါကာဗျာကတန္တိ၊ဝိပါကာဗျာကတံ......ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

ရုပ်သက်သက်၌အဗျာကတော ဓမ္မော..... ကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိကိုရသောအခါ သာဓိပတိကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်နှင့်တကွသော သာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ သာဓိပတိကုသိုလ်,အကုသိုလ် ဝိပါက်,ကြိယာ၌ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၁၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

(မေး) အဘယ်လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုရည်၍ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ လောကုတ္တရာဝိပါက်လေးပါးလုံးကိုရည်၍ မိန့်ဆိုတော်မူပါသလော။

(ဖြေ) အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသောလောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုရည်၍ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသည်။

အဓိပတိပစ္စည်းကိုပဋိသန္ဓေအခါ၌ရသင့်မရသင့်၊

(မေး) အဓိပတိပစ္စည်းကိုပဋိသန္ဓေအခါ၌ ရသင့်, မရသင့်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ဝိပါကာဗျာကတံ.....အရ လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုသာ ယူအပ်လေရကား၊ အဆိုပါလောကုတ္တရာဝိပါက်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ မဖြစ် ပဝတ္တိအခါသက်သက်၌ဖြစ်သောကြောင့် အဓိပတိပစ္စည်းကို ပဋိသန္ဓေအခါ၌မရအပ်ပါ။

တေနေဝေတ္ထပဋိသန္ဓိက္ခဏေတိနဂဟိတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၅-၂]

တေနေဝ၊ ထိုလောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုရည်၍..... မိန့်ဆိုဟောကြားတော်မူအပ်လေသောကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤအဓိပတိပစ္စည်း၌(ဝါ)အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟူသောပုဒ်၌၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေတိ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ.....ဟူ၍၊ နဂဟိတံ၊ မယူအပ်ပေ၊

ကုသလာဗျာကတပဒ။

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ အဗျာကတောဓမ္မော......ကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, ဧကန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ (ပါဠိပါဌ်အရကို ကုသလေနအဗျာကတံ .... နှင့် အတူဆို) ခန္ဓာဝါရကား(၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း။

အကုသလာဗျာကတပဒ။

အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကား၊ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ်၊ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗီသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ (ပါဠိပါဌ်အရကို အကုသလေနအဗျာကတံ..... နှင့် အတူဆိုလေ။)

အဓိပတိပြီး၏။

ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရအဓိပတိပစ္စည်း၌ ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာပေါင်း မည်မျှရှိပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိစ္စဝါရအဓိပတိပစ္စည်း၌ ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာပေါင်း (၉) ပါးရှိပါသည်။

ဝိဿဇ္ဇနာ(၉)ပါးရသောပစ္စည်းများ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ၌ ဝိဿဇ္ဇနာ(၉)ချက်ရသောပစ္စည်းများကို သရုပ်ထုတ်၍ရေတွက်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁)ဟေတု(၂)အဓိပတိ(၃)သဟဇာတ(၄)နိဿယ (၅)ကမ္မ (၆)အာဟာရ(၇)ဣန္ဒြိယ (၈)ဈာန (၉)မဂ္ဂ (၁၀)ဝိပ္ပယုတ္တ (၁၁)အတ္ထိ (၁၂)အဝိဂတအားဖြင့်(၁၂)ပစ္စည်းရှိပါသည်။

(က) ပဋိစ္စမှာ၊ ကိုးသချာ၊ ထွက်ပါဠိဒေသ၊
(ခ) ဟေ,ဓိ,သ,နိ၊ ကံ,အာ,ဣ၊ မှတ်သိ,ဈာ,မဂ္ဂ၊
(ဂ) ဝိပ်,အ-နှစ်ဖြာ၊ ဥဒ္ဒေသာ၊ သချာနောဟုပြ၊

အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အနန္တရပစ္စည်းကုသလသဒ္ဒ။

အနန္တရေန- ကုသလေနကုသလံ......၌ ကုသလော ဓမ္မော .....ဟူသော ကဏ္ဍာ:ပုဒ်၏ အရကား။ (အာရမ္မဏအတိုင်းဆို)

အနန္တရပစ္စယော ......ဟူသော ပါဠိပါဌ်၏ အရကား၊ နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်အားတပ်သော ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အဆုံးဖော်ကြဉ်သော ရှေးရှေးသော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏။

တနည်းကား။

မဟာကုသိုလ်ပဌမဇောအားတပ်သော ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒုတိယဇောအားတပ်သောပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတပ်သောဆဋ္ဌဇော၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, မဂ်သောမနဿသဟဂုတ်တဆဲ့ခြောက်ခုအားတပ်သော ဂေါတြဘု, ဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး၊မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, မဂ်ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘု, ဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်တတိယဇွေး၊ သမာပတ္တိဝီထိ၌ နောက်နောက်သောမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အားတပ်သော ရှေးရှေးသောဇောတူမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိခ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

အနန္တရပစ္စယပုဒ်။

အလုံးစုံသောစိတ်တခုသုတ်ကိုးဆယ့်,စေတသိက်နှစ်ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အနန္တရပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုပုံ။

ကုသလေနကုသလံ.....၌ ကုသလောဓမ္မော... ...ဟူသော ကဏ္ဍာ:ပုဒ်အရကို အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုရန်အရကောက်ဆရာတော်ညွှန်ကြားတော်မူရာ အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုပုံမှာ-

ကုသလောဓမ္မော ......ဟူသောပုဒ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ်ဇောစိတ် စေတသိက်အဘိတ်သအဘိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ်ဇောစိတ် စေတသိက်သအဘိတ်အဘိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားခု၏၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ.......၌ အကုသလောဓမ္မော...... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ (အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်)

အနန္တရပစ္စယာဟိတ်ပါဠ်၏အရကား၊အကုသိုလ်ဒွါဒသပဌမဇောအား တပ်သောပုဗ္ဗော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ဒုတိယဇောအားတပ်သောပဌမဇော (လ)သတ္တမဇောအားတပ်သော ဆဋ္ဌဇောပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရ သတ္တိရ၏၊ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါ(အဗျာကတောဒကောက်မြဲ) အနန္တရပစ္စယာ ဟိတ်ပါဠ်၏အရကား၊ နောက်နောက်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ကုသိုလ်ဇကာဝိသ အဆုံး ဇော၊ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သော ရှေးရှေးသောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏အနန္တရသတ္တိရ၏၊

အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုသောပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလေနကုသလံ...... ၌ ကုသလောဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်အရ၊ အာရမ္မဏအတိုင်း ဆိုရသောပစ္စည်းများကား အဘယ် နည်း၊

(ဖြေ) အနန္တရ,သမနန္တရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဥပ နိဿယ,အာဟာရ,ဣန္ဒြိယ,ဈာန,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,နတ္ထိ,ဝိဂတ, အဝိဂ တအားဖြင့်(၁၅)ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူအကုသလေနအကုသလံ .... ၌ကဏ္ဍားပုဒ်အရလည်း အလုံးစုံ အာရမ္မဏပစ္စည်းအတိုင်းဆိုနိုင်ရလေသည်၊

ထို့ကြောင့်- ထို(၁၅)ပစ္စည်းတို့၏ ကုသလောဓမ္မော အကုသလော ဓမ္မော.......ကဏ္ဍားပုဒ်အရကိုအာရမ္မဏပစ္စည်းအတိုင်းဆိုနိုင်ရလေသော ကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကဏ္ဍားပါဠ်ဆိုနိုင်းကိုပြဆိုခြင်းမပြုပဲ၊အရ ကောက်ထူးခြားသောဟိတ်ပါဠ်၏ အရကိုသာထုတ်ဆောင်ပေါ်ပြမည် ဖြစ်ပေသတည်း၊

တနည်းကား။

ပဌမဘဝင်နာမက္ခန္ဓာအားတင်သောပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ ဒုတိယအာစသိုသောနောက်နောက်သောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာအားတင်သော ပဌမအာစယ်သိုသောရှေးရှေးသောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ၊

. အာဝဇ္ဇန်းနွေးအားတင်သောပဉ္စဝေါကာရဘဝဂုံပဋိသန္ဓေဒတဆဲ့ငါးခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအားတင်သောအရူပဘဝဂုံပဋိသန္ဓေဒသလေးခု၊ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းအားတင်သောပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအားတင်သောပဉ္စဝိညာဉ်၊သန္တီရဏအားတင်သောသမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ ဝုဋ္ဌောအားတင်သောသန္တီရဏ၊ ပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ဒုတိယဇောအားတင်သောပဌမဇော၊ တတိယဇောအားတင်သောဒုတိယဇော၊

အတိမဟန္တာရုံ,မဟန္တာရုံ,ဝိဘူတာရုံ,အဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့) တဒါရုံမှ မဟာကြိယာပဌမဇောအားတင်သောဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒုတိယဇောအားတင်သောပဌမဇော(လ) သတ္တမဇောအားတင်သောဆဋ္ဌဇော၊

လောဘမူ မောဟမူ မဟာကုသိုလ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံအကာဒသ၊မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ဘဝင်ကျေနပ်သအားတင်သောလောဘမူ, မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်အဆုံးဇော၊

ဒေါသမူဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ခု မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ကာမဥပေက္ခာဘဝင်ခြောက်ခုအားတင်သောဒေါသမူ အဆုံးဇော။

ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ သောမနဿတဒါရုံငါးခု,မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု အားတင်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော။

မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်ဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ သောမနဿတဒါရုံငါးခု,မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တိဟိတ်ဘဝင်တရသအားတင်သောမဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်အဆုံးဇော။

ဆိုရိုးကျန်ခြင်း။

ပဋိစ္စဝါရ-အနန္တရဝိဘင်-အဗျာကတေနအဗျာကတံ-ဟိတ်ပါဠ်ဆိုရိုး၌ ကွင်းအတွင်းယှိ စာသားများကျန်နေရာ ထည့်သွင်း ဆိုရိုးပြုသင့်ပေသည်၊

မဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့။ ဥပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ရ, မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တိဟိတ်ဘဝင်တေရသအား တပ်သောမဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်အဆုံးဇော၊

ဒုတိယတဒါရုံအားတပ်သော ပဌမတဒါရုံ၊ ကာမဘဝင်တဆယ်အား တပ်သောဒုတိယတဒါရုံ၊

အောက်ဖိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်တဆဲ့နှစ်ခုအားတပ်သောအနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမနွေ။ အောက်ဖိုလ်ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်သုံးခုအားတပ်သော အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ် တတိယနွေ၊

မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, အရဟတ္တဖိုလ်သော မနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘုအနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာပဌမနွေ၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, အရဟတ္တဖိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်တခုအားတပ်သောဂေါတြဘု, အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကြိယာတတိယနွေ၊

သမာပတ္တိနဝိထိ၌၊ နောက်နောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအားတပ်သောရှေးရှေးသောဇောတည့်မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ၊

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်အားတပ်သောအာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော။

အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုနည်းမှီဆိုရိုးပြခြင်း။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ''အနန္တရပစ္စယာ''ဟိတ်ပါဌ်၏ အရ၏ ဆိုရိုးမှာ အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသ ကဏ္ဍားပါဌ်ဆိုရိုးကို ကြေပြွန်ပါက တစုံတရာအခက်အခဲမယှိပေ။

အထူးမှာ– အနန္တရပစ္စသာဟိတ်ပါဌ်၏ ဆိုရိုး၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ် အဗျာကတအနန္တရသတ္တိဘိဂိုသထာရဟာပေါင်း၍ ဆိုရိုးပြုထားသည်ကို အထူးသတိချပ်ရာသည်၊

ပဥ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုး၍, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်အားတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုး၍, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင် အာကိဉ္စညာယတနဘဝင်အားတပ်သော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

တိဟိတ်ဘဝင်တေရသ,နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်,အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်(လ)အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သောအရဟတ္တမဂ်၊

တိဟိတ်ဘဝင်တေရသအားတပ်သောဖိုလ်လေးခုအဆုံးဇော။

မခုဏာသန္နအခါ၊ တဒါရုံနောင်ရုတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ကာမရုတ် တဆယ်အားတပ်သောဒုတိယတဒါရုံ။

ဇောနောင်ရုတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ရုတ်စိတ်ကျေနပ်သအားတပ်သော ပဌမဇော၊ဘဝင်နောင်ရုတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ရုတ်ကျေနပ်သအားတပ်သော ဘဝင်ကျေနပ်သပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား တဆယ့်လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

ပမိုသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ....ကား (အာရမ္မဏအတိုင်း ဝိဘင်းအရကောက်တူ၏။)

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနပ်သအားတပ်သောရုတ်ကျေနပ်သ ပစ္စည်းတရားတို့၏အနန္တရသတ္တိရ၏။

(တနည်းကား)

ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သောဒွိဟိတ်,အဟိတ်ရုတ်၊ပဋိသန္ဓေ စိတ်ကျေနပ်သအားတပ်သော ကာမတိဟိတ်ရုတ်လေးခု၊

ရသင့်သောဝိသဇ္ဇနာ။

(မေး) အနန္တရပစ္စည်း၌ ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း မည်မျှရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အနန္တရပစ္စည်း၌ အာရမ္မဏပစ္စည်းကဲ့သို့ပင် ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း (၃)ပါးရအပ်ပါသည်။

သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါအားတပ်သောရူပါဝစရဝိပါက်ငါးချ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးချ၊ အရူပ ပဋိသန္ဓေလေးချ်အားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက်။

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးချ၊ ဝိညာ၊အာကိ၊နေဝသညာနာသညာ ယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သောဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါက်၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးချ၊အာကိ၊နေဝသညာနာသညာယတန ပဋိသန္ဓေအားတပ်သော အာကိဉ္စညာယတနဝိပါက်၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးချ၊ နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေ အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက် ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရ၊ ။အနန္တရပြီး၏၊ သမနန္တရသည် အနန္တရနှင့်တူ၏၊

မှန်ပါသည်၊ အနန္တရပစ္စည်း၌ ရုပ်ကိုလုံးဝမရ။ နာမ်သက်သက်သာ ဖြစ်ပေသည်၊ထို့ကြောင့်ဝိသဇ္ဇနာ(၃)ပါးသာရအပ်ပါသည်၊

အနန္တရ သမနန္တရေသုပိ ရူပံ နလဗ္ဘတီတိ အာရမ္မဏပစ္စယေ ဝိယ တိဿော ဝ ပုစ္ဆာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၄)

အနန္တရသမနန္တရေသုပိ၊အနန္တရ၊သမနန္တရပစ္စည်းတို့၌လည်း။ ရူပံ၊ ရုပ်ကို။နလဗ္ဘတိ၊မရအပ်၊ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ အာရမ္မဏပစ္စယေဝိယ၊အာရမ္မဏပစ္စည်း၌ကဲ့သို့၊တိဿောဝ၊သုံးပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုစ္ဆာ၊ပုစ္ဆာတို့ကို။လဗ္ဘန္တိ၊ရအပ်ကုန်၏၊

(မှတ်ချက်။ ။ပုစ္ဆာပုဗ္ဗကာပါဠိဝိသဇ္ဇနာ ..... ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာနှင့်အညီ။ ဝိသဇ္ဇနာတို့မည်သည် ပုစ္ဆာသာလျှင်ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် ပုစ္ဆာသုံးပါးတို့ကိုရအပ်ပါလျှင် ဝိသဇ္ဇနာတို့ကိုလည်းသုံးပါးသာရအပ်ပေသည်၊)

ဝိသဇ္ဇနာ(၃)ပါးရသောပစ္စည်းများ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ၌ဝိသဇ္ဇနာ (၃)ပါးသာရအပ်သော ပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှရှိပါသနည်း၊သရုပ်ထုတ်၍ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

သဟဇာတပစ္စည်း။

(ကုသလပဒ(၃)ချက်။အကုသလပဒ(၃)ချက်။ အဗျာကတပဒ ပဝတ္တိ၂၉သန္ဓေ၁၉, အနုဝါဒထုတ်ပုံနှင့် ကုသလာဗျာကတပဒ,အကုသလာဗျာကတပဒ ဝိဓိအနုဝါဒထုတ်ပုံသည်ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်သည်။ရင်းမှထူးသောဝိဓိအနုဝါဒတို့ကိုသာထုတ်ပြပေအံ့)

ဟေတုမှထူးသောအနုဝါဒ။

(က) ဗာဟိရံကြေံမဟာဘူတ်ပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ တယော မဟာဘူတေပဋိစ္စကြေံမဟာဘူတံ၊ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

(ခ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံကြေံမဟာဘူတံ(လ)ပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

(ဂ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံကြေံမဟာဘူတံ(လ)ပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ။

(ဃ) အသညသတ္တာနံကြေံမဟာဘူတံ(လ)ပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါ ရူပံ၊

ကုသလပဒ။

သဟဇာတ၌ ကုသလံ့ဖလနကုသလံ၌ (ကတ္တားပုဒ်အရကောက်မြဲ)သဟဇာတပစ္စယာ ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား။အချင်းချင်းအားတင်သောကုသိုလ်ကြေ ဝိသ,စေအဋ္ဌာဘိ သ၊ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေး၊

ကုသလေနအဗျာကတ်၌၊အဗျာကတောခမ္မောကတ္တားပုဒ်အရ(ဟေတုက အတိုင်းကောက်)

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ ဝိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ကြေဝိသ,စေအဋ္ဌတိ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ အချင်းချင်းအားရင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားတင်သော မဟာဘုတ် လေးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား၊နှစ်ခု့နှစ်ဆဲ့ငါးဝါရ၊

(ဖြေ) (၁) အာရမ္မဏ (၂) အနန္တရ (၃) သမနန္တရ (၄)အညမည (၅) ဥပနိဿယ (၆) ပုရေဇာတ (၇) အာသေဝန (၈) သမ္ပယုတ္တ (၉) နတ္ထိ (၁၀) ဝိဂတ,အားဖြင့် (၁၀)ပစ္စည်းယှဉ်ပါသည်၊

(က) ပဋိစ္စမှာ၊တိ သန်ျာ၊ထွက်ပါပေါင်းဒသ၊

(ဂ) အာ,နန်,နန်,အ၊ဥပ,ပုရေ၊အာသေ,သံ-နတ်၊ ဝိ-ဆယ်ရပ်၊မှတ်လေ တီဆိပြ၊ ၊

အနန္တရဝိဘင်္ဂါရအဖွင့်ပြီး၏။

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ ..... ၌ကတ္တားပုဒ်၏ အရ (ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းကောက်လေ။)

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း ဥပါဒါရုပ်အားရင်း တပ်သောမဟာ ဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း။

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ...... ၌ ကတ္တားပုဒ်အရ(အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်)

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ အချင်းချင်းအားတပ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း။

အကုသလေနအဗျာကတံ ..... ၌ ကတ္တားပါဌ်အရကောက်မြဲ။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကားစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ အချင်းချင်းအားရင်း ဥပါဒါရုပ်အားရင်းတပ်သော မဟာဘုတ်လေးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရ။

အကုသလေနအဗျာကတံ...... ၌ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)

သဟဇာတပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

အဇ္ဈတ္တပဒ။

အဇ္ဈာကတေနအဇ္ဈာကတံ၌၊ အဇ္ဈာကတသည် ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေရုပ် သက်သက်အားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ပဝတ္တိအခါ အဇ္ဈာက တောဇမွော ကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိ သ,ကြိယာဝိသ,စေ အဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ် သောစိတ္တဇရုပ်ပဋ္ဌာယပုဒ်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ အချင်းချင်းအားရင်း။ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားရင်း တပ် သော မဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရား တို့၏သဟဇာတ သတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာ၀ါရနှစ်ရှေ့တဆယ်၊

(မှတ်ချက်။ ။သုံးချက်ဇုဆိုရိုးနှင့်မတူ၊ပဋ္ဌာန်းအကောက်ဆရာတော်ချုံး၍၊သချုံ၀ါ ရဉ္ဇပြဆိုအပ်သောသဟဇာတပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးတည်း။ နောက်နောက်ပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးတို့ကို လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ)

ဗာဟိရရုပ်မည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ရုပ်ကို''ဗာဟိရရုပ်''ဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) မြေကျောက်စသည်တို့၌ဖြစ်သော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်ကို ဗာဟိ ရရုပ်ဟုခေါ်ပါသည်၊

ဗာဟိရန္တိ စေတနအနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံဒသေတိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၇-၂]

ဗာဟိရန္တိ စေတန၊ ဗာဟိရံ-ဟူသောဤပါဌ်ဖြင့်၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံ၊ စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေနှင့်မစပ်သော မြေ, ကျောက်-စသည်တို့၌ဖြစ် သောရုပ်ကို၊ဒသေတိ၊ပြ၏၊

မဟာဘုတ်ချင်းထူးပုံ။

(မေး) ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ဟောတော်မူအပ်သော......ဧကံ့ မဟာဘူ တံ ... ဟူသောပါဌ်၌လာသော မဟာဘုတ်နှင့် ..... ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူ တံ .....၌လာသောမဟာဘုတ်တို့ မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဇ္ဈတ္တကဝတ္ထုမှ ကဋတ္တာရုပ်၏အရကား။ ပဋိသန္ဓေကျေနပိသ, စေပဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနပိသ,စေပဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာက ရုပ္ပာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ အချင်းချင်းအားရင်း။ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနပိသ,စေပဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း။ ဥပါဒါရုပ်အားရင်း တင်သော မဟာဘုတ်လေးပါး၊ အချင်းချင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ခု့လေးဆယ်ဖြစ်သတည်း၊

(မြေ) ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူအပ်သော .... စတ္တာရောမဟာဘူတာ.......ဟူသောပါဌ်၌လာသော မဟာဘုတ်ကား၊ အဇ္ဈတ္တမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်နှစ်ပါးတို့ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုထားသည်၊

ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံ...... ၌ လာသောမဟာဘုတ်ကား အကျယ်ဟောကြားအပ်သော ဝိတ္ထာရဒေသနာဖြစ်သောကြောင့် မြေ,ကျောက်စသည်တို့၌ဖြစ်သော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ် မဟာဘုတ်ကိုသာ ယူရပါသည်၊ ဤကဲ့သို့ထုးကြံပါသည်၊

ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရသ္မိံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌစတ္တာရောမဟာဘူတာတိ အဇ္ဈတ္တိကဉ္စ ဗာဟိရဉ္စ ဧကတော ကတွာ ဂဟိတံ။ သင်္ခေပဒေသနာ ဟိ သာ။ အယံ ပန ဝိတ္ထာရဒေသနာ။ တသ္မာ သဗ္ဗံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေန္တော ဗာဟိရံ ဧကံ မဟာဘူတန္တိ အာဒိမာဟ၊
ပဋ္ဌာန်း၊ အဋ္ဌကထာ (၃၅၅-၁၄)

ဟိ၊ချဲ့ပါဦးအံ့၊ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရသ္မိံ၊ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ စတ္တာရောမဟာဘူတာတိ ဆိုမိန့်၊ စတ္တာရောမဟာဘူတာ...... ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တိကဉ္စ၊အဇ္ဈတ္တိကမဟာဘုတ်ကိုရင်း၊ဗာဟိရဉ္စ၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်ကိုရင်း ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း၊ ကတွာ၊ပြု၍၊ ဂဟိတံ၊ယူအပ်၏၊ ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ သာ၊ထိုဒေသနာသည်၊ သင်္ခေပဒေသနာ၊အကျဉ်းဟောကြားအပ်သောဒေသနာဖြစ်၏၊ ပန၊အထူးကိုဆိုဦးအံ့၊အယံ၊ဤဆိုလတ္တံ့

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတောဓမ္မော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်။ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသနှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊

ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ,အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

သောဒေသနာသည်ကား။ ဝိတ္ထာရဒေသနာ၊ အကျယ်ဟောကြားအပ်သောဒေသနာတည်း။တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊သဗ္ဗံ၊အလုံးစုံကို၊ ဝိဘဇိတွာ၊ ဝေဘန်၍၊ဒေသေန္တော၊ပြတော်မူလိုခကား၊ ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတန္တိ အာဒိံ၊ဤသို့အစရှိသည်ကို။ အာဟ၊ဟောတော်မူ၏၊

ဤနေရာ၌။ ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရဆိုသည်မှာ ပစ္စယုဒ္ဒေသ,ပစ္စယနိဒ္ဒေသ နှစ်ပါးတို့ကိုဆိုလိုသည်။ ထိုတွင် ပစ္စယုဒ္ဒေသကား သင်္ခေပဒေသနာဖြစ်၍၊ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကား နာတိသင်္ခေပနာတိဝိတ္ထာရဒေသနာဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း၊ ပဋိစ္စအစရှိသောဆပါဠိ ဟုဆိုအပ်သော ဝိတ္ထာရဒေသနာကိုထောက်၍။ သင်္ခေပဒေသနာဟိသာ......ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူသည်ဟုမှတ်ရမည်၊

အာဟာရဇရုပ်-ဥတုဇရုပ်။

(မေး) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ....ဟုဘုရားသျှင်သာမည ဟောတော်မူရာ။ ထိုအာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်သည်၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓလော, အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓလော ခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပါ၊

(ဖြေ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ,ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ..... ဟုဘုရားသျှင် သာမာန် ဟောကြားတော်မူအပ်သော်လည်း၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓအာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ် တို့ကိုသာယူရပါသည်၊

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားထင်သော ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ၁.ရူပဝိပါက်လေးရ, ၄ခွဲပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့၏စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်, ဝိပါက်,ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာ၊အချင်းချင်းအားရင်း၊ဥပါဒါရုပ်အားရင်းထင်သောမဟာဘုတ် လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏။

ပုနအာဟာရသမုဋ္ဌာနံဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စဧတေဟိသဗ္ဗဲဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဲအာဟာရ ဥတုသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၇-၃)

ပုန၊တဖန်။အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ,ဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စ၊ဧတေဟိ၊ ထိုပါဠိတို့ ဖြင့်။သဗ္ဗံ၊အလုံးစုံသော။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ၊ဣန္ဒြေနှင့်စပ်သော၊ အာ ဟာရဥတုသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်ကို၊ဒဿေတိ၊ပြတော် မူ၏။

(မေး) ထိုဣန္ဒြိယဗဒ္ဓအာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်သည်အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ၌ဖြစ်သလော(သို့တည်းမဟုတ်)ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သလော။

(ဖြေ) အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ပါသည်၊ မှန်ပါသည်။ ၊အာဟာရဇ ရုပ်ဟူသော်ကား၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာ ကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇ အဋ္ဌကကလာပ်-အစရှိသည်တည်း၊ ဥတုဇ ရုပ်ဟူသော်ကား၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော ဝတုသမုဋ္ဌာနိကတေ ဇောကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇအဋ္ဌကကလာပ်-အစရှိသည်တည်း...... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဘုရားမိန့်ကြားတော်မူခဲ့လေသည်၊

အသညသတ်မဟာဘုတ်၌ဖွင့်ဘွယ်။

(မေး) အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ..... ဟုဟောတော်မူ အပ်သောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ အဘယ်အကြောင်းတရားကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ကိုယူရမည်နည်း၊

(ဖြေ)ကမ်-ဥတု-အကြောင်းနှစ်ပါးတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇမဟာ ဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ်တို့ကိုယူရပါမည်။ (ဤသည်ကား အဋ္ဌကထာဆ ရာ၏ အလိုတည်း)

ခန္ဓာပါဠိရကား......တရော့ငါးဝါရဖြစ်သတည်း၊ တရော့ငါးဝါရဟူသော်ကား......စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့် တရော့ငါးဝါရဖြစ်သတည်း၊

ကုသလာဗျာကတပဒလည်း ဟောတုကအတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်စေတသိက်, စေအဖွဲ့တိုသ အစိတ်အပေါင်းနှာမဟုန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားရင်းတပ်သောမဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတသတ္တိချ၏။ (အကုသလာဗျာကတပဒ၌နည်းတူ)

သဟဇာတပြီး၏။

အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ ပဋိစ္စ တိဿ သန္တတိ သမုဋ္ဌာန ဘူတ ဝသေန ဝုတ္တံ၊ မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပန္တိ ဣဒံ ပန ကမ္မသမုဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ၊ ဥပါဒါရူပန္တိ ဥတုသမုဋ္ဌာနဝသေန၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၁၈)

အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတိဿန်၊ပဋိစ္စဟူသော ဤဒေသနာကို၊ ဣသန္တတိသမုဋ္ဌာနဘူတဝသေန၊ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပန္တိဣဒံ၊ကဋတ္တာရူပံဟူသောဤဒေသနာကို၊ကမ္မသမုဋ္ဌာနဝသေန၊ ကမ္မဇမဟာဘုတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊ ဥပါဒါရူပန္တိဣဒံ၊ ဥပါဒါရူပံဟူသောဤဒေသနာကို၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနဝသေန၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊

မူလဋီကာဝါဒ။

မူလဋီကာဆရာကား၊ အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်သော ဥတုဇမဟာဘုတ်ကို......ဥတုသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံ......စသောဒေသနာဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍...... အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုပြဆိုခြင်းငှာ

အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ ......အစရှိသော ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူသည်..... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူသည်။

> တတ္ထဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကေန္တိ အာဒိနာ အသညသတ္တာနမ္ပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဝုတ္တမေ ဝါတိဒဿေတုံ။
> အဂ္ဂဟိတံကဋတ္တာရူပံ ဒဿေတုံ အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၇-၄)

တတ္ထ၊ ထိုအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ......စသောပါဌ်တို့တွင်။ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကေန္တိ အာဒိနာ၊ ကြံ ဤသို့စသောပါဌ်ဖြင့်၊ အသညသတ္တာနမ္ပိ၊ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်း၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ၊ ဥတုဇရုပ်ကို။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ ဤသို့၊ ဒဿေတုံ မှတ်အပ်၏။

အဂ္ဂဟိတံ၊ မည်သည့်ပါဠိဖြင့်မျှမယူအပ်သေးသော၊ ကဋတ္တာရူပံ၊ ကဋတ္တာရုပ်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှါ။ အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံ ပဋိစ္စာတိအာဒိ၊ ပဋိစ္စအစရှိသောဒေသနာကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

အသညသတ်ဥတုဇမဟာဘုတ်ကို၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဧကံ စသောဒေသနာတော်ဖြင့် ယူအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍။ အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံ (လ) ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ...... ဟုသောဒေသနာတော်၌ထပ်မံ၍ဥတုဇ မဟာဘုတ်ကိုယူရာ၌တစုံတရာအကျိုး ထူးရှိမည်မဟုတ်ပေ။

> နဟိ ဝုတ္တဿ ဥတုသမုဋ္ဌာနဿ ပုန ဝစနေ ပယောဇနံ အတ္ထိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၇-၁၄)

ဟိ၊ လဒ္ဓဒေါသကိုဆိုပါဦးအံ့။ ဝုတ္တဿ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဧကံမဟာဘူတံ စသည်ဖြင့် ဟောအပ်ပြီးသော။ ဥတုသမုဋ္ဌာနဿ၊ ဥတုဇရုပ်ကို။ ပုန၊ တဖန်။ ဝစနေ၊ ထပ်၍ဟောရာ၌။ ပယောဇနံ၊ အကျိုးသည်၊ နအတ္ထိ မရှိပေ။

အဘယ်ဝါဒသင့်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ချက်။

(မေး) ထိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဝါဒနှင့် ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာဝါဒ နှစ်ပါးတို့တွင်၊ အဘယ်ဝါဒသည်သာသင့်မြတ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာဝါဒသည်သာသင့်မြတ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်း အရကောက်ဆရာတော်သည်လည်း၊ ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာဝါဒသို့ လိုက်၍ အရကောက်ဆိုရိုးပြုတော်မူသတည်း။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပံကဋတ္တာရုပံဥပါဒါရုပံ......ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ရုပ်အပေါင်းတို့တွင်ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့ကို ဗာဟိရံ ဥပါဒါရုပံ.....စသည်ဖြင့်အထူးပြု၍ ဟောတော်မမူပဲ၊ စိတ္တဇကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့ကို အဘယ့်ကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပံ ကဋတ္တာရုပံဥပါဒါရုပံ...... ဟုအထူးပြု၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့မှာ၊ တူသောဇာတ်ယှဉ်သောရုပ်တရားကြောင့်ဖြစ်လေရကား ထင်ရှားသိသာသော အထူးယှဉ်ကုန်သောကြောင့် အထူးပြုခြင်းငှါမထိုက်ကုန်၊ စိတ္တဇ,ကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့မှာ မတူသောဇာတ်ယှဉ်ကုန်သော နာမ်တရားတို့ကြောင့်ဖြစ်လေရကား အထူးပြုခြင်းငှါထိုက်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့ကို ..ဗာဟိရံဥပါဒါရုပံ ... စသည်ဖြင့်အထူးပြု၍ ဟောတော်မမူပဲ၊ စိတ္တဇကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့ကိုသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပံကဋတ္တာရုပံဥပါဒါရုပံ.....ဟု အထူးပြု၍ ဟောတော်မူပါသည်။

> အညာနိပိ သမာနဇာတိကေန ရူပေန သမုဋ္ဌာနာနိ ပါကဋ ဝိသေသနာ
> နေဝါတိ န ဝိသေသနံ အရဟန္တိ၊ ဣတရာနိ ပန အသမာနဇာတိကေဟိ အရူ
> ပေဟိ သမုဋ္ဌိတာနိ ဝိသေသနံ အရဟန္တီတိ ဝိသေသိတာနိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၇-၂၉]

အညာနိပိ၊ တပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့သည်၊ သမာနဇာတိကေန၊ တူသောဇာတ်ယှဉ်သော၊ ရူပေန၊ ရုပ်ကြောင့်၊ သမုဋ္ဌာနာနိ၊ ဖြစ်ကုန်ရကား၊ ပါကဋဝိသေသနာနေဝ၊ ထင်ရှားသောအထူးယှဉ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသနံ၊ အထူးပြုခြင်းငှါ၊ န အရဟန္တိ၊ မထိုက်ကုန်။ ပန၊ အနွယကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ဣတရာနိ၊ ထိုစိတ္တဇ,ကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့သည်၊ အသမာနဇာတိကေဟိ၊ မတူသောဇာတ်ယှဉ်သော၊ အရူပေဟိ၊ နာမ်တရားကြောင့်၊ သမုဋ္ဌိတာနိ၊ ဖြစ်ကုန်ရကား။ ဝိသေသနံ၊ အထူးပြုခြင်းငှါ။ အရဟန္တိ၊ ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝိသေသိတာနိ၊ အထူးပြုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိအပ်ကုန်၏။

သဟဇာတဝိဘင်္ဂါရအဖွင့်ပြီး၏။

အညမညပစ္စည်း။

(ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒပဝတ္တိ ငဓိအနုဝါဒပါဠိအရကောက်ဆို ရိုးအားလုံးအာရုမ္မဏအတိုင်းကောက်)

ပဋိသန္ဓိအဗျာကတာအနုဝါဒ။

(က) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာဝတ္ထုစ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောဝတ္ထုစ၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာဝတ္ထုစ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(ခ) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ တယောမဟာဘူတေ ပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ၊ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ ဗာဟိရံ,အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ တယောမဟာဘူတေပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ၊ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၌ အဗျာကတောဓမ္မော ကဏ္ဍားပုဒ်၏အရကား။ ပဋိသန္ဓေကျေနုဝိသ, စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ်,အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနုဝိသ, စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အညမညပစ္စယာ...... ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား။ အချင်းချင်းအားထပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနုဝိသ, စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားထပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ အညမညသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား လေးဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

အညမညပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ဟဒယဝတ္ထုမှထောက်အပ်သောပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာ

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတောမဓမ္မော......ကဗ္ဗာ့ဘူးပုဒ်၏ အရကား။ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါအရူပဝိပါက်လေးခု ,ဧဒွပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ် ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဝိပါက်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟာပြအင်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်,ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမဟာဘုတ်ရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရုပ်၏၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား အချင်းချင်းအားတပ်သော မဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ အညမညသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား(၉၀)

ဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်- ဤတရားတို့သည် အညမညပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

ခန္ဓာဝါရ{၄၄}ရေတွက်ပုံ။

(မေး) ခန္ဓာဝါရ(၄၄)ပါးတို့ကိုရေတွက်ပြပါ။

(ဖြေ) အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌ တဆဲ့လေးဝါရ, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၌တဆဲ့ငါးဝါရ,ဟဒယဝတ္ထု၌တဆဲ့ငါးဝါရအားဖြင့်ခန္ဓာဝါရ (၄၄)ဝါရဖြစ်ပါသည်။

အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌(၁၄)ဝါရရေတွက်ပုံ၊

အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌(၁၄)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ- ဤသို့အားဖြင့် (၁၄)ဝါရဖြစ်လေသည်၊ ဧကကလေးဝါရဆိုသည်မှာ-

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေကော်ခန္ဓ ပဋိစ္စ	တယောခန္ဓာဝတ္ထုစ၊
(၁) ဝေဒနာ	သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဟဒယဝတ္ထု၊
(၂) သညာ	သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ ၊
(၃) သင်္ခါရ	ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ ၊
(၄) ဝိညာဉ်	ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ ၊

ဤသို့အားဖြင့် လေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ပဝတ္တိအခါ(၁၄)ဝါရ, ပဋိသန္ဓေအခါ(၄၄)ဝါရ, ရုပ်သက်သက်၌ (၉၈)ဝါရအားဖြင့်ခန္ဓာဝါရပေါင်း(၁၅၆)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

အညမညပြီး၏။

ဆိုနိုးပြုပုံမှာ။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဧကံခန္ဓံ(လ)ဝတ္ထုစ ..... ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ဧကံခန္ဓံ အရကို ဝေဒနာယူ၍ တယောခန္ဓာဝတ္ထုစ-အရကို သညာ,သင်္ခါရ, ဝိညာဉ် ဟဒယဝတ္ထုယူ၍ တဝါရ။ (အကြွင်းနည်းမှီ၍ (၁၄)ဝါရ ကုန်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်ဆက်၍ ဆိုလေ။)

ခန္ဓာဝါရ(၉၈)ရေတွက်ပုံ။

(မေး) ရုပ်သက်သက်၌ ခန္ဓာဝါရ(၉၈)ပါးတို့ကိုရေတွက်ပါ၊

(ဖြေ) စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌ (၁၄)ဝါရ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ– ဤသို့(၁၄)ဝါရ (၇)ကြိမ်ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ခန္ဓာဝါရ(၉၈)ပါးဖြစ်သတည်း၊

ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဝိဘင်းသီးခြားမဟောခြင်း။

(မေး) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်သည် ထင်ရှားလှသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ဘုရားသျှင်သည် အဘယ့်ကြောင့်- ပဝတ္တိကမ္မဇကို ဝိဘင်းသီးခြားထုတ်၍ ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်သည် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်နှင့် အလားတူသောကြောင့်- အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံ...... အစရှိသောဝိဘင်း၌သွင်း၍ ဟောကြားတော်မူလေသည်၊ ထို့ကြောင့်-ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကို ဝိဘင်းသီးခြားထုတ်၍ ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊ (ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ ဝါဒ၊)

အညမညဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

နိဿယပစ္စည်း။

(နိဿယပစ္စည်းကို၏ ဝိဒိ,အနုဝါဒပါဠိများသည် သဟဇာတနှင့်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် နိဿယပစ္စယံသဟဇာတပစ္စယသဒိသံ– ဟုပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ဟောကြားတော်မူသည်)

ကုသလပဒ။

ကုသလေနကုသလံ၌ကောက်မြဲ .... ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ အချင်းချင်းအားးတပ်သောကုသိုလ်ဇောစိတ်ဒ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နှာ မကျွန္တာပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတနိဿယသတ္တိ။

ပဋ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောစိတ်အားးတပ်သော ဝုဒ္ဓော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း-အစယှိသောရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇောငါးချက်တပ်သော ဝုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိရ၏။

ကုသလေနအဗျာကတံ, ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ......၌သဟဇာတအတိုင်းကောက်။

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ (သဟဇာတနိဿယသတ္တိတူ၏)ပဋ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်အားးတပ်သော ဝုဒ္ဓော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း-အစယှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားးတပ်သော ဝုတိစိတ်မှပြန်၍ရေသည်ယှိသော်၊တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိရ၏။

နိဿယပစ္စယပွန်။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်,ဤတရားတို့သည် နိဿယပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

အကုသလပဒ။

အကုသလေန အကုသလံ...... ကောက်မြဲ။ ဟိတ်ပါ၌ သဟဇာတ နိဿယ– ကောက်မြဲ။ ပစ္ဆာဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောအကုသိုလ်အားတင်သော ဝုဒ္ဓော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတပ်သော စုတိစိတ်မှပြန်၍ရေသည့်ယှိဆော်တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိချ၏။

အကုသလေန အဗျာကတံ, အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ သဟဇာတ–အတိုင်း နောက်ကနည်းမှီ၍ ကောက်လေ၊

ပုရေဇာတနိဿယမဟောခြင်း။

(မေး) နိဿယပစ္စည်းသည် သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့်နှစ်ပါးယှိရာ၊ ပဋိစ္စဝါရ၌အဘယ့်ကြောင့် ပုရေဇာတနိဿယကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိစ္စသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောသည် သဟဇာတသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောပင်ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိစ္စဝါရ၌ ပုရေဇာတနိဿယကိုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်၊

> နိဿယပစ္စယေယသ္မာပဋိစ္စဋ္ဌောနာမသဟဇာတဋ္ဌော၊ တသ္မာယာဟေဋ္ဌာပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရေဝက္ခုာရတနာဒီနံနိဿယပစ္စယတာဒဿိတာ။သာနဂဟိတာ၊ ဝက္ခုာယတနာဒီနိဟိပုရေဇာတာနိဟုတွာပစ္စယာဟောန္တိ။ ဣဓသဟဇာတမေဝလဗ္ဘတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၂၂)

နိဿယာပစ္စယေ၌၊ယသ္မာ၊ကြောင့်၊ ပဋိစ္စဋ္ဌောနာမ၊ပဋိစ္စသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောမည်သည်၊ သဟဇာတဋ္ဌော၊သဟဇာတသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောသည်၊ဟောတိ၊၏၊တသ္မာ၊ကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာ၊အောက်ဖြစ်သော၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရေ၊ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ဝက္ခုာယတနာဒီနံ၊ဝက္ခုာယတနအစရှိသည်တို့၏၊ ယာနိဿယပစ္စယတာ၊ အကြင့်ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကို၊ဒဿိတာ၊ပြတော်မူအပ်၏၊သာ၊ထိုပုရေဇာတနိဿ

အဗျာကတဘာဇ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါအဗျာကတောကား– ကောက်မြဲ၊ ဟိတ်ပါ၌ကား- သဟဇာတနိဿယကား (သဟဇာတအတိုင်းကောက်)

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးအားတပ်သောမဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုဝတ္ထု(လ) ကာယဝိညာဉ်ဒွေးအားတပ်သောမဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောကာယဝတ္ထု၊

ယပစ္စည်း၏အဖြစ်ကို၊နဂဟိတာ၊မယူအပ်၊ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ စက္ခာယတနာဒိနိ၊စက္ခာယတနစသည်တို့သည်၊ ပုရေဇာတာနိ၊ရှေ့၌ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ဖြစ်ကုန်၍၊ ပစ္စယာ၊ကျေးဇူးပြုကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣဓ၊ဤပဋိစ္စဝါ၌၊ သဟဇာတာဝ၊ သဟဇာတ်ဖြစ်သောတရားကိုသာလျှင်၊ ဝါ၊သဟဇာတနိဿယကိုသာလျှင်၊ လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏၊

ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကို ကောက်သင့်မကောက်သင့်။

(မေး) ပဋိစ္စဝါ၌ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကို ကောက်သင့် မကောက်သင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ ဣဓသဟဇာတာဝ လဗ္ဘတိ....... ဟူ၍ ၎င်း ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌– နိဿယပစ္စယံ သဟဇာတပစ္စယသဒိသံ....... ဟူ၍၎င်း- ဟောတော်မူသည်ကိုထောက်၍ ပဋိစ္စဝါ၌ ပုရေဇာတနိဿယကို လုံးဝမရအပ်လေသောကြောင့်...... ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကို အရကောက်ရန်သင့်ဖွယ်မထင်ပါ၊

မှန်ပါသည်၊ ၊အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ရူပါရုံစသည်တို့ကို ပဋိစ္စဝါ၌မယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ နိဿယပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့် စက္ခာယတနအစရှိသည်တို့ကိုမယူအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့်......ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကိုအရကောက်ရန်သင့်ဖွယ်မထင်ပါ။

နိဿယပစ္စယဘာဝေန ပန နစက္ခာယတနာဒီနိအာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန ရူပါယတနာဒီနိဝိယနဂဟိတာနိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၉-၁၀)

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဝိဘင်္ဂ ... ပဋ္ဌေဝါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊အရူပဝိပါက်လေးခု,နှေပဋ္ဌမိဉာဉ် တဆယ်-ကြဉ်သော နောက်နောက်သော ဝိပါက်ဗာဝိသ ကြိယာဝိသ အားတပ်သော ပဋိသန္ဓေအစယှဉ်သော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ် သောဟာဒယဝတ္ထု။ နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ ရှေးစိတ်ကျချာတ ချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သောဟာဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ ပဋ္ဌဝေါကာရ ဘဝင်တဆဲ့ငါးခု, အာဝဇ္ဇန်းနှေး, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနှေး, သန္တီရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌော,မရဏာသန္နဇောငါးချက်၊ တဒါရုံဗုတ်အားတပ်သော စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ယှဉ်သော်တဆဲ့ရနှစ်ချက်ဖြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ် သောဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိရ၏။

(ရုပ်သက်သက်သဟဇာတအတိုင်း-ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာ ဗျာကတေနအဗျာကတံ .... ဤနှစ်ချက်လည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ။)

နိဿယပြီး၏။

ပန၊ထင်ရှားစေဦးအံ့။အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ရူပါယတနာဒိနိ၊ရူပါရုံစသည်တို့ကို။ နဂဟိတာနိဝိယ၊မယူ အပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ နိဿယပစ္စယဘာဝေန၊ နိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ စက္ခွာယတနာဒိနိ၊စက္ခွာယတနအစယှဉ်သည်တို့ကို၊နဂဟိတာနိ၊ မယူအပ် ကုန်၊

သာနဂဟိတာတိယာစက္ခွာယတနံ နိဿာယာတိအာဒိနာစက္ခွာယတနာဒိနံ
နိဿယပစ္စယတာဝုတ္တာ၊သာဇ္ဈဓပဋိစ္စဝါရေနဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၂၃-၁၂)

သာနဂဟိတာတိ၊ဟူသည်ကား။စက္ခွာယတနံ၊ကို၊နိဿာယ၊အမှီပြု ၍၊ဣတိအာဒိနာ၊ဤသို့စသည်ဖြင့်၊စက္ခွာယတနာဒိနံ၊စက္ခွာယတနစသည် တို့၏၊ ယာနိဿယပစ္စယတာ၊ အကြင် ပုရေဇာတနိဿယအဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊ သာ၊ ထိုပုရေဇာတနိဿယအဖြစ်ကို၊ ဈာန ပဋိစ္စဝါရေ၊ဤပဋိစ္စဝါရ၌၊ နဝုတ္တာ၊ဟောတော်မမူအပ်ပေ၊

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အာဂမယုတ္တိတို့ကို ထောက်ထား၍ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကိုမရအပ်သော်လည်း၊ ရှေး မှုဟောင်းမပျက်စေရန် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌လာသည့်အတိုင်း— ပုရေ ဇာတနိဿယသတ္တိအရကောက်ဆိုရိုးကို ဖေါ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

နိဿယဝိဘင်္ဂါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်း။

ဥပနိဿယ၌ ကုသလေနကုသလံ (ကောက်မြီး) ပါဠိတ်ပါဌ်၏ အရကား (အာရမ္မဏူပနိဿယပါဠိတ်ပါဌ်ကို အာရမ္မဏာဓိပတိအတိုင်းကောက်၊ အနန္တရူပနိဿယပါဠိတ်ပါဌ်ကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဧကဝိသအားတပ်သော ဗလဝဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သောစိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု, စေနွေပညာဒသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, ပညတ်ပစ္စည်း တရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအကုသလံ (ကောက်မြီး) ပါဠိတ်ပါဌ်၏ အရကား (အာရမ္မဏူပနိဿယကိုအာရမ္မဏာဓိပတိအတိုင်းကောက်၊ အနန္တရူပနိဿယကိုအနန္တရအတိုင်း ကောက်) နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ခွဲဒွါဒသအားတပ်သော ဗလဝဖြစ်သောလောကီစိတ်ကြောသီတိ, စေနွေပညာဒသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, ပညတ်ပစ္စည်း တရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရ။

ဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်။

စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေသသိက်ခွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဤတရားတို့သည် ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

အဘယ်ဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန် တရားရသင့်ကြောင်း ညွှန်ပြချက်။

(မေး) ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့တွင်၊ အဘယ် ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ကိုသာရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အနန္တရူပနိဿယပကတူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့မှာ တစုံတရာဆိုဘွယ်မယှိ၊ အလုံးစုံရအပ်ပါသည်။ အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်တို့တွင် အလုံးစုံသောကုသိုလ်,အကုသိုလ်အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာတို့သည် အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကိုမရကုန်၊ ရသင့်သမျှသောအာရမ္မဏူပနိဿယကုသိုလ်, အကုသိုလ်အဗျာကတပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကိုသာ ပဋိစ္စဝါရဥပနိဿယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ကောက်ယူရပါသည်၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌— ပဝတ္တိကဏ္ဍပါဌ် ကောက်မြဲ၊ ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား (အာရမ္မဏူပနိဿယကို အာရမ္မဏာဓိပတိအတိုင်းကောက် အနန္တရူပနိဿယကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) နောက်နောက်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝီသအားတင်သောဖလဝဖြစ်သောစိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေခွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်တရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိ ရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ (အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်) ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား— (အနန္တရူပနိဿယကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) ပဋိသန္ဓေစိတ်ဇကူနဝီသအားတင်သောဖလဝဖြစ်သောလောကီစိတ်ဇကောသိတိ,စေခွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပညတ်၊နာနာက္ခဏိကဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်,အကုသိုလ်စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏။

ဥပနိဿယပြီး၏။

တတ္ထကိဉ္စာပိနသဗ္ဗေ ကုသလာကုသလာဗျာကတာ အာရမ္မဏူပနိဿယံ လဘန္တိ၊ယေပနလဘန္တိတေသံဝသေနေတံဝုတ္တန္တိဝေဒိတဗ္ဗံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၂၈)

တတ္ထ၊ထိုဥပနိဿယဝိဘင်္ဂ၌၊ သဗ္ဗေ၊အလုံးစုံကုန်သော၊ ကုသလာကုသလာဗျာကတာ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, အဗျာကတတရားတို့သည်၊အာရမ္မဏူပနိဿယံ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကို၊ ကိဉ္စာပိန လဘန္တိ၊အကယ်၍ကား မရပါကုန်၊ပန၊ထိုသို့ပင်မရပါကုန်သော်လည်း၊ ယေ၊အကြင်တရားတို့သည်၊ လဘန္တိ၊ရကုန်၏၊ တေသံ၊ထိုတရားတို့၏၊ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧတံ၊ ထိုအာရမ္မဏပစ္စယသဒိသံ-ဟူသောစကားကို၊ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏။

ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်မှာ။ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌- ဥပနိဿယပစ္စယံ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသံ...... ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရာ၊ အနန္တရ, ပကတူတို့မှာ အလုံးစုံသောစိတ်, စေတသိက်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို အရကောက်ရလေသောကြောင့်ဆိုဘွယ်ရာမယှိပေ၊အာရမ္မဏူပနိဿယမှာ အလုံးစုံသောကုသိုလ်,အကုသိုလ်အဗျာကတတရားကိုမရသောကြောင့်

အာရမ္မဏနှင့်အလုံးစုံမတူပေ။ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ရသင့်သောတရားရကိုသာရည်၍၊ ယင်းသို့ ဥပနိဿယပစ္စယံ အာရမ္မဏာပစ္စယသဒိသံ...... ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူပါသည်—ဟူလို။

ဣဓ သုဥပနိဿယ ဧယသုဝ ဏ္ဏဗ္ဗမေဝနတ္ထိ၊ အာရမ္မဏူပ နိဿယဗ္ဗိပနယေ လဘန္တိ။ တေသံဝသေနအာရမ္မဏာပစ္စယသဒိသန္တိဝေံဝုတ္တန္တိဒဿေတုံတဏ္ဍ ကိဉ္စာပီတိအာဟ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၉-၁၁]

ဣဓသု၊ နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဥပနိဿယေသု၊ အနန္တရူပနိဿယ,ပကတူပနိဿယတို့၌။ ဝဏ္ဏဗ္ဗမေဝ၊ ဆိုဘွယ်သည်သာလျှင်၊ နတ္ထိ၊ မယှိပေ။ ပန၊ အဘို့တပါးကိုဆိုဦးအံ့။ အာရမ္မဏူပ နိဿယမ္ဗိ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုလည်း။ ယေ၊ အကြင်တရားတို့သည်၊ လဘန္တိ၊ ရကုန်၏၊ တေသံ၊ ထိုတရားတို့၏၊ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်။ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ၊ သဒိသံ၊ ဟူ၍၊ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှာ၊ တဏ္ဍကိဉ္စာပီတိ၊ ကိဉ္စာပိအစရှိသောစကားကို၊ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊

ဤ၌-အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကိုကြောင်မရအောင်သောကုသိုလ်ကား မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဖြစ်၍၊ ရုံခါမရအောင်သောကုသိုလ်မှာ ကာမာဝစရကုသိုလ်ဖြစ်သည်၊

ကုသလာဝိပနမဟဂ္ဂတာကေန္တေနကာမာဝစရာစကဒါစိနလဘန္တိတိနသဗ္ဗေ ကုသလာကုသလာဗျာကတာတိပဋ္ဌန္တိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၉-၁၅)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ မဟဂ္ဂတာ၊မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာပိ၊ ကုသိုလ်တို့သည်လည်း၊ ဧကန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်၊ အာရမ္မဏူပနိဿယံ၊ကို၊နလဘန္တိ၊မရကုန်၊ကာမာဝစရာစ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့သည်ကား၊ကဒါစိ၊တရံတခါ၊ နလဘန္တိ၊မရကုန်၊ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ နသဗ္ဗေကုသလာကုသလာဗျာကတာတိ၊ဗျာကတာ-ဟူ၍၊ ပဋ္ဌန္တိ၊မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊

ကုသလာပိ ..... ၌ ပိသဒ္ဒါဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကြိယာတို့ကိုငင်သည်၊

ကုသလာပိပနမဟဂ္ဂတာတိပိသဒ္ဒေနအဗျာကတေမဟဂ္ဂတေအာကဍ္ဎတိ။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၂၇-၂၅)

ကုသလာပိပန မဟဂ္ဂတာတိဧတ္ထ၊ မဟဂ္ဂတာ=ဟူသောပါဌ်၌၊ ပိသဒ္ဒေန၊ ပိသဒ္ဒါဖြင့်၊ အဗျာကတော၊ အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ မဟဂ္ဂတော၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကြိယာတို့ကို၊ အာကဍ္ဍတိ၊ ငင်၏၊

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သော်မှ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုရပါမူ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကြိယာတို့မှာဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီဟု ဆိုလိုသည်၊

"ကဒါစိ"အဓိပ္ပါယ်မှာ ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့သည် အလေးအမြတ်ပြု၍ဖြစ်သောအခါ၌သာ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုရ၍၊ အလေးအမြတ်ပြု၍မဖြစ်သောအခါ၌မရပေဟုဆိုလိုသည်၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ အနုဋီကာဆရာတို့က အကုသိုလ်အတွက် တစုံတရာလျှင်းပါးခြင်းမရှိသော်လည်း၊ ဒေါသမူ မောဟမူတို့သည် ဧကန်အာရမ္မဏူပနိဿယကိုမရပေ။ လောဘမူသည်ကား အလေးအမြတ်ပြု၍ဖြစ်သောအခါ၌သာအာရမ္မဏူပနိဿယကိုရပေသည်၊ အလေးအမြတ်ပြု၍မဖြစ်သောအခါ၌ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုမရပေဟုမှတ်သားရာသည်၊

ဥပနိဿယဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ပုရေဇာတပစ္စည်း။
၄၄

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိပုရေဇာတပစ္စယာ၊
အနုဝါဒ။

ကုသလ်ကော်ခန္ဓပဋိစ္စ(လ)ငေ့ခန္ဓာ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ။
(အကုသလပဒ၀ိဗိအနုဝါဒကိုလည်းရှေးနည်းအတူထုတ်လေ)
၄၄

အဗျာကတံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိပုရေဇာတပစ္စ ယာဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓပဋိစ္စ(လ)ငွေခန္ဓာ၊ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ။

ဝတ္ထုံ၊ဟာဒယဝတ္ထုကို၊ပဋိစ္စဲ့စွဲ၍၊ပုရေဇာတပစ္စယာ၊ ဝတ္ထုနှာပုရေ ဇာတပစ္စယတ်သာဓေန္တေနှ၊ဟာဒယဝတ္ထုဖြင့် ပုရေဇာတသတ္တိကိုပြီးစေ တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ၊ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာတို့ သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏၊

ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ် ကေ၀ိသ,စေအေဌတိ်သအ၀ိတ်အ၀ိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ် ကေ၀ိသ,စေအေဌတိ်သ အ၀ိတ်အ၀ိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန်။
အရူပဝိပါက်လေးချက်ကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး ဤတရားတို့သည် ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏၊

ဝတ္ထုံ ပုရေဇာတပစ္စယာ......ဟုအထူးဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) အခြားပစ္စည်းတို့၌ ပစ္စည်းကိုထုတ်ဆောင်ဖော်ပြခြင်းမပြုပဲ ကုသလ်ကော်ခန္ဓ (လ) ခွေခန္ဓာ...... ဟုသာမန်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါ လျက်၊ ဤပုရေဇာတပစ္စည်း၌ အဘယ့်ကြောင့် ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ ဟုအထူးထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောပိသနာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစဟိုသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ (နိယောသမာပတ်မှထသောအခါရှေးစိတ္တက္ခဏာတချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု) မနောဘာသန္တကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားဘပ်သောစုတိစိတ်မှ ဖြန့်၍ရေသည်ယှိသော်တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝတ္ထုပုရေဇာတသတ္တိရ၏။

(ဖြေ) နိယမအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထု၏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်...... ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ...... ဟုအသုံးထုတ်ဖေါ်ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ပုရေဇာတပစ္စယေယထာအညတ္တပစ္စယံအနိဒ္ဒိသိတွာဝဒေသနာကတာ။
ဝေဝံအကတွာကသ္မာဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာတိဝုတ္တန္တိနိယမသဗ္ဘာဝါ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၉-၁၇)

ပုရေဇာတပစ္စယေ၌၊ အညတ္တပုရေဇာတမှတပါးသောဟေတုအစယှိသောပစ္စည်းတို့၌။ပစ္စယံ၊ပစ္စည်းကို။ အနိဒ္ဒိသိတွာဝ၊ မညွှန်ကြားမူ၍သာလျှင်။ဒေသနာ၊ဒေသနာတော်ကို။ ကတာယထာ၊ပြုတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံတထာ၊ထို့အတူ။အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ကသ္မာ၊အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာတိ၊ပစ္စယာဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ဣတိအယံ၊ဤသည်ကား၊ပုစ္ဆာ၊အမေးတည်း၊နိယမသဗ္ဘာဝါ၊ ဟဒယဝတ္ထု၏မြဲသောအားဖြင့်ပုရေဇာတနိယသသပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်၊ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာတိ၊ပစ္စယာဟူ၍၊ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏။

(ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား။ ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတကိုဟောတော်မမူ။ဝတ္ထုပုရေဇာတကိုသာဟောတော်မူသည်။ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ .... ဟုဒေဟာကြားတော်မူသည်-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။)

အာရမ္မဏပုရေဇာတကိုမဟောခြင်း။

(မေး) ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ပုရေဇာတသည်အာရမ္မဏပုရေဇာတ,ဝတ္ထုပုရေဇာတအားဖြင့်နှစ်မျိုးယှိရာ။အဘယ်ပုရေဇာတကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဟောကြားတော်မူပါသလော။

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ.....၌ကဏ္ဍားပါဌ်၏အနက်အကြား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသ, စေသတ္တဝိဿ အစိတ်အစိတ် နှင့် မကျွန်ခါက်ချွဲ၍ဖြစ်သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသ,စေသတ္တဝိဿအစိတ်အစိတ်နှင့် မကျွန်ခါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရဲ့။

ဟိတ်ပါဌ်၏အနက်အကြား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက် နောက်သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသအားတပ်သော ဂုဏ္ဍော,မနေးခွါရာဝဇ္ဇန်းအ စယှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။မရဏာ သန္နအခါ အကုသိုလ်ဇော ငါးချက်အားတပ်သော စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေ သည့်ယှိသော်- တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ဝတ္ထုပုရေဇာတသတ္တိရဲ့။

(ဖြေ) အာရမ္မဏပုရေဇာတကို ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ ဝတ္ထုပုရေ ဇာတ, တမျိုးတည်းကိုသာ ဟောကြားတော်မူပါသည်။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့်— အာရမ္မဏပုရေဇာတ.......ကို ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ရူပအစယှိသော အာရုံတရားသည် နိယာမအားဖြင့် ပုရေဇာ တပစ္စည်းကိုမရသောကြောင့် အာရမ္မဏပုရေဇာတကိုဘုရားသျှင်ဟော ကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ ။ရူပအစယှိသော အာရုံတရားတို့သည် စက္ခု ဝိညာဉ်စသည်တို့အားသာ အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ကို ပြုစေ သည်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အား အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော ရူပါရုံစ သည်တို့သည်လည်း အာရုံပြု၍ဖြစ်နိုင်လေသည်။ အာရမ္မဏပုရေဇာတ ကားပစ္စုပ္ပန်သက်သက်သာလျှင်ဖြစ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပုရေဇာတ ဝိဘင်္ဂဝါ၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူ ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အာရမ္မဏံပနနိယမတော ပုရေဇာတပစ္စယဘာဝံ နလဘတိ ရူပါယတနာ ဒီနိဟိစက္ခုဝိညာဏာဒီနံယေဝ ပုရေဇာတပစ္စယတံသာဓေန္တိ၊ မနော ဝိညာဏဓာတုယာ အတီတာနာဂတာနိပိ အာရမ္မဏံ ဟောန္တိယေဝ၊ တသ္မာဣဓနဂဟိတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၆-၆)

ပန၊ အဘို့တပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ အာရမ္မဏာ၊ အာရုံဖြစ်သောတရားသည်၊ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်၊ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဝံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကို နလဘတိ၊ မရ၊ ဟိတပ္ပါကရိကရောမိ ထိုစကားကိုထင်ရှားအောင်ပြုပါအံ့၊ ရူပါယတနာဒီနိ၊ ရူပါရုံစသည်တို့သည်၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယေဝ၊ စက္ခုဝိညာဉ်စသည်တို့အားသာလျှင်၊ ပုရေဇာတပစ္စယတာ၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ကို၊ သာဓေန္တိ၊ ပြီးစေကုန်၏၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အား၊ အတီတာနာဂတာနိပိ၊ အတိတ် အနာဂတ်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါယတနာဒီနိ၊ တို့သည်၊ အာရမ္မဏာ၊ အာရုံသည်၊ ဟောန္တိယေဝ၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဣဓ၊ ဤပုရေဇာတဝိဘင်္ဂပါဠိ၌၊ တံ၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတကို၊ နဂဟိတံ၊ မယူအပ်၊

ဝိပါကာဗျာကတံ–အရေသွန်းပြခြင်း။

(မေး) ဝိပါကာဗျာကတံ .....ဟူသောပါဠိ၌ ဝိပါက်အဗျာကတသည် (၁) ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတ (၂) ပဝတ္တိဝိပါက်အဗျာကတအားဖြင့်နှစ်မျိုးရှိရာ၊ အဘယ်ဝိပါက် အဗျာကတကိုသာ ယူသင့်ပုံကို အကြောင်းယုတ္တိပြ၍ ဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတအား ဟဒယဝတ္ထုသည် သဟဇာတပစ္စည်းသာဖြစ်သည်၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်- ဝိပါကာဗျာကတံ .....ဟူသောပါဠိ၌ ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတကိုမယူရ၊ ပဝတ္တိဝိပါက်အဗျာကတကိုသာယူရပါသည်၊

ယံ ဝိပါကာဗျာကတဿ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ သဟဇာတပစ္စယော ဟောတိ၊
တံ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဇနီယတ္တာ ဣဓ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၆-၂]

ဝိပါကာဗျာကတဿ၊ ဝိပါက်အဗျာကတအား၊ ယံဝတ္ထု၊ အကြင်ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ သဟဇာတပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ တံ၊ ထိုဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပုရေဇာတဘာဇနီယတ္တာ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို ဝေဘန်ရာဖြစ်သောကြောင့်၊ ဣဓ၊ ဤပုရေဇာတဝိဘင်္ဂပါဠိ၌၊ နဂဟေတဗ္ဗံ၊ မယူအပ်၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတာ၌ အဗျာကတောဓမ္မောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်ဒွါတ္တိံသ,ကြိယာဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဝိပါက် ဒွါတ္တိံသ, ကြိယာဝိသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ (ပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်)

ပုရေဇာတပြီး၏။

ဝေဠုကဏ္ဍာပဋိသန္ဓိဝိပါကဿနပုရေဇာတပစ္စယာဝေဥပ္ပတ္တိဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၉-၂၇]

ဝေဠုကဏ္ဍာဏတိတဿ၊ ထို့ကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓိဝိပါကဿ၊ ပဋိသန္ဓေဝိပါက်၏၊ ပုရေဇာတပစ္စယာဝေ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို နဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မမူအပ်၊

ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတကိုသာမယူရသည်မဟုတ်သေး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့ကိုလည်း၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကိုမရသောကြောင့် မယူအပ်ပေ၊

ယေပိကုသလာဒယောအာရုပ္ပေပုရေဇာတပစ္စယံနလဘန္တိ၊
တေပိပုရေဇာတပစ္စယဘာဇနီယတောယေဝဣဓနဂဟေတဗ္ဗာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆-၄)

ယေပိကုသလာဒယော၊ အကြင်ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့သည်လည်း၊ အာရုပ္ပေ၊ အရူပဘုံ၌၊ ပုရေဇာတပစ္စယံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို၊ နလဘန္တိ၊ မရကုန်၊ တေပိ၊ ထိုကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့ကိုလည်း၊ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဇနီယတောယေဝ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကိုဝေဘန်ရာဖြစ်သောကြောင့်သာလျှင်၊ ဣဓ၊ ဤပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ နဂဟေတဗ္ဗာ မယူအပ်ကုန်၊

အဘယ်တရားကိုယူသင့်ကြောင်းညွှန်ပြချက်၊

(မေး) ပုရေဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ..... စက္ခာယတနံစက္ခုဝိညာဏဓာ

တုယာဝသည်တို့ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို၊သရုပ်ထုတ်၍ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်။ ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂ ါရှ၌၊ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို သာယူရမည်လော၊

(ဖြေ) ဝိညာဏဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ဝိပါကာဗျာကတ်ကော်ခန္ဓာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏဓာတ်တို့ကိုသာယူသင့်သည်မဟုတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝေါကာရပဋိသန္ဓိအခါ၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏဓာတ်တို့ကိုဟူသင့်ပါသည်၊

> ခန္ဓာသေနဟိအယံဒေသနာ၊နဝိညာဏဓာတုဝသေန၊ဝိပါကာဗျာကတံ ကော်ခန္ဓေ့ဒေသနာယစ သဗ္ဗာပိဝိညာဏဓာတုယောဂဟိတာ၊ နစက္ခု ဝိညာဏဓာတုအာဒယောဝ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၃၅၆-၉)

ဟိယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ခန္ဓဝသေန၊ခန္ဓာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ၊အယံ ဒေသနာ၊ ဤဒေသနာသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ ဝိညာဏဓာတုဝသေန၊ ဝိညာဏဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊နဟောတိ၊မဖြစ်။ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ ဝိပါကာဗျာကတ်ကော်ခန္ဓေ့ဒေသနာယစ၊ ဝိပါကာဗျာကတ်ကော်ခန္ဓ–အစ ယှိသောဒေသနာဖြင့်လည်း၊သဗ္ဗာပိ၊အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိညာဏဓာတုယော၊ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို။ ဂဟိတာ၊ယူအပ်ကုန်၏။ စက္ခု ဝိညာဏဓာတုအာဒယောဝ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်- စသည်တို့ကိုသာ လျှင်၊ဂဟိတာ၊ယူအပ်ကုန်သည်၊န၊မဟုတ်ကုန်၊

ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂ ါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာသေဝနပစ္စည်း။
အကုသလပဒ။

အာသေဝန .....၌ ကုသလေနကုသလံ .... ၌ ကုသလောဓမ္မော.......ဟူသောအတွားပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ်ဒုတိယာဒိဇော မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု, စေအဋ္ဌတိ သအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ဒုတိယာဒိဇော,မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာသေဝနပစ္စသာ...... ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ ပဌမဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသအားတပ်သော အဆုံးဇောကြဉ်သောရှေ့ရှေးသော လောကီကုသိုလ်သဏ္ဍာရသပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏၊

တနည်းကား။

မဟာကုသိုလ်ဒုတိယဇောအားဘပ်သော ပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတပ်သောဆဋ္ဌဇော၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, မဂ်သောမနဿသဟဂုတ်တဆဲ့နှစ်ခုအားတပ်သောဂေါ်တြဘု,ဝေါဒါန်ကိစ္စဘပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမနွေး၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သောဂေါတြဘုဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ်တတိယနွေး၊ သမာပဇ္ဇနဝိထိ၌ နောက်နောက်သောမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အားဘပ်သော ရှေးရှေးသောဇောတူမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါ၊

အာသေဝနပစ္စယုပ္ပန်။

ပဌမဇော ဖိုလ်ဇောကြဉ်သောနောက်နောက်သောဇောဇောပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အာသေဝနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

ထူးသောအနုဝါဒ။

အာသေဝနဝိဘင်္ဂဝါရ၌- ကုသလပဒ,အကုသလပဒ ဝိဓိအနုဝါဒမှာ-အာရမ္မဏအတိုင်းဖြစ်၏ ၊အဗျာကတပဒ၌အနုဝါဒပါဠိမှာ –

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ .....၌ အကုသလောဓမ္မော..... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသဒုတိယာဒိဓော စေသတ္တဝိသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသဒုတိယာဒိဓောစေသတ္တဝိသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ ပဌမဓောကြ ၌သော နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသအား တင်သော အဆုံးဓောကြ ၌သော ရှေးရှေးသော အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏။

(တနည်းကား)

အကုသိုလ်ဒုတိယဓောအားတင်သောပဌမဓော (လ) သတ္တမဓော အားတင်သောဆဋ္ဌဓောပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာ ဝါရတဆဲ့လေးဝါရ၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ အဗျာကတောဓမ္မော ..... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဓော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု စေပဥ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဓော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု စေပဥ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ

ဟုထုတ်ခဲ့ပုံသာအာရမ္မဏနှင့်ထူးလေသည်၊

ကိရိယာဗျာကတအရသွင်ပြချက်။

(မေး) အာသေဝနဝိဘင်္ဂဝါရအဗျာကတပဒအနုဝါဒပါဠိ၌-ကိရိယာဗျာကတံ......အရ၊ အဘယ်ကြိယာအဗျာကတကိုကောက်ယူရမည်နည်း၊ ကြိယာစိတ်ဝိသလုံးကိုကောက်ယူရမည်လော၊

(ဖြေ) ကြိယာစိတ်ဝိသလုံးကိုမကောက်ယူရပါ၊ ဓောထိုက်သော ကြိယာအဗျာကတကိုသာကောက်ယူရပါသည်၊

ဟိတ်ပါဌ်၌ အရကား၊ ပဋ္ဌမဇောကြည့်သော နောက်နောက်သောကြိယာဇောအဋ္ဌာရသအားတင်သော အဆုံးဇောကြည့်သော ရှေ့ရှေ့သော ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏။

တနည်းကား။

မဟာသိတ္ထုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာဒုတိယဇောအားတင်သောပဋ္ဌမဇော (လ) သတ္တမဇောအားတင်သောဆဋ္ဌဇော။ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတင်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတင်သော မဟာကြိယာပဋ္ဌမဇော။

အာသေဝနပစ္စယေကာမံ သဗ္ဗာကြိယာ အာသေဝနပစ္စယံနလဘန္တိ၊ လဗ္ဘမာနဝသေနပန ကြိယာဗျာကတန္တိ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာဇဝနကြိယာဝေဝ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆–၁၅)

အာသေဝနပစ္စယေ၊ အာသေဝနပစ္စည်း၌၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ကြိယာ ကြိယာတို့သည်၊ အာသေဝနပစ္စယံ၊ အာသေဝနပစ္စည်းကို၊ ကာမံ နလဘန္တိ၊ အကယ်၍ ကားမရကြလေကုန်၊ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်မရကြကုန်သော်လည်း၊ လဗ္ဘမာနဝသေန၊ ရသင့်သောကြိယာ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကြိယာဗျာကတန္တိ၊ ကြိယာဗျာကတံ=ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ၊ ဤအာသေဝနဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ဇဝနကြိယာဝ၊ ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသတို့ကိုသာလျှင်၊ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်ကုန်၏။

ဤအလို။ ။ယမိုက်၌သာ "ယထာလာဘယောဇနာနည်း" ကိုအသုံးပြုရသည်မဟုတ်သေး၊ ပဋ္ဌာန်း၌လည်း "ယထာလာဘ ယောဇနာနည်း"ကိုအသုံးပြုရလေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ကိရိယာဗျာကတံပါဌ်အရ၊ ရသင့်သမျှအရကောက်ခဲ့သော်၊ ကြိယာစိတ်ဝိသ အားလုံးတို့ကိုအရကောက်သင့်သော်လည်း၊ အာဝဇ္ဇန်းနွေသည် အာသေဝနပစ္စည်းမထိုက်သောကြောင့် "ယထာလာဘယောဇနာနည်း"အားဖြင့် ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသတို့ကိုသာ အရကောက်ရလေသည်။

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာတတိယနွေ။ သမာပဇ္ဇနဝိထိ၌၊ နောက်နောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအားတပ်သော ရှေးရှေးသော ဇောတူမဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရှိ၏။ ခန္ဓာဝါရထသဲ့လေး။

အာသေဝနပြီး၏။

“ဇဝနကြိယာဝ”......ဟူသော ပဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဌ်၌၊ နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏအနက်ယှိသော“ဧဝ”သဒ္ဒါဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းနွေကိုကန့်သည်။

အာသေဝနဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ကမ္မပစ္စည်း။

(ကမ္မပစ္စည်း..... ကုသလပဒ, အကုသလပဒ၊ ဝိမိဿနဝါဒပါဠိများမှာ ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်၏.)

(၁) ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယော ခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

(၂)• ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ၊ (လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(၃) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊

အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံ ပဋိစ္စတယော မဟာဘူတာ (လ)ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ။

(ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ချုံးထားသောပါဠိများကိုအပြည့်အစုံဖော်ပြလိုက်သည်၊ ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒ - ဝိမိဿနဝါဒတို့သည်ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်၏.)

ကုသလပဒ။

ကမ္မန္တိ......ကုသလေနကုသလံန္တိ......ကုသလေသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေတနာကြဉ်သော စေသတ္တတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသ,ပိဏ္ဍက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရ။

ကမ္မပစ္စယပုစ္ဆာ။

ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသောပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

ကုသလေန အဗျာကတံ......(ဟေတုအတ်ိုင်းကောက်မြဲ) ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ မိဂ္ဂအရပ်အားတပ်သော ပဉ္စဒ္ဝါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကောဝိသမိဂ္ဂကျွတာတရတချ၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏၊ ခဏ္ဍာဝါရ နှစ်ရာ့နှစ်ဆဲ့ငါးဝါရ၊

ကုသလေန ကုသလာဗျာကတံ......ဒ္ဝိကတ္တားကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကောဝိဿ,စေအဠ္ဌတိံသအမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ကောဝိဿ စေတနာကြဲ့ဲ့ဲ့သော စေသတ္တတိံ သအမိတ် အမိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောမိဂ္ဂဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ကမ္မပစ္စယာ..... ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ မိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကောဝိသမိဂ္ဂကျွတာတရတချ၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏၊ခဏ္ဍာဝါရကား နှစ်ရာ့တဆယ်၊

ကေက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း။

(မေး) ကမ္မပစ္စယော ကုသလာ ကုသလေသု ကေက္ခဏိကော ကမ္မပစ္စယောဝေဝိတမ္ပော၊တထာကြိယာဗျာကတေ..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဠ္ဌကထာပါဌ်(၃၅၆–၁၇)နှင့်အညီ၊ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာ,အဗျာကတတို့၌ကေက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုသိအပ်၏ ဟုမိန့်ဆိုရာအဘယ်ကမ္မပစ္စည်းကိုကေက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းဟုခေါ်ပါသနည်း၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊

(မေး) သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းကို တူသောခဏ၌ဖြစ်သောကြောင့် ကေက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းဟုခေါ်ပါသည်၊

ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်မှာ။ ၊ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာအဗျာကတတို့၌ သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းကိုသာ ရအပ်သည်၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုမရအပ်ဟုဆိုလိုသည်၊

ကေက္ခဏိက, နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းရသောတရားများ၊

(မေး) ကေက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်း, နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းရသော တရားများကို အသီးအသီးခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုခဲ့ပါ၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေအကုသလံ .....၌ကဏ္ဍားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသစေတနာကြည့်သော စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရေ၏။

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသစိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သောစေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရေ၏။ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေး၊

အကုသလေနအဗျာကတံ၌ ဟောတုအတိုင်းကောက် ......ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဝတ္တိကာလ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရေ၏။

အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ .... ၌ကဏ္ဍားကား၊ ပဝတ္တိကာလ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေတနာကြည့်သော စေသတ္တဝီသအစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရေ၏။

(မေး) (၁) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာအဗျာကတ,စိတ္တဇရုပ်တို့သည် ဧကက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

(၂) အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တို့သည် နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

(၃) ဝိပါက်အဗျာကတ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည် ဧကက္ခဏိကကမ္မ,နာနာက္ခဏိကကမ္မ နှစ်ပစ္စည်းလုံးကိုရအပ်ပါသည်။

ကဋတ္တာရူပါနံနာနာက္ခဏိကော၀-အဋ္ဌကထာစကားကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာသည်"ဝိပ္ပါကမ္မဋ္ဌာနံပနဧကက္ခဏိကော ကဋတ္တာရူပါနံနာနာက္ခဏိကော၀ တထာအသညတ္တာရူပါနံ".......ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရာ၊ ကဋတ္တာရူပါနံ.......အရ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကိုယူပါမူ နာ

ဟိတ်၂ပါး၌အရကား၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဥ္စဝေါ ကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တုပ္ပါဒတရတချဉ်သို့သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိချ၏၊ ခန္ဓာ၄ါရ နှစ်ရော့ တဆယ်။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတော အဗျာကတဿ......၌ ပသတ္တိအခါ၊ အဗျာကတောကဏ္ဍား ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဗိတ်အဗိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝီသ ကြိယာစေတနာ ကြည့်သောစေအဋ္ဌတိံသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ် သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

ဟိတ်ပါး၌၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝီသ၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသအား တပ်သောအတိတ်ဖြစ်သောကုသိုလ်,အကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့ ၏နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရ၏။

နာက္ခဏိကော ဝ......ဟုခိန့်ဆိုခြင်းသည်သင့်လျော်ဘွယ်ဖြစ်ပေသည်၊ ပဋိ သန္ဓေကမ္မအရုပ်ကိုသာယူပါမူ- နာနာက္ခဏိကော ဝ..... ဟူသောစကား သည် သင့်တော်ဘွယ်ရာမဖြစ်ပေ၊ အကြောင်းကား ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် သည် ဧကက္ခဏိက, နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပစ္စည်းတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ကြောင့်ပင်တည်း။

ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ရသင့်သောပစ္စယသတ္တိ။

(မေး) ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ ဟိတ်ပါး၌၏အရ ကမ္မနှစ် ပစ္စည်းတို့တွင် အဘယ်ပစ္စယသတ္တိကိုသာ ရအပ်ပါသနည်း၊ အဘယ့် ကြောင့်နည်း၊

(ဖြေ) ကုသလပဒ, အကုသလဒတို့၌ ဟိတ်ပါး၌၏အရ ကမ္မနှစ် ပစ္စည်းတို့တွင်သဟဇာတကမ္မသတ္တိကိုသာရအပ်ပါသည် (ဝါ) ဧကက္ခ ဏိကကမ္မကိုသာရအပ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာ တော်သည် ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ ဟိတ်ပါး၌၏အရ သဟဇာ တကမ္မသတ္တိတပါးတည်းကိုသာအရကောက်ဆိုရိုးပြုတော်မူသည်၊

တနည်းကား။

(၁) အကုသလဝိပါက်ချက်ခရ နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ် ဒွါဒသဝိသ်ယ်ပိသောစေတနာ၊

(၂) အဟိတ် ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာ အားတပ်သောတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

(၃) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် လေးခုနာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော တိဟိတ်ဩမက, ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာ ကုသိုလ်စေတနာ။

(၄) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာအားတင်သော ဒွိဟိတ် ဩမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

(၅) ပဌမဈာန်ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ် စေတနာ (လ)ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဉ္စမဈာန်ကု သိုလ်စေတနာ၊

(၆) အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတင်သော အာ ကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်စေတနာ၊(လ)နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတင်သော နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ် စေတနာ၊

(၇) သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စေတနာ (လ)အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သောအရဟတ္တမဂ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့ ၏နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရ၏။ခန္ဓာဝါရနှစ်ရာ့တဆယ်။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဝဗ္ဗော......ကဋတ္တာကား- ပဋိသန္ဓေကျေ့န ဝိသ, စေပဉ္စတိ သအစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေ့နဝိသ, စေပဉ္စတိ သ အစိတ်အစိတ် အ စိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကရဇ္ဇာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ကမ္မပစ္စယေကုသလာကုသလေသု စေကျွတိကောကမ္မပစ္စယောဝေဒိ တဗ္ဗော တထာကြိယာဗျာကတော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၆-၁၈]

ကမ္မပစ္စယေ၊ ကမ္မပစ္စည်း၌၊ ကုသလာကုသလေသု၊ ကုသိုလ်,အ ကုသိုလ်တို့၌၊စေကျွတိကောကမ္မပစ္စယော၊စေကျွဏိကကမ္မပစ္စည်းကို ဝေဒိတဗ္ဗော၊သိအပ်၏။ကြိယာဗျာကတော၌၊တထာ၊ထို့အတူတည်း။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တကာနံ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ ကဋတ္တာရုပ်အားလည်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေက္ခဏေ ဝိပါက,စိတ္တကဿ အတရတခန္ဓ ဟူသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ။ ပဋိသန္ဓေက္ခဏဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော ဥဒ္ဓစ္စကြဉ်သော အကုသိုလ်စေတနာတဆဲ့တခု, မဟာကုသိုလ်စေတနာရှစ်ခု, ရူပကုသိုလ်စေတနာငါးခု, အရူပကုသိုလ်စေတနာလေး ခုပစ္စည်းတရားတို့၏ နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတောဓမ္မော ...... ကဋတ္တာပုဒ်၏ အရကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့၏ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်, ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကမ္မပစ္စယော ...... ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၌ ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ၊

ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ဥဒ္ဓစ္စကြဉ်သော အကုသိုလ်စေတနာတဆဲ့တခု, မဟာကုသိုလ်စေတနာရှစ်ခု, ရူပကုသိုလ်စေတနာငါးခု, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အကုသိုလ်စေတနာတဆဲ့နှစ်ခု, မဟာကုသိုလ်စေတနာရှစ်ခု, ရူပကုသိုလ်စေတနာငါးခု, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၏နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရ၏။ (**ကမ္မပြီး၏။**)

ဝိပါက်အဗျာကတ၌ကမ္မနှစ်ပစ္စည်းရခြင်း။

ဝိပါက်အဗျာကတ၌မူ၊ ကေက္ခဏိကကမ္မ, နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်

ပစ္စည်းလုံးရအပ်ပေသည်၊ ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် မဟာဘုတ်တို့၌လည်း နှစ်ပစ္စည်းလုံးရအပ်ပေသည်၊ ထို့ကြောင့်

ဝိပါကာဗျာကတေပနနာနာက္ခဏိကောပိ, တထာပဋိသန္ဓိက္ခဏေ မဟာဘူတာနံ၊

ပါဌ်နိဿယ (၃၅၆–၁၉)

ပန၊ အဘိ့ရှိတပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ ဝိပါကာဗျာကတေ၊ ဝိပါက်အဗျာကတ၌၊ နာနာက္ခဏိကောပိ၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုလည်း၊ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏၊ တထာ၊ ထိုအတူ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ၌၊ မဟာဘူတာနံ တို့အား၊ နာနာက္ခဏိကောပိ၊ ကိုလည်း၊ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏၊

(ပိသဒ္ဒါဖြင့် ဧကက္ခဏိကကမ္မကိုလည်းဆည်းသည်)

ကမ္မဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စည်း။
၁၄

အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပါကပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

(၁) ဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ(လ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

(၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ။

(၃) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ။

ဝိပါကန္တိ- ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ,စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ရ၏။

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား- အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတင်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ 'ဝိပါကသတ္တိရ၏။

ဝိပါကပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်ဝိပါကပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဝိပါကပစ္စည်း၌ဟောသောဘာရား။

(မေး) ဝိပါကပစ္စည်း၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့တွင် အဘယ်တရားတို့ကို ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စည်း၌ ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ကြိယာအဗျာကတတို့ကိုဟောတော်မမူ၊ဝိပါက်အဗျာကတ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုသာ ဟောတော်မူပါသည်။

ပဋိသန္ဓေအခါအဗျာကတဘဝင်မှာ.....ကဋတ္တာကား ပဋိသန္ဓေကျေနုဝိသ,စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟာဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနုဝိသ, စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဝိပါကပစ္စယော......ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊အချင်းချင်းအားရင်း၊အချင်း နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနုဝိသ စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝိပါကသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌- ကဋတ္တာကား၊ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ရဟန္တာတို့ ရတိကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့ သည်ယထာရဟပြုအပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်။ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ ပန္နခဏတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ် သောဘုတ်နှင့်တကွသောဝိပါက်ပြုအပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မ ဇဥပါဒါပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား— စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အရူပဝိပါက်လေးခု,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာ တို့ရတိကြဉ်သော ဝိပါက်ဗာတ္တိသ, စေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အပေါင်းနာ မက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝိပါကသတ္တိရ၏။

ဝိပါကပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စယေကုသလာကုသလံကြိယဉ္စနလဗ္ဘတိ၊ အဗျာကတဝသေနေဝ ဝိဿဇ္ဇနံကတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၃၅၆-၂၃

ဝိပါကပစ္စယော၌၊ ကုသလာကုသလဉ္စ၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကိုရင်း။ ကြိယဉ္စ၊ကြိယာကိုရင်း။ နလဗ္ဘတိ၊မရအပ်၊ အဗျာကတဝသေနေဝ၊အ ဗျာကတ၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်။ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို။ကတံ၊ပြုတော် မူအပ်၏။

ဒေသနာသဒ္ဒိကိုပြခြင်း။

(မေး) ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ.....ဝိပါကာစတ္တာရောခန္ဓာအရူပိနော အညမညံ ဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော.....ဟုဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအချင်းချင်းသာ ဝိပါက

သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုကြောင်း ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါလျက်၊ ဤ ပဋိစ္စဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အဘယ့်ကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံကဋတ္တာစ ရူပံ .....ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ...... ၌ သာဝသေသဒေသနာ - ဖြစ်သော ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားကြွင်းလျက်ရှိသည်။ ဤပဋိစ္စ ဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရ၌ကား- ဝိတ္ထာရဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့် ရသင့်ရ ထိုက်သော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံကဋတ္တာစ ရူပံ......ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသည်၊

စိတ္တသမုဋ္ဌာနအရေအတွက်ပြချက်။

(မေး) ပဋိစ္စဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရ၌ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ......အရ၊ အဘယ် စိတ္တဇရုပ်ကိုကောက်ယူရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ဝိပါက်သည် ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ကောက်ယူရပါ သည်၊

စိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိ ဝိပါကစိတ္တသမုဋ္ဌာနမေဝ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၃၅၆-၂၅

ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာ။

(မေး) ဝိပါကပစ္စည်း၌ ဝိဿဇ္ဇနာပေါင်းမည်မျှရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စည်း၌ဝိဿဇ္ဇနာတပါးတည်းသာရအပ်ပါသည်၊

(က) ပဋိစ္စမှာ၊ တစ်သချ်ာ၊ တွက်ပါဝိပါက၊
(ခ) နဝဆယ်နှစ်၊ ဆယ်ဖြစ်တိကီ၊ ဧကန်ယှိ၊ တွက်ဘိတပါးပြ။
(ဂ) သုဒ္ဓ၌သာ၊ ယင်းသချ်ာ၊ တွက်ရာဥာဏ်ဖြင့်ဆ၊

ဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာဟာရပစ္စည်း။

ထူးသောအနုလောမ။

အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

(အကြွင်းဝိဓိအနုလောမပါဠိများသည် ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူ၏။)

ကုသလပဒ။

အာဟာရ၌ ...ကုသလေနကုသလံ ကောက်မြဲ၊ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ်ဇောဝီသ စိတ္တက္ခဏ တခုတခု၌ ယှဉ်သောဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ်နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်သုံးပါးပစ္စည်း တရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏။

(ကုသလေနအဗျာကတံ လည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်) ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ (ကုသိုလ်ဇောဝီသ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရ တရားကိုယ်သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏။)

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံလည်း သဟဇာတနှင့်တူ၏။ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ (ကွင်းအတွင်းယှဉ်ဆိုရိုးအတိုင်းဆက်၍ဆို)

အာဟာရပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အာဟာရဇရုပ်၊ဤတရားတို့သည် အာဟာရပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

အဘယ်အာဟာရပစ္စည်းရသင့်ကြောင်း။

(မေး) ကုသလပဒ-စသည်တို့၌၊ မည်သည့်အာဟာရပစ္စည်းရသင့် ကြောင့်ကိုခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပါ၊

(ဖြေ) ကုသလပဒ,အကုသလပဒနှင့် အဗျာကတပဒ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ တို့၌၊ နာမ်အာဟာရပစ္စည်းကိုသာရသင့်၍, ရုပ်သက်သက်အဗျာကတ၌ နာမ်အာဟာရ,ရုပ်အာဟာရနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရသင့်ပါသည်၊

(ကုသလပဒ(၃)ချက်တို့ကိုနည်းမှီ၍ ကောက်လေ။ အကုသိုလ်ဒွါဒသစိတ္တက္ခဏ တခုခု၌ယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ်– ဟုဆိုရခြင်းသာထူးလေသည်။)

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ.....၌ (ပဝတ္တိအဗျာကတ သဟဇာတအတိုင်း ကောက်)

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- သဟေတုကဝိပါက်အားရင်း၊ သဟေတုကကြိယာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သောဝိပါက်သတ္တိသ၊ ကြိယာဝိသဗိတ္တက္ခဏတ ခုတခု၌ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရတရားကိုယ် သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရရှုစ်ရာတ ဆယ်။ (ပဋိသန္ဓေ အဗျာကတ သဟဇာတအတိုင်းကောက်။)

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- သဟေတုကခန္ဓာအားရင်း၊ သဟေတုကခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျနဝိသဗိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရ တရားကိုယ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား- ပဝတ္တိကာလဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရ, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိကြည်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြု အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်။ ပဝတ္တိကာလ ပဋိသန္ဓေပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်။ အာဟာရဇ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော စိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ထို့ကြောင့် ကုသလပဒ, အကုသလပဒ နှင့် အဗျာကတပဒပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေတို့၌ ဟိတ်ပါဌ်၏အရ နာမ်အာဟာရသတ္တိတပါးတည်းကိုသာ အရကောက်၍ ရုပ်အဗျာကတ၌ ဟိတ်ပါဌ်၏အရ နာမ်အာဟာရသတ္တိ, ရုပ်အာဟာရသတ္တိနှစ်ပါးတို့ကိုအရကောက်ရလေသည်။

အာဟာရပစ္စယေ သမ္ဘေသဗ္ဗီ ကုသလာဒိနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဿ စ အရူပါ]
ဟာရ ဝသေန ဥပ္ပတ္တိဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တထာ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ မဟာဘူတာနံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၆-၂၇]

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား- စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ရတ်ကြည်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၌ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိ၊

အာဟာရဇရုပ်အားတပ်သောဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ယှဉ်သောဥတုဇသြဇာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရသတ္တိရ၏၊

[တပါးသောဆရာတို့ကား အဇ္ဈတ္တသြဇာလည်းတပ်ကောင်း၏ ဟုဆိုကြကုန်၏၊ ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ၊ ဤနှစ်ပုဒ်သည်သဟဇာတနှင့်အတူ]

အာဟာရပစ္စည်းပြီး၏။

အာဟာရပစ္စယော၊ အာဟာရပစ္စည်း၌၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒီနံ၊ ကုသိုလ်အစရှိကုန်သော၊ ခန္ဓာနဉ္စ၊ ခန္ဓာတို့၏ ၎င်း။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဿစ၊ စိတ္တဇရုပ်၏ ၎င်း၊ အရူပါဟာရဝသေန၊ နာမ်အာဟာရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်၏။ တထာ၊ ထို့အတူ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ မဟာဘူတာနံ၊ မဟာဘုတ်တို့၏၊ အရူပါဟာရဝသေန၊ ဖြင့်၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်၏၊

နာမ်ရုပ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သောတရား။

(မေး) အာဟာရပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို နာမ်အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောတရားနှင့် ရုပ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သောတရား ခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည် နာမ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်ပါသည်၊ အာဟာရဇရုပ်သည် ရုပ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

အာဟာရသမုဋ္ဌာန်နှံ့အရေညှိန်းပြချက်။

(မေး) အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ..... အရ၊ အဘယ်ရုပ်တရားကိုကောက်ယူရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ကဗဠီကာရအာဟာရကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်ကို အာဟာရသမုဋ္ဌာန်–အရကောက်ယူရပါသည်။

အာဟာရသမုဋ္ဌာနန္တိကဗဠီကာရာဟာရသမုဋ္ဌာနံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၇–၁)

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓအဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ကဗဠီကာရာဟာရသမုဋ္ဌာနံ .....ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ကဗဠီကာရာဟာရ..... အရ၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော ကဗဠီကာရာဟာရလော၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သော ကဗဠီကာရာဟာရလော ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) အာဟာရဇရုပ်ကိုဖြစ်စေသောကဗဠီကာရာဟာရမှာ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ပါသည်၊

သောပနယသ္မာကဗဠီကာရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတောဝ အာဟာရကိစ္စံ သာဓေတိနဗဟိဒ္ဓိတော၊ တသ္မာ အာဟာရောတိအဝတွာကဗဠီကာရောအာဟာရောတိဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၃၂၀-၅

ပန၊ဆက်ပါဦး။ သော၊ထိုဩဇာသည်၊ယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်။ ကဗဠီ၊အလုပ်အလွေ့ကို၊ကရိတွာ၊ပြု၍၊အဇ္ဈောဟရိတောဝ၊မျိုအင်သော်သာလျှင်၊အာဟာရကိစ္စံ၊အာဟာရကိစ္စကို၊ သာဓေတိ၊ပြီးစေ၏။ ဗဟိ၊အပ၌၊ဌိတော၊တည်သည်ဖြစ်သော်၊နသာဓေတိ၊မပြီးစေနိုင်၊တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊အာဟာရောတိ၊ဟူ၍၊ အဝတွာ၊ဟောတော်မမူပဲ၊ ကဗဠီကာရောအာဟာရောတိ၊ဟူ၍၊ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊

အရကောက်စကားကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

ပဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည် "အာဟာရဇာရုပ်အားတပ်သော ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ယိုသောဥတုဇပြဲဇာပစ္စည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရ သတ္တိရ၏"......ဟုမိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ ထိုစကားကိုဆင်ခြင်အပ်၏။

•တဖန်အရကောက်ဆရာတော်သည် [တပါးသောဆရာတို့ကား အဇ္ဈတ္တပြဲဇာလည်းဟပ်ကောင်း၏ ဟုဆိုကြကုန်၏] ဟူ၍ အမှာစကားရေးသားတော်မူခဲ့လေသည်။

ထို တပါးသောဆရာတို့စကားသာ၊ ပဌာန်းအဋ္ဌကထာနှင့် ညီညွတ်သောကြောင့် သင့်မြတ်လှပေ၏။ ထို့ကြောင့်

"အာဟာရဇာရုပ်အားတပ်သော အဇ္ဈတ္တိကပြဲဇာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရသတ္တိရ၏"......ဟုဆိုရိုးပြုသင့်ပေသည်။

[ပညာဝန်တို့ ဆင်ခြင်တော်မူကြကုန်၍ ကြိုက်နှစ်သက်ရာဝါဒကို ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း]

အာဟာရဒီပက်ဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဈာနိန္ဒြိယပစ္စည်း။

ဈာနိန္ဒြိယ၌ ကုသလေနကုသလံ...... သဟဇာတအတိုင်းကောက်။ ဈာနိန္ဒြိယပစ္စယာဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တကျွန္ဓာအားတပ်သောကုသိုလ်ကောဝိသမိတ္တကျွတာတရတရန္ဒ္ဒသိုသော၈ိဝိတ,မိတ်,ဝေဒနာ,သဒ္ဓါ,ဝိရိယ,သတိ,ဧကဂ္ဂတာ, ပညာ,နာမ်ရုန္ဓြေတရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။ ၊ကုသလေနအဗျာကတံ.... ကောက်မြဲး။

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကောဝိသ(လ)သဟဇာတ်ိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ ....ကိုလည်းကောက်မြဲး။ ၊ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တကျွန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ကောဝိသ(လ)သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအကုသလံ ..... ကောက်မြဲး၊ ၊ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- သမ္ပယုတ္တကျွန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဇ္ဓါဒသ စိတ္တကျွတာတရတရန္ဒ္ဒိသိုသော၈ိဝိတ,မိတ်,ဝေဒနာ, ဝိရိယ,ဧကဂ္ဂတာ နာမ်ရုန္ဓြေတရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။ ၊အကုသလေနအဗျာကတံ အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ........ ကောက်မြဲး။

ဈာနိန္ဒြိယပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကျွန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,၊ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေကြဉ့်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဈာနိန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဈာနိန္ဒြေအစဉ်အတိုင်းမဟောခြင်း။

(မေး) ဈာနိန္ဒြေအစဉ်အတိုင်း စက္ခုန္ဒြေအစယ်ိုသော ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရှေးဦးစွာပြဆိုသင့်ပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့်နာမ်ရုန္ဓြေဟု ဆိုအပ်သောသဟဇာတိန္ဒြိယကို ရှေးဦးစွာပြဆိုတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဈာနိန္ဒြေအစဉ်အတိုင်း..... စက္ခုန္ဒြေ အစယ်ိုကုန်သော ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရှေးဦးစွာပြဆိုသင့်သော်လည်း၊ ကုသိုလ်အစယ်ိုသော

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါအဗျာကတော– ကဏ္ဍား သဟဇာတအတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါ၌၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော နာမ်ဈာန်ခြေ ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိ။

စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်အားတပ်သောမဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခု ခြေ(လ)ကာယဝိညာဉ်နှင့်အားတပ်သောမဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ကာယိန္ဒြေပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတိန္ဒြိယသတ္တိချ၏၊ ၊ ပဋိသန္ဓေလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်မြဲ။

ဟိတ်ပါ၌၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျနဝိသစိတ္တက္ခဏတရတချန်ယှဉ်သောနာမ်ဈာန်ခြေရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိချ၏၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကဏ္ဍားကား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ ရတိကြည်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်,ဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ် ကမ္မဇမဟာဘုတ် ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇဥပါဒ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒ်,အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒ်,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ပုဗ္ဗာဝတ္တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဤပဋိဃ္ဃဈာန်ိန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ နာမ်ဈာန်ခြေဟုဆိုအပ်သောသဟဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကို ရှေးဦးစွာပြဆိုတော်မူရပါသည်၊

ဈာန်ိန္ဒြိယပစ္စယေပစ္စယဝိဘင်္ဂေဈာန်ိန္ဒြိယပဋိပါဋိယာ ပဌမံစက္ခုန္ဒြိယာဒီနိဒဿိတာနိ၊ ဈာနပန ကုသလာဒိပုဗ္ဗာဝသေန ပဌမံ အရူပိန္ဒြိယာနံပစ္စယတာ ဒဿိတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၇-၄)

ဈာန်ိန္ဒြိယပစ္စယော၊ဈာန်ိန္ဒြိယပစ္စည်း၌။ ပစ္စယဝိဘင်္ဂေ၊ပစ္စယနိဒ္ဒေသဟုဆိုအပ်သောပစ္စယဝိဘင်္ဂ၌၊ ဈာန်ိန္ဒြိယပဋိပါဋိယာ၊ဈာန်ခြေအစဉ်အားဖြင့်။ ပဌမံ၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ ဝိပ္ပကဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတင်သော, ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့၏စုတိကြဉ်သောကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဝိပ္ပယုတ္တအတရတချ၌ယှဉ်သောနာမ်ဓမ္မတို့ဖြစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကတိန္ဒြိယသတ္တိ။

ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ် ကိုးခုအားတပ်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စည်းတရားတို့၏ ရုပဇီဝိတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏၊

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ..... အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ကောက်ဖြီး၊

ဣန္ဒြိယပြီး၏။

ဈာနဦးစွာ၊ဇကျွန္ဒြိယာဒိနီ၊ ဇကျွဓန္ဒြေစသည်တို့ကို၊ ကိစ္စာပဒိသိတာနိ၊အကယ်၍ကားပြအပ်ပါကုန်၏၊ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်ပြအပ်ပါကုန်ပါ သော်လည်း၊ ဣဓ၊ ဤဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ကုသလာဒိပုစ္ဆာဝသေန၊ ကုသိုလ် အစရှိသောပုစ္ဆာတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပဌမံ ဈာနဦးစွာ၊အရူပိန္ဒြိယာနံ၊နာမ်ဓမ္မတို့၏၊ပစ္စယတာ၊ပစ္စည်း၏အဖြစ်ကို။ ဒဿိတာ၊ပြတော်မူအပ်၏၊

ယထာလာဘယောဇနာနည်းဖြင့်ယူရပုံ။

(မေး) ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ ဗာဝီသိန္ဒြေတို့တွင် အဘယ် ဣန္ဒြေတို့ကိုရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ယထာလာဘယောဇနာနည်း အားဖြင့်နာမ်ဣန္ဒြေတို့ကိုသာရအပ်ပါသည်၊

တတ္ထကုသလာဒိသုယထာလာဘဝသေနအရူပိန္ဒြိယာ ဂဟေတဗ္ဗာ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၇-၆]

တတ္ထ၊ထိုပဋိစ္စဝါရဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ကုသလာဒိသု၊ကုသလပဒ စသည်တို့၌၊ယထာလာဘဝသေန၊ ယထာလာဘယောဇနာနည်း၏အ စွမ်းအားဖြင့်၊အရူပိန္ဒြိယာ၊နာမ်ဣန္ဒြေတို့ကို၊ဂဟေတဗ္ဗာ၊ယူအပ်ကုန်၏၊

အဘယ်ဈာန်ခြိယပစ္စည်းကိုရခြင်း။

(မေး) ပဋိစ္စဈာန်ခြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ သဟဇာတိန္ဒြိယ, ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယအားဖြင့်(၃)မျိုးတို့တွင်၊ အဘယ်ဈာန်ခြိယပစ္စည်းကို ရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဟဇာတိန္ဒြိယ,ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယနှစ်ပစ္စည်းတို့ကိုသာရအပ်ပါသည်၊ပုရေဇာတိန္ဒြိယကိုမရအပ်ပါ၊

(မေး) အဘယ်ဈာန်ခြိယပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၌ အဘယ်ဈာန်ခြိယပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) (၁)အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးစိတ္တဇရုပ်တို့၌ သဟဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

(၂) အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တို့၌ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

(၃) ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၌သဟဇာတိန္ဒြိယ,ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယနှစ်ပစ္စည်းတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊

ဈာန်ခြိယဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဈာနပစ္စည်း။

ဈာနန္တိ- ကုသလေနကုသလံ......ကောက်ဖြူ၊ ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား သမ္ပယုတ္တကန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ်စေတသိကပ္ပိုက္ကတရတချင်္ဒသို သော ဝိတက်, ဝိစာရ,ပီတိ, ဧကဂ္ဂတာ,ဝေဒနာ ဟူသောဈာနင်တရား ကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိချ၏၊

ကုသလေနအဗျာကတံ ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ...... သဟဇာ တအတိုင်းကောက်၊

အကုသလေနအကုသလံ......လည်း သဟဇာတအတိုင်း၊ ဟိတ်ပါဌ် ကား-သမ္ပယုတ္တကန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသစိတ္တုပ္ပါဒရတ ချင်္ဒသိုသောဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိချ၏၊

အကုသလေနအဗျာကတံ အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ...... ကောက်ဖြူ။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ ....၌ ပဝတ္တိအခါ၌ အဗျာကတော ကတ္တား ကား- ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောဆတ္တိံသ, ကြိယာဝိသ, စေအဋ္ဌ တိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာ ဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပဋ္ဌယုပ္ပန်တရားချ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝိသ စိတ္တုပ္ပါဒတ ချင်္ဒသိုသောဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိ ချ၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ သဟဇာတ......အတိုင်းကောက်။

ဈာနပစ္စယုပ္ပန်။

ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး, စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည်ဈာနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား– သမ္ပယုတ္တကာနံ့အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ့ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝိသစိတ္တုပ္ပါဒတခုတ ခုနှင့်ယှဉ်သော ဈာနင်တရားကိုယ် ငါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိ ရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌ ကဏ္ဍားကား ၊ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာ့စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြု အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့် တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား။ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တ ဆယ်,ရဟန္တာ့စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒတခုတခုနှင့်ယှဉ်သော ဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရား တို့၏ဈာနသတ္တိရ၏။ ၊ကုသလာဈာကတေနအဈာကတံ,အကုသလာ ဈာကတေနအဈာကတံ၊သဟဇာတအတိုင်းကောက်၊

ဈာနပစ္စည်းပြီး၏။

ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တူခြင်း။

(မေး) ဈာနပစ္စည်းသည် အဘယ်ပစ္စည်းနှင့်တူပါသနည်း၊ အဘယ် သို့တူကြပါသနည်း၊ တရားကိုယ်အရကောက်တူပါသလော၊

(ဖြေ) ဈာနပစ္စည်းသည်ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တူပါသည်၊ဝိဿဇ္ဇနာကိုး ချက်ထွက်ပုံ အဟောပါဠိတူသည်ကိုရည်၍ ဈာနပစ္စယမ္ပိ မဂ္ဂပစ္စယမ္ပိ ဟေတုပစ္စယသဒိသံ......ဟု ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင် ဟောကြား တော်မူလေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၇-၈) ၌လည်း။

ဈာနမဂ္ဂပစ္စယေသု ဟေတုပစ္စယသဒိသမေဝ ဝိသဇ္ဇနံ၊
တေနေဝေတ္ထ ဟေတုပစ္စယသဒိသန္တိ ဝုတ္တံ၊

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူလေသည်၊

ဈာနမဂ္ဂပစ္စယေသု၊ ဈာနပစ္စည်း,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့၌၊ ဟေတုပစ္စယသဒိသ မေဝ၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေသည်၊ ဟောအပ်ဖြစ်၏။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤဈာန ပစ္စည်း,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့၌၊ ဟေတုပစ္စယသဒိသန္တိ၊ သဒိသံ...... ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

တရားကိုယ်အချက်တူသည်ကိုရည်၍။ ယင်းကဲ့သို့ဟောတော်မူသည်မဟုတ်ပေ။

ဈာနဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

မဂ္ဂပစ္စည်း။

မဂ္ဂင်္ဂါ ကုသလေနကုသလံ...... ဟောတုနှင့်အတူကောက်၊ မဂ္ဂပစ္စယာ ဟိတ်ပါ၍၏ အရကား-သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်သ, စိတ္တဇရုပ္ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ ပညာ,ဝိတက်,ဝိရတီသုံးခု, ဝီရိယ,သတိ, ဧကဂ္ဂတာ-ဟုဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

ကုသလေနအဗျာကတံ ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ...... ကိုလည်း ဟောတု အတိုင်းကောက်၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ...... ကိုလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက် လေ၊ဟိတ်ပါ၍၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ် ဒွါဒသစိတ္တဇရုပ္ပဋိသန္ဓေယ်သော ဝိတက်, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ, မိစ္ဆာ- တည်းဟူသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်လေးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ မဂ္ဂသတ္တိ ရ၏။

အကုသလေနအဗျာကတံအကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ .... နှစ် ပုဒ်ကိုလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ ကတ္တားကား- ဟောတု အတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါ၍အရကား- သဟေတုကက္ခန္ဓာ အားငင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားငင်းတပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

မဂ္ဂပစ္စယုပ္ပန်။

သဟိတ်စိတ်ဇေသက္ကတိ, စေတသိက်နှေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတ ရားတို့သည်မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး။

(မေး) မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါးဟူသည် အဘယ်နည်း၊ သရုပ်ထုတ် ၍ ရေတွက်ဖော်ပြပါ၊

ပဋိသန္ဓေအခါ ဟောတုအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါဋ္ဌ၏အရကား- သဗ္ဗယုတ္တကွန္ဒာအားရင်း၊ သမ္မယုတ္တကွန္ဒာကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရသဋ္ဌ်ယှဉ်သော ပညာ, ဝိတက်, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသောမဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်ကိုလည်း ဟောတုအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါဋ္ဌ၏အရကား- သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဒိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ရစုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်တရတရ၌ယှဉ်သောမဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟောတုအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါဋ္ဌအရကား- စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောစိသ,စိတ္တုပ္ပါဒ်တရတရ၌ယှဉ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ...... ဟောတုအတိုင်းကောက်၊ဟိတ်ပါဋ္ဌကား- မဂ္ဂင်တရားကိုယ်လေးပါးကိုကောက်။

မဂ္ဂပြီး၏။

(ဖြေ) ပညာ,ဝိတက်, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ,ဝီရိယ,သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ-အားဖြင့် မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး ဖြစ်ပါသည်၊

(၎င်း မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါးနှင့်စပ်သောမှတ်သားဘွယ် အဓိပ္ပါယ်အကျယ်အဆုံးအဖြတ်ကို''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးရေတွက်ပုံ။

(မေး) မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးဟူသည် အဘယ်နည်း၊ သရုပ်ထုတ်၍ရေတွက်ပေါ်ပြပါ၊

(ဖြေ) ပညာ,ဝိတက်,ဝီရိယ,သတိ,ဧကဂ္ဂတာ-ဤငါးပါးတို့ကိုဆိုလို ပါသည်။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၌ ဝိရတီ(၃)ပါးမယှဉ်သောကြောင့် ယင်းသို့ ငါးပါးဖြစ်ရသည်။

ဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။

အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ဟိတ်ပါဠိကားမဂ္ဂင်တရားငါး ပါးကိုကောက်- ဟုပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌ပါယှိရာ၊ မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါး ပါးမဖြစ်နိုင် လေးပါးသာဖြစ်နိုင်လေသည်။ ထိုလေးပါးမှာ ဝိတက်,ဝီရိ ယ,ဧကဂ္ဂတာ,ဒိဋ္ဌိတို့ဖြစ်လေသည်။

မဂ္ဂဝိဘင်္ဂပါဠိအဖွင့်ပြီး၏

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

သမ္ပယုတ္တန္တိ ကုသလေနကုသလံ……ကတ္တားကား အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား အချင်းချင်းအားတပ်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသ, စေအဥ္ဇတိသ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန်ုသာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊ အကုသလေနအကုသလံ……လည်း ထို့အတူပင်။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ……၌ ပဝတ္တိအခါ ကတ္တားကား– အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား- အချင်းချင်းအားတပ်သော ဝိပါက်သတ္တိသ, ကြိယာဝိသ, စေသတ္တိသ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန်ုသာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊ ပဋိသန္ဓေအခါလည်းအာရမ္မဏအတိုင်းကောက်မြဲ၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား- အချင်းချင်းအားတပ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ဇကျေနဝိသ, စေပဥ္စတိသ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန်ုသာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

သမ္ပယုတ္တပြီး၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယုဒ္ဒန်။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှာမကျွန်ုသာလေးပါး- ဤတရားတို့သည် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

သမ္ပယုတ္တနှင့်ဘူသောပစ္စည်း။

(မေး) သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် အဘယ်ပစ္စည်းနှင့်အဖြေဝိသဘွနာဘူပါသနည်း၊

(ဖြေ) သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည်အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့် အဖြေဝိသဘွနာဘူပါသည်၊

သမ္ပယုတ္တပစ္စယဝိသဇ္ဇနံ အာရမ္မဏပစ္စယဂတိကံ။ တေနေဝေတ္ထ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၇-၉]

သမ္ပယုတ္တပစ္စယဝိသဇ္ဇနံ၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ အဖြေဝိသဇ္ဇနာသည်၊ အာရမ္မဏပစ္စယဂတိကံ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့်အလားတူ၏၊ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤသမ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

သမ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၊

၈၆

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

၈၇

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ

အနုဝါဒ။

ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ

၈၈

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ(လ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယာ၊

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်။

အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်- ဤတရားတို့သည် ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ .....စသည်ဖြင့်အထူးဟောတော်မူခြင်း၊

(မေး) ပုရေဇာတပစ္စည်း၌ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ...... ဟူ၍သာ ဟောတော်မူပါလျက်၊ ဤဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌ ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ....... ဟူ၍၎င်း၊ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ..... ဟူ၍၎င်း၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စ ယာ..... ဟူ၍၎င်း အဘယ့်ကြောင့် အထူးသီးခြားထုတ်၍ ဟောကြား တော်မူရပါသနည်း။

၈၃

အဗျာကတံခန္ဓံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ အနုဝါဒ။

ဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ (လ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ(လ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ ကဋတ္တာရူပံခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ။ ခန္ဓာဝတ္ထုဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ဝတ္ထုခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

(ထူးခြားသောပါဠိလောက်ကိုသာ ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြလိုက်သည်၊ အကြွင်း၈၃ အနုဝါဒပါဠိများကိုနည်းမှီ၍ထုတ်လေ၊)

(ဖြေ) ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်ဖြစ်ကြကုန်သော အချို့သောတရားတို့အားဟဒယဝတ္ထုသည် နိယမအားဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်လေသည့် အချို့သောတရားတို့အား နာမက္ခန္ဓာတို့သည် နိယမအားဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်လေသည့်တူမျှသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့် သာလျှင်ကုသိုလ်စသည့်တို့ကိုစွဲ၍ဖြစ်ကြသည်မဟုတ်ကုန်၊ စင်စစ်သော်ကား အထူးထူးသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်လည်းဖြစ်ကြလေကုန်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့သောအထူးကိုပြခြင်းငှါ ဝတ္ထုဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ......စသည်ဖြင့် အထူးသီးခြား၍ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

> ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာဥပ္ပဇ္ဇမာနာနမ္ပိကေသဉ္စိနိယမတော ဝတ္ထု ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယောကေသဉ္စိခန္ဓာ၊ နစသမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဧဝကုသလာဒိကေပဋိစ္စဥပ္ပဇ္ဇမာနာဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊အထခေါနာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပိတသ္မာတံဝိသေသံဒဿေတုံဝတ္ထုဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာတိတတ္ထတတ္ထဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၆၀-၂]

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနမ္ပိ၊ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကေသဉ္စိ၊ အချို့ကုန်သောပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ

သောနာမက္ခန္ဓာတရားတို့အား၊ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်၊ ဝတ္ထု၊ သဝတ္ထု၊ သည်၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ကေသဉ္စိ၊ အချို့ကုန်သောစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားတို့အား။ ခန္ဓာ၊ နာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊ စ၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာဧဝ၊ တူမျှသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကုသလာဒိကော၊ ကုသိုလ်စသည့်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်ကြကုန်သည်၊ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ ဝါ။ မဟုတ်ကုန်၊ အထခေါ၊ စင်စစ်သော်ကား၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပိ၊ အထူးထူးသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ တံဝိသေသံ၊ ထိုအထူးကို၊ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှါ၊ ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာတိ၊ ပစ္စယာဟူ၍။ တတ္ထတတ္ထ၊ ထိုထိုအရာတို့၌၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) မူလဋီကာဆရာမိန့်ဆိုအပ်သော သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းနှင့် နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ဟူသည် အဘယ်နည်း။

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်အချင်းချင်းအပြန်အလှန်ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်နိုင်လေသောကြောင့် ၎င်းကို ''သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း'' ဟုဆိုလိုပါသည်၊

အရူပဝိပါက်လေးရ, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အားသာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်။ စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကနာမက္ခန္ဓာတို့အားဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုပေ၊ ၎င်းကို 'နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း'' ဟုဆိုလိုပါသည်၊

ကုသလာကုသလာဟိခန္ဓာ ကေဝလံ အဗျာကတာ ယသ္မာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ နသယံတထာတာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယံလဘန္တိ (လ)တေနဝုတ္တံကေသဉ္စိ ခန္ဓာ၊ ပ၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပီတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ(၂၂၄-၂၂)

ကုသလပဒ။

ဝိပ္ပယုတ္တ၌......ကုသလေနကုသလံ၌ ကတ္တားကား၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကောဝိသ စေအဝုတ်သ အမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကောဝိသ စေအဝုတ်သ အမိတ်အမိတ် နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား။ (ပုရေဇာတအတိုင်းကောက်လေ)

ကုသလေနအဗျာကတံ၌-ကတ္တားကား။သဟဇာတအတိုင်းကောက် ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋိသန္ဓိက္ခဏ၌ဖြစ် သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကောဝိသ,စေအဝုတ်သ အမိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ၌.....ကတ္တားပုဒ်အရကား။ သဟဇာတ အတိုင်းကောက်၊ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ပဋိသန္ဓိက္ခဏ၌ဖြစ်သောအခါ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ကုသိုလ်ကောဝိသ စေအဝုတ်သ အမိတ် အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ၊

နောက်နောက်သောကုသိုလ်ကောဝိသ အားတပ်သော ဝုဋ္ဌာ, မနော ဒွါရဝဇ္ဇန်း အစယှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယ ဝတ္ထု၊မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတပ်သောစုတိစိတ်မှဖြန်၍ ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနှစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ် သောဟဒယဝတ္ထု၊ပစ္စည်းတရားတို့၏ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။

ဟိ၊ခွဲပါဠိအနံ့။ကုသလာကုသလာ၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာစ၊ခန္ဓာတို့သည်၎င်း ကေန္ဒွေ၊အချို့ကုန်သော၊ အဗျာကတာစ၊အရူပ ဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်, ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၎င်း၊ ယသ၊ အကြင်စိတ္တဇရုပ်, ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား။ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းတို့သည်၊ဟောန္တိ ဖြစ်ကုန်၏။ သဿ၊ ဓိမ္မဟုဆိုအပ်ကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဝိပါက် ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ တဿ၊ထိုစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်မှ။ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယ်၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို။နလဘန္တိ၊ မရကုန်၊(လ)တေနထို့

ကြောင့်။ ကောသဋ္ဌိခန္ဓာ။ ပ။ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဝိတိ၊ ပစ္စယာ ပိဟု၍၊ ဝုတ္တံ၊ ပိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ဝတ္ထုံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝတ္ထု ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ....... ဤပါဌ်လေးချက်တို့ကို အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) (၁) ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝတ္ထုနာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေန၊ ဟဒယဝတ္ထုဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ခန္ဓာ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏၊

(၂) ခန္ဓေ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေဟိ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းအဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေဟိ၊ ပဉ္စဝေါကာရ အဗိဘ်အပေါင်း ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရူပံ၊ ရုပ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၏။

(၃) ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝတ္ထုနာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေန၊ ဟဒယဝတ္ထုဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိကို ပြီးစေတတ်သည့်အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

(၄) ခန္ဓေ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေဟိ၊ ကုန်သော၊ ခန္ဓေဟိ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊ ဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

(ခန္ဓေပဋိစ္စ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ကဋတ္တာရူပံ-စသည်တို့ကိုလည်း နည်းမှီ၍ အနက်ယောဇနာပါလေ။ ဤသည်ကား ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလိုတည်း)

အကုသလပဒ။

အကုသလေန အကုသလံ ...... ၌ ကတ္တားကား – ပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ, အကုသိုလ်ခွါဒသ,စေသတ္တဝိသ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ခွါဒသ,စေသတ္တဝိသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏ ၊ (ဟိတ်ပါဠိ၌ ပုရေဇာတအတိုင်းကောက်လေ။ အကုသလေန ဥပ္ပါကတံ ကိုလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ။)

ဟိတ်ပါဠိကား - ဝိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခွါဒသ,စေသတ္တဝိသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏ ၊

အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ......၌ ကတ္တားအကောက်သဟဇာတနှင့်တူ၏ ။

ဟိတ်ပါဠိကား - ဝိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခွါဒသ,စေသတ္တဝိသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ၊

နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ခွါဒသအားတင်သောဝတ္ထု,မနောခွါရဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု မရဏာသန္နအကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတင်သော ဝုတိစိတ်မှပြန်၍ရေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏ ၊

မူလဋီကာအနက်ယောဇနာပုံ။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအနက်ယောဇနာနည်းမှာ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏နည်းပင်ဖြစ်သည်၊

မူလဋီကာဆရာ၏အာဘော်ကျ အနက်ယောဇနာပုံမှာ– ဝိပ္ပယုတ္တ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ၌၊ ဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယကရဏာတော၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်– ဟု ယောဇနာသင့်လေသည်၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတဿ ပဝတ္တိအခါ၊အဗျာကတောကတ္တားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရကြဉ်သောဝိပါက် ဗာတ္တိံသ ကြိယာဝီသ-စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပါက်ဗာတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ'ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါ၌အခါကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရ,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာ၏စုတိကြဉ်သော ဝိပါက်ဗာဝီသ,ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ၊

မှန်ပါသည်၊ ၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် ပစ္စည်းတရားနှင့်စပ်၍ ဖြစ်သောကြောင့်။ မိမိပစ္စည်းတရားကို အကြောင်းပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့်ပစ္စည်းတရားဟောပုဒ်နောက် ဒုတိယဝိဘတ်သက်ရလေသည်။

> တတ္ထ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ပစ္စယုပ္ပန္နော ပစ္စယံ ပစ္စယံကရောတီတိ ဣမ
> ဿ အတ္ထဿဝသေန ဥပယောဂဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ၊ဝတ္ထုံ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယကရ
> ဏတောတိ အယံ ဧတ္ထ အတ္ထော

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၆၀-၆]

တတ္ထ၊ထိုဝတ္ထုံ၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ—အစရှိသောပါဌ်၌ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ၊ ထိုပစ္စည်းနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နော၊ပစ္စယုပ္ပန်သည်၊ ပစ္စယံ၊ပစ္စည်းတရားကို။ ပစ္စယံကရောတိ၊အကြောင်းပြု၏။ဣတိ၊ဤသို့၊ဣမဿ အတ္ထဿ၊ဤအနက်၏၊ ဝသေန၊အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဥပယောဂဝစနံ၊ဒုတိယဝိဘတ်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊မှတ်အပ်၏၊ ဝတ္ထုံ၊ဟဒယဝတ္ထုကို။ ခန္ဓေ၊ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယကရဏတော၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြုသောကြောင့်။ဣတိ၊ဤသို့။ အယံ၊ဤအတ္ထော၊ဤအနက်သည်သာလျှင်။ ဧတ္ထ၊ဤဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏၊

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးအားတပ်သော မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု(လ)ကာယဝိညာဉ်ဒွေးအားတပ်သောမဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောကာယဝတ္ထု၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ကြဉ်သောနောက်နောက်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာအားတင်သော ပဋိသန္ဓေအစယှဉ်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝင်တဆဲ့ငါးခု, အာဝဇ္ဇန်းဒွေး, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေး သန္တီရဏသုံးခု, ပုဗ္ဗောမရဏာသန္နဇောငါးချက် တဒါရုံစုတိအားတပ်သောစုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ယှဉ်သော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိချ၏။

အဘယ်ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုဟောကြောင်းညွှန်ပြချက်၊

(မေး) ပဋ္ဌာန ဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌...... အဘယ်ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းကိုသာဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်, ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင်၊ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း, ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုသာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌ဟောတော်မူပါသည်၊ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုဟောတော်မမူပါ၊

(ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း မဟောခြင်းအကြောင်းကို နောက်ကညွှန်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းမဟောခြင်းအကြောင်းကို နည်းမှီ၍သိပါလေ)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ(လ)ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ပုဒ်အနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ... ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ခန္ဓေ၊ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ,နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယဟုသော၊ခန္ဓေဟိ၊ကုန်သော၊ခန္ဓေဟိ၊ပဉ္စဝေါကာရ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်,ကြိယာ,နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊စိတ္တဇရုပ်လည်းဖြစ်သော၊

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတော......ကတ္တားကား–ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရ,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေခန္ဓာ တို့နှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော စိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား–စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရ, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သောကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ ရ၏။

ကဋတ္တာရုပံ၊ ကဋတ္တာရုပ်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါရုပံ၊ဥပါဒါရုပ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။

ဤသည်ကား ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၏ အာဘောဇ်ကျအနက်ယောဇနာပုံ တည်း၊ ထိုအနက်ယောဇနာပုံကိုသာ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ညွှန်ပြသည်၊ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား ဥပါဒါရုပံပုဒ်ကိုအနက် ယောဇနာတော်မမူပေ။

ဝတ္ထုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာနှစ်မျိုးအထူး။

(မေး) ပဝတ္တိအဗျာကတအရာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဝတ္ထုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယပါဌ်၌ ဝတ္ထုနှင့်ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရာ၌ဟောတော်မူအပ်သော ဝတ္ထုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၌ဝတ္ထုသဒ္ဒါတို့မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဝတ္တိအဗျာကတအရာ၌ ဟောတော်မူအပ်သောဝတ္ထုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပါဌ်၌ ဝတ္ထုသဒ္ဒါအရ၊ဆဝတ္ထုကိုကောက်ယူ၍၊ပဋိသန္ဓေ အဗျာကတအရာ၌ဟောတော်မူအပ်သော "ဝတ္ထုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ" ၌၊ ဝတ္ထုသဒ္ဒါအရ၊ဟဒယဝတ္ထုကိုသာကောက်ယူရပါသည်၊ ဤကဲ့သို့ထူး ကြပါသည်။

(ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ဥဒ္ဓကောက်မြီး)

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား–ဝိပ္ပယုတ္တဝိပါကအားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်အပေါင်းနှာ မကွဲသော ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

(အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ.....လည်းကောက်မြီး)

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား– ဝိပ္ပယုတ္တဝိပါကအားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်အပေါင်းနှာမကွဲသော ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပြီး၏။

(အတ္ထိပစ္စည်းဝိဘင်းအကောက် သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ ဟိတ်ပါဠိ၌ လည်း သဟဇာတအတ္ထိကို သဟဇာတအတိုင်းကောက်၊ ပုရေဇာတအတ္ထိကို ပုရေဇာတအတိုင်းကောက်။ အာဟာရအတ္ထိကို ရုပ်အာဟာရအတိုင်းကောက်၊ ဣန္ဒြိယအတ္ထိကို ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယအတိုင်း ကောက်လေ၊ နတ္ထိဝိဂတဝိဘင်းအကောက် အာရမ္မဏအတိုင်း ကောက်လေ။ ဟိတ်ပါဠိကို အနန္တရအတိုင်းကောက်လေ၊ အဝိဂတလည်း အတ္ထိနှင့်တူ၏။)

ဉ္ဈတ္တနိဒ္ဒေသဝိဘင်ဝါရပြီး၏။

ဣမေတေဝိသတိပစ္စယာပါဠိအဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) ဝိဟင်္ဂဝါရအဆုံး၌ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သော ဣမေတေဝိသတိ ပစ္စယာသင်္ဂဟယနေ့ဘနဝိတ္တာရေတဗ္ဗာ.....ပါဠိ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းပြပါ၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာနအာဝကြည်သော(၂၃)ပစ္စည်းတို့ကိုရည်၍ "ဣမေတေ ဝိသတိပစ္စယာ .... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်၊

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်ဆရာတို့ အကျဉ်းချုံး၍မိန့်ဆို တော်မူအပ်ကုန်သောပဋ္ဌာန်း(၂၃)ပစ္စည်းတို့ကိုဆိုလိုပါသည်၊

ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ- ပါဠိ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာတို့ကိုနှိုင်ကုန်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ချဲ့အပ်ကုန် ၏ဟုဆိုလိုပါသည်၊

ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာတိယာပုဂ္ဂိုလ်ဝိသဇ္ဇနံလဘန္တိ၊ တာသံဝသေနဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၇-၂၀]

သင်္ချာဝါရဆိုရိုး။

ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ သင်္ချာဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုသင်္ချာဝါရ၌ တုံသော်လည်း သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ, ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုသုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌တုံသော်လည်းဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရအစယှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ဆဲ့သုံးပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌— သဟိတ်စိတ်ဧကသတ္တတိ, မောဟမူနှစ်ခု၌မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌နယသို့လိုက်၍ ၄င်း၊ ဝါရသို့လိုက်၍ ၄င်း၊ တိကပုဒ်၏ အရသို့လိုက်၍ ၄င်း၊ ကံ,ကတ္တားနေဟန်သို့လိုက်၍ ၄င်း ဟေတုယာ နဝ ...... ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဟေတုယာ၊ဟေတုပစ္စည်း၌၊နဝ၊ကိုးပါးကုန်သော၊ဝိသဇ္ဇနာ၊အဖြေတို့ကို၊လဗ္ဘန္တိ၊ရအပ်ကုန်၏။

ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာတိ၊ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာ—ဟူသည်ကား။ ယာပုစ္ဆာ၊ အကြင်ပုစ္ဆာတို့သည်၊ဝိသဇ္ဇနံ၊အဖြေကို၊ လဘန္တိ၊ရကုန်၏၊ တာသံ၊ထိုပုစ္ဆာတို့၏၊ဝသေန၊အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာ၊ဖြေအပ်ကုန်၏။

သင်္ဂါယနာတင်ဆရာတို့အကျဉ်းချုံး၍ ပြဆိုအပ်ကုန်သော ဝိဘင်္ဂဝါရပါဠိတော်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အကျယ်ချဲ့၍ ရသင့်သောအဖြေဝိသဇ္ဇနာတို့ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်တော်မူကြပါကုန် ဟုဆိုလိုသည်။

ဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

သချိုဝါရဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်၊

သချိုဝါရဆိုရိုးကိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့် ညီညွတ်အောင်ဆိုရိုးပြုပုံမှာ –

ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြား,မဲ့၌သချိုဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ထိုသချိုဝါရ၌တုံသော်လည်း ကေမူလကသချိုဝါရ, ဒုမူလကာဒိသချိုဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင် ကေမူလကသချိုဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ထိုကေမူလကသချိုဝါရသည်လည်း ဟောတုပစ္စည်း၏ ကေမူလကသချိုဝါရ,အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ကေမူလကသချိုဝါရအစယှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ဟောတုပစ္စည်း၏ ကေမူလကသချိုဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ထိုဟောတုပစ္စည်း၏ ကေမူလကသချိုဝါရ၌ (အကြွင်းကိုဆက်၍ဆိုလေ၊)

အထူးမှာ။ ကေမူလကသချိုဝါရကို ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကသုဒ္ဓသချိုဝါရဟူ၍ ၎င်း၊ဒုမူလကာဒိသချိုဝါရကို ဒုကာဒိသချိုဝါရဟူ၍ ၎င်းအမည်ပေးလေသည်၊

ဟောတုယာနုဝဠ္အဋ္ဌကထာနည်းအနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) ဟောတုယာနုဝ ....ဟူသောပါဠိကို ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘောင်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ၊ .

(ဖြေ) ဟောတုယာ၊ဟောတုပစ္စည်း၌၊ နဝ၊ကိုးပါးကုန်သော၊ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာဝါရာ,ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာဝါရတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဤသည်ကား ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘောင်ကျအနက်ယောဇနာပုံတည်း၊

ဟောတုယာနုဝါတိဟောတုပစ္စယေနဝပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာဝါရာဟောန္တိ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၀-၃)

နဝသချိုသဒ္ဒါ၏ သချေ့ယျထုတ်ပုံ၊

(မေး) ဟောတုယာနုဝ......ဟူသောပါဠိ၌ နဝသချိုသဒ္ဒါ၏ သချေ့ - ယျကိုထုတ်ပြပါ၊

(ဖြေ) နဝသဉ္ဇာသဒ္ဒါ၏ သင်္ချိုသျကား၊ (၁) ကုသလေနကုသလံ (၂)ကုသလေနအဗျာကတံ(၃)ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ (၄)အကုသလေနအကုသလံ(၅)အကုသလေနအဗျာကတံ(၆)အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ (၇)အဗျာကတေနအဗျာကတံ (၈)ကုသလာဗျာကတေန အဗျာကတံ(၉)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ... တို့ဖြစ်ပါသည်၊

နဝသဉ္ဇာထုတ်ရသောပစ္စည်းများ၊

(မေး) သုဒ္ဓသဉ္ဇာဝါရ၌ နဝသဉ္ဇာထုတ်ရသောပစ္စည်းပေါင်းမည်မျှ ယှိပါသနည်း၊

(ဖြေ) (၁)ဟေတု(၂)အဓိပတိ (၃)သဟဇာတ(၄)နိဿယ (၅)ကမ္မ(၆)အာဟာရ(၇)ဣန္ဒြိယ(၈)ဈာန(၉)မဂ္ဂ(၁၀)ဝိပ္ပယုတ္တ (၁၁)အတ္ထိ (၁၂)အဝိဂတအားဖြင့်(၁၂)ပစ္စည်းယှိပါသည်၊

အလုံးစုံသော (၁၂)ပစ္စည်းတို့သည် ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ပုန္နာဝိသဇ္ဇနာအားဖြင့် တူညီကြလေသည်၊

ဥါဒသသုတိပစ္စယေသုနဝနဝါတိဝုတ္တံ၊ သဗ္ဗေသုပိပုန္နာဝိသဇ္ဇနာနိ ဟေတုပစ္စယသဒိသာနေဝ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈ ၉)

ဟိ၊ ထိုစကားကိုထင်ရှားစေဦးအံ့၊ ဒွါဒသသု၊ တဆဲ့နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပစ္စယေသု၊ ပစ္စည်းတို့၌၊ နဝနဝါတိ၊ နဝ-နဝဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ သဗ္ဗေသုပိ၊ အလုံးစုံကုန်သောပစ္စည်းတို့၌လည်း၊ ပုန္နာဝိသဇ္ဇနာနိ၊ တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယသဒိသာနေဝ၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အလားတူကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏၊

တဆဲ့နှစ်ပစ္စည်းအရေး။

(မေး) နဝသဉ္ဇာထွက်သောတဆဲ့နှစ်ပစ္စည်းတို့သည်၊ အချင်းချင်း တစုံတရာ အသူးမယှိဟုမှတ်ရမည်လော၊ ထူးက-မည်သို့ ထူးခြားကြောင်းဖြေဆိုခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဝိဘင်္ဂေပနအဋ္ဌိဒိသေသော...... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ပါဠိ(၃၅၀–၁၁)နှင့်အညီ ပစ္စယဝိဘင်းပါဠိတော်၌သာ အချင်းချင်း ဟောပုံပါဠိထူးခြားကြပါသည်၊

(မှတ်ချက်၊ ၊ထိုတဆဲ့နှစ်ပစ္စည်းတို့၏ သရုပ်သဏ္ဍာန်ကိုနောက်ကလည်း ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာအားဖြင့်ညွှန်းပြခဲ့လေပြီ၊ ပိုမိုနိုင်မြဲစေရန် အဋ္ဌကထာအာဂမယုတ္တိဖြင့် အထူးကို သိသာစေမှုသောငှာ ထပ်မံဖေါ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်)

ကုသလေနကုသလံ စသည်အဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) ကုသလေနကုသလံ– စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာ ထုတ်ပြသောနဝသင်္ချာသဒ္ဒါ၏ သမ္ဗန္ဓပါဠိများ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကိုဖေါ်ပြပါ၊

(ဖြေ) ကုသလေနကုသလံ......ဟူသောပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ–ကုသိုလ်နှင့် ကုသိုလ်ပင်ဖြစ်လေသည်၊ ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ......ဟူသော ဝိဓိပါဠိကိုအကျဉ်းချုံး၍ အဋ္ဌကထာဆရာညွှန်ပြအပ်သောပါဠိပင်ဖြစ်ပေသည်၊ကုသလေနအဗျာကတံ......အစရှိသောပါဠိတို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ၊

နယသို့လိုက်၍ ရင်းစသောဆိုရိုး၏ အဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) နယသို့လိုက်၍ ရင်း၊ ဝါရသို့လိုက်၍ ရင်း၊ တိက်ပုဒ်၏ အရသို့လိုက်၍ ရင်း၊ ကံ,ကဣြားနေဟန်သို့လိုက်၍ ရင်း- ဟူသောဆိုရိုးစကား၏ လိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကိုရေးသားဖေါ်ပြပါ၊

(ဖြေ) ဟေတုယာနဝ–ဟုသင်္ချာထုတ်ရာ၌ခွဲအနုလုံဟုဆိုအပ်သော နယ၊ပဋိစ္စ-ဟုဆိုအပ်သောဝါရ၊ ကုသလတိက်ဟုဆိုအပ်သောတိက်ပဒ၊ ကုသလံဓမ္မံကုသလောဓမ္မော-အစရှိသောကံ,ကဣြား နေဟန်သို့လိုက်ကာ နဝသင်္ချာထွက်ရလေသည်၊

အကယ်၍ဓမ္မပစ္စနိက်ဖြစ်သော်ရင်း၊ ပစ္စယဝါရစသည်ဖြစ်သော်ရင်း၊ ဝေဒနာတိက်စသည်ဖြစ်သော်ရင်း၊ ယင်းသို့ နယ-တိက်-ပဒ, ကွဲပြား သွားပါမူနဝသင်္ချာထွက်နိုင်တော့မည်မဟုတ်ချေ၊

(မှတ်ချက်၊ ။ကြွင်းအာရမ္မဏပစ္စည်းစသည်တို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ဝိဘင်္ဂဝါရ အဖွင့်၌ထုတ်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍။ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကိုနည်းမှီကာ သုဒ္ဓသချ်ောဝါရကုန် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ဟောရှုတ်တော်မူကြကုန်ရာသည်၊)

တိကဓိသချ်ောထွက်သောပစ္စည်းများ။

(မေး) တိကဓိသချ်ောထွက်သောပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှယှိပါသနည်း၊ အဋ္ဌကထာဆရာညွှန်ပြသည့်အတိုင်းအပြည့်အရုံထုတ်ပေါ် ပြဆိုခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) တိကဓိသချ်ောထွက်သော ပစ္စည်းများကား-ဆယ်ပစ္စည်းယှိပါ သည်။ ဆယ်ပစ္စည်းဟူသောကား- (၁) အာရမ္မဏ (၂) အနန္တရ (၃) သမနန္တရ (၄) အညမည (၅) ဥပနိဿယ (၆) ပုရေဇာတ (၇) အာသေဝန (၈) သမ္ပယုတ္တ (၉) နတ္ထိ (၁၀) ဝိဂတ- ဤသို့ အားဖြင့် ဆယ်ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်၊

ထိုဆယ်ပစ္စည်းတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့် ပုန္နာဝိဿဇ္ဇနာအလုံး ရုံတူညီကြလေသည်၊ ပစ္စယဝိဘင်းပါဠိတော်၌သာ ဟောပုံပါဠိအချင်း ချင်းထူးကြလေသည်။

ဒသသုပစ္စယေသုတိကဓိတိကဓိတိဂုတ္တံ။သဗ္ဗေသုပိပုန္နာဝိဿဇ္ဇနာနိအာရမ္မဏ သဒိသာနေဝ။ဝိဘင်္ဂပနဣတ္တိ ံသေသော။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၁၁)

ဧကံသချ်ောထွက်သောပစ္စည်း။

(မေး) သုဒ္ဓသချ်ောဝါရ၌ ဧကံသချ်ောထွက်သောပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှ ယှိပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပါကတပစ္စည်းသာ ယှိပါသည်၊

(မှတ်ချက်၊ ။တိကဓိသချ်ောထွက်သောပစ္စည်း - ဧကံသချ်ောထွက်သောပစ္စည်းများကို နောက်ကပြဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း။ အဋ္ဌကထာအာဂမယုတ္တိဖြင့်ပိုမိုခိုင်မြဲစေခြင်းငှါ ထပ် မံ၍ဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။)

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နဝ-တိကဓိ-ဧကံ သချ်ောထွက်သော ပစ္စည်းများ ကို အောက်ပါဆောင်ပုဒ် လင်္ကာတို့ဖြင့် သိမှတ်တော်မူကြကုန်ရာသည်၊

ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရဆိုရိုး။

သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌၊ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုကာဒိသင်္ချာဝါရ၌တုံသော်လည်း။ ဟေတုပစ္စည်း၏ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရအစ ယှဉ်သောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ဒုက-တိက-စတုက္က-ပဉ္စက (လ)တေဝီသကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ထိုဒုက၌တုံသော်လည်း၊ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကအစယှဉ်သောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကသင်္ချာဝါရ၌ မောဟမူဓွေ၌မောဟ၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုပစ္စည်းတွင်း၍ စဉ်ကုန်၏၊ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ပဋိနိသာသနလော၌နဟေတုပစ္စသာအာရမ္မဏဒွဟုသင်္ချာတင်၍ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဓွေဟူသော်ကား အကုသလေနအကုသလံ-အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟူသည်တည်း၊

---

(၁) ပဋ္ဌာနမှာ,ကိုးသင်္ချာ၊ထွက်ပါဒွါဒသ။
(၂) ဟေ-ဓိ-သ-နိ၊ကံ-အာ-ဣ၊မှဘ်သိဗျာ-မဂ္ဂ၊
(၃) ၀ိပ်-အနှစ်ဖြာ၊ ဒွါဒသာ၊သင်္ချာနော၀ဟုပြ၊
(၄) ပဋ္ဌာနမှာ၊ တိသင်္ချာ၊ ထွက်ပါပေါင်း ဒသ၊
(၅) အာ-နန်-နန်-အ၊ဥပ-ပုရေ၊အာ-သေ-သမ်-နတ်၊ ၀ိ ဆယ်ရပ်၊ မှတ်လေတိကိပြ၊
(၆) ပဋ္ဌာနမှာ၊တစ်သင်္ချာ ထွက်ပါ၀ိပါက။
(၇) န၀-ဆဲ့နှစ် ဆယ်ဖြာ်တိ,ကြိ၊ ကော်ယှိ ထွက်ဘိတပါးပြ။

(နောက်ကပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဆောင်ပုဒ်လက်ာများကို ပေါင်း၍ ကျက်မှတ်လွယ်စိမ့်သော၄ါ ထပ်မံပြဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်၊)

သဟိတ်ဝိပ္ပယုတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် အာရမ္မဏပစ္စည်းတွန်း၍ စဉ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနိက်၌ ...... ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ပဉ္စ.... ဟုသချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ပဉ္စဟူသော်ကား၊ ကုသလေနအဗျာကတံ,အကုသလေနအဗျာကတံ,အဗျာကတေနအဗျာကတံ, ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ .....ဟူသည်တည်း၊

ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။

ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရဆိုရိုးကိုပဌာန်းအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီဆိုရိုးပြုပုံမှာ— ဧကမူလကသင်္ချာဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ဒုမူလကာဒိသင်္ချာဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုမူလကာဒိသင်္ချာဝါရ၌ တုံသော်လည်း၊ဒုမူလက,တိမူလက,စတုမူလက,ပဉ္စမူလက(လ)တေဝီသတိမူလကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်ဒုမူလကကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုမူလက၌တုံသော်လည်း ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကအစယှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ထိုတွင်ဟေတုမူ အာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ၌၊ (အကြွင်းဆက်၍ဆိုဧလ။)

အထူးမှာ။ ပဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ဒုမူလကဟူသောအမည်ကို၊ပဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်က "ဒုက"ဟု ခေါ်ဝေါ်အသုံးပြုထားလေသည်။ (ပညာဝန်တို့ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဆိုရိုးပြုတော်ကြပါကုန်။)

ဒုမူလကေ တာဝ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေတိဏီတိ အာဒိမာဟ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၃)

ဒုမူလကေ၊ဒုမူလကသင်္ချာဝါရ၌၊ တာဝ၊ရှေးဦးစွာ။ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေတိဏီတိအာဒိံ၊ တိဏ်-ဤသို့အစယှိသောစကားကို၊အာဟ၊ ဟောကြားတော်မူ၏။

ပစ္စနီယာနုလောမကိုဦးစွာပြဆိုခြင်း၊

(မေး) ပဌာန်းပါဠိတော်၌ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ

အဟိတ်ရိတ္တဇရုပ်-အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်-ဗာဟိရရုပ် အာဟာရဇရုပ်-ဥတုဇရုပ်-အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်-ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအာရမ္မဏ ဤနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နခံမဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနိက်၌ နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေကံ......ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဧကံ.... ဟူသော်ကား အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟူသည်တည်း။

သဟိတ်ပိတ်ကြောသဏ္ဍာဘိ မောဟမူနှင့်မောဟကြည့်သော စေဇွဲ ပညာသသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုဤအနုလုံ၌ နယသို့လိုက်၍ ၎င်း၊ ဝါခသို့လိုက်၍ ၎င်း၊ တိကပုဒ်၏ အခသို့လိုက်၍ ၎င်း၊ ကံကတ္တားနေဟန်သို့လိုက်၍ ၎င်း၊ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတိကံ ... ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ တိကံ ဟူသော်ကား ကုသလေနကုသလံ၊ အကုသလေနအကုသလံ၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ ....ဟူသည်တည်း၊

ပါလျက်။ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌ အဘယ့်ကြောင့် ပစ္စနီယာနုလောမကို ရှေးဦးစွာမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(အဖြေ) ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အတိုင်းဆိုလျှင် ..... ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ တိကံ .....ဟူသော အနုလုံပါဠိကိုရှေးဦးစွာ ပြဆိုသင့်သော်လည်း။ သောတုဇနတို့ပဋ္ဌာန်းအရကောက် အရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်စိမ့်သောငှာ၊ နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေဒွေ ဟူသောပစ္စနီယာနုလောမပါဠိကိုရှေးဦးစွာမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်၊

မှန်ပါသည်၊ ။ (ပါဠိတော်အစဉ်မဟုတ်သော်လည်း။ သောတုဇနတို့ဆောင် လွယ်နားလည်စေခြင်းငှာ။ ဒုကသက်သက်ကိုစီရင်သည်) စသည်ဖြင့် ...... ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်အဋ္ဌကထာရေးသားမိန့်ဆိုတော်မူခဲ့လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ ဟောပုံနည်း။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည်၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ဟောစဉ်အတိုင်းပြဆိုတော်မမူပဲ၊ မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံတို့တွင်၊

(41)

(၁) မှ-နှ-မြစ် ပဌမအချက်၊
(၂) မှလီ-နှ-မြစ် ဒုတိယအချက်၊
(၃) မှ မှလီနှစ်ပါး ရုံ-နှ မြစ် တတိယအချက်၊
(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်အားဖြင့် လေးချက်ကိုမှတည်၍ ပြဆိုတော်မူလေသည်၊

ထိုလေးချက်တို့တွင် ပဌမအချက်ကား၊ပစ္စနီယာနုလောမဖြစ်သည်၊ ဒုတိယအချက်ကား၊အနုလောမပစ္စနိက်ဖြစ်သည်၊ တတိယအချက်ကား၊ ပစ္စနိက်ဖြစ်သည်၊စတုတ္ထအချက်ကား၊အနုလုံဖြစ်သည်၊ ဤသည်ကား၊ အနုလုံအဘို့တည်း၊

ပါဠိအနေအထားဖြင့်ပုံ။

ပဋ္ဌာန်းအနုလုံပါဠိတော်၌ ..... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေတိက ...... ဟု ဟောတော်မူရာ၊ ဟေတုပစ္စယာကား မှုဖြစ်၍၊ အာရမ္မဏေကား မှလီဖြစ်သည်၊ ထိုတွင်

(၁) မှ-နှ-မြစ် ပဌမအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေနွေ၊
(၂) မှလီ-နှ-မြစ် ဒုတိယအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေပဋ္ဌ
(၃) မှ-မှလီနှစ်ပါးရုံ-နှ-မြစ် တတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေဧကံ၊
(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေတိက ...... ဟူသော ပါဠိအနေအထားဖြစ်လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းပစ္စနိက်ပါဠိတော်၌ ..... နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေဧကံ...... ဟု ဟောတော်မူရာ၊ နဟေတုပစ္စယာကား မှုဖြစ်၍ နာရမ္မဏေကား...... မှလီဖြစ်လေသည်၊ ထိုတွင်

(၁) မှ-နှ မြစ်ပဌမအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေပါဠိအနေအထားဖြစ်ရာ၊ဤပဒိုသောခေါပကတျေဒွေ ...... ဟူသော ပရိဘာသာ ...... နှစ်ခုဒိုသိ၊ ယိုတုံဘိ၊ပကတိအနက်ပေး .....ဟူသောနိယံတို့အရ၊ ဟေတုဂစ္စယာနာရမ္မဏေ.......ဟူသော အနုလောမပစ္စနိက် ပါဠိဖြစ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌသျှာထွက်လေသည်၊

(၂) မူလ-နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နနှာရမ္မဏော၊ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ ..... ဟူသော ပစ္စနီယာနုလောမပါဠိဖြစ်လေသည်။

(၃) မူ မူလနှစ်ပါးစုံ နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ နနှာရမ္မဏော ... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တီဏိ အနုလုံပါဠိဖြစ်လေသည်။

(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ကော ..... ဟူသောပါဠိဖြစ်လေသည်။

ပဋ္ဌာန်းအနုလောမပစ္စနီက်ပါဠိတော်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ ဟူသောပါဠိ၌—

(၁) မူ-နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ကော ... ဟူသောပစ္စနီက်ပါဠိ၊

(၂) မူလ- နှ- ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နနှာရမ္မဏော ..... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တီဏိ - ဟူသောအနုလုံပါဠိ၊

(၃) မူ မူလနှစ်ပါးစုံ နှ ဖြစ်တတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နနှာရမ္မဏော ...... နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ ဟူသော ပစ္စနီယာနုလောမပါဠိ၊

(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ ဟူသောအနုလောမပစ္စနီက်ပါဠိအနေအထားဖြစ်လေသည်။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စယာနုလောမပါဠိတော်၌ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ - ဟူသောပါဠိ၌—

(၁) မူ—နှ ဖြစ်ပဌမအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏော ..... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တီဏိ ဟူသောအနုလုံပါဠိ၊

(၂) မူလ—နှ—ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ကော ဟူသောပစ္စနီက်ပါဠိ၊

(၃) မူ-မူလနှစ်ပါးစုံ—နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ နနှာရမ္မဏော ..... ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ ဟူသောအနုလောမပစ္စနီက်ပါဠိ၊

(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ ဟူသောပစ္စနီယာနုလောမပါဠိအနေအထားဖြစ်လေသည်။

မူ-နှ-ဖြစ်ပဌမအချက်စသည်တို့၏ အရကောက်တရားများ။

ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအနုလုံ ပါဠိတော်၌ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်နည်း ညွှန်ပြတော်မူသည့်အတိုင်း၊ မူ-နှ-ဖြစ်ပဌမအချက်စသည်တို့တွင်–

(၁) မူ-နှ-ဖြစ်ပဌမအချက်ကား၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မသာဖြစ်၍၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သော တရားဖြစ်လေသည်။

(၂) မူလီ နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်ကား၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မသာဖြစ်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောတရားဖြစ်လေသည်။

(၃) မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်ကား၊ ဟေတုအာရမ္မဏနှစ်ပစ္စည်းလုံး၏ ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်သော တရားဖြစ်လေသည်။

(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်ကား၊ ဟေတုအာရမ္မဏနှစ်ပစ္စည်းလုံး၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားဖြစ်လေသည်။

ထိုလေးချက်တရားရများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်လေသည်။

(၁) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဉ္စဝိညာဉ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။

(၂) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။

(၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။

(၄) သဟိတ်စိတ်ဧကသတ္တတိ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေ ဒွေ့ပြည့်သောသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။

အဋ္ဌကထာဆရာ၏ သင်္ချာထုတ်နည်းနယူပဒေသ။

ပစ္စည်းကို (၁) အရေအတွက်သင်္ချာများသော ဗဟုဂဏနပစ္စည်း (၂) အရေအတွက်သင်္ချာနည်းသော အဗဟုဂဏနပစ္စည်း (၃) အရေ

အတွက်သင်္ချာတူသောသမာနဂဏနပဒ္ဒည်းအာဖြင့် သုံးမျိုးခွဲခြားကာ၊ အရေအတွက်သင်္ချာများသော "ဗဟုဂဏနပဒ္ဒည်း" သည်အရေအတွက် သင်္ချာနည်းသော "အဗဟုဂဏနပဒ္ဒည်း" နှင့်ယှဉ်တွဲသည်ဟုသော် အရေအတွက်သင်္ချာနည်းသော "အဗဟုဂဏန" ဘက်သို့လိုက်၍ သင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ဟေတုပဒ္ဒည်း၌နဝသင်္ချာထုတ်၍၊ အာရမ္မဏပဒ္ဒည်း၌ တိကသင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊ ထိုနှစ်ပဒ္ဒည်းတို့ကို ယှဉ်တွဲလိုက်သည် ဟုသော် သင်္ချာနည်းရာပဒ္ဒည်းဘက်သို့လိုက်၍ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ တိကိဟုသင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊

ဗဟုဂဏနေသုမိပဒ္ဒယောအဗဟုဂဏနေနသဒ္ဓိံယုဇ္ဇော တေနသမာနဂဏနေသုဝဟောတိတေနဝုတ္တံဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတီဏီတိ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၄)

ဗဟုဂဏနေသုပိ၊ အရေအတွက် သင်္ချာများသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဒ္ဒယော၊ပဒ္ဒည်းသည်၊အဗဟုဂဏနေန၊ အရေအတွက်သင်္ချာနည်းသော ပဒ္ဒည်းနှင့်၊သဒ္ဓိံ၊အတူတကွ၊ယုဇ္ဇော၊ယှဉ်သည်ဟုသော်၊ တေန၊ထိုအရေအတွက်သင်္ချာနည်းသောပဒ္ဒည်းနှင့်၊သမာနဂဏနေသုဝ၊တူမျှသောအရေအတွက်ဟုသည်သာလျှင်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏၊တေန၊ထို့ကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတီဏီတိ၊တီဏိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

အရေအတွက်တူမျှသော သမာနဂဏနပဒ္ဒည်းသည် အရေအတွက် ချင်းတူမျှသောသမာနဂဏနပဒ္ဒည်းနှင့် ယှဉ်တွဲလိုက်သည်ဟုသော်၊ အရေအတွက်ယုတ်လျော့ခြင်းမဟုတ်ပဲ၊တူမျှသောသင်္ချာထွက်လေသည်၊

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ၊ဟေတုပဒ္ဒည်း၌ နဝသင်္ချာထွက်၍ အဓိပတိပဒ္ဒည်း၌ လည်း နဝသင်္ချာထွက်လေရာ။ ထိုအရေအတွက်သင်္ချာတူမျှသောသမာနဂဏနပဒ္ဒည်းနှစ်ပါးကို ယှဉ်တွဲလိုက်သည်ဟုသော်၊ အရေအတွက် ယုတ်လျော့ခြင်းမဟုတ်ပဲ၊နဝသင်္ချာအတိုင်းပင်ထွက်လေသည်။

သမာနဂဏနေသုပနသမာနဂဏနေနသဒ္ဓိံယုဇ္ဇောအပရိဟီနဂဏနေသုဝဟောတိ၊တေနဝုတ္တံဟေတုပစ္စယာအဓိပတိယာနဝါတိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၇)

ပန၊အာဟာရတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့။ သမာနဂဏနေသာ၊ တူမျှသောအရေအတွက်ယှိသောပစ္စည်းသည်။သမာနဂဏနေန၊ တူမျှသောအရေအတွက်ယှိသောပစ္စည်းနှင့်၊သဒ္ဓိံ၊အတူတကွ၊ယုတ္တော၊ယှဉ်သည်ယှိသော်။ အပရိဟီနဂဏနော၀၊ အရေအတွက်မလျော့သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ တေန၊ထို့ကြောင့်။ ဟေတုပစ္စယာအဓိပတိယာနဝါတိ၊နဝဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဒွေသင်္ချာထွက်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ မူ–န–ဖြစ်ပဌမအချက်၌အဘယ့်ကြောင့် ဒွေသင်္ချာထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ ပဌမအချက်၌ မောဟမူဒွေ၌ မောဟဟုဆိုအပ်သောအကုသိုလ်၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတနှစ်ပါးတို့ကို အရကောက်ရလေရာ။အကုသိုလ်ကိုအကြောင်းပြု၍ အကုသလေနအကုသလံတချက်၊ အဗျာကတကိုအကြောင်းပြု၍ အဗျာကတေနအဗျာကတံ တချက်အားဖြင့်နှစ်ချက်ရသောကြောင့် ဒွေသင်္ချာထွက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပဉ္စသင်္ချာထွက်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ မူလီ-န-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌၊အဘယ့်ကြောင့် ပဉ္စသင်္ချာထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ မူလီ-န-ဖြစ် ဒုတိယ အချက်၌၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အဗျာကတတို့ကို အရကောက်ရလေရာ။သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်သည် ကုသိုလ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် (၂)အကုသိုလ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် (၃)အဗျာကတဝိပါက်ကြိယာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်(၄)ကုသိုလ်အဗျာကတကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်(၅)အကုသိုလ်အဗျာကတကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ် အားဖြင့် ငါးမျိုးပြားသောကြောင့် (၁)ကုသလေနအဗျာကတံ (၂)အကုသလေနအဗျာကတံ (၃)အဗျာကတေနအဗျာကတံ (၄)ကုသလာဗျာက

တေနအဗျာကတံ (၅)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟူငါးချက်ရသဖြင့် ပဉ္စသင်္ချာထွက်ရပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ယင်းသို့ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်ပါသောအရကောက်မှန်သမျှ ပဉ္စသင်္ချာထွက်ရကြောင်းကိုသတိချပ်ရာသည်)

ဧကံသင်္ချာထွက်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရမူ–မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယအချက်၌အဘယ့်ကြောင့် ဧကံသင်္ချာထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရမူ–မူလ်–နှ-ဖြစ် တတိယအချက်၌ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် အဗျာကတတို့ကိုအရကောက်ရလေရာ၊ ထိုရုပ်အဗျာကတတရားအားလုံးတို့သည် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကိုစွဲ၍ မဖြစ်၊ အဗျာကတတပါးတည်းကိုသာစွဲ၍ ဖြစ်လေသောကြောင့် အဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ဟူတချက်တည်းသာရသဖြင့် ဧကံသင်္ချာထွက်ရလေသည်။

တိဏိသင်္ချာထွက်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး). ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌၊ အဘယ့်ကြောင့်တိဏိသင်္ချာထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌၊ သဟိတ်စိတ်ဧကသတ္တတိမောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေဒွေပညာသ သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို အရကောက်ရလေရာ၊ ထိုတရားတို့သည်ကုသိုလ်အကုသိုလ်အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာတရားသက်သက်သာ ဖြစ်သောကြောင့်— ကုသလေနကုသလံ အကုသလေနအကုသလံ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟူသုံးချက်ရသဖြင့်တိဏိသင်္ချာထွက်ရလေသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ယင်းသို့ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာတရားသက်သက်အရကောက်ထွက်ရာဟူသမျှ၌ တိဏိသင်္ချာထွက်ရကြောင်းကိုသတိချပ်ရာသည်။)

ပစ္စည်းတွန်း၏ အဓိပ္ပါယ်။

"ပစ္စည်းတွန်း" ဟူသောစကားသည် မြန်မာစကားဖြစ်၏၊ "ဟေတုပစ္စည်းတွန်း၍ စင်ကုန်၏" အစရှိသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်စကားမှ ပေါက်ဖွားထွက်ပေါ်လာသော "ပဋ္ဌာန်းဝေါဟာရ" တရပ်ဖြစ်၏၊

ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ......ဟူသောအနုလုံပါဠိ၌၊ အာရမ္မဏေ-အရ မှုယ်တဘက်ရအရကောက်ကိုသာဖေါ်ပြ၍၊ မူကို နဟေတုပစ္စယာ-ဟုနပိုင်ထိမ်ခြစ်ကာ အရကောက်ယူဖေါ်ပြခြင်းမပြုပဲ၊ တွန်းဖယ်ပစ်လိုက်သောကြောင့် အရကောက်ခြင်းမှကင်းစင်သွားသည်ကို "တွန်း၍ စင်ကုန်၏" ဟုမိန့်ဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်၊

ထို့ကြောင့် မူ,မူလီနှစ်ပါးတို့တွင်၊ တပါးပါးကိုသာအရကောက်ယူဖေါ်ပြ၍၊ ကျန်တပါးကို ကောက်ယူဖေါ်ပြခြင်းမပြုပဲ တွန်းဖယ်ချန်ထားခြင်းကို "ပစ္စည်းတွန်း" ဟုဆိုလိုပါသည်၊

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကဋ္ဌဒွေသင်္ချာအရဝိဝိအနုဝါဒပါဠိထုတ်ပုံ။

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရမူ-နှ-မြစ်ပဌမအချက်၌ထွက်သော ဒွေသင်္ချာအရ ဝိဝိအနုဝါဒပါဠိများထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ .. ဤကားဝိဝိပါဠိတည်း။

ဝိဝိကိစ္ဆာသဟဂတေဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ ခန္ဓေပဋိစ္စဝိဝိကိစ္ဆာသဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟော..... ဤကားအနုဝါဒပါဠိတည်း၊

(၂) အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ (ဝိဝိ) အဟေတုကံဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ (လ) ဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ(လ)ဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊ (အနုဝါဒ)

(မှတ်ချက်။ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ပစ္စနီယာနုလောမဝိဝိအနုဝါဒပါဠိများကို လုံးဝပြဆိုတော်မမူပဲ ချုံးထားလေရာ၊ စာသင်ငယ်တို့အသိမက်အံ့ငှါး၍ ဒွေသင်္ချာအရဝိဝိအနုဝါဒပါဠိများကို ထုတ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်၊)

ကဿ္သားပါဌ်အရကောက်ဆိုရိုးပြပုံ။

(မေး) အကုသလေနအကုသလံ, အဗျာကတေနအဗျာကတံ, နှစ်ချက်တို့၏ ကဿ္သားပါဌ်အရကောက်ဆိုရိုးကို ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါ။

(ဖြေ) (၁) အကုသလေနအကုသလံ.....၌ အကုသလောဓမ္မော.....ဟူသောကဿ္သားပုဒ်၏ အရကား၊ ဝိပ္ပယုတ္တသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စေရှဒ္ဓသအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဝိပ္ပယုတ္တသဟဂုတ်ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌ယှဉ်သောမောဟပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့၏ ဝိဓိဝိဘင်းကို အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာအာခုမ္ဘာပစ္စယာ (လ)မောဟော–ဟုဟောတော်မူ၏။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော.....ဟူသော ကဿ္သားပုဒ်၏ အရကား၊ အဟိတ်စိတ်အဌာရသဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဟိတ်စိတ်အဌာရသဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါအဗျာကတောဓမ္မောကား၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု၊ ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်းစေတဆယ်အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့၏ဝိဓိဘင်းကို

အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ၊အဟေတုကံ(လ)ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ.....ဟု ဟောတော်မူအပ်၏။

(မှတ်ချက်၊ ။ ဤသည်ကားဝါရပစ္စနီယာနုလောမဝိဓိအနုဝါဒ အရကောက်ဆိုရိုး၌ ကဿ္သားပါဌ်ကိုသာအရကောက်၍ ဟိတ်ပါဌ်ကိုအရမကောက်ရပေ။ ထို့ကြောင့်ပဌာန်းအရကောက်၌ ဟိတ်ပါဌ်အရကောက်ဆိုရိုးမပါယှာပေ။)

ဝိဓိဝိဘင်းကိုသုံးနိုင်ခြင်း။

(မေး) ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့၏ ဝိဓိဝိဘင်းကို– ဟူသောအရ ကောက်ဆိုနိုင်း၌ ဝိဟင်းဟူသောစကားအရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

(ဖြေ) အနုဝါဒပါဠိကို ဝိဘင်းဟူသောစကားအရ မှတ်ယူရပါမည်၊ အကြောင်းကား- ထိုအနုဝါဒပါဠိသည်ဝိဓိပါဠိကို အကျယ်ဝေဘန်ဖွင့်ပြရာဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကဌ်ပဋ္ဌသန်းအရဝိဓိအနုဝါဒထုတ်ပုံ၊

(မေး) ဟေဘုမူအာရမ္မဏမူလကမူသိ-နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ထွက်သော ပဋ္ဌသန်းအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိများထုတ်ပြပါ၊

(ဖြေ) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ နဝရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိဓိ) ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ (အနုဝါဒ)

(၂) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ နဝရမ္မဏပစ္စယာ။ (ဝိဓိ)အကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊(အနုဝါဒ)

(၃) အဗျာကတံဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ နဝရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိဓိ) ဝိပါကာဗျာကတေကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ (အနုဝါဒ)

(၃) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ၊ ခန္ဓေ ပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ (လ)ခန္ဓေမဟာဘူတေပဋိစ္စခန္ဓေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊ (အနုဝါဒ)

(၄) ကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာနဝရမ္မဏပစ္စယာ။ (ဝိဓိ) ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။ (အနုဝါဒ)

(၅) အကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာနဝရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိဓိ) အကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။ (အနုဝါဒ)

ပဋ္ဌသမ္ဗျာအရကောက်ဆိုရိုးပြပုံ၊

(မေး) ပေးတုမှုအာရမ္မဏမူလကာ၌ ပဋ္ဌသမ္ဗျာအရ၊ ငါးချက်သော ကဏ္ဍာားပါ၌တို့ကို အကျဉ်းအရကောက်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁)အဗျာကတောဝမ္မော..... ဟူသောကဏ္ဍာားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကြေဝိသစေအဋ္ဌတိ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာစွဲ၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်။

(၂) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝိ သအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်။

(၃) ပဝတ္တိအခါ ကဏ္ဍာားကား- ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သော သဟိတ်ဒွိပါက်ကြေဝိ သသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်။

ပဋိသန္ဓေအခါကဏ္ဍာားကား- သဟိတ်ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေတေရ သစေပဋ္ဌတိ သ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကဋတ္တာ ရုပ်။

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍာားကား- ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူ ပဝိပါက်လေးခု,ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သောကုသိုလ် အကုသိုလ်သဟိတ် ဝိပါက်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သောစိတ္တဇ မဟာဘုတ်သဟိတ်ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေတေရသတို့နှင့် ယထာရဟာအ တူဥပါဒ်သော သဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တ ကွသော သဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါသဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။

(၄) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကြေဝိသ စေအဋ္ဌတိ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်။

(၅) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝိ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စ ယုပ္ပန်တရားရ၏၊ ဤသည်ကား- ပဋ္ဌသမ္ဗျာအရအကျဉ်းအရကောက်ပုံ တည်း။

ဟေတုမူ အာရမ္မဏမူလက တတိယအချက်၌ ကော်သန့်ချာအရ ၈၈ အနုဝါဒ ထုတ်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက မူ မူလ်နှစ်ပါးစုံ-န-ဖြစ် တတိယ အချက်၌ ၈၈ အနုဝါဒပါဠိများကို ထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏပစ္စယာ။(၈၈)အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတေကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ။ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဧကံမဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊ ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ (လ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံ (လ) အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ......သည်တည်း။

ကော်သန့်ချာအရ အကျဉ်းအရကောက်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက မူ-မူလ်နှစ်ပါးစုံ-န-ဖြစ်တတိယအချက်၌ ကော်သန့်ချာအရ အကျဉ်းအရကောက်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁)အဗျာကတောဓမ္မော ကတ္တားပုဒ်အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ် ကြိယာဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်း ဒွါဒသအဝိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်။

(၂) ပဋိသန္ဓေအခါ ကတ္တားကား၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒပီတိ ဝီရိယ ကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ် အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကဋတ္တာရုပ်။

(၃) ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟဖြစ်စေအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ် ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်

ဟေတုမှုအဓိပတိဒုက၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားကားမရှိ၊ ထို့ကြောင့်ပစ္စနီယာနုလောမ၌ နဟေတုပစ္စယာအဓိပတိယာအစ ယှဉ်သည်ဖြင့် မဟောရသတည်း၊

အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါအဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြည့်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသမဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာသဟိတ်လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး နိရာဓိပတိသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ အဓိပတိပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့်အဓိပတိပစ္စည်းတွင်နိုး၍ စင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုအနုလောမပစ္စနိက်၌ ဟေတုပစ္စယာနာဓိပတိယာနဝ .... ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ နဝ—ဟူသော်ကား- ကုသလေနကုသလံ(လ)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ...... ဟူသည်တည်း၊

မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအဓိပတိပစ္စည်းနှစ်ပါး၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနိက်၌ နဟေတုပစ္စယာနာဓိပတိယာ ဒွေ...... ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဒွေ-ဟူသော်ကား အကုသလေနအကုသလံအဗျာကတေနအဗျာကတံ...... ဟူသည်တည်း၊

ကမ္မဇမဟာဘုတ်ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါဗာဟိရဥပါဒါ အာဟာရဇဥပါဒါ ဥတုဇဥပါဒါ အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟေတုမှုအာရမ္မဏမူလကစတုက္ကအချက်၌ဝိဓိအနုလောမပါဠိထုတ်ပုံ၊

(မေး) ဟေတုမှုအာရမ္မဏမူလကပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုက္ကအချက်၌တိ-ဟိသင်္ချာအရဝိဓိအနုလောမပါဠိများကိုထုတ်ပြပါ၊

(44)

အဓိပတိတရားကိုယ်ကြွင်းသော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအဓိပတိပစ္စည်းနှစ်ပါး၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌(လ)ဟေတုပစ္စယာ အဓိပတိယာနဝ ..... ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူကုန်၏။ နဝဟူသော်ကား ကုသလေနကုသလံ(လ)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတဟူသည်တည်း။

(ဖြေ) (၁) ကုသလံခန္ဓံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ။(ဝိ)ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊အနုဝါဒ၊

(၂) အကုသလံဓမ္မံ(လ)ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ၊(ဝိ) အကုသလံဧကံ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ (အနုဝါဒ)

(၃) အဗျာကတံဓမ္မံ(လ)ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိ)ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာ။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ။ (အနုဝါဒ)

တိကတိသင်္ချာအရကောက်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက ပါဠိတော်ခရီးအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌တိကတိသင်္ချာအရ အကျဉ်းအရကောက်ပြပါ၊

(ဖြေ) (၁) ကုသလောကတ္တားကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) အကုသလောကတ္တား၊အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝီသအစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝီသအစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာ။

(မေး) ပဝတ္တိအခါအဗျာကတောကတ္တားကား၊ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောသဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေပဉ္စတိံသ အစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ

၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါတိ၏ အဓိပတိအဓိပတိ အဓိပတိအပေါင်းနှာမကျန်ဘဲပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုမူ အဓိပတိမူလကပဌမအချက်အရကောက်မထွက်ခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအဓိပတိမူလက မူ န-ဖြစ်ပဌမအချက်၌ အဘယ်ကြောင့်အရကောက်မထွက်သနည်း။

(ဖြေ) မူဖြစ်သော ဟေတုပစ္စည်းသည် အရကောက်အားဖြင့် အရာကျယ်သောကြောင့် အရကောက်မထွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

မှန်ပါသည်၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် အဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်တရားထက်ပင် အရကောက်ကျယ်သောကြောင့် အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ခဲ့သော်ဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်နိုင်သောတရားမရှိပေ။ ထို့ကြောင့်အရကောက်မထွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အရကောက်မထွက်ရာ၌မှတ်သားဘွယ်၊

မူ-မူလိနှစ်ပါးတို့တွင်။ မူသည်မူလိထက်အရကောက်အရာကျယ်ပါမူ ပစ္စနီယာနုလောမ၌ အရကောက်မထွက်ပေ၊ မူလိသည် မူထက်အရကောက်အရာကျယ်ပါမူ၊ အနုလောမပစ္စနိက်၌အရကောက်မထွက်ပေ။ မူ-မူလိနှစ်ပါးစုံဘို့သည် အရကောက်အားဖြင့်တူညီကြပါမူ၊ ပစ္စနီယာနုလောမ၌၎င်း အနုလောမပစ္စနိက်၌၎င်း၊အရကောက်မထွက်ပေ၊

ဟေတုမူ အဓိပတိမူလကဒုတိယအချက်၌ ဝိဓိအနုဝါဒ ပါဠိထုတ်ပုံ၊

ဟေတုမူအဓိပတိမူလကမူလိ-န-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ န၀သချာ ထွက်လေရာ၊ ၎င်းန၀သချာအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိထုတ်ပုံမှာ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူပါသည်။

န၀သချာအရ ကိုးချက်အရကောက်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအဓိပတိမူလက မူလိ-န-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ ထွက်သောန၀သချာအရကဏ္ဍာပါဠိဘို့ကိုအကျဉ်းအရကောက်ပြပါ၊

ဟေတုမူသဖုဿဓာဘာမူလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) (၁) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊ (၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါ။ (၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊နဟေတုပစ္စယာသဟဇာတတွေ၌ အကုသလေန အကုသလံ၊ (၂)အဗျာကတေန အဗျာကတံ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်မယ၌၊

(၃) ပစ္စနိက်မယ၌၊

(၄) သဟိတ်ဧကသတ္တတိ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေဒွေ ပညာသ၊သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊အနုလုံ၊ဟေတုပစ္စယာသဟဇာတေန၀၊

(ဖြေ) (၁)ကုသလေန ကုသလံ၌ ကုသလောကတ္တားကား၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဧကန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်၊အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) ကုသလေန အဗျာကတံ၌ အဗျာကတောကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။

(၃) ကုသလေန ကုသလာဗျာကတံ၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊

(၄) အကုသလေန အကုသလံ၌ အကုသလောကတ္တားကား၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု, ဒေါသမူဒွေဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေသဋ္ဌိသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဓိပတိတရား

ကိုယ်၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသမောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သောသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ။

(၅) အကုသလေန အဗျာကတံ .....၌ကတ္တားကား၊ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသအစိတ် အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော နိရာဓိပတိဝိတ္တဇရုပ်၊

(၆) အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ .....၌ကတ္တားကား၊ပဥ္စဝေါ ကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တ ဝီသ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသမောဟ မူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာ မက္ခန္ဓာပြုအပ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊

(၇) အဗျာကတေန အဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ကတ္တားကား၊အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိယာ၈စ်ခု, အောန် ရသော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အ ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ မဟာကြိယာရှင်ခု သဟိတ်လောကီဝိပါက်သတ္တရသ စေပဥ္စတိံသ အ စိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊

ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား၊သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေပဥ္စတိံသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စေပဉ္စတိံသအစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်၊

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူ ပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ ရတ်ကြဉ်သော နိရာဓိပတိကုသိုလ်အ ကုသိုလ်သဟိတ်ဝိပါက်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သောနိရာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ သဟိတ်ပဥ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ တေခုသတ္တ်နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမ ဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော နိရာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါ ရုပ်၊သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊

(၈) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ-၌ကဏ္ဍားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါမဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခု, စေအဓိတိ သအဓိပတ်အပေါင်းနှာမဟာဘူတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောနိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။

(၉) အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ-၌ ကဏ္ဍားကား၊ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသစေတသိကသအဓိပတ်အပေါင်းနှာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း။

ဟေတုမူအနန္တရမူလက၊

ဟေတုမူအနန္တရမူလက အရေကောက်ဆိုရိုးအလုံးစုံသည် ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့်တူသောမူလကပစ္စည်းများ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့်အလုံးစုံတူသောမူလကပစ္စည်းများကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁) ဟေတုမူအနန္တရမူလက (၂) သမနန္တရမူလက (၃) ဥပနိဿယမူလက (၄) သမ္ပယုတ္တမူလက (၅) နတ္ထိမူလက (၆) ဝိဂတမူလကတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဟေတုမူသဟဇာတမူလကပဉ္စမအချက်နှစ်ပိုင်း-သုံးပုံ။

ဟေတုမူသဟဇာတမူလက မူ-နှ-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ အကုသိုလ်တပိုင်း,အဗျာကတတပိုင်းအားဖြင့် နှစ်ပိုင်း,ပိုင်း၊ (၁) မောဟမူဒွေး၌မောဟတပုံ၊ (၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးတပုံ။ (၃)အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တပုံအားဖြင့် သုံးပုံ,ပုံရာသည်။ ထိုတွင်–

(၁) အပုံကို ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဉ္စမအချက် အကုသလောကဏ္ဍားပုဒ်ဆိုရိုးအတိုင်း အရေကောက်ဝိဓိအနုဝါဒထုတ်လေ။

ဟေတုမူအညမညမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) (၁) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊ (၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ (၃) အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ နဟေတုပစ္စယာ အညမညေ ဒွေ။

(၂) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟာဒယဝတ္ထုမှတပါး သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်, အနုလောမပစ္စနိက်,ဟေတုပစ္စယာန အညမညေ ပဉ္စ၊

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟာဒယဝတ္ထုမှတပါးအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ ဗာဟိရဥပါဒါ အာဟာရဇဥပါဒါ အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ပစ္စနိက်၊ နဟေတုပစ္စယာန အညမညေ ဆကံ၊

(၄) သဟိတ်စိတ်ကြောသတ္တတိ မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေဒွေပညာသ သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် အနုလုံ၊ ဟေတုပစ္စယာအညမညေ တီဏိ၊

---

(၂) အပုံကိုလည်း ထိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဌမအချက် အဗျာကတောကဏ္ဍားအတိုင်းကောက်၍ ပဝတ္တိအဗျာကတ သိရိုးအဆုံး၌ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏ ဟု-ဆက်၍ဆို၊ ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ သိရိုးအဆုံး၌ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏ ဟု ဆက်၍ဆိုလေ၊

(၂) အပုံဝိဘင်းကား၊ အဟေတုကံဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာ

ကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ (လ) အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ (လ)ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......တို့ဖြစ်လေသည်၊

(၃) အပုံကိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကတတိယအချက်အတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

ဟေတုမူသဟဇာတမူလကစတုတ္ထအချက် အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ပုံအလုံးစုံမှာ၊ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကစတုတ္ထအချက်အတိုင်းပင်ဖြစ်ပေသည်၊

ဟေတုမူအညမညမူလကပဉ္စမအချက်နှစ်ပိုင်းသုံးပုံ၊

ဟေတုမူအညမညမူလကမှ-နှ-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ နှစ်ပိုင်းသုံးပုံပုံထားရာ။ (၁)အပုံကိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကအကုသလောကဏ္ဍပါ၌အရကောက်အတိုင်း ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

(၂)အပုံကိုပဝတ္တိတပိုင်း, ပဋိသန္ဓေတပိုင်းအားဖြင့်နှစ်ပိုင်းခွဲ၊ ပဉ္စမပိုင်းကိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဉ္စမအချက် ပဝတ္တိအဗျာကတအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဘာဆိုရိုး။

အဗျာကတော နအဗျာကတဿ.....၌ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော-ကတ္တား ကား၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု၊ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟာဒယဝတ္ထု ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောအဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ဟာဒယဝတ္ထုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဝိဘင်းထုတ်ပုံ။

အဟေတုပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ဝတ္ထုစ(လ)ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(မှတ်ချက်၊ ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဋိသန္ဓေအဗျာကတဝိဘင်းထက်၊ဝတ္ထုစ..... ဟူသောပါဠိတလုံး အပိုထည့်ရခြင်းသာထူးလေသည်၊)

ရုပ်အဗျာကတအရကောက်အထူး။

(၃)အပုံအရကောက်ဆိုရိုးမှာ ဟေတုမှုအာရမ္မဏမူလကတတိယအချက်အရကောက်၌ "ဘုတ်နှင့်တကွသော" ဟူသောစကားကိုဖြုတ်၍ ပဝတ္တိ၊ပဋိသန္ဓေမှာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားခ၏၊ ဤသို့ဆိုရပုံသာထူးသည်၊ အကြွင်းဆိုရိုးမှာအလုံးစုံတူ၏၊

ဟေတုမှုအညမညမူလကဒုတိယအချက်သင်္ချာအရ အရကောက်နည်းအကျဉ်း။

ဟေတုမှု အညမညမူလကမှုလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက် ပဥ္စသင်္ချာအရင်းချက်တို့တွင်(၁)ကုသလေနအဗျာကတံ (၂)အကုသလေနအဗျာကတံနှစ်ချက်ကို အာရမ္မဏအတိုင်းအရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ရာသည်၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ၌......ပဝတ္တိအဗျာကတကိုလည်း အာရမ္မဏမူလအတိုင်းကောက်လေ၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရကောက်၌လည်း အာရမ္မဏမူလက အရကောက်ဆိုရိုးအဆုံး......ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏ ဟူသောစကားအစား၊ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏......ဟုဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းအလုံးစုံတူ၏၊

ရုပ်သက်သက်အဗျာကတဆိုရိုး ... ၌ အာရမ္မဏမူလကရုပ် အဗျာကတဆိုရိုးမှ...... မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော (ဘုတ်နှင့်တကွသော) ဟူရာ၌ ကွင်းအတွင်းယှဉ်စကားကိုဖယ်၍.....မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောသဟဇာတ်စိတ္တဇဥပါဒါသဟဇာတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏......ဟုဆိုရိုးပြုရခြင်းသာထူးသည်၊အကြွင်းအလုံးစုံတူ၏၊

ဟေတုမှုအညမညမူလက တတိယအချက် ဧကံသင်္ချာ အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုမှုအညမညမူလက မှု-မှုလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယအချက် အဗျာကတေနအဗျာကတံ ဧကံသင်္ချာအရပဝတ္တိ-ပဋိသန္ဓေ- ရုပ်သက်သက်အဗျာကတသုံးမျိုးတို့တွင် ပဝတ္တိအဗျာကတမှာ အာရမ္မဏမူလကအတိုင်းအရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ရာသည်၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရကောက်ဆိုရိုး၌လည်း...... ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏...... ဟူသောစကား သာထူးသည်၊ အကြွင်းအာရမ္မဏမှလကအတိုင်းပင်။

ရုပ်သက်သက် အာရမ္မဏဆိုရိုး၌လည်း..... ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဟိတ်ဝိပါကဇဥပါဒါ (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏......ဟုဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊အကြွင်းအာရမ္မဏမှလက ရုပ်သက်သက်အဗျာကတဆိုရိုးအတိုင်းပင်ဖြစ်၏။

ရုပ်သက်သက်အဗျာကတအနုဝါဒ ....၌ မဟာဘူတပဋိစ္စဝိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကဋတ္တာရုပ်ဥပါဒါရုပ်၊ ဗာဟိရမဟာဘူတပဋိစ္စဥပါဒါရုပ်၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာနမဟာဘူတပဋိစ္စဥပါဒါရုပ် ဥတုသမုဋ္ဌာနမဟာဘူတပဋိစ္စဥပါဒါရုပ်၊ အသညသတ္တာန်မဟာဘူတပဋိစ္စကဋတ္တာရုပ်၊ ဟုဝိဘင်းထုတ်ရလေသည်။

(မှတ်ချက်၊ ၊ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဝိဘင်း၌လည်း ..... ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စ ခန္ဓာ ဟူသောပါဠိမပါပေ)

ဟေတုမူအညမည်မူလက စတုတ္ထအချက်တိကတိသမ္ဘာ အရကောက်အကျဉ်း၊

ဟေတုမူအညမည်မူလကပါဠိတော်ဝိဘင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက် ... ၌ တိကတိသမ္ဘာသရုပ်မှာ(၁)ကုသလေနကုသလံ (၂)အကုသလေနအကုသလံ(၃)အဗျာကတေနအဗျာကတံဖြစ်လေသည်။

ထိုတွင်(၁)နှင့်(၂)ကို အာရမ္မဏမူလကအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ရာသည်။

(၃) ၌ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေရုပ်သက်သက်သုံးမျိုးတို့တွင် ပဝတ္တိအဗျာကတမှာ အာရမ္မဏမူလကအတိုင်း အရကောက်၍ ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဆိုရိုး၌ အဝိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏...... ဟူသောစကားသာထူးသည်၊အကြွင်းဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကစတုတ္ထအချက်နှင့်အလုံးစုံတူ၏။

ရုပ်သက်သက်အဗျာကတဆိုရိုး၌လည်း ..... အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမဟာ

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလကအရေအတွက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူနှင့်မောဟ၊အဟိတ် ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပစ္စနီသာနုလောမ၊ နဟေတုပစ္စယာပုရေဇာတေ ဒွေ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူနှင့် မောဟကြဉ်သောလောဘမူမောဟမူမဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာအရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု ဖိုလ်လေးခု သဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ အနုလောမပစ္စနိက်။ ဟေတုပစ္စယာနပုရေဇာတေ သတ္တ၊သတ္တ—ဟူသော်ကား၊ (၁) ကုသလေန ကုသလံ (၂) ကုသလေနအဗျာကတံ (၃) အကုသလေနအကုသလံ (၄) အကုသလေနအဗျာကတံ (၅) အဗျာကတေနအဗျာကတံ (၆) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ (၇) အကုသလာဗျာကတေန အဗျာကတံ......ဟူသည်တည်း။

(၃) အရူပဘုံ၌မောဟမူနှင့်မောဟ၊မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိရရုပ်အာဟာရဇရုပ်ဥတုဇရုပ်အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ပစ္စနိက်၊နဟေတုပစ္စယာနပုရေဇာတေဒွေ။

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမောဟမူနှင့်မောဟ၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောသဟိတ်ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အနုလုံ၊ဟေတုပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ၊

ဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏......ဟု ဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကစတုက္ကအချက် ရုပ်အဗျာကတဆိုရိုးအတိုင်းဖြင့်၏။

ဟေတုမူနိဿယမူလက။

ဟေတုမူနိဿယမူလက သည်၊ ဟေတုမူသဟဇာတမူလကနှင့် အလုံးစုံတူ၏။

သဟဇာတမူလကနှင့်တူသောပစ္စည်းမူလကများ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့် အလုံးစုံတူသော မူလကများကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁) နိဿယမူလက (၂) အတ္ထိမူလက (၃) အဝိဂတမူလကတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလကပဉ္စမအချက်အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလက မူ-၌ ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေနအကုသလံအဗျာကတေနအဗျာကတံ ဒွေသင်္ချာနှစ်ချက်တို့တွင်၊ အကုသလော—ကတ္တားအရကောက်၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟုဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဉ္စမအချက်အတိုင်းဖြစ်၏။

အဗျာကတော— ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ်ကြိယာ၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဆိုရိုးပြုပုံ ကွဲပြားသော်လည်း ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဉ္စမအချက်အဗျာကတောကတ္တားအရကောက်ဆိုရိုးနှင့် သဘောသွား အတူတူပင်ဖြစ်သည်၊ ဝိဘင်း၌ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ ....ဟု ထည့်၍ ဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းအလုံးစုံတူ၏။

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလကဒုတိယအချက်သတ္တသင်္ချာ အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသလေနကုသလံ......၌ကတ္တားကား၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, အရူပကုသိုလ်လေးခု, အထက်မဂ်သုံးခု,စေဆတ္တိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုအရူပကုသိုလ်လေးခုအထက်မဂ်သုံးခုစေဆတ္တိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) ကုသလေနအဗျာကတံ ....၌အဗျာကတော–ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝီသ စေအဉ္ဆတ်ိသအဖိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဗိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(၃) အကုသလေနအကုသလံ .... ၌ကတ္တားကား၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူရှစ်ခု မောဟမူနှစ်ခုစေတောဝိသ အဖိတ်အဖိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောလောဘမူဖိတ်ရှစ်ခုမောဟမူနှစ်၊ မောဟမူနှစ်၌မောဟကြည်သောစေတေဝိသအဖိတ်အဖိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်။

(၄) အကုသလေနအဗျာကတံ ၌ ကတ္တားကား အာရုမ္မဏမူလက အတိုင်း၊

(၅) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား။ အရူပဝိပါက်လေးခု, အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမဟာကြိယာရှစ်ခု, အရူပကြိယာလေးခု,ဖိုလ်လေးခုစေဆဲဂ္ဂဟိသ အဖိတ်အဖိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောအရူပဝိပါက်လေးခု, အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမဟာကြိယာရှစ်ခု, အရူပကြိယာလေးခု,ဖိုလ်လေးခု, စေဆဲဂ္ဂဟိသအဖိတ်အဖိတ်နာမက္ခန္ဓာ။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့စုတိကြည်သောသဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဉ္ဆတ်ိသအဖိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဗိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(၆) ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ ရုပ်သက်သက်အဗျာကတသည် ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရအတိုင်းဖြစ်၏။

(၇) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ကတ္တားသည် ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရအတိုင်း။

(၈) အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ....၌ကတ္တားလည်း ၎င်းအတိုင်းဖြစ်၏။

ဝိဘင်းပါဠိထုတ်ပုံ။

(၁) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ နှင့် ရေစာဝတပစ္စယာ(၉၉) အရူပေကုသလံဇော်ခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေ ခန္ဓာ (အနုဝါဒ)

(၂) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတော ဓ(လ)နပုရေဇာတပစ္စယာ၊(၈၈) ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ (အနုပါဒ)

(၃) အရူပေအကုသလံဧကံခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာ။ (အနုပါဒ)

(၄) အာသေဝနမူလကအတိုင်း။

(၅) အရူပေဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယော ခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ ဝိပါကာဗျာကတေ ကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တ သမုဋ္ဌာနံရူပံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ (လ) ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊ ဧကံမဟာဘူတံ ပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ၊

(၆) (၇) ဟေတုဝိဘင်္ဂအတိုင်း၊

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလက တတိယအချက်၌ ဒွေသင်္ချာ
အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသလေနအကုသလံ......၌ ကတ္တားကား၊ အရူပဘုံ၌ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စေတနာသည် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သောဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌မောဟပစ္စယုပ္ပန်၊

အရူပေဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတေဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ ခန္ဓေပဋိစ္စဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟော။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ..၌ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား၊ အရူပဘုံ၌မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဆန္ဒပီတိကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက်တဆဲ့တခု၊ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်တဆဲ့တခု၊ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ်ကြိယာဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုဆန္ဒပီတိဝီရိယ ကြဉ်သော အညသမာန်းစေတဆယ် အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာ

ဟေတုမူ အာသေဝ နမူလက အရကောက်ဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) မောဟမူဒုတိယာဒိဒွေ၌ယှိသောမောဟ၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယာဒိဒွေ။ ပစ္စနီယာနုလောမ။ နဟေတုပစ္စယာ အာသေဝနေဒွေ၊

(၂) မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဒွေ၊ သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ဟေတုပစ္စယာနာသေဝနေနဝ၊

(၃) မောဟမူပဌမဒွေ၌ယှိသော မောဟ၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဌမဒွေ။ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ပစ္စနိက်၊ နဟေတုပစ္စယာနာသေဝနေဒွေ၊

(၄) မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဒွေ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ မဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ။ အနုလုံ၊ ဟေတုပစ္စယာ အာသေဝနေတိံသ၊

မက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုခွဲ၍ ဖြစ်သောအဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒပီတိဝီရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်အဗိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ရုပ်သက်သက်ကဗ္ဗားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုခွဲ၍ ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါပစ္စယုပ္ပန်။

ဟေတုမူလ ပုရေဇာတမူလကစတုတ္ထအချက်တီးတီးသင်္ချာ အရကောက်ဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) ကုသလေနကုသလံ......ကတ္တွာ:ကား။ ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအတိုင်းကောက်ဝိဟင်းရွတ်၊

(၂) အကုသလေနအကုသလံ ......၌ကတ္တွာ:ကား၊ ပစ္စနီယဝါရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခွါဒသဝေသတ္တာဝိသ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ခွါဒသ, မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြည်သောစေသတ္တဝိသအဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊ (ဝိဘင်းပုရေဇာတနှင့်တူ၏)

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ကတ္တွာ:ကား၊ ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရကြည်သော သဟိတ်ဝိပါက် သတ္တရသ,သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ, စေအဋ္ဌဝိသအဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အရူပဝိပါက်လေးရကြည်သော သဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌဝိသအဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာ၊ (ဝိဘင်းကိုပုရေဇာတအတိုင်းရွတ်။)

ဟေတုမူလ အာသေဝနမူလကပဉ္စမအချက်ဒွေသင်္ချာ အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုမူလအာသေဝနမူလက-မူ-နှ-ဖြစ် ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေန အကုသလံ,အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟုဒွေသင်္ချာထွက်ရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ... ၌ကတ္တွာ:ကား။ မောဟမူဒုတိယဇောစေပုဒ္ဒသ အဓိပတိအပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မောဟ။ (ဝိဘင်းဟောမြဲ)

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ကတ္တွာ:ကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယဇော၊ ဆန္ဒကြည်သောအညသမာန်းခွါဒသ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယဇော၊ ဆန္ဒကြည်သောအညသမာန်းခွါဒသ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(ဝိဘင်း) အဟေတုကကြိယာဗျာကတံကော်ခန့်ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ (လ) ဒွေခန္ဓာ၊

ဟေတုမှုအာသေဝနမှုလက ဒုတိယအချက်နဝ
အရကောက်အကျဉ်း၊

ဟေတုမှုအာသေဝနမှုလက .....မှုသီ-နှ ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌၊နဝသင်္ချာ ထွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ......၌ ကတ္တားကား၊ မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲး၍ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ (ဝိဘင်းကိုဟေတု ဝိဘင်းအတိုင်းရွတ်)

(၂) ကုသလေနအဗျာကတံကို ဟေတုအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းရွတ်၊

(၃) ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ.....၌ကတ္တားကား။ ပစ္စုဝေါကာရဘုံ၌ မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော၊ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကို စွဲး၍ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော။ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာ။ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်၊ (ဝိဘင်းကိုဟေတု ဝိဘင်းအတိုင်းရွတ်)

(၄) အကုသလေနအကုသလံ..... ၌ ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပဌမဇော။စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲး၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသပဌမဇော၊ မောဟမူဒွေမောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊ (ဝိဘင်းဟေတုအတိုင်း)

(၅) အကုသလေနအဗျာကတံကို ဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်း ရွတ်၊

(၆) အကုသလေနအကုသလာအဗျာကတံ..... ၌ ကတ္တားကား၊ ပစ္စုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပဌမဇော။ စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပဌမဇော။ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

(၇) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ကတ္တားကား။ မဟာကြိယာ ပဌမဇောသဟိတ်ဝိပါက်ကြေဝီသ စေအဋ္ဌတိံသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲး၍ဖြစ်သောမဟာကြိယာပဌမဇော သဟိတ်ဝိပါက်ကြေဝီသ စေအဋ္ဌတိံသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊

ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဇော၊ မဟာကုသိုလ်ကြိယာကိုးခု,စေပဉ္စတိံသ အဗိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့း၍ ဖြစ်သောဝိတ္တဇရုပ်။ (ပဋိသန္ဓေရုပ်သက်သက်ကိုဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရှုတ်လေ၊)

(ဂ) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ၊ (ဃ) အကုသလာအဗျာကတေနအဗျာကတံ ....ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းရှုတ်လေ၊

ဟေတုဒုကအာသေဝနဒုကလကတတိယအချက်ဒွေအရကောက်၊

(၁) ဟေတုဒုကအာသေဝနဒုကလက ဒု-ဒုက်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယ အချက်၌ အကုသလေနအကုသလံ၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုဒွေ သချာထွက်လေရာ။

(၁) အကုသလေနအကုသလံ .....၌ ကထွားကား၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟ ဂုတ် ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်ပဌမဇော စေတနာသအဗိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့း၍ ဖြစ်သောမောဟပစ္စယုပ္ပန်။ (ဝိဘင်းထုတ်မြဲ)

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ ပဝတ္တိအခါကထွားကား၊ ဟသိ တုပ္ပါဒ်ပဌမဇော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိတ်သဘာရသ၊ ဆန္ဒ ကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသ၊အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့း၍ ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဌမဇော၊ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိတ်သဘာရသ၊ဆန္ဒ ကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြု အပ်သောဝိတ္တဇရုပ် ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယဇော ဆန္ဒကြဉ်သော အညသ မာန်းဒွါဒသ အဗိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့း၍ ဖြစ်သော ဝိတ္တဇရုပ်ပစ္စ ယုပ္ပန်။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု,ဆန္ဒပီတိဝီရိယကြဉ်သောအည သမာန်းစေတသိက်တဆယ် အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကိုဖွဲ့း ၍ ဖြစ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒပီတိဝီရိယကြဉ်သော အညသ မာန်းစေတသိက်တဆယ် အဗိတ်အဗိတ် အဗိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စ ယုပ္ပန်၊

(ရုပ်သက်သက်ကိုလည်းအာရမ္မဏမူလကအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းလည်းတူ၏.)

ဟေတုဒုကမ္မမူလကအရကောက်ဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) မောဟမူဓွေ၌မောဟ၊ ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ နဟေတုပစ္စယာကမ္မေ နွေ၊

(၂) ကုသိုလ် အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာစေတနာ၊ အနုလောမပစ္စနိက်။ ဟေတုပစ္စယာနကမ္မေဘိဏ်၊

(၃) အဟိတ်ကြိယာစေတနာ,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, ပစ္စနိက်၊ နဟေတုပစ္စယာနကမ္မေကော်၊

(၄) မောဟမူဓွေ၌မောဟ,ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ် သောသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ အနုလုံ ဟေတုပစ္စယာကမ္မေ နဝ.

ဟေတုဒုကအာသေဝနမူလကစတုက္ကအချက်တိုက်သင်္ချာအရကောက်။

(၁) ကုသလေနကုသလံ.....အာသေဝန–အတိုင်းကောက်၊ ဝိဘင်းရွတ်၊

(၂) အကုသလေနအကုသလံ.....၌ ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသဒုတိယာဒိဇော စေသတ္တဝီသ အဝိတ် အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသဒုတိယာဒိဇော မောဟမူဓွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ကတ္တားကား၊ မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဇော,မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု စေပဉ္စတိံသ၊ အဝိတ် အဝိတ်(လ)စေပဉ္စတိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၍။ (ဝိဘင်းအာသေဝန အတိုင်းရွတ်။)

ဟေတုဒုကမ္မမူလကပဌမအချက်ခွဲသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူကမ္မမူလက မှ နှ-မြစ်ပဌမအချက်၌ (၁) အကုသလေနအကုသလံ (၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ဟုခွဲသင်္ချာထွက်ရာ။

(၁) အကုသလေနအကုသလံ... ၌ကဏ္ဍားကား။(အရကောက် မြဲဝိဘင်း ထုတ်မြဲ။)

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ....၌ ပစ္စယ်အခါ ကဏ္ဍားကား၊ အဟိတ်စိတ်အဗျာကတ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်စိတ်အဗျာကတ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(ပဋိသန္ဓေအဗျာကတကဏ္ဍားကား။ သဟဇာတမူလက-အတိုင်းကောက်။)

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ် အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ် ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောအဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ၊ ပစ္စယုပ္ပန်၊

ဝိဘင်းကား။ အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံဧကံ ခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပံ၊ အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာကဋတ္တာရုပံ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စ ခန္ဓာ (လ)အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံ (လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရုပံ ဥပါဒါရုပံ.....ဟူသည်တည်း၊

ဟေတုမူ ကမ္မမူလက ဒုတိယအချက်တိုက်သင်္ချာ
အရကောက်။

ဟေတုမူ ကမ္မမူလက-မူလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ (၁)ကုသလေန ကုသလံ (၂)အကုသလေနအကုသလံ (၃)အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟု တိုက်သင်္ချာတွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ......၌ကဏ္ဍားကား။ကုသိုလ်ဇောကဝိသစေတနာ ကြဉ်သော စေတသိက်သ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စေတနာပစ္စယုပ္ပန်၊ (ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စကုသလာစေတနာ)

(၂) အကုသလေနအကုသလ် ... ၌ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတနာကြဉ်သော စေဆင်္ခြသ အပိုင်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစေတနာပစ္စယုပ္ပန်။ (အကုသလေမန္တေပဋိစ္စအကုသလာစေတနာ)

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ ... ၌ကတ္တားကား၊ သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေတနာကြဉ်သော စေစတုတိံသ အပိုင်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စေတနာပစ္စယုပ္ပန်။ (ကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စကိရိယာစေတနာ)

ဟေတုမူကမ္မမူလက တတိယအချက်ကြေံသင်္ချာ အရကောက်။

ဟေတုမူကမ္မမူလက မူ မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ ဖြစ်တတိယအချက်၌၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုကြေံသင်္ချာထွက်လေရာ။

(က) ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား၊အဟိတ်ကြိယာသုံးချ၊ဆန္ဒ,ပီတိ,စေတနာကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ် အပိုင်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစေတနာပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား၊ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(အဟေတုကကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စအဟေတုကကိရိယာစေတနာ။ဗာဟိရံ(လ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ (လ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံကြေံမဟာဘူတံ-ပဋိစ္စ (လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ)

ဟေတုမူကမ္မမူလက စတုတ္ထအချက်နဝသင်္ချာ အရကောက်။

ဟေတုမူကမ္မမူလက ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌၊ နဝ သင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ(၂)ကုသလေနအဗျာကတံ(၃)ကုသလေန ကုသလာဗျာကတံ သုံးချက်ကမ္မအတိုင်းကောက်လေ၊

(၄) အကုသလေနအကုသလံ.....၌ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အပိုင်အပိုင် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒ

ဟေတုမူဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အဟိတ်ဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ။ ၊နဟေတုပစ္စယာဝိပါကေဧကံ။

(၂) မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ် သဟိတ် ဝိပါက်,သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ။ ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ဟေတုပစ္စယာနဝိပါကေနဝ။

(၃) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဟေတုပစ္စယာနဝိပါကေဒွေ၊

(၄) သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ။ ၊ဟေတုပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ၊

သ မောဟမူဒွေ၌ မောဟစေတနာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗီသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ။ (ဝိဘင်းဟေတုအတိုင်း)

(၅) ကုသလေနအဗျာကတံ ... ဟေတုအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်း ရွတ်၊

(၆) အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ......၌ကတ္တားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ် (လ)အကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူဒွေ၌မောဟစေတနာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(၇) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ ကတ္တားကား၊ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ,ကြိယာစေတနာကြဉ်သောစေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ပဋိသန္ဓေ,ရုပ်သက်သက်......ဟေတုအတိုင်းအရကောက်ဝိဘင်းထုတ်၊

(၈) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ (၉) အကုသလာဗျာကတေန

အဗျာကတံ....ဤနှစ်ပုဒ်ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းထုတ်လေ။

ဟေတုမူဝိပါကမူလကပဌမအချက်ကော်သချာအရကောက်၊

ဟေတုမူဝိပါကမူလက မူ နှ-မြစ်ပဌမအချက်၌ အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟူကော်သချာထွက်လေရာ၊

(က) ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား။ အဟိတ်ဝိပါက်ပန္နရသ, ဆန္ဒဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းကောဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ(လ)အညသမာန်းကောဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

(ခ) ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား။ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်းဧတသိက်တဆယ်, အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု,ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်းဧတသိက်တဆယ်၊ အစိတ်အစိတ်အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွိပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဘို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော အဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောဝိပါက်ပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတံကော်ခန္ဓ(လ)ဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ကော်ခန္ဓ(လ)ဒွေခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊ကော်မဟာဘူတံပဋိစ္စ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ၊

ဟေတုမူဝိပါကမူလက ဒုတိယအချက်နဝသချာ အရကောက်။

ဟေတုမူဝိပါကမူသကမူလီ-နှ-မြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဝသချာထွက် . လေရာ၊

ကုသလပဒသုံးချက်၊ အကုသလပဒသုံးချက်—၌ခြောက်ချက်ကိုဟေတုအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ ၌ ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား၊ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေပဥ္စတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ ဖြစ်သောသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ၊ စေပဥ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား၊ ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါကုသိုလ်အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော သဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်ကိုခွဲ၍ ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် သဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်။

ကြိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓေစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ ဧကံမဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံဥပါဒါရူပံ။

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ-အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌နှစ်ပုဒ်ကိုဟေတုအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ။

ဟေတုမူ ဝိပါကမူလက တတိယအချက်ဒွေသန္ဓျာ
အရကောက်။

ဟေတုမူဝိပါကမူလက မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ အအကုသလေနအကုသလံ၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုဒွေသန္ဓျာထွက်လေရာ၊ အကုသလေနအကုသလံ......ကောက်ပြီး၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ကတ္တားကား၊ အဟိတ်ကြိယာသုံးခုဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းဋ္ဌါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ ဖြစ်သော(လ)ဋ္ဌါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုခွဲ၍

ဟေတုမှုအာဟာရမှုလက္ခအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) မောဟမူနွေ့၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။အဟိတ်ဝိပါက္ခဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အာဟာရဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နဟေတုပစ္စယာ အာဟာရေနွေ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် -မယှဉ်၊

(၃) ပစ္စနိက် မယှဉ်၊

(၄) မောဟမူနွေ့၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။သဟိတ်ဝိပါက္ခဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။ဟေတုပစ္စယာအာဟာရေနဝ။

ဖြစ်သောဟုတ်နှင့်တကွသော အဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သောဝိတ္တဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊

အဟေတုကကိရိယာဇျာကတံကြေံခန့်(လ)နွေခန္ဓာဝိဘ္ဘသမုဋ္ဌာနရုပ်ကြေံမဟာဘူတ်(လ) မဟာဘူတေပဋိဥဝိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပ်၊ ဗာဟိရံ(လ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ(လ)ဥတုသမုဋ္ဌာနံ(လ)အသညသတ္တာနံကြေံမဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရုပ်ဥပါဒါရုပ်။

ဟေတုမှုဝိပါကမှုလက္ခစတုတ္ထအချက်ကောက်သင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမှုဝိပါကမှုလက္ခပါဠိတော်ခွင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ အဗျာကတေနအဗျာကတံ ...။ဟုကြေံသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(က) ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား။သဟိတ်ဝိပါက်ကြေဝိသ စေအဋ္ဌတိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော(လ)အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောသဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

(ခ) ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား၊သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေပဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ် အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စေပဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ် အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ဟေတုမူဇာန္ဒြိယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) မောဟမူနွေ၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပ္ပါက်စိတ်ရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ နှဟေတုပစ္စယာဇ္ဈာန္ဒြိယေနွေ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်၊ မယှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နှဟေတုပစ္စယာဇ္ဈာန္ဒြိယေဇကာ၊

(၄) မောဟမူနွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဟေတုပစ္စယာဇ္ဈာန္ဒြိယေနဝ၊

---

(၈) ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေး၍, ရဟန္တာတို့ ရတိကြဉ်သော သဟိတ်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟပြုအပ်သော သဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ သဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေတရေသတို့နှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော သဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောသဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ဝိဘင်းဝိပါကအတိုင်းရှုဘ်။

ဟေတုမူအာဟာရမူလကပဉ္ဇမအချက်၌ဒွေသျှာအရကောက်။

ဟေတုမူအာဟာရမူလက မူ-နှ-မြစ်ပဉ္စမအချက်၌ဒွေသျှာထွက်ရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ .....ကိုကောက်မြဲ ဝိဘင်းရှုဘ်မြဲ။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါ- ပဋိသန္ဓေအခါ-ကောက်မြဲ၊

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိပါက်, အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်, အဟိတ်ပဋိ

ဟေတုမူဗျာနုမူလကအရကောက်အကျဉ်း

(၁) မေဝဟာမူဒွေ၌ မေဝဟာ၊ ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နဟေတုပစ္စယာဗျာနေဒွေ၊

•(၂) အနုလောမပစ္စနိက်– မယှိ၊

(၃) ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဗဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဟေတုပစ္စယာနဗျာခနဇော်၊

(၄) မေဝဟာမူဒွေ၌ မေဝဟာကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဟေတုပစ္စယာဗျာနေနဝ၊

သန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ် အာဟာရဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောအဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါပစ္စုပ္ပန်၊

ဟေတုမူအာဟာရမူလကစတုတ္ထအချက်၌နဝသချာထွက်ရာ၊ဒင်းကို ဟေတု အတိုင်းကောက်ဝိဘင်းရှုတ်လေ၊

ဟေတုမူဣန္ဒြိယမူလကပဉ္စမအချက်ဒွေသချာအရကောက်၊

ဟေတုမူဣန္ဒြိယမူလက မူ-နု-ဖြစ် ပဉ္စမအချက်၌ ဒွေသချာထွက်လေရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ...... ကောက်မြဲ၊

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေကောက်မြဲ၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်, အဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍.

ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော အဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒ်၊ ပဝတ္တိ ကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ဟေတုမူ ဣန္ဒြိယမူလက တတိယအချက်ဧကံ အရကောက်။

ဟေတုမူ ဣန္ဒြိယမူလကမှ-မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ဧကံ သင်္ချာထွက်လေရာ၊

အဗျာကတော နအဗျာကတံ.....၌ကတ္တားကား၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရ ဥပါဒ်, အာဟာရဇဥပါဒ်, ဥတုဇဥပါဒ်ရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာ ဘုတ်ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အသညသတ်ကမ္မဇဇီဝိ တိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စယုပ္ပန်။

ဟေတုမူ ဣန္ဒြိယမူလကစတုတ္ထအချက်ကို ဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

ဟေတုမူ ဈာနမူလကပဉ္စမအချက်ဒွေသင်္ချာအရကောက်၊

ဟေတုမူ ဈာနမူလက မှ-နှ-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေနအကုသလံ, အဗျာကတောနအဗျာကတံ......ဟုဒွေသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ...... ကောက်မြဲ ဝိဘင်းရှုတ်မြဲ၊

(၂) အဗျာကတောနအဗျာကတံ......၌ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား၊ ဒွေပဉ္စ ဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်, အဟိတ်ကြိယာ၊ ဆန္ဒကြဉ် သောအညသမာန်းဒွါဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော(လ) အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ (ပဋိသန္ဓေအ ခါ ကတ္တားကောက်မြဲ)

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ဒွေ ပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိပါက်,အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ တို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်, အဟိတ် ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော အဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်

ဟေတုမူမဂ္ဂနူလကဆိုရိုးအကျဉ်း၊

(၁) မြေဟာမူနွေဒ္ဒိမြေဟာ၊ ။ပစ္စနိယာနုလောမ၊ ။နဟေတုပစ္စယာမဂ္ဂေကာံ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် - မည္ဒိ၊

(၃) အဟိတ်ပါက္ကိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။အဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်၊ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဟေတုပစ္စယာနမဂ္ဂေကာံ၊

(၄) မြေဟာမူနွေဒ္ဒိ မြေဟာကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။သဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။ဟေတုပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောအဟိတ်ဝိတ္တဇဥပါဒါ, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ဟေတုမူလာနုမူလက တတိယအချက်ကော်သျှာအရကောက်၊

ဟေတုမူလာနုမူလက မူ–မူလ်နှစ်ပါးစုံ နု-မြစ် တတိယအချက်၌ အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟုကော်သျှာထွက်လေရာ၊

ပဝတ္တိအခါကထွားကား၊ နွေ၂၀ဝိညာဉ်တဆယ် သဗ္ဗဝိတ္တသာဓာရ ဏစေတသိက်ခုနစ်ခု၊ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော(လ)အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ကထွားကား၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော ဝိတ္တဇဥပါဒါ (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ပဉ္စဝိညာဏသဟဂတံကော်ခွဲ(လ)ခွေခဋ္ဌာဗာဟိရံ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ၊ဥတုသမုဋ္ဌာနံ၊ အသညသတ္တာနံကော်မဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပါကစိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဟေတုပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေဒွေ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သောလောဘမူ,မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဟေတုပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ။

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမောဟမူဒွေ၌မောဟ၊မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဟေတုပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေဒွေ၊

(၄) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော သဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ဝိပါကစိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဟေတုပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

ဟေတုမူဈာနမူလက၊ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌နဝ သင်္ချာထွက်လေရာ၊ဟေတုအတိုင်းကောက်လေ၊

(ဟေတုမူမဂ္ဂမူလက အရကောက်ကိုလည်း ဈာနမူလကနည်းမှီ၍ ကောက်လေ)

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကပဌမအချက်ဒွေသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက မှ-နှ-ဖြစ်ပဌမအချက်၌ အကုသလေနအကုသလံ,အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟု ဒွေသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ... ၌ပုရေဇာတမူလကအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရွတ်၊ ပဉ္စုံ၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ......ဤမျှသာထူးသည်၊

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နှစ်ခု ကောက်ပြီး၊

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကဒုတိယအချက်တိကသင်္ချာအရကောက်၊ ၂၀၃

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌(လ)အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်(လ)အဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဘုံနှင့်တကွသော အဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါပစ္စယုပ္ပန်၊

အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယော ခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ (လ)ဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။

အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယော ခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ (လ)ဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ကဋတ္တာရူပံခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ ခန္ဓာဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝတ္ထုခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဧကံမဟာဘူတံ ပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကဒုတိယ အချက်တိကသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက မူလီ-နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ တိကသင်္ချာ ထွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ (၂) အကုသလေနအကုသလံ ..... ဤနှစ်ချက်ကိုပုရေဇာတမူလကအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရှုတ်။

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ ကတ္တားကား၊ အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမဟာကြိယာရှစ်ခု, အရူပကြိယာလေးခု, မိုလ်လေးခု, စေဆတ္တိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာကြိယာရှစ်ခု, အရူပကြိယာလေးခု,မိုလ်လေးခု စေဆတ္တိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်။

(အရူပေဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စ(လ)ဒွေခန္ဓာ)

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကတတိယအချက်၌ဒွေသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ ဒွေသင်္ချာထွက်လေရာ။

အာရမ္မဏမူ ဟေတုမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) သဟိတ်ပိဋ္ဌဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဟေတုယာပဉ္စ၊

(၂) မောဟမူဒွေ၌မောဟ, အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနဟေတုယာဒွေ၊

(၃) အဟိတ်ပိဋ္ဌဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနဟေတုယာဧကံ၊

(၄) မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဟေတုယာတိဏိ၊

---

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ..... ၌ ပုရေဇာတမူလကအတိုင်း-ကောက်မြဲ၊

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ ၌ ကဏ္ဍားကား၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဆန္ဒဝီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေကသိက် ဧကာဒသ အဟိတ်အဟိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော(လ)အဟိတ်အဟိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍားကား၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ် ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရဥပါဒါ(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

(အရူပေအဟေတုကကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာ ဗာဟိရံ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံ, ဧကံမဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ)

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကစတုတ္ထအချက်နဝသင်္ချာ အရကောက်၊

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ နဝသင်္ချာတွက်လေရာ၊

ကုသလပဒသုံးချက်, အကုသလပဒသုံးချက်—ဤခြောက်ချက်ကိုဝိပ္ပယုတ္တအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရွတ်လေ၊ (မောဟမူဒွေဒ္ဓမောဟကို နှုတ်သည်သာထူး၏။)

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးချက်ကြဉ်သော သဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော(လ)အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ပဉ္စဝေါကာရသဟိတ်ပဋိသန္ဓေတေရသစေဗ္ဗတိံသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကို စွဲ၍ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေတေရသ, စေဗ္ဗတိံသ အစိတ် အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်၊

ရုပ်သက်သက်၌— ဟေတုအတိုင်းကောက်၊ ဝိဘင်းကိုဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်းအတိုင်းရွတ်၊

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်းကောက်လေ၊

ဟေတုမူအတ္ထိမူလက အဝိဂတမူလကသည် သဟဇာတမူလကနှင့်တူ၏၊ ဟေတုမူနတ္ထိမူလက ဝိဂတမူလကသည် အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏၊

ဟေတုမူသကသင်္ချာဝါရပြီး၏။

(မှတ်ချက်၊ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည် ဒုမူလက၏အခြားမဲ့၌ တိမူလကစသည်တို့ကိုဟောတော်မူသင့်သော်လည်း၊ သောတုဇနတို့ဆောင်လွယ်ဟောလွယ်စေဖို့သောငှါ၊ ဒုမူလကသက်သက်ကိုမိန့်ဆိုတော်မူရာ၊ ထိုဒုမူလကတို့၏ အရကောက်အကျဉ်းကိုလေးချက်ခွဲ၍ညွှန်ပြပေအံ့၊ ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက စသည်တို့ကိုနည်းမှီ၍ အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ကာ ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်။)

အာရမ္မဏမူအဓိပတိမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာပဉ္စ၊

(၂) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်။မရသောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာမဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာလောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနာဓိပတိယာတီဏိ။

(၃) နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ နာရမ္မဏပစ္စယာနာဓိပတိယာပဉ္စ။

(၄) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာတီဏိ။

အာရမ္မဏမူအနန္တရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ - မယှိ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှိ။

(၃) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနာနန္တရေပဉ္စ။

(၄) အလုံးစုံသောစိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ် စေဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာတီဏိ။

(အာရမ္မဏမူသမနန္တရမူလက, ဥပနိဿယမူလက,သမ္ပယုတ္တမူလက,နတ္ထိမူလက, ဝိဂတမူလကတို့ကိုလည်း ၎င်းအတိုင်းအရကောက်လေ။)

အာရမ္မဏမူသဟဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာသဟဇာတေပဉ္စ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှဉ်။

(၃) ပစ္စနိက် မယှဉ်၊

(၄) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ အာရမ္မဏပစ္စယာ သဟဇာတေတိကာ၊

(အာရမ္မဏမူနိဿယမူလက, အတ္ထိမူလက အဝိဂတမူလကတို့ကိုလည်း ၎င်းအတိုင်းအရကောက်လေ။)

အာရမ္မဏမူ အညမညမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နာရမ္မဏပစ္စယာ အညမညေကော၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှဉ်။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာရမ္မဏပစ္စယာနာညမညပစ္စ၊

(၄) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ အာရမ္မဏပစ္စယာ အညမညေတိကာ၊

အာရမ္မဏမူ ပုရေဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ မယှဉ်၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု, အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အာရမ္မဏပစ္စယာနပုရေဇာတေတိကာ၊

(၃) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနုပုရေဇာတေပဉ္စ။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာပုရေဇာတေ တိကံ။

အာရမ္မဏမှုကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာကမ္မေ ပဉ္စ။

(၂) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြီးသာစေတနာ။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနကမ္မေ တိကံ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနကမ္မေ ဧကံ။

(၄) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြီးယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာ နကမ္မေ တိကံ။

အာရမ္မဏမှုဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ဝိပါက်ပြအပ်သော စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ။

(၂) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြီးယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနဝိပါကေ တိကံ။

(၃) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြီးယာပြအပ်သောစိတ္တဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနကမ္မေ ပဉ္စ။

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ဆတ္တံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ။

အာရမ္မဏမူ အာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပိဋ္ဌိဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ အာဟာရေ ပဉ္စ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မယှိ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ အာဟာရေ ကော်။

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။ အာရမ္မဏပစ္စယာ အာဟာရေ တိကာ။

အာရမ္မဏမူ ဣန္ဒြိယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပိဋ္ဌိဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ ဣန္ဒြိယေ ပဉ္စ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မယှိ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ နဣန္ဒြိယေ ကော်။

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။ အာရမ္မဏပစ္စယာ ဣန္ဒြိယေ တိကာ။

အာရမ္မဏမူ ဈာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပိဋ္ဌိဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ ဈာနေ ပဉ္စ။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ် နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာ နဈာနေ ကော်။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ နဈာနေ ကော်။

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာ ဈာနေ တိကာ။

အာရမ္မဏမူ မဂ္ဂမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနမဂ္ဂေပဉ္စ။

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။ အနုလောမပစ္စနီက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ။

(၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ။

(၄) သဟိတ်စိတ်ကြောသတ္တတိ စေတ္တေ၂ညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာမဂ္ဂေတီဏိ။

အာရမ္မဏမူ ဝိပ္ပယုတ္တမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေပဉ္စ။

(၂) အရူပဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ လောဘမူမောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု,နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနီက်။ ။ အာရမ္မဏပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေဧကံ။

(၄) (အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော)ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ။

(မှတ်ချက်။ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆိုရိုး၌အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော .. ဟူသောစကား ပါလာသည့်အတိုင်း ဖော်ပြသားရာ။ "ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး" ..... ဟုဆိုလျှင် ပြီးကောင်းသောကြောင့် (အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော)ဟူသောဝိသေသနပါသင့်အံ့မထင်ပေ။အကြောင်းကား-အရူပဝိပါက်လေးခုသည် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။)

အဓိပတိမူဟေတုမူလက, အာရမ္မဏမူလကကို ထွန်းပြီး၊ အဓိပတိမူ အနန္တရမူလကလည်း အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။

အဓိပတိမူသဟဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဟိတ်ကြီးသာ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြီးသာ လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နာဓိပတိ ပစ္စယာသဟဇာတေနဝ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မရှိ၊

(၃) ပစ္စနိက်- မရှိ။

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ဖြစ်သော သာဓိပတိအဖော်ငါးဆဲ့နှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာသဟဇာတေနဝ၊

အဓိပတိမူ အညမညမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်။ မရသောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ,အဟိတ်ကြီးယာ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြီးယာ,လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်, ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာအညမညေတိက၊

(၂) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အဓိပတိပစ္စယာနသဟဇာတေပဋ္ဌ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အင်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်, ဟဒယဝတ္ထုမှတပါးပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောနိရာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ,အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ။ ၊ ပစ္စနိက်၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာနသဟဇာတေပဉ္စ၊

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သောသာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ၊ အနုလုံ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာအညမညေတီဏိ၊

အဓိပတိမူပုရေဇာတမူလက အရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ- အကုသိုလ်နှစ်ဒါသ, အဟိတ်ကြိယာမဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ။

(၂) အရူပဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သောလောဘမူမဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခု,နာမက္ခန္ဓာလေးပါးသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာနပုရေဇာတေသတ္တ၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု,အရူပဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊နိရာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာနသဟဇာတေ သတ္တ၊

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ။ ၊အနုလုံ ၊အဓိပတိပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ၊

အဓိပတိမူအာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ လောဘမူ,ဒေါသမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယဒွိဇော, ကြွင်းရသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာမဂ်လေးရဉ်ဿဟိသော အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသောအခါ, အကုသိုလ်ဥ္ခဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယဒွိဇော၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာအာသေဝနေတီဏိ။

(၂) အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူ,ဒေါသမူ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါးသာဓိပတိဝိဃ္ဃဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊အဓိပတိပစ္စယာနာသေဝနေနဝ။

(၃) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူ,ဒေါသမူ, မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာပဌမဇောဖိုလ်လေးရဉ်ဿဟိသောအဓိပတိတရားကိုယ်မရသောအခါ အကုသိုလ်ဥ္ခဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော, အာဝဇ္ဇန်းဒွေ လောကီဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာနာသေဝနေနဝ၊

(၄) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူ, ဒေါသမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယဒွိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာမဂ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာ၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာအာသေဝနေတီဏိ၊

အဓိပတိမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသောအခါ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြဉ်သာဝေတနာကြဉ်သောအကုသိုလ်ဥ္ခဒသ,အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ လောကီဝိပါက်ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ။ ၊နာဓိပတိပစ္စယာကမ္မေနဝ၊

(၂) သာဓိပတိကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာ၊ ။အနုလော မပစ္စနီက်၊ ။အဓိပတိပစ္စယာနကမ္မေ တီဏိ၊

(၃) နာဓိပတိကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ ဇာတိရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက်၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာနကမ္မေတီဏိ၊

(၄) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာကြဉ်သော သာဓိပတိဇောဝါးဆဲ့နှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာကမ္မေ နဝ၊

အဓိပတိမူဝိပါကမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ဖိုလ်လေးခုဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်။ လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးလောကီဝိပါက်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာ ဝိပါကေ ဧကံ၊

(၂) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သောသာဓိပတိကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ။ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနီက်၊ ။အဓိပတိပစ္စယာနဝိပါကေ နဝ၊

(၃) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာမဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သောနိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ဇာတိရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက်၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာနဝိပါကေ နဝ။

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ၊

အဓိပတိမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသော အခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဟိတ်ကြိယာ မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ,

လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှာမကျွန်သာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာ အာဟာရေ နဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်= မယှိ၊

(၃) ဗဟိဒ္ဓရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ။ပစ္စနိက်၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာနာဟာရေကော၊

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနှာမကျွန်သာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာအာဟာရေနဝ၊

အဓိပတိမူ ဈာနမူလက အရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသော အခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဟိတ်ကြိယာမဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှာ မကျွန်သာလေးပါး နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာ နုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာဈာနေ နဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှိ၊

(၃) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နှာမကျွန်သာ၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာဓိပတိပစ္စယာနဈာနေကော၊

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနှာ မကျွန်သာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာဈာနေနဝ၊

အဓိပတိမူ မဂ္ဂမူလက အရေကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသော အခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာသဟိတ်လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှာမကျွန်သာလေးပါး နိရာဓိပတိသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှိ၊

(၃) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှာမကျွန်သာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,

အဟိတ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာနမဂ္ဂေကံ။

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြည့်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနှာ မဟဂ္ဂန္တာ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

(အဓိပတိမူသမ္ပယုတ္တမူလကသည်အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။)

အဓိပတိမူ ဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပဋ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာအရူပဝိပါက်လေးခုကြည့်သော လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊နိရောဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

(၂) အရူပဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြည့်သောလောဘမူ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ, ကြွင်းသောအရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ။

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ လောဘမူ, ဒေါသမူ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာဓိပတိပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ၊

(၄) ပဋ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြည့်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနှာမဟဂ္ဂန္တာ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

(အဓိပတိမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအဇ္ဈတ္တမူလကသည်သဟဇာတမူလကနှင့်တူ၏။ အဓိပတိမူနတ္ထိမူလကဝိဂတမူလကသည်အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။သဟဇာတမူဟေတုမူလက,စသည်တို့ကိုနောက်ကအတိုင်းဆိုလေ။)

သဟဇာတမူအညမညမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

ပစ္စနီယနုလောမ– မယှဉ်၊

(၂) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်။ ဟာဒယဝတ္ထုမှတပါးသောပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ် ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ၊ ၊ အနုလောမပစ္စနီက်၊ ၊သဟဇာတပစ္စယာနအညမညေ ပဉ္စ၊

(၃) ပစ္စနီက်- မယှဉ်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော ဟာဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ် အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊ သဟဇာတပစ္စယာ အညမညေတိက်။

သဟဇာတမူနိဿယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှဉ်။

(၂) အနုလောမပစ္စနီက်- မယှဉ်၊

(၃) ပစ္စနီက်- မယှဉ်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊သဟဇာတပစ္စယာနိဿယေနဝ၊

(ဥပနိဿယမူလကသည်အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏.)

သဟဇာတမူပုရေဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှဉ်။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခု ဖိုလ်လေးခု, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,

အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနပုရေဇာတေသတ္တ။

(၃) ပစ္စနိက် မယှိ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးချက်ကြွဲ့သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာပုရေဇာတေတိကါ၊

သဟဇာတမူအာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီသာနုလောမ= မယှိ။

(၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဉ္စမဇော။ အာဝဇ္ဇန်းနွေ့,ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနာသေဝနေ နဝ။

(၃) ပစ္စနိက် မယှိ။

(၄) ပဉ္စမဇော,ဖိုလ်ဇောကြွဲ့သော နောက်နောက်သောဇောဇော ပညာသ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာအာသေဝနေတိကါ။

သဟဇာတမူကမ္မမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှိ၊

(၂) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ဗာဟိရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။သဟဇာတပစ္စယာနကမ္မေတိကါ။

(၃) ပစ္စနိက်- မယှိ။

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါက်ဖြစ်အင်သောစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာကမ္မေတိကါ၊

သဟဇာတမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှိ၊

(၂) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။သဟဇာတပစ္စယာ နအာဟာရေ ဧကံ။

(၃) ပစ္စနိက်- မရှိ။

(၄) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါကဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။သဟဇာတပစ္စယာ အာဟာရေ နဝ။

သဟဇာတမူ ဣန္ဒြိယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မရှိ။

(၂) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။သဟဇာတပစ္စယာ နဣန္ဒြိယေ ဧကံ။

(၃) ပစ္စနိက်- မရှိ။

(၄) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါကဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။သဟဇာတပစ္စယာ ဣန္ဒြိယေ နဝ။

သဟဇာတမူ ဈာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မရှိ။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။သဟဇာတပစ္စယာ နဈာနေ ဧကံ။

(၃) ပစ္စနိက်- မရှိ။

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါကဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။သဟဇာတပစ္စယာ ဈာနေ နဝ။

သဟဇာတမူ မဂ္ဂမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ— မရှိ။

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ။

(၃) ပစ္စနိက် - မရှိ။

(၄) သဟိတ်စိတ် ဧကသတ္တတိ စေဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာမဂ္ဂေ နဝ။

(သဟဇာတမူလသမ္ပယုတ္တမူလကသည် အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။)

သဟဇာတမူလဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ – မရှိ။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါလောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ၊အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတိဏိ၊

(၃) ပစ္စနိက်- မရှိ

(သဟဇာတမူအတ္ထိမူလက အဝိဂတမူလကသည်နိဿယမူလကနှင့်တူ၏။နတ္ထိဝိဂတမူလကသည်အနန္တရမူလကနှင့်တူ၏။ထူးသောအရကောက်တို့ကိုသာညွှန်းပြပေအံ့။)

အညမညမူပုရေဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မရှိ။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု,အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှ

ထောက်အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်,(လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အညမညပစ္စယာ နပုရေဇာတေတီဏိ၊

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊မဟာဘုတ်မှ တပါး စိတ္တဇဥပါဒါ (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နအညမညပစ္စယာနပုရေဇာတေပဉ္စ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြည့်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အညမညပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ၊

အညမညမူ အာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ-မယှဉ်။

(၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဉ္စမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းနွေး, ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်း ချင်းမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာ ဘုတ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အညမညပစ္စယာနာသေဝနေတီဏိ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, မဟာဘုတ်မှတပါးစိတ္တဇဥပါဒါ(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နအညမညပစ္စယာနာသေဝနေပဉ္စ၊

(၄) ပဉ္စမဇောမှလွဲကြည့်သော နောက်နောက်သောဇော ဧက ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ။ အညမညပစ္စယာအာသေ ဝနေတီဏိ၊

အညမညမူ ကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ၊ ၊ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နအညမညပစ္စယာကမ္မေ ပဉ္စ၊

(၂) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်
သောဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ် ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ ။
အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အညမညပစ္စယာနကမ္မေတိဏိ၊
(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥ
ပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နအညမညပစ္စယာနကမ္မေဧကံ၊
(၄) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော
ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒ
ယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေ
ကမ္မဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာ
ဘုတ်။ ။အနုလုံ။ ။အညမညပစ္စယာကမ္မေနဝ၊

(မှတ်ချက်၊ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဤစတုတ္ထအချက် ဆိုရိုးမပါပေ။)

အညမညမူ ဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟာ
ဒယဝတ္ထု၊ မှတပါးပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဝိ
ပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ ။ပစ္စနီယာနုလော
မ၊ ။နအညမညပစ္စယာဝိပါကေဧကံ၊
(၂) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အချင်းချင်းမှ
ထောက်အပ်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာ
ဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်,
အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလော
မပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနဝိပါကေတိဏိ၊
(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာပြု
အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှတပါး ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာပြု
အပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ,
အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။န
အညမညပစ္စယာနဝိပါကေပဉ္စ၊
(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နာမက္ခန္ဓာမှ
ထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောဝိပါက်

ပြုအပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ အညမညပစ္စယာဝိပါကေကော်၊

အညမညမူအာဟာရမူလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ အာဟာရဇဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နှ အညမညပစ္စယာအာဟာရေပေ၊

(၂) အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။ အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနာဟာရေကော်၊

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဗာဟိရဥပါဒါ၊ ဥတုဇဥပါဒါ၊ အသညသတ် ကမ္မဇဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။ နာအညမညပစ္စယာနာဟာရေကော်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အညမညပစ္စယာအာဟာရေတိကော်၊

အညမညမူဈာနမူလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။ နအညမညပစ္စယာ ဈာနေပဉ္စ၊

(၂) အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနဈာနေကော်၊

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊အညမညပစ္စယာ နဣန္ဒြိယေ ဧကံ၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊အညမညပစ္စယာ နဣန္ဒြိယေ တီဏိ၊

အညမညမူ ဈာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ် ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နအညမညပစ္စယာ ဈာနေ ပဉ္စ။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ။ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အညမညပစ္စယာ ဈာနေ ဧကံ။

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်။ ၊နအညမညပစ္စယာ နဈာနေ ဧကံ၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်။ အနုလုံ။ ၊အညမညပစ္စယာ ဈာနေ တီဏိ၊

အညမညမူ မဂ္ဂမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထု မှတပါးသဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော သ

ဟိတ်ဝိပ္ပယုတ်စဥပါဒါ, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနု
လောမ၊ ။အညမညပစ္စယာ နမဂ္ဂေ ပဉ္စ။

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ
နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်
သောအဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် (လ)
ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အညမညပစ္စယာ
နမဂ္ဂေ ဒွေ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထု
မှတပါးအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော အ
ဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာ
ဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇ
ဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နအညမညပစ္စယာ နမဂ္ဂေ ဧကံ။

(၄) အလုံးစုံသောသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သ
ဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊
အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်, သဟိတ်ပဋိ
သန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အညမညပစ္စယာ မဂ္ဂေ တီဏိ။

ဟေတုမူလဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး
ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိ
သန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နအညမညပစ္စယာ ဝိပ္ပ
ယုတ္တေ ပဉ္စ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပ
ဘုံ၌ဖြစ်သောအခါလောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်
မဟာကြိယာအရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေး
ခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဗာဟိရမဟာ
ဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇ
မဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အည
မညပစ္စယာ နဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ၊

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥ

ပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နအညမညပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော်။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလုံ၊ ။အညမညပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနာ၊

ပုရေဇာတမူအာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယဇောအရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံး ခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။ပစ္စနီသာနုလောမ၊ ။ နပုရေဇာတပစ္စယာ အာသေဝနေတိက၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ် မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော၊အာဝဇ္ဇန်းနွေ အရူပဝိပါက်လေး ခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရဝိပါက် ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနု လောမပစ္စနိက်၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနာသေဝနေတိက၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မော ဟမူ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,ဖိုလ်လေး ခုပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် လဲ ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနာသေဝနေသတ္တ၊

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ် မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယဒိဇော၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ် ကြိယာမဂ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စ ယာအာသေဝနေတိက၊

ပုရေဇာတမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အ ကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာ

ဝစ္စနိ်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအ ထက်မဂ်သုံးခု ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနု လောမ၊ ၊နုပုရေစာတပစ္စယာကမ္မေသတ္တ၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာ၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ပုရေစာတပစ္စယာနုကမ္မေတိကံ၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ဇာတိရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နုပုရေစာတပစ္စ ယာနုကမ္မေတိကံ၊

(၄) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ,အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး ၊အနုလုံ၊ ၊ပုရေစာ တပစ္စယာကမ္မေတိကံ၊

ပုရေစာတမှုဝိပါကမှုလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု, အရူပဘုံ၌ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ ဝိပါက်ပြအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီ ယာနုလောမ၊ ၊နုပုရေစာတပစ္စယာဝိပါကေဧကံ၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ပုရေစာတပစ္စယာနုဝိ ပါကေတိကံ၊

(၃) အရူပဘုံ၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ကြိယာပြအပ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဇာတိရုပ်, (လ)ပ ဝတ္တိကမ္မဇရုပ်,ပစ္စနိက်၊ ၊နုပုရေစာတပစ္စယာနု ဝိပါကေသတ္တ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဝတ္တိဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာလေး ပါး၊ ၊အနုလုံပုရေစာတပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ၊

ပုရေစာတမှုအာဟာရမှုလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,

မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ် အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နပုရေဇာတပစ္စယာအာဟာရေသတ္တ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်–မရှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနာဟာရေဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာအာဟာရေတိဏိ။

ပုရေဇာတမူလျာနုလောမအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးခု,ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာဈာနေသတ္တ၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနဈာနေဧကံ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနဈာနေဧကံ။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာဈာနေဧကံ၊

ပုရေဇာတမူမဂ္ဂါနုလောမအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ဝိတ္တဇ

ရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နပုရေဇာတ ပစ္စယာမဂ္ဂေသတ္တ၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနီက၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောသဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာမဂ္ဂေတီဏိ၊

ပုရေဇာတမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး,စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေပဉ္စ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနီက-မယှိ၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,ဒေါသမူ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ ၊ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ၊

အာသေဝနမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော အာဝဇ္ဇန်းဒွေး ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စယာကမ္မေနဝ။

(၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိအောဝ, မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ မဂ်လေးချဉ်ယှဉ် သောစေတနာ၊ ၊အနန္တရ၊ပစ္စနိက်၊ ၊အာသေဝနပစ္စယာနကမ္မ တိကဲ၊

(၃) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော အာဝဇ္ဇနဲ့နွဲယှဉ်သောစေတနာ၊ ဇာတိရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာသေဝနပစ္စယာနကမ္မေတိကဲ၊

(၄) စေတနာကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာ ကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယာဒိအောဝ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ်ကြိ ယာမဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ။ ၊အနုလုံ၊ ၊အာသေဝနပစ္စယာကမ္မေတိကဲ။

အာသေဝနမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော၊အာဝဇ္ဇနဲ့နွဲ, ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်။ ၊ပစ္စနီယာနု လောမ၊ ၊နာသေဝနပစ္စယာကမ္မေနဝ၊

(၂) အနန္တရ၊ပစ္စနိက် -မယှဉ်၊

(၃) ဇာတိရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇ ရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်။ ၊နာသေဝနပစ္စယာနာဟာရေကော်၊

(၄) ပဌမဇောမှသွဲ့အောကြဉ်သော နောက်နောက်သော ဇော ဇက ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ၊အနုလုံ၊ ၊အာသေဝနပစ္စယာအာဟာ ရေတိကဲ၊

အာသေဝနမူဈာန်မြိယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော အာဝဇ္ဇနဲ့နွဲ၊ဝိပါက်ဆတ္တိံသပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေး ပါး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ် ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နာသေဝနပစ္စ ယာဣန္ဒြိယေနဝ,

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မယ္ဟိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နာသေဝနပစ္စယာနုဏ္ဏန္ဒြိယေ ကော်။

(၄) ပဋ္ဌမဇောမိုသ်ဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သောဇောကော ပညာသ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာ ဏ္ဏန္ဒြိ ယောတိကာ၊

အာသေဝနမူလာနုမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာသာ ပဋ္ဌမဇော အာဝဇ္ဇန်းဒွေး၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောဝိပါက်ဆတ္တိ သပါတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စယာဗျာနေနာ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်— မယ္ဟိ။

(၃) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ။ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။နာသေဝနပစ္စယာနဗျာနေကော်။

(၄) ပဋ္ဌမဇောမိုလ်ဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သော ဇောကော ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာဗျာနေ တိကာ၊

အာသေဝနမူလမဂ္ဂနုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဋ္ဌမဇော၊ သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စယာ မဂ္ဂေနာ။

(၂) ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယာဒိဇော၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အာသေဝနပစ္စယာနမဂ္ဂေ ကော်၊

(၃) ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဉ္စမဇော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သောအဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ပိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ရုပ်,(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာသေဝနပစ္စယာနမဂ္ဂေကော်၊

(၄) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိ ဇော၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာမဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အာသေဝနပစ္စယာမဂ္ဂေတိဘိ၊

အာသေဝနမူဒိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိ တုပ္ပါဒ်,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာပဉ္စမဇော၊အာဝဇ္ဇန်းနွေ၊ အရူပ ဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ဝိပါက်ဗျာကတ်သ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ပိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိသာနုလောမ၊ ၊နာ သေဝနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနပ၊

(၂) အရူပတုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဇော၊အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအထက်မဂ် သုံးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ အာသေဝနပစ္စယာနဝိပ္ပ ယုတ္တေဘိကာ၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပ တုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဉ္စမဇော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ဗာဟိရရုပ်အာဟာရ ဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊ နာသေဝနပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတိကာ၊

(၄) ပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိ တုပ္ပါဒ်,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မ ဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ မဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အာသေ ဝနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတိကာ၊

ကမ္မမူဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ မယှဉ်၊

(၂) စေတနာကြွဉ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်, ကြီးယာနာမပျူနွား၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြီးယာပြုအပ်သောဝိပ္ပါကချုပ်၊ အသညသတ်ကမ္ဘစချုပ်, ပဝတ္တိကမ္ဘစချုပ်၊ ။ အနုလောမပဋ္ဌနိက်၊ ။ ကမ္မပစ္စယာနဝိပါကော နာဝ၊

(၃) ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြီးယာစေတနာ၊ ဗာဟိရချုပ်, အာဟာရချုပ်,ဥတုချုပ်။ ။ပဋ္ဌနိက်၊ ။နကမ္မပစ္စယာနဝိပါကောတိဏ်၊

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောဝိပ္ပါကချုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မစချုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။ကမ္မပစ္စယာဝိပါကော၊

ကမ္မမူအာဟာရမှုလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြီးယာစေတနာ,အာဟာရချုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နကမ္မပစ္စယာအာဟာရေတိဏ်။

(၂) အသညသတ်ကမ္ဘစချုပ်, ပဝတ္တိကမ္ဘစချုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ကမ္မပစ္စယာနာဟာရေကော၊

(၃) ဗာဟိရချုပ်,ဥတုချုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နကမ္မပစ္စယာနာဟာရေကော၊

(၄) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြီးယာစေတနာကြွဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။ဝိပ္ပါကချုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မစချုပ်၊ ။ အနုလုံ။ ။ကမ္မပစ္စယာအာဟာရေနဝ၊

ကမ္မမူဣန္ဒြိယမှုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြီးယာစေတနာ၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ ။ ။နကမ္မပစ္စယာဣန္ဒြိယေတိဏ်၊

(၂) အသညသတ်ကမ္ဘစချုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္ဘစချုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ကမ္မပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကော၊

(၃) ဗာဟိရချုပ်,အာဟာရချုပ်,ဥတုချုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နကမ္မပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကော၊

(၄) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြီးယာစေတနာကြွဉ်သော အလုံးစုံသော

ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ ကမ္မပစ္စယာဉ္ဆန္ဒြယေတိကော၊

ကမ္မနူဗျာနနူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နကမ္မပစ္စယာဗျာနေတိကော၊

(၂) နွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ကမ္မပစ္စယာနဇာနေကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်။ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနဗျာနေကော၊

(၄) နွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာဗျာနေနဝ။

ကမ္မနူမဂ္ဂနူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်, အကုသိုလ် သဟိတ်ကြိယာစေတနာ၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နကမ္မပစ္စယာမဂ္ဂေတိကော၊

(၂) ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ ကမ္မပစ္စယာနမဂ္ဂေကော၊

(၃) အဟိတ်ကြိယာစေတနာ။ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနမဂ္ဂေကော၊

(၄) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

ကမ္မမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာ၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နကမ္မပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေဟိကံ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာကြဉ်သော လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာ၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ကမ္မပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတိကံ။

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်။ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော်၊

(၄) ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ, အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

ဝိပါကမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အလုံးစုံသောကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နဝိပါကပစ္စယာအာဟာရေနဝ၊

(၂) ပစ္စနီယာနုလောမ - မယှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဝိပါကပစ္စယာနအာဟာရေကော်။

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဝိပါကပစ္စယာအာဟာရေကော်၊

ဝိပါကမူဣန္ဒြိယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိ

ယာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဝိပါကပစ္စယာဣန္ဒြိယေနဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်-- မရှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဝိပါကပစ္စယာနဣန္ဒြိယေဧကံ၊

(၄) အလုံးစုံသော ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဝိပါကပစ္စယာဣန္ဒြိယေဧကံ၊

ဝိပါကမူဈာနဒုကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ။ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။ နဝိပါကပစ္စယာဈာနေနဝ၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ ဝိပါကပစ္စသာနဈာနေဧကံ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နဝိပါကပစ္စယာနဈာနေဧကံ၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။ဝိပါကပစ္စယာဈာနေဧကံ၊

ဝိပါကမူမဂ္ဂဒုကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုကုသိုလ်, အကုသိုလ် သဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဝိပါကပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

(၂) အဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပါက်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။ဝိပါကပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ။

(၃) အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ။ အဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ဗာဟိရရုပ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဝိပါကပစ္စယာ နမဂ္ဂေကော်၊

(၄) သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။ဝိပါကပစ္စယာ မဂ္ဂေကော်။

ဝိပါကမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိယာနုလောမ။ ။နဝိပါကပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဖိုလ်လေးခု၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။ဝိပါကပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော်၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခုနာမက္ခန္ဓာ။ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။နဝိပါကပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော်၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဝိပါကပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေကော်၊

အာဟာရမူဣန္ဒြိယလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိယာနုလောမ။ ။နအာဟာရပစ္စယာဣန္ဒြိယေကော်၊

(၂) အာဟာရဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အာဟာရပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကော်။

(၃) ဗာဟိရရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နအာဟာရပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကော်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပ္ပာကရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။အာဟာရပစ္စယာသုဒ္ဓိယေနဝ။

အာဟာရမူလာနုလောမအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ– မယှဉ်။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊အာဟာရဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနီက်၊ ။အာဟာရပစ္စယာနုလောမေကော်။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက်၊ ။နာဟာရပစ္စယာနုလောမေကော်၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ဝိပ္ပာကရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။အာဟာရပစ္စယာလောမေနဝ၊

အာဟာရမူလမဂ္ဂမူလာအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ– မယှဉ်၊

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အဟိတ်ဝိပ္ပာကရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အာဟာရဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနီက်။ ။ အာဟာရပစ္စယာနမဂ္ဂေကော်။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက်၊ ။နာဟာရပစ္စယာနမဂ္ဂေကော်။

(၄) သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်ဝိပ္ပာကရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။အာဟာရပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

အာဟာရမူလဝိပ္ပယုတ္တမူလာအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ– မယှဉ်။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု,

ဖိုလ်လေးခုနှင့်ကျွန်ုပ်လေးပါး၊အာဟာရဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အာဟာရပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တတော်ကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နာဟာရပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တတော်ကော၊

(၄) အရူပဝိပါက်ကြဉ်သော ပဋိသန္ဓေကာရ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ဝိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အာဟာရပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တတော်ကော၊

ဈာန္ဒြိယမူရှာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ– မယှဉ်၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ဈာန္ဒြိယပစ္စယာနရှာနေကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဈာန္ဒြိယပစ္စယာနရှာနေကော၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ဝိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဈာန္ဒြိယပစ္စယာရှာနနဝ၊

ဈာန္ဒြိယမူမဂ္ဂမူလက အရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ–မယှဉ်၊

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ဈာန္ဒြိယပစ္စယာနမဂ္ဂေကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊ဈာန္ဒြိယပစ္စယာမဂ္ဂေကော၊ ·

(၄) သဟိတ်စိတ်ကြေသတ္တတိ, စေနေ့ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဣန္ဒြိယပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

ဣန္ဒြိယနှုဝိပ္ပယုတ္တနှုလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ မယို၊

(၂) အရူပဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ။ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ဣန္ဒြိယပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတိကာ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဣန္ဒြိယပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဣန္ဒြိယပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

ဈာန်နှုမဂ္ဂနှုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ-မယို။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ဈာနပစ္စယာနမဂ္ဂေကော၊ .

(၃) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဈာနပစ္စယာနမဂ္ဂေကော။

(၄) သဟိတ်စိတ်ကြေသတ္တတိ,စေနေ့ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဈာနပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

ဈာနမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။ နဈာနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေကော၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ။ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဈာနပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတင်ကာ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဈာနပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတော်၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဈာနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနာ။

မဂ္ဂနဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ပဝတ္တိ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။နမဂ္ဂပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေကော၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။မဂ္ဂပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတင်ကာ၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။နမဂ္ဂပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတော်၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရ သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။မဂ္ဂပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနာ၊

တိကမူလစသည်တို့၌သင်္ချာထုတ်နည်း။

တိကမူ-စသည်တို့၌သင်္ချာထုတ်နည်းမှာ၊ များသောသင်္ချာအရေအတွက်ယှဉ်သော "ဗဟုဂဏနပစ္စည်း" သည် နည်းသောသင်္ချာအရေအတွက်ယှဉ်သော "အဗဟုဂဏနပစ္စည်း"နှင့် ယှဉ်တွဲသည်ဖြစ်သော်၊ နည်းသောသင်္ချာအရေအတွက်ယှဉ်သော " အဗဟုဂဏနပစ္စည်း " ဘက်သို့လိုက်၍ သင်္ချာထုတ်ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာ အဓိပတိယာ တီဏိ .... ဟုသင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊

ဤ၌ ဟေတုပစ္စည်း အဓိပတိပစ္စည်းကား- န၀ သင်္ချာအများဆုံးထွက်သော"ဗဟုဂဏနပစ္စည်း"ဖြစ်၍၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းမှာ တီဏိသင်္ချာအနည်းထွက်သော "အဗဟုဂဏနပစ္စည်း"ဖြစ်၍၊ထိုတွင်အာရမ္မဏပစ္စည်းဟုဆိုအပ်သော"အဗဟုဂဏနပစ္စည်း"ဘက်သို့လိုက်၍ "တီဏိ" သင်္ချာထုတ်ရသည်ဟုဆိုလိုသည်။

တိကမူလကာဒိသုပိ ဧဒမေ၀ လက္ခဏံ၊ တေနေ၀ါဟ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာ အဓိပတိယာ တီဏီတိ၊

ပဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၉-၁)

တိကမူလကာဒိသုပိ၊ တိကမူလကစသည်တို့၌လည်း။ ဧဒမေ၀ လက္ခဏံ၊ နည်းသောအရေအတွက်သင်္ချာယှဉ်သော ပစ္စည်းဘက်သို့လိုက်၍ သင်္ချာထုတ်ခြင်းစသော ဤလက္ခဏာသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏၊ တေနေ၀၊ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဟေတုပစ္စယာ အဓိပတိယာ တီဏီတိ၊ တီဏိ ဟူ၍၊ အာဟ၊ ဟောကြားတော်မူ၏၊

(တိကမူလက–စသည်တို့ကို ဒုကမူလက-ကိုနည်းမှီကာဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်။)

အနုဝဏ်ခံပြီး၏။

တိကပဋ္ဌာန်းဝိဿဇ္ဇနာဝါရပစ္စနိက်ဆိုရိုး၊

အနုလုံကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္စနိက်ကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စနိက်၌တုံသော်လည်း ဝိဘင်္ဂဝါရ,သင်္ဂဟဝါရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း နဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ- အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် နဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုနဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်အကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒသည် အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာတည်း၊ ဝိဝိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ ဟောဟန်ကား—

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာ ......

ဟူသည်တည်း။ ဝိဝိ-ကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ဝိပါကိဗ္ဗာကတံ ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယောခန္ဓာ ... (ed. note: see below)

နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၍ ဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်း ရှိသောကြောင့် “နှစ်ဆယ့်လေးပါး အပြားယှဉ်၏”ဟုမိန့်ဆိုသင့်ပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့်“နဟေတုပစ္စည်း” ၏ ဝိဘင်္ဂဝါရအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏။ ဟုမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်း နှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ လေးပစ္စည်းတို့မှာ ပစ္စနိက်မထုတ်ရသောကြောင့်၊ ၎င်း လေးပစ္စည်းတို့ကိုကြဉ်၍ “နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ကုသလပဒမရခြင်း။

(မေး) နဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အဘယ့်ကြောင့်ကုသလပဒ-ကို မရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလပဒ-သည်ဟေတုပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍မဖြစ်သောကြောင့် (ဝါ)ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်-ဇကန်ဖြစ်သောကြောင့် နဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ကုသလပဒကိုမရအပ်ပါ၊

ပစ္စနီယံပန ယသ္မာ ကုသလပဒေ န လဗ္ဘတိ။ ကုသလဓမ္မာ ဟေတုပစ္စယေ န ဝိနာ အနုပ္ပတ္တိတော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၇)

ပနဲ၊ အဘိုတပါးကိုဆိုဦးအံ့။ ကုသလပဒေ၊ ကုသလပဒ၌၊ ပစ္စနီယံ၊ ပစ္စနီက်ကို၊ နလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်။ ယသ္မာ၊ အကြောင့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ကုသလဓမ္မာ၊ ကုသိုလ်တရားတို့၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်၊ ဝိနာ၊ ကင်း၍၊ အနုပ္ပတ္တိတော၊ မဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊

နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားများ။

(မေး) နဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားများကိုစုံလင်စွာထုတ်ပြပါ၊

(ဖြေ) မောဟမူစိတ်၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ပိတ္တဇရုပ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိရရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားများ ဖြစ်ပါသည်၊ (ဝါ) ဟေတုပစ္စနိက်တရားများဖြစ်ပါသည်။

နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားဆိုသည်မှာ ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်မှလွတ်သော ဟေတုပစ္စနိက်တရားများကိုဆိုလိုသည်။

မောဟမူစိတ်၌မောဟသည် ဟေတုပစ္စည်းတရားသာဖြစ်၍ မိမိအားကျေးဇူးပြုမည့်အခြားသမ္ပယုတ်ဟိတ်တပါး မယှဉ်သောကြောင့် ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်ကားမဟုတ်ပေ။

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတော မောဟောတိ ဣမယော ဒွိသမ္ပယုတ္တမောဟနဉ္စ ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တသမုဋ္ဌာနရူပသ္သ စ ယံ ဟေတုပစ္စယော ဟောတိ။ အညဿ ပန သမ္ပယုတ္တဟေတုနော အဘာဝေန ဟေတုပစ္စယာဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ထပေတွာ ဟေတုပစ္စယံ သေသော ဟိအတ္တနော အနုရူပပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၆၀-၂၇)

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတော မောဟောတိ၊ မောဟော-

ဟူသည်ကား၊ ဒီ ယံ၊ ဤမေဟာ နူနွှေ့ မေဟာသည်၊ သမ္ပယုတ္တခန္ဓာနဥ္စေ ဝ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့အားလည်း စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပါနဥ္စ၊ စိတ္တဇရုပ်အားလည်း၊ သယံ၊ မိမိသည်၊ ဟေတုပစ္စယော၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ ပန၊ ထိုသို့ကျေးဇူးပြုသော်လည်း၊ အညဿ တပါးသော၊ သမ္ပယုတ္တဟေတုနော၊ သမ္ပယုတ်ဟိတ်၏၊ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်၊ ဟိယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ နဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်နိုင်ပေ၊ ဃာဘိတသ္မာ၊ ကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယံ၊ ဟေတုပစ္စည်းကို၊ ထပေတွာ၊ ထား၍၊ သေသေဟိ၊ ဟေတုပစ္စည်းမှ ကြွင်းကုန်သော၊ အတ္တနော၊ မိမိအား၊ အနုရူပပစ္စယေဟိ၊ လျော်ကပ်သောပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

နဟေတုပစ္စယပ္ပနိယတရားနှစ်ပုံ။

နဟေတုပစ္စည်းတရားများကို ဝေဘန်သောအခါ (၁) အကုသိုလ်တပုံ (၂) အဗျာကတတပုံအားဖြင့်နှစ်ပုံဖြစ်လေသည်။ ထိုတရားနှစ်ပုံကို ကြည့်၍ အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒနှစ်ပါးဟု မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နဟေတုပစ္စယာဒွေ-ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူလေသည်၊

(နောက်ကပြဆိုခဲ့ပြီးသည်ကိုနည်းမှီ၍ ဝိဝိ,အနုဝါဒပါဠိထုတ်ကာ ဆိုနိုးဖြပုံကို သိတော်မူကြပါကုန်၊ ဤမှစ၍ နအာရမ္မဏ-အစရှိသော ပစ္စည်းတရားများကိုသာထုတ်ပြပေအံ့၊)

နအာရမ္မဏပစ္စယပ္ပနိယတရားများ။

စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်– ဤတရားတို့သည် နအာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ၊နအာရမ္မဏေပဋ္ဌ၊

နအဓိပတိပစ္စယပ္ပနိယတရားများ။

အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိ စိတ္တဇ

ရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နာဓိပတိ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နာဓိပတိယာနဝ၊

(နာနန္တရပစ္စယုပ္ပန်,နသမနန္တရပစ္စယုပ္ပန်သည်နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

နအညမညပစ္စယုပ္ပန်ဘေဒများ။

နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်နအညမည ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နအညမညေပဥ္စ၊

(နဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်သည် နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

နပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန်။

အရူပဝိပါက်လေးခု,အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်– ဤတရားတို့သည်နပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နပုရေဇာတေသတ္တ၊

နပစ္ဆာဇာတပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နပစ္ဆာဇာတေနဝ၊

နာသေဝနပစ္စယုပ္ပန်။

အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမ ဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းနှစ်ပါး ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်- ဤတရားတို့သည် နာသေဝနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နာသေဝနေနဝ၊

နကမ္မပစ္စယုပ္ပန်၊

ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ။နကမ္မေဘိဂါ။

(နဝိပါကပစ္စယုပ္ပန်၊)

ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ဤတရားတို့သည် နဝိပါကပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏၊ ။နဝိပါကေနဝ၊

(နာဟာရပစ္စယုပ္ပန်။)

ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်(လ)မည်ကုန်၏၊ ။နာဟာရေကော၊

(နဣန္ဒြိယပစ္စယုပ္ပန်၊)

ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ(လ)ဣန္ဒြိယေကော၊

(နဈာနပစ္စယုပ္ပန်။)

ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်,တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်(လ)ဈာနေကော။

(နမဂ္ဂပစ္စယုပ္ပန်။)

အဟိတ်ပဝတ္တိ၂ဝိုင်သန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်(လ)နမဂ္ဂေကော၊

(နသမ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်သည်နာရူပ္မဏ္ဍပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏)

(နဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်၊)

အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,ဒေါသမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ၁,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေး

ရနာမက္ခန္ဓာ။ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇ ရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်(လ)နဝိပ္ပယုတ္တေတိထိ။

(နောနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်နောဝိဂတပစ္စယုပ္ပန်သည် နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

နဟေတုမူ နာရမ္မဏမူလကပစ္စည်းတွင်း။

(၁) သဟိတ်ဝိပ္ပကဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ဤတရားတို့သည် နာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် နဟေတုပစ္စည်းတွင်း၍ ဝင်ကုန်၏။ ထိုကြောင့် ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနီယ၌..... ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ..... ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

(၂) မောဟမူဒွေ၌မောဟ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ နာရမ္မဏပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် နာရမ္မဏပစ္စည်း တွင်း၍ဝင်ကုန်၏။ ထိုကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယာနုလောမ၌..... နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ . ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၃) မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စည်း,နာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထိုကြောင့်ထိုတရားတို့ကို အနုလုံ၌..... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တီဏိ......ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၄) အဟိတ်ဝိပ္ပကဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်-ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စည်း, နာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထိုကြောင့်ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယ၌......နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဒွေ......ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်)

မူ-န-မြစ်ပဉ္စမအချက်စသည်ခွဲခြားပုံ။

နဟေတုမူ နာရမ္မဏမူလကနှစ်ပါးအခြေခံမူလပါဠိဖြင့်မှာ၊ နဟေတုပစ္စ နာရမ္မဏေ.....ပင်ဖြစ်ပေသည်။ရင်းကို

တိကပဋ္ဌာန်းဝိ သဇ္ဇနာ၀ါရ အနုလောမပစ္စနိက်ဆိုရိုး။

ပစ္စည်းပစ္စနိက်ကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ပစ္စည်းအနုလော မပစ္စနိက်ကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်၌ တုံသော်လည်း၊ ဟေတုဒုကာဒိအစယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ဆဲ့သုံးပါးတို့တွင် ဟေတုဒုကာဒိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုဒုကာဒိ၌တုံသော်သည်း ဒုက,တိက-အစယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင် ဒုကကိုရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊ ထိုဒုက၌တုံသော်လည်း ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကအစယှိသော အားဖြင့် တဆဲ့ငါးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား— ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ပဋ္ဌ....ဟူသည်တည်း၊

ထိုဟေတုမူနာရမ္မဏဒုက၌ (၁) အဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်နာရမ္မဏ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်မူသောဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်မဟုတ်မဖြစ် သောကြောင့် ဟေတုပစ္စည်းတွန်း၍စင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရား တို့ကိုပစ္စနိက်၌..... နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေကော်..... ဟု သချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊

---

(၁) နနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မူ-န-ဖြစ် ပဌမအချက်၊
(၂) နဟေတုပစ္စယာ နနာရမ္မဏေ မူသိ-န-ဖြစ် ဒုတိယအချက်။
(၃) နနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မူ-မူသိနှစ်ပါးစုံ-န-ဖြစ် တတိယ အချက်။

(၄) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်းစတုတ္ထအ ချက် .....လေးချက်ခွဲခြားဝေဘန်ရာ၊ ဒွိပဒိသေဓာပကတဉ္စ တ္တော .....ဟူ သောပရိဘာသာနှင့်အညီ၊ ပဒိသေဓနှစ်ခုပြုပါမူ ပကတိအနက်ထွက် သောကြောင့်—

(၁) ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ (အနုလောမပစ္စနိက်)
(၂) နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (ပစ္စနီယာနုလောမ)
(၃) ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (အနုလုံ)
(၄) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ (ပစ္စနိက်)

(၂) မောဟမူလ ဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည်ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာ ဖြစ်၍ နာခမ္မာပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့်– နာမဓမ္မာ ပစ္စည်းတွင်း၍ စင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုအနုလုံ၌ ..... ဟေတု ပစ္စယာအာခမ္မာဓောတိ ။ ..... ဟု သင်္ဂြိုဟ်တင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၃) မောဟမူလ ဒွေ၌မောဟ အဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေး ပါး။ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း ,နာခမ္မာပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စ ယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနီ ယာနုလောမ၌ ..... နဟေတုပစ္စယာ အာခမ္မာဓောဓွေ ..... ဟု သင်္ဂြိုဟ်တင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၄) သဟိတ်ဗိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့ သည် ဟေတုပစ္စည်း,နာခမ္မာပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနီက၌ .... ဟေတုပစ္စယာနာခမ္မာဓောပဋ္ဌ......ဟု သင်္ဂြိုဟ်တင်၍ ဟောတော် မူအပ် ကုန်၏။

(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်)

အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်လေသည်၊ ထိုကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌ "ထို့ ကြောင့်အနုလောမပစ္စနီက၌" စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရလေသည်။

နှစ်ဆဲ့သုံးပါးဖြစ်ပုံ။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းဟုသောကြောင့် "ဟေတုဒုကာ ဒိ–အစဟုသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားဟု၏" ဟု မိန့်ဆိုသင့် သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့်"နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားဟု၏"ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို အ နုလောမပစ္စနီက၌ ဟောတော် မမူသောကြောင့် "နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြား ဟု၏"ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တဆဲ့ငါးပါးဖြစ်ပုံ။

(မေး) "ဟေတုမူအာရမ္မဏာဒုက-အစယ်ှိသောအားဖြင့် တဆဲ့ငါးပါးအပြားယှိ၏"ဟူသောအရကောက်စကား၌၊ အဘယ်ပစ္စည်းများကို မရအပ်သောကြောင့် တဆဲ့ငါးပါးဖြစ်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရမ္မဏ-အစယ်ှိသောမူလိ(၂၃)ပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ,နိဿယ,အာဟာရ,ဣန္ဒြိယ,ဈာန,မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ- ဤရှစ်ပစ္စည်းတို့ကိုမရအပ်သောကြောင့်"တဆဲ့ငါးပါး"ဖြစ်ရပါသည်။

သဟဇာတာဒယောစတ္တာရော သဗ္ဗဋ္ဌာနိကပစ္စယာအာဟာရိန္ဒြိယဈာနမဂ္ဂပစ္စယာစတ္တာရောတိဣမေအဋ္ဌပစ္စနီယတော နလဗ္ဘန္တိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၂၆-၂၇)

သဟဇာတာဒယော၊ သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ စတ္တာရော၊လေးပါးကုန်သော၊ သဗ္ဗဋ္ဌာနိကပစ္စယာ၊သဗ္ဗဋ္ဌာနိကပစ္စည်းတို့ရင်း စတ္တာရော၊လေးပါးကုန်သော၊ အာဟာရိန္ဒြိယဈာနမဂ္ဂပစ္စယာ၊ အာဟာရ ဣန္ဒြိယ,ဈာန,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့ရင်း။ဣတိ၊ဤသို့။ဣမေအဋ္ဌ၊ဤရှစ်ပစ္စည်းတို့သည်၊ပစ္စနီယတော၊ပစ္စနိက်အားဖြင့်၊ နလဗ္ဘန္တိ၊မရအပ်ကုန်၊

မူ-န-ဖြစ်ပဌမအချက်စသည်ခွဲခြားပုံ၊

ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ... ဟူသော အနုလောမပစ္စနိက်ပါဠိတော်ရင်းကိုမူတည်၍.-

(၁) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မူ-န ဖြစ်ပဌမအချက်၊

(၂) ဟေတုပစ္စယာနနာရမ္မဏေ မူလိ-န-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၊

(၃) နဟေတုပစ္စယာနနာရမ္မဏေ မူ-မူလိနှစ်ပါးစုံ-န ဖြစ်တတိယအချက်၊

(၄) ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်......အားဖြင့် လေးချက်ခွဲခြားဝေဘန် ဆိုနိုင်ပြထားပေရာ၊

(၁) ပဌမအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ (ပစ္စနိက်)

(၂) ဒုတိယအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (အနုလုံ)

(၃) တတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (ပစ္စနီယာနုလောမ)

တိကပဋ္ဌာန်းဝိဿဇ္ဇနာဝါရပစ္စနီယာနုလောမဆိုင်ရာ။

ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်ကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမ၌တုံသော်လည်း နဟေတုဒုကာဒိ အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ဆယ်တို့တွင် နဟေတုဒုကာဒိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုနဟေတုဒုကာဒိ၌ တုံသော်လည်း ဒုက, တိက, စတုက္က အစရှိသောအားဖြင့် တဆဲ့ကိုးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဒုကကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဒုက၌တုံသော်လည်း နဟေတုမူအာရမ္မဏဒုက အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့တပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် နဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား .....နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေဒွေ.....ဟူသည့်တည်း။

(၁) နဟေတုမူအာရမ္မဏဒုက၌ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဥ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် နဟေတုပစ္စည်းတွင်း၍မပင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို အနုလုံ၌ ....ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတိဏိ......ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

---

(၄) စတုတ္ထအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ (အနုလောမပစ္စနိက်) အစဉ်အတိုင်းဖြစ်လေသည်။

ထို့ကြောင့်ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်းကြီး၌ .....''ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနိက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေကော.....ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏......စသည်ဖြင့် ဆိုရိုးပြုတော်မူခဲ့လေသတည်း။

နှစ်ဆယ်အပြားဖြစ်ခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းရှိသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ''နဟေတုဒုကာဒိ-အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားရှိ၏'' ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိ

(၂) အဟိတ်ပိဋ္ဌာနရုပ်, အဟိတ်ပစ္စနီယကမ္မရုပ်, ဗာဟိရရုပ်(လ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နမဟုတ်သော ဖြစ်၍ အာခမ္မာပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နာမဟုတ်သောကြောင့် အာခမ္မာ ပစ္စည်းတွင်း၍ စင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနိက်၌ ..... နဟေ တုပိစ္စယာနာခမ္မာဘောကော် .... ဟု(လ)၏။

(၃) သဟိတ်ပိဋ္ဌာနရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့ သည် နဟေတုပစ္စည်း,အာခမ္မာပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နမဟုတ်ဖြစ် သောတရားမည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုအနုလောမပစ္စနိက် ၌ .....ဟေတုပစ္စယာနာခမ္မာဘောပဠ ..... ဟု(လ)၏။

ဂတ လေးပစ္စည်းဘို့ကိုမရအပ်သောကြောင့် "နှစ်ဆယ်အပြားယှိ၏" ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခဲ့ပါသည်။

တဆဲ့ကိုးပါးဖြစ်ခြင်း။

(မေး) ဒုက, တိက, စတုက္က အစယှိသောအားဖြင့် တဆဲ့ကိုးပါးအ ပြားယှိ၏-ဟူသောပဌာန်းအရကောက်၍ အဘယ်ပစ္စည်းလျော့၍ "တ ဆဲ့ကိုးပါး"ဖြစ်ခဲ့ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ, နိဿယ,ပစ္စာဇာတ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤငါးပါးလျော့သောကြောင့် "တဆယ့်ကိုးပါး"ဖြစ်ပါ သည်၊

နှစ်ဆယ့်တပါးဖြစ်ပုံ။

(မေး) နဟေတုမူအာခမ္မာဒုက အစယှိသောအားဖြင့် "နှစ်ဆဲ့တ ပါးအပြားယှိ၏"ဟူရာ၌"နှစ်ဆဲ့တပါး"သရုပ်ကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) နဟေတုမူ၌ ဟေတု,အဓိပတိ,ပစ္စာဇာတ = သုံးပစ္စည်းလျော့ သောကြောင့် "နှစ်ဆဲ့တပါး"ဖြစ်ပါသည်၊

မူ-န-မြစ်ပဌမအချက်စသည်ခွဲခြားပုံ၊

ပစ္စနီယာနုလောမ၌ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်းဟောကြားအပ်သော...... နဟေတုပစ္စယာအာခမ္မာ ..... ဟူသောပါဠိကိုမူတည်ကာ၊

(၄) မောဟာနုသ္ဒြိမောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည်နဟေတုပစ္စည်း,အာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နခဲ့ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယာနုလောမ၌ ....နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ..... ဟု သင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဟောရွှတ်တော်မူကြပါကုန်)

---

(၁) နနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ မှ-နဖြစ်ပဌမအချက်၊ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတိကံ (အနုလုံ)
(၂) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မှလီ-နဖြစ်ဒုတိယအချက်၊ နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေကံ (ပစ္စနိက်)
(၃) နနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မှ-မှလီနှစ်ပါးစုံ-နဖြစ်တတိယအချက် ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေပဋ္ဌ (အနုလောမပစ္စနိက်)
(၄) နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေဒွေ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (ပစ္စနီယာနုလောမ) လေးချက်ခွဲခြားဝေဘန်သည့်အခါ၊ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော(အနုလုံ)စသောပါဠိအနေအထားဖြစ်သည့်အတိုင်းသိရှိးပြုရလေသည်။

ပဋ္ဌာနဝါရပြီး၏။

သဟာစာတဝါရနိဒ္ဒေသ။

ပဋိစ္စဝါရကို ဟောတော်မူလည်း၏ အခြားမဲ့၌ သဟာစာတဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုသဟာစာတဝါရ၌တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမ အားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း ဝိဘင်္ဂဝါရ, သင်္ဂြဟဝါရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်းဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရအစယှိသော အားဖြင့်နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဟေတုပစ္စည်းဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒ,အစယှိသောအားဖြင့်ငါးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန-အစယှိသောအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒါဝသာန၌တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား -

ကုသလံဓမ္မံ သဟာစာတော ကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ ... ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလံဧကံခန္ဓံ သဟာစာတာတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေသဟာစာ တောဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေသဟာစာတာဒွေခန္ဓာ...... ဟူသည်တည်း။

သဟာစာတဝါရကိုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရနှင့်အနက်အားဖြင့်တစုံတရာအထူးမယှိပါဘဲလျက် အဘယ်အကျိုးငှါသဟာစာတဝါရကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) တပါးသည်တပါး၏ အနက်ကို မှတ်ခြင်းငှါ၊ သဟာစာတဝါရ ကိုဟောတော်မူရပါသည်။

အတ္ထတောဟိဧတေဒွေဝိနိန္နာနာကရဏာ၊ဧဝံသန္တေပိအညမညသာဘတ္ထ နိယာမနတ္ထံ ဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၄၆၅-၂၀)

ဟိ၊မှန်ပါသည်။ အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်။ ဒွေပိ၊နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ၊ဤပဋိစ္စဝါဒ,သဟဇာတဝါဒတို့သည်။ နိန္နာနာကရဏာ၊အထူးမှကင်းကုန်သည်။ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ဧဝံသန္တေပိ၊ယင်းသို့ဖြစ်ကုန်သော်လည်း၊အညမညသ၊တပါးသည်တပါး၏။ အတ္ထနိယာမနဥ္စ၊အနက်ကိုမှတ်ခြင်းငှါ၊ဘဂဝတာ၊သည်။ ဝုတ္တာ၊ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်၏။

ရှင်းပါဦးအံ့၊ စက္ခုံစပဋိစ္စရူပေစဥပ္ပဇ္ဇတိစက္ခုဝိညာဏံ ..... စသည်တို့၌ သဟဇာတမဟုတ်သော စက္ခာယတနရူပါရုံ-စသည်တို့ကိုလည်း စွဲမှီ၍ဖြစ်လေသည်၊ သဟဇာတပင်ဖြစ်သော်လည်း ဥပါဒါရုပ်သည့် ဘူတရုပ်အားကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ ယင်းသို့ပဋိစ္စဝါဒဖြင့် သဟဇာတ်ဖြစ်သောတရား၏ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေတတ်သော ပစ္စည်းအဖြစ်ကိုရင်း။ သဟဇာတဝါဒဖြင့် ပဋိစ္စဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သောတရား၏ သဟဇာတ်ဖြစ်သည့်၏အဖြစ်ကိုရင်းမှတ်ခြင်းငှါ ပဋိစ္စဝါဒ, သဟဇာတဝါဒတို့ကိုဟောတော်မူသည်။

(တနည်းကား၊) ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားဖြင့်ရင်း။ ဒေသနာဝိလာသအားဖြင့်ရင်း၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အထူးကိုဖြစ်စေလိုသဖြင့်ရင်း၊ သဟဇာတဝါဒကိုထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

ဘဝိစ တထာဗုဇ္ဈနကာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဒေသနာဝိလာသေန နိရုတ္တိ
ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပဘေဒဇာနနဝသေနစာတိဧတေဥဘောပိဝုတ္တာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆-၂၆)

အပိစ၊ ရှေးနည်းမှတပါး၊ ဝါကားသစ်ကို၊ ထုတ်လှစ်၍ ပြဆိုဦးအံ့။ တထာ ထို ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စ— ဟူသောအခြင်းအရာ၊ ကုသလံဓမ္မံသဟဇာတော .... ဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဗုဇ္ဈနကာနံ၊သိခြင်းငှါထိုက်ကုန်သောဝေနေယျတို့၏။ အဇ္ဈာသယဝသေန၊ အလို၏အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ဒေသနာဝိလာသေန၊ဒေသနာကိုတန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့်ရင်း၊နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပဘေဒဇာနနဝသေန၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါအထူးကို ဖြစ်စေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း။ ဣတိဣမေဟိကာရဏေဟိ၊ဤသို့သောအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဥဘောပိ၊နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ၊ထိုပဋိစ္စဝါဒ, သဟဇာတဝါဒတို့ကို။ဝုတ္တာ၊ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

ပစ္စယဝါရဆိုင်ရာ။

သဟဇာတဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္စယဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စယဝါရ၌တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ ပစ္စည်းပစ္စနီက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနီက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်းဝိဘင်္ဂဝါရသင်္ဂဟဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန အစရှိသောအားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒါဝသာန၌တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား —

နိဒဿနမျှသာဖြစ်ခြင်း။

အဋ္ဌကထာဆရာသည်ဥပါဒါရုပ်ကဘူတရုပ်အား ကျေးဇူးမပြုဟုဆိုသောစကားသည် နိဒဿနမျှသာဖြစ်ပေသည်၊ မှန်ပါသည်၊ ဥပါဒါရုပ်သည်ဥပါဒါရုပ်အားလည်း သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ၊ထို့ပြင် မှတပါးဟဒယဝတ္ထုကြဉ်သော ရုပ်တရားတို့သည်လည်း နာမ်တရားတို့အားသဟဇာတသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ဥပါဒါရူပံ ဘူတရူပဿာတိ စ နိဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဥပါဒါရူပဿာပိ ဟိ ဥပါဒါရူပံ ယထာဝုတ္တေ ပစ္စယေ န ဟောတိ၊ ဝတ္ထုဝဇ္ဇာနိ ရူပါနိ အရူပါနံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၅-၁၅)

၈၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ဥပါဒါရူပံဘူတရူပဿာတိဆိုသော ဤစကားကို၊ နိဒဿနဝသေန၊ နိဒဿန၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

ကုသလံဓမ္မံပစ္စယာကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ...... ဟူသည်တည်း၊

ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား —

ကုသလံဧကံခန္ဓံပစ္စယာတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓေပစ္စယာဒွေခန္ဓာ ..... ဟူသည်တည်း၊

ကုသလောဓမ္မော.....ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏အနက်ကား။ ကုသိုလ်ဇောဝိသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စယာ.....ဟူသောဟိတ်ပါဌ်၏အနက်ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သောကုသိုလ်ဇောဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ ဝိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာဝါရကား တဆဲ့လေးပါရဖြစ်သတည်း၊

ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ဥပါဒါရုပ်၊သည်၊ဥပါဒါရုပဿပိ၊အားလည်း။ ယထာဝုတ္တာ၊အကြင်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော၊ ပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စည်းသည်။ နဟောတိ၊မဖြစ်၊ ဝဏ္ဏ၊ဝဏ္ဏာဒိ၊ ဟဒယဝတ္ထု၊သည် ကြည်အင်ကုန်သော။ ရူပါနိစ၊ရုပ်တို့သည်လည်း၊အရူပါနံ၊နာမ်တရားတို့အား၊ ပစ္စယာ၊သဟဇာတပစ္စည်းတို့သည်။နဟောန္တိ၊မဖြစ်ကုန်။

ကုသလံဓမ္မံ သဟဇာတော အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံ သဟဇာတော ကုသလောဓမ္မော ဟေတုပစ္စယာ.....ဟူသောပါဌ်ကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ အနက်ယောဇနာနဲ့ပါ။

(ဖြေ) ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ဓမ္မံ၊တရားကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ တေန၊ထိုကုသိုလ်တရားနှင့်၊ သဟဇာတော၊တကွဖြစ်သည်၊ ဟုတွာ၊ဖြစ်၍၊ ကုသလော၊သော၊ဓမ္မော၊သည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏၊

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏ (လ)ကုသလေခန္ဓေပစ္စယာစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ... ဟူသည်တည်း။

ကုသလေ၊ကုန်သော၊ခန္ဓေ'တို့ကို ပစ္စယာနိဿယဋ္ဌေနပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့် အကြောင်းပြု၍။ (ဝါ) မှီရာ၏အဖြစ်ဟူသောသဘောဖြင့် ပစ္စည်းပြု၍၊ (ရှေ့နည်း—ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဝါဒ။နောက်နည်း—ပညာသိဟာဘိသိရိသဒ္ဓမ္မဓဇမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု ဂူကြီးဆရာတော်ဝါဒ) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ကုသိုလ်စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရူပံ၊စိတ္တဇရုပ်သည်၊ဟောဘုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏။

အဗျာကတောခန္ဓော ...... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏အရကား၊ ပဋိသန္ဓေကာလဝယ်၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဖြစ်ကေဝါသ စေအဋ္ဌဘိ'သ အဗိဘ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(ပါဘ်ပါဌ်၏ခန္ဓာဝါရကားပဋိစ္စဝါရအတိုင်း၊ကုသလပဒ၌သုံးချက်, အကုသပဒ၌သုံးချက် ပဋိစ္စဝါရနှင့်မထူးပြီ။)

သဟဇာတဝါရေ ကုသလံဓမ္မံ သဟဇာတောတိကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စတေန သဟဇာတောဟုတွာတိအတ္ထော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၁၆၅-၁၇)

သဟဇာတဝါရေ ၌၊ကုသလံဓမ္မံသဟဇာတောတိ......ဟူသည်ကား၊ ကုသလံ၊သော၊ဓမ္မံ၊ကို၊ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ တေန၊ထိုကုသိုလ်တရားနှင့်၊သဟဇာတော၊ တကွဖြစ်သည်၊ ဟုတွာဖြစ်၍၊ ဣတိအယံ၊ကား၊ အတ္ထော၊တည်း၊

ပစ္စယဝါရ၌ဟောသောတရား။

(မေး) ပစ္စယဝါရ၌ အဘယ်ကဲ့သို့သောတရားများကို ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပစ္စယဝါရ၌ သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယနှစ်ပါးရကောင်းသောတရားများကိုဟောကြားတော်မူပါသည်၊ (ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ဝါဒ။)

အဗျာကတပဒ၌ (၁) အဗျာကတပဒါဝသာန (၂) ကုသလပဒါဝသာန (၃) အကုသလာပဒါဝသာန (၄) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (၅) အကုသလာအဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် ငါးပါး၊ ထိုတွင်

(၁) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ ပဝတ္တိအခါ ပဋိသန္ဓေအခါ ရုပ်သက်သက်ပဋိစ္စဝါရကအတိုင်း အကောက်ဟိတ်ပါဠ်ခန္ဓာဝါရနှင့်တူပြီ။

ဝတ္ထုကံနေရာ၌ အဗျာကတော . ကတ္တားကား၊ ပဋိသန္ဓေအစဖြစ်သော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါစုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည့်ဖြစ်သော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍

ကုသလံ ဓမ္မံ ပစ္စယာ အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံပစ္စယာ ကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ ....ဟူသောပါဠိကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကျ အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ကုသလဓမ္မေ၊ ကုသိုလ်တရား၌၊ ပတိဋ္ဌိတော၊ တည်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍၊ ကုသလံဓမ္မံ၊ကုသိုလ်တရားကို၊ ပစ္စယာနိဿယသင်္ခေနပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့် အကြောင်းပြု၍၊ ကုသလော ဓမ္မော၊သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။

ပစ္စယဝါရေကုသလံဓမ္မံပစ္စယာတိကုသလဓမ္မေပတိဋ္ဌိတောဟုတွာ ကုသလံဓမ္မံနိဿယင်္ခေနပစ္စယံကတွာတိအတ္ထော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၆၅-၂၉)

ပစ္စယဝါရေ၌၊ ကုသလံဓမ္မံပစ္စယာတိ...... ဟူသည်ကား၊ ကုသလဓမ္မေ၊ကုသိုလ်တရား၌၊ပတိဋ္ဌိတော၊တည်သည်၊ဟုတွာ၊ဖြစ်၍၊ ကုသလံဓမ္မံ၊ကုသိုလ်တရားကို၊ နိဿယင်္ခေနပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့်အကြောင်းပြု၍၊ဣတိအယံ၊ကား၊ အတ္ထော၊တည်း၊

ကုသလံ ဓမ္မံ ပစ္စယာ အနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) ကုသလံကမ္မံ ပစ္စယာ ဟေတုပစ္စယာ......ဟူသောပါဠိကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု ကြဉ်သောသဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ,စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနှာမဟူခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့။ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့ငါး ဝါရ။

(၂) ကုသလာပဒါဝသာနဲ၌ ကုသလော ခန္ဓော = ဟူသောကစ္စားပုဒ်၏အရကား၊ ဂုဏ္ဍော,မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းအစရှိသောရှေး ရှေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါစုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယသပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကော်ဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနှာမဟူခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့။ (အကုသလပဒါဝသာနနည်းအတိုင်းကောက်။)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနဲ၌..... ဝတ္ထုံပစ္စယာကုသလာခန္ဓာ၊ မဟာဘူတေပစ္စယာစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပံ။

ဝတ္ထုံ၊ ဟာဒယဝတ္ထုကို၊ ပစ္စယာနိဿယပုရေဇာတပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့်အကြောင်းပြု၍။ မဟာဘူတေတို့ကို၊ ပစ္စယာနိဿယပစ္စယံကတွာ၊၍။

ကုသလောစအဗျာကတောစခန္ဓောကစ္စားကား။ ဂုဏ္ဍော,မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယ

(ဖြ) ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ကော်၊တပါးသော၊ ခန္ဓံ၊ ဝေဒနာအစရှိသောခန္ဓာကို။ပစ္စယာနိဿယပစ္စယံကတွာ၊ နိဿယပစ္စည်းပြု၍၊ တယော၊သုံးပါးကုန်သော။ခန္ဓာ၊သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ် အစရှိသောခန္ဓာတို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့အနက်ယောဇနာရပါသည်။

ကုသလံကော်ခန္ဓံပစ္စယာတိ ကုသလံကော်ခန္ဓံ နိဿယပစ္စယံကတွာ တယော ခန္ဓာဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဟေတုပစ္စယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ

ကုသလံကော်ခန္ဓံပစ္စယာတိ ... သည်ကား။ကုသလံ၊သော၊ကော်၊သော၊

ယပြု၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော မဟာဘုတ်ကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

အကုသလပဒါဝသာနွှိ ကဗ္ဗာဿကား၊ ဝဋ္ဋေ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစ ယှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ရတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မောဟမူဒွေ့မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝိသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနွှိ ကဗ္ဗာဿကား၊ ဝဋ္ဋေ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစယှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊မရဏာသန္နအခါ ရတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,မောဟမူဒွေ့မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝိသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောမဟာဘုတ်ကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

ကုသလာဗျာကတပဒွှိ ကုသလံကြော်ခန္ဓဥဝတ္ထုံ၊စပစ္စယာတယော ခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ ကုသလော၊ ကဗ္ဗာဿကား။ ပဋ္ဌဝေါကာရခဘုံ၌ဖြစ်

ခန္ဓ၊ကို၊နိဿယပစ္စယံ၊နိဿယပစ္စည်းကို၊ ကတွာ၊ပြု၍၊ တယော၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ ဥပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏။

သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယရသော ပဒ,
ပဒါဝသာနကိုညွှန်းပြခြင်း။

ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ (၁) ကုသလပဒ (၂) အကုသလပဒ (၃) အဗျာကတပဒ (၄) ကုသလာဗျာကတပဒ (၅) အကုသလာဗျာကတပဒ,အားဖြင့် ပဒ,ငါးပါးယှိရာ၊

(၁) ကုသလပဒ၌ (က) ကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန(၃)မျိုး၊

သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ရုတ်စိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ဖြင့်သော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ (အဗျာကတာပဒါဝသာန၌ ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းသိကောင်း။)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ ကတ္တွားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ် နာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ရုတ်စိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ဖြင့်သော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ။ ထိုနာမက္ခန္ဓာ ပြုအပ်သောမဟာဘုတ်ကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလောကတ္တွားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝိသ အဝိတ်အဝိတ်နာ

---

(၂) အကုသလပဒ၌ (က) အကုသလပဒါဝသာန (၂) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန(၃)မျိုး။ ၎င်း (၆)မျိုးတို့သည် သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကြကုန်၏။

(၃) အဗျာကတပဒ၌ (က) အဗျာကတပဒါဝသာန (ခ) ကုသလပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလပဒါဝသာန (ဃ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (င) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (၅) မျိုးတို့တွင် (က) အဗျာကတပဒါဝသာန (ခ) ကုသလပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလပဒါဝသာန(၃)ပါးတို့၌ ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဃ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (င) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန တို့၌ သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယတို့ကို ပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကုန်၏။

မဂ္ဂန္တရကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝုဒ္ဓော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အဝိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊ (အဗျာကတပဒါဝသာန၌ ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းကောက်၊)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝုဒ္ဓော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာ

---

(၄) ကုသလာဗျာကတပဒ၌ (က) ကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန,အားဖြင့်(၃)မျိုး၊

(၅) အကုသလာဗျာကတပဒ၌ (က) အကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန(၃)မျိုး၊ ၎င်း(၆)မျိုးတို့သည်လည်း သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယတို့ကိုပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်ကြကုန်၏၊

သင်္ချာချုပ်ပုံ။

ယင်းသို့ ကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါး၊ အကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါး၊ အဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာန(၅)ပါး၊ ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါး၊ အကုသလာဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါးရှိသောကြောင့် ပေါင်း ပဒါဝသာန (၁၇)ပါးဖြစ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် သင်္ချာဝါရ၌ "ဟေတုယာသတ္တရသ" ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊

(ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကိုနည်းမှီ၍ ပစ္စယဝါရဆုံးသည့်တိုင်အောင်ဆက်လက်ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်၊)

မက္ခန္ဓာပြုအပ်သောမဟာဘုတ်ကို သဟဇာတနိဿယ ပစ္စည်းဖြင့် ဖြစ်သောဝိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အကုသလလောဘမူလကတပဒ၌ အကုသလောဘဏ္ဍားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဓါတ်၊ စေတသိက်အဗိတ်အဗိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု၊ မနောဓါတ်ဝဏ်း အစရှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ယှဉ်သော တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဓါတ်,မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေတသိက်အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ (ဒေးမူလက တပဒါဝသာန၌ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းကောက်၊)

အကုသလလောဘမူလကတပဒါဝသာန၌ ကဏ္ဍားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဓါတ်၊ စေတသိက်အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု၊ မနောဓါတ်ဝဏ်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ယှဉ်သော တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဓါတ်,မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေတသိက်အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောဝိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရဆိုရိုးအကျဉ်း၊

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။

ဝတ္ထုကံနေရာအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်ကို“ဝတ္ထုကံနေရာ”ဟုဆိုလိုပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဆဝတ္ထုတို့ကို ကံပုဒ်အနေအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သောအရာကို“ဝတ္ထုကံနေရာ”ဟုဆိုလိုပါသည်။

ကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒ,ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒ-၄ပါး။

ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန တပါးသာ။ (ပဋိစ္စဝါရအတိုင်း။)

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာတည်း။ (ပဋိစ္စဝါရအတိုင်း။)

အဗျာကတပဒ၌ (၁) အဗျာကတပဒါဝသာန (၂) ကုသလပဒါဝသာန (၃) အကုသလပဒါဝသာန(၃)ပါး။

အဗျာကတပဒါဝသာန၌ ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေ, ဝတ္ထုကြံနေရာအားဖြင့် (၃)ပါး။ (ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေကို ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းဟောရှတ်အံရကောက်။)

ဝတ္ထုကြံနေရာ၌ - စက္ခာယတနံပစ္စယာစက္ခုဝိညာဏံ- သောတာယတနံပစ္စယာသောတဝိညာဏံ- ဃာနာယတနံပစ္စယာဃာနဝိညာဏံ- ဇိဝှါယတနံပစ္စယာ ဇိဝှါဝိညာဏံ- ကာယာယတနံပစ္စယာ ကာယဝိညာဏံ- ဝတ္ထုံပစ္စယာဝိပါကာဗျာကတာခန္ဓာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ။

စက္ခာယတနံ၊ကို။ပစ္စယာ နိဿယသတ္တိဖြင့်ပစ္စယံကတွာ၊မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့်အကြောင်းပြု၍။

ဝတ္ထုကြံနေရာ၌ အဗျာကတောဘဏ္ဍားကား။ မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုဝတ္ထုကိုပုရေဇာတပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောစက္ခုဝိညာဉ်နှင့်,သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်ခုနစ်ခုအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ (လ) မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောကာယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောကာယဝိညာဉ်နှင့်,သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်ခုနစ်ခုအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပဋိ

သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယရသော ပဒ, ပဒါဝသာနမှတ်ဘွယ်။

(မေး) အဘယ် ပဒ,ပဒါဝသာနတို့၌ သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းတို့ကိုရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းကိုရ၍၊အဗျာကတပဒ၌ ပုရေဇာတပစ္စည်းကိုရပါသည်၊ ကုသလာဗျာကတပဒ,အကုသလာဗျာကတပဒတို့၌မူကား၊ သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရအပ်ပါသည်။

သန္ဓေစေယျ ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနှစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်ဆယ်ကြဉ်သော ဝိပါက်ဗာဝီသ, ကြိယာဝီသ ဧပဉ္စတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(၂) ကုသလပဒါဝသာနနှင့် ဝတ္ထုပစ္စယာကုသလာဒိန္ဒှာ ..... ကုသလောကတ္တားကား၊ (ဟေတုအတိုင်းကောက်)

(၃) ကုသလပဒါဝသာနနှင့် ကတ္တားကား၊ ဝဋ္ဋော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါစုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနှစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

. ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝဋ္ဋော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလောကတ္တားကား၊ ကုသလပဒကိုမှီ၍ကောက်၊

အာရမ္မဏာဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

အာရမ္မဏာဝိဘင်္ဂဝါရနှင့်သင်္ချာထုတ်ပုံ။

(မေး) အာရမ္မဏာဝိဘင်္ဂဝါရ၌ သင်္ချာမည်မျှ ထုတ်ရကြောင်းကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) အာရမ္မဏာဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ပဒ, (၅)မျိုးရှိရာ၊ကုသလပဒ၌ကုသလပဒါဝသာနတပါး၊ အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနတပါး၊

နိဿယဝါရ။

ပစ္စယဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ နိဿယဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုနိဿယဝါရ၌ တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ (စင်မြဲ)

ဟောဟန်ကား၊ ကုသလံဓမ္မံနိဿာယကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံဧကံခန္ဓံနိဿာယတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေနိဿာယဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေနိဿာယဒွေခန္ဓာ...... ဟူသည်တည်း။

ကုသလံ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ တရားကို၊ နိဿာယ ပတိဋ္ဌာနေ ပစ္စယံ ကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့် ပစ္စည်းပြု၍။

(အကြွင်းသည် ပစ္စယဝါရအတိုင်းဖြစ်၏။)

သံသဋ္ဌဝါရ။

နိဿယဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ သံသဋ္ဌဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုသံသဋ္ဌဝါရ၌ တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့်

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန သုံးပါး၊ ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလာပဒါဝသာနတပါး၊ အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနတပါး ထွက်သောကြောင့် အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ သင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် အာရမ္မဏေ သတ္တ ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်လေသည်။

ကုသလံဓမ္မံ နိဿယအနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံခန္ဓံနိဿာယ...... ဟူသောပါဠိကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ၊ တရားကို၊ နိဿာယ ပတိဋ္ဌာနေ နိဿယံ ကတွာ၊ တည်ရာအဖြစ်ဟူသောသဘောအားဖြင့် နိဿယပစ္စည်းပြု၍ — ဟုယောဇနာရပါသည်။

လေးပါးအပြားယှိ၏၊ (လ) ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ—ဝိဓိ, အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံဓမ္မံသံသဋ္ဌောကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ .... ဟူသည်တည်း။ ထို့နောင်အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

ကုသလံဧကံခန္ဓံသံသဋ္ဌာတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေသံသဋ္ဌောဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေသံသဋ္ဌာဒွေခန္ဓာ ..... ဟူသည်တည်း။

ကုသလံဓမ္မံ၊ ကို၊ သံသဋ္ဌောသမ္ပယောဂဋ္ဌေနပစ္စယံကတွာ၊ ဧကုပ္ပါဒါဒိလက္ခဏာ— ဟူသော သမ္ပယောဂသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းကိုပြု၍ (တနည်းကား) ကုသလံ၊ သော၊ ဓမ္မံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ ၍၊ တေန၊ ထိုကုသိုလ်ဓမ္မနှင့် သံသဋ္ဌော၊ ဧကုပ္ပါဒအစယှိသော လက္ခဏာလေးပါးနှင့်နှီးနှောသော၊ ကုသလော၊ သော၊ ဓမ္မော၊ သည်။ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊

ကုသလံဓမ္မံသံသဋ္ဌောအနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံသံသဋ္ဌော..... ဟူသောပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အဘော်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ကုသလံ၊ သော၊ ဓမ္မံ၊ ကို။ သံသဋ္ဌော သမ္ပယောဂဋ္ဌေနပစ္စယံကတွာ၊ ဧကုပ္ပါဒစသောလက္ခဏာယှိသော သမ္ပယောဂသဘောအားဖြင့် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ -ဟုယောဇနာရပါသည်။

ကုသလံဓမ္မံသံသဋ္ဌောတိ ကုသလံဓမ္မံ ဧကုပ္ပါဒါဒိလက္ခဏေန သမ္ပယောဂဋ္ဌေန ပစ္စယံကတွာတိအတ္ထော။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၅)

ကုသလံဓမ္မံသံသဋ္ဌောတိ၊ ဟူသည်ကား။ ကုသလံ၊ သော၊ ဓမ္မံ၊ ကို၊ ဧကုပ္ပါဒါဒိလက္ခဏေန၊ တူသောဖြစ်ခြင်းစသောလက္ခဏာယှိသော။ သမ္ပယောဂဋ္ဌေန၊ အညီအညွတ်ဧကုပ္ပါဒအစယှိသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ယှဉ်

ကုသလံ၊သော၊ ဧကံ၊သော၊ ခန္ဓံ၊ကို၊ သံသဋ္ဌာသမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြုကုန်၍၊ တယော၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏။ (တနည်းကား) ခန္ဓံ၊ကို၊ ပဋိစ္စ၊ ၍၊ တေန၊ထိုကုသိုလ်ခန္ဓာနှင့်၊ သံသဋ္ဌာ၊ဧကုပ္ပါဒ အစရှိသောလက္ခဏာလေးပါးနှင့်နှီးနှောကုန်သော၊တယော၊ကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏။(လ)ဒွေ၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏ ကုသလံ(လ)ယ:ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ကုသလောခန္ဓော..... ဟူသော ကဏ္ဍား ပါဠ်၏အရကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဗိဘ်အစိဘ်နာ မကျွန့်ကိုနှီးနှော၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဗိဘ်အစိဘ်နာမကျွန့်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ခြင်းဟူသောသဘောဖြင့်၊ပစ္စယံ၊ပစ္စည်း၊ကို၊ ကတွာ၊ပြု၍၊ ဇာတိအယံ၊ ကား၊အဓိပ္ပါယ်၊တည်း၊

ကုသလံဧကံခန္ဓံသံသဋ္ဌာအနက်ဖွင့်ယာဇနာပုံ၊

(မေး) ကုသလံဧကံခန္ဓံသံသဋ္ဌာ...... ဟူသောပါဠ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏အဓိပ္ပာယ်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသလံ သော၊ဧကံ သော၊ခန္ဓံ၊ကို၊ သံသဋ္ဌာသမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ၊သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ -ဟုယောဇနာရပါသည်၊

ကုသလံဧကံခန္ဓံသံသဋ္ဌာတိကုသလံဧကံခန္ဓံသမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၄၇၀-၆)

ကုသလံဧကံခန္ဓံသံသဋ္ဌာတိ ဟူသည်ကား၊ ကုသလံ၊သော၊ ဧကံ၊သော၊ခန္ဓံ၊ကို၊သမ္ပယုတ္တပစ္စယံ၊သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၊ကို၊ကတွာ၊ပြု၍၊

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောဟုဆိုသင့်ခြင်း။

ပဋ္ဌာန်းအခုကောက်ဆရာတော်သည် သံသဋ္ဌသဒ္ဒါ၏ မူလအနက်အတိုင်း....နှီးနှော၍ ဖြစ်သော.....ဟု ဆိုရိုးပြုတော်မူ၏။ သံသဋ္ဌာ..ဟူသောပါဠ်ကို ....သမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ .....ဟုအဋ္ဌကထာဆရာ သံဝဏ္ဏနာမူသည့်အတိုင်း..... သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော..... ဟုဆိုခြင်းကပို၍

ဟေတုပစ္စယာ ... ဟူသောပါဠိတော်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားတင်သော ကုသိုလ်ဒွေကစိတ်, စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တဇရုပ်ထင်ရှားရှိ၍ဖြစ် သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ, အ ဒေါသ, အမောဟ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး, သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတု သတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အရကားပဌာနအားဖြင့်ကဗျားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရထဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

အကုသလေန အကုသလံ .....၌ ကဗျားကား၊ ပဋိစ္စအတိုင်း။

အဗျာကတေန အဗျာကတံ ....၌ ပဝတ္တိအခါကဗျားကား။ သဟိတ် ဝိပါက်ဧကစိတ်, သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အ စိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုနှီးနှော၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကစိတ် သဟိတ် ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တ ရား၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါ ကဗျားကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စေပဉ္စတိံ သအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုနှီးနှော၍ ဖြစ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တ ရသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

သင့်လျော်သလိုယှဉ်ယှဉ်ပေသည်၊ သို့သော် ပညာဝန်တို့ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဆို ချီးပြုတော်မူကြပါကုန်၊

ဟေတုပစ္စည်း၌သင်္ချာထုတ်ပုံ။

(မေး) သံသဋ္ဌဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌သင်္ချာပေါင်းမည်မျှထုတ်ရကြောင်း ကိုအကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) သံသဋ္ဌဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာ ကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးယှိရာ၊ ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာနတပါး။ အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနတပါး၊ အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနတပါး စိယှိသောကြောင့် ဟေတုယာတိကံ..... ဟုသင်္ချာထုတ် ရလေသည်၊

အကြောင်းကိုဆိုသော် ဟေတုပစ္စည်း၌နာမ်တရားအား သမ္ပယောဂ ထသောအားဖြင့် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သောကြောင့် ပဥ္စသုံးပါးကို

ပဋ္ဌာဝါရ။

သမ္ပယုတ္တဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ပဋ္ဌာဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုပဋ္ဌာဝါရ၌တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ,ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမ အားဖြင့် လေးပါး အပြားယှိ၏၊ ထိုလေးပါးတို့တွင် ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း ဝိဘင်္ဂဝါရ, သင်္ချာဝါရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရအစယှိသော အားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂ ဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံ သော်လည်းကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးအ ပြားယှိ၏၊ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ထိုကုသလ ပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသ လာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလ ပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလာပဒါဝသာန၌တုံ သော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင်ဝိဓိကိုရှေး ဦးဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ...... ဟူသည်တည်း။

ဖြေဆိုအပ်လေသည်၊ထို့ကြောင့် ဟေတုယာဘိက်......ဟု သင်္ချာထုတ် ရလေသည်၊

အာရမ္မဏပစ္စည်း စသည်တို့၌လည်း၊ ယင်းနည်းအတူ ဝိဿဇ္ဇနသင်္ချာ ထုတ်ရလေသည်၊

ဧကမူလံ ပန ဟေတုပစ္စယေ အရူပဓမ္မေသော ဝ သမ္ပယောဂဋ္ဌေန ပစ္စယံကတွာ တယောပဋ္ဌာဝိဿဇ္ဇိတာ၊ ယထာ စ ဟေတုပစ္စယေ တထာ အာရမ္မဏာ ပစ္စယာ ဒီသုဝိ၊

ပဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၉)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့။ ဧကမူလံ ဟေတုပစ္စယေ၊ ဤဟေတုပစ္စည်း၌၊ အရူ ဓမ္မေသောဝ၊ နာမ်တရားအားသာလျှင်၊ သမ္ပယောဂဋ္ဌေန ပစ္စယံကတွာ၊

ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလာဓမ္မာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။

ကုသလာ၊ အပြစ်မရှိ ကောင်းကျိုးကိုပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဓမ္မာ၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားသည်၊ ကုသလသာ၊ အပြစ်မရှိကောင်းကျိုးကိုပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဓမ္မသနိသတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝသာ၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သောသဘောရှိသောတရားအား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊

ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဟေတူ၊ ဟိတ်တို့သည်၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ စေတသိက်အဖွဲ့ တိသနာမက္ခန္ဓာတို့အား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

သမ္ပယောဂသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းပြု၍၊ တယောပဥ္စ၊ သုံးပါးကုန်သောပဥ္စတို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတာ၊ ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏၊

စ၊ ဆက်ပါဦး၊ ဟေတုပစ္စယေ၊ ၌၊ တယောပဥ္စ၊ တို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတာ ယထာ၊ ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ၊ ထို့အတူ၊ အာရမ္မဏပစ္စယာဒိသု၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းစသည်တို့၌လည်း၊ တယောပဥ္စ၊ တို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတာ၊ ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏။

တိကာသင်္ဂြိုဟ်ထုတ်ရသောပစ္စည်း။

(မေး) သံသဋ္ဌသုဒ္ဓသင်္ဂြိုဟ်ဝါရ၌ တိကာသင်္ဂြိုဟ် မထုတ်ရသောပစ္စည်း ရှိပါသလော ထုတ်ပါ။

(ဖြေ) သံသဋ္ဌသုဒ္ဓသင်္ဂြိုဟ်ဝါရ၌ တိကာသင်္ဂြိုဟ် မထုတ်ရသောပစ္စည်းကား ဝိပါကပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်၊ မှန်ပါသည်။ အဆိုပါဝိပါကပစ္စည်းသည် အဗျာကတ တရားသက်သက်ဖြစ်၍ ဝိပါကေဇော ..... ဟု သင်္ဂြိုဟ် တပ်၍ဟောတော်မူအပ်ပါသည်၊

ထို့ကြောင့် တထာအာရမ္မဏပစ္စယာဒိသုပိ...... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ဝိပါကပစ္စည်းမပါကြောင်းကို သတိချပ်ရာသည်။

လုံးဝသဘာဂမထုတ်ရသောပစ္စည်း။

(မေး) သံသဋ္ဌသုဒ္ဓသဘာဂဝါရ၌ လုံးဝသဘာဂထုတ်၍ မဟောအပ်သောပစ္စည်းယှိပါကထုတ်ပြပါ၊

(ဖြေ) သံသဋ္ဌသုဒ္ဓသဘာဂဝါရ၌ လုံးဝသဘာဂထုတ်၍ မဟောအပ်သော ပစ္စည်းကား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် တထာအာရမ္မဏပစ္စယာဒိသုပိ.... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း လည်းပါဝင်ခြင်းမယှိပေ။

(မှတ်သားချက်၊ ။ပဋိစ္စဝါရကိုအကျယ်ညွှန်းပြအပ်ခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍ နည်းမှီသိလောက်သောကြောင့်။ အခြားသဟဇာတအစရှိသောဝါရတို့ကို အစလောက်သာညွှန်းပြလိုက်ပါသည်။ ဂန္ထဂရုဘယကြောင့် ယင်းသို့အကျဉ်းချုံး ညွှန်းပြအပ်သော်လည်း ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်ကြီးမိန့်ဆိုတော်မူသည့်အတိုင်း အကျယ်ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်။)

ပစ္စည်းအင်းမျိုး။

(မေး) ဆဝါရ၌ (၁) အနုလုံအားဖြင့်မတည်- ပစ္စနိက်အားဖြင့် သာတည်သောပစ္စည်း။ (၂) ပစ္စနိက်အားဖြင့်မတည်— အနုလုံအားဖြင့် သာတည်သောပစ္စည်း၊ (၃) အနုလုံ, ပစ္စနိက် နှစ်ပါးစုံအားဖြင့်တည် သောပစ္စည်းများကိုဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ဆဝါရ၌ (၁) အနုလုံအားဖြင့်မတည်— ပစ္စနိက်အားဖြင့် သာတည်သောပစ္စည်းကား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။ (၂) ပစ္စနိက်အားဖြင့်မတည်- အနုလုံအားဖြင့်သာတည်သောပစ္စည်းကား၊ မဟာစတုက္ကပစ္စည်းလေးပါးဖြစ်ပါသည်၊ (၃) အနုလုံအားဖြင့်၎င်း၊ ပစ္စနိက်အားဖြင့်၎င်း တည်သောပစ္စည်းကား ကြွင်းသော(၁၉)ပစ္စည်းတို့ဖြစ်ပါသည်၊

မဟာစတုက္ကပစ္စည်းကိုညွှန်းပြချက်။

(မေး) အဘယ်ပစ္စည်းကိုမဟာစတုက္ကပစ္စည်း-ဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ-ဤလေးပစ္စည်းတို့ကို "မဟာစတုက္ကပစ္စည်း"ဟုခေါ်ပါသည်၊

တတ္ထ ပဉ္စမော ပစ္စယော ပစ္ဆာဇာတသာ၊ ဒုတိယော မဟာစတုက္ကဿ၊ တတိယော ယုဇ္ဇနကာနံ သေသာနံ စ သေနဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၄)

တတ္ထ ထိုသုံးပါးသော ပစ္စယာတို့တွင်။ ပဉ္စမော၊ ရှေးဦးစွာသော၊ ပစ္စယော၊ ပစ္စယာကို။ ပစ္ဆာဇာတဿ၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏၊ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော သိအပ်၏၊ ဒုတိယော၊ နှစ်ခုမြောက်သော။ ပစ္စယော၊ ကို။ မဟာစတုက္ကဿ၊ သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ-ဟုဆိုအပ်သော ပစ္စည်းကြီးလေးပါး ပေါင်း၏၊ ဝသေန၊ ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏၊ တတိယော သုံးခုမြောက်သော ပစ္စယော ကို။ ယုဇ္ဇနကာနံ၊ ယှဉ်ခြင်းငှါ ထိုက်ကုန်သော၊ သေသာနံ၊ ကြွင်းကုန်သော ဟေတုစသော ပစ္စည်းတို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

ကုသလော အရ ပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ... ဟူသော ပဉ္စာဝါရ ပါဠိတော်၌ ကုသလော ဓမ္မော...... ဟူသော ကတ္တားပါဒ်အရ ရသင့်သော ပစ္စည်းများကို ဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) ကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသော ကတ္တားပါဒ်အရ၊ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း,ဝိပါကပစ္စည်းတို့ကို ထား၍ ကြွင်း (၂၂) ပစ္စည်းတို့ကို ရသင့်ပါသည်၊

ကုသလော စနာမေသသယံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော ထပေတွာ ပစ္ဆာဇာတဉ္စ ဝိပါကဉ္စ သေသေဟိ ဒွါဝီသတိယာ ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၁၀)

စ၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ ဧသ ဧသော ကုသလော နာမ၊ ထိုကုသိုလ်မည်သည်၊ သယံ၊ မိမိသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော၊ ဖြစ်သည်ဖြစ်သော်။ ပစ္ဆာဇာတဉ္စ၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကိုရင်း၊ ဝိပါကဉ္စ၊ ဝိပါကပစ္စည်းကိုရင်း။ ထပေတွာ၊ ထား၍၊ သေသေဟိ၊ ကြွင်းကုန်သော၊ ဒွါဝီသတိယာ ပစ္စယေဟိ၊ (၂၂) ပစ္စည်းတို့ ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ အရ ပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလဿ ဓမ္မဿ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်အရ၊ ရသင့်သော ပစ္စည်းများကို ဖော်ပြပါ၊

(အဓိပ္ပါယ်ကား၊) ကုသိုလ်ဓမ္မသည် ကုသိုလ်ဓမ္မအားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏၊ အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား ကုသိုလ်ဇေကဝိသ စေတသိက်အဋ္ဌတိံသ ဝိတ္ထာရနည်းအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုအဖြစ်ဖြင့်ဆောင်သော အလောဘသည်, အဒေါသသည်, အမောဟသည်, အလောဘအဒေါသသည်,အလောဘအမောဟသည်,အဒေါသအမောဟသည်, အလောဘ အဒေါသ အမောဟသည်- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

(ဖြေ) ကုသလဿဓမ္မဿ...... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏အရ၊ ပုရေဇာတ, ပစ္ဆာဇာတ, ဝိပါက, ဝိပ္ပယုတ္တ- လေးပစ္စည်းတို့ကိုထား၍ ကြွင်းပစ္စည်း(၂၀)တို့ကိုရသင့်ပါသည်၊

ကုသလဿပစ္စယောဟောန္တောထပေတွာပုရေဇာတပစ္ဆာဇာတဝိပါကဝိပ္ပယုတ္တေသေသေဟိဝီသတိပစ္စယေဟိပစ္စယောဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၁၂)

ကုသလဿ၊ကုသိုလ်တရားအား၊ပစ္စယော၊ပစ္စည်းသည်၊ဟောန္တော၊ဖြစ်သည်ရှိသော် ပုရေဇာတ,ပစ္ဆာဇာတ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တေ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း, ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း, ဝိပါကပစ္စည်း, ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းတို့ကို၊ ထပေတွာ ထား၍၊သေသေဟိ၊ကြွင်းကုန်သော၊ဝီသတိယာပစ္စယေဟိ၊ နှစ်ဆယ်သောပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊၏၊

ဓမ္မာနံဟုဗိန်ဆိုခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ ......ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူသကဲ့သို့ဟောတော်မမူပဲ၊ အဘယ့်ကြောင့် ကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ......ဟုခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ကုသိုလ်စသော တရားတို့၏သတ္တဇီဝမှကင်းဆိတ်သော သဘောကိုပြခြင်းငှါ၊ ဓမ္မာနံ ....ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူသည်၊ဤပဋ္ဌာန်းပဉ္စာဝါရပါဠိတော်၌ ပစ္စည်းအားဖြင့်ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့သည် တပါးစီတပါးစီမဖြစ်၊ ရာသီအစုအားဖြင့်ဖြစ်သည်ကိုပြခြင်းငှါ ခန္ဓာနံ......ဟုခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူပါသည်၊

တတ္ထဟိသုညဋ္ဌ ဒီပေတုံခန္ဓာနဉ္စ ဂုတ္တံ။ ဣမပစ္စယတော ဥပ္ပန္နာ မာနာရာသိ တော ဥပ္ပန္နာနဉ္စ နေကကတော တိရာသဋ္ဌ ဒီပေတုံခန္ဓာနဉ္စ ဂုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၁၈)

ဟိ၊ ချဲ့ပါဦးအံ့၊တတ္ထ၊ထိုပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌၊ သုညဋ္ဌံ၊ကုသိုလ်စ သော တရားတို့၏ သတ္တဇီဝမှကင်းဆိတ်သော သဘောကို၊ ဒီပေတုံ၊ ပြ ခြင်းငှါ၊ ခန္ဓာနဉ္စ၊ ခန္ဓာနံဟူ၍၊ ဂုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊ ဣဓ၊ ဤပဋ္ဌာဝါ ရပါဠိတော်၌၊ ပစ္စယတော၊ပစ္စည်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည်၊ ရာသိတော၊အပေါင်းအစုအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာနဉ္စ၊ဖြစ်ကုန်၏၊ နေကကတော၊တပါးစီ တပါးစီအားဖြင့်၊ နုပ္ပန္နာနံ၊ မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ရာသဋ္ဌံ၊အပေါင်းအစု၏အဖြစ်ဟူသော သဘောကို၊ ဒီပေတုံ၊ငှါ၊ ခန္ဓာနဉ္စ၊ခန္ဓာနံဟူ၍၊ဂုတ္တံ၊၏။

(တနည်း) ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌ ခန္ဓာသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ပစ္စ ယုပ္ပန်ဒေသနာကိုဘင်အပ်လေရကား၊ထိုတင်အပ်သောခန္ဓဒေသနာအစဉ် အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဤပဋ္ဌာဝါရ၌ ခန္ဓာနံ......ဟု ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါ သည်၊

ပဋိစ္စဝါရာဒီသုဝါခန္ဓဝသေနပစ္စယုပ္ပန္နဒေသနာဘာရူဋ္ဌာတိတေနေဝါနုက္က မေနဣဓာပိဘာရူဋ္ဌာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၂၀)

ဝါ၊မူလစကား၊မှန်တုံငြားလည်း၊တပါးယူရန်၊ခံသင့်ဟန်ကို၊ဖော်သွန် ထုတ်လှစ်၊နည်းသစ်ပြအံ့၊ ပဋိစ္စဝါရာဒီသု၊ပဋိစ္စစသည်တို့၌၊ခန္ဓဝသေန၊ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဒေသနာ၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားဟောရာ ဖြစ်သောဒေသနာကို၊ ဘာရူဠှာ၊သည်။ အာရူဠှာ၊တင်တော်မူအပ်၏၊ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ ဣဓာပိ၊ဤပဋ္ဌာဝါရ၌လည်း၊ ခန္ဓဝသေန၊ဖြင့်၊ ဒေသနာ၊ ဟောရာဖြစ်သောဒေသနာကို၊ ဘာရူဠှာ၊သည်၊ အာရူဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်၏

ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့နှင့်ခန္ဓဒေသနာ။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌ အဘယ်ကြောင့်ဝါ

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော.....
ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဘင်္ဂပါဠိတော်ပါဌ်၌ ကုသလော ဓမ္မော.....
ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အနက်ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားထပ်သော ကုသိုလ်
ဇောဝီထိ စေတသိက်အရှင်ဘိ သ ဝိတ္တက္ခန္ဓာတရားတရားရှိ၍ယှဉ်သော ဦးပိုင်တ်ဖြစ်

အဘယ်အကျိုး၌ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ အထူးကိုဝေဘန်ပြဆိုခြင်း၌ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ကသ္မာပနေတေသု ဧဝံအာရုဠှာတိ၊ အသင်္ကရတော ဝိဘာဂဒဿနတ္ထံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၂၁)

ပန၊ အခါတော်မေး၊ ဝမတိကြောင့်၊ မသိခြင်းရာ၊ ရှင်းရှင်းကွာအောင်၊ ဝေဒနာပုဒ် ဆောင်ကာထုတ်အံ့၊ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ တေသု၊ ထိုပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌ ဧဝံ၊ ဤသို့ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဒေသနာ၊ ကို၊ ဘဂဝတာ၊ သည်။ အာရုဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ စောဒနာ၊ တည်း။ အသင်္ကရတော၊ ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့်။ ဝိဘာဂဒဿနတ္ထံ၊ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ အထူးကိုဝေဘန်ပြဆိုခြင်း၌၊ အာရုဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်၏။

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ၊ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌..... ဧကံဓမ္မံပဋိစ္စ သေသာ ခန္ဓာ..... ဤသို့အစရှိသော နည်းအားဖြင့်မိန့်ဆိုအပ်သည်ဖြစ်သော- ဤမည်သောတရားကိုစွဲမှီ၍ ဤမည်သောတရားတို့သည်ဖြစ်ကုန်၏ ဟု ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့ကိုသိခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ယင်းသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် ဥဒ္ဒေသ, နိဒ္ဒေသတို့သည် အထူးမရှိဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် အထူးကိုဝေဘန်ပြဆိုခြင်း၌ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာကို ဘုရားသျှင် တင်တော်မူအပ်ပါသတည်း။

အလောဘာသည် အဒေါသသည်စသည်ဖြင့်မိန့်ဆိုခြင်း၊

(မေး) ကုသလာ ဟေတူ..... ဟူသော အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဌ်အရ၊ ပစ္စ

အံ့- အလောဘ၊ အဒေါသ၊ ဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလသမ္ဗဒ္ဓသ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ်ကောဝိသ, စေတသိက်အဖွဲ့တိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

ယောတုပစ္စယေန..... ဟူသောကင်္ဂါပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားထင်သောကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟံတပ်ကောင်းသော ၁ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ခန္ဓာဝါရကား..... ကုသလာဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ..... ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သောအနုဝါဒပါဠိတော်ပါဌ်၌ ဟိတ်ဖြစ်အံ့- ကုသလာဟေတု ၏ အရကို အလောဘယူ၍ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ -၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ ထိုအတူ အဒေါသသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ အလောဘ, အဒေါသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊

တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ ကုသလာဟေတု၏ အရကို အလောဘယူ၍ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ၏ အရကိုသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ ထို့အတူအဒေါသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ အမောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ အလောဘ, အဒေါသသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ အလောဘ, အမောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ အဒေါသ, အမောဟ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ ဤသို့ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့သုံးဝါရ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ ခုနစ်ဝါရလျှင်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၏ အဖြစ်ကို ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော.......ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ကဲ့သို့ ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားသည်-ဟုမိန့်ဆိုလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အလောဘသည်, အဒေါသသည်(လ)အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ သည်..... ဟုမိန့်ဆိုရိုးပြုရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် တပါးစီဖြစ်စေ, နှစ်ပါးစီဖြစ်စေ, သုံးပါးလုံးဖြစ်စေ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်၏ အ

ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကား၊ လောကီစိတ်ကြောသီတိ စေတသိက်ခွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စောဝီထိဝိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်လိုလပ်သည်ယှိသော်၊

(၁) မိမိပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ဘုမ္မိ-ဇာတိ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ-သင်္ခါရ-အာရုံအားဖြင့်တူသောဘဝင်ကြေနဝီသတို့တွင်တရရသည်၊ မိမိပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံနှင့်တူသော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ဘဝင်္ဂစလန, ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ-ဟု ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်၍ ချုပ်၏။

(၂) ထို့နောင် လောကီဝိတ်ကြောသီတိ, စေတသိက် ခွေပညာသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ထို့နောင်မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုတို့တွင်တရရသည်ဇောကိစ္စခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင်ဝိဘူတာရုံဝီထိဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံကြောဒသတို့တွင် တရရသည်တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် ကာမဘဝင်တဆယ်တို့တွင် တရရသည် ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၍၊ အဝိဘူတာရုံဝီထိဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ကြေနဝီသတို့တွင်တရရသည်ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

ဖြစ်ကိုပြလိုသောကြောင့် အလောဘသည်— စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုရိုးပြုရပါသည်၊

ဟေတုဝိဘင်္ဂ ဝါရ၌ တရားပုံ၍ ကျေးဇူးပြုပုံ၊

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ (၁) ကုသိုလ်တပုံ (၂) အကုသိုလ်တပုံ (၃) အဗျာကတတပုံအားဖြင့် (၃)ပုံ ပုံရသည်၊

ဟေတုပစ္စည်းသည် သဟဇာတမျိုးဖြစ်သောကြောင့် မိမိနှင့်သဟဇာတ် ဖြစ်သောတရားအားသာ ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေရကား၊

(၁) ကုသိုလ်ဟိတ်သည် (က) ကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား (ခ) စိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတအား (ဂ) ကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတအား (၃)ချက်ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ ထို့ကြောင့်ကုသလပဒ၌ (က) ကုသ

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ကုသလာဟေတူ၏ အရဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ပဌမစော အစရှိသော စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ရှိသော အလောဘကို အဒေါသကို၊ အလောဘ,အဒေါသကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ ဝိတ္ထိ၌ ...... ကုသလော ဓမ္မော ..... ဟု၊ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ...... သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ..... ၏ အရဖြစ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍, ဝိတ္ထိ၌ရင်း ..... ကုသလဿ ဓမ္မဿ ......ဟု ဤဟိတ်တပါး နှစ်ပါးသည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကို...... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟု ဟောတော်မူ၏၊

လပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (၃)ချက်ရလေသည်၊

(၂) အကုသိုလ်ဟိတ်သည် (၁) အကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား (ခ) စိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတအား (ဂ) အကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတအား(၃)ချက်ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ ထို့ကြောင့် အကုသလပဒ၌ (က) အကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် (၃)ချက်ရလေသည်၊

(၃) သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဟိတ်ဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတသည် (က) သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတအားသာ ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ ထို့ကြောင့် အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနတပါးသာရလေသည်၊

တဖန် အဗျာကတကို ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်နှစ်မျိုးခွဲ၍ ပဝတ္တိအခါ သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဟိတ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတသည် သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဟုဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်တို့အားကျေးဇူးပြုလေသည်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ သဟိတ်ဝိပါက်ဟိတ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတသည် သဟိတ်ဝိပါက်ဟု ဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားကျေးဇူးပြုလေသည်၊

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်အံ့။ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် ကြွင်သောစိတ် ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု စေတသိက်နွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ,နိဗ္ဗာန်, ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောစိတ်ဖိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်လိုလတ်သော်(လ) ဘဝင်စလနဲ,ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင်အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြွင်သောစိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု စေတသိက်နွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ထို့နောင် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုတို့တွင် တခုခုသည်ဇောကိစ္စခုနစ်ကြိမ်၊ ထို့နောင် ဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံကောဒသတို့တွင် တခုခုသည်တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်၊ ထို့နောင်ကာမဘဝင် အ.ဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ကျေနဝိသတို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏၊

ဤသို့အကြမ်းအားဖြင့်တရားအပုံနှင့် မည်သည့်တရားက မည်သည့် တရားအားကျေးဇူးပြုပုံကို သိယှိထားပါမူ။ ဝိဓိ,အနုဝါဒပါဠိထုတ်ရာ၌ လွယ်ကူစွာသာမန်ကြည့်ရှုရုံနှင့်မကျက်ရပဲ သဘောပေါက်ကာ အရဆောင်နိုင်ဘွယ်ရာယှိပေသည်။

ဝိဓိ,အနုဝါဒထုတ်ပုံ။

ကုသလပဒ၌(၃)ရာသီတို့တွင် ပဌမရာသီကိုကြည့်၍ (က) ကုသ လောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော ...... ဟု ဝိဓိ ပါဠိကိုရင်း။

(က) ကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟု အနုဝါဒပါဠိကိုရင်း ထုတ်ရာသည်၊

ဒုတိယရာသီကိုကြည့်၍ (ခ) ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော .... ဟု ဝိဓိပါဠိကိုရင်း။

(ခ) ကုသလာဟေတူ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စ ယော.....ဟု အနုဝါဒပါဠိကိုရင်း ထုတ်ရာသည်။

တတိယရာသီကိုကြည့်၍ (ဂ) ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစ အဗျာကတဿစဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော......ဟု ဝိဓိပါဠိကိုရင်း၊

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠိ၌ .....ကုသလာဟေတု ....၏.အချဖြစ်သောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ပဌမအောဇာ အစရှိသော ဝိပ္ပယုတ္တကုသလတရတရ၌ရှိသော အလောဘကို.အဒေါသကို,အမောဟကို, အလောဘ အဒေါသကို, အလောဘ အမောဟကို, အဒေါသ အမောဟကို, အလောဘ အဒေါသ အမောဟကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ယူတော်မူ၍ ဝိဓိ၌ကုသလောခမ္မော.....ဟု ......သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ .... ၏.အချဖြစ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် ယူတော်မူ၍၊ ဝိဓိ၌ပင် .....ကုသလဿဓမ္မဿ..... ဟု ဤပဋိတ်တပါး,နှစ်ပါး,သုံးပါးသည်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၏. အဖြစ်ကို..... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟုဟောတော်မူ၏.။

(ဤနည်းကိုမှီ၍, မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့ကိုရာသီးကအဇ်ိုင်း ချလေ။)

(ဂ) ကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော...... ဟု အနုဝါဒပါဠိကိုပင် ထုတ်ရာသည်။

(အကုသလပဒ(၃)ရာသီတို့ကိုလည်း နည်းမှီ၍, ဝိဓိ,အနုဝါဒပါဠိထုတ်ပါလေ)

အဗျာကတပဒ(၁)ရာသီ၌ ပဝတ္တိပ ဋိသန္ဓေနှစ်မျိုးရှိရာ၊ (က) အဗျာကတောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော..... ဟုဝိဓိပါဠိကို ငမျိုးတည်းထုတ်၍.။ ပဝတ္တိအတွက် (၁) ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓေအတွက် (၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟု သဘောအရ ဝိဓိ,အနုဝါဒပါဠိတို့ကိုထုတ်ရာသည်၊

(''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ ပဌမတွဲ'' ၌ ပဉ္စာဝါရ ကတ္တားသမ္ဗန္ဓါန်အရကောက်ဆိုချက်ကို ခွဲခြားဝေဘန် ပြဆိုခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍.၊ ဤပဉ္စဝါရ၌ ပါဠိပါဠိအရကိုသာ ပြဆိုခဲ့ပအံ့။)

ကဂိုဏ်းပါဠိအရ သဘာဂပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသိုလ်သည်ကုသိုလ်အားကျေးဇူးပြုရာ၌ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တကွပြိုင်နိုင်သော သဘာဂပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှရှိပါသနည်း၊

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒါဝသာန၌ တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ဟောဟန်ကား.....ကုသလောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော ... ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား.....ကုသလာဟေတူစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော.....ဟူသည်တည်း၊ (အနက်ပေးမြဲ)

(အဓိပ္ပါယ်ကား၊) ကုသိုလ်ဓမ္မသည် အဗျာကတဓမ္မအား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား- ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောစိတ် စေအဋ္ဌတ် သစိတ္တဇရုပ်ကလာပ တခုတခု၌ယှိသော အလောဘသည်, အဒေါသသည်, အလောဘ အဒေါသသည်,အလောဘ အမောဟသည်, အဒေါသ အမောဟသည်, အလောဘ အဒေါသ အမောဟသည်စိတ္တဇရုပ်အား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

(ဖြေ) အဓိ,သ,အါနိ,ဏ,မနှင့်၊သမ္ပ အဇ္ဈိ၊ ကိုးပါးယှိ။ မှတ်သိသဘာဝါ- ဟူသည်နှင့်အညီ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တကွပြိုင်နိုင်သော သဘာဂပစ္စည်းကိုးပါးယှိပါသည်။

ကရိုဏ်းပါဌ်အကျယ်ဆိုနိုးပြုနည်း။

(မေး) ဟေတုပစ္စယေန......ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်ကို အကျယ်ဆိုနိုးပြုပြပါ။

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စယေန.....ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်၏အခုကား၊ သမ္ပယုတ္တကန္ဓာအားတပ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ဟေတု, သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ- ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တကန္ဓာအားတပ်သော အမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ- ဤကိုးပါးပစ္စယတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ၊

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌ကုသလောဝမ္မော ... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရ ကား၊ ဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဋ္ဌာဝါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ် စေတသိက, စေအဠာတိ်သ ဝိတ္တက္ကဏာ တခုတခု၌ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့အ- လောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ - ဤ ဟိတ် နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရား၏၊

အဗျာကတသဓမ္မဿ ...... ဟူသောသမ္ဗန္ဓပုဒ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ် ပြုအပ်သောဝိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟေတုပစ္စယေန ...... ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ ဝိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက် ပဋ္ဌာနအတပ် ကောင်းသော ဟေတု,အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပ ယုတ္တ အတ္ထိ, အဝိဂတ - ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသ လာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလာဗျာကတပဒါ ဝသာန၌ တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထို

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ဝိပ်သာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပ တိ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂ တ - ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိ သေသရ၏ ...... ဟူသည်တည်း၊

ခန္ဓာဝါရဲ့အထုတ်ပုံ။

ပဋ္ဌာန်းပဥ္စဝါရ ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ခန္ဓာဝါရထုတ်ပုံမှာ၊ ကုသလ ပဒ၌ အနုဝါဒပါဠိတော် ကတ္တားပါဌ်အရ၊ ဒွိဟိတ်, တိဟိတ်နှစ်ပါးတို့ တွင် ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ (၃)ဝါရ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ (၇)ဝါရ ပေါင်း(၁၀)ဝါ ရထုတ်ရလေသည်၊

ဒွိဟိတ်(၃)ဝါရဲ့ဆိုသည်မှာ၊ အလောဘတဝါရ၊ အဒေါသတဝါရ၊ ပေါင်းကေက(၂)ဝါရ၊ အလောဘ အဒေါသတဝါရ ဒွိက(၁)ဝါရအား ဖြင့်(၃)ဝါရဲ့ဖြစ်သည်၊

တွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား.....ကုသလော ဓမ္မောကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော - ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အနုဝါဒကိုဟော တော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား..... ကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော......ဟူသည်တည်း။

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ကုသလောဓမ္မော.....ဟူသော ကတ္တားကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအ ခါ ကုသိုလ်ဇောဝီသ စေအဇ္ဈတိသ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သောဒွိဟိတ် ဖြစ်အံ့-အလောဘ,အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အ မောဟ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

တိဟိတ်(၇)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ ဧကက(၃)ဝါရ၊ဒွိက(၃)ဝါရ၊တိကတ ဝါရအားဖြင့်(၇)ဝါရဖြစ်သည်။

ဧကက(၃)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ အလောဘတဝါရ၊ အဒေါသတဝါရ၊အ မောဟတဝါရ ဤသို့အားဖြင့်(၃)ဝါရဖြစ်သည်၊

ဒွိက(၃)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ အလောဘ အဒေါသတဝါရ၊ အလောဘ အမောဟတဝါရ၊ အဒေါသ အမောဟတဝါရ– ဤသို့အားဖြင့်(၃)ဝါရ ဖြစ်သည်၊

တိကတဝါရဆိုသည်မှာ၊ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတဝါရ၊ ဤသို့အားဖြင့်တဝါရဖြစ်သည်၊ ဤသို့ ဒွိဟိတ်(၃)ဝါရ တိဟိတ်(၇)ဝါရ နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် ခန္ဓာဝါရ(၁၀)ဝါရဖြစ်လေသည်။

(အဗျာကတ၌လည်း ယင်းနည်းအတူခန္ဓာဝါရ(၁၀) ဝါရသာဖြစ်လေသည်။)

ပစ္စည်းတပ်ဟန်၌မှတ်ဘွယ်။

ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကား– ဟူသောဆိုရိုးမှာ ရာသီစုဝိထိလက်ရိုးဆိုရိုး ဖြစ်သည်၊ လိုရင်းအချုပ်မှာ ကာမကုသိုလ်ဟိတ်ဖြစ်အံ့၊

န - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

န - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - င်။

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ ....ဟူသော သမ္ပဒါနံပုဒ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ်ဥကပါသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားခ၏၊

ဟေတုပစ္စယေန .....ဟူသောကရိုဏ်းပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဟိတ် သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထ ရဟတင်ကောင်းသော ဟေတု,အဓိပ တိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိ တို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသခ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း အကုသလာပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန,အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒါဝသာန၌တုံသော်လည်း ဝိဓိ, အနုဝါဒအား ဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟော ဟန်ကား—

ယင်းသို့ ဝိဘူတာရုံတဝိထိ, အဝိဘူတာရုံတဝိထိချ၍ ကုသိုလ်ဇော (၇)ကြိမ်၌ရှိသော ကုသိုလ်ဟိတ် (၃)ပါး ပစ္စည်းတရားသည် သမ္ပ ယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊

ထိုဝိထိစိတ်တို့သည်အာရုံနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အဘယ် တရားကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်ကြသနည်းဟု သူမေးဘွယ်ရှိ၍ ရာသီစုဝိထိ လက်ရိုးအတိုင်း ဆိုရိုးအကျယ်ဖြစ်လာသည်၊

လိုရင်းမှာ၊ဆိုင်ရာဆိုင်ရာကာမရူပ,အရူပလောကုတ္တရာကုသိုလ်ဇော ဝိထိချ၍၊ ထိုဇော၌ရှိသောဟိတ်(၃)ပါးကား ပစ္စည်းသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကား ပစ္စယုပ္ပန်ဟုသိရှိရေးပင်ဖြစ်ပေသည်၊

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ–ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌..... တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ..... ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့်၊ ပဋ္ဌာနပါဠိတော်၌လည်း ... တံသမုဋ္ဌာနာ

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

အကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။

အကုသလော၊ အပြစ်တကွ မကောင်းကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ဓမ္မော၊ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝ သဘာဝေ၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားသည်။ အကုသလဿ၊ သော၊ ဓမ္မဿ၊ အား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

အကုသလာ၊ ကုန်သော၊ ဟေတူ၊ တို့သည်၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ သမ္ပယုတ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သ မောဟမူစွဲ၌ မောဟကြည်သော စေတသိက်သတ္တဝိသတို့အား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊

နံရူပါနံ ..... ဟုဟောတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ...... စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ...... ဟုဟောတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ကုသိုလ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝေဘန်ခြင်းကိုမပြုမူ၍၊ သာမညအားဖြင့်အလုံးစုံသော ဟိတ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကိုပြခြင်းငှါ ..... စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ .... ဟုဟောတော်မူပဲး ..... တံသမုဋ္ဌာန ၊ နံ ရူပါနံ ..... ဟုဟောတော်မူပါသည်၊

ဤပဥ္စာဝါရပါဠိတော်၌ အကြွင်းအဗျာကတတရားအား ကုသိုလ်ဟိတ်သည် ဟေတုပစ္စသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ထိုအဗျာကတတရားကိုသာ လျှင်ပြခြင်းငှါ ..... စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ..... ဟုဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

> စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ဣဒံ ယဿ အဗျာကတဿ ကုသလော ဟေတုပစ္စယေန
> ပစ္စယော ဟောတိ၊ တမေဝ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂေ ပန ကုသလာဒိဝသေ
> န ဝိဘာဂံ အကတွာ သာမညတော သဗ္ဗေသံ ဟေတူနံ ဝသေန ဥပ္ပန္နရူပဒဿ
> နတ္ထံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ အဝတွာ တံသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၂၆)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ဣဒံ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ..... ဟူသော ဤပါဠိကို၊ ယဿ အဗျာကတဿ၊ အကြွင်းအဗျာကတတရားအား၊ ကုသလော၊ ကုသိုလ်

(အဘိပ္ပါယ်ကား၊) အကုသိုလ်မူသည် အကုသိုလ်မူအား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတနာဝိသ ဝိတ္တကျွတတရုတချ၌ယှဉ်သော လောဘမူဖြစ်အံ့-လောဘ,မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့ ဒေါသ,မောဟ။ မောဟမူဖြစ်အံ့- မောဟ၊ ဤဟိတ် တပါး,နှစ်ပါးသည် အကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူနွေး၌ မောဟကြွဲသော စေတနာဝိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌ အကုသလော ဓမ္မော...... ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတနာဝိသ ဝိတ္တကျွတတရုတချ၌ယှဉ်သောလောဘမူဖြစ်အံ့- လောဘ,မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့-ဒေါသ,မောဟ၊ မောဟမူဖြစ်အံ့-မောဟ၊ ဤဟိတ်တပါးနှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ..... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူနွေး၌ မောဟကြွဲသော စေတနာဝိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စယေန...... ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သောအကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ထပြိုင်နက်ယာကာရဟာတပ်ကောင်းသော ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့် ကတ္တားသာတည်း၊

သည်၊ဟေတုပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်၊ ဟောဘိ၊၏။ ကမေဝ၊ထိုအဗျာကတတရားကိုသာလျှင်၊ဒသေတုံ၊ပြခြင်းငှာ။ ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂေ၊ပစ္စယဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊ ဝါ၊ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌။ ကုသလာဒိဝသေန၊ကုသိုလ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ဝိဘာဂံ၊ဝေဘန်ခြင်းကို၊ အကတွာ၊မပြုမူ၍၊ သာမညတော၊သာမန်အားဖြင့်၊ သင်္ခေပ၊ခပ်သိမ်းကုန်သော၊ ဟေတူနံ၊ဟိတ်တို့၏၊ဝသေန၊အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နရူပဒဿနတ္ထံ၊ ဖြစ်သောရုပ်တို့ကိုပြခြင်းငှာ၊

ခန္ဓာဝါရကား...... အကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ......ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အနုလောမပစ္စနီယတော်ပါဠိ၌ လောဘမူဖြစ်အံ့။ .... အကုသလာဟေတူ.....၏ အခြားမဲ့လော-ယူ၍ ..... သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ.....၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ ထို့အတူ မောဟာသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ လောဘ, မောဟာသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ဒေါသမူဖြစ်အံ့..... အကုသလာဟေတူ.....၏ အရကို ဒေါသယူ၍ ....သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ.....၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ထို့အတူ မောဟာသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ဒေါသ, မောဟာသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ မောဟမူဖြစ်အံ့.....အကုသလာဟေတူ.....၏ အရကို မောဟယူ၍......သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ.....၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ဤသို့လျှင် လောဘမူဖြင့်လျှင် သုံးဝါရ၊ ဒေါသမူဖြစ်လျှင် သုံးဝါရ။ မောဟမူဖြစ်လျှင် တဝါရ ဤသို့လျှင် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၏ အဖြစ်ကို..... ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော .....ဟု ဟောတော်မူ၏။

ပန္နည်းတပ်ပုံကား။ လောကီဝိတ်ကြောသိတ် စေ့ခွဲပညာသ ရုပ်အငှါဝိသ ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ အကုသိုလ်စောင်ထိဗိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်လိုသတ်သော်၊ မိမိပဋိသန္ဓေဝိတ်နှင့်ဘုံ့ဇာတိ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ-သင်္ခါရ-အာရုံအားဖြင့်တူသော ဘဝင်ကျေးဇူးဝိသတို့တွင် တရရသည့် မိမိပဋိသန္ဓေဝိတ်၏ အာရုံနှင့်တူသော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍

ဝိဘတ္တိသမ္ဗန္ဓာနုသန္ဓိ၊ ဝိဘတ္တိသမ္ဗန္ဓာနုသန္ဓိ.....ဟူ၍၊ အဝတ္ထ၊ ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ တံသမ္ဗန္ဓာနုသန္ဓိ၊ တံသမ္ဗန္ဓာနုသန္ဓိ......ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ကရိုက်ထားပါဌ်ခြင်းရိုးအကျယ်။

(မေး) ကုသလေနအဗျာကတံ၌ ကရိုက်ထားပါဌ်အရ၊ ရဆင့်သမ္ဗအကျယ်ပန္နည်းပြိုင်ဆိုရိုးကိုညွှန်ပြပါ။

(ဖြေ) ဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

ဘဝင်္ဂစလနံ, ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင် လောဘ်ဝိထ်ကောသိတ်(လ) ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။ထို့နောင်အကုသိုလ်စိတ်ဒွါဒသတို့တွင်တရရသည့်ဇော က်ခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏၊ ထို့နောင်ဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့ တဒါရုံဧကာ ဒသတို့တွင် တရရသည့်တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်။ထို့နောင်ကား ဘဝင်၊ အဝိ ဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ဧကူနဝီသတို့တွင်တရရသည့်ဘဝင်ကိစ္စဖြစ် ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏၊

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌...... အကုသလာဟေတူ ...... ၏ အခြဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသပဋ္ဌမဇော အစရှိသော စိတ္တုပ္ပာဒ တရတချ၌ယှဉ်သောလောဘမူဖြစ်အံ့-လောဘ,မောဟ။ ဒေါသမူဖြစ်အံ့- ဒေါသ,မောဟ၊မောဟမူဖြစ်အံ့-မောဟကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍ ဝိဓိ၌.....ကုသလောခန္ဓော.....ဟူ၊ အနုပါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌......သမ္ပယုတ္တ ကာနံခန္ဓာနံ .... ၏ အခြေဖြစ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် ယူ တော်မူ၍၊ဝိဓိ၌ရင်း......အကုသလဿခန္ဓဿ.....ဟူ၊ ဤဟိတ်တပါး,နှစ် ပါးသည့်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတော်မူသည့် ၏အဖြစ်ကို......ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော......ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာက တပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊(လ)ဟောဟန်ကား-

အကုသလောခန္ဓော အဗျာကတဿခန္ဓဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊
(၈၈)

ဝိပါကဇရုပ်အားတင်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတု သတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဒေသသ၊

သာဓိပတိဝိပါကရုပ်အားတင်သောဝီမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဒေသသ ရ၏၊

(ဤကိုနည်းမှီ၍ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန- ကရိုက်းပါဌ်အရ ပစ္စည်းပြင်ဆို ရိုးအကျယ်ကိုသိတော်မူကြပါကုန်။)

အကုသလာဟေတူ ပိဏ္ဍသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု၀ါဒ)

အကုသလောဓမ္မော...... ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပိဏ္ဍ ဇရုပ်အား တင်သောပဋ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသဏ္ဍပိ သစိတ္တကျွဏတရုဘုရန်၌ယှဉ်သောလောဘမူဖြစ်အံ့-လောဘ,မောဟ။ ဒေါ သမူဖြစ်အံ့- ဒေါသ,မောဟ။မောဟမူဖြစ်အံ့- မောဟ။ ဤဟိတ်တပါး, နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသဓမ္မသ...... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊အကုသိုလ် ပြုအင်သော ပိဏ္ဍ ဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စယေန...... ဟူသောကိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ ပိဏ္ဍဇရုပ်အား တပ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ တပြိုင်နက် တင်ကောင်းသော ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။ထိုသုံးပါးတို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍား သာတည်း။ (ခန္ဓာဝါရထုတ်မြီး)

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသ လာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ ဟေတု ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ဝိမိ)

အကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ပိဏ္ဍသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနု၁ါ၃)

အကုသလောဓမ္မော ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပိဏ္ဍဇရုပ်အားတပ်သောပဋ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ

အကုသလပဒ(၃)ရာသီကရိုဏ်းပါဠ်အရ သဘာဂပစ္စည်း။

အကုသလပဒ(၃)ရာသီကရိုဏ်းပါဠ်အရ သဘာဂပစ္စည်းမှာ၊ သဟ ဇာတ, အညမည, နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ(၇)ပစ္စည်း ဖြစ်လေသည်၊

စေသတ္တာပီသ ပိဋ္ဌကျွာအတရတခု၌ယှဉ်သော လောဘမှုဖြစ်အံ့- လောဘ, မောဟ၊ ဒေါသမှုဖြစ်အံ့ ဒေါသမောဟ။ မောဟမှုဖြစ်အံ့- မောဟ။ဤ ဟိတ်ဘာပါး,နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလသဿစအဗျာကတဿစမ္မဿ .... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အ ရကား၊သမ္ပယုတ္တကျွန္ခာပိဋ္ဌစရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟောဘုပစ္စယေန .....ဟူသော ကရိုက်းပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တ ကျွန္ခာပိဋ္ဌစရုပ်အားထပ်သောအကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ၎ပြိုင်နက် ဟပ်ကောင်းသော ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤငါး ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတုသတ္တိဟုသိအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ (လ)ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဟေဘုပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၁)

(၁) ဝိပါကာဗျာကတာကိရိယာဗျာကတာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံပိဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနဥ္စရူပါနံဟေဘုပစ္စယေနပစ္စယော၊

(၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာ နံကဋတ္တာစရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊

ခန္ဓာဝါရသုတ်ပုံ။

အကုသလပဒ၌ခန္ဓာဝါရထုတ်ခုပုံမှာ၊ လောဘမူတပုံ, ဒေါသမူတပုံ, မောဟမူတပုံတို့တွင် လောဘမူဖြစ်အံ့ လောဘတဝါရ,မောဟတဝါရ, လောဘမောဟတဝါရ၊ဤသို့ကေကနှစ်ဝါရ,ဒွိကတဝါရအားဖြင့်ခန္ဓာဝါ ရ(၃)ပါးဖြစ်လေသည်၊

ဒေါသမူဖြစ်အံ့၊ဒေါသတဝါရ,မောဟတဝါရ,ဒေါသမောဟတဝါရ ဤသို့ကေကနှစ်ဝါရ ဒွိကတဝါရအားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၃)ပါးဖြစ်လေသည်၊

မောဟမူဖြစ်အံ့၊မောဟတဝါရ၊ ဤသို့အားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၁)ပါးဖြစ် လေသည်၊

ကရိုက်းပါဠိအကျယ်ပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုး။

(မေး) အဗျာကတောအဗျာကဿ ၌ ဟေတုပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိုက်းပါဠိ၏ အကျယ်ပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုးကိုညွှန်ပြပါ၊

(အဓိပ္ပါယ်ကား) အဗျာကတဓမ္မသည် အဗျာကတဓမ္မအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ ကျေးဇူးပြုသနည်း ဟူမူကား၊ ပဝတ္တိအခါ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တဇကဋတ္တာရုပ်တရားချုပ်ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်ဒွံ့- အလောဘ,အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်ဒွံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးတို့သည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားရင်း ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ ဧကူနဝီသတိပဋိသန္ဓေလေးချဋ္ဌယှိသောဟိတ်သုံးပါးသည်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေတရ ချဋ္ဌယှိသော ဟိတ်သုံးပါးသည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဝိဓိပါဠိတော်ပ၌ အဗျာကတသည် ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တဇကဋတ္တာရုပ်တရားချုပ်ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်ဒွံ့- အလောဘ,အဒေါသ,တိဟိတ်ဖြစ်ဒွံ့-အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ ဤဟိတ် နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

(မေး) (၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်ဒွံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

(၂) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်ဒွံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဟိတ်သုံးပါးဖြစ်ဒွံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ၊ (ပေါင်းအဝိပါက်သုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်ချဋ္ဌယှိသော ဟိတ်သုံး

အဗျာကတသဿမဝ္ဂ... ဟူသော သမ္ပဒါန်ဉာဏ်၏ အရကား၊ သဟိတ် ဝိပါက်ကြော်ဝိသ, သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ, စေအဋ္ဌတိံသ သဗ္ဗ ယုတ္တာနုဘိဗ္ဗာစရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

ဟေတုပစ္စဿေန ... ဟူသော ကမ္ဘာ့ပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပ ယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သောဝိပါက် ကြိယာဟိတ် သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်သ,မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ဤဆဲ့နှစ်ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင်ဟေတု သတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် အရကား ပဌာန အားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ (မန္တာဝါရဆိုမြဲ)

ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကား၊ကာမဝိတ်စေတုပညာသ စေနေပညာသ ရုပ်အ ဋ္ဌဝိသ ပညတ်ဟုဆို အပ်သောအာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာ ရုံပြု၍ မဟာဝိပါက်ဘဝင်ကိုစွဲ၍ရုံကိုစွဲဖြစ်လိုလတ်သော်၊ဓိဓိပဋိသန္ဓေ စိတ်နှင့်ဘုံ၌ဇာတိ-သမ္ပယုတ္တခန္ဓ-သင်္ခါရ-အာရုံအားဖြင့်တူသော မဟာ ဝိပါက် ဘဝင်ရှစ်ချဘ်တွင် တရုရသည့် ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် အား ဖြင့်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ဘဝင်စလန,ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင် ကာမဝိတ်စေတုပညာသ(လ)အာရုံပြု၍မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။ ထို့

ပါးဖြစ်အံ့၊ဟေတု သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ ခြောက်(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်၌ယှဉ်သောဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေ တု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤခုနစ်(လ) သတ္တိဝိသေသရ၏၊ (ပေါင်း သဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောအခါဟုဖြစ်အံ့၊ဟေတု, သ ဟဇာတ,နိဿယ, ဈာန်ယ, မဂ္ဂ အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်(လ)သတ္တိဝိ သေသ၊

နောင် ကာမဇောတရသုတ်သုံးဆယ်တို့တွင် တရရသည် ဇောက်ဝ္ဝရနှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏၊ ထို့နောင် မဟာဝိပါက်ရှစ်ခုတို့တွင် တရရသည် တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်၊ ထို့နောင်မဟာဝိပါက်ရှစ်ခုတို့တွင် တရရသည်ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏၊

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ......ဝိပါကာဗျာကတာ ဟေတူ...... ၏ အရဖြစ်သော မဟာဝိပါက်ဘဝင်တဒါရုံစိတ္တက္ခဏတရတချ၌ယှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးတို့ကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ ဝိဓိ၌......အဗျာကတောဓမ္မော...... ဟုအနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ...... အရဖြစ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ကိုပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ ဝိဓိ၌ပင်း...... အဗျာကတဿဓမ္မဿ ......ဟု၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးတို့သည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်တို့အားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကို..... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟုဟောတော်မူ၏။

(ဒုတိယကိစ္စတပ်ဟန်ကို ရာသီဂုဏ်မရူပဘာသာ နှင့်သိကိုမှီ၍ ချလေ၊ မဟာကြီးယား မဟာဂုဏ်ကြီးယားဝိပါက်, လောကုတ္တရာဝိပါက်တို့ကိုလည်း ရာသီဂုဏ်အတိုင်းချလေ။)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤကိုးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊ (ပေါင်းအဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်၌ယှိသောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိပါက်၌ယှိသောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤဆယ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော……ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တပ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စေပဉ္စတိသ စိတ္တုပ္ပါဒတရတချွ ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ၊တိဟိတ်ဖြစ်အံ့--အလောဘ အဒေါသ အမောဟ။ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသဓမ္မသ……ဟူသော သမ္ပဒါနပုဒ်၏ အရကား၊သဟိတ် ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စေပဉ္စတိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စယေန……ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တပ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရသန္ဓယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ထပြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤတဆဲ့တ ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။ ထို သုံးပါးဘို့ကွင်အရကားပဌာန်အားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း။

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်ှယှဉ်သောအမောဟဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤကိုးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသရ၏။ (ပေါင်းသဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော၊ ဝိမံသာဓိပတိဖြစ် အံ့၊ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့။ ဟေတု, အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤဆယ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ,သဟဇာတ,,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤကိုးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊ (ပေါင်းအဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော မိုလ်လေးချွန်ယှဉ်

ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကား၊ ကာမတဆဲ့တဘုံမှ ဗုတေ၍ ကာသေဂတိရနစ်ဘုံဖြစ်လတ္တံ့သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ တဒါရုံနောင်ရပတိ, ဇောနောင်ရပတိ, ဘဝင်နောင်ရပတိအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် တဒါရုံနောင်ရပတိဖြစ်ဟန်ကား၊ ထင်ရှားယှိသောဘဝမှ ရွေ့လျောသောအားဖြင့်ပစ္စယုပ္ပန်ဘဝအဆုံးရပတိဖြစ်လိုလတ်သော်၊ မိမိပဋိသန္ဓေ (လ) ကာမဘဝင်တဆယ်တို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်္ဂစလနဲ, ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင်ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း- မရဏာသန္နဇောငါးကြိမ်၊ တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် ကာမရပတိတဆယ်တို့တွင်တခုခုသည် ကံ, ကမ္မနိမိတ်ဂတိနိမိတ် (လ) ရပတိကိစ္စတကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင်အဝိဇ္ဇာနုသယသည်ဖြံရံအပ်သော တဏှာနုသယလျှင် မူလယှိသော သင်္ခါရဟုဆိုအပ်သောအနုကကံသည်ဖြစ်စေအပ်သော မိမိနှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည် ခြံရံ၍ယူအပ်သော မိမိနှင့်တကွ တပြိုင်နက်ဖြစ်ကုန်သော

သောဝိပါကသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ိယ, မဂ္ဂ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤကိုးပစ္စယ (လ) သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တကျွန္တာအားသာတပ်သော ဖိုလ်လေးချဉ်ယှိသော ဝိပါကသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤဆဲ့တပစ္စယ (လ) သတ္တိဝိသေသ။

သာဓိပတိဝိဇ္ဇာရုပ်အားတပ်သောဖိုလ်လေးချဉ်ယှိသောဝိပါကသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ိယ, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤဆယ်ပစ္စယ (လ) သတ္တိဝိသေသရ၏။ (ပေါင်း၊ သဝိပါကသုံးချက်)

(မှတ်ချက်၊) ပဝတ္တိအခါ၌ဟဒယဝတ္ထုနှင့် သမ္ပယုတ္တကျွန္တာတို့ အညမညမဖြစ်ကြသောကြောင့် "သမ္ပယုတ္တကျွန္တာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော"......စသောဆိုရိုးမဖြစ်နိုင်ပေ၊ ဤအဝိပါက (၃) ချက် သဝိပါက (၃) ချက် ပေါင်း (၆) ချက်သာဖြစ်နိုင်လေသည်။)

ပဋိသန္ဓေအခါ ကရိုဏ်းပါဠိအကျယ်ပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုး။

(မေး) ပဋိသန္ဓေအခါ ဟေတုပစ္စယော......ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိ၏ အရ၊ အကျယ်ပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုးကိုညွှန်ပြပါ။

တရားတို့၏ တံညှိရာဖြစ်၍ ပြဋ္ဌာန်းသော ရှေ့နောက်ဖြစ်သောဘာဝအသွေး ကိုတစပ်တည်းကဲ့သို့ စပ်ဟပ်သောမဟာဝိပါက် ပဋိသန္ဓေရှစ်ခုတို့တွင် တခုခုသည် မနောဒွါရဖြင့် မရဏာသန္နဇောသည့်ယူအပ်သော ကံ,ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတကြိမ်သာဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် ဘဝင်တဆဲ့ငါးကြိမ်, တဆဲ့ခြောက်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် ဘဝသစ်ဟုဆိုအပ်သော မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဘဝသစ်၌ ပြင်းစွာတပ်တတ်သော ဘဝနိကန္တိကလောဘဇော ခုနစ်ကြိမ်၊ ထို့နောင် မဟာဝိပါက်ရှစ်ခုတို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်ကိစ္စ ဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

(ဖြေ) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော ဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သောဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ, နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသခု၏။ (ပေါင်းအဝိပါကလေးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်ဋ္ဌယှိသော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သောဝိပါက်ဋ္ဌယှိသော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဌ်၌ … ဝိပါကာဗျာကတာ ဟေတူ……၏ အရဖြစ်သော မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေစိတ္တုပ္ပါဒ် တရားချုပ်၌ ယှဉ်သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးကို ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ဝိမ်၌ ….. အဗျာကတောခန္ဓော … ဟု၊ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဌ်၌ ……သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံ … ၏ အရဖြစ်သော ….. သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာ ရုပ်ကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ ဝိမ်၌ရင်း အဗျာကတသာခန္ဓသ……ဟု၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးသည်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်တို့အား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကို……ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော …..ဟုဟောတော်မူ၏။

(ရှာ အရှုပဘု မှုတော့၍ ကာမသုဂတိခုနစ်ဘုံ၌ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိ။ ရူပ အရူပဘုံချင်းချင်း၌ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိ၊ ဤဒွိဟိတ်ကို ရသည်ဟုဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းအတိုင်းချလေ။)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့။ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဒ်သေသ၊

ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၌ယှဉ်သောဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ, အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊ (ပေါင်းသင်ပါကင်္ါးချက်)

ဝိထိချ၍ ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကိုပြခြင်း၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ …. ၌ ပဝတ္တိအခါ ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကို

န - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ၊

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ဝိဘူတာရုံတဝိထိချ၍ ဘဝင်ကိစ္စ,တဒါရုံကိစ္စဖြစ်သောမဟာဝိပါက် ၌ယှဉ်သောဟိတ်သုံးပါးပစ္စည်း သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်ဟုဆိုလိုသည်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကို –

နှ - ဒ - မ - ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - ရုံ - ရုံ။

၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ရ - ပ - င - င - င - င - င - င - င - င။

၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

င - င - င - င - င - င - င - င - မ။

၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - င။

၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ယင်းသို့ မရဏာသန္နဝိထိနှင့်ပဋိသန္ဓိဝိထိတဆက်တည်းချ၍ မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေ၌ယှဉ်သောဟိတ်သုံးပါး ပစ္စည်း၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာ ရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်ဟုဆိုလိုသည်။

ဤနည်းကိုမှီး၍ ပစ္စည်းတပ်ဟန် အားလုံးတို့၌ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာဝိထိကိုချ၍၊ဟိတ်တပါး၊ နှစ်ပါး၊သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တို့အားဟေတုသတ္တိဖြင့် ယထာရဟကျေးဇူးပြုဟန်ကိုဝေဘန်သိရှိတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

အာရမ္မဏာဒိဘင်္ဂဝါရ။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား ......ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ...... ဟူသည်တည်း။ ထို့နောင် အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

(၁) ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ပစ္စဝေက္ခတိ၊
(၂) ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊
(၃) သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဝေါဒါနံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊
(၄) သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန ကုသလစိတ္တ သမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနန္တိ၊

ဒါနအရေအညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ဒါနံ ဒတွာ...... ဟူသောပါဠိ၌ အဘယ်တရားကို ဒါနဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပေးလှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို "ဒါန" ဟုခေါ်ပါသည်၊ (တနည်း) ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာကို "ဒါန" ဟု ခေါ်ပါသည်၊

ဤအလို ဒါနသဒ္ဒါကို......ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါနံ ... ဟုဝိဂ္ဂဟပြု၊ ပေးလှူအပ်သော ဒါနဝတ္ထုရစေ၊ (တနည်း) ဒီယတိ အနေနာတိ ဒါနံ .... ဟုဝိဂ္ဂဟပြု၊ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာကိုရစေ၊

(၅) အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

(၆) ကုသလာခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။

ဒါနံ ဒေယျဓမ္မံ၊ လှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို၊ ဒတွာ စဇိတွာ၊ စွန့်၍ (တနည်းကား) ဒါနံ၊ လှူကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာကို၊ ဒတွာ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ၊ စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြု၍၊ တံ၊ ပရိစ္စာဂစေတနာ,ဝိသောဓနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ သီလံ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂါဒိဝသေန နိစ္စသီလံ၊ ပဉ္စင်္ဂ,ဒသင်္ဂသီလ-အစဖြစ်သည့်

ဒတွာကိုအနက်ယောဇနာပုံ။

မေး) ဒါနံ ဒတွာ ... ဟူသောပါဠိ၌ ဒတွာ ဟူသောပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အဘော်ကျ အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဒါနံ- ဟူသောပုဒ်အရ ပေးလှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို အရကောက်ခဲ့သော် ဒတွာ-စွန့်လှူ၍ ဟုအနက်ယောဇနာပြီးလျှင်၊ ဒါနံ ဟူသောပုဒ်အရ၊ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာကို အရကောက်ခဲ့သော် ဒတွာ-စင်ကြယ်အောင်ပြု၍ ဟုအနက်ယောဇနာရပါသည်။

ဒါနံ ဒတွာတိ ဒေယျဓမ္မံ စဇိတွာ၊ ယာယ ဝါ စေတနာယ သော ဒီယျတိ၊ သာ စေတနာ ဒါနံ၊ ဒတွာတိ တံ စေတနံ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂)

ဒါနံ ဒတွာတိ၊ ဟူသည်ကား၊ ဒေယျဓမ္မံ၊ ပေးလှူအပ်သောဝတ္ထုကို၊ စဇိတွာ၊ စွန့်၍၊ ဝါ၊ တနည်းကား၊ ယာယ စေတနာယ၊ အကြင်စေတနာဖြင့်၊ သော၊ ထိုပေးလှူအပ်သောဝတ္ထုကို၊ ဒီယျတိ၊ ပေးလှူအပ်၏၊ သာ စေတနာ၊ ထိုပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာသည်၊ ဒါနံ ဒါနမည်၏။ ဒတွာတိ၊ ဒတွာ ဟူသည်ကား၊ တံ စေတနံ၊ ထိုပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာကို၊ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ၊ စင်ကြယ်အောင်ပြု၍၊

တို့၏ အငွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော နိဿယသီလကို၊ သမာဒိယိတွာဂဏှိတွာ၊ ကောင်းစွာယူပြီး ဆောက်တည်ပြီး၍၊ တံ၊ ထိုပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလအစရှိ သည်တို့၏ အစွမ်း ားဖြင့်ဖြစ်သောနိဿယသီလကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင် ၏၊ ဥပေါသထသီလံ၊ဥပုသ်နေ့၌သုံးအပ်သောအင်္ဂါဥပုသ် ကို၊ ကတွာ၊ ဆောက်တည်ပြီး၍၊ တံ၊ထိုအင်္ဂါ ဥပေါသထ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏၊ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာ အလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန,သီလ,အင်္ဂါဥပေါ ထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏၊ ဈာနာ၊ဈာန်မှ၊ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ထ၍၊ ဈာနံ၊ဈာန်ကို၊ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏၊ သေက္ခာ၊သေက္ခဟုဆိုအပ်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဂေါတြ ဘုံ၊ဂေါတြဘူကို၊ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဆင်ခြင်ကုန်၏၊ သေက္ခာ၊သေက္ခာဟု

ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာဟုဖွင့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဒတွာ-ဟူသောပါဠ်၌ ဒါ ဓာတ်ကို ဒါနေ ဟုဓာတ်နက် ကြား အပ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓံကတွာ......ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူခဲ့ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အနေကတ္ထာဟိဓာတဝေါ..... ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ဓာတ်တို့ သည် အနေကတ္ထဖြစ်လေရကား၊ ဤနေရာ၌ ဒါဓာတ်သည်သောဓနတ္ထ၌ ဖြစ်သောကြောင့်......ဝိသုဒ္ဓံကတွာ.....ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော် မူခဲ့ပါသည်၊

ဒတွာတိဒွေဒါသုဒ္ဓေါသောဓနေဒွေပိဟောတီတိမတ္တော အာဟဝိသုဒ္ဓံကတွာတိ။ ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၇-၁၇)

ဒတွာတိဧတ္ထ၊ဒတွာဟူသောပါဠ်၌၊ ဒါသုဒ္ဓေါ၊ ဒါသဒ္ဒါသည်၊ သော ဓနေဒွေပိ၊ စင်ကြယ်ခြင်းအနက်၌လည်း၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏၊ ဣ တိ၊ဤသို့ မ ်ာ၊သိ၍၊ဝိသုဒ္ဓံကတွာတိ၊ဟူ၍၊အာဟ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊

သီလံ အရည့်နှီးပြခြင်း။

(မေး) သီလံသမာဒိယိတွာ...... ဟူသောပါဠ်၌ သီလအရ အဘယ် သီလကိုကောက်ယူ၍၊ ဝိရတိ(၃)မျိုးတို့တွင် အဘယ်ဝိရတိကို ယူရ မည်နည်း၊

ဆိုအပ်ကုန်သော သကဒါဂါမိ, အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝေါဒါနံ၊ သကဒါဂါမိမဂ်, အနာဂါမိမဂ်၏ ရှေးဝေါဒါန်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဆင်ခြင်ကုန်၏။ သေက္ခာ၊ သေက္ခဟုဆိုအပ်ကုန်သော သောတာပန်, သကဒါဂါမိ, အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မဂ္ဂါ၊မဂ်မှ။ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍။ မဂ္ဂံ၊ မဂ်တရားကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ဆင်ခြင်ကုန်၏၊ သေက္ခာဝါ၊သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၎င်း၊ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊ပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၎င်း၊ ကုသလံ၊တေဘူမကကုသိုလ်ကို၊အနိစ္စတော၊အနိစ္စံ ဣတိ၊အနိစ္စဟူ၍၎င်း။ ဒုက္ခတော၊ဒုက္ခံ ဣတိ ဒုက္ခဟူ၍၎င်း။အနတ္တတော၊အနတ္တံ ဣတိ၊အနတ္တဟူ၍၎င်း၊ (တနည်းကား) အနိစ္စတော၊အနိစ္စဝသေန၊အနိစ္စ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဒုက္ခတော ဒုက္ခဝသေန၊ ဒုက္ခ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ အနတ္တတော၊အနတ္တဝသေန၊ အနတ္တအစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဝိပဿန္တိ၊ဝိပဿနာပြုကုန်၏။ သေက္ခာဝါ၊တို့သည်၎င်း၊ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊တို့သည်၎င်း။ စေတောပရိယာဉာဏေန၊သူတပါးတို့၏ စိတ်ကိုပိုင်းခြား၍ သိသောစေတောပရိယအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ၊ကုသိုလ်စိတ်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊စိတ္တံ၊ စိတ်ကို၊ ဇာနန္တိ၊ သိကုန်၏၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အကြိမ်ကြိမ်သန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်သည်၊

(ဖြေ) သီလံအရ ပဉ္စင်္ဂစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် နိစ္စသီလကိုယူ၍ ဝိရတီ(၃)ပါးတို့တွင်သမာဒါနဝိရတိကိုယူရပါသည်။

သီလံသမာဒိယိတွာတိပဉ္စင်္ဂါဒိဝသေနနိစ္စသီလံ။ ဣမိနာသမာဒါနဝိရတိ ယေဝဒဿိတာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၄)

သီလံသမာဒိယိတွာတိ ...... ဟူသည်ကား။ ပဉ္စင်္ဂါဒိဝသေန၊ပဉ္စင်္ဂသီလစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊နိစ္စသီလံ၊နိစ္စသီလကို၊ ဂဟေတွာ၊ခံယူ၍၊ ဣမိနာ၊ဤသီလံသမာဒိယိတွာဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ သမာဒါနဝိရတိယေဝ၊ သမာဒါနဝိရတိကိုသာလျှင်၊ဒဿိတာ၊ပြအပ်၏၊

သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကိုမယူရခြင်း။

(မေး) ဝိရတိသည်သုံးမျိုးယှဉ်ပါလျက်၊ သီလံ သမာဒိယိတွာ ..... ဟူသောပါဌ်အရ။ သမာဒါနဝိရတိကိုသာယူ၍၊အဘယ့်ကြောင့်သမ္ပတ္တဝိရတိ,သမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကိုမယူရပါသနည်း။

ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ၊ ဖြစ်ဆဲသော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်အား၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊သည်၊ ဟောတိ၊၏၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည်၊နေဝသညာနာသညာယတနကုသလဿ၊ ဖြစ်ဆဲသော နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်အား၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊သည်၊ ဟောတိ၊၏၊ကုသလာ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊ခန္ဓာတို့သည်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ၊ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်အား၎င်း၊ စေတောပရိယဉာဏဿ၊စေတောပရိယဉာဏ်အား၎င်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်အား၎င်း၊ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ၊ ယထာကမ္မူပဂဉာဏ်အား၎င်း၊ အနာဂတံသဉာဏဿ၊ အနာဂတံသဉာဏ်အား၎င်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၊၏၊

(အဓိပ္ပါယ်ကား) ကုသိုလ်ဓမ္မသည်ကုသိုလ်ဓမ္မအားအာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား–

(ဖြေ) သမ္ပတ္တဝိရတီသမုစ္ဆေဒဝိရတီတို့သည် လောက၌ သီလအဖြစ်ဖြင့်မထင်ရှားသောကြောင့်၊ သီလံသမာဒိယိတွာ......ဟူသောပါဠိ၌အရ၊သမ္ပတ္တဝိရတီသမုစ္ဆေဒဝိရတီတို့ကိုမယူရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိယော ပန လောကေ သီလန္တိ
အပါကဋတ္တာ နဂ္ဂဟိတာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃–၆)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိယော၊သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကို၊လောကေ၊လောက၌၊သီလန္တိ၊သီလဟူ၍၊အပါကဋတ္တာ၊မထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နဂ္ဂဟိတာ၊ဟောတော်မမူအပ်ကုန်၊

ဥပေါသထကမ္မံအရေပြဆိုခြင်း။

(မေး) ဥပေါသထကမ္မံကတွာ......ဟူသောပါဠိ၌ "ဥပေါသထကမ္မ" အရကိုညွှန်းပြပါ။

(ဖြေ) သူ့အသက်မသတ်ရ, သူ့ဥစ္စာမခိုးရ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်မိန့်ဆို

အန္နပါန်-အစရှိသောဒါနဝတ္ထုကိုလှူပြီး၍၊ပရိက္ခာရစေတနာ,ပိသောခနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ပရိက္ခာရစေတနာ,ပိသောခနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏာသတ္တိအား ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ပဉ္စင်္ဂသီလ ဒသင်္ဂသီလကိုဆောက်တည်ပြီး၍၊ ပဉ္စင်္ဂသီလ ဒသင်္ဂသီလစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ၊ ပဉ္စင်္ဂသီလ ဒသင်္ဂသီလစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အားအာရမ္မဏာသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်ကိုဆောက်တည်ပြီး၍ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်သည်၊ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏာသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ရှေး၌အလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်သော ဒါန, သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ရှေး၌အလေ့

အပ်သော ဥပုသ်နေ့တို့၌ စောင့်သုံးအပ်သောရှစ်ပါးသီလကို "ဥပေါသထကမ္မ"......ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်၊

ဥပေါသထကမ္မံကတွာတိပါဌ်၊ ဟနေနာဒိန္နမာဒိယေတိစေံဝုတ္တံ
ဥပေါသထဒိဝသေသုအဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထကြိယံကတွာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၉)

ဥပေါသထကမ္မံကတွာတိ......ဟူသည်ကား၊ ပါဏံ၊ သူ့အသက်ကို၊ နဟနေ၊မသတ်ရာ၊ အဒိန္နံ၊အရှင်သည်ကိုယ်နှုတ်ဖြင့်မပေးအပ်သောသူတပါးဥစ္စာကို၊နအာဒိယေ၊မခိုးယူရာ၊ဣတိဧဝံ၊ဤသို့စသောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဥပေါသထဒိဝသေသု၊ ဥပုသ်နေ့တို့၌၊အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထကြိယံ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်းအမှုကို၊ ကတွာ၊ပြု၍၊

ဥပေါသထကမ္မံကတွာ-ဟုထပ်မံမိန့်ဆိုရခြင်း၊

(မေး) သီလံသမာဒိယိတွာ...... ဟုမိန့်ဆိုလျှင် ရှစ်ပါးသီလသည်လည်း၊သီလအရ၌ပါဝင်ပြီးဖြစ်ပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့် "ဥပေါသထကမ္မံကတွာ"ဟူသော ပါဌ်ကိုမိန့်ဆိုတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသောအခါ ဒါန, သီလ, ဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်သည်။ ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်မှထ၍ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်သည်ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

သေက္ခဟုဆိုအပ်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေးဂေါတြဘုကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သောကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

သေက္ခဟုဆိုအပ်သောသကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သကဒါဂါမိမဂ်, အနာဂါမိမဂ်၏ ရှေးဝေါဒါန်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သောကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား(လ)၏။

သေက္ခဟုဆိုအပ်သော သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မိမိတို့ရသောမဂ်မှထ၍ မိမိရသောမဂ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ မိမိရသောမဂ်သည်ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

(ဖြေ) သီလံသမာဒိယိတွာ......ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ နိစ္စသီလကိုညွှန်းပြ၍ အနိစ္စသီလကိုညွှန်းပြလိုသောကြောင့်၊ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ .... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရဟန္တာကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောစိတ်။

(မေး) ထိုဒါနအစရှိသောကုသိုလ်ကို သေက္ခပုထုဇ္ဇန်သာဆင်ခြင်သည်မဟုတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဆင်ခြင်သည်မဟုတ်ပါလော၊

(ဖြေ) ထိုဒါန အစရှိသောကုသိုလ်ကို သေက္ခ, ပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်သာဆင်ခြင်သည်မဟုတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဆင်ခြင်ပါသည်၊ ယင်းသို့ဆင်ခြင်ပါသော်လည်း၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ဆင်ခြင်အပ်သော ကုသိုလ်မှာကုသိုလ်သာဖြစ်၍၊ ဆင်ခြင်သောစိတ်မှာကြိယာစိတ်သာဖြစ်ပါသည်၊

သေက္ခ၊ ပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တေဘူမကကုသိုလ်ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ.....ဟု ဝိပဿနာပြုအပ်သောအခါ၌ တေဘူမကကုသိုလ်သည် ဝိပဿနာပြုသောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏာသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

သေက္ခပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စေတောပရိယအဘိညာဉ်ဖြင့် လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင်ကာလ သုံးပါး၌တည်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော သူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိသောအခါ၊ သူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်စိတ်သည်စေတောပရိယအဘိညာဉ်၊ ထိုအဘိညာဉ်နောက်၌ဖြစ်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏာသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဤဘဝ ရှေးဘဝအဆက်ဆက်သန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်သည် ဖြစ်ဆဲဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်အား (လ) ၏။

ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဆက်ဆက်သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည် ဖြစ်ဆဲ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်အား (လ) ၏။

တံပစ္စဝေက္ခတီတိ တံကုသလံ သေက္ခာဝါ ပုထုဇ္ဇနာဝါ ပစ္စဝေက္ခတိ၊
အရဟာဝါ ပစ္စဝေက္ခတေဝ။ အရဟတောဝါ ဟိ ပုဗ္ဗေကတံ ကုသလံကု
သလမေဝ။ ယေနပန စိတ္တေန ပစ္စဝေက္ခတိ။ တံ ကြိယစိတ္တံ နာမ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၁)

တံပစ္စဝေက္ခတိ.....ဟူသည်ကား၊ တံကုသလံ၊ ထိုဒါန-အစရှိသောကုသိုလ်ကို၊ သေက္ခာဝါ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်၎င်း၊ ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊ ပုထုဇ္ဇန်သည်၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ အရဟာဝါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်သည်း၊ ပစ္စဝေက္ခတေဝ၊ ဆင်ခြင်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ အရဟတောဝါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း၊ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ ကတံ၊ ပြုအပ်သော၊ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်သည်၊ ကုသလမေဝ၊ ကုသိုလ်သည်သာလျှင်တည်း၊ ပန၊ ထိုသို့ပင်ကုသိုလ်ဖြစ်သော်လည်း၊ ယေနစိတ္တေန၊ အကြင်စိတ်ဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ တံ၊ ထိုစိတ်သည်၊ ကြိယစိတ္တံနာမ၊ ကြိယာစိတ်မည်၏။

ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား။

လွန်လေပြီးသောခုနစ်ချက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ချက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌ တည်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော သူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်စိတ်သည် စေတောပရိယကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား။

ပုဗ္ဗေနိဝါသဖြစ်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်စိတ်သည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား။

အတိတ်ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ်ကံသည်ယထာကမ္မူပဂကုသိုလ် အဘိညာဉ်အား။

အနာဂတ်ဖြစ်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်စိသည် အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်ကိုညွှန်ပြချက်။

(မေး) အဘယ်ကုသိုလ်ကို ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) အနီးမဟုတ်သောကာလ၌ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်ကို"ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်"ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။(တနည်း) ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မမှကြွင်းသော ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့ကို "ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်"ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ဒါနံဒတွာစသည်တို့နှင့် ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်အထူး။

(မေး) ဒါနံဒတွာသီလံသမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ......ဟူသောပါဠ်အရ၊ဒါန,သီလ,ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်နှင့်ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိ .... ဟူသောပါဠ်အရ၊ ဒါန, သီလ,ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်တို့မည်ကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒါနံဒတွာ သီလံသမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ.....ဟူသောပါဠ်ဖြင့် အနီးကာလ၌ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်ကိုမိန့်ဆိုအပ်ပါသည်။ ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိ .. ဟူသောပါဠ်ဖြင့် အနီးမဟုတ်သောကာလ၌ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်တို့ကိုမိန့်ဆိုအပ်ပါသည်။ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်။

ပုဗ္ဗေသုပိ ဉာဏာနီတိ ဒတွာ သမာဒိယိတွာ ကတွာတိ ဟိ အာသန္နေ ကတာနိ ဝုတ္တာနိ။ ဣမာနိ န အာသန္နေ ကတာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ ဒါနာဒီဟိ ဝါ သေသာနိ ကာမာဝစရကုသလာနိ ဒဿေတုံ ဣဒံ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၅)

ပုဗ္ဗေသုပိ ဉာဏာနီတိ .... ဟူသည်ကား။ ဒတွာ သမာဒိယိတွာ ကတွာတိ ဣမေဟိ၊ ကတွာဟူသော ဤပါဌ်တို့ဖြင့်၊ အာသန္နေ၊ အနီးဖြစ်သောကာလ၌၊ ကတာနိ၊ ပြုအပ်ကုန်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝုတ္တာနိ၊ မိန့်ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဣမာနိ၊ ဤပုဗ္ဗေသုပိဉာဏကုသိုလ်တို့ကို၊ န အာသန္နေ၊ အနီးမဟုတ်သောကာလ၌၊ ကတာနီတိ၊ ပြုအပ်ကုန်၏ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိအပ်ကုန်၏။ ဝါ၊ တနည်းကား။ ဒါနာဒီဟိ၊ ဒါနစသည်တို့မှ၊ သေသာနိ၊ ကြွင်းကုန်သော။ ကာမာဝစရကုသလာနိ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့ကို၊ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှာ။ ဣဒံ၊ ဤပုဗ္ဗေသုပိဉာဏာနိ.....ဟူသောပါဌ်ကို၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဈာနံ ဝုဋ္ဌဟတိ- ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟတိ ပါဌ်နှစ်ထွေ

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပဉှာဝါရပါဠိတော်၌ "ဈာနံ ဝုဋ္ဌဟတိ ..... ဟူ၍၎င်း၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟတိ ... ဟူ၍၎င်း ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ၊ အဘယ်ပါဌ်က မှန်ကန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဈာနံ ဝုဋ္ဌဟတိ, ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟတိ ..... ဟူ၍ ပါဌ်နှစ်ရပ်လုံး အမှန်ချည်းဖြစ်ပါသည်၊ ဤ၌ ဈာနံ .....ဟူသောပါဌ်ကို "ဈာနမှ" ဟု အနက်ယောဇနာရသည်၊

ဈာနံ ဝုဋ္ဌဟတီတိ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟတိ။ အယမေဝ ဝါ ပါဠိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၇)

ဈာနံ ဝုဋ္ဌဟတီတိ ဟူသည်ကား၊ ဈာနာ၊ ဈာနမှ၊ ဝုဋ္ဌဟတိ၊ ထ၏။ ဝါ၊ တနည်းကား၊ အယမေဝ၊ ဤဈာနာ ဝုဋ္ဌဟတိ ဟူသောပါဌ်သည်ပင်လျှင်၊ ပါဠိ၊ ဘုရားဟောပါဠိသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

သေက္ခာ အရဟတ္တနိုးပြခြင်း။

(မေး) သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ .... ၌ သေက္ခသဒ္ဒါ၊ သေက္ခာ ဝေါဒါနံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ .... ၌ သေက္ခသဒ္ဒါ၊ သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ..... ၌

သေက္ခာသဒ္ဒါတို့အရ၊ အဘယ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုကောက်ယူရမည်နည်း သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်လုံးကို ကောက်ယူရမည်လော။

(မေး) သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက် လုံးကိုမကောက်ယူရပါ။ သေက္ခာ ဂေါတြဘုံပစ္စယေနပစ္စယော ...... ၌သေက္ခသဒ္ဒါအရ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် ကို ကောက်ယူရပါသည်၊ သေက္ခာဝေါဒါန်ပစ္စယေန ... ၌သေက္ခသဒ္ဒါအရ၊ သကဒါဂါမ်,အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုကောက်ယူရပါသည်၊ သေက္ခာ ဝါပု ထုဇ္ဇနာဝါ.... ၌သေက္ခသဒ္ဒါအရ သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုကောက်ယူရပါသည်။

> သေက္ခာ ဂေါတြဘုန္တိ သောတာပန္နံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သောဟိ ဂေါတြဘုံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဝေါဒါနန္တိ ဣဓ ပန သကဒါဂါမိ အနာဂါမိနော သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တေ သဉ္စိ တံ စိတ္တံ ဝေါဒါနံ နာမ ဟောတိ။ သေက္ခာတိ သောတာပန္နသကဒါဂါမိ အနာဂါမိနော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၈)

သေက္ခာ ဂေါတြဘုန္တိ ဣဒံ၊ သေက္ခာဂေါတြဘုံ- ဟူသောပါဠိစကား ကို၊ သောတာပန္နံ၊ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဝုတ္တံ မိန့်ဆို တော်မူအပ်၏၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ သော၊ ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဂေါတြဘုံ၊ ဂေါတြဘူ ကို။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ ပန၊ အတ္ထုတ္တပါးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဝေါဒါနန္တိ ဣဒံ၊ ဝေါဒါနံ-ဟူသောပါဠိစကားကို။ သကဒါဂါမိအနာ ဂါမိနော၊ သကဒါဂါမ်,အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့် ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ တေသံ၊ ထိုသကဒါဂါမ်,အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တံစိတ္တံ၊ ထိုစိတ်သည်။ ဝေါဒါနံနာမ၊ ဝေါဒါန်မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သေက္ခာတိ၊ သေက္ခာ-ဟူသည်ကား၊ သောတာပန္နသက ဒါဂါမိအနာဂါမိနော၊ သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊

မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနကိစ္စာအမေးပြဿနာ။

(မေး) မဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ......ဟူသောပါဠိအရ၊ မဂ်မှထသည့်ယှဉ်သော် ဖိုလ်ဖြစ်၍, မဂ္ဂံပစ္စဝေက္ခန္တိ ... အရ ထိုဖိုလ်ဖြင့်မဂ်ကိုဆင်ခြင်ရမည်ဟု မှတ်ရမည်လော၊

(ဖြ) မဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ ..... ဟူသောပါဌ်အရ။ မဂ်ဖိုလ်ဘဝင်မှ လွန်မြောက်၍ မိမိရသောမဂ်မှထပြီးလျှင်ညာဏသမ္ပယုတ်မဟာကုသိုလ်ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိဇောမြောက်ပြီးဖြင့် မဂ်ကိုဆင်ခြင်သည်ဟုဆိုလိုပါသည်။ ဖိုလ် ဖြင့် မဂ် ကိုမဆင်ခြင်နိုင်ပါ။

မဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာတိမဂ္ဂဖလဘဝင်္ဂါတိက္ကမဝသေနအတ္တနာပဋိလဒ္ဓါမဂ္ဂါဝုဋ္ဌ ဟိတွာ။ သုဒ္ဓမဂ္ဂတောယေဝ ပနဝုဋ္ဌာယပစ္စဝေက္ခဏန္နာမနတ္ထိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂၂)

မဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာတိ......ဟူသည်ကား၊ မဂ္ဂဖလဘဝင်္ဂါတိက္ကမဝသေန၊ မဂ်ဖိုလ် ဘဝင်ကိုလွန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ အတ္တနာ၊မိမိသည်။ ပဋိလဒ္ဓါ၊ရအပ်သော၊မဂ္ဂါ၊မဂ်မှ၊ဝုဋ္ဌဟိတွာ ထ၍၊ ပန၊ဗျာဉ်ရိက်ကိုဆိုဦးအံ့၊ သုဒ္ဓမဂ္ဂတောယေဝ၊သက်သက်သောမဂ်မှသာလျှင်။ ဝုဋ္ဌာယ၊ထ၍၊ ပစ္စဝေက္ခဏန္နာမ၊ဆင်ခြင်ခြင်းမည်သည်၊နတ္ထိ၊မရှိ၊

ရှင်းပါဦးအံ့။ ။သောတာပတ္တိမဂ်ဖြစ်လိုသောအခါ၊

နံ - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - မဂ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - င - င

ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

န - ဒ - မ - ဥ - လုံ - ဘု - မဂ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - င

ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ဟု-မန္ဒ,တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အားလျော်စွာ မဂ္ဂဝီထိဖြစ်ရလေသည်။

ဤ၌ .....မဂ်မှထသော် ဖိုလ်သာလျှင်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဖိုလ်မှာ အဗျာကတဖြစ်သည့်အပြင်။ ကုသိုလ်ကိုအာရုံမပြု၊ နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြု၍ဖြစ်သောကြောင့်၊ မဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာအရဖိုလ်ကိုမကောက်ရ။ မဂ်ဖိုလ် ဘဝင်တို့ကိုလွန်မြောက်၍ မဂ္ဂဝီထိလုံးမှထမြောက်သည်ကိုရည်၍ မဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ.....ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။ မဂ်မှထလျှင် ထခြင်း။ ထိုမဂ်ကိုမည်သည့်နည်းနှင့်မျှမဆင်ခြင်နိုင်ပေ။ မဂ္ဂဝီထိကျပြီးသည့်နောက် မဂ်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိကျလေသည်။ ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိဖြင့် မဂ်ကိုဆင်ခြင်သည်။ ဤကိုရည်၍ မဂ္ဂံပစ္စဝေက္ခတိ ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဝိတ္ထိပါဠိတော်ပါဌ်၌ ကုသလော ဓမ္မော ..... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရား ရ၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ် စိတ်ရှင်ရ, ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် နေဝသညာ နာသညာယတန ကုသိုလ်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ,စေတောပရိယ,ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မူပဂ အနာဂတံသကုသိုလ် အဘိညာဉ်၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်တွေတို့ သနာမက္ခန္ဓာပဋ္ဌယပ္ပုန်ဘရားရ၏။ (ဤကားအကျဉ်းတည်း)

(တနည်း) ကုသလော ဓမ္မော .. ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော သောဠသကုသိုလ် သတ္တရသ။ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်ဝိသ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်အားတင်သော ဤဘဝရှေးဘဝ အဖြစ်ဖြစ်သန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာ

ဝေါဒါနံ ပစ္စဝေက္ခဏာနှင့်မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) သေက္ခာဝေါဒါနံပစ္စဝေက္ခန္တိ ... ဟူသောပါဌ်၌ သေက္ခာအရ။ အဘယ့်ကြောင့် သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာကောက်ယူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သကဒါဂါမိမဂ်,အနာဂါမိမဂ်၏ ရှေးအဘို့၌ ဂေါတြဘူမဖြစ် ဝေါဒါနသာဖြစ်သောကြောင့် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ ကောက်ယူရပါသည်။

သကဒါဂါမိ,အနာဂါမိမဂ္ဂဝီထိချပုံမှာ။

န - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဒါန် - မဂ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဝ်
ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo

ဤကိုရည်၍ ဝေါဒါနံဂေါတြဘုအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော..... ဟု ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ကုသလံအရေတွက်ပြခြင်း။

(မေး) သေက္ခာဝါ ပုထုဇ္ဇနာဝါ ကုသလံအနိစ္စတော(လ)ဝိပဿန္တိ ဟူသောပါဌ်၌ ကုသလံအရ အဘယ်ကုသိုလ်ကိုယူရမည်နည်း။

ယတနုကုသိုလ်။ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်အား တင်သော ဤဘဝရေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သော ပါဒကဖြစ်သောရူ ပါဝစရကုသိုလ်ပဥ္စမဈာန်၊ စေတောပရိယကုသိုလ် အဘိညာဉ် အားဘပ် သော လွန်လေပြီးသောရနစ်ချက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ရနစ်ချက်တိုင် အောင်ကာလသုံးပါး၌တည်သောအရေဟတ္တမဂ်ကြံ့သောသူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်ဝိသ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သော ပုဗ္ဗေနိဝုဋ္ဌဖြစ်သောအရေဟတ္တမဂ်ဘြဉ်သောကုသိုလ်ဝိသ၊ ယထာကမ္မူပ ဂကုသိုလ်အဘိညာဉ်အ းတပ်သော အတိတ်ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ် ကံ။ အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော အရေဟတ္တမဂ်ကြံဉ်သောကုသိုလ်ဝိသ စေတသိက်အဖွတ်ံသပစ္စည်းတရား ရ၏။

ကုသလသသဓမ္မသ ..... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ (ကောက် မြဲ)

အာရမ္မဏာပစ္စယေန ..... ဟူသောကရိယာပါဋ္ဌ်၏ အရကား၊ တပြိုင်နက် ပထာရေဟတင်ကောင်းသော အာရမ္မဏ,အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏူပ နိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိ ဝိသေသရ၏။

(ဖြေ) ဝိပဿနာရှုခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော တေဘူမကကုသိုလ် ကိုသာလျှင်ယူရပါသည်။

ဝိပဿနာရှုသောကုသိုလ်ကား ..... ကာမကုသိုလ်သာဖြစ်ပါသည်။

ကုသလံအနိစ္စတောတိဧတ္တဝိပဿနူပဂ တေဘူမကကုသလံမဝ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာကုသလံပနကာမာဝစရမေဝ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂၃)

ကုသလံအနိစ္စတောတိဧတ္တ ..... ဟူသောပါဌ်၌၊ ဝိပဿနူပဂံ၊ ဝိပဿ နာရှုခြင်းငှာလျောက်ပတ်သော၊ တေဘူမကကုသလမေဝ၊ ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ်ကိုသာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိအပ်၏။ ဝိပဿနာ ကုသလံပန၊ ဝိပဿနာရှုသောကုသိုလ်သည်ကား၊ ကာမာဝစရမေဝ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ကုသလပဒါဝသေန ကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသေနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား -

ကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၄၄)

ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဈာနေ ပရိဟီနေ ဝိပ္ပဋိသာရိဿ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (ဒုနဝ ၁၁၁)

ကုသလော၊ သော၊ ဓမ္မော၊ သည်၊ အကုသလဿ၊ သော၊ ဓမ္မဿ၊ အား၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့် ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

စေတောပရိယဉာဏဿ ဟုထပ်မံဟောကြားတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) စေတောပရိယဉာဏေန ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ ဟုဟောတော်မူအပ်ပြီးပါလျက်၊ တဖန် ..... ကုသလာ ခန္ဓာ စေတောပရိယ ဉာဏဿ ..... ဟု ထပ်မံဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ညွှန်းပြပါ။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် စေတောပရိယ ဉာဏေန (လ) ဇာနာတိ ..... ဟုဟောတော်မူ၍၊ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူလိုသောကြောင့် ကုသလာခန္ဓာ (လ) စေတောပရိယဉာဏဿ ..... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်။

ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿာတိ အာဒီဟိ ပုဂ္ဂလံ အနာမသိတွာ ဓမ္မဝသေန ဒဿေတိ တေနေဝေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတမ္ပိ စေတောပရိယဉာဏံ ပုန ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂၈)

ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿာတိ အာဒီဟိ၊ ဤသို့အစရှိသော ပါဌ်တို့ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အနာမသိတွာ၊ မသုံးသပ်မူ၍၊ ဓမ္မဝသေန၊ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤကုသလာခန္ဓာ အစရှိသော ပါဌ်၌၊ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌၊

ဒါနံ ဒေယျံ မူလ္လံ၊ လှူအပ်သော ဒါနဝတ္ထုကို၊ ဒတွာ စဖိတွာ၊ စွန့်၍၊ (တနည်းကား) ဒါနံ လှူကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို၊ ဒတွာ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓ ကတွာ စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြု၍။ တံ၊ ထိုပရိက္ခာရစေတနာ ဝိသောဓနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏၊ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏။ တံ၊ ပရိက္ခာရစေတနာ ဝိသောဓနစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို။ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍၊ ရာဂေါ၊ ရာဂသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ သီလံ ပဉ္စင်္ဂ ဒသင်္ဂါဒိဝသေန နိစ္စသီလံ၊ ပဉ္စင်္ဂသီလ, ဒသင်္ဂသီလ-အစရှိသောအားဖြင့် ဖြစ်သောနိစ္စသီလကို၊ သမာဒိယိတွာ ဂဏှိတွာ၊ ကောင်းစွာယူပြီးသော် တည်ပြီး၍၊ တံ၊ ထိုပဉ္စင်္ဂသီလ, ဒသင်္ဂသီလစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို။ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏၊ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ ဥပေါသထကမ္မံ၊ ဥပုသ်စောင့်သုံးအပ်သောအကျင့်ပုသ်ကို၊ ကတွာ၊ ဆောက်တည်ပြီး

ဂဟိတမ္ပိ၊ ယူအပ်သည်လည်းဖြစ်သော။ စေတောပရိယဉာဏံ၊ ကို။ ပုန၊ ဝဖန်၊ ပုဒ်ကို၊ ပဟာတော်မူအပ်၏။

အရဟတ္တမဂ်ကိုကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ကုသလော ဓမ္မော......ဟူသောကဏ္ဍာသပုဒ်၏ အရ၊ အရဟတ္တမဂ်ကိုအဘယ့်ကြောင့်ကြည့်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အရဟတ္တမဂ်သည် ကုသိုလ်၏ အာရုံမဟုတ်သောကြောင့် ကြည့်ရပါသည်၊

မှန်ပါသည်၊ ၊အရဟတ္တမဂ်သည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပါဒ်ပုဂ္ဂလိကစိတ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ သေက္ခပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မိမိဘို့ရသိခြင်းမရှိသေးသောအရဟတ္တမဂ်ကိုအာရုံမပြုနိုင်၊ အရဟတ္တမဂ်ဘြည့်သော ကုသိုလ်ဝိသကိုသာ အာရုံပြုနိုင်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဍာသပါဠိအရကောက်၌ အရဟတ္တမဂ်ကိုကြည့်ရပါသည်၊

သမ္ပဒါန်ပါဠိအရကောက်၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ကုသိုလ်စိတ်သည် ဧကဝိသ ယှိသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခု

၍၊ တံ၊ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏။ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာ အလေ့အကျက် ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန သီလ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏။ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏။ တံ-တာနိ၊ ထိုဒါန သီလ၊ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ တနည်းလည်း၊ တံ၊ ထိုဒါန သီလ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဘ၊ ၍။ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဈာနာ၊ ဈာန်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍၊ ဈာနံ၊ ဈာန်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ ၏။ (လ) ဈာနေ၊ ဈာန်သည်၊ ပရိဟီနေ၊ ယုတ်သည်ဖြစ်သော်၊ ဝိပ္ပဋိသာရီသ၊ ငါ့အား မြတ်သောတရားသည် ပျောက်ခဲ့ပြီဟု နှလုံးမသာယာသော သူအား။ ဒေါမနဿံ ဒေါမနဿသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်၊ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓသောအဘိညာဉ်ကုသိုလ်တို့ကိုသာအဘယ့်ကြောင့် အရကောက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကြွင်း မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့သည်၊ ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကိုသာအာရုံပြုသည်၊ ကုသိုလ်တရားကိုအာရုံမပြုပေ၊ ထို့ကြောင့် အဆိုပါကုသိုလ်တို့ကိုအရမကောက်ပဲ၊ ရသင့်ရထိုက်သော မဟာကုသိုလ်စသည့်တို့ကိုသာ အရကောက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယင်းသို့အရကောက်ရာ၌၊ ဒါနံ ဒတွာ (လ) ဝိပဿန္တိ တိုင်အောင်သော အနုဝါဒပါဠိတော်ကိုထောက်၍ မဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခုကိုအရကောက်ရသည်။

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ (လ) နေဝသညာနာသညာယတနကုသလဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟူသောအနုဝါဒပါဠိတော်ကိုထောက်၍၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်တို့ကိုအရကောက်ရသည်။

စေတောပရိယဉာဏေန (လ) ကုသလာခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ (လ) အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော.... ဟူသော အနုဝါဒ

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌ ... ကုသလောခန္ဓော ..... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ လောကီကုသိုလ်သဏ္ဍာရသ စေအဉ္ဇတိသ ပစ္စည်းတရားရှဲ၏၊ အကုသလဿခန္ဓဿ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်ဖွဲ့ ဒသ စေသဏ္ဍာဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားခု၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ ဘုမ္ပိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာရမ္မဏ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှဲ၏။

(ဤကတ္တား သမ္ပဒါန် ကရိုဏ်း အရကောက်သာလိုရင်းဖြစ်၍။ နောက်နောက်ဆို ရိုးတို့၌ ထိုသုံးချက်ကိုသာပြဆိုပေအံ့၊)

ပါဠိတော်ကိုထောက်၍ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်၊ စေတောပရိယအဘိညာဉ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်၊ ယထာကမ္မူပဂအဘိညာဉ်၊ အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကို အရကောက်ရသည်၊

ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်ခြင်း။

(မေး) ကုသလဿခန္ဓဿ ...... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်အရကောက်၌ အဘယ့်ကြောင့် ဝိရတီအပ္ပမညာတို့ကိုကြဉ်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိရတီသည် ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ အပ္ပမညာသည် ပညတ်ကိုအာရုံပြုလေရကား၊ ကုသိုလ်တရားကိုအာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် ကြဉ်ရပါသည်။

ဤ၌ ဝိရတီအပ္ပမညာတို့သည် မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်သော်လည်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည် ဝိရတိတဗ္ဗဝတ္ထုကိုအာရုံပြုခိုက် ဝိရတီယှဉ်၍၊ ဝိရတိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံမပြုခိုက် ဝိရတီမယှဉ်၊ အတိုင်းမသိသော သုခိတ ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုခိုက် အပ္ပမညာယှဉ်၍၊ အာရုံမပြုခိုက် အပ္ပမညာမယှဉ်နိုင်ပေ၊ ယခုတမူ ..... မဟာကုသိုလ်သည် အဆိုပါဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထု၊ သုခိတဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံမပြု၊ ကုသိုလ်တရားကို အာရုံပြုသောကြောင့် ဝိရတီအပ္ပမညာတို့သည် မဟာကုသိုလ်စိတ်၌မယှဉ်၊ ထို့ကြောင့် ကြဉ်ရလေသည်၊

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြင်းခံ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၄၄)

အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ပစ္စဝေက္ခတိ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။ စေတောပရိယဉာဏေန ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ၊ သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကုသလံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ။ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ ကိရိယဿ စ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါကဿ ကိရိယဿ စ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်မပါခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ အဘိညာဉ် (၇)ပါးမျှကြောင်း ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ ကုသလာခန္ဓာ (လ) အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော..... ဟူသော အနုလောမပါဠိတော်၌ အဘယ်ကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည်၊ ဒူရပဋိစ္ဆန္န သဏှ သုခုမ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကိုအာရုံပြု၍ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်သည်၊ ဒူရပဋိစ္ဆန္န၊ သဏှ၊ သုခုမပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကိုသာ အာရုံပြုသည်။ ကုသိုလ်တရားကိုကား အာရုံမပြုပေ၊ ထို့ကြောင့် ကုသလာခန္ဓာ (လ) ပစ္စယော..... ဟူသော အနုလောမပါဠိတော်၌ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်တို့ကို ဟောကြားတော်မမူခြင်း ဖြစ်သည်။

ကုသလာခန္ဓာ စေတောပရိယာဉာဏာသ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏာသ ယထာကမ္မုပဂဉာဏာသ အနာဂတံသဉာဏာသ အာသဝက္ခနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အရဟာ၊ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဂ္ဂါ၊အရဟတ္တမဂ်မှ။ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ထ၍၊မဂ္ဂံ၊အရဟတ္တမဂ်ကို။ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏၊ပုဗ္ဗေ၊ရှေး၌။သုစိဏ္ဏာနိ၊ကောင်းစွာ အလေ့အကျက် ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန, သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏၊

ကုသလံ၊တေဘူမကကုသိုလ်ကို။ အနိစ္စတောအနိစ္စံ ရှုတိ၊ရှု၏၊ ဒုက္ခတောဒုက္ခံ ရှုတိ၊ရှု၏၊ အနတ္တတောအနတ္တံ ရှုတိ၊ရှု၏။ ဝိပဿတိ၊ရှု၏။စေတောပရိယဉာဏေန၊ သူတပါးတို့၏ စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍သိတတ်သော

ပုဗ္ဗေ(လ)တံအာရဗ္ဘအနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိအဿာဒေတိအဘိနန္ဒတိ တံအာရဗ္ဘ ..... ဟူသောအနုဝါဒပါဠိတော်ကိုအနက်ယောဇနာပေးပါ၊

(ဖြေ) ပုဗ္ဗေ၊ရှေး၌၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာအလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန,သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝါ၊ ကောင်းစွာအလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသောဒါန သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထကမ္မမှတပါးသောကာမကုသိုလ်တို့ကို။ အဿာဒေတိ၊သာယာ၏၊ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏၊ ၊တံ-တာနိ၊ ထိုဒါန,သီလ, အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ (တနည်း) တံ၊ထိုဒါန,သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ဝါ၊ထိုဒါန,သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထကမ္မမှတပါးသော ကာမကုသိုလ်ကို၊အာရဗ္ဘ၊အာရုံပြု၍။

ဤနှစ်နည်းတို့တွင်၊ တံတာနိ .... ဟူသော ပဌမနည်းကား၊ ဝစနဝိပလ္လာသတည်း။နောက်နည်းကား၊ ဇာတျာပေက္ခံဧကဝစနံ ..... ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဇာတ်ကိုငဲ့၍ တံ..... ဟုဧကဝုစ်နှင့် မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊

စေတောပရိယအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိသ၊ ၏၊ စိတ္တံ၊ ကို၊ ဇာနာတိ၊ ၏။ သေက္ခာဝါ၊ တို့သည်၎င်း၊ ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊ တို့သည်၎င်း။ ကုသလံ၊ ဧတဘူမကကုသိုလ်ကို။ အနိစ္စတော အနိစ္စ ဟုတိ၊ ၎င်း။ (လ) ဝိပဿန္တိ၊ ဝိပဿနာပြုကုန်၏။ ကုသလော၊ ကုသိုလ်သည်၊ နိရုဒ္ဓေ ချုပ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပါကော၊ ကာမာဝစရဝိပါက်သည် တဒါရမ္မဏတာ တဒါရမ္မဏတာယ၊ တဒါရုံအဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ကုသလံ မဟာကုသိုလ်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ ၏။ (လ) အကုသလော၊ အကုသိုလ်သည်။ နိရုဒ္ဓေ၊ ချုပ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပါကော၊ ကာမာဝစရဝိပါက်သည်၊ တဒါရမ္မဏတာ တဒါရမ္မဏတာယ၊ တဒါရုံအဖြစ်ဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ၊ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်သည်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ၊ အား၎င်း၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ၊ ဤဘဝရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာ

တံအာရဗ္ဘာတိ တာနိ သုစိဏ္ဏာနိ အာရမ္မဏံ ကတွာ။ ဗဟုဝစနဿ ဟေသ ဧကဝစနာဒေသော။ ဇာတိဝသေန ဝါ ဧကဝစနမေတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၇)

တံအာရဗ္ဘာတိ.....ဟူသည်ကား၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာအလေ့အကျင့်ပြုအပ်ကုန်သော၊ တာနိ၊ ထိုဒါန,သီလ,အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထစသောတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ အာရမ္မဏံကတွာ၊ အာရုံပြု၍၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ ဗဟုဝစနဿ၊ တာနိ.....ဟူသောဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်ကို၊ ဧသဧသော ဧကဝစနာဒေသော၊ ဤ ... တံ ... ဟူသောဧကဝုစ်ဝိဘတ်ပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ တနည်းကား၊ ဧတံ၊ ထို အာရဗ္ဘ ဟူသောပါဌ်၌ တံ.....ဟူသောပုဒ်သည် ဇာတိဝသေန၊ သုစိဏ္ဏဟူသောဇာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧကဝစနမေဝ၊ ဧကဝုစ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ ၏။

အဿာဒေတိအဘိနန္ဒတိအနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) အဿာဒေတိ,အဘိနန္ဒတိ.....ဟူသော ကြိယာပုဒ်တို့ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏အဘော်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) အဿာဒေတိ၊ လောဘမူသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ခံစားတပ်မက်စွမ်း၏၊ အဘိနန္ဒတိ၊ သပ္ပီတိကတဏှာ၏အစွမ်းအားဖြင့် နှစ်

နဥ္စာယတနကုသိုလ်သည်၊ ကိရိယာသာစ၊ ဝိညာဏဥ္စာယတနကြိယာအားရင်း၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ ရှေးဘာ အဇ္ဈတ္တသန္တာနန်၌ ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည်၊ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါကသာစ၊ ဖြင့်ဆဲနေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက်အားရင်း၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ၊ ဤဘဝ ရှေးဘာ အဇ္ဈတ္တသန္တာနန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည်၊ ကိရိယာသာစ၊ နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအားရင်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊ ကုသလာ၊ ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ တို့သည်၊ စေတောပရိယဉာဏာသာစ၊ ရင်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာသာစ၊ ရင်း၊ ယထာကမ္မုပဂဉာဏာသာစ၊ ရင်း၊ အနာဂတံသဉာဏာသာစ၊ ရင်း၊ အာဝဇ္ဇနာယ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအားရင်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊

သက်ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်၏၊ ၊ဒိဗ္ဗဟုဆိုအပ်သော အလွန်နှစ်သက်ရကြောင်းဖြင့် အလွန်နှစ်သက်၏၊ ဤသို့ယောဇနာသင့်ပါသည်၊

အဿာဒေတီတိ သောမနဿသဟဂတလောဘသမ္ပယုတ္တစိတ္တေဟိ အနုဘဝတိ စေဝ ရဇ္ဇတိ စ။ အဘိနန္ဒတီတိ သပ္ပီတိကတဏှာဝသေန နန္ဒတိ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော ဟောတိ ဒိဗ္ဗာဘိနန္ဒနာယ ဝါ အဘိနန္ဒတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၃၀)

အဿာဒေတိ.... ဟူသည်ကား၊ သောမနဿသဟဂတလောဘသမ္ပယုတ္တစိတ္တေဟိ၊ သောမနဿသဟဂုတ်၊ လောဘသမ္ပယုတ်စိတ်တို့ဖြင့်၊ အနုဘဝတိစေဝ၊ ခံလည်းခံစား၏၊ ရဇ္ဇတိစ၊ တပ်လည်းတပ်စွမ်း၏၊ အဘိနန္ဒတိ ..... ဟူသည်ကား၊ သပ္ပီတိကတဏှာဝသေန၊ ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သောတဏှာ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ နန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏၊ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်သည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဝါ၊ ကား၊ ဒိဗ္ဗာဘိနန္ဒနာယ၊ ဒိဗ္ဗဟုဆိုအပ်သောနှစ်သက်ခြင်းဖြင့်၊ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏၊

အနုဘဝတိ စေဝ ရဇ္ဇတိ စ ..... ဟုဖွင့်ဆိုခြင်း။

(မေး)၊ အဿာဒေတိ .....ဟူသောပါဠိကို၊ အနုဘဝတိ စေဝ ရဇ္ဇတိ စ ဟုအဘယ့်ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာနှစ်ချက်ဖွင့်ဆိုတော်မူခဲ့ပါသနည်း၊

ကုသလောဓမ္မော .... ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။ ကုသိုလ်ကောဝိ သ စေအဋ္ဌတ်သ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ......ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား။ တဒါရုံ ကောဒသ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကြဉ်သောကာမကြိယာတဆယ်။ ဝိညာဏဉ္စာ ယတနဝိပါက်ကြိယာ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက်ကြိယာ၊ စေ တောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မူပဂ, အနာဂတံသကြိ ယာအဘိညာဉ်၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်သ နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယေန ....ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူ ပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(ဖြေ) သာယာခြင်းသည် ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော သောမနဿ၏ ကိစ္စတည်းဟုပြလိုသောကြောင့်အနုဘဝတိစေဝ .....ဟုဖွင့်ဆို၍ သာယာ ခြင်းသည် သောမနဿနှင့်တကွ ဖြစ်သောရာဂ၏ ကိစ္စတည်း .... ဟုပြလို သောကြောင့် ရဇ္ဇတိစ .....ဟုဖွင့်ဆိုတော်မူပါသည်။

အဿာဒနံသရာဂဿသောမနဿဿသသောမနဿဿရာဂဿစ
ကိစ္စန္တိအာဟအနုဘဝတိစေဝရဇ္ဇတိစာတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၇-၂၂)

အဿာဒနံ၊သာယာခြင်းသည်၊ သရာဂဿ၊ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သောမနဿဿစ၊သောမနဿ၏ ၎င်း သသောမနဿဿ၊သောမနဿ နှင့်တကွဖြစ်သော၊ရာဂဿစ၊ရာဂ၏ ၎င်း။ကိစ္စံ ကိစ္စတည်း၊ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊အနုဘဝတိစေဝရဇ္ဇတိစာတိ ဟူ၍၊အာစရိယော၊အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊အာဟ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

အဘိနန္ဒတိ .... အဖွင့်နှင့်မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) အဘိနန္ဒတိ...... ဟူသောပါဌ်ကို သပ္ပီတိကတဏှာဝသေန နန္ဒတိ......ဟု အဘယ့်ကြောင့်အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) နှစ်သက်ခြင်းသည် ပီတိကိစ္စနှင့် တကွဖြစ်သော တဏှာ၏

ကုသလံပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တိုသော်သည်း အကုသလပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၃)

ရာဂံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ဒိဋ္ဌိံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ကိစ္စတည်းဟု ပြလိုသောကြောင့် ..... သပ္ပီတိကတဏှာဝသေနနန္ဒတိ ..... ဟုအဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

အဘိနန္ဒနံ ဝိစိကိစ္ဆာသဟိတာယ တဏှာယ ကိစ္စန္တိ အာဟ သပ္ပီတိက တဏှာဝသေနာတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၆၇-၂၄)

အဘိနန္ဒနံ၊ နှစ်သက်ခြင်းသည်။ ဝိစိကိစ္ဆာသဟိတာယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ (ဝါ)နှစ်သက်ခြင်းပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော။ တဏှာယ၊ တဏှာ၏၊ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ သပ္ပီတိကတဏှာဝသေနာတိ၊ ဟူ၍၊ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊

ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ ဝါ ဟုဖွင့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည်၊ နှစ်သက်ခြင်းသဘောမရှိပါပဲလျက်၊ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ ဝါ အဘိနန္ဒတိ ..... ဟုအဘယ့်ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သပ္ပီတိကတဏှာဖြင့်နှစ်သက်သောအခါ၊ အတ္တ, အတ္တနိယသစ သည်တို့ကိုစွဲယူသည့်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိသည်ဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ဖြစ် သည်ကိုရည်၍ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ ဝါ အဘိနန္ဒတိ ..... ဟုအဋ္ဌကထာဆရာဖွင့် ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ဝိစိကိစ္ဆံ အာရဗ္ဘ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ဥဒ္ဓစ္စံ အာရဗ္ဘ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒေါမနဿံ အာရဗ္ဘ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (အနုပါဒ)

ရာဂံ၊ ရာဂကို။ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၍။ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၍။ တံ၊ ထိုရာဂကို။ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍။ ရာဂေါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒေါမနဿံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဒါနပြု၍ ရာဂဖြစ်ပုံ။

(မေး) ဒါနကိုသာယာနှစ်သက်၍ ရာဂဖြစ်ပုံကိုဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) ဒါနကိုသာယာနှစ်သက်သောအခါ၊ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူသော်လည်း။ ရာဂချည်းသက်သက်ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ရာဂပြဓာန်းသောလောဘမူစိတ်ရှစ်ခုတို့တွင်တခုခုဖြစ်ပါသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ပဓာနနည်းအားဖြင့် ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အဿာဒေန္တဿ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ ဣဒံ အဋ္ဌပိ လောဘသဟဂတာနိ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂)

ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ...... သည်ကား၊ အဿာဒေန္တဿ၊ သာယာသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ရာဂေါ၊ ရာဂသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ ဖြစ်သည်မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ .... ဟူသောစကားကို၊ အဋ္ဌပိ၊ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ လောဘသဟဂတာနိ၊ လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဒါနပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။

(မေး) ဒါနကိုသာယာတပ်နှစ်သက်သောအခါ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံကိုဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) ဒါနကိုသာယာတပ်နှစ်သက်သောအခါ၊ ငါ၏ကိုယ်, ငါ၏ ဥစ္စာ-စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်ယူမှားသောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လေးခုတို့နှင့်ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည်ဖြစ်ပါသည်၊ ဤ၌ ... ဒိဋ္ဌိ

ဒိဋ္ဌိံ၊ ဒိဋ္ဌိကို၊ အဿာဒေတိ၊ ၏၊ (လ) ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဝိစိကိစ္ဆံ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ဥဒ္ဓစ္စကို၊ အာရဗ္ဘ၍၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿကို၊ အာရဗ္ဘ၍၊ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဖြစ်ခွာန်းသော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လေးခုတို့တွင် တခုခုဖြစ်သည်ဟုဆိုလိုပါသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ငဝါနည်းအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ.....ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

* ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အဘိနန္ဒန္တဿ အတ္တာ အတ္တနိယန္တိ အာဒိဝသေန ပဝတ္တုဟိ ဝိပ္ပဝတ္တာ ဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄ ၄)

ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတီတိ..... ဟူသည်ကား၊ အဘိနန္ဒန္တဿ၊ တပ်နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အတ္တာ၊ ငါ၏ကိုယ်၊ အတ္တနိယံ၊ ငါ၏ဥစ္စာ၊ ဣတိအာဒိဝသေန၊ ဤသို့စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တုဟိ၊ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိပ္ပဝတ္တာဟိ၊ ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ၊ ယှဉ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

ဤနေရာ၌၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ်နှစ်ခုတို့၌ ယှဉ်သော သောမနဿဖြင့်ရင်း၊ ရာဂဖြင့်ရင်း၊ သာယာသောပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်လေးခုလုံးတို့၌၊ သဗ္ဗိတိကတဏှာဖြင့် ဒိဋ္ဌိ .....ဟုဆိုအပ်သောနှစ်သက်ခြင်းဖြင့် နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ဖြစ်သည် .....ဟုယူသင့်လေသည်။

ဣဓ သုပန သောမနဿသဟဂတစိတ္တေသု သောမနဿေန ရာဂေန စ အဿာဒေန္တဿ ယေ သုယေဝ သဗ္ဗိတိကတဏှာယ စတူသုပိ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ အဘိနန္ဒန္တဿ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝိသဇ္ဇာ ယောဇေတုံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၇-၃၀)

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌ အကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊အကုသိုလ်ခန္ဓါသည် ဓေသဏ္ဍဝိသ ပစ္စည်းတရားခု၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊အကုသိုလ် ခန္ဓါသည် ဓေသဏ္ဍဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားနေ၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယေန ...... ဟူသော ကြိယာပါဌ်၏ အရကား၊ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသနေ၏၊

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ ဒွိသု၊ နှစ်ပါးကုန်သော၊ သောမနဿသဟဂတစိတ္တေသု၊ သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်တို့၌။ သောမနဿေန၊ သောမနဿဖြင့်ရင်း၊ ရာဂေန၊ ရာဂဖြင့်ရင်း။ အဿာဒေန္တဿ၊ သာသာသော ပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း၊ ယေသုယေဝ၊ အကြင်နှစ်ပါးကုန်သော သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်တို့၌သာလျှင်၊ သမ္ပတိကတဗ္ဗာယ၊ သမ္ပတိကတဗ္ဗာဖြင့်၊ စတူသုပိ၊ လေးပါးကုန်သော သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်တို့၌လည်း၊ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ၊ ဒိဋ္ဌိဟုဆိုအပ်သော နှစ်သက်ခြင်းဖြင့်၊ အဘိနန္ဒန္တဿ၊ နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း၊ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိပိ၊ ဤသို့လည်း၊ ယောဇေတုံ၊ ယှဉ်ခြင်းငှာ၊ သက္ကာ၊ တပ်ကောင်း၏၊

ဝိစိကိစ္ဆာစသည်ဖြစ်ပုံ။

(မေး) အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အားဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စ ဒေါမနဿတို့ဖြစ်ကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ မရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဝိစိကိစ္ဆာဖြစ်ပါသည်၊ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အားဥဒ္ဓစ္စဖြစ်ပါသည်၊ ငါသည် စင်စစ် ကောင်းသောအမှုကို မပြုအပ်ပြီဟု နှလုံးမသာယာသော ပုဂ္ဂိုလ် အား ဒေါမနဿဖြစ်ပါသည်၊

အသန္နိဋ္ဌာနဂတဿ ပနေတ္ထ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝိက္ခေပဂတဿ ဥဒ္ဓစ္စံ
အကတံ ဝတ မေ ကလျာဏန္တိ ဝိပ္ပဋိသာရိနော ဒေါမနဿံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၅)

ပန၊ အဘိုတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့၊ဧတ္ထ၊ဤတရား၌၊ အသန္နိဋ္ဌာနဂတဿ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့မရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ဝိစိကိစ္ဆာ၊သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ဝိဝ)

သေက္ခာ ပဟီနေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဝိက္ခမ္ဘိတေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ပုဗ္ဗေ သမုဒါစိဏ္ဏေ ကိလေသေ ဇာနန္တိ၊

သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ အကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန အကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနန္တိ၊

အကုသလာ ခန္ဓာ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

သေက္ခာ၊ သေက္ခာဟုဆိုအပ်ကုန်သော သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပဟီနေ၊ မဂ်ဖြင့်ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသေ၊ ကိလေသာတို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဆင်ခြင်ကုန်၏။ ဝိက္ခမ္ဘိတေ၊

ဝိက္ခမ္ဘိတေ၊ ဝိက္ခမ္ဘိတေ၊ အာနာ၊ ကိ၏ ... သည်မြှင်

ဝိက္ခမ္ဘိတေ...

ဝိက္ခမ္ဘိတေ၊ ဝိက္ခမ္ဘိ ...

ဝိက္ခမ္ဘိတေ

ဝိက္ခမ္ဘိတ

ဝိက္ခမ္ဘ

ဝိက္ခမ္ဘိတ

ဝိက္ခမ္ဘိ

ဝိက္ခမ္ဘိ

ဝိက္ခမ္ဘ

ဝိက္ခမ္ဘပဂတဿ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ မေ၊ ငါသည်၊ ဝတ၊ စင်စစ်၊ ကလျာဏံ၊ ကောင်းသောအမှုကို၊ အကတံ၊ မပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝိပ္ပဋိသာရိနော၊ နှလုံးမသာယာသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊

ဝိစိကိစ္ဆာ...

စိတ္တုပ္ပါဒ်အရကောက်ပုံ။

(မေး) ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ...... အစရှိသောပါဠိတို့၌ အဘယ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုအရကောက်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟူသောပါဠိအရ၊ ရာဂပြဋ္ဌာန်းသောလောဘမူစိတ်ရှစ်ခုတို့တွင် တခုခုကိုအရကောက်ရပါသည်၊ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟူသောပါဠိအရ၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လေးခုတို့တွင်တခုခုကိုအရကောက်ရပါသည်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသောပါဠိအရ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်ကိုအရကောက်ရပါသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ .... ဟူသောပါဠိအရ၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကိုအရကောက်ရပါသည်၊ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသော

ပုဗ္ဗေမဂ်ဖြင့်ပယ်ခွါအပ်ကုန်ပြီးသော၊ကိလေသေ၊တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ကုန်၏၊သေက္ခာ၊တို့သည်၊ပုဗ္ဗေ၊ရှေး၌၊ သမုဒါစိဏ္ဏေ၊အလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသေ၊တို့ကို၊ ဇာနန္တိ၊သိကုန်၏၊ သေက္ခာဝါ၊တို့သည်၎င်း၊ ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊တို့သည်၎င်း၊ အကုသလံ၊ကို၊ (လ)ဝိပဿန္တိ၊ကုန်၏၊စေတောပရိယဉာဏေန၊ဖြင့်၊(လ)ဇာနန္တိ၊ကုန်၏၊အကုသလာ၊ကုန်သော။ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ စေတောပရိယဉာဏဿ၊၎င်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ၊၎င်း။ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ၊၎င်း၊ အနာဂတံသဉာဏဿ၊၎င်း။အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၊၏။

အကုသလောဓမ္မော .... ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခု၊စေတောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မူပဂ,အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊အပ္ပမညာကြဉ်သော စေဆတ္တိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပါဠိအရ၊ ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ်နှစ်ခုတို့တွင် တခုခုကိုအရကောက်ရပါသည်။

အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံပစ္စဝေက္ခတိ ..... ဟူသောပါဠိအရ အဘယ်မဂ်ကိုယူ၍ မဂ်၄ထသော်ဖိုလ်ဖြစ်သောကြောင့်။ဖိုလ်ဖြင့်မဂ်ကို ဆင်ခြင်ရမည်လော။

(ဖြေ) အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ ..... ဟူသောပါဠိအရ၌၊ မဂ္ဂံအရဟတ္တမဂ်ကိုယူ၍၊ မဂ်၏အခြားမဲ့ဘဝင်ကိုလွန်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့်ထ၍၊ မဟာကြိယာပစ္စဝေက္ခဏာဇောဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့်သာ မဂ်ကိုဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်။

အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာတိမဂ္ဂဝီထိယံဖလာနန္တရဿဘဝင်္ဂဿအတိက္ကမဝသေန ဝုဋ္ဌဟိတွာ။ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိပနဿကြိယာဇဝနာနိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၉)

အာရမ္မဏပစ္စယေန..... ဟူသောကြိယာပါဌ်၏ အရကား။ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သေသာရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၄၄)

အရဟာ ပဟီနေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သမုဒါစိဏ္ဏေ ကိလေသေ ဇာနာတိ၊ အကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။ စေတောပရိယဉာဏေန အကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ၊

သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ အကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အကုသလံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာတိ .... ဟူသည်ကား။ မဂ္ဂဝီထိယံ၊ မဂ္ဂဝီထိ၌။ ဖလာနန္တရဿ၊ ဖိုလ်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂဿ၊ ဘဝင်ကို။ အတိက္ကမဝသေန လွန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍။ ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ အဿ၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာစိတ်တို့သည်၊ ကြိယာဗျာကတာနိ၊ ကြိယာအဗျာကတတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဝိပဿနာရှုပုံ။

(မေး) ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ နောက်ထပ် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်း အမှုကိုပြု မပြုဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်ထပ်မဂ်ဖိုလ်ရရန်မဟုတ်သော်လည်း။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်းအမှုကိုကားပြုပါသေးသည်၊

အကုသလာ ခန္ဓာ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု၀ါဒ) အနက်လွယ်၏။

အကုသလော ဓမ္မော ... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသပစ္စည်းတရား ချ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ တဒါရုံ ဧကာဒသ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကြဉ်သော ကာမကြိယာ တဆယ့်, စေတောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မူပဂ, အနာဂတံသကြိယာအဘိညာဉ်၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတေတ္တိံသ နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယေန......ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ထို့ကြောင့် အဟောကုသလံ အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿတိ. ...ဟုပဋ္ဌာန်းပဉှာဝါရပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ကုသလေနိရုဒ္ဓေ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ကုသလေနိရုဒ္ဓေဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ...... ဟူသော ပါဌ်၌ ကုသလ အရနှင့် ဝိပါကအရတို့ကို ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလ အရ ဝိပဿနာပြုသော ကုသိုလ်ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်၍ ဝိပါကအရ သန္တီရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်စိတ် ရှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာတို့ကို အရကောက်ရပါသည်။

ကုသလေနိရုဒ္ဓေတိ ဝိပဿနာဇဝနဝီထိယာ ပစ္ဆိန္နာယ။ ဝိပါကောတိ၊ ကာမာဝစရဝိပါကော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၁၃)

ကုသလေနိရုဒ္ဓေတိ .....ဟူသည်ကား ဝိပဿနာဇဝနဝီထိယာ၊ ဝိပဿနာပြုသော ကုသိုလ်ဇောဝီထိသည်၊ ပစ္ဆိန္နာယ၊ ပြတ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပါကောတိ၊ ဝိပါကော ဟူသည်ကား၊ ကာမာဝစရဝိပါကော၊ ကာမာဝစရ ဝိပါက်တည်း။

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံး ပါးအပြား ဃှိ၏၊ ထိုတွင်အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အရဟာ ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဖလဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

တဒါရုံ၏ အာရုံကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ..... ဟူသော ပါဠိ၌ တဒါရုံသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) တဒါရုံသည်ကုသိုလ်ဇော၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိပဿနာရှုအပ် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို အာရုံပြုပါသည်၊

တံကုသလဿ ဇဝနဿ အာရမ္မဏဘူတံ ဝိပဿိတကုသလံ အာရမ္မဏံ
ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၁၅)

တံ၊ ထိုတဒါရုံသည်၊ ကုသလဿ ဇဝနဿ၊ ကုသိုလ်ဇော၏၊ အာရမ္မဏဘူတံ၊ အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိပဿိတကုသလံ၊ ဝိပဿနာရှုအပ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို၊ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ အာရုံပြု၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဣတိ အယံ၊ ကား၊ အတ္ထော၊ တည်း၊

(မေး) ဝိပဿနာရှုအပ်သော ကုသိုလ်သည် တေဘူမက ကုသိုလ် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့်ကာမာဝစရကုသိုလ်ဟု ဆိုပါ သနည်း၊

(ဖြေ) တေဘူမကကုသိုလ်ကို ဝိပဿနာ ရှုနိုင်သည် မှန်ပါသော်လည်း တဒါရုံတို့မည်သည် ကာမဇော, ကာမသတ္တဝါ, ကာမအာရုံဖြစ် ပါမှသာ ကျနိုင်သောကြောင့် "ဝိပဿနာရှုအပ်သော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်"ဟုဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

အရူပါဝစရကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှါ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ဝတ္ထုံ, ဝိပါကာဗျာကတေ, ကိရိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ, အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿတိ။

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန ဝိပါကာဗျာကတ ကိရိယာဗျာကတ စိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ။

အာကာသာနဉ္စာယတနကိရိယံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကိရိယဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနကိရိယံ နေဝသညာနာသညာယတနကိရိယဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိကိုမပြခြင်း။

(မေး) ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသောပါဠ်၌ အချို့ကာမဝိပါက်သည် တဒါရုံအဖြစ်ဖြင့် သာဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်သေး၊ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိတို့ကို ပြဆိုတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကာမဝိပါက်သည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ ထိုသို့ဖြစ်ပုံကို အလွန်သိနိုင်ခက်သောကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိတို့ကို မပြခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

သောပန ဒုဗ္ဗိညေယျတာ ဣဓ န ဒဿိတော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄–၁၁)

ပန ထိုသို့ပင်ဖြစ်နိုင်ပါသော်သည်း၊ သော၊ ထိုပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်ကို၊ ဒုဗ္ဗိညေယျတာ၊ သိနိုင်ခက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ၊ ဤအရာ၌၊ န ဒဿိတော၊ ပြတော်မမူအပ်၊

(တနည်း) တဒါရုံနှင့် ကုသိုလ်လျှင်အာရုံယူသော အဖြစ်နှင့်တူသော လက္ခဏာရှိသည့်အဖြစ်ကြောင့် "တဒါရမ္မဏတာ" ...... ဟု တဒါရုံကို ညွှန်းပြခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်ကံလျှင် အာရုံယူကြကုန်သော ပဋိသန္ဓေ စသည်တို့ကိုလည်း ညွှန်းပြရာရောက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိတို့ကို သီးခြားပြဆိုတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်။

ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သဒ္ဒါယတနံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဿ၊ ရသာယတနံ ဇိဝှာဝိညာဏဿ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊

အဗျာကတာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ, စေတောပရိယဉာဏဿ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ, အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

အရဟာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဖလံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊ သည်။ ဖလဿ ဖိုလ်လေးပါးအား၊ အာဝဇ္ဇနာယ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအား၊ အာရမ္မဏ ပစ္စယေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

အရဟာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စက္ခုံ၊ စက္ခုပသာဒကို(လ)ဝိပဿတိ၊ ဝိပဿနာရှု၏။ (လ)ရူပေ၊ ရူပါရုံတို့ကို(လ)ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို။ ဝိပဿတိ၊ ၏၊ ဝိပါကာဗျာကတေ၊ ဝိပါက်အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ ကိရိယာဗျာကတေ၊ ကိရိယာအဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေ၊ ခန္ဓာတို့ကို (လ)ဝိပဿတိ၊ ၏။ ဒိဗ္ဗေန၊ နတ်၌ဖြစ်သော၊ စက္ခုနာ၊ အဘိညာဉ်ဟူသော မျက်စိဖြင့်၊ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို၊ ပဿတိ၊ မြင်၏။

တဒါရမ္မဏေန ပန ကုသလာရမ္မဏာဘာဝေန သမာနလက္ခဏတာယ ကမ္မာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိအာဒယော ပိ ဒဿိတာ ယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၆၀–၉)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ တဒါရမ္မဏေန၊ တဒါရုံနှင့်။ ကုသလာရမ္မဏာဘာဝေန၊ ကုသိုလ်အာရုံယူသောအဖြစ်ဖြင့်။ သမာနလက္ခဏတာယ၊ တူသော လက္ခဏာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မာရမ္မဏာ၊ ကုသိုလ်ကံလျှင် အာရုံရှိကုန်သော၊ ပဋိသန္ဓိအာဒယော ပိ၊ ပဋိသန္ဓေ စသည်တို့ကိုလည်း၊ ဒဿိတာ ဧဝ၊ ပြဆိုအပ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်သားအပ်၏။

အကုသလံ အဿာဒေတိ (လ) တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) 'အကုသလံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ (လ) အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ

စေတောပရိယဉာဏေန၊ ဖြင့်၊ ဝိပါကာဗျာကတကိရိယာဗျာကတ ဝိညာဏသမင်္ဂီဿ၊ ဝိပါက်အဗျာကတ, ကိရိယာအဗျာကတစိတ်နှင့်ပြည့်စုံသောသူ၏၊ ဝိညာဏံ၊ကို၊ဇာနာတိ၊သိ၏ (နောက်ပါဌ်များအနက်လွယ်၏)

အဗျာကတော ဓမ္မော...... ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာစိတ်ဝီသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန်ပဋ္ဌည်းတရား၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ .... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏အရကား၊ ကာမဝိပါက်တေဝီသ,ကာမကြိယာဧကာဒသ, ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာ, နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာ, ဒွိစက္ခု,ဒွိသောတ,ဃာနိန္ဒြိယ, စေတောပရိယ,ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအနာဂတံသကြိယာအဘိညာဉ်။ဖိုလ်လေးခု၊ အပ္ပမညာကြဉ်သောစေတသိက်ဆတ္တိံသ နာမက္ခန္ဓာပစ္စုပ္ပန်တရား၏။

(တနည်း) အဗျာကတော ဓမ္မော ကတ္တားကား၊စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သောပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေအားတင်သောပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ (လ)ကာယဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သောပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ မနောဓာတ်သုံးခုအားတင်သောပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံ၊ တဒါရုံဧကာဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်အားတင်သောကာမဝိပါက်တေဝီသကာမကြိယာဧကာဒသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊

ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသော ဒေသနာတော်ကို ဘုရားသျှင်အဘယ့်ကြောင့်ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကုသိုလ်ဇော၏အဆုံး၌ ကုသိုလ်လျှင်အာရုံရှိသော ဝိပါက်တဒါရုံဖြစ်ပုံကိုပြတော်မူလိုသောကြောင့်..... ကုသလံ အဿာဒေတိ (လ)တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ..... ဟူသော ဒေသနာတော်ကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

ကုသလံ အဿာဒေတီတိ အာဒိ အကုသလဇဝနာဝသာနေ ကုသလာရမ္မဏ ဝိပါကဒဿနတ္ထံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၁၉)

ကုသလံ အဿာဒေတီတိ အာဒိ၊ ဤသို့အစရှိသောစကားကို၊ အကုသလဇဝနာဝသာနေ၊ အကုသိုလ်ဇော၏အဆုံး၌။ ကုသလာရမ္မဏဝိပါကံ၊ကုသိုလ်လျှင်အာရုံရှိသောဝိပါက်ကို၊ ဒဿေတုံ၊ပြခြင်းငှာ၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊

မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော လောကီဝိပါက်ဗာတ္တိံ သ,ကြိယာဝီသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊

မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာအားတင်သော၊ ဧကာဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ။

နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအားတင်သော ဧကာဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကြိယာ၊

ဒိဗ္ဗစက္ခုကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သော ရူပက္ခန္ဓ, သဗ္ဗသုခုမ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊

ဒိဗ္ဗသောတကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သော ရူပက္ခန္ဓသဗ္ဗ သုခုမ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊

စေတောပရိယကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သော လွန်လေပြီးသော ခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌ တည်သော သူတပါးတို့၏ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိ၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သောဝိပါက်သည် ဒုဗ္ဗိညေယျ အသိခက်ခဲသည် ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုခဲ့သော်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ ....ဟုဘုရားသျှင် အဘယ့်ကြောင့် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်သည် အသိခက်ခဲသည်မှန်ပါသော်လည်း။ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်၏ တဒါရုံအဖြစ်ဖြင့်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၊ ရသင့်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿာတိဣဒံဒုဗ္ဗိညေယျမ္ပိသမာနံမဟဂ္ဂတဝိပါကဿ တဒါရမ္မဏဘာဝေနအနုပ္ပတ္တိတောလဗ္ဘမာနကဝသေနဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂)

ဇာနိဒ္ဒိဝိဓကြိယာအဘိညာဥ်အားတင်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါဝစရကြိယာပဉ္စမဈာန်၊ သတသဟာသစသော နိဗ္ဗိတရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံ ခြောက်ပါး၊

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိကြိယာအဘိညာဥ်အားတင်သော ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထ ဖြစ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝိသဝေပဥ္စတိံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသဟုဆိုအပ် သောခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလွှောက်၍သိသော နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ် သောအာရုံခြောက်ပါး၊

အနာဂတံသကြိယာအဘိညာဥ်အားတင်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝိသ ဝေပဥ္စတိံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလွှောက်၍သိသော နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး၊

ဖိုလ်လေးခုအားတင်သော နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားခု၏၊

(သမ္ပဒါန်ပါဠိကောက်မြဲ၊)

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကသာတိဏ္ဍနံ ......ဟူသော ဤစကားကို၊ ဒုဗ္ဗိ ညေယျ၊ အသိခက်ခဲးသည်၊ သမာနမို၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ မဟာဂ္ဂတဝိပါ ကသာ၊ မဟာဂ္ဂုတ်ဝိပါက်၏၊ တဒါရမ္မဏာဘာဝေန၊ တဒါရုံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အနုပ္ပတ္တိတော မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ လဒ္ဓမာနကဝသေန၊ ရသင့်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊

ကိရိယာ ... ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း၊

(မေး) ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သောအခါ၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကိုဝင်စားခြင်းမယှိပါပဲးလျှက်၊ အဘယ့်ကြောင့် "ကိရိယာသာ" ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

·(ဖြေ) ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်၍ မဝင်စားဘူးသော အာကာသာ နဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို၊ ပဋိလောမအားဖြင့်ရင်း၊ တခုခြားသည်၏ အ စွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ဝင်စားသောကြောင့်၊ ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနကိရိယာ သည်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကိုအာရုံပြုနိုင်သေးသောကြောင့်၊ ကိရိယာသာ.....ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသော ကြိယာပါဌ်၏ အနက်ကား၊ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, ဝတ္ထာရမ္မဏနိဿယ, အာရမ္မဏနိဿယ, အာရမ္မဏပုရေဇာတ ဝတ္ထာရမ္မဏဝိပ္ပယုတ္တ, အာရမ္မဏပုရေဇာတတ္ထိ, အာရမ္မဏပုရေဇာတ အဝိဂတ ဟူ၍ ရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

သေက္ခာ ဖလံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂေါတြဘုဿ ဝေါဒါနဿ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊

သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှါ, ကာယံ၊ ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ဝတ္ထုံ၊ ဝိပါကာဗျာကတေ ကိရိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿန္တိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏန္တိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန ဝိပါကာဗျာကတ ကိရိယာဗျာကတစိတ္တ သမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနန္တိ၊

အဗျာကတာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ, စေတောပရိယဉာဏဿ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ, အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ကိရိယသာတိ အရဟတ္တံ ပတွာ အသမာပန္နပုဗ္ဗံ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ပဋိလောမတော ဝါ ဧကန္တရိကဝသေန ဝါ သမာပန္နကိရိယာယ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂၂)

ကိရိယသာတိ၊ ဟူသည်ကား၊ အရဟတ္တံ၊ ရဟန္တာအဖြစ်သို့၊ ပတွာ ရောက်၍၊ အသမာပန္နပုဗ္ဗံ၊ မဝင်စားဘူးသော၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဈာန်၌၊ ပဋိလောမတော ဝါ၊ ပဋိ

သေက္ခာ၊သေက္ခာဟုဆိုအပ်ကုန်သော သောတာပန်,သကဒါဂါမ်,အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ဖလံ၊အောက်ဖိုလ်သုံးခုကို၊ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ဆင်ခြင်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ကုန်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊သည်။ဂေါတြဘုဿ၊ဂေါတြဘုအားရင်း၊ ဝေါဒါနဿ၊ဝေါဒါန်အားရင်း၊ မဂ္ဂဿ၊မဂ်လေးပါးအားရင်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၏။ (ကြွင်းသောပါဠိများအနက် လွယ်၏။)

လောမအားဖြင့်ရင်း၊ ဧကန္တရိကဝသေန ဝါ,တချခြား၏ အစွမ်း အားဖြင့်ရင်း၊သမာပန္နပြီးသော၊ ဝင်စားသောဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာ အား၊

အနုလောမအားဖြင့်ဝင်စားခြင်း။

ပဋိလောမအားဖြင့်ရင်း၊ တချခြား၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ ဝင်စားသောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား၊အနီးကာလ၌မဖြစ်သော, အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်သမာပတ်သည် အာရုံမှုရာဖြစ်သကဲ့သို့၊ အနုလောမအားဖြင့်ဝင်စားသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် အားလည်းဖြစ်နိုင်ပေရာသည်။

ယထာပနပဋိလောမတောဧကန္တရိကဝသေနစသမာပဇ္ဇန္တဿအနာသန္နာပိ သမာပတ္တိအာရမ္မဏံဟောတိ။ ဧဝံအနုလောမတော သမာပဇ္ဇန္တဿာပိဘဝေယျာတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၀-၁၄)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ပဋိလောမတော၊ ပဋိလောမအားဖြင့်ရင်း၊ ဧကန္တရိကဝသေန၊ တချခြား၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊သမာပဇ္ဇန္တဿ၊ ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အနာသန္နာပိ၊ အနီးကာလ၌ မဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊သမာပတ္တိ၊ သမာပတ်သည်၊ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဧဝံတထာ ထို့အတူ၊ အနုလောမတော၊အနုလောမအားဖြင့်၊ သမာပဇ္ဇန္တဿာပိ၊ ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်အားလည်း၊ ဘဝေယျ၊ဖြစ်ရာ၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏။

အာဝဇ္ဇနာယ ... ဟူသောပါဌ်အရည့်ုန်းဖြခြင်း။

(မေး) ကုသလာခန္ဓာ (လ)အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော .... ဟူသောပါဌ်၌ အာဝဇ္ဇနာယ..... ဟူသောပါဌ်အရ၊ အာဝဇ္ဇန်းနှစ်ပါးတွင် အဘယ်အာဝဇ္ဇန်းကိုယူရမည်နည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

အဗျာကတေဝေမွော..... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်သော ဝိပါက်ပစ္စတိသ, ကြိယာဝိသ စေ့အခ္စတိသ ရုပ်အဗ္ဗဝိသ နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရား၏၊

ကုသလာသဓမ္မသ ဟူသော သမ္ဗဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု ဒိဋ္ဌိဝဂ္ဂ၊ ဒိဋ္ဌိသောတ ဋ္ဌာနိဒ္ဓိဓ, စေတောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, အနာဂတံသဉာဏ်သိုလ်အဘိညာဉ် မဂ်လေးခု အပ္ပမညာကြည့်သော စေဆတ္တိံသပဗ္ဗယပ္ပန်တရား၏၊

(တနည်း) အဗျာကတေဝေမွော.....ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား—

(ဖြေ) အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တို့ဘွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ပဉ္စာရုံကိုသာကြောင့် အာရုံပြု၍ ကုသိုလ်ကို အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိုသာ ယူရပါသည်။

ရာဂ အရေအတွက်ပြခြင်း။

(မေး) ရာဂ အဿာဒေတိ...... ဟူသောပါဠိ၌ ရာဂ ဟူသောပါဠိအရ၊ မိမိ၏ ရာဂ...... သူတပါးတို့၏ ရာဂနှစ်ပါးတို့တွင် အဘယ်ရာဂကိုယူရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) မိမိ၏ ရာဂ သူတပါးတို့၏ ရာဂနှစ်ပါးလုံးကို ယူရပါသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း မိမိ၏ ရာဂ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြပါမှသာ ထင်ရှားပါသည်၊

ရာဂန္တိ အတ္တနော ဝါ ပရဿ ဝါ ရာဂံ၊ အတ္တနော ရာဂဝသေန ပနေတ္ထ ဝဏ္ဏနာ ပါကဋာ ဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄–၂၇)

ရာဂန္တိ ...ဟူသည်ကား၊ အတ္တနော ဝါ၊ မိမိ၏ ၎င်း ပရဿ ဝါ၊ သူတပါး၏ ၎င်း၊ ရာဂံ၊ ရာဂကို၊ ပန၊ အထူးကိုဆိုပါဦးအံ့၊ အတ္တနော မိမိ၏၊ ရာဂဝသေန၊ ရာဂ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနာ၊ အဖွင့်သည်၊ ပါကဋာ၊ ထင်ရှားသည် ဟောတိ၏၊

ဝိစိကိစ္ဆာစသည်တို့၌ အဿာဒေတိဟု မဆိုခြင်း။

(မေး) ရာဂ အဿာဒေတိ ဒိဋ္ဌိံ အဿာဒေတိ ....ဟု ဘုရားသျှင်ဟော

မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ,ကြိယာဝီသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ။

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောဝိပါက်ပဉ္စတိံသ ကြိယာဝီသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသနိဗ္ဗာန်။

ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သော ဒူရပဋိစ္ဆန္နသုခုမ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ ဒိဗ္ဗသောတကုသိုလ် အဘိညာဉ်အား တပ်သော ဒူရပဋိစ္ဆန္န,သုခုမပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊

ဣဒ္ဓိဝိဓကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သော သတသဟဿ - စသော နိမ္မိတရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊

ကြားတော်မူသကဲ့သို့၊ ဝိပါကဓမ္မံအဿာဒေတိ စသည်ဖြင့်ဟောကြား တော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ဟောကြား တော်မမူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိပါကဓမ္မာ,ဥဒ္ဒေသ, ဒေါမနဿတရားသုံးပါးတို့၌၊ သာယာအပ် သောသဘောမယှဉ်သောကြောင့် အဿာဒေတိ....ဟု ဟောကြားတော် မမူရပါ။

ဝိပါကဓမ္မာဒီသု ပန တီသု အဿာဒေတဗ္ဗတာယ အဘာဝေန အဿာဒေ တီတိ န ဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၄-၂၈)

ပန၊ဗျာခိရိက်ကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ဝိပါကဓမ္မာဒိသု၊ ဝိပါကဓမ္မာအစရှိကုန် သော။ တီသု၊သုံးပါးကုန်သောတရားတို့၌၊ အဿာဒေတဗ္ဗတာယ၊ သာ ယာအပ်သောအဖြစ်၏၊အဘာဝေန၊မယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ အဿာဒေတီတိ၊ အဿာဒေတိဟူ၍၊န ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မမူအပ်၊

ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ .. ဟုဦးစွာမဟောခြင်း၊

(မေး) ရာဂဒိဋ္ဌိနှစ်ပါးတို့၌ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ......ဟုဒိဋ္ဌိကို ရှေ့ထား၍ ဟောကြားတော်မူသကဲ့သို့ ဝိပါကဓမ္မံ အာရဗ္ဘ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ.... ဟုရှေ့ထား၍ ဟောကြားတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့် ကြောင့် ဟောကြားတော်မမူရပါသနည်း၊

စေတောပရိယကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သောလွန်လေပြီးသောရနှစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သောအပြောဟဏ္ဏမိုလ်ကြည်သောဝိပါက်ပစ္စုပ္ပန်သ, ကြိယာဝိသဟု ဆိုအပ်သောခမ္မာရုံ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားထင်သော ပုဗ္ဗေနိဝုဿဖြစ်သောအခြဟဏ္ဏမိုလ်ကြည်သောဝိပါက်ပစ္စုပ္ပန်သ,ကြိယာဝိသ စေပစ္စုပ္ပန်သ ရုပ်အဋ္ဌဝိသဟုဆိုအင်သောခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လွှောက်၍ သိသောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊

(ဖြေ) အဿာဒေတိ...... ဟူသောပုဒ်သည် ဝိပိက်ဿာစသောတရားသုံးပါးတို့၌ယုတ်လျော့သောကြောင့် ပါဠိတော်၌လာသော အစဉ်အားဖြင့်ဝိပ္ပါကိုရှေ့ထား၍ မဟောကြားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဝိပါကိဿာစသောတရားတို့၌ဟောကြားပုံအစီအစဉ်မှာ၊ ဦးစွာပဌမသဘာဂဖြစ်သောတရားကိုရှေ့ထား၍ ဟောကြားပြီးလျှင်၊ထိုထိုသဘာဂတရား၏ အခြားမဲ့၌ အခြားဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သော တရားတို့ကိုဟောကြားတော်မူလေသည်။

ဝိစိကိစ္ဆာဒီသုယေဝ တံတံသဘာဂံ ပဌမံ ဝတွာ တ ဿ တဿ အနန္တရာ ဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁)

ဝိစိကိစ္ဆာဒိသုယေဝ၊ ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိသော တရားတို့၌သာလျှင်၊ တံတံ သဘာဂံ၊ထိုထိုသဘာဂတရားကို။ပဌမံ၊ရှေးဦးစွာ၊ဝတွာ၊ ဟောတော်မူ၍၊တဿတဿ၊ ထိုထိုသဘာဂတရား၏၊အနန္တရာ၊ အခြားမဲ့ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့ကို၊ဝုတ္တာ၊ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊

ဥပမာ၊ ၊ဝိစိကိစ္ဆာတရား၌ ရင်းနှင့်သဘာဂဖြစ်သောဝိစိကိစ္ဆာကိုဦးစွာပဌမဟောကြား၍၊ရင်းနောက်ဒိဋ္ဌိ၊ရင်းနောက်ဥဒ္ဓစ္စ၊ရင်းနောက်ဒေါမနဿတို့ကို ဟောကြားလေသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စစသည်တို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူမှတ်လေ။

အကုသိုလ်တရားမကုန်ခြင်း။

(မေး) အရဇ္ဇကာဝိဘင်္ဂပဥ္စဝါရပါဠိတော်၌ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်

အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားဘင်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော ဝိပါကပဋ္ဌတံသ, ကြိယာဝိသဇ္ဇပဋ္ဌတံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလျှောက်၍သိသောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားရတ္ထိ။ (သမ္ဗုဒ္ဓါနံ ပါဠိကောက်မြီး)

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသောဂိုဏ်းပါဠ်၏ အရကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်းသော အာရမ္မဏမျိုးရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရန်၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အားလုံးတို့ကို တိုက်ရိုက်နိဒ္ဒေသအားဖြင့် ဟောကြားတော် မူပါသလော၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏဝိဘင် ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ အကုသိုလ်ပိဋ္ဌပုဒ် အားလုံးတို့ကိုတိုက်ရိုက်နိဒ္ဒေသအားဖြင့်ဟောကြားတော်မမူပါ။

လောဘမူအတွက် ရာဂ,ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟမူအတွက် ဝိစိကိစ္ဆာဥဒ္ဓစ္စ၊ ဒေါသမူအတွက်ဒေါမနဿတို့ကိုသာ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူပါသည်၊

ရုပ်ဘာရေးမကျန်ခြင်း။

(မေး) အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်သောရုပ်အဋ္ဌဝီသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ဟောကြားတော်မူပါသလော၊ အကြောင်းပြ၍ ဖြေရှင်းပါ။

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်သောရုပ်အဋ္ဌဝီသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ ဟောကြားတော်မမူပါ၊ သြဠာရိကရုပ် ဒွါဒသ ဟဒယဝတ္ထု ပေါင်း(၁၃)ပါးသောရုပ်တို့ကိုသာ ထင်ရှားသောကြောင့် ဟောကြားတော်မူပါသည်၊

> စက္ခုံ အနိစ္စတောတိ ဝိပဿနာနုက္ကမေန သြဠာရိကာယတနာနိ ဝတ္ထုရူပဉ္စ တိကောဒ္ဒသရူပါနိ ပါဠိယံ ဂဟိတာနိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၅)

စက္ခုံ အနိစ္စတောတိအာဒိနာ၊ ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဝိပဿနာနုက္ကမေန၊ ဝိပဿနာ အစဉ်အားဖြင့်၊ သြဠာရိကာယတနာနိ၊ သြဠာရိကရုပ်(၁၀)ပါးတို့ရင်း။

အဗျာကတောဓမ္မောအကုသလဿဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

စက္ခုံအဿာဒေတိအဘိနန္ဒတိ၊ တံအာရဗ္ဘရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

သောတံ ဃာနံ ဇိဝှံ ကာယံ ရူပေ သဒ္ဒေ ဂန္ဓေ ရသေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ဝတ္ထုံ ဝိပါကာဗျာကတေကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေအဿာဒေတိအဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (အနုက်လွယ်၏)

ဝတ္ထုရူပဥ္စ၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ရင်း၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဧကာဒသရူပါနိ၊ တဆဲ့တပါးကုန်သောရုပ်တို့ကို၊ ပါဠိယံ၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂဟိတာနိ၊ ယူအပ်ကုန်၏၊

ဧကာဒသရူပါနိ .... ဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဩဠာရိကရုပ်ဒွါဒသ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့် "တေရသရူပါနိ" ဟုမိန့်ဆိုသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် "ဧကာဒသရူပါနိ" ...... ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်(၃)ခုကိုတခုတည်းယူ၍ ရေတွက်သောကြောင့် "ဧကာဒသရူပါနိ" ..... ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်၊

ရူပါယတနံစသည်တို့ကိုထပ်မံဟောကြားတော်မူခြင်း၊

(မေး) ရူပေသဒ္ဒေ .... အစရှိသောဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့်ရူပါယတနံစက္ခုဝိညာဏဿ အစရှိသောဒေသနာတော်ကိုဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရူပေသဒ္ဒေ ..... အစရှိသောဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူပြီးဖြစ်သော်လည်း၊ ရူပါရုံစသည်တို့ကို စက္ခုဝိညာဉ်စသည်တို့၏ အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့် ထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

ပုနရူပါယတနာဒီနိစက္ခုဝိညာဏာဒီနံအာရမ္မဏဘာဝဒဿနတ္ထာယ ဂဟိတာနိ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၆)

ရူပါယတနာဒီနိ၊ ရူပါရုံစသည်တို့ကို၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်

အဗျာကတောဓမ္မော......ဟူသော ကဋ္ဌားပုဒ်၏ အရကား၊ လောကီ ဝိပါကဗျာကတ်သ, ကြိယာဝိသ စေပဋ္ဌတ်သ ရုပ်အဗျာဝိသ ပစ္စည်းတရား ရ၏၊

အကုသလဿဓမ္မဿ ... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ စေသတ္တဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသောကရိုဏ်းပါဒ်၏ အရကား၊ အာရမ္မဏ မျိုးရှိပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ ရ၏၊

အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ ပြီး၏။

စသည်တို့၏၊ အာရမ္မဏတ္တာ၊ အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုန၊ တဖန်၊ ဂဟိတာ နိ၊ ယူအပ်ကုန်၏၊

မနောဓာတ်ကို မဟောခြင်း။

(မေး) မနောဓာတ်သည် ပဉ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံကို ကောင်းစွာရုံပြုပါလျက်၊ အဆိုပါမနောဓာတ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ပဋ္ဌာနပါဠိတော်၌ ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂ ပဋ္ဌာနပါဠိတော်၌ ဝိညာဏကာယ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူသည်၊ ဓာတု၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မမူသောကြောင့် ..... မနောဓာတ်ကို ဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ယသ္မာပနေသာ ဝိညာဏကာယဝသေန ဒေသနာ၊ န ဓာတုဝသေန တသ္မာ မနောဓာတု န ဂဟိတာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၇)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ ဝိညာဏကာယဝသေန၊ ဝိညာဉ်အပေါင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧသာဒေသနာ၊ ထိုဒေသနာသည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊ ဓာတုဝသေန၊ ဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ န ဟောတိ၊ မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ မနောဓာတု၊ မနောဓာတ်ကို၊ န ဂဟိတာ၊ ယူတော်မမူအပ်၊

အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ အဖွင့်ပြီး၏။

အဓိပတိပစ္စည်း။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားဖြို၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်းကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် လေးပါးအပြားဖြို၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား -

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၈၈)

အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိ။

အာရမ္မဏာဓိပတိ ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊

ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဝေါဒါနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ။

သဟဇာတာဓိပတိ ကုသလာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အဓိပတိ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ ၎င်း၊ သဟဇာတာဓိပတိ၊ ၎င်း၊ ဟူ၍ ဤသို့ ဒွိဓာ၊ နှစ်ပါးအပြားဖြို၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ ကို၊ ၎င်း၊ ဤသို့၊ ဒသ္သဇ္ဇ မှတ်အပ်၏။

ဒါနံ ဒေယျဓမ္မ လှူအပ်သောဒါနဝတ္ထု ကို၊ ဒတွာ စေတနာ နှင့်၍ (တနည်း) ဒါနံ၊ လှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာကို၊ ဒတွာ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ၊ စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြု၍၊ တံ ထိုပရိစ္စာဂစေတနာ, ဝိသောဓနစေတ

ကုသလပဒ္ဒရသင့်သောအဓိပတိပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလပဒ္ဒပဒါဝသာနလေးပါးဖြို့ရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အဓိပတိပစ္စည်းကိုရအင်ပါသနည်း။

နာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို၊ ဂရုံကတွာ၊ အလေးအမြတ်ပြု၍၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဆင်ခြင်ကုန်၏၊ (အကြွင်းအနက်လွယ်ပြီ) သဟဇာတာဓိပတိ၊ကို ဧဝံ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏၊ ကုသလာဓိပတိ ကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောအဓိပတိသည်၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ မိမိနှင့်ယှဉ်ဖက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ ခန္ဓာတို့အား၊ အဓိပတိပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ကုသလော ဓမ္မော .... ဟူသော ကစ္စားပုဒ်၏ အရကား၊ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ် ဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

(တနည်းကား) အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ်လေးခုအား တင်သော အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော လောကီ ကုသိုလ်သတ္တရသ၊

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု အားတင်သော အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရားရှိ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ ...... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏အရကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်သပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန .... ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်၏အရကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စည်းသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ကုသလော ဓမ္မော ..... ကစ္စားကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သောအဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်

(မြေ) ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ,သဟဇာတာဓိပတိနှစ်ပါးလုံးကိုရအပ်ပါသည်။

အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏာဓိပတိကိုသာရအပ်ပါသည်၊

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတာဓိပတိကိုသာ ရအပ်ပါ

ရှစ်ခု၊ ဇောနရသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ ဝိတ္တက္ခဏေတခုတခု၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ် သုံးပါး,လေးပါးတို့ တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါန်ကား။ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ် သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား။ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိ ဟုဆို အပ်သောသတ္တိဖြင့်သသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောပုံကား–

ကုသလောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော

(၈၈) အာရမ္မဏာဓိပတိ၊

ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာ ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (အနက်လွယ်ပြီ)

ကုသလောဓမ္မော ......ကတ္တားကား။ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောလော ကီကုသိုလ်သတ္တရသပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ် ရှစ်ခု,စေတသိသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကုသလပဒအာရမ္မဏာဓိပတိဒွေမှတ်သားဘွယ်။

ကုသလပဒ,ကုသလပဒါဝသာနအာရမ္မဏာဓိပတိ၌ အလေးအမြတ် ပြုအပ်သောကုသိုလ်ကား။ အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝိသဖြစ်သည်, အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောကုသိုလ်ကား။ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်။ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည် အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်၌မပါပေ၊ မဂ်ကု သိုလ်လေးခုပါသော်လည်း ကုသိုလ်ကိုအလေးအမြတ်အာရုံမပြုပေ၊ ထို့ ကြောင့် ကုသလဿဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ပုဒ်အရ၊ မဟာကုသိုလ် ရှစ်ခုကို သာအရကောက်ရကြောင်းသတိချပ်ရာသည်။

အဓိပတိပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော (ဝိဓိ) အရမ္မဏာဓိပတိ သဟဇာတာဓိပတိ၊

အာရမ္မဏာဓိပတိ အရဟာမဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာမဂ္ဂံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ သဟဇာတာဓိပတိ ကုသလာဓိပတိဝိပ္ပါကသမုဋ္ဌာနံရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်ပုံ ကုသလောဓမ္မော .....ကတ္တွားကား၊ အလေး အမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အရဟတ္တမဂ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ......ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ,အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသရ၏။

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်ပုံ၊ ကုသလောဓမ္မော .....ကတ္တွားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဈာန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု မဂ်လေးခု၌ ယှဉ်သော အဓိပတိတရား ကိုယ်သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလပဒ,အကုသလပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကား၊ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသဖြစ်သည်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော အကုသိုလ်ကား၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်၊

ကုသလပဒ, အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကား အရဟတ္တမဂ်ဖြစ်သည်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော အဗျာကတကား မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုဖြစ်သည်၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန.....ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (ဝိဝ)

ကုသလာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဇောနရသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခုမဂ်လေးခုစသောအမှတ်သ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါး၊လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဖိုလ်လေးခုသည်အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော်လည်းကုသိုလ်ကိုအလေးအမြတ်အာရုံမပြု နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြုပေသည်၊

မဟာကြိယာဥာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုကိုမကောက်ခြင်း။

(မေး) အဗျာကတဿဓမ္မဿ.....ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်အရ၊ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကြိယာဥာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုတို့ကိုအကောက်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် အရမကောက်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကြိယာဥာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုတို့သည်၊ဥာဏ်နှင့်မယှဉ်သောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊လောကီကုသိုလ်ကိုလည်းအလေးအမြတ်မပြုသောကြောင့်အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်ပေ၊ထို့ကြောင့်မကောက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်

အဓိပတိပစ္စယေန ..... ကဲ့ကျိုက်ကား၊ သဟဇာတာဓိပတိ ဟုဆိုအပ်သောသဏ္ဍိပိသောသ၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိ၊

အာရမ္မဏာဓိပတိ ရာဂံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

သဟဇာတာဓိပတိ အကုသလာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုပါဒ)

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အကုသလော ဓမ္မော ..... ကဲ့သို့ကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူရင်းရအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော လောဘမူရှစ်ခု, စေတသိကသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူရှစ်ခု, စေတသိကသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အရဟတော ဥက္ကဋ္ဌမဓမ္မံ အဓိဂတတ္တာ လောကိယကုသလေသု ဂရုကာရော နတ္ထီတိ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ ဝုဿိတော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၂)

အရဟတော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား။ ဥက္ကဋ္ဌမဓမ္မံ၊ မြတ်သောလောကုတ္တရာတရားကို၊ အဓိဂတတ္တာ၊ ရအောင်သည့်၏အဖြစ်ကြောင့် လောကိယကုသလေသု၊ လောကီကုသိုလ်တရားတို့၌၊ ဂရုကာရော၊ အလေးအမြတ်ပြုခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြောင့်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ၊ အရဟတ္တမဂ်ကို သာလျှင်၊ ဒဿိတော၊ ပြတော်မူအပ်၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၍ သုံးပစ္စယ(လ)၏၊

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အကုသလော ဓမ္မော ..... ကတ္တားကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ် ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တရုဏ်ရ၌ ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရား ရ၏၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... သဒ္ဒါန်ကား။ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အဓိပတိပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ၏၊

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) သဟဇာတာဓိပတိ၊

အကုသလာဓိပတိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလပဒ၌ရသင့်သောအဓိပတိပစ္စည်းများ၊

(မေး) အကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးယှဉ်ရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌၊ အဘယ်အဓိပတိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိနှစ်ပါးစုံကိုရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌မူကား သဟဇာတာဓိပတိတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

အကုသလပဒအာရမ္မဏာဓိပတိ၌မှတ်သားဘွယ်။

အကုသလပဒအာရမ္မဏာဓိပတိ၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အကုသိုလ်ကား လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော အကုသိုလ်အား လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုပင်ဖြစ်သည်၊

အကုသလောဝမ္မော...... ကဗ္ဗာဒးကား။ သာဓိပတိဗိဗ္ဗာဇရုပ်အားတပ်သောပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူဂုဏ်ချ၊ ဒေါသမူဒွေ ဝိစိကိစ္ဆာကြည်ဉ်သော စေဆွိသ ဗိဗ္ဗ ကျာ တရတချ၌ယှိသောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါနိကား၊ သာဓိပတိဗိဗ္ဗာဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား–

အကုသလောဝမ္မော အကုသလဿစ အဗျာကတဿစဓမ္မဿအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော (၆၆) သဟဇာတာဓိပတိ၊

အကုသလာဓိပတိသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဗိဗ္ဗာသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ဒေါသမူမောဟမူတို့ကိုအရမကောက်ခြင်း။

(မေး) အကုသလပဒ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်၌အဘယ့်ကြောင့် ဒေါသမူ၊ မောဟမူတို့ကိုအရမကောက်ချပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဒေါသမူသည် ပြစ်မှားတတ်အမျက်ထွက်တတ်သောကြောင့် တစုံတခုကိုမှအလေးအမြတ်အာရုံမပြုပေ၊ မောဟမူသည် မိုက်မဲတွေဝေသောကြောင့် တစုံတခုကိုမှ အလေးအမြတ်အာရုံမပြုနိုင်လေ၊ ထို့ကြောင့် အရမကောက်ချခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ထန်းတပင်ဆရာတော်ဘုရားဝါဒ)

အကုသလပဒအာရမ္မဏာဓိပတိ၌ ကုသိုလ်အဗျာကတကိုလည်း မရအပ်ပေ၊ အကြောင်းကား အကုသိုလ်ကို အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောကုသိုလ်အဗျာကတမယှိသောကြောင့်တည်း။

အဗျာကတပဒ၌ရသင့်သောအဓိပတိပစ္စည်းများ။

(မေး) အဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးယှိရာတွင်အဘယ်ဝသာန၌ အဘယ်အဓိပတိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

အကုသလော ဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ် ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သောစေတသိက် စိတ္တဇရုပ်အာ တခုတခု၌ယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားချည်း၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း၊

အဓိပတိပစ္စယေန .....ကျိုးကား၊ သဟဇာတာဓိပတိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသချည်း ။

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား -

---

(မြေ) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊ ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနတို့၌ အာရမ္မဏာဓိပတိတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်ဝေဘန်ချက်။

အဗျာကတပဒ, အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အဗျာကတကား၊ အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၍, အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော အဗျာကတကား၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, ဖိုလ်လေးခုဖြစ်သည်၊

ကုသလာပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အဗျာကတကား၊ ဖိုလ်လေးခုနိဗ္ဗာန်ဖြစ်၍, အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော ကုသိုလ်ကား၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု,မဂ်လေးခုဖြစ်သည်၊

အကုသလပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအဗျာကတကာ

အဗျာကတောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ ။ဝိပတ်ပစ္စယေနပစ္စယော
(၆၆) အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိ။

အာရမ္မဏာဓိပတိ အရဟာဖလံဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ။ နိဗ္ဗာနံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ။နိဗ္ဗာနံဖလဿအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော။

သဟဇာတာဓိပတိ ဝိပါကာဗျာကတကိရိယာဗျာကတာဓိပတိသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော။
(အနက်လွယ်၏)

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတောဓမ္မော ......ကတ္တားကား။ အ အလေးပြုတတ်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုအားတပ်သော အလေးအပြုအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်၊ဖိုလ်လေးခုအား တပ်သောနိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ......သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏အရကား၊ အလေးအပြုတတ်သောမဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, ဖိုလ်လေးခု, စေတသိက်သပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ......ကရိုဏ်းကား။အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ,အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့၊အဗျာကတောဓမ္မော ......ကတ္တားကား၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တုပ္ပါဒ်အားတပ်သောအဓိပတိပစ္စည်းကိုရသော အခါ မဟာကြိယာရှစ်ခု,ကောန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု,ဖိုလ်လေးခု စေအဓိပတိ သစိတ္တက္ခဏတခုတခုနှင့်ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ် သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ......သမ္ပဒါန်ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ......ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

လောကိုင်ပါက်တတ္တိသ ကြိယာဝိသ နိပ္ပန္နရုပ်အဋ္ဌာရသဖြစ်၍ အလေးအပြုတတ်သောအကုသိုလ်ကား၊လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အာရမ္မဏာဓိပတိ၊

သေက္ခာ ဖလံ ဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂေါတြဘုဿ ဝေါဒါနဿ မဂ္ဂဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အောက်ဖိုလ်သုံးခု, နိဗ္ဗာန်၊ မဂ်လေးခုအားတင်သောနိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ ....သမ္ပဒါန်ကား၊ အလေးအမြတ် ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု,မဂ်လေးခု စေတသိက်သ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန .....ကရိုဏ်ကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ,အာရမ္မဏူပနိဿယ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလာပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အကုသလာ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈) အာရမ္မဏာဓိပတိ။

စက္ခုံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ, ဝိပါကာဗျာကတေ, ကိရိယာဗျာကတေ, ခန္ဓေ, ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတင်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော (ပစ္စုပ္ပန်,

အတီတ်,အနာဂတ်) ဈာန်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ရုပ်အဇ္ဈာရုံ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သော လောကီဝိပါက်ကြိယာ သ,ကြိယာဝိသ,စေတသိက် သပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပယုတ်ကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ် ၈ ခု,စေတသိက် ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယော ... ကရိုဏ်းကား။ အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ။ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရ ပြီး၏။

အနန္တရပစ္စည်း။

အဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနန္တရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအနန္တရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလေ ခန္ဓေ ကုသလာ ခန္ဓာ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံကုသလာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊

အနုလောမံဂေါတြဘုဿအနုလောမံဝေါဒါနဿ ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿ ဝေါဒါနံမဂ္ဂဿအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော။

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာအရညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာခန္ဓာ......ဟူသောပါဠိအရ၊ အဘယ်သို့သဘောယှိသောကုသိုလ်တို့ကိုဟောတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာခန္ဓာ . ဟူသောပါဠိအရ၊ ကောဘူမိက ကုသိုလ်,နာနာဘူမိကကုသိုလ်တို့ကိုထပေါင်းတည်းပြု၍ ဟောတော်မူပါသည်။

ပုရိမာပုရိမာတိကောဘူမိကာပိနာနာဘူမိကာပိကုသလာကေတော ကတွာဂဟိတာ။

ပဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၄)

ပုရိမာပုရိမာတိ......ဟူသည်ကား။ ကောဘူမိကာ၊ တူသောဘုံယှိကုန်သော၊ကုသလာပိ၊ကုသိုလ်တို့ကိုရင်း။နာနာဘူမိကာ၊ အထူးထူးသောဘုံယှိကုန်သော၊ ကုသလာပိ၊ကုသိုလ်တို့ကိုရင်း။ ကေတော၊ထပေါင်းတည်း။ကတွာ၊ပြု၍၊ဂဟိတာ၊ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

ပုရိမာပုရိမာ၊ ရှေးရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ အဆုံးစေါကြည့်သော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ၊ နောက်နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ ပဌမစောကြည့်သောကုသိုလ်ဇောဝိသနာမက္ခန္ဓာတို့အား၊ အနန္တရပစ္စယေန၊ ...

အာရုံယှိသော အနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး,တတိယဇွေးသည်၊ ဂေါတြဘုဿ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယှိသောဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး,တတိယဇွေးအား၊ အနုလောမံ၊ သင်္ခါရတရားလျှင်အာရုံယှိသော အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ် ပဌမဇွေး,တတိယဇွေးသည်၊ ဝေါဒါနဿ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယှိသောဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး,တတိယဇွေးအား၊ ဂေါတြဘု၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယှိသော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး,တတိယဇွေးသည်၊ မဂ္ဂဿ၊ သောတာပတ္တိမဂ်အား၊ ဝေါဒါနံ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယှိသောဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး,တတိယဇွေးသည်၊ မဂ္ဂဿ၊ အထက်မဂ်သုံးခုအား၊ အနန္တရပစ္စယေန၊ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယောဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

ဇောဘူမိက,နာနာဘူမိကကုသိုလ်၊

(မေး) အဘယ်ကုသိုလ်ကို ဇောဘူမိကကုသိုလ်, နာနာဘူမိက ကုသိုလ်ဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဖြစ်ရာဘုံတူသောကုသိုလ်ကိုဇောဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်ပါသည် ဖြစ်ရာဘုံမတူသောကုသိုလ်ကို နာနာဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်ပါသည်။

ရှင်းပါဦးအံ့။ ။မဂ္ဂဝီထိ၌၊ ပရိကမ်,ဥပစာ,အနုလုံ, ဂေါတြဘုဟုဆိုအပ်ကုန်သော မဟာကုသိုလ် ဥာဏသမ္ပယုတ်တို့ကို ကာမာဝစရဘုံတည်းဟူသော ဖြစ်ရာဘုံတူသောကြောင့် ဇောဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုကာမာဝစရကုသိုလ်နှင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကုသိုလ်ကို ဖြစ်ရာဘုံမတူသောကြောင့် နာနာဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်သည်။

ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿဝေါဒါနံမဂ္ဂဿတိနာနာဘူမိဝသေန၊

ပဌာန်းအဌကထာ(၃၇၅-၁၆)

ပုရိမာပုရိမာကုသလာ ဒန္တာ ….. ကတ္တားကား၊ အဆုံးဖော်ကြည်သော ရှေးရှေးသောကုသိုလ်သတ္တရှသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

(တနည်း) မဟာကုသိုလ်ဒုတိယဇောအားတပ်သော ပဌမဇော (လ)သတ္တမဇောအားတင်သောဆဋ္ဌဇော။ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် သောမ နဿသဟဂုတ်လေးခု, မဂ်သောမနဿသဟဂုတ် တဆဲ့ခြောက်ခုအား တပ်သော ဂေါတြဘုဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သော မဟာကုသိုလ် ပဌမဒွေး၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု,မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်လေး ခုအားတပ်သောဂေါတြဘုဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်တတိယ ဒွေး၊ သမာပတ္တိဝီထိ၌ နောက်နောက်သော မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အားတပ် သောရှေးရှေးသောဇောတူမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿမဇ္ဈသ … သမ္ဗန္ဓကား၊ ပဌမဇောကြည်သော နောက် နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝိသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(တနည်း) မဟာကုသိုလ်ဒုတိယာဒိဇော၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန …..ကဒိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ထပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ ဥပနိဿယ,အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ။ ၍ခြောက်ပစ္စ ယသတ္တိတို့တွင်အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသခ၏။

ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿဝေါဒါနံမဂ္ဂဿာတိဏ္ဏံ … ဟူသော ၍စကားကို နာနာဘူမိဝသေန၊ အထူးထူးသောဘုံ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟော ကြားတော်မူအပ်၏။

အနုလောမံဂေါတြဘုသာ … ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ …..ဟုဟောတော်မူလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အ နုလောမံဂေါတြဘုသာ ….ဟူသော ဒေသနာကို ထုရားသျှင်ဟောကြား တော်မူခဲ့ပါသနည်း။

(ဖြေ) အနုလုံနှင့်ဂေါတြဘုသည်ကောဘူမိကကုသိုလ်ဖြစ်သော်လည်း နာနာရမ္မဏဖြစ်ကြ၍ အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုရာသလောဟူသော ယုံမှားသံသယကိုနှစ်စေလိုသောကြောင့်–အနုလောမံဂေါတြဘုသာ ….. ဟူသောဒေသနာတော်ကိုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

(91)

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ မဂ္ဂေါ ဖလဿ အနုလောမံ သေက္ခာယ ဖလသမာပတ္တိယာ။

နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

ကုသလံ၊ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသအဆုံးဖော့သည့်၊ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ ထဒါရုံ,ဘဝင်အား၊ မဂ္ဂေါ၊မဂ်လေးခုသည်၊ ဖလဿ၊ဖိုလ်လေးခုအား။ အနုလောမံ၊သင်္ခါရတရားလျှင်အာရုံယူသော အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဉ္စမဇော တတိယဇောသည်၊ သေက္ခာယ၊သေက္ခဖြစ်သော၊ဖလသမာပတ္တိယာ၊ဖလသမာပတ်အား။ နိရောဓာ၊နိရောဓသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ၊ထသောအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလံ၊ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်သည်၊ ဖလသမာပတ္တိယာ၊ အနာဂါမိဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ဖလသမာပတ်အား၊ အနန္တရပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ကုသလော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသအဆုံးဖော မဂ်လေးခုပစ္စည်းတရားခု၏။

(တနည်းကား) မဟာကုသိုလ်ဇောနောင် ထဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ထဒါရုံကော ဒသ၊မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ကျနဝိသအားတပ်သောမဟာ

ဤ၌ အနုလုံသည် တေဘူမကသင်္ခါရတရားကိုအာရုံပြု၍ ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသောကြောင့် အချင်းချင်း နာနာရမ္မဏဖြစ်ကြပါသော်လည်း၊ အနုလုံသည် ဂေါတြဘုအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသည်ဟူလို။ (အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ .... ဟူသောပါဠိ၌လည်း၊ ယင်းနည်း အတူမှတ်လေ)

အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿာတိ နာနာရမ္မဏ ဝသေန၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅–၁၅)

ကုသိုလ်အဆုံးတော့။ အောက်ဖိုလ်သော မနသသ ဟာဂုတ်တစ်ဆဲ့နှစ်ခုအား တင်သော အနုလုံကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမမွေး။ အောက်ဖိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သုံးခုအားတင်သော အနုလုံကိစ္စတင်သော မဟာ ကုသိုလ်ဝတီယမွေး။

ပဉ္စဝေါကာရဇိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတင်သော ရူပါဝစရကုသိုလ် အဆုံးတော့။ ပဉ္စဝေါကာရဇိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအာကာသာနဉ္စာယတနဘ ဝင်အားတင်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်အဆုံးတော့။ ပဉ္စဝေါ ကာရဇိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာဉ်နဉ္စာယ တနဘဝင်အားတင်သော ဝိညာဉ်နဉ္စာယတနကုသိုလ်အဆုံးတော့၊ ပဉ္စဝေါ ကာရဇိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာဉ်နဉ္စာယ တနဘဝင် အာကိဉ္စညာယတနဘဝင်အားတင်သော အာကိဉ္စညာယတ နကုသိုလ်အဆုံးတော့။ ဇိဟိတ်ဘဝင်တော်ရသ နိုးရာဝသမာပတ်မှထ သောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်အားတင်သော နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်အဆုံးတော့။

သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတင်သော သောတာပတ္တိမဂ်(လ)အရဟတ္တ ဖိုလ်အားတင်သောအရဟတ္တမဂ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသဒ္ဒမ္မသ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ သန္တိခုဘာသုံးခု, မဟာဝိ ပါက်ရှစ်ခု, မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကိုးခု, ဖိုလ်လေးခုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းပါဌ်ကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ် ကောင်းသော အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, ကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤ ခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေ သရ၏။

အနုလောမံဂေါတြဘုဿအနုလောမံဝေါဒါနဿဘိဇ္ဇာဖိ ..... ဟူသော ဤစကားကို၊ နာနာရမ္မဏာသေနှ၊ အထူးထူးသောအာရုံ၏အစွမ်းအား ဖြင့်၊ ဂုဏ္ဍ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

ကုသလံ ဝိပ္ပါကသ အရကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ကုသလံဝိပ္ပါကသ...... ဟူသောဒေသနာ၌ ကုသလံအရ၊ အ ဘယ်ကုသိုလ်ကို အခုကောက်၍ ဝိပ္ပါကအရ၊ အဘယ်တရားကို အရ ကောက်ခုပါမည်နည်း။

ကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒ၌တိုသော်လည်း အကုသလပဒါဝ သာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်အကု သလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော (၀၀)

ပုရိမာပုရိမာအကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံအကုသလာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုဝါဒ) (အနက်လွယ်ပြီ)

အကုသလောဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ အဆုံးဇောကြွင်သောရှေးရှေး သောအကုသိုလ်စွါဒသပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဌမဇောကြွင်သော နောက် နောက်သောအကုသိုလ်စွါဒသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အ နန္တရ,သမနန္တရ,အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

(ဖြေ) ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿ ... ဟူသောဒေသနာ၌ ကုသလံအရ၊ တေ ဘူမကကုသိုလ်ကို အရကောက်၍ ဝုဋ္ဌာနအရ၊ တေဘူမကဝိပါက်ကို အရကောက်ရပါသည်။

ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿာတိဧတ္ထပန ကုသလန္တိ တေဘူမကကုသလံ။
ဝုဋ္ဌာနန္တိ တေဘူမကဝိပါကံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၇)

ပန၊ အဘို့တပါးကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿာတိဧတ္ထ၊ ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ...... ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ကုသလန္တိ၊ ကုသလံဟူသည်ကား၊ တေ ဘူမကကုသလံ၊ တေဘူမကကုသိုလ်တည်း၊ ဝုဋ္ဌာနန္တိ၊ ဝုဋ္ဌာန....ဟူ သည်ကား၊ တေဘူမကဝိပါကံ၊ တေဘူမကဝိပါက်တည်း။

ဝုဋ္ဌာနမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်သို့သောတရားကို "ဝုဋ္ဌာန" ဟုခေါ်ပါသနည်း၊ အ ဘယ့်ကြောင့်နည်း၊

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော စ ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၁)

အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အကုသလော ဓမ္မော .... ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဆုံးဇော ပစ္စည်းတရားရ၏။

(ဋနည်းကား) လောဘမူမောဟမူဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံ ဥပေက္ခာသ၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့ ဘဝင်ကျေးဇူးရှိသအား တပ်သော လောဘမူမောဟမူ အဆုံးဇော၊

ဒေါသမူဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့ ဥပေက္ခာဘဝင်ခြောက်ခုအားတပ်သော ဒေါသမူ အဆုံးဇောပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား၊ သန္တီရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကိုးခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန .... ကရိယ်ကား၊ ထပ်ပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(ဖြေ) တဒါရုံ နှင့် ဘဝင်ကို၊ ကုသိုလ်ဇောမှ ထမြောက်ထတ်သော ကြောင့် "ဝုဋ္ဌာန" ဟုခေါ်ပါသည်၊

တေဟိ ကုသလဇဝနဝီထိတော ဝုဋ္ဌဟန္တိ ဧတသ္မာ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။
တံ ဒုဝိဓံ တဒါရမ္မဏံ ဘဝင်္ဂဉ္စ

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၈)

ဟိယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ တေ၊ ထိုတေဘူမကဝိပါက်တို့သည်၊ ကုသလဇဝနဝီထိတော၊ ကုသိုလ်ဇောဝီထိမှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တိ၊ ထမြောက်ကုန်၏၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနန္တိ၊ ဝုဋ္ဌာနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုအပ်၏၊ တံ ထို ဝုဋ္ဌာနသည်၊ တဒါရမ္မဏံ၊ တဒါရုံ၎င်း၊ ဘဝင်္ဂဉ္စ၊ ဘဝင်၎င်း ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြား ယှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ပုရိမာပုရိမာဝိပါကာဗျာကတာကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံဝိပါကာဗျာကတာနံကိရိယာဗျာကတာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဘဝင်္ဂံ အာဝဇ္ဇနာယ ကိရိယာဝုဋ္ဌာနဿ၊ အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ၊ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနံကိရိယာ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော ('အနုဝါဒ)

ဘဝင်္ဂံ၊ဘဝင်သည်၊ အာဝဇ္ဇနာယ၊အာဝဇ္ဇန်းစိတ်အား။ ကိရိယံ ကြိယာအဇ္ဈာရသအဆုံးဇော,ဒုတိယဝုဋ္ဌောသည်(၁)တတိယဝုဋ္ဌောသည်၊ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ တဒါရုံ,ဘဝင်အား၊ အရဟတော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အနုလောမံ၊အနုလုံသည်။ဖလသမာပတ္တိယာ၊အရဟတ္တဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ဖလသမာပတ်အား၊ နိရောဓာ၊ နိရောဓသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ၊ ထသောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ နေဝသညာနာသညာယတနံကိရိယံ၊ နေဝသညာ နာသညာယတနကြိယာအဆုံးဇောသည်၊ ဖလသမာပတ္တိယာ၊အရဟတ္တဖိုလ်အား၊ အနန္တရပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်။ဟောတိ၊၏။

အဘယ်ဝုဋ္ဌာနဖြစ်ကြောင်းညွှန်းပြချက်။

(မေး) တေဘူမကကုသိုလ်အဆုံးဇောသည် ဝုဋ္ဌာနအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏ဟုဆိုရာ၊ အဘယ်ကုသိုလ်အဆုံးဇောသည် အဘယ်ဝုဋ္ဌာနအားကျေးဇူးပြုကြောင်းရှင်းပြပါ။

(ဖြေ) ကာမာဝစရကုသိုလ်အဆုံးဇောသည် နှစ်ပါးအပြားယှိသော တဒါရုံဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်။မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အဆုံးဇောသည်ကား ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအားသာ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

အဗျာကတတော့ခမ္မော.....ကတ္တားကား၊ ရဟန္တာတို့ ရတိကြဉ်သော ရှေးရှေးသောဝိပါကဲ့ဆတ္တဲ့သ ကြိယာဝိသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

(တနည်းကား) ပဌမဘဝင်နှာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ ဒုတိယအစယှိသော နောက်နောက်သောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာအား တပ်သော ပဌမအစယှိသောရှေးရှေးသောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ၊

အာဝဇ္ဇန်းနွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန္နခဘဝင်ပစ္ဆေဒတဆဲ့ငါးခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအားတပ်သောအရူပဘဝင်ပစ္ဆေဒလေးခု၊ ပဉ္စဝိညာဉ်အားတပ်သောပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝိညာဉ်၊ သန္တီရဏအားတပ်သောသမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ ဝုဋ္ဌောအားတပ်သောသန္တီရဏ၊

ပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်အံ့ ဒုတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သောပဌမဝုဋ္ဌော (တတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော) ပစ္စုပ္ပန္နခဘဝင်တဆဲ့ငါးခု အားတပ်သောဒုတိယဝုဋ္ဌော(ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌော။

အတိမဟန္တာရုံ မဟန္တာရုံ ဝိဘူတာရုံ၊ အဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာပဌမဇောအားတပ်သောဝုဋ္ဌော၊မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊

ဒုတိယဇောအားတပ်သောပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတပ်သော ဆဋ္ဌဇော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့ - သောမနဿတဒါရုံငါးခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့ ပစ္စုပ္ပန္နခတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအား တပ်သောဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော၊

တတ္ထကာမာဝစရကုသလဿဥဘယမ္ပိဝုဋ္ဌာနံဟောတိ ဟေဂ္ဂတကုသလဿ ဘဝင်မေဝ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၀)

တတ္ထ၊ ထိုတော့ဘူမကကုသိုလ်တို့တွင်၊ ကာမာဝစရကုသလဿ၊ အား၊ဥဘယမ္ပိ၊နှစ်ပါးစုံလည်းဖြစ်သော၊ဝုဋ္ဌာနံ တဒါရုံဝုဋ္ဌာန်,ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနသည်၊ဟောတိ၊၏၊ မဟဂ္ဂတကုသလဿ၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အား၊ ဘဝင်မေဝ၊ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနသည်သာလျှင်၊ဟောတိ၊၏၊

မင်္ဂလဖလဿ......ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ဖိုလ်ဇောသည်လည်း ကုသိုလ်ဇောမှထမြောက်တတ်သော ကြောင့်၊ အနန္တရပစ္စယော မဂ္ဂနဿ ... ဟူသောဒေသနာတော်အရ၊ ဝုဋ္ဌာနမ္ပါ ဝင်သင့်ပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့် ''မင်္ဂလဖလဿ'' ဟူသောဒေသနာ တော်ကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

မဟာဂြိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်စောနှောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့။ သောမနဿတဒါရုံငါးခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့- တိဟိတ်ဇဝင်တေရသအားတပ်သောမဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်အဆုံးစော။

မဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်စောနှောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့-ဥပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့-တိဟိတ်ဇဝင်တေရသအားတပ်သောမဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်အဆုံးစော။

ဒုတိယတဒါရုံအားတပ်သောပဥ္စမတဒါရုံ။ ကာမဇဝင်တဆယ်အားတပ်သောဒုတိယတဒါရုံ။

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်လေးခု၊ အရဟတ္တမဂ်သောမနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သောဂေါတြဘု အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကြိယာပဥ္စမနွေး။

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု၊ အရဟတ္တမဂ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်တခုအားတပ်သော ဂေါတြဘု အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကြိယာတတိယနွေး။

သမာပတ္တိနိဒ္ဒိ၌ နောက်နောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအားတပ်သောရှေးရှေးသောစောတူမဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ၊ ပဋ္ဌဝေါကာရ တိဟိတ်ဇဝင်ကိုးခုအားတပ်သောရူပါဝစရကြိယာအဆုံးစော။

(မြေ) လောကုတ္တရာဝိပါက်သည် ဓေဝိထိ၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့် ဂုဏ္ဍာနမည်ပေ၊ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂေါဖလသ .....ဟုသီးခြားထုတ်ဆောင်၍ ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

မဂ္ဂေါဖလဿာတိဣဒံယသ္မာလောကုတ္တရဝိပါကံဇဝနဝိထိပရိယာပန္နတ္တာ
ဂုဏ္ဍာနံနာမနဟောတိ။ တသ္မာဝိသုံဂုတ္တံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၁)

မဂ္ဂေါဖလဿာတိဣဒံ၊ မဂ္ဂေါဖလဿ.... ဟူသော ဤဒေသနာတော်ကို၊ယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ လောကုတ္တရဝိပါကံ၊ လောကုတ္တရာဝိပါက်သည်၊ ဇဝနဝိထိပရိယာပန္နတ္တာ၊ ဓောဝိထိ၌အကျုံးဝင်သည့်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂုဏ္ဍာနံနာမ၊ ဂုဏ္ဍာနမည်သည်၊ နဟောတိ၊မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ဝိသုံ၊အသီးအခြား၊ဂုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ပဥ္စဝေါကာရတိပဋ်တ်ဘဝင်ကိုးရ, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်အားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာအဆုံးဇောဖ၊ ပဥ္စဝေါကာရတိပဋ်တ်ဘဝင်ကိုးရ, အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်အားတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာအဆုံးဇော၊ ပဥ္စဝေါကာရတိပဋ်တ်ဘဝင်ကိုးရ, အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်, အာကိဉ္စညာယတန ဘဝင်အားတပ်သော အာကိဉ္စညာယတနကြိယာအဆုံးဇော၊ တိဟိတ်ဘဝင်တေရသ နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါအရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအဆုံးဇော။

နောက်နောက်သောဖိုလ်လေးရအားတပ်သောရှေးရှေးသောဇောတူဖိုလ်လေးရ၊တိဟိတ်ဘဝင်တေရသအားတပ်သောဖိုလ်လေးရအဆုံးဇော

မရဏာသန္နအခါတဒါရုံနောင်ရတိကျသည်ဖြစ်အံ့-ကာမရတိတဆယ်အားတပ်သောဒုတိယတဒါရုံ၊ဇောနောင်ရတိကျသည်ဖြစ်အံ့- တိဟိတ်ရတိတေရသအားတပ်သောမဟာကြိယာပဥ္စမဇော။ ဘဝင်နောင်ရတိကျသည်ဖြစ်အံ့-၊ရတိငွေကူနဝီသအားတပ်သောဘဝင်ငွေကူနဝီသ၊

ကာမပဋိသန္ဓေဘဆယ်အားတပ်သော ဒွိဟိတ် အဟိတ် ရတိ၊ ပဋိသန္ဓေဧကူနဝီသအားတပ်သောကာမတိဟိတ်ရတိလေးရ၊

အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) အနုလုံနောင်အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ .....ဟု သာမန်ဟောကြားတော်မူသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာဟုဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) အနုလုံနောင်အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်နိုင်သော်သည်း၊ အသေက္ခဖြစ်သော ဖလသမာပတ်အား ကုသိုလ်သည် အနန္တရပစ္စည်းမတပ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာ.....ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

> အနုလောမံသေက္ခာယာတိ အသေက္ခာယကုသလံ့အနန္တရံ့နဟောတိ၊
> တသ္မာဝိဘာဂံကရောတိ။

ပဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၂)

သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရသအားတင်သော ရူပါဝစရေရပတိင်ါး၊ ကာမ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု,အရူပပဋိသန္ဓေလေးခု အားတင်သော အာကာ သာနဉ္စာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု, အာကာသာနဉ္စာယတနကြဉ်သော အရူပပဋိသန္ဓေသုံးခုအားတင်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ အာကိဉ္စညာယတန, နေဝသညာ နာသညာယတနပဋိသန္ဓေအားတင်သော အာကိဉ္စညာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ နေဝသညာ နာသညာယတန ပဋိ သန္ဓေအားတင်သော နေဝသညာနာသညာယတနစုတိ ပစ္စည်းတရား ရ၏၊

အဗျာကတသဘောမွေသ ..... သမ္ဗဒ္ဓါနိကား၊ ရဟန္တာတို့ရုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အနန္တရပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ် ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,အာသေဝန နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ ရ၏၊

အနုလောမံ သေက္ခာယာတိ.... ဟူသည်ကား၊ အသေက္ခာယ၊ အ သေက္ခဖြစ်သောဖလသမာပတ်အား၊ ကုသလံ၊ကုသိုလ်သည်၊ အနန္တရံ၊ အနန္တရပစ္စည်းတပ်သည်၊ နဟောတိ မဖြစ်၊ တဿ၊ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘာဂံ၊ အထူးဝေဘန်ခြင်းကို၊ ကရောတိ၊ပြုတော်မူ၏၊

ဖလသမာပတ်အရေအသွန်းပြခြင်း

(မေး) အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာ..... ဟူသောပါဠိ၌ ဖလသမာပတ်အရေ၊အဘယ်မိုလ်တို့ကို အရေကောက်ယူရပါမည်နည်း၊ .

(ဖြေ) သောတာပတ္တိမိုလ်, သကဒါဂါမိမိုလ်, အနာဂါမိမိုလ်တို့ကို အရေကောက်ရပါသည်။

ဤအလို ဖလသမာပတ္တိဝီထိချသောအခါ၊

နံ - ဒ - မ - လုံ - လုံ - လုံ - လုံ - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ်

ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo

*

ဒွေ ဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ဗျာကတောဝမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

ဒွေ ဝဇ္ဇနာ ကုသလာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာဝဇ္ဇနာ၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်၊ ကုသလာနံ၊ ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊မဟာကုသိုလ်ပဉ္စမဈာနမဂ္ဂခန္ဓာတို့အား(လ)၏။

အဗျာကတောဓမ္မော..... ကဗ္ဗာဒ်ကား၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား။မဟာကုသိုလ်ပဉ္စမဈာ ပစ္စ ယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန .....ကိုဏ်းကား၊ ၀ပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော အ နန္တရ, သမနန္တရ ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

' ဟုချသင့်လေသည်၊ ဤ၌ ဖလသမာပတ္တိယာအရ သောတာပတ္တိ ဖိုလ်,သကဒါဂါမိဖိုလ်,အနာဂါမိဖိုလ်......ဟုဆိုသော်လည်း၊ အနုလုံ၏အ ခြားမဲ့ဖြစ်သော သောတာပတ္တိဖိုလ်,သကဒါဂါမိဖိုလ်, အနာဂါမိဖိုလ်တို့ ကိုသာယူသင့်လေသည်၊ ခရေပွင့်ပြထားသောဖိုလ်မှတပါး အခြား ဖိုလ်တို့ကိုမယူရပေ၊

ဖလသမာပတ်နှစ်ပါးအထူး။

(မေး) အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာ.....ဟူသောပါဠိ၌ ဖလသမာပတ်နှင့် နိရောဓာဝုဋ္ဌဟန္တဿ(လ)ဖလသမာပတ္တိယာ .... ဟူ သောပါဠိ၌ ဖလသမာပတ် နှစ်ပါးတို့မည်ကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာ ၌ ဖလသမာပတ် အရ သောတာပတ္တိဖိုလ်, သကဒါဂါမိဖိုလ်, အနာဂါမိဖိုလ်(၃)ပါးတို့ကို ယူရပါသည်။နိရောဓာဝုဋ္ဌဟန္တဿ(လ)ဖလသမာပတ္တိယာ ... ၌ အနာ ဂါမိဖိုလ်တပါးတည်းကိုသာယူရပါသည်၊ ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်၊

ဖလသမာပတ္တိယာတိသောတာပတ္တိဖလသကဒါဂါမိဖလအနာဂါမိ ဖလသမာပတ္တိယာပိ။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလ ပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

အာဝဇ္ဇနာ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (အ.နုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော .... ကတ္တားကား။ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပစ္စည်းတရားချ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသပဉ္စမဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏၊

အနန္တရပစ္စယေန ..... ကရိယာကား၊ အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ, နတ္ထိ ဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှ၏၊

အနန္တရပစ္စည်းပြီး၏။

ဖလသမာပတ္တိယာတိအနာဂါမိဖလသမာပတ္တိယာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၄)

အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ .... ၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ ... ဟူသောပါဠိ၌ ဝုဋ္ဌာန အရ၊ အဘယ်တရားကို ကောက်ယူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကုသလ ဝုဋ္ဌာနဿ .... ၌ ဝုဋ္ဌာနအရ၊ တဒါရုံဘဝင်နှစ်ပါးလုံးကိုပင် ကောက်ယူရပါသည်၊

အကုသလေ ဒုဝိဓမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနံ လဗ္ဘတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၆)

အကုသလေ၊ အကုသိုလ်၌၊ ဒုဝိဓမ္ပိ၊ နှစ်ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝုဋ္ဌာနံ၊ တဒါရုံဘဝင်ဝုဋ္ဌာနကို၊ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏၊

ဘဝင်္ဂံ အာဝဇ္ဇနာယ ... ၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ဘဝင်္ဂံ အာဝဇ္ဇနာယ .... ဟူသောပါဠိ၌ ဘဝင်္ဂအရ၊ အဘယ် ဘဝင်ကို အရကောက်၍ အာဝဇ္ဇနာယအရ၊ အဘယ်အာဝဇ္ဇန်းကို အရ ကောက်ရပါသနည်း၊

သဟာဇာတာဘပစ္စည်း။

သမနန္တရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ သဟာဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုသဟာဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆)

ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ) (အနက်လွယ်ပြီ)

ကုသလော ဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ အချင်းချင်းအား တပ်သော ကုသိုလ်ကြောင့်သ, စေအင္ဂတိ သ အပိတ်အဖိဘ်နာမကျွန္ဒာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

(ဖြေ) ဘဝင် ..... ဟူသောပါဠ်အရ၊ ဘဝင်ပစ္စုဒတဆဲ့ကိုးခုကိုအရကောက်၍၊ အာဝဇ္ဇနာယ .... ဟူသောပါဠ်အရ၊ အာဝဇ္ဇန်းနှေးတို့ကိုအရကောက်ရပါသည်၊

ဤနေရာ၌ ဘဝင် ..... ဟူသောပါဠ်အရ ပဉ္စဝေါကာရဘဝင် ပစ္စုဒတဆဲ့ငါးခုကိုယူသည်ဟုသော်၊ အာဝဇ္ဇနာယ ..... ဟူသောပါဠ်အရ၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိုယူ ..... ဘဝင်အရ၊ ဘဝင်ပစ္စုဒတဆဲ့ကိုးခုလုံးကိုယူသည်ဟုသော်၊ အာဝဇ္ဇနာယ ..... ဟူသောပါဠ်အရ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိုယူသော၊

ကိရိယံဂုဋ္ဌာနသဿဉ္စုတ်သားဘွယ်

(မေး) ကိရိယံဂုဋ္ဌာနသဿ ... ဟူသောပါဠ်၌ ကိရိယံအရ၊ အဘယ်ကြိယာကိုယူ၍, ဂုဋ္ဌာနသဿအရ၊ အဘယ်တရားကိုအရကောက်ရမည်နည်း၊

ကုသလာသဗ္ဗုဿ ...... သမ္ပဒါနိကား။ (အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော)ကုသိုလ်ကြေဝိသ,စေအဋ္ဌတိ သ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန......ကရိဏ်းကား။ (တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော) သဟဇာတ, အညမည, နိဿသ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၈၈)

ကုသလာခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကြေဝိသ စေအဋ္ဌတိ သအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားရ၏။

(ဖြေ) ကိဳရိယံ......အရ၊ ကိရိယာအဗြာချသအဆုံးဇော ဒုတိယဝုဋ္ဌော (ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌောကိုယူ၍ ဝုဋ္ဌာနသ......အရ၊ တဒါရုံဘဝင်နှစ်ချပ်လုံးကိုကောက်ယူရပါသည်။

ဤ၌ ကိရိယံ......အရ၊ ကာမကြိယာအဆုံးဇောကိုယူသည်ဟုသော်။ ဝုဋ္ဌာနသအရ၊တဒါရုံ,ဘဝင်နှစ်ချပ်လုံးကိုယူ။ကိရိယံအရ၊ဒုတိယဝုဋ္ဌော (ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌောကိုယူသည်ဟုသော် ဝုဋ္ဌာနသ အရ၊ ဘဝင်ကျေနဝိသကိုယူ၊

ကိရိယံ......အရ၊မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအဆုံးဇောကိုယူပါမှ "ဝုဋ္ဌာနသ" အရ၊တိဟိတ်ဘဝင်တရသတ်ကို ယထာရဟကောက်ယူလေ၊

(မှတ်ချက်။ ။ကိရိယာဝုဋ္ဌာနသ ဟူ၍လည်းပါဠိယှိ၏)

ကြိယာဝုဋ္ဌာနသအရကောက်စကားကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

အရကောက်ဆရာတော်သည်၊ကြိယာဝုဋ္ဌာနသ......ဟူသောပဋ္ဌာဝါ

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါနံကား၊ (ကုသိုလ်သည်ပြုအပ်သော) စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

သဟဇာတပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရေ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ သဟဇာတ ပစ္စယေနပစ္စယော (၄၄)

ကုသလောဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းနှာမကွဲသောစိတ္တဇရုပ် အားဘင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေ အဋ္ဌတိံသ အပိုင်အပိုင်နှာမကွဲသောပစ္စည်းတရား၏၊

ရေပါဠိတော်၌ ကြိယာ.... ဟူသောပုဒ်၌ အရ၊ ကြိယာအဗျာကတအဆုံးဖော ဒုတိယဂုစ္ဆော ပဋိစ္စဝါရဝဏ္ဏနာတို့ကို အရကောက်ဖော်မူ၏၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ ကြိယာဘိ ကာမာဝစရကြိယာ ..... ဟုဖွင့်ပြတော်မူသောကြောင့်၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလို၊ ကာမာဝစရကြိယာကိုသာအရကောက်စေလို၏၊

တဖန်ဂုစ္ဆာနယ .....ဟူသောပုဒ်၌အရ၊ သဏ္ဍိခတ္တသုံးခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာကုသိုလ်ဝိပါက်ကိုးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်တို့ကို အရကောက်ဆရာတော်ကအရကောက်တော်မူ၏၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ သာဒုဝိဓဿာပိဂုစ္ဆာနယအနုဂ္ဂဟပစ္စယောဟောတိ..... ဟုဖွင့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ့အလို၊ တဒါရုံဘဝင်တို့ကိုသာ အရကောက်စေလို၏၊ (ဝါ)သဏ္ဍိခတ္တသုံးခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာကုသိုလ်ဝိပါက်ကိုးခုတို့ကိုသာ အရကောက်စေလို၏၊

ကုသလဿဝအဗျာကတဿစမ္မေသာ .... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဇေ ကဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပိဏ္ဍဇရုပ်ပဋ္ဌယုပ္ပန်တရား ရ၏၊

သဟဇာတပစ္စယေန .....ကရိယ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟ ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏(လ)ဟောဟန်ကား၊

နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်သည် တဒါရုံဘဝင်နှစ်ခုပ်မှလွတ်သောကြောင့် ဝုဋ္ဌာနအရ နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မပါပေ၊ယင်းသို့မပါသော်လည်း အရ ကောက်ဆရာတော်သည်၊ အလျော်အားဖြင့်ထည့်သွင်း အရကောက် တော်မူဟန်လက္ခဏာယှိပေသည်၊

အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

အဋ္ဌကထာဆရာသည် ကြိယာတိကာမာဝစရကြိယာ ...... ဟုဖွင့်ဆို တော်မူ၏၊ ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်ကိုဆင်ခြင်ဘွယ်ယှိ၏၊ အကြောင်းကား၊ ကြိယာ...... ဟူသောပါဌ်အရ၊ ကြိယာဇော အဋ္ဌာရသအားလုံးကိုအရ ကောက်သင့်သောကြောင့်တည်း၊

မှန်ပါသည်၊ ၊မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာသည် ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအား အနန္တရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေခကား၊ ကြိယာ..... ဟူသောပါဌ်အရ၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာလည်းပါဝင်သင့်ပေသည်၊

ပဋ္ဌဗွါရာဝဇ္ဇန်း.... ဟုဆိုအပ်သော ကြိယာသည် နွေပဋ္ဌဝိညာဉ် တ ဆယ်ဟုဆိုအပ်သောဝိပါက်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော် လည်း၊ ပဋ္ဌာဝါရ၌ အဟောပါဌ်တိုက်ရိုက်မရှိသောကြောင့်၊ ကြိယာဝုဋ္ဌာ နသာ.....၌ အလျော်အားဖြင့်ထည့်သွင်းအရကောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု၊ ယူ ဆသင့်သေသည်၊

အနန္တရဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(အကုသလပဒသုံးချက်အရကောက်ကို၊ ကုသလပဒသုံးချက်အရကောက်ကို နည်းမှီ၍သိပါလေ။)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၍ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အဋ္ဌကထာဖွင့်မယှိသောဝိဘင်္ဂပါဠိများ။

သမနန္တရပစ္စည်း၊ သဟဇာတပစ္စည်း၊ အညမညပစ္စည်း၊ နိဿယပစ္စည်းတို့မှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသောကြောင့်...... အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ပြတော်မမူပဲ။

သမနန္တရပစ္စယာဒယော ဥတ္တာနတ္ထာယေဝ......ဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်၊

(က) ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (ပဝတ္တိ)

(ခ) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ပဋိသန္ဓိ)

(ဂ) ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ မဟာဘူတာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (စိတ္တဇကမ္မဇ)

(ဃ) ဗာဟိရံ ဧကံ မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ဗာဟိရ)

(င) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အာဟာရဇ)

(စ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ဥတုဇ)

ကရိုဏ်းပါဠိအကျဉ်းဆိုရိုး။

သဟဇာတပစ္စယေန ... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တပ္ပန္နာ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တပ္ပန္နာ အားတင်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

(ဆ) အသညာသတ္တာနံ ဒေဝါနံ ဥပ္ပတ္တိကာလေ (လ) မဟာဘူတာ ကဠာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အသညသတ်ကမ္ဘာ) (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော ဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (ဝိဝိ)

ကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ဝိဝိ)

အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတသည့် ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေ ရုပ်သက်သက်အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော .... ကတ္တုအားကား။ အချင်းချင်း အားရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော ဝိပါကဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား။ ဝိပါကဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန ..... ကရိဏ်းကား။ တပြိုင်နက်ဖြစ်လာရဟာတပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပ

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ၊ နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။ (အဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ (လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ... ကတ္တားကား၊အချင်းချင်းအား ရင်း၊အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ် ဧကူနဝီသ, စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝီသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထလာခြင်းဟူ တပ် ကောင်းသောသဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပ ယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌အဗျာကတောဓမ္မော......ကတ္တားကား၊အချင်းချင်းအား ရင်း၊ဥပါဒါရုပ်အားရင်းတပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမ ဟာဘုတ်,ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ် အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇ ဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇ

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,နိဿ ယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟ ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

(မှတ်ချက်။ ပဝတ္တိအခါ ဖြစ်သောကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုမရပေ။ ထို့ကြောင့် ဤ ခြောက်ချက်သာပြုနိုင်လေသည်။)

ကရိုဏ်းပါဠိအကျယ်ဆိုရိုး။

သဟဇာတပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏အရကား၊ သမ္ပ ယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,

ဥပါဒါ၊အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန..... ကရိယာကား၊ တပြိုင်နက်ဖြစ်ခြင်းဖြင့်ကျေးဇူးပြုသော သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤ၅ပါး ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိရှိသောသည်ရ၏။

အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၀၈)

ကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုလော)

ကုသလော၊သော၊ဓမ္မော စ၊ရင်း၊အဗျာကတော၊ သော၊ဓမ္မော စ ရင်း၊ ဓမ္မာ၊တို့သည်(လ ၅)၊ကုသလာ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ခန္ဓာ စ၊အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ရင်း၊ မဟာဘူတာ စ၊ အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်တို့သည်ရင်း၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော။ ရူပါနံ၊တို့အား၊သဟဇာတပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၊၏။

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ..... ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ဇောဝိထိစေအပ်သော အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ။အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိရှိသော။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ၅ပါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိရှိသော၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,

အဗျာကတသဘာဝမ္ဘသာ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန ......ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤလေးဖြာသော သတ္တိတို့တွင်သဟ ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သာလျှင်သေသဖြင့်ရ၏။

ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသ လာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏ ။ ။ဟောဟန်ကား၊

အကုသလောစ အဗျာကတောစဓမ္မာ အဗျာကတသဘာဝမ္ဘသာ သဟ ဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၆၆)

အကုသလာခန္ဓာစမဟာဘူတာစ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ သဟဇာတ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာ......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတသိ သ အစိတ်အပေါင်းနှင့်မဟာဘုတ်ပသည်းတရား ရ၏။ (သမ္ပဒါန်ကရိဏ်းနည်းတူကောက်လေ)

သဟဇာတပြီး၏။

အညမည,နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ) သတ္တိဝိသေသ၊

ကနတ္တာရုပ်အားတပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊သဟဇာတ,နိဿ ယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊ (အဝိပါကလေးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိ သေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤခြောက်ပစ္စယ (လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တကဏ္ဍာအားသာတင်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိ ဝိသေသ၊

ဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သောပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

(မှတ်ချက်၊ ပဋိသန္ဓေအခါဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာသက်သက်ဖြစ်သော်လည်း၊ဝိပါက်ကို မသုံးသပ်ပဲ ဖြိုင်သောအခါ အဝိပါက(၄)ချက် ဝိပါက်ကိုသုံးသပ်၍ ဖြိုင်သောအခါ သဝိပါက(၅)ချက် ပေါင်းကိုးချက်ဖြစ်သင့်လေသည်။)

သဟဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အညမညပစ္စည်း။

သဟဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အညမညပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအညမညပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ ဝါသနအားဖြင့် တပါးသာ ဟောဟန်ကား–

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿ အညမညပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၁၁)

အကုသလော ဓမ္မော ကော ဓမ္မော ... (illegible) ... အညမညပစ္စယေနပစ္စယော၊

(လ) ဓမ္မော ... အညမညပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း အကုသလပဒ ဝါသနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား–

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ အညမညပစ္စယေနပစ္စယော (၁၁)

အကုသလော ကော ဓမ္မော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(မှတ်ချက်။ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ အရေအတွက်အလုံးစုံသည် သဟဇာတနှင့် တူပြီ။)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တို့သော်လည်း အဗျာကတပဒ ဝါသနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား-

---

ယထာရဟာ ဝိသေသနလောင်းခြင်း။

(မေး) အဘယ်အရာဌာနမျိုး၌ "ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော" ဟူသော ဝိသေသနကိုလောင်းရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပစ္စည်းအကုန်မရ၊ အစိတ်မျှဝင်သောအရာဌာနမျိုး၌ "ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော" ဟူသော ဝိသေသနကိုလောင်းရပါသည်။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၄၄)
ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။
ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ဝတ္ထုဿ စ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ဝတ္ထုဿ စ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ဗာဟိရံ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု ၁၁၁)

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော.....ကဋတ္တာကား၊ အချင်းချင်းအား တံပ်သော ဝိပါက်သတ္တိသည် ကြိယာဝိသေသ စေအပ္ပတိသ အစိတ်အပိုင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပယုတ်ကား၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော ဝိပါက်သတ္တိသည် ကြိယာဝိသေသ စေအပ္ပတိသ အစိတ်အပိုင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

အညမညပစ္စယေန.....ကားရှိကား၊ တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အညမည,သဟဇာတ,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အညမညသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကဋတ္တာကား၊ အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုအား တပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျန ဝိသ စေပဋ္ဌိတိသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

(မှတ်ချက်၊ ၊ယခုလက်ယှိပုံနှိပ်မူ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်တို့၌ "ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော" ဟုဝိသေသန မလောင်းသင့်သောအရာဌာနတို့၌ "ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော"ဟုဝိသေသနလောင်းထားသောအရာပေါင်းများစွာတို့ကိုတွေ့ရလေသည်)

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ပဋိသန္ဓေကျုံ့ဝိသ ကြိယာဝိသ စေအဥ္ဇတ်သ အပိတ်အစိတ် အစိတ် အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အညမညပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာဒေဟာတပ်ကောင်းသော အညမည, သဟဇာတ, နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အညမညသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတောဓမ္မော ... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအားတင်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အညမညပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အညမည,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်အညမညသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အညမညပစ္စည်းပြီး၏။

အညမညပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ နိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

---

ဥပမာ၊ ၊ရုပ်သက်သက် မဟာဘုတ်ချင်းချင်းအညမညသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌ အညမညပစ္စယေန ကရိုဏ်းပါဌ်အရ၊ အညမည,သဟဇာတ,နိဿယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤငါးပစ္စည်းအမြဲပြိုင်နိုင်ရာ၊ ဤနေရာ

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ကုသလာ ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(အဗျာကတပဒါဝသာန)

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

(ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန)

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ကုသလာ ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

(မှတ်ချက် ကုသလပဒ (၃)ချက်အရကောက်မှာ သဟဇာတနှင့်တူ၏. အကုသလပဒ(၃)ချက်တို့ကို သည်းနည်းမှီ၍ သိပါလေ)

ကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏. ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၄)

ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ

မျိုး၌ "ယထာရဟတပ်ကောင်းသော" ဟူသော ဝိသေသနမလောင်းသင့်ပေ၊ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီး၌ကား "ယထာရဟတင်ကောင်းသော" ဟု ဝိသေသနလောင်းထားသည်ကို တွေ့ရသေးသည်၊ အယ်ဒီတာစာပြင်ဆရာတို့နှောက်မှသည့်ဟန်တူပေ၏။

ဣန္ဒြိခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစ ရူပါနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ မဟာဘူတာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။
ဗာဟိရံ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ ဇိဝှါယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဝတ္ထု ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊
နိဿယသည် သဟဇာတနိဿယ ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့် နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် သဟဇာတနိဿယသည် သဟဇာတနှင့်တူပြီ။

(ပုရေဇာတနိဿယ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒါဝသာန၌) အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကဗ္ဗားကား။
စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်အားတပ်သော မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုက အားဖြင့်သုံးပါးသော စက္ခုဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ ရှေးဦးအစ အတီတဘဝင်တချက်လွန်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု (လ) ကာယဝတ္ထု။

ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ကြဉ်သော ပဌမဘဝင်အစရှိသော နောက်နောက်သော ဝိပါက် ဗာဝီသ ကြိယာဝီသ အားတပ်သော ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးသော

စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ (နိဒ္ဒေသမာပဝ်မှထသောအခါ ရှေး စိတ္တက္ခဏာဝချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊)

မနောဓာတ်သည်အခါ ပဋိသန္ဓေကာလဝင်တဆဲ့ငါးခု, အာဝဇ္ဇန်းနေ့သစ္စ ဥပဋ္ဌိုင်းခွေး သန္တီရဏအသုံးခု,ဝုဋ္ဌော, မနောဓာတ်ခေါ်ငါးချက်, တဒါရုံ, ရုတ်အားတင်သော ရုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိုသော်၊ တဆဲ့ခုနစ်ချက် မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတသဗ္ဗသ– သမ္ပဒါန်ကား ပဋိသန္ဓေကာလဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဋိသန္ဓေဝင်အစယှိုသော နောက် နောက်သောဝိပါက်ဗာတ္တိသ ကြိယာဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

နိဿယပစ္စယေနှ-ကရိုက်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရေဟာတင်ကောင်း သော နိဿယ,အာရမ္မဏ,ပုရေဇာတ,ဣန္ဒြိယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ ရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန့်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (၄၄)

ဝတ္ထုကုသလာနံခန္ဓာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အဗျာကတောဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ ပဋိသန္ဓေကာလဘုံ၌ဖြစ်သောအ ခါ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝီသအားတင်သော ဝုဋ္ဌော,မနောဒ္ဒါ ရာဝဇ္ဇန်း အစယှိုသောရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယ ဝတ္ထု၊

မနောဓာတ်ကုသိုလ်ဇော ငါးချက်အားတင်သော ရုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိုသော်တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား ပဋိသန္ဓေကာလဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝီသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

နိဿယပစ္စယေန ကရိုက်းကား တပြိုင်နက်ယထာရေဟာတင်ကောင်း သော နိဿယ, အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ

ခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသချေ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (၆၆)

ဝတ္ထုအကုသလာနံခန္ဓာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (အနုလောမ)

အဗျာကတောဓမ္မော.....ကတ္တားကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ခါဒသအားတပ်သောဝုဓ္မော, မနောဒွါရဝဇ္ဇနီးအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတပ်သော ရုတ်စိတ်မှပြန်၍ရေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ ပစ္စည်းတရားရှေ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ....သမ္ပဒါန်ကား၊ နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ခါဒသ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

နိဿယပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာခုဟာတပ်ကောင်းသောနိဿယ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသချေ၏။

အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလာဗျာကတပဒ၌ ထုံသော်လည်း၊

ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောစ အဗျာကတောစဓမ္မာ ကုသလဿဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၆၆)

ကုသလောဧကောခန္ဓောစဝတ္ထုစတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ (လ) ဒွေခန္ဓာစဝတ္ထုစဒွိန္နံခန္ဓာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုလောမ)

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ...... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား တပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောရှေး ရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဇောဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

နိဿယပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိ ဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပ ဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စ ယေန ပစ္စယော၊ (ဝိဝိ)

ကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေ န ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော စ အဗျာအကတော စ ဓမ္မာ ...... ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ, အဝိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရား ရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ ၏။

နိဿယပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော နိဿယ,သဟဇာတ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿ ယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသ လာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလာဗျာကတပဒ၌ တုံ သော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်နှစ် ပါးအပြားရှိ၏။ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော် မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အကုသလဿ ဓမ္မဿ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၄၄)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော စ ဝတ္ထု စ တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ စ ဝတ္ထု စ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုပါဒ)

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ .....ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား တင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဍ္ဎောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစဉ်သော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

နိဿယပစ္စယေန – ကရိုဏ်းကား၊ ထိုပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄) အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါရ)

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ, အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

နိဿယပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ နိဿယ, သဟဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(မှတ်ချက် ။ နိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို အရှေ့ကောင်းဆရာတော်က ချုံးထားရာ၊ စာသင်ပယ်တို့အလို့ငှာ အဗျာကတမှစ၍ အလုံးစုံဖော်ထုတ်၍ အကျယ်ညွှန်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ညွှန်ပြထားသည့်အတိုင်း ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း)

နိဿယပစ္စည်းပြီး၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်း။

နိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တို့သော်လည်း။ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၉၉)

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော (ခ) အနန္တရူပနိဿယော (ဂ) ပကတူပနိဿယော။

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ ဝေါဒါနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊

(ခ) အနန္တရူပနိဿယော၊ ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ ဂေါတြဘု မဂ္ဂဿ ဝေါဒါနံ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

(ဂ) ပကတူပနိဿယော။ သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ။ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ။

ကုသလပဒစသည်တို့၌ရသင့်သောဥပနိဿယပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလပဒ-စသည်တို့၌ ရသင့်ရထိုက်သော ဥပနိဿယပစ္စည်းများကိုခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပါ။

(ဖြေ) ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်ရာ။ ကုသလပဒါဝသာန,

သီလံ,သုတံ,စာဂံ,ပညံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ၊ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ၊ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ။ သဒ္ဓါ,သီလံ,သုတံ, စာဂေါ,ပညာ သဒ္ဓါယ သီလဿ သုတဿ စာဂဿ ပညာယ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဌမဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ ပဌမဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒုတိယဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ ဒုတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တတိယဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ တတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ စတုတ္ထဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ စတုတ္ထဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

အာကာသာနဉ္စာယတနဿ ပရိကမ္မံ အာကာသာနဉ္စာယတနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဿ ပရိကမ္မံ ဝိညာဏဉ္စာယတနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ အာကိဉ္စညာယတနဿ ပရိကမ္မံ အာကိဉ္စညာယတနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ နေဝသညာနာသညာယတနဿ ပရိကမ္မံ နေဝသညာနာသညာယတနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဌမံ ဈာနံ ဒုတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဒုတိယံ ဈာနံ တတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ တတိယံ ဈာနံ စတုတ္ထဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

အဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌ အာရမ္မဏူ,အနန္တရူ, ပကတူ(၃)ပါးလုံးကို ရအပ်ပါသည်။

အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏူ,ပကတူ (၂)ပါးကိုသာ ရအပ်ပါသည်၊

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏူ,အနန္တရူ,ပကတူ(၃)ပါးလုံးကို ရအပ်ပါသည်၊

ကုသလပဒါဝသာန၌ ပကတူတပါးတည်းကိုသာ ရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အနန္တရူ,ပကတူ (၂) ပါးကိုသာ ရအပ်ပါသည်၊

ဒိဗ္ဗဿစက္ခုဿပရိကမ္မံ ဒိဗ္ဗဿ စက္ခုဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာပရိကမ္မံဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿပရိကမ္မံ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ စေတောပရိယဉာဏဿပရိကမ္မံစေတောပရိယဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿပရိကမ္မံပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ ပရိကမ္မံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ အနာဂတံသဉာဏဿ ပရိကမ္မံ အနာဂတံသဉာဏဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ ဒိဗ္ဗာသောတဓာတုဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ စေတောပရိယဉာဏဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

စတုတ္ထဇ္ဈာနံ အာကာသာနဉ္စာယတနဿ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဝိညာဏဉ္စာယတနဿ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ အာကိဉ္စညာယတနဿ၊ အာကိဉ္စညာယတနံ နေဝသညာနာသညာယတနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ ထိုသုံးပါးလုံးတို့၌ အာရမ္မဏူ,အနန္တရူ,ပကတူ(၃)ပါးလုံးရအပ်ပါသည်။

သဒ္ဓံဥပနိဿာယ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) သဒ္ဓံဥပနိဿာယ..... ဟူသောပါဌ်၌၊ အဘယ်သဘောတရားကို "သဒ္ဓါ" ဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကံ,ကံ၏အကျိုး၊ ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောက-စသည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းသဘောတရားကို "သဒ္ဓါ" ဟုခေါ်ပါသည်။

သဒ္ဓံဥပနိဿာယာတိကမ္မ,ကမ္မဖလ,ဣဓလောက,ပရလောကာဒီသု သဒ္ဓံဥပနိဿယံကတွာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၉)

သဒ္ဓံဥပနိဿာယာတိ ..... ဟူသည်ကား၊ ကမ္မ,ကမ္မဖလ,ဣဓလောက, ပရလောကာဒီသု၊ ကံ,ကံ၏အကျိုး,ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောက, စသည်တို့၌၊ သဒ္ဓံ၊ ယုံကြည်ခြင်းကို၊ ဥပနိဿယံကတွာ၊ အမှီပြု၍။

စေတောပရိယဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏံ ယထာကမ္မုပဂ ဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ယထာကမ္မုပဂ ဉာဏံ အနာဂတံသဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဌမဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ ပဌမဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တတိယဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ တတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ စတုတ္ထဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ စတုတ္ထဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဌမော မဂ္ဂေါ ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒုတိယော မဂ္ဂေါ တတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တတိယော မဂ္ဂေါ စတုတ္ထဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

သေက္ခာ မဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ မဂ္ဂေါ သေက္ခာနံ အတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, နိရုတ္တိပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ပဋိဘာနပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ ယောက်ျားသည် မြေ၏ အောက်၌ရေယို၏ဟု ယုံကြည်၍ မြေကိုတူးသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သဒ္ဓါတရားပြည့်ဝသော အမျိုးကောင်းသားသည်၊ ဒါနစသည်တို့၏ အကျိုးအာနိသံကို ယုံကြည်၍ ဒါနစသည်တို့ကို ဖြစ်စေလေသည်။

အာဒိသဒ္ဒါအရသွင်းပြခြင်း။

(မေး) ပရလောကာဒိသု ..... ဟူသောအဋ္ဌကထာပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဒါ အရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း၊

(ဖြေ) ဘုရားဂုဏ်, တရားဂုဏ်, သံဃာဂုဏ်တို့ကို ယုံကြည်ခြင်းကို ယူရပါသည်။

အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယော၊ဂုဏ်း၊ အနန္တရူပနိဿယပစ္စယော၊ဂုဏ်း၊ ပကတူပနိဿယပစ္စယော၊ဂုဏ်း၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဥပနိဿယပစ္စယော၊သည်၊တိဝိဓော၊၏၊ တသု၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင်၊ အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယော၊ကို၊ ဝေါ၊ဤသို့၊ဒဿေတွာ၊ မှတ်အပ်၏၊ (အာရမ္မဏူ အနန္တရူ နှင့်သက်ဆိုင်သောပါဌ်တို့ကို အာရမ္မဏာဓိပတိ နှင့် အနန္တရအတိုင်း၊ပေးလေ၊)

ပကတူပနိဿယပစ္စယော၊ကို၊ဝေါ ဤသို့၊ ဒဿေတွာ၊မှတ်အပ်၏၊ သဒ္ဓါ၊သဒ္ဓါ ခြင်းကို (တနည်းကား)ကံ,ကံ၏အကျိုး,ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောကအစဖြစ်သည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းကို၊ ဥပနိဿာယဥပနိဿယံကတွာ၊ အမှီပြု၍၊ ဒါနံ၊အလှူကို၊ ဒေတိ၊ပေး၏၊ သီလံ၊သီလကို၊ သမာဒိယတိ၊ ဆောက်တည်၏၊ဥပေါသထကမ္မံ၊ဥပုသ်နေ့၌ဆောက်တည်အပ်သောအဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်ကို၊ကရောတိ၊ဆောက်တည်၏၊

ဈာနံ၊ဈာန်ကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၊ဖြစ်စေ၏၊ဝိပဿနံကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊၏၊မဂ္ဂံ၊ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊၏၊အဘိညံ၊ကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၊၏၊သမာပတ္တိံ၊ကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၏၊

သီလဥပနိဿာယအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) သီလံဥပနိဿာယ...... ဟူသောပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကျရေးသားဖြေဆိုခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) သီလ၏အာနိသင် သီလ၏အကျိုးအာနိသံတို့၌ လိမ္မာသော သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည်၊သီလကိုအမှီပြု၍ သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အလှူပေးခြင်းအထက်အထက်သီလကိုမကြိုးမပေါက်ရအောင်ဆောက်တည်ခြင်း၊ စာတုဒ္ဒသီ အစဖြစ်သော ဥပုသ်နေ့တို့၌၊အဋ္ဌင်္ဂသီလဆောက်တည်ခြင်း၊သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကိုအမှီပြု၍ ဈာန်စသည်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းစသည်တို့သည် သီလကိုမှီ၍ ဒါနစသောကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်၊

သုတံဥပနိဿာယအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) သုတံဥပနိဿာယ...... ဟူသောပါဌ်၏အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကျဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

သီလံ၊သီလကို။ သုတံ၊ အကြားအမြင်ကို၊ စာဂံ၊ စွန့်ကြဲခြင်းကို၊ ပညံ၊ပညာကို။ ဥပနိဿာယ၊မှီ၍။(လ)သမာပတ္တိံ၊ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ဖြစ်စေ၏။ သဒ္ဓါ၊သဒ္ဓါသည်၊သီလံ၊သီလသည်၊ သုတံ၊အကြားအမြင်သည်၊စာဂေါ၊စွန့်ကြဲခြင်းသည်၊ပညာ၊ပညာသည်။ သဒ္ဓါယ၊အား၊ သီလဿ၊အား။သုတဿ၊ ဗဟုသုတပညာအား၊ စာဂဿ စွန့်ကြဲခြင်းအား၊ ပညာယ၊ပညာအား၊ဥပနိဿယပစ္စယေန ဖြင့် ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၊၏။

ပဌမဿဈာနဿ၊ပဌမဈာန်၏၊ ပရိကမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂပရိကံသည်၊ ပဌမဿဈာနဿ၊ပဌမဈာန်အား ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်။ ဟောတိ၊၏၊(လ,)ဒိဗ္ဗဿ၊နတ်၌ဖြစ်သော၊ စက္ခုဿ၊ပညာစက္ခု၏၊ ပရိကမ္မံ၊ပုဗ္ဗဘာဂပရိကံသည်။ဒိဗ္ဗဿ၊သော၊စက္ခုဿ၊အား(လ)

သေက္ခာ၊ သေက္ခဟုဆိုအပ်ကုန်သောသေ၁တာပန်,သကဒါဂါမ်,အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ မဂ္ဂံ၊မဂ်ကိုရအပ်သောမဂ်ကို၊ ဥပနိဿာယ၊မှီ၍၊အနုပ္ပန္နံ၊မဖြစ်သေးသော၊(တနည်းကား) ခံအတွင်းသို့မရောက်သေးသော၊ သမာပတ္တိံ၊သမာပတ်ကို၊ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ဖြစ်စေကုန်၏၊(တနည်းကား) ခံတွင်းသို့ရောက်စေကုန်၏၊ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်ပြီးသောသမာပတ်ကို၊ သမာပဇ္ဇန္တိ၊ဝင်စားကုန်၏၊သင်္ခါရေ၊ သင်္ခါရတရားတို့ကို။ (လ)ဝိပဿန္တိ၊ဝိပဿနာရှုကုန်၏၊

(ဖြေ) ဒါနစသောပုညကြိယာဝတ္ထုနှင့်စပ်သောအလုံးစုံသော လောကီလောကုတ္တရာစီးပွားချမ်းသာပြည့်စုံခြင်း ဒါနစသည်တို့၏ ညစ်ညူးခြင်းဖြူစင်ခြင်းစသည့်အကြောင်းကိုရင်း၊ သုတမယပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိမှ၍တည်သော အကြားအမြင်များသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အကြားအမြင်ဗဟုသုတကိုအမှီပြု၍ ဒါနစသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

စာဂံ ဥပနိဿာယအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) စာဂံ ဥပနိဿာယ ... ဟူသောပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကုဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းရှိသောသူသည် စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ညွတ်သောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏စာဂနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို အမှီပြု၍ အလှူပေးခြင်း၊ သီလ၁နှင့်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ပေးလှူအပ်သောအလှူဒါနသည်

မဂ္ဂေါ၊ အောက်မဂ်သုံးခုသည်၊ သေက္ခာနံ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အတ္တ နော မိမိ၏၊ အတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ၊ ပါဠိတော်၏ အနက်ကိုသိသော အတ္ထပ္ပဋိ သမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ၊ မာဂဓဘာသာပါဠိဟူသော သဒ္ဒါ ကိုသိသော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ နိရုတ္တိပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ၊ အနေ့ပ်သူတို့၏ ဘာသာဟူသော သဒ္ဒါကိုသိသော နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ ပဋိဘာ နပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ၊ အနက်, သဒ္ဒါ, ဘာသာသုံးပါးကို သိသော ပဋိဘာနပဋိ သမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဿ၊ အရာဟုတ်သည် မဟုတ် သည်၌ လိမ္မာသော ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဉာဏ်အား၊ ဥပနိဿယပစ္စယေ န၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ပကတူပနိဿယဖြစ်ပုံ၊ ကုသလော ဓမ္မော ..... ကတွားကား၊ ဗလဝ ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝိသ စေအင်္ဂတိ ်သ ပစ္စည်းတ ရား၏။

ကုသလသသ ဓမ္မဿ ..... သဒ္ဒါနှိကား၊ ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအင်္ဂတိ ်သ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။ ဥပနိဿယပစ္စယေန ... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပ နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ၏။

များသောအကျိုးရှိ၏ ဟုနှလုံးသွင်း၍ သီလကိုဆောက်တည်ခြင်း အ ရှက်ဥပုသ်ဆောက်သုံးခြင်း၊ ထိုဒါန-စသောအကျင့်ဖြင့် ဝင်ကြွယ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဈာန်-စသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

ပညာဥပနိဿယအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပညာဥပနိဿယ..... ဟူသော ပါဠ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌက ထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ ဖြေရှင်းခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စုပ္ပန်လောက, တမလွန်လောက အ ကျိုးကိုရင်း၊ လောကသုံးပါးကိုလွန်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုရင်း၊ ပညာဖြင့် ရှုစမ်းဆင်ခြင်သည်ရှိသော်၊ မိမိ၏ ဉာဏ်,ဒါန,သီလ-အစရှိ သောအကျင့်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်လောက, တမလွန်လောက အကျိုးစီးပွားကိုရင်း လောကသုံးပါးကိုလွန်မြောက်ခြင်းအကြောင်းကိုရင်း ပြီးစေခြင်းငှာစွမ်း နိုင်၏ ဟုနှလုံးသွင်း၍ ပညာကိုအမှီပြုကာ ဒါန-အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ် စေပါသည်၊

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား။

ကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆)

အာရမ္မဏူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော၊

အာရမ္မဏူပနိဿယော ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

သဒ္ဓါယ-စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူခြင်း။

(မေး) သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ (လ) သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ..... ဟု ဟောတော်မူလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ စာဂေါ ပညာ သဒ္ဓါယ သီလဿ (လ) ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟု အဘယ့်ကြောင့် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဒ္ဓါ စသည်တို့သည် သက်သက် ဒါန စသည်တို့၏ အားကြီးသော အကြောင်းသာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ မိမိ၏ နောက် အတ္တဘော၌ ဖြစ်ကုန်သော သဒ္ဓါ စသည်တို့၏လည်း အားကြီးသော အကြောင်း ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် သဒ္ဓါ (လ) သဒ္ဓါယ (လ) ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟု ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

> ယသ္မာ ပန န ကေဝလံ သဒ္ဓါဒယော ဒါနာဒီနံယေဝ ဥပနိဿယာ။ အတ္တနော အပရဘာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ သဒ္ဓါဒီနမ္ပိ ဥပနိဿယာဝ၊ တသ္မာ သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ စာဂေါ ပညာ သဒ္ဓါယ သီလဿ သုတဿ စာဂဿ ပညာယ စာတိ ဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်း အဋ္ဌကထာ (၃၈၀-၂၇)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ ကေဝလံ၊ သက်သက်၊ သဒ္ဓါဒယော၊ သဒ္ဓါ-စသည်တို့သည်၊ ဒါနာဒီနံယေဝ၊ ဒါန-စသည်တို့၏သာလျှင်၊ ဥပနိဿယာ၊ အားကြီးသော အကြောင်းတို့သည်၊ န၊ မဟုတ်ကုန်သေး၊ အတ္တနော၊ မိမိ၏၊ အပရဘာဂေ၊ နောက်အဘို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊

ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒါဒိနှင့်၊ သဒ္ဒါ-စသည်တို့၏လည်း၊ ဥပနိဿယ ၁၄၀၊ အားကြီးသော အကြောင်းဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်။ ဟောဒ္ဓ ဖြစ်ကုန်၏၊ တသွားထိုကြောင့်၊ သဒ္ဒါ(လ)ပညာသာတိ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြား တော်မူအပ်၏၊

ပဋိကံအရကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ပဌမသဿဗျာနသဿပဋိကမ္မံ .....အစယှိသည်ပါဌ်၌ ပဋိကမ္မံ..... ဟူသောပါဌ်အရ၊ အဘယ်ပဋိကံကိုယူရမည်နည်း၊ ဗျာန်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ် သော ပဋိကံကိုယူရမည်လော၊

(ဖြေ) ပဌမဿဗျာနဿပဋိကမ္မံ ... အစယှိသောပါဌ်၌ ပဋိကမ္မံ .... ဟူသောပါဌ်အရ၊ ဗျာန်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ပဋိကံကိုမယူရပါ၊ ဗျာန်၏ ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ပဋိကံကိုယူရပါသည်။

ပဋိကမ္မန္တိ အနန္တရံ အဂ္ဂဟေတွာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဋိကမ္မံ ဂဟေတဗ္ဗံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁-၁)

ပဋိကမ္မန္တိ၊ ပဋိကမ္မံ ... ဟူသည့်ကား၊ အနန္တရံ၊ ဗျာန်၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သောပဋိကံကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယူမူ၍၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဗျာန်၏ ရှေ့အဘို့၌၊ ပဝတ္တံ ဖြစ်သော၊ ပဋိကမ္မံ ပဋိကံကို၊ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ယူအပ်၏၊

အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ၊ပဋိကံ-ဥပစာ-အနုလုံ ဂေါတြဘု-ဗျာန်ဟု ဗျာန ဝီထိ၌၊ ဗျာန်၏ အခြားမဲ့ ပဋိကံကို ပဋိကမ္မံ.....ဟူသောပါဌ်အရ မယူရ၊ ပဌမဗျာန်ကိုရစိမ့်သောငှာ အဖန်ဖန်တလဲလဲ, စီးဖြန်းပွားများခြင်း ပုဗ္ဗ ဘာဂပဋိကံကိုသာယူရမည်ဟူလို၊

ပဋိကံသီးခြားမယှိသောအဘိညာဉ်။

(မေး) အဘိညာဉ် ခုနစ်ပါးတို့တွင် ပဋိကံ, သီးခြား မယှိသောအ ဘိညာဉ်ကိုညွှန်ပြ၍ အဘယ့်ကြောင့်ပဋိကံသီးခြားမယှိသည်ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) အဘိညာဉ်ခုနစ်ပါးတို့တွင်ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်နှင့်အနာ ဂတံသအဘိညာဉ်တို့မှာ ပဋိကံသီးခြားမယှိပါ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ အခြံအရံများဖြစ်သောကြောင့်ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ပဋိကံကိုပင်လျှင်၊ထို အဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့၏ ပဋိကံကို ပြုရရောက်သောကြောင့်၊ ထိုယထာ

ကမ္မပစ္စယ အနန္တရ ကံသ အဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့မှာ ပရိကံ သီးခြားမရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿာပိ ဣဓေဝ သံဂဟိတတ္တာ ဒိဗ္ဗစက္ခု ပရိကမ္မမေဝ ပရိကမ္မံ ဝိသုံ နတ္ထိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃ ဂ ၁-၂)

ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ၊အားရင်း၊ အနာဂတံသဉာဏဿ၊ အားရင်း၊ဣတိ၊ဤသို့၊ ဣဓေဝ သံဂဟိတတ္တာ၊ဤနှစ်ပါးကုန်သော အဘိညာဉ်တို့အား၊ဒိဗ္ဗစက္ခု ပရိကမ္မမေဝ၊ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ ပရိကံသည်သာလျှင်၊ဟောတိ၊ ၏၊ပရိကမ္မံ၊ပရိကံသည်၊ဝိသုံ၊အသီးအခြား၊နတ္ထိ၊မရှိပေ၊

ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿပရိကမ္မံ-စသည်ဖြင့်ဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ် အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့မှာ ပရိကံသီးခြားမရှိခဲ့ပါလျှင်..... ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿပရိကမ္မံ.... စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်အဘယ့်ကြောင့်ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသနည်း။

(ဖြေ) ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ် အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၌ ပရိကံသီးခြားမရှိသည် မှန်သော်လည်း။ ထိုအဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့၌ ညွတ်ကိုင်းသည်၏ အဖြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ ပရိကံကို ပင်လျှင်၊ ထိုအဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့၏ ပရိကံပြုကာ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿပရိကမ္မံ .....စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဝေသန္တေပိ တဒဘိမုခတာယ သဟိတံ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မံ တေသံ ပရိကမ္မန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃ ဂ ၁-၅)

ဝေသန္တေပိ၊ ယင်းသို့ဖြစ်ကုန်သော်လည်း။တဒဘိမုခတာယ၊ ထိုယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၌ ညွတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်။သဟိတံ၊တကွဖြစ်သော။ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မံ၊ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ ပရိကံကို။တေသံ၊ထိုယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်,အနာဂတံသအဘိညာဉ် တို့၏။ပရိကမ္မန္တိ၊ပရိကံဟူ၍။ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏။

အဘိညာဉ်သုံးပါး-တကွဖြစ်မဖြစ်အဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကံကိုပြုလျှင်၊ယထာကမ္မုပဂ, အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၏ ပရိကံကိုပြုရာရောက်ခဲ့သော်၊ ထိုအဘိညာဉ် (၃)ပါးတို့သည်

တကွဖြစ်နိုင်ပါသလော၊ (ဝါ) ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ အဘိညာဉ်ကိုရခဲ့လျှင်။ ယထာကမ္မုပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကိုရနိုင်ပါသလော၊

(ဖြေ) ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ အဘိညာဉ်ကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ယထာကမ္မုပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကိုမရနိုင်ပါ၊ ယထာကမ္မုပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကိုမရရန်။ပရိကံ အထူး,ဆက်လက်ပြုရပါသေးသည်၊

နဟိဇတာနိသဗ္ဗေသံဒိဗ္ဗစက္ခုကာနံသမာဂတာနိဟောန္တိ၊တသ္မာဘိဝိတဗ္ဗမေတ္တပရိကမ္မဝိသေသေနာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃ဂ၁-၆)

ဟိယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ဧတာနိ ထိုယထာကမ္မုပဂအနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့သည်၊သဗ္ဗေသံ၊ခပ်သိမ်းကုန်သော။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာနံ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ယှဉ်ကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ သမာဂတာနိ၊ တူသောဖြစ်ခြင်းယှဉ်ကုန်သည်၊နဟောန္တိ၊မဖြစ်ကုန်၊တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ၊ ဤယထာကမ္မုပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၌၊ ပရိကမ္မဝိသေသေန၊ ပရိကံအထူးသည်၊ဘာဝိတဗ္ဗံ၊ဖြစ်ရာ၏၊ဣတိ၊သို့၊ဝေဒိတဗ္ဗံ၊၏။

ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ ကာ,ဒိဋ္ဌသောတအားကျေးဇူးပြုပုံ၊

(မေး) ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ အဘိညာဉ်နှင့် ဒိဋ္ဌသောတအဘိညာဉ်သည် တခြားစီဖြစ်ပါလျက်။ အဘယ်သို့လျှင် ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ အဘိညာဉ်က,ဒိဋ္ဌသောတအဘိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) အဝေး၌တည်သော ရူပါရုံကိုမြင်၍ ထိုသူတို့၏ အသံကိုကြားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ အဘိညာဉ်သည် ဒိဋ္ဌသောတအဘိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာတိဂူရေရူပါနိဒိသွာတေတံသဒ္ဒံသောတုကာမဿဒိဗ္ဗစက္ခုသောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိယာဥပနိဿယောဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃ဂ၁–ဂ)

ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ ဒိဋ္ဌာယသောတဓာတုယာတိ ..... ဟူသည်ကား။ဒူရေ၊အဝေး၌၊ ရူပါနိ၊ရူပါရုံတို့ကို၊ဒိသွာ၊မြင်၍၊ တေသံ၊ထိုသူတို့၏၊သဒ္ဒံ၊အသံကို၊သောတုကာမဿ၊ကြားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ ဒိဋ္ဌဝိစကျ၊ အဘိညာဉ်သည်၊ သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိယာ၊ဒိဋ္ဌသောတအဘိညာဉ်အား၊ ဥပနိဿယော၊ပကတူပနိဿယပစ္စည်းသည်၊ဟောတိ၊၏၊

ပကတူပနိဿယော၊ သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ သီလံ သုတံ စာဂံ ပညံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ,စာဂေါ,ပညာ ရာဂဿ,ဒေါသဿ,မောဟဿ,မာနဿ, ဒိဋ္ဌိယာ, ပတ္ထနာယ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

သဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓါတရားကို၊ ဥပနိဿာယ၊ အမှီပြု၍၊ မာနံ၊ မာနကို၊ ဇပ္ပေတိ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏၊ ဒိဋ္ဌိံ၊ မှားသောအယူကို၊ ဂဏှာတိ၊ ယူ၏၊ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါတရားသည် (လ) ရာဂဿ၊ အား (လ) ပတ္ထနာယ၊ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိကို တောင့်တသော လောဘအား၊ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်၊ ဟောတိ ၏၊

ပကတူပနိဿယဖြစ်အံ့၊ ကုသလော ဓမ္မော ...ကတ္တားကား၊ ဗလဝ ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသပစ္စည်းတရားရ၏၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တ ဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန ..... ကရိဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဒိဗ္ဗသောတက ဣဒ္ဓိဝိဓအား ကျေးဇူးပြုပုံ၊

(မေး) ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်အား မည်သို့ ကျေးဇူးပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသံကိုကြား၍ ထိုအရပ်သို့သွားလိုခြင်း-စသည့်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်၊

တေသံ ပန သဒ္ဒံ သုတွာ တတ္ထ ဂန္တုကာမတာဒိဝသေန ဒိဗ္ဗသောတဓာတု ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ ဥပနိဿယော ဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁-၁၀)

ပန၊ အဘိုတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဒံ၊ အသံကို၊ သုတွာ၊ ကြား၍၊ တတ္ထ၊ ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္တုကာမတာဒိဝသေန၊ သွားလိုသည်၏ အဖြစ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗသောတဓာတု၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်သည်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်အား၊ ဥပနိဿယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊

မဂ်ကိုမှီ၍ မဖြစ်သေးသောသမာပတ်ကိုဖြစ်စေခြင်း။

(မေး) သေက္ခာမဂ္ဂဉပနိဿာယအနုပ္ပန္နံသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ ...... ဟူသောပါဠိတော်အရ၊ မဂ်က မဖြစ်သေးသောသမာပတ်အားကျေးဇူးပြုပုံကိုရှင်းပြပါ၊

(ဖြေ) မဂ်ကိုရပြီးသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုထိုမဂ်ဖြင့်လျော့ညံ့အောင်ပြုအပ်ပြီးသောကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ဟူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပယ်အပ်ပြီးသောကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ဟူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ထိုထိုသမာပတ်ကိုဝင်စားရလေသည်။ ထိုအခါ ထိုသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်သည် သမာပတ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေသည်၊

မဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ သမာပတ္တိံ တေန တေန မဂ္ဂေန သိထိလကတပါရိ ဗန္ဓကတ္တာ ပဟီနပါရိဗန္ဓကတ္တာစ တံ တံ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ တသံ့ မဂ္ဂေါ သမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယေန ပစ္စယော ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁—၁၂)

မဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ သမာပတ္တိံ ... ဟူသည်ကား၊ တေနတေန မဂ္ဂေန၊ ထိုထိုမဂ်ဖြင့်၊ သိထိလကတပါရိဗန္ဓတ္တာစ၊ လျော့ညံ့အောင် ပြုတတ်သောကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ဟူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပဟီနပါရိဗန္ဓတ္တာစ၊ ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ဟူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တံတံ သမာပတ္တိံ၊ ထိုထိုသမာပတ်ကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ ဖြစ်စေကုန်၏၊ ဣတိတသ္မာ၊ ကြောင့်၊ တေသံ၊ ထိုသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်သည်၊ သမာပတ္တိယာ၊ သမာပတ်အား၊ ဥပနိဿယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊

မဂ္ဂေါ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ- စသည်ဟောတော်မူခြင်း၊

(မေး) မဂ်ကိုရလျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည်ပြီးပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် မဂ္ဂေါ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) မဂ်ကိုရလျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ပြီးစီးပါသော်လည်း၊ မဂ်ဖြင့်ပြီးကုန်သောပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တို့၏ နောက်ကာလ၌ ထိုသို့ အတ္ထ-စသော အာရုံတို့၌ဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ မဂ်သည်သာလျှင် ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေသည်၊

အကုသလာဝပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောပုံကား-

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော။ အာရမ္မဏူပနိဿယော အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ။

အနန္တရူပနိဿယော။ ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ မဂ္ဂေါ ဖလဿ၊ အနုလောမံ သေက္ခာယ ဖလသမာပတ္တိယာ၊ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလံ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဋ္ဌပဋိသမ္ဘိဒါယာတိ အာဒိပဋိသမ္ဘိဒါနံ မဂ္ဂပဋိလာဘေနေဝ ဇာနနတော ဝုတ္တံ။ ဝေဝံ ဇာနန္တါနံ ပန ဥပနေတာသံ ပစ္စာ တေ သုတေ သု အာရမ္မဏော သု ပဝတ္တိယာ မဂ္ဂေါ ဝ ဥပနိဿယော နာမ ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁-၁၆)

အဋ္ဌပဋိသမ္ဘိဒါယာတိ အာဒိ၊ ဤသို့စသည်ကို၊ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တို့၏၊ မဂ္ဂပဋိလာဘေနေဝ၊ မဂ်ကိုရခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဇာနနတော၊ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏၊ ဝပန၊ ဆက်၍ အထူး ပြဆိုဦးအံ့၊ ဝေဝံ ဤသို့၊ ဇာနန္တါနံ ပြည့်စုံကုန်သော၊ တေသံ၊ ထိုအဋ္ဌပဋိသမ္ဘိဒါစသည်တို့၏၊ ပစ္စာ၊ နောက်၌၊ တေသုတေသု အာရမ္မဏော သု၊ ထိုထိုအဋ္ဌဓမ္မ-စသော အာရုံတို့၌၊ ပဝတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ မဂ္ဂေါဝ၊ မဂ်သည်သာလျှင်၊ ဥပနိဿယော နာမ၊ မည်သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

သဒ္ဓါကိုမှီ၍ မာနဖြစ်ပုံ။

(မေး) သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ...... ဟူသော ဒေသနာ၌၊ သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ကုသိုလ်သာလျှင်ဖြစ်သင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် မာနကို ဖြစ်စေပါသနည်း။

(ဖြေ) ငါသည် သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသောသူဖြစ်၏...... ဟုထောင်လွှားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ မာနဖြစ်နိုင်ပါသည်၊

ပကတူပနိဿယော သဒ္ဓူပနိဿာယအတ္တာနံအာတာပေတိ ပရိတာပေတိ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ၊သီလံ,သုတံ,စာဂံ, ပညံဥပနိဿာယ၊အတ္တာနံအာတာပေတိ၊ပရိတာပေတိ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ။

သဒ္ဓါ, သီလံ, သုတံ,စာဂေါ,ပညာ ကာယိကဿသုခဿ၊ ကာယိကဿဒုက္ခဿ၊ဖလသမာပတ္တိယာဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

ကုသလံကမ္မံဝိပါကဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊အရဟတ္တမဂ္ဂံဥပနိဿာယအနုပ္ပန္နံကိရိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပ္ပန္နံသမာပဇ္ဇတိ၊သင်္ခါရေအနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတောဝိပဿတိ၊

မဂ္ဂေါအရဟတောအတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ၊ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ,နိရုတ္တိပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ပဋိဘာနပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ,ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ မဂ္ဂေါဖလသမာပတ္တိယာဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

သဒ္ဓံဥပနိဿာယမာနံဇပ္ပေတိတိအဟသ္မိသေဋ္ဌော ပါပသေဋ္ဌောတိမာနံ ပဝတ္တေတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၁-၁၇)

သဒ္ဓံဥပနိဿာယမာနံဇပ္ပေတိတိ..... ဟူသည်ကား၊ အဟံ၊ ငါသည်၊ သဒ္ဓေါ၊သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ပသန္နော၊ကြည်ညိုသည်၊အသ္မိ၊ဖြစ်၏၊ဣတိ ဤသို့၊မာနံ၊မာန်ကို၊ပဝတ္တေတိ၊ဖြစ်စေ၏၊

သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။

(မေး) သဒ္ဓါတရားကိုအမှီပြု၍ မာနဖြစ်သိုမှုဖြစ်ပါစေ၊အဘယ်သို့လျှင် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ထိုထိုသို့သော တယောမေဘိက္ခွေပုဂ္ဂလာသန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ — စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သောပါဠိတော်၌၊သဒ္ဓါ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်လျှောက်၍ ပညာဖြင့်ပါဠိတော်၏ အနက်ကိုမဆင်ခြင် မရှုစမ်းပဲ ပုဂ္ဂိုလ်သည်ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားယှိ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် စွဲယူသောပုဂ္ဂိုလ်အား သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်နိုင်ပါသည်၊

ဒိဋ္ဌိံဂဏှာတီတိတသ္မိံတသ္မိံဝစနေသဒ္ဓါဝသေနဝဂန္တွာပညာယအတ္ထံ အနုပရိက္ခိတွာအတ္ထိပုဂ္ဂလောတိအာဒိဝသေနဒိဋ္ဌိံဂဏှာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၁-၂၀)

အဇ္ဈတ္တံ၊ခြံမိမိကိုယ်ကို၊အာရဗ္ဘ၊အာရုံပြု၍၊ပရိတ္တပစ္စတ္တာ၊တက်ဝန်းကျင်မှပုပ်၍၊ ပရိယဋ္ဌိမှုလကာ၊ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အရင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲခြင်းကို၊ပစ္စနုဘောတိ၊ခံစားရ၏။(လ)ကာယိကသာ၊ ကိုယ်၌ဖြစ်သော၊သုခဿ၊သုခဝေဒနာအား၊ကာယိကဿ၊ သော၊ဒုက္ခဿ၊ဒုက္ခဝေဒနာအား၊ဖလသမာပတ္တိယာ၊အား(လ)၊

ကုသလံ၊သော ကမ္မံ၊သည်၊ဝိပါကဿ၊ ကုသလဝိပါက်ဖြစ်ကုန်သော၊ အား၊(လ)ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၊၏-

ပကတူပနိဿယဖြစ်ပုံ၊ကုသလော၀မ္မော.....ကစ္စာဒီကား၊ ဗလဝ ဖြစ်သောကုသိုလ်စေတနာသည် စေအဋ္ဌတိံသပစ္စည်းတရားဖြစ်၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ.....သဗ္ဗဒါနိကား၊ ဝိပါက်ဆဋ္ဌတိံသ ကြိယာဝိ သ စေအဋ္ဌတိံသပစ္စယုပ္ပန်တရားဖြစ်၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန .....ကဒိုက်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြစ်၏၊

ဒိဋ္ဌိ ဂဏှာတိဟ်–ဟူသည်ကား၊တသ္မိံ တသ္မိံ ဝစနေ၊တယောဓေဘိကျ ဝေပုဂ္ဂလာသန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာအစရှိသော ထိုထိုပါဠိတော်၌၊ သဒ္ဓါ ဝသေနေ၀၊သဒ္ဓါ၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ဂဏှာ၊ယျောက်၍၊ပညာ ယ၊ပညာဖြင့်၊အတ္ထံ၊ပါဠိတော်၏ အနက်ကို၊အနုပပရိက္ခန္တော၊မရှုးစမ်းမ ဆင်ခြင်ပဲ၊ပုဂ္ဂလော၊ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္ထိ၊ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားရှိ၏၊ ဇာတိအာဒိသေန၊ဤသို့စသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ဒိဋ္ဌိ၊မှားသောအယူ ကို၊ဂဏှာတိ၊ယူ၏၊

သီလစသည်တို့ကိုမှီ၍မာနဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။

(မေး) သီလ,သုတ-စသည်တို့ကိုမှီ၍ အဘယ်သို့လျှင် မာန,ဒိဋ္ဌိ ဖြစ် ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ငါသည်သီလရှိသောသူ-အကြားအမြင်များသောသူ-စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းခြင်းရှိသောသူ ..... ပညာနှင့် ပြည့်စုံသောသူဖြစ်၏ဟု မာန် ထောင်သောပုဂ္ဂိုလ်များအား သီလစသည်တို့ကို အမှီပြု၍ မာနဖြစ်ပါ သည်၊ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား ရှိ၏စသည်ဖြင့်ယူမှားသောပုဂ္ဂိုလ်အား သီလ-စသည်ကိုအမှီပြု၍ ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပါသည်၊

ကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အကုသလပဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောပုံကား—

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (88)

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော (ခ) အနန္တရူပနိဿယော (ဂ) ပကတူပနိဿယော၊

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော ရာဂံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိဋ္ဌိံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

(ခ) အနန္တရူပနိဿယော။ ပုရိမာ ပုရိမာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

(ဂ) ပကတူပနိဿယော။ ရာဂံ ဥပနိဿာယ ပါဏံ ဟနတိ၊ အဒိန္နံ အာဒိယတိ၊ မုသာ ဘဏတိ၊ ပိသုဏံ ဘဏတိ၊ ဖရုသံ ဘဏတိ၊ သမ္ဖံ ပလပတိ သန္ဓိံ ဆိန္ဒတိ၊ နိလ္လောပံ ဟရတိ၊ ဧကာဂါရိကံ ကရောတိ၊ ပရိပန္ထေ တိဋ္ဌတိ၊ ပရဒါရံ ဂစ္ဆတိ၊ ဂါမဃာတံ ကရောတိ၊ နိဂမဃာတံ ကရောတိ။

မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ပိတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ အရဟန္တံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ဒုဋ္ဌေန စိတ္တေန တထာဂတဿ လောဟိတံ ဥပ္ပါဒေတိ သံဃံ ဘိန္ဒတိ။

သီလံ သုတံ စာဂံ ပညန္တိ အဟမသ္မိ သီလဝါ သုတဝါ စာဂီ ပညာသမ္ပန္နောတိ မာနံ ဇပ္ပေတိ၊ သီလသုတစာဂပညာ သုပန မာနမညနံ ဝိယ ဒိဋ္ဌိမညနံ ဥပ္ပါဒေန္တော ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။

မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ (၁၈၁-၂၂)

သီလံ သုတံ စာဂံ ပညန္တိ...... ဟူသည်ကား၊ အဟံ၊ ငါသည်၊ သီလဝါ၊ သီလရှိသောသူသည်၊ သုတဝါ၊ အကြားအမြင်များသောသူသည်၊ စာဂီ၊

ဒေါသံဥပနိဿာယ မောဟံဥပနိဿာယ မာနံဥပနိဿာယ ဒိဋ္ဌိံဥပနိဿာယ ပတ္ထနံဥပနိဿာယ ပါဏံ ဟနတိ (လ) သံဃံ ဘိန္ဒတိ၊ ရာဂေါ, ဒေါသော, မောဟော, မာနော, ဒိဋ္ဌိ, ပတ္ထနာ ရာဂဿ, ဒေါသဿ, မောဟဿ, မာနဿ, ဒိဋ္ဌိယာ, ပတ္ထနာယ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပါဏာတိပါတော ပါဏာတိပါတဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနဿ, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဿ, မုသာဝါဒဿ, ပိသုဏာယ ဝါစာယ, ဖရုသာယ ဝါစာယ, သမ္ဖပ္ပလာပဿ, အဘိဇ္ဈာယ, ဗျာပါဒဿ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဒိန္နာဒါနံ အဒိန္နာဒါနဿ, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဿ, မုသာဝါဒဿ (သံခိတ္တံ) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ, ပါဏာတိပါတဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (ဧကံမူလကံ)

စွန့်ကြဲပေးကမ်းလေ့ရှိသောသူသည်၊ ပညာသမ္ပန္နော၊ ပညာနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည်၊ အသဋ္ဌော၊ ဖြစ်၍၊ ဇာတိ ဤသို့၊ မာနံ၊ မာနကို၊ ဇပ္ပေတိ ဖြစ်စေ၏၊ ပန၊ ထိုမှတပါး၊ သီလသုတစာဂပညာသု၊ သီလ, သုတ, စာဂ, ပညာတို့၌ မာနမညနံ၊ မာနတည်းဟူသော အောက်မေ့ခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတိဝိယ၊ ဖြစ်စေတိသကဲ့သို့၊ ဒိဋ္ဌိမညနံ၊ ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အောက်မေ့ခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တော၊ ဖြစ်စေလျက်၊ ဒိဋ္ဌိံ၊ မှားသောအယူကို၊ ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။

သဒ္ဓါ{လ}ရာဂ စသည် ဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) သဒ္ဓါစသောတရားက ကုသိုလ်ဖြစ်၍ - ရာဂစသောတရားက အကုသိုလ်ဖြစ်ပါလျက်၊ သဒ္ဓါ, သီလ, သုတ, စာဂ, ပညာတို့သည် ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ပတ္ထနာတို့အား၊ မည်သို့ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းအတ္တုက္ကံသနအမှုကို ပြုသောအခါ၌၊ သဒ္ဓါစသောတရားတပါးပါးသည်ရာဂအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်။ သူတပါးကို နှိမ့်ချခြင်းပရဝမ္ဘနအမှုကိုပြုသောအခါ၌ ဒေါသအား၊ ထိုရာဂ, ဒေါသနှစ်ပါးတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောမောဟအား၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအ

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော, မုသာဝါဒေါ, ပိသုဏာဝါစာ, ဖရုသာဝါစာ, သမ္ဖပ္ပလာပေါ, အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒေါ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပါဏာတိပါတဿ, အဒိန္နာဒါနဿ, ကာမေသု မိစ္ဆာစာရဿ, မုသာဝါဒဿ, ပိသုဏာယဝါစာယ, ဖရုသာယဝါစာယ, သမ္ဖပ္ပလာပဿ, အဘိဇ္ဈာယ, ဗျာပါဒဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော၊

မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ မာတုဃာတိကမ္မံ ပိတုဃာတိကမ္မဿ (လ) အရဟန္တဃာတိကမ္မဿ, ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ သံဃဘေဒကမ္မဿ, နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပိတုဃာတိကမ္မံ ပိတုဃာတိကမ္မဿ, အရဟန္တဃာတိကမ္မဿ, ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ, သံဃဘေဒကမ္မဿ, နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ, မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

ပြားယှိုကုန်သောမာနဒိဋ္ဌိတို့အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊

သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုအမှီပြု၍ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိကိုတောင့်တသောအခါ ပတ္ထနာအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊

ရာဂဿာတိ အာဒီသု သဒ္ဓါဒိသမ္ပဒံ ဥပနိဿာယ အတ္တုက္ကံသနကာလေ ဧတေသု ဧကေကော ဓမ္မော ရာဂဿ၊ ပရဝမ္ဘနကာလေ ဒေါသဿ၊ ဥဘယေန သမ္ပယုတ္တဿ မောဟဿ၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ မာနဒိဋ္ဌီနံ၊ သဒ္ဓါဒိသမ္ပဒံ ဥပနိဿာယ ဘဝဘောဂသမ္ပတ္တိပတ္ထနာယ ဥပနိဿယော ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁—၂၄)

ရာဂဿာတိအာဒီသု၊ ဤသို့စသည့်တို့၌၊ သဒ္ဓါဒိသမ္ပဒံ၊ သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဥပနိဿာယ၊ အမှီပြု၍၊ အတ္တုက္ကံသနကာလေ၊ မိမိကိုယ်ကိုချီးမြှောက်သောကာလ၌၊ ဧတေသု၊ ထိုသဒ္ဓါ,သီလ,သုတ,စာဂ, ပညာတို့တွင်၊ ဧကေကော၊ တပါးပါးသော၊ ဓမ္မော၊ တရားသည်၊ ရာဂဿ၊ အား၊ ပရဝမ္ဘနကာလေ၊ သူတပါးကိုရှုံ့ချသောအခါ၌၊ ဒေါသဿ၊ အား၊ ဥဘယေန၊ နှစ်ပါးစုံသောရာဂဒေါသတရားနှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဿ၊ ယှဉ်သော။

မေဟာသော၊ အား၊ ဂုဏ္ဍပ္ပကာရောန်၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအပြားရှိကုန်သော၊ မာနဒိဋ္ဌိနံ၊ မာနဒိဋ္ဌိတို့အား၊ သဒ္ဓါဒိသမ္ပဝံ၊ သဒ္ဓါစသည်တို့၏ဖြစ်ခြင်းကို ဥပနိဿယ၊ အဖို့ဖြင့်၊ တ၀ဘောဂသမ္ပတ္တိပတ္ထနာယ၊ တ၀သမ္ပတ္တိ၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ကိုတောင့်တခြင်းပတ္ထနာအား၊ ဥပနိဿယော၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊၏။

လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကိုမပြခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သဒ္ဓါသီလံသုတံစာဂေါပညာရာဂဿ (လ) ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော ..... ဟူသောဒေသနာ၌ လောကီကုသိုလ်, လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့တွင် အဘယ်ကုသိုလ်ကိုယူရမည်နည်း။ အကြောင်းပြ၍ ဖြေရှင်းပါ။

(ဖြေ) သဒ္ဓါ (လ) ပတ္ထနာယဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော .... ဟူသောဒေသနာ၌ လောကီကုသိုလ်ကိုသာယူရပါသည်၊ လမင်းသည် အမိုက်မှောင်အားကျေးဇူးမပြုသကဲ့သို့၊ သန္တ, ပဏီတ, ဥတ္တမဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၍ အကုသိုလ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သော လောကုတ္တရာတရားသည် အကုသိုလ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုသောကြောင့်၊ လောကုတ္တရာတရားကိုမယူရပါ၊

> စေမေတ္တလောကိယကုသလညေ၀ဒဿိတံ၊ လောကုတ္တရံပနသန္တံ ပဏီတံ ဥတ္တမံအကုသလဝိဒ္ဓံသနံ၊ တသ္မာစန္ဒာဘန္ဓကာရတမာနံနအကုသလဿ ဥပနိဿယော ဟောတီတိနဂဟိတံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁–၂၈)

ဧဝံ၊ ဤသို့၊ သဒ္ဓူပနိဿယမာနံ ဇပ္ပေတိ-အစရှိသောနည်းအားဖြင့်၊ ဧတ္ထ၊ ဤအကုသလောအကုသလဿ .....ဟူ၍လာသော ၀ါရ၌၊ လောကိယကုသလညေ၀၊ လောကီကုသိုလ်ကိုသာလျှင်။ ဒဿိတံ၊ ပြအပ်၏၊ ပန၊ ထိုမှတပါး၊ လောကုတ္တရကုသလံ၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကို၊ သန္တံ၊ ငြိမ်သက်သည်၊ ပဏီတံ၊ မွန်မြတ်သည်၊ ဥတ္တမံ၊ လွန်ကဲသည်၊ အကုသလဝိဒ္ဓံသနံ၊ အကုသိုလ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သည်၊ ဟောတိ၊၏၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ စန္ဒော၊ လသည် အန္ဓကာရတမာနံ၊ အမိုက်တိုက်တို့အား၊ ဥပနိဿယော၊ သည်၊ နဟောတိဝိယ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့၊ အကုသလဿ၊ အား၊

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဘိတိကမ္မံ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဘိတိကမ္မသာ ရုပ်တုပ္ပါဒကမ္မသာ (ပ) ရုပ်တုပ္ပါဒကမ္မံ ရုပ်တုပ္ပါဒကမ္မသာ (ပ) သံဃဘေဒကမ္မံ သံဃဘေဒကမ္မသာ (ပ) နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မာတုဃာတိကမ္မဿ, အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဘိတိကမ္မဿ, ရုပ်တုပ္ပါဒကမ္မဿ သံဃဘေဒကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ (စဏ္ဍုံ ပဋ္ဌာန်)

ရာဂံ၊ ရာဂကို။ ဥပနိဿာယ၊ အမှီပြု၍၊ ပါဏံ၊ သူ၏ အသက်ကို။ ဟနတိ၊ သတ်၏။ အဒိန္နံ၊ အရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်ဖြင့်မပေးသော သူ၏ ဥစ္စာကို။ အာဒိယတိ၊ ယူ၏။ မုသာ ချွတ်လွဲသောစကားကို၊ ဘဏတိ၊ ဆို၏။ ပိသုဏံ၊ ချောပစ်သောစကားကို၊ ဘဏတိ၊ ၏။ ဖရုသံ၊ ကြမ်းကြုတ်သောစကားကို၊ ဘဏတိ၊ ၏။ သမ္ဖံ-နိရတ္ထကံ၊ အကျိုးမယှိပြီ ဖျင်းသောစကားကို။ ပလပတိ၊ ပြောဟော၏။ သန္ဓိံ၊ အိမ်ခြံစပ်ကို။ ဆိန္ဒတိ၊ ဖြတ်၏။ နိလ္လောပံ၊ နိလ္လောပံ နိလုယ်လုပ်ယူကြောင်း မင်းပုန်းမှု ဆောင်၏။ ဧကာဂါရိကံ၊ တအိမ်တည်းကိုခြံရံ သည်ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ ပရိပန္ထေ၊ ခရီးလမ်း၌၊ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်၏။

ဥပနိဿယော၊ သည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဇာတိတဘ္ဗာ၊ ကြောင့်။ နဂဟိတံ၊ မယူအပ်။

သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) သဒ္ဓံဥပနိဿာယ အတ္တာနံ ဥပတာပေတိ ...... အစရှိသောဒေသနာ၌ သဒ္ဓါတည်းဟူသောကုသိုလ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကောင်းကျိုးကို သာဖြစ်စေသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်း အစ ရှိသောမကောင်းကျိုးဖြစ်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ အလွန်အေးသည်, အလွန်ပူသည်...... ဟု ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိပဲ၊ အထူးထူးအပြားပြားသော နဝကမ္မဝေယျာဝစ္စ..... အစရှိသည်တို့ကို ပြုသည်ရှိသော် ကာယကဒုက္ခဝေဒနာ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ဖြစ်ပါသည်၊

သဒ္ဓါဟိသဒ္ဓံနိဿာယ အတိသီတံ အတိဥဏှန္တိ အနောသက္ကိတွာ နာနပ္ပကာရာနိ နဝကမ္မဝေယျာဝစ္စာဒီနိ ကရောန္တော အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၂-၁)

ပဒေါရုံသို့မယားသို့၊ ဂန္တတိ၊ သွား၍၊ ဂါမယာတံ၊ ရွာဖျက်ခြင်းကို၊ ကရောတိ၊ ၍၊ နိဂမဃာတံ၊ နိဂုံးဖျက်ခြင်းကို၊ ကရောတိ၊ ၍၊ မာတရံ၊ အမိကို၊ ဇီဝိတာ၊ အသက်မှ၊ ဝေါရောပေတိ ချ၍၊ ပိတရံ၊ အဖကို၊ အရဟန္တံ၊ ရဟန္တာကို၊ ဇီဝိတာ၊ အသက်မှ၊ ဝေါရောပေတိ၊ ချ၍။ ဒုဋ္ဌေန၊ ပြစ်မှားလိုသော၊ စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်၊ တထာဂတဿ၊ ဘုရား၏၊ လောဟိတံ၊ သွေးကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ ဖြစ်စေ၍၊ သံဃံ၊ သံဃာကို၊ ဘိန္ဒတိ၊ ခွဲ၍၊ ဒေါသံ၊ ကို၊ မောဟံ၊ ကို၊ မာနံ၊ ကို၊ ဒိဋ္ဌိံ၊ ကို၊ ပတ္ထနံ တောင့်တခြင်းကို၊ (အကြွင်းလွယ်ပြီ)

ပါဏာတိပါတော ပါဏာတိပါတဿ၊ အဗ္ဗာဒါနဿ၊ အား(လ)ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

ပကတူပနိဿယဖြစ်ပုံ၊ အကုသလော ဓမ္မော…..ကဏ္ဍားကား။ ဗလဝ,ဒုဗ္ဗလဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသင္ဂဟိတပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ …. သမ္ဗန္ဓကား။ ဗလဝ,ဒုဗ္ဗလဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသင္ဂဟိတ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန….. ကြိယာကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သောသင့်၏။

ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ သဒ္ဓေါ၊ သဒ္ဓါတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓါတရားကို၊ နိဿာယ၊ အမှီပြု၍၊ အတ္တာနံ၊ အလွန်အေး၍၊ အတ္တာဥဏှာ၊ အလွန်ပူ၍၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ အနေသတ္တိတ္ထာ၊ မသုတ်နှစ်မှု၍၊ နာနပ္ပကာရာနိ၊ အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော၊ နဝကမ္မဝေယျာဝစ္စာနိ၊ အမှုသစ်ရတနာသုံးပါးစသည်တို့၏ အမှုကြီးငယ်တို့ကို၊ ကရောန္တော၊ ပြုသည်ဖြစ်သော်၊ အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို အာတာပေတိ၊ လွန်စွာပူပန်စေ၍၊ ပရိတာပေတိ၊ ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၍။

သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ပရိယိဋ္ဌိမူလကဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ။

(မေး) သဒ္ဓါတရားကိုအမှီပြု၍ မည်သို့လျှင် ပရိယိဋ္ဌိမူလကဒုက္ခဖြစ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ စည်းစိမ်ဥစ္စာကိုဖြစ်စေ၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကိုပြုအံ့ ဟုကြိုးစား၍ရှာဖွေသည်ဖြစ်သော်ပရိယိဋ္ဌိမူလကဒုက္ခဖြစ်ပါသည်။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) ပကတူပနိဿယော၊
ရာဂံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ၊ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ၊ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊

ဘောဂံ ဥပ္ပါဒေတွာ ပုညာနိ ကရိဿာမီတိ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၂-၄)

ဘောဂံ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ ပုညာနိ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရိဿာမိ၊ ပြုအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို။ ပစ္စနုဘောတိ၊ ခံစားရ၏။

သီလကိုအမှီပြု၍ ကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) သီလသည်ကုသိုလ်ဖြစ်၍ ကောင်းကျိုးကိုသာဖြစ်စေသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ကို ဖြစ်စေပါသနည်း။

(ဖြေ) သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိသီလကို စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ အဗ္ဘောကာသိကဓုတင် ဆောက်တည်ခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ကိုဖြစ်စေပါသည်၊ ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင် ဆောင်ခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရှာမှီးခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသောဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစားရပါသည်၊

သီလဝါဒိ သီလာနုရက္ခဏတ္ထံ အဗ္ဘောကာသိကတ္တာဒိဝသေန အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ၊ ပိဏ္ဍစာရိကတ္တာဒိဝသေန ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၂-၅)

သီလဝါဒိ၊ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ သီလာနုရက္ခဏတ္ထံ

လက်ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ အဇ္ဈတ္တကာဗိကတ္တာဒိပသေန၊ အဇ္ဈတ္တကာဗိကရတင် ဆောက်တည်သည့်၏ အဖြစ် စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို၊ အာတာပေတိ၊ လွန်စွာပူပန်စေ၏၊ ပရိတာပေတိ၊ ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏၊ ပိဏ္ဍစာရိကတ္တာဒိဝသေန၊ ပိဏ္ဍပါတ်ရတင်ဆောက်တည်သည့်၏ အဖြစ် စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ပစ္စနုဘောတိ၊ ခံစား၏။

အကြားအမြင်ကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ၊

(မေး) အကြားအမြင်ဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်ကောင်းကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်း စသည်ကိုဖြစ်စေပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကြားအမြင်များသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြားအမြင်ဗဟုသုတအားလျော်စွာ ပဋိပတ်ကိုပြုကျင့်၍ဟု ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ကျင့်သည့်ဖြစ်သော် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ဖြစ်ပါသည်၊

သုတဝါပိ ဗာဟုသစ္စာနုရူပံ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇိတွာတိ ဝုတ္တနယေန ပဋိပဇ္ဇနတော အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၂–၇)

သုတဝါပိ၊ အကြားအမြင်များသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း 'ဗာဟုသစ္စာနုရူပံ၊ အကြားအမြင်ဗဟုသုတအားလျော်စွာ၊ ပဋိပတ္တိံ၊ အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိတွာ၊ ကျင့်၍၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝုတ္တနယေန၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်။ ပဋိပဇ္ဇနတော၊ ကျင့်သည့်ဖြစ်သော်၊ အတ္တာနံ မိမိကိုယ်ကို၊ အာတာပေတိ၊ လွန်စွာပူပန်စေ၏၊ ပရိတာပေတိ၊ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏၊ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ဆင်းရဲကို၊ပစ္စနုဘောတိ၊ခံစား၏၊

စာဂကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) စွန့်ကြဲခြင်းကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေပုံကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အဘော်ကျရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့ပါ။

(ဖြေ) စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းလေ့ ယှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ ညွတ်သည့်၏ အဖြစ်ကြောင့် မိမိအား မှုတလောက်ရုံမျှဖြစ်သောပစ္စည်းကိုမကြွင်းကျန်စေပဲစွန့်ကြဲခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ခြေလက်အစယှိသောအင်္ဂါကြီး,ငယ်တို့ကို စွန့်ကြဲလှူဒါန်းခြင်းအမှု ပြုသောကြောင့်၎င်း မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပါသည်၊ စွန့်လှူအပ်သောပစ္စည်းဝတ္ထုကို ဖြစ်စေခြင်း၌ ပစ္စည်းဥစ္စာရှာမှီးခြင်းလျှင် အကြောင်းယှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခကိုလည်းခံစားရပါသည်၊

စာဂဝါဒိ စာဂါဓိမုတ္တတာယအတ္တနောယာပနမတ္တေပိပစ္စယေအနဝသေသေတွာပရိစ္စဇန္တောအင်္ဂါဒိပရိစ္စာဂံဝါ ပနကရောန္တော အတ္တာနံအာတာပေတိပရိတာပေတိ၊ ပရိစ္စဇိတဗ္ဗဿ ဝတ္ထုနောဥပ္ပါဒနတ္ထံပရိယေဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၂-၉)

စာဂဝါဒိ၊စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းယှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ စာဂါဓိမုတ္တတာယ၊စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ညွတ်သည့်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနော၊မိမိအား၊ယာပနမတ္တေပိ၊ မှုတလောက်ရုံမျှလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ပစ္စယေ၊ပစ္စည်းတို့ကို၊ အနဝသေသေတွာ၊မကြွင်းစေမူ၍၊ ပရိစ္စဇန္တော၊စွန့်ကြဲပေးကမ်းလျက်။ပန၊အထူးကား။ အင်္ဂါဒိပရိစ္စာဂံဝါ၊ခြေ,လက်အစယှိသောအင်္ဂါကြီးငယ်စွန့်ခြင်းကိုမူလည်း၊ ကရောန္တော၊ ပြုလျက်၊ အတ္တာနံ၊မိမိကိုယ်ကို၊အာတာပေတိ၊လွန်စွာပူပန်စေ၏၊ ပရိတာပေတိ၊ ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏၊ပရိစ္စဇိတဗ္ဗဿ၊စွန့်လှူအပ်သော၊ ဝတ္ထုနော ဝတ္ထုကို၊ဥပ္ပါဒနတ္ထံ၊ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ရှာမှီးခြင်းလျှင်အရင်းယှိသော၊ဒုက္ခံ၊ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ပစ္စနုဘောတိ၊ခံစားရ၏၊

ပညာကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) ပညာသည် ကောင်းကျိုးကိုသာ ဖြစ်ပွါးစေသင့်ပါလျက်၊ ပညာကိုအမှီပြု၍ အဘယ်သို့လျှင် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်တို့ကို ဖြစ်စေပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပညာယှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်အဆင့်ဆင့်ပညာကိုဖြစ်ပွားစေအံ့ဟု မိမိပညာယှိသည့်အဖြစ်ကိုအမှီပြု၍ အချမ်း, အပူစသည်တို့ကိုမရေတွက်ပဲ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း နှုလုံးသွင်းခြင်းတို့၌ အားထုတ်ခြင်းကိုပြုလျက် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပါသည်၊မိစ္ဆာဇီဝ၌အဖြစ်ကိုမြင်၍၎င်း၊ သမ္မာဇီဝ၌

ဒေါသံ,မောဟံ,မာနံ,ဒိဋ္ဌိံ, ပတ္ထနံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ,သီလံ သမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ, ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ, ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ, မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ, အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ, သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ။

အဒိန္နံ အာဒိယိတွာ,မုသာ ဘဏိတွာ,ပိသုဏံ ဘဏိတွာ, ဖရုသံ ဘဏိတွာ,သမ္ဖံ ဘဏိတွာ,သန္ဓိံ ဆိန္ဒိတွာ,နိလ္လောပံ ကရိတွာ, ဧကာဂါရိကံ ကရိတွာ,တဿ ပဋိဃာတတ္ထာယ ဒါနံ ဒေတိ,သီလံ သမာဒိယတိ, ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ,ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ,ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ,မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ, အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ,သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ။

အကျိုးကိုမြင်၍ ၎င်း မိစ္ဆာဇီဝကိုပယ်စွန့်ပြီးလျှင် စင်ကြယ်သောအသက်မွေးခြင်းဖြင့်အသက်မွေးမှုခြင်းကို ရှာမှီးလျက် ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းယှဉ်သောဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစားရပါသည်။

> ပညဝါဒိ ဥပရူပရိပညံ ဝဍ္ဎေဿာမီတိ သဗ္ဗညုတံ နိဿာယ သီတုဏှာဒီနိ အဂဏေတွာ သဇ္ဈာယမနသိကာရေသု ယောဂံ ကရောန္တော အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ၊ မိစ္ဆာဇီဝေ အာဒီနဝံ သမ္မာဇီဝေ စ အာနိသံသံ ဒိသွာ မိစ္ဆာဇီဝံ ပဟာယ ပရိသုဒ္ဓေန အာဇီဝေန ဇီဝိတဝုတ္တိံ ပရိယေသန္တော ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၂–၁၂)

ပညဝါဒိ၊ ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ဥပရူပရိပညံ၊ အဆင့်ဆင့်ပညာကို၊ ဝဍ္ဎေဿာမိ၊ ပွားစေအံ့၊ဣတိ၊ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ သဗ္ဗညုတံ၊ခပ်သိမ်းပညာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို နိဿာယ၊အမှီပြု၍၊သီတုဏှာဒီနိ၊ အချမ်းအပူစသည်တို့ကို၊ အဂဏေတွာ၊မရေတွက်မူ၍၊ သဇ္ဈာယမနသိကာရေသု၊ ကျမ်းဂန်ကိုသရဇ္ဈာယ်ခြင်း,နှလုံးသွင်းခြင်းတို့၌၊ ယောဂံ၊ အားထုတ်ခြင်းကို၊ကရောန္တော၊ပြုသောကြောင့်၊ အတ္တာနံ၊ကို၊အာတာပေတိ၊ ၏၊ပရိတာပေတိ၊၏၊မိစ္ဆာဇီဝေ၊မှားသောအသက်မွေးခြင်း၌၊ အာဒီနဝံ၊ အပြစ်ကိုလည်း၊သမ္မာဇီဝေ၊ကောင်းသောအသက်မွေးခြင်း၌၊အာနိသံသံစ၊ အကျိုးဆက်ကိုလည်း၊ဒိသွာ၊မြင်၍၊ မိစ္ဆာဇီဝံ၊ကို၊ ပဟာယ၊ပယ်၍၊ပရိသုဒ္ဓေန၊စင်ကြယ်သော၊ အာဇီဝေန၊အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ ဇီဝိတဝုတ္တိံ၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ပရိယေသန္တော၊ရှာမှီးသောကြောင့်၊ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ [illegible]၊ဒုက္ခံ၊ကို၊ပစ္စနုဘောတိ၊၏။

မာဟာရုံဇိဝိတာဝေါရောပေတွာ တသာပဋိဃာတတ္တာယ ဒါနံဒေတိ၊ သီလံသမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ။ ပိတရုံဇိဝိတာဝေါရောပေတွာ၊ အရဟန္တံဇိဝိတာဝေါရောပေတွာ၊ ဒုဋ္ဌေနစိတ္တေနတထာဂတဿလောဟိတံဥပ္ပါဒေတွာ၊ သံဃံဘိန္ဒိတွာ၊ တဿပဋိဃာတတ္တာယဒါနံဒေတိ သီလံသမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ။

ကာယိကသုခ-စသည်တို့အားကျေးဇူးပြုပုံ။

(မေး) သဒ္ဓါစသောတရားတို့က၊ ကာယိကသုခ, ကာယိကဒုက္ခ, ဖလသမာပတ်တို့အား မည်သို့ကျေးဇူးပြုပုံကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျညွှန်းပြပါ။

(ဖြေ) သဒ္ဓါစသည့်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုမှီ၍ ဖြစ်ကုန်သောချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းအဆောက်အဦးတို့ကိုသုံးဆောင်သောအခါ၌ရင်း၊သဒ္ဓါစသောတရားကြောင့်ဖြစ်သောမွန်မြတ်သောရုပ်ဖြင့်နှံ့ အပ်သော ကိုယ်ယှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရင်း၊ ထိုသဒ္ဓါစသောတရားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်နှလုံးသာယာခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းယှိသော အားနည်းသော ဝိတ်အားကြီးသောပိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ဖြင့်နှံ့သော ကိုယ်ယှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရင်း, သုခဖြစ်သောအခါ၌ရင်း၊ ထိုသဒ္ဓါစသည်လျှင် ပြခာန်းခြင်းယှိသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးသုခဖြစ်သောအခါ၌ရင်း၊ သဒ္ဓါစသော တရားတို့သည် ကာယိကသုခအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊

အလွန်ချမ်း၏, အလွန်ပူ၏ ...... ဟုဆုတ်နစ်ခြင်းမယှိပဲ အထူးထူးသောဝေယျာဝစ္စစသည်တို့ကိုပြုခြင်းစသောနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သောအခါ၌ရင်း၊ သဒ္ဓါစသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုသည်းမခံနိုင်ကုန်သော ရန်သူတို့သည် သတ်ခြင်း, ညှဉ်းဆဲခြင်း, နှောင်ဖွဲ့ခြင်းစသည်တို့ကို ပြုသောအခါ၌ရင်း၊ သဒ္ဓါစသောတရားတို့သည် ကာယိကဒုက္ခအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊

သဒ္ဓါစသည်တို့ကိုမှီ၍ ဖြင်စေအပ်သော သမာပတ်ကိုဝင်စားသောအခါ၌၊ သဒ္ဓါစသောတရားတို့သည် ဖလသမာပတ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊ (ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာကျမ်းဆွက်)

ကုသလံကမ္မံ ဝိပါကဿ၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ကုသလံကမ္မံဝိပါကဿဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော .... ဟူသောပါဠိ၌ ကုသလံကမ္မံ-အရ၊ အဘယ်သို့သောကုသိုလ်စေတနာမျိုးကို ကောက်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ကုသလံကမ္မံ ..... ဟူသောပါဠိ၌အရ၊ ဗလဝကုသိုလ်စေတနာ, ဒုဗ္ဗလကုသိုလ်စေတနာ နှစ်မျိုးတို့တွင် ဗလဝကုသိုလ်စေတနာကိုသာ ကောက်ယူရပေါသည်၊

ကုသလံကမ္မန္တိ ကုသလစေတနာ အတ္တနော ဝိပါကဿ ဥပနိဿယပစ္စယော။ သာ ပန ဗလဝ စေတနာ ဝ လဗ္ဘတိ န ဒုဗ္ဗလာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၂-၂၅)

ကုသလံကမ္မန္တိ...... ဟူသည်ကား၊ ကုသလစေတနာ၊ ကုသိုလ်စေတနာသည်၊ အတ္တနော၊ မိမိ၏ ၊ ဝိပါကဿ၊ ဝိပါက်အား၊ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၏ ၊ ပန၊ ဆက်ပါဦး အံ့၊ သာ၊ ထိုကုသိုလ်စေတနာကို၊ ဗလဝစေတနာ ဝ၊ အားကြီးသောစေတနာကိုသာလျှင်၊ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏ ၊ ဒုဗ္ဗလာ၊ အားနည်းသောစေတနာကို၊ န လဗ္ဘတိ၊ မရအပ်၊

ကမ္မံ အရ- ညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ကုသလံကမ္မံ......ဟူသောပါဠိ၌ ကမ္မံ-အရ အဘယ်ကုသိုလ် ကံကိုယူရမည်နည်း၊
(ဖြေ) ကုသလံကမ္မံ......ဟူသောပါဠိ၌ ကမ္မံ-အရစတုဘူမကကုသိုလ် ကံကိုယူရပါသည်၊

ကမ္မန္တိ စေတ္ထ စတုဘူမကမ္ပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၃-၆)

ကမ္မန္တိ ဧတ္ထ၊ ကမ္မံ—ဟူသောပါဠိ၌၊ စတုဘူမကမ္ပိ၊ ဘုံလေးပါး၌ဖြစ် သောကုသိုလ်ကံကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိအပ်၏ ။

ရာဂကိုအမှီပြု၍ သူ့အသက်သတ်ပုံ။

(မေး) ရာဂကိုအမှီပြု၍ သူ့အသက်သတ်ပုံကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ ဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

ရာဂံ၊တင်ခြင်းရာဂကို။ဥပနိဿာယ၊၍(လ)ပါဏံ၊သူ၏အသက်ကို၊ (ဝါ)ရူပဇီဝိတိန္ဒြေကို။ ဟတွာ၊သတ်၍။ (ဝါ) သတ်မိသောကြောင့်၊ တဿ၊ထိုပါဏာတိပါတစေတနာ၏။ ဗဿ၊အစွမ်းကို၊ ဝိပါကဿ၊ အကျိုးကို၊ ပဋိသာတတ္ထာယ၊ဖျော်ခြင်းငှာ၊ (လ)သမာပဇ္ဇိံကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၊၏။ အဒိန္နံ၊ အရှင်မပေးသောသူ၏ဥစ္စာကို။ အာဒိယိတွာ၊ယူ၍။ (ဝါ)ယူမိသောကြောင့်၊ မုသာ၊ချွတ်လွဲသောစကားကို၊ ဘဏိတွာ၊ဆို၍၊ဝါ၊ဆိုမိသောကြောင့်၊ပိသုဏံ၊ချောပြစ်သောစကားကို၊ ဘဏိတွာ၊၍၊ ဖရုသံ၊ကြမ်းကြုတ်သောစကားကို၊ ဘဏိတွာ၊ ၍၊သမ္ဖံ၊ပြိန်ဖျင်းသောစကားကို၊ပလပိတွာ၊ပြော၍၊ သန္ဓိံ၊ခြံဝင်ကို။ ဆိန္ဒိတွာ၊ဖျက်၍၊ နိလ္လောပံနိလိယိတွာ၊ပုန်း၍ ဟရိတွာ၊ဆောင်၍။ ဧကာဂါရိကံ၊တအိမ်တည်းခြံရှိသည်ကို၊ကရိတွာ၊၍၊ပရိပန္ထေ၊ခရီးဆုံ၌၊ဌတွာ၊၍၊ ပရဒါရံ၊သူ၏မယားကို။ဂန္တွာ၊၍၊ ဂါမဃာတံ ရွာဖျက်ခြင်းကို၊ ကရိတွာ၊၍။

(ဖြေ) အကြင်ဝတ္ထု၌ လွန်စွာတပ်နှစ်သက်၏၊ ထိုဝတ္ထု၌ဆန့်ကျင်သောသတ္တဝါကိုရင်း၊ ထိုလွန်စွာတပ်နှစ်သက်သောဝတ္ထု၏အလို့ငှာ။ သူတပါးအသက်ကိုရင်းသတ်ခြင်းသည်ရာဂကိုမှီ၍သူ့အသက်သတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ရာဂံဥပနိဿာယပါဏံဟနတီတိ ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ သာရတ္တော ဟောတိ၊
တသ္မိံ ဝါ ဝိရုဒ္ဓံ တဿ ဝါ အတ္ထာယ ပါဏံဟနတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၃-၉)

ရာဂံ ဥပနိဿာယပါဏံဟနတီတိ..... ဟူသည်ကား။ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ၊ အကြင်ဝတ္ထု၌။ သာရတ္တော၊ လွန်စွာတပ်နှစ်သက်သည်၊ ဟောတိ၊၏။ တသ္မိံ၊ထိုလွန်စွာတပ်နှစ်သက်သောဝတ္ထု၌၊ ဝိရုဒ္ဓံ၊၊ ဆန့်ကျင့်သောသူကိုရင်း။တဿ၊ထိုလွန်စွာတပ်နှစ်သက်သောဝတ္ထု၏၊ အတ္ထာယ၊အကျိုးငှာ၊ပါဏံ၊သူတပါးအသက်ကိုရင်း၊ဟနတိ၊သတ်၏၊

သန္ဓိအရ ညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) သန္ဓိံ ဆိန္ဒတိ .... ဟူသောပါဌ်၌ သန္ဓိအရကိုညွှန်းပြပါ၊

(ဖြေ) သန္ဓိံ ဆိန္ဒတိ..... ဟူသောပါဌ်၌ သန္ဓိအရ အိမ်နံရံပေါက်ကိုယူရပါသည်၊

နိဂမယာသာ်းနိဂုံးဖျက်ခြင်းကို ကရိုဘူသာ၍ တသာထိုနိဂမယာသာစေတနာ၏ ။ဗလဿ၊ အစွမ်းကို၊ ဥပါကသာ၊ အကျိုးကို၊ ပဋိယာတဗ္ဗာသာ၊ ဖျောက်ခြင်းငှာ၊ ဒါနံ၊ ကို၊ ဒေတိ၊ ၏၊ (လ) သမာပတ္တိံ၊ ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ၏၊ မာတရံ၊ အမိကို၊ ဇီဝိတာ၊ အသက်မှ၊ ဝေါရောပေတွာ၊ ချ၍၊ (ဝါ) ချမိသောကြောင့်၊ ဒါနံ၊ ကို၊ ဒေတိ၊ (လ) ဥပေါသထကမ္မံ ကို၊ ကရောတိ၊ ၏၊ (အကြွင်းလွယ်ပြီ)

အကုသလောဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်နှါဒသ, စေသတ္တဝီသ ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ကေဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

သန္တိ္ထဂေဟသန္တိံ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၃)

(မှတ်ချက် အရကောက်ဆရာတော်ကား။ သန္တိံ-ခြံစဉ်ကိုဟု အတ္ထယောဇနာတော်မူ၏။ ဂေဟသန္တိံ.... ဟူသောအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီ အိမ်နံ့ရံစဉ်ကို-ဟု ယောဇနာသင့်၏)

ကောဂါရိကံကရောတိအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ကောဂါရိကံကရောတိ..... ဟူသောပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျနေးသားဖြေဆိုခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) များစွာကုန်သောခိုးသားတို့သည် တအိမ်တည်းကိုဝိုင်းဝန်း၍ တိုက်ဖျက်လုယက်ကြသည်ကို ကောဂါရိကံကရောတိ...... ဟုဆိုလိုပါသည်။

ကောဂါရိကံကရောတီတိ ဗဟူဟိသန္တိံ ကေမေဝ ဂေဟံ ပရိဝါရေတွာ ဝိလုမ္ပတိ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၄)

ကောဂါရိကံကရောတီတိ...... ဟူသည်ကား၊ ဗဟူဟိ၊ များစွာကုန်သောသူခိုးတို့နှင့်၊ သန္တိံ၊ အတူတကွ၊ ကေမေဝ၊ တခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဂေဟံ၊ အိမ်ကို၊ ပရိဝါရေတွာ၊ ဝန်းရံ၍၊ ဝိလုမ္ပတိ၊ လုယက်၏၊

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား–

အကုသလေ ဓမ္မေ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (ပိဋ) အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော၊

အနန္တရူပနိဿယော၊ အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ပကတူပနိဿယော၊ ရာဂံ ဥပနိဿာယ အတ္တာနံ အာတာပေ တိ၊ ပရိတာပေတိ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ၊

ဒေါသံ, မောဟံ, မာနံ ဒိဋ္ဌိံ, ပတ္ထနံ ဥပနိဿာယ အတ္တာနံ အာတာပေတိ၊ ပရိတာပေတိ၊ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ၊ ရာဂေါ ဒေါသော မောဟော မာနော ဒိဋ္ဌိ ပတ္ထနာ ကာယိကဿ သုခဿ၊ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အကု သလံကမ္မံ ဝိပါကဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ) (အနက် လွယ်၏)

(အရကောက်ဆရာတော်သည်ကား၊ ကောဂါရိကံ တအိမ်တည်းခြံရှိသည်ကို ယော ဇနာတော်မူ၏၊ ကောဂါရိကံ၊ တအိမ်တည်းကိုများစွာသောနိုးသားတို့ပိုင်းဝန်း၍ နှံးယူ လုယက်ခြင်းကို ..... ဟုယောဇနာသင့်သည်)

ပရိပန္ထေတိဣတိ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပရိပန္ထေတိဣတိ..... ဟူသောပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုအဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အာဘော်ကျဖြေရှင်းခဲ့ပါ။

(ဖြေ) လမ်းခရီး၌ချပ်၍ လုယက်သည်ကို ပရိပန္ထေတိဣတိ......ဟုဆို လိုပါသည်၊ လမ်းခရီး၌ရင်ရုံ သာမန်ကိုဆိုလိုသည့်မဟုတ်ပါ၊

ပရိပန္ထေတိဣတိတိပန္ထဒူသနကမ္မံ ကရောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၅)

ပရိပန္ထေဘိဋ္ဌတီတိ ...... ဟူသည်ကား၊ ပန္ထဒူသနကမ္မံ၊ လမ်းခရီး၌ တည်၍ လုယက်ခြင်းအမှုကို၊ ကရောတိ၊ ပြု၏၊

ရာဂေါဒေါသော(လ)ပစ္စယောဟူသောပါဌ်အဓိပ္ပါယ်၊

ရာဂေါ ဒေါသော(လ)ပတ္ထနာရာဂဿ (လ)ပတ္ထနာသဥပနိဿာသပစ္စ ယေနပစ္စယော..... ဟူသောပါဌ်၌၊ ရာဂသည် ရာဂအားရင်း ဒေါသစသည့်

အကုသလော ဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ ပစ္စည်းတရား၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသ၏။

တို့အားရင်း။ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်။ ဒေါသစသည် တို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်ဖြစ်လေသည်။

ရာဂေါ ဒေါသော မောဟော မာနော ဒိဋ္ဌိပတ္ထနာ ရာဂဿာတိ ဧတ္ထ ရာဂေါ ရာ ဂဿာပိ ဥပနိဿယော ဟောတိ ဒေါသာဒီနံ ပိ၊ ဒေါသာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၃-၂၇) (အနက်လွယ်၏)

မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ - ပါဠိ၏အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) သတ္တဝါတဦး၌ အမိနှစ်ယောက်မရှိပါပဲလျက်၊ မာတုဃာ တိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော ...... ဟု ဘုရား ရှင်အဘယ့်ကြောင့်ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အမိသတ်သော တပါးသူကိုမြင်၍ မိမိ၏ အမိကိုသတ်ခြင်း၊ တခုသောဘဝ၌ အမိကိုသတ်၍ တပါးသောဘဝ၌လည်း အမိကိုသတ် သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ တခုသောဘဝ၌ပင်လျှင် သွားချေ- အမိကို သတ်လော့- ဟု အဖန်တလဲလဲ စေခိုင်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း။ နှစ်ကြိမ်ပုတ်ခတ်ခြင်းတို့ကြောင့်မြဲသောသေခြင်းရှိသောအမိအား နှစ် ကြိမ်မြောက် ပုတ်ခတ်သဖြင့်ရင်း ဖြစ်သောကြောင့် မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူရပါသည်။ (ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာကျမ်းထွက်)

ဒုဗ္ဗလကံကဗလဝကံအား ကျေးဇူးပြုမပြုအဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ဗလဝဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့ကို ပကတူပ နိဿယပစ္စည်းဟုဆိုရာ၊ ဒုဗ္ဗလကံက ဗလဝကံအား ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု,မပြုဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆) အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော။

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ အရဟာ ဖလံ ဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဖလဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

အနန္တရူပနိဿယော၊ ပုရိမာ ပုရိမာ ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဘဝင် အာဝဇ္ဇနာယ၊ ကိရိယံ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

(ဖြေ) ဇလဝက်က ဒုဗ္ဗလက်အားပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ ဒုဗ္ဗလက်ကလည်းဗလဝက်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသည်။

တသ္မာ ဗလဝံ ဒုဗ္ဗလဿ ဒုဗ္ဗလဥ္စ ဗလဝဿာပိ ဥပနိဿယော ဟောတိယေဝ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၄-၂၃)

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဗလဝံ၊ အားကြီးသောက်သည်၊ ဒုဗ္ဗလဿာပိ၊ အားနည်းသောက်အားရင်း၊ ဒုဗ္ဗလဉ္စ၊ အားနည်းသောက်သည်လည်း၊ ဗလဝဿာပိ၊ အားကြီးသောက်အားရင်း၊ ဥပနိဿယော၊ ပကတူပနိဿယသည်၊ ဟောတိယေဝ၊ ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။

ချာန်ဥပ္ပါဒေတိ ..... စသည်မဟောရခြင်း။

(မေး) နိဂမနဝါတ်ကတွာတဿ ပဋိစ္စဝါတ္ထုဝါဃ (လ) ချာန်ဥပ္ပါဒေတိ...... စသည်ဖြင့်ဟောကြားတော်မူသကဲ့သို့၊ မာတရံဇီဝိတာဝေါ

ပကတူပနိဿယော၊ ကာယိကံသုခံကာယိကဿသုခဿ,ကာယိကဿဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ကာယိကံဒုက္ခံကာယိကဿသုခဿ ကာယိကဿဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဥတု ကာယိကဿ သုခဿ၊ ကာယိကဿဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဘောဇနံကာယိကဿသုခဿ ကာယိကဿဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သေနာသနံ ကာယိကဿ သုခဿ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဖလသမာပတ္တိ ကာယိကဿ သုခဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော အရဟာ ကာယိကံသုခံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ ကိရိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇတိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊

ကာယိကံဒုက္ခံ ဥတုံ ဘောဇနံ, သေနာသနံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ ကိရိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇတိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ (အနက်လွယ်ပြီ)

အဗျာကတော ဓမ္မော......ကဏ္ဍားကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ ဝေအဋ္ဌတိံသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသပစ္စည်းတရားရ၏၊

ရောပေတွာ ဘာသာပဋိဃာတတ္တာယ(လ)ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ .... ဟူ၍သာ ဟောတော်မူ၍၊ အဘယ့်ကြောင့် ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ......စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) မာတုဃာတကကံသည် ပဋ္ဌာနပုစ္ဆာရှိယကံငါးပါးတို့တွင်အပါအဝင်ဖြစ်၍ ထိုကံကြီးများကို ကြူးလွန်သောပုဂ္ဂိုလ်အား..... ထိုဘဝ၌ ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ်တို့ကို မရနိုင်သောကြောင့် ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ......စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

(ပဋ္ဌာနပုစ္ဆာရှိယကံနှင့်စပ်သော မှတ်သားဘွယ်အကျယ်ကို "မာတိကာဏ္ဌဝိဘာဝနီ" မာတိကာဖွင့်ကျမ်း၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

ရာဂကိုမှီ၍ ဒါနဝသည်ဖြစ်ပွားစေပုံ။

(မေး) ရာဂသည် အကုသိုလ်တရားဖြစ်၍ ရာဂကိုမှီ၍ အကုသိုလ်

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ဗန္ဓါန်ကား၊ ဝိပါက်အဗျာကတ်သ, ကြိယာဗျာကတ် သ, စေအာရုတ် သမ္ပယုတ်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန .... ကျိုက်ကား၊ ပကတူပနိဿယ သတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော၊

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ သေက္ခာ ဖလံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂေါတြဘုဿ ဝေါဒါနဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

အနန္တရူပနိဿယော၊ အာဝဇ္ဇနာ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပကတူပနိဿယော၊ ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊

တရားသာဖြစ်ပွားသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် ဒါန-စသော ကုသိုလ် တရားကိုဖြစ်ပွားစေပါသနည်း၊

(ဖြေ) ငါသည်— စာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံ၌ဖြစ်ရပါမူ အောင်ကောင်း လေစွာ့စသည်ဖြင့် ဥပပတ္တိဘဝ၌ရင်း စည်းစိမ်တို့၌ရင်း ဖြစ်သောရာဂ ကိုမှီ၍ ဒါန စသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

ရာဂံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတီတိ အာဒီသု အဟော ဝတာဟံ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇေယျန္တိ ဥပပတ္တိဘဝေ ဝါ ဘောဂေသု ဝါ ရာဂံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလသမာဒါနဥပေါသထကမ္မေသုပိ ဧသေဝ နယော၊

ပဋ္ဌာန်း၊ အဋ္ဌကထာ (၃၀၄-၂၇)

ကာယိကံသုခံ, ကာယိကံဒုက္ခံ, ဥတု, ဘောဇနံ,သေနာသနံသဒ္ဓါယ သီလဿ, သုတဿ, စာဂဿ, ပညာယ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စ ယော။

အဗျာကတောဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊အဟေတုမိုလ်ကြွင်းသောဝိပါက် ပဉ္စတိံသ, ကြိယာဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ကုသိုလ်ဧကဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား–

အဗျာကတောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စ ယော (၆၆) အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော။

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ စက္ခုံဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံဂရုံကတွာရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ။

သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ,သဒ္ဒေ,ဂန္ဓေ,ရသေ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ၊ဝိပါကာဗျာကတေ ကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေဂရုံကတွာအဿာ ဒေတိအဘိနန္ဒတိ တံဂရုံကတွာရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ရာဂံဥပနိဿာယဒါနံဒေတိအာဒိသုဤသို့စသည်တို့၌၊ အဟံငါ သည်၊စာတုမဟာရာဇိကာနံ စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ဒေဝါနံ၊ နတ်တို့၏၊သဟဗျတံ၊အပေါင်းအဖေါ်၏ အဖြစ်သို့၊ဥပပဇ္ဇေယျံ၊ ကပ်၍ ဖြစ်ရပါမူကား၊အဟောဝတ၊အော်ကောင်းလေစွတကား၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဥပ ပတ္တိဘဝေဝါ ဥပပတ္တိဘဝ၌ရင်း၊ဘောဂေသုဝါ၊စည်းစိမ်တို့၌ရင်း၊ရာဂံ၊ ဖြစ်သောရာဂကို၊ဥပနိဿာယ၊အမှီပြု၍၊ဒါနံ၊ဒါနကို၊ ဒေတိ၊ပေး၏၊သီ လသမာဒါနဥပေါသထကမ္မေသုပိ၊ သီလဆောက်တည်ခြင်း၊ ဥပုသ်သုံး ခြင်းအမှုတို့၌လည်း၊ဧသေဝနယော၊ဤနည်းလျှင်နည်းယူ၏၊

အနန္တရူပနိဿယော၊ အာဝဇ္ဇနာ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပကတူပနိဿယော၊ ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ ပါဏံ ဟနတိ၊ အဒိန္နံ အာဒိယတိ၊ မုသာ ဘဏတိ၊ ပိသုဏံ ဘဏတိ၊ ဖရုသံ ဘဏတိ၊ သမ္ဖံ ပလပတိ၊ သန္ဓိံ ဆိန္ဒတိ၊ နိလ္လောပံ ဟရတိ၊ ဧကာဂါရိကံ ကရောတိ၊ ပရိပန္ထေ တိဋ္ဌတိ၊ ပရဒါရံ ဂစ္ဆတိ၊ ဂါမဃာတံ ကရောတိ၊ နိဂမဃာတံ ကရောတိ၊ မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ပိတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ အရဟန္တံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ဒုဋ္ဌေန စိတ္တေန တထာဂတဿ လောဟိတံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ သံဃံ ဘိန္ဒတိ၊

ကာယိကံ ဒုက္ခံ ဥတုံ ဘောဇနံ သေနာသနံ ဥပနိဿာယ ပါဏံ ဟနတိ၊ (သံခိတ္တံ) သံဃံ ဘိန္ဒတိ၊

ရာဂကိုမှီ၍ ဈာန်စသည်ဖြစ်ပုံ။

(မေး) ရာဂတရားနှင့် ဈာန်တရားစသည်တို့သည် အချင်းချင်းဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါလျက်၊ ရာဂကိုမှီ၍ အဘယ်သို့လျှင် ဈာန်စသည်တို့ကို ဖြစ်စေပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရာဂကိုပယ်ခွါခြင်းငှာ ဈာန်ကိုပွားရာ၌ရင်း၊ ရာဂကိုပယ်ခြင်းငှာဝိပဿနာကိုပွားရာ၌ရင်း၊ ရာဂကိုသမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့်ဖြတ်ခြင်းငှာ မဂ်ကိုဖြစ်စေရာ၌ရင်း၊ ရာဂကိုမှီ၍ ဈာန်စသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

ဈာနံ ပန ရာဂဝိက္ခမ္ဘနတ္ထာယ ဝိပဿနံ ရာဂဿ ပဟာနတ္ထာယ မဂ္ဂံ သမုစ္ဆေဒနတ္ထာယ ဥပ္ပါဒေန္တော ရာဂံ ဥပနိဿာယ ဥပ္ပါဒေတိ နာမ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁)

ပန၊ အထူးတပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ ရာဂံ၊ ရာဂကို၊ ဝိက္ခမ္ဘနတ္ထာယ၊ ပယ်ခွါခြင်းငှာ၊ ဈာနံ၊ ဈာန်ကိုရင်း၊ ရာဂဿ၊ ကို၊ ပဟာနတ္ထာယ၊ ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝိပဿနံ၊ ဝိပဿနာကိုရင်း၊ ရာဂံ၊ ကို၊ သမုစ္ဆေဒနတ္ထာယ၊ ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ မဂ္ဂံ၊ မဂ်ကိုရင်း၊ ဥပ္ပါဒေန္တော၊ ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ ရာဂံ၊ ကို၊ ဥပနိဿာယ၊ မှီ၍၊ ဥပ္ပါဒေတိ နာမ၊ ဖြစ်စေသည်မည်၏၊

ဥပနိဿယပစ္စည်းဝေဘန်ဟောကြားပုံ၊

(မေး) ဘုရားသျှင်သည် ဥပနိဿယပစ္စည်းကို အဘယ်သို့သော

ကာယိကံသုခံ,ကာယိကံဒုက္ခံ, ဥတု, ဘောဇနံ, သေနာသနံရာဂဿ ဒေါသဿ,မောဟဿ, မာနဿ, ဒိဋ္ဌိယာ, ပတ္ထနာယ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

အဗျာကတော ဓမ္မော......ကဗ္ဗားကား၊ လောကီဝိပါက်ဗာတ္တိံသ ကြိယာဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပစ္စည်းတရားရဏ်၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရဏ်၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရဏ်၊

ဥပနိဿယ ပြီး၏။

အပြားအားဖြင့်ဝေဘန်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ဥပနိဿယပစ္စည်းကို (၂၃) ပါးအပြားအားဖြင့်ဝေဘန်ဟောကြားအပ်ပါသည်၊

တေဝီသတိဝိဓေန ဥပနိဿယော ဘာဇိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၆-၂၇)

တေဝီသတိဝိဓေန၊ နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားဖြင့်၊ ဥပနိဿယော၊ ဥပနိဿယပစ္စည်းကို၊ ဘဂဝတာ၊ ဘုရားသျှင်သည်၊ ဘာဇိတော၊ ဝေဘန်တော်မူအပ်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏၊

နှစ်ဆဲ့သုံးပါးရေတွက်ပုံ။

ဤ၌ (၂၃) ပါး......ဟူသော်ကား၊ ကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်အား(၃) ပါး၊ အကုသိုလ်အား(၂)ပါး၊ အဗျာကတအား (၃)ပါးအားဖြင့်ပေါင်း(၈) ပါး၊

အကုသိုလ်သည်အကုသိုလ်အား(၃)ပါး၊ ကုသိုလ်အား(၁)ပါး၊ အဗျာကတအား(၂)ပါးအားဖြင့်ပေါင်း(၆)ပါး၊

အဗျာကတသည် အဗျာကတအား(၃)ပါး၊ ကုသိုလ်အား(၃)ပါး၊ အကုသိုလ်အား(၃)ပါးအားဖြင့်ပေါင်း(၉)ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့်(၂၃)ပါးဖြစ်ပါသည်၊

ဥပနိဿယဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ပုရေဇာတပစ္စည်း။

ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒအားဖြင့် တပါးသာ၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌ တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါး ပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆) အာရမ္မဏပုရေဇာတံ, ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊
အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ အရဟာ စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ၊ ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပုရေဇာတပစ္စည်းဝေဘန်ပုံ။

(မေး) အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ ထိုသုံးပါးတို့၌ အဘယ်ပုရေဇာတပစ္စည်းကို ရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဒါဝသာနသုံးပါးလုံး၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတ, ဝတ္ထုပုရေဇာတ နှစ်ပါးလုံးကို အသီးအသီး ရအပ်ပါသည်၊

ကာလကိုညွှန်ပြချက်။

(မေး) ပဋိသန္ဓေကာလ, ပဝတ္တိကာလ အားဖြင့် နှစ်ပါးတို့တွင် အဘယ်ကာလကို ရည်၍ ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနံ (လ) ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟူသော ဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေကာလ, ပဝတ္တိကာလ နှစ်ပါးတို့တွင် ပဝတ္တိကာလ

သဒ္ဒါယတနံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဿ ရသာယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဿ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊ စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဿ၊ ဇိဝှါယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဿ၊ ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဝတ္ထု ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပုရေဇာတံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းသည်၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ တေသု၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ ကို၊ ဧဝံ၊ သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏၊ အရူပါ၊ ရူပက္ခန္ဓာ ပစ္စုပ္ပန်သည်၊ စက္ခုံ၊ စက္ခုပသာဒကို (အကြွင်းလွယ်ပြီ)

အဗျာကတော အဗျာကတဿ ... ၌ ပုရေဇာတသည် အာရမ္မဏပုရေဇာတ, ဝတ္ထုပုရေဇာတ အားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အာရမ္မဏပုရေဇာတဖြစ်ပုံ၊ အဗျာကတော ဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံ၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံ၊ ကာယဝိညာဉ်ဒွေအား တပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊

ကိုရည်၍..... ဝတ္ထု ဝိပါကာဗျာကတာနံ (လ) ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော.... ဟူသောဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူပါသည်၊

ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနန္တိ ပဝတ္တိယံ ပုရေဇာတပစ္စယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၇-၁)

ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနန္တိ၊ ဤစကားကို၊ ပဝတ္တိယံ၊ ပဝတ္တိအခါ၌၊ ပုရေဇာတပစ္စယံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူ၏၊

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,ကာမကြိယာဇောကိုး,တဒါရုံ,ကောဒသအားတပ်သောပဉ္စပြုန်နိမ္မနိရုပ်အဠာရသ၊

ဒွိဗ္ဗစက္ခုကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သော ဒုရ,ပဋိသန္ဓေ,သဏ္ဍာ,သုခုမ ပဉ္စပြုန်ရုပါရုံ၊ဒိဗ္ဗသောတကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သောဒူရ,ပဋိသန္ဓေ, သဏ္ဍာ,သုခုမပဉ္စပြုန်သဒ္ဒါရုံပစ္စည်းတရားရေ၏၊

အဗျာကတဿခန္ဓဿ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကာမဝိပါက်တေ၀ီသ ကာမကြိယာဧကာဒသ,ဒိဗ္ဗစက္ခု,ဒိဗ္ဗသောတကြိယာအဘိညာဉ်၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်သ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရေ၏၊

ပုရေဇာတပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တမြိုင်နက်ယထာရောတပ်ကောင်းသော ပုရေဇာတ,အာရမ္မဏ,နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပုရေဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရေ၏၊

ဝတ္ထုပုရေဇာတဖြစ်ဒွိ၊ အဗျာကတောခန္ဓော...... ကတ္တားကား၊ (ပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်လေ)

အာရမ္မဏပုရေဇာတ တရားကြွင်းခြင်း။

(မေး) ပုရေဇာတ၌ ပဉ္စပြုန်နိမ္မနိရုပ်အဠာရသသည် အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းဖြစ်ရာ၊ ထိုနိမ္မနိရုပ်အဠာရသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါရပေါ်ငြ့တော်၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ဟောကြားတော်မူပါသလော၊

(ဖြေ) ပဉ္စပြုန်မ္မနိရုပ်အဠာရသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါရပေါ်ငြ့တော်၌ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါ၊ ဩဠာရိကရုပ်ဒွါဒသနှင့်ဟာဒယဝတ္ထု၊ ဤ (၁၃) ပါးတို့ကိုသာ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်၊ အာပေါဓာတ် ဘာဝရုပ်(၂)ခု,ဇီဝိတရုပ်, အာဟာရရုပ်အားဖြင့် (၅)ပါးသောရုပ်တို့ကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါ၊

(မေး) နိမ္မနိရုပ်ခြင်းတူပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့်ဩဠာရိကရုပ်ဒွါဒသနှင့် ဟာဒယဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုသာ ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဩဠာရိကရုပ်နှင့် ဟာဒယဝတ္ထုတို့မှာရုန့်ရင်း၍...... သိလွယ်သောကြောင့် ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄) အာရမ္မဏပုရေဇာတံ, ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊

အာရမ္မဏပုရေဇာတံ သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿန္တိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏန္တိ။ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ ဝတ္ထု ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။

အာရမ္မဏပုရေဇာတဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတော ဓမ္မော......ကဿွားကား၊ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုအားတင်သော နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသ ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ် အဘိညာဉ်အားတပ်သော ဒူရ,ပဋိစ္ဆန္န,သဏှ, သုခုမပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ ဒိဗ္ဗသောတကုသိုလ် အဘိညာဉ်အားတပ်သော ဒူရ,ပဋိစ္ဆန္န, သဏှ,သုခုမ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ ပစ္စည်းတရားရ၏။

(မှတ်ချက် ။ အရကောက်ဆရာတော်ကား-ပုရေဇာတ၌စက္ခုံအနိစ္စတော အစရှိသည်တို့ကို ရုန့်ရင်းသောသြဠာရိကရုပ်အစွမ်းအားဖြင့် သိလွယ်စေ၍ သာဓကဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ အာပေါအစရှိသော သုခုမရုပ်သည်လည်း ပုရေဇာတပစ္စည်းတပ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ပုရေဇာတေ စက္ခာဒီနိ သြဠာရိကဝသေန ဂဟိတာနိ။ အာပေါဓာတုအာဒီနိပိ ပန ပုရေဇာတာရမ္မဏာနိ ဟောန္တိယေဝ . ဟုမိန့်အပ်ပြီ ... ဟုအမှာစကားရေးသားတော်မူခဲ့၏။ ထိုအမှာစကား၌ ဟဒယဝတ္ထု-ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်းပြစကား မပါသည့်အပြင်။ ထိုအဋ္ဌကထာပါဌ်မှာ ..... ယခုခေတ်ပုံနှိပ်မူ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ မတွေ့ရပေ)

ကာမဝိပါက်တေဝီသ-စသည်တို့ကိုသာအရကောက်ခြင်း။

(မေး) အဗျာကတပဒါဝသာန .....၌၊ အဗျာကတသည် ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသလုံး ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် သဗ္ဗဒါနိပါဌ်၌အရ၊ ကာမဝိပါက်တေဝီသ ကာမကြိယာဧကာဒသတို့ကိုသာ အရကောက်ရပါသနည်း၊

ကုသလဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား။ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗသောတကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊ အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်သမ္ပယုတ်တရားရ၏။

ပုရေဇာတပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပုရေဇာတ,အာရမ္မဏ,နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပုရေဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။ (ဝတ္ထုပုရေဇာတကိုဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်လေ)

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

> အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (ဝိဝိ) အာရမ္မဏပုရေဇာတံ,ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊
>
> အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ စက္ခုံအဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံအာရဗ္ဘရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဥဒ္ဓစ္စံဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံဥပ္ပဇ္ဇတိ။သောတံ,ဃာနံ,ဇိဝှံ,ကာယံ,ရူပေ,သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ,ဝတ္ထုံအဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိတံအာရဗ္ဘရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ (လ) ဒေါမနဿံဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(အဖြေ) အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန်တရားရ......၌၊ကာမစိတ်စတုပညာသ အဘိညာဉ်နှစ်တို့ကို အရကောက်ရလေရာ၊ အခြားမဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ တရားများမပါသောကြောင့် သမ္ပဒါန်ပါဌ်အရ၊ ကာမဝိပါက်တေဝီသ ကာမကြိယာ ဧကာဒသတို့ကိုသာ အရကောက်ရပါသည်။

အဘိညာဉ်ကိုညွှန်ပြခြင်း။

(မေး) အဘိညာဉ် (၇) ပါးတို့တွင် အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်သောအဘိညာဉ်ကိုညွှန်ပြပါ။

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခု,ဒိဗ္ဗသောတ,ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်သုံးပါးဖြစ်ပါသည်။

ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊ ဝတ္ထု အကုသလာနံခန္ဓာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏပုရေဇာတဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတော ဓမ္မော......ကတ္တားကား။ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿ ခန္ဓဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတတ္တာဝိ သပစ္စယုပ္ပန်ပစ္စည်းတရားရ၏။

ပုရေဇာတပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟကပ် ကောင်းသော အာရမ္မဏမျိုးရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ပုရေဇာတသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။ (ဝတ္ထုပုရေဇာတကိုဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယအ တိုင်းကောက်လေ၊)

ပုရေဇာတပြီး၏။

ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်မှာ၊ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်ကို သာအာရုံပြုသည်မဟုတ်၊ ပါဒကဖြစ်သော ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စသည်တို့ ကိုလည်း အာရုံပြုသောကြောင့် ပဋ္ဌာနပါဠိတော်၌ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိ ညာဉ်ကို ဘုရားဟောကြားတော်မမူပေ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု, ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်နှစ်ပါးကိုသာ ဘုရားဟောကြားတော်မူပါသည်။

ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း။

ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆)

ပစ္ဆာဇာတာကုသလာခန္ဓာပုရေဇာတဿ ဣမဿကာယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ပစ္ဆာဇာတဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနာဆိုရိုး။

အရကောက် ၌ .....ပစ္ဆာဇာတဝိဘင်္ဂပါဠိဝဏ္ဏနာဆိုရိုးကို ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြခြင်းမပြုသော်လည်း စာသင်ယော်တို့ ချမ်းသာစွာဆိုရိုးပြုနိုင်ကြစိမ့်သောငှာ ဝဏ္ဏနာဆိုရိုးကို ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြလိုက်သည်။

ဣမဿကာယဿအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ဣမဿကာယဿ ..... ဟူသောပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျရေးသားဖြေရှင်းခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဣမဿကာယဿ .... ဟူသောပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ၊ လေးပါးသောမဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သော ရူပကာယ....... ဟုဆိုလိုပါသည်။

ဣမဿကာယဿာတိ စတုမဟာဘူတိကကာယဿ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၇-၃)

ဣမဿကာယဿာတိ...... ဟူသည်ကား၊ စတုမဟာဘူတိကကာယဿ၊ လေးပါးသောမဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သောရူပကာယအား၊

ဣမဿကာယဿ...... ဟူသောပါဠိအရ၊ ရူပကာယ၏ တရားကိုယ်မှာ၊ ဧကဇကာယ, ဒွိဇကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယပင်ဖြစ်လေသည်။

ကုသလော ခန္ဓော...... ကဏ္ဍားကား၊ ဝုဋ္ဌော,မနေ့ကနွဲ့ရာဝဋ္ဋနှီးအစယ့်
သောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဦးသို့ရောက်သော တိဇ
ကာယ, စတုဇကာယအားတင်သော ပဋ္ဌဝါကာရဒုံ၌ဖြစ်သောအခါ
နောက်ဖြစ်သောကုသိုလ်ကေဝိသ,စအောဥ္စတိသ ပစ္စည်းတရားရှ၏။

အဗျာကတဿခန္ဓဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝုဋ္ဌော,မနေ့ကနွဲ့ရာဝဋ္ဋနှီးအစ
ယ့်သောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဦးသို့ ရောက်သောတိဇ
ကာယ,စတုဇကာယပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ ထပ္ပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော
ပစ္ဆာဇာတ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပစ္ဆာ
ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိပိသေသရှ၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို
ဟောတော်မူ၏၊ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်းအဗျာကတပဒါဝသာ
နအားဖြင့်ထပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော ခန္ဓော အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေနပစ္စ
ယော (၄၄)

ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ
ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (အနုပါဒ)

ပစ္စည်းအနုလုံ၌သာဟောခြင်း။

(မေး) ဤပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်......၌၊ ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်,
ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်,ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးတို့
တွင် ဤပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို အဘယ်ဝါရ၌သာ ဟောကြားတော်မူပါ
သနည်း၊ အဘယ် ကြောင့်နည်း၊

(ဖြေ) ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ဥပထမ္ဘကပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်
ပဋ္ဌာဝါရပစ္စည်းအနုလုံ၌သာဟောကြားတော်မူပါသည်၊

ဥပထမ္ဘကဋ္ဌေနပစ္စယတ္တာယေဝဟေသပစ္ဆာဇာတပစ္စယော။ ဣမသ္မိံ
ပဋ္ဌာဝါရေအနုလောမတောအာဂတော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၇-၅)

အကုသလော ဓမ္မော......ကဗ္ဗားကား၊ ဝုဇ္ဇော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစ ယှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော တိဇကာယ,တေဇကာယအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တဝီသ ပစ္စည်းတရားရှင်၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား၊ (အကြွင်းကိုရှေးနည်းအတိုင်းဆို)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝ သာနအားဖြင့်ထပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)
ပစ္ဆာဇာတာ ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော..... ကဗ္ဗားကား၊ ပဋိသန္ဓေအစယှိသောရှေးရှေး သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ဧကဇကာယ,ဒွိဇ ကာယ,တိဇကာယ, စတုဇကာယအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ် သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စမဘဝင် အစယှိသော နောက်ဖြစ်သောဝိပါက်ဗာဝီသ,ကြိယာဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသပစ္စည်းတရား ရှင်၏၊

ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ဥပထမ္ဘကမ္ဘေန၊ ထောက်ပံ့တတ်သည့်၏ အဖြစ်ဟူ သောသဘောဖြင့်၊ ပစ္စယတ္တာဧဝ၊ပစ္စည်းတပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ လျှင်၊ဧသဧသော ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊ ဤပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည်၊ဣမ သ္မိံ ပဉှာဝါရေ၊ဤပဉှာဝါရပါဠိတော်၌၊အနုလောမတော၊ ပစ္စယာနုလော မအားဖြင့်၊အာဂတော၊လာ၏၊

ဧကဇကာယ ဒွိဇကာယ......ဟုမဆိုခြင်း၊

(မေး) ကုသလပဒ,အကုသလပဒဆိုရိုးတို့၌ အဘယ့်ကြောင့် ဧကဇ ကာယ,ဒွိဇကာယတို့ကိုထည့်သွင်း၍ ဆိုရိုးမပြုရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဧကဇကာယ,ဒွိဇကာယတို့သည် ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပ္ပါဒက္ခဏ,

အဗျာကတဘာဝံ့ဝမ္ဘူသ......သမ္ဗဒ္ဓါနိကာား၊ ပဋိသန္ဓေအစယှဉ်သောရှေး ရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်ဖွဲ့ ဖြစ်ရောက်သော ဧကဇကာယ, ဒွိဇကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ ထပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပစ္ဆာဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပစ္ဆာဇာတပြီး၏။

ဌာခဏ, ဘင်ခဏတို့၌သာဖြစ်သောကြောင့်၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ ဆိုရိုးတို့၌ ဧကဇကာယ, ဒွိကဇကာယတို့ကိုထည့်သွင်း၍ ဆိုရိုးမပြုရပါ။

(မှတ်ချက် ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ တိဇကာယ, စတုဇကာယနှစ်ပါးသာ ဖြစ်၍။ အဗျာကတပဒ၌သာ ဧကဇကာယ, ဒွိဇကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယ ..... လေး ပါးလုံးဖြစ်သည်)

တိဇကာယ, စတုဇကာယ ..... ဟုဆိုခြင်း။

(မေး) စတုဇကာယ......ဟုဆိုလျှင် တိဇကာယလည်းပါဝင်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် တိဇကာယ, စတုဇကာယ...... ဟုဆိုပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရုပဘုံ၌ အာဟာရဇရုပ်မဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါရုပဘုံကို ရည်၍ တိဇကာယဟုဆိုသည်၊ ကာမဘုံ၌ လေးပါးလုံးဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်ကာမဘုံကိုရည်၍ စတုဇကာယဟုဆိုပါသည်၊

ပစ္ဆာဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာသေဝနပစ္စည်း။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အာသေဝနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုအာသေဝန ပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာ ကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ၊ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ၊ ဂေါတြဘု မဂ္ဂဿ၊ ဝေါဒါနံ မဂ္ဂဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

(ကဏ္ဍား သမ္မဒါန် အရကောက်အားလုံးအနက္ခရာနှင့်တူ၏)

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝ သာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာသေဝန ပစ္စယေန ပစ္စ ယော၊ (၄၄)

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အာ သေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(ကဏ္ဍား သမ္မဒါန်အရကောက်အလုံးစုံအနက္ခရာနှင့်တူ၏)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝ သာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အနုလောမံဂေါတြဘုဿ—စသည်ဟောကြားခြင်း။

(မေး) ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော .....ဟုဟောတော်မူချင်းကြောင်း

အဗျာကတောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ အာသေဝန ပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၉)

ပုရိမာပုရိမာ ကိရိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အဗျာကတောဓမ္မော ......ကတ္တားကား၊ နောက်နောက်သောကြိယာဇောအဇ္ဈာရုဿအား တပ်သောအဆုံးဇောကြဉ်သော ရှေးရှေးသောကြိယာဇောအဇ္ဈာရုဿ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဌမဇောကြဉ်သောနောက်နောက်သောကြိယာဇောအဇ္ဈာရုဿ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

(တနည်းကား) အဗျာကတောဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် မဟာကြိယာဒုတိယဇောအားတင်သော ပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတင်သောဆဋ္ဌဇော၊

မဟာကုသိုလ်ကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတင်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတင်သော မဟာကြိယာပဌမစွေး၊ မဟာကုသိုလ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခုအားတင်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတင်သော မဟာကြိယာတတိယစွေး၊

သမာပတ္တိဝီထိ၌နောက်နောက်သော မဟာကုသိုလ်ကြိယာအားတင်သော ရှေးရှေးသောဇောတူမဟာကုသိုလ်ကြိယာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဇော မဟာကုသိုလ်ကြိယာကိုးခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

အာသေဝနပစ္စယေန ......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အာသေဝန, အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, နတ္ထိ, ဝိဂတ ၆ါးခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာသေဝနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြင့်သော ရှိ၏၊

(မှတ်ချက်၊ ။အရကောက်ကြီး၌ ......အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ .....ဟုဆို၏။ ..... အာသေဝန, အနန္တရ(လ)ဝိဂတ .... ဟုဆိုမှဆိုရိုးအစဉ်ကျ၍ သင့်မည်)

အာသေဝနပြီး၏။

ပါဠိလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အနုလောမံဂေါတြဘုဿ - ဝေါဒါနဿနှာ တော်ကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း၊

ကမ္မပစ္စည်း။

အာသေဝနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထို၌တွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထို၌တွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟာန်ကား။

ကုသလာစေတနာကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)
ကုသလာစေတနာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလာခန္ဓာ ..... ကဏ္ဍားကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်ကြေဝိသ၌ယှိသောစေတနာပစ္စည်းတရားရ၏။

• ကုသလသာခန္ဓသာ ..... သမ္ပဒါန်ကား ကုသိုလ်ကြေဝိသ,စေတနာကြည်သောစေသက္ကတ်သ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(မြေ) အနုလုံနှင့် ဝေါဟာရသည် မဟာကုသိုလ်အချင်းချင်းဖြစ်ကြကုန်သော်လည်း၊ အနုလုက တောဘူမကသင်္ခါရကိုအာရုံပြု၍ ဂေါတြဘု က နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလေရကား။ အာရုံပြားသောကြောင့် အာသေဝန သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုရာသလော ..... ဟူသောယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့်၊ အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ ..... ဟုဟောတော်မူ ရပြန်ပါသည်။

(အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ ..... ၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ)

ဂေါတြဘုနှင့်မဂ်, ဝေါဒါန်နှင့်မဂ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြုကြကုန်၍ အာရုံပင်တူငြားသော်လည်း ဖြစ်ရာဘုံအားဖြင့် မတူကွဲပြားထူးခြားလေသောကြောင့်၊ အာသေဝနသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုရာလေသလော ဟုယုံမှားသံသယကိုပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့် ..... ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿ, ဝေါဒါနံမဂ္ဂဿ ..... ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသည်၊

ကမ္မပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ကမ္မ, သဟဇာတ, အညမညာ, နိဿယ, အာဟာရ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော (၄၄) သဟဇာတာ,နာနာက္ခဏိကာ။

သဟဇာတာကုသလာစေတနာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော။

နာနာက္ခဏိကာကုသလာစေတနာ ဝိပါကာနံခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ ကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

သဟဇာတကမ္မဖြစ်အံ့။ ကုသလောဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောစိတ်၌ယှဉ်သောစေတနာပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား။ ကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကမ္မပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ကမ္မ, သဟဇာတ, နိဿယ, အာဟာရ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(မှတ်ချက်၊ ၊ဖိုလ် အာသေဝန ပစ္စည်းထိုက်ကြောင်းအဆုံးအဖြတ်ကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ"၌ရှုသားတော်မူကြပါကုန်)

အဘယ်ကမ္မပစ္စည် ရကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) ကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဒ၌၊ ပဒသုံးချက်, ပဒါဝသာနခုနစ်ချက်ယှိရာ၊ အဘယ်ဝါရ၌ အဘယ်ကမ္မပစ္စည်းရသင့်ကြောင်းကို ညွှန်းပြပါ။

။(ဖြေ) ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနသုံးပါးယှိရာ၊ကုသလပဒါဝသာန, ကုသ

နာနာက္ခဏိကကမ္မဖြစ်ဒွံ၊ အဗျာကတောဓမ္မော ......ကဗ္ဗားကား၊ ကုသလဝိပါက်ဧကူနတိံသ နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားထင်သော အတိတ်ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ၌ယှဉ်သောစေတနာပစ္စည်းတရားချက်၊

(တနည်းကား) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု,မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု,မဟာဝိပါက်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောတိဟိတ်ဩမက, ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ခုနစ်ခု နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ဒွိဟိတ်ဩမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်စေတနာ(လ)ပဌမဈာန်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ်စေတနာ၊

လာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌ သဟဇာတကမ္မတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌တမူကား၊ သဟဇာတကမ္မ နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန,အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ အကုသလပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌ သဟဇာတ ကမ္မတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊ အဗျာကတပဒါဝသာန .... ၌တမူကား သဟဇာတကမ္မ,နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပါးစုံကိုရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးတည်းသာ ယှဉ်ရာ၊ အဆိုပါ အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတကမ္မတပါးတည်းကို သာရအပ်ပါသည်၊

သဟဇာတာ .....ဟုမဆိုရခြင်း။

(မေး). ကုသလပဒ, ကုသလပဒါဝသာန၌ သဟဇာတ ကမ္မတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါလျှင် သဟဇာတာကုသလာစေတနာ.....ဟုဟော

အာကာသာ နဉ္စာယတနဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အာကာ သာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်စေတနာ (လ) နေဝသညာနာသညာယတနဝိ ပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်စေ တနာ၊

သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စေတနာ (လ) အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်ကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတ ရားချည်း၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါနိကား၊ ကုသလဝိပါက်ကျေနတိ်သ နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း၊

ကမ္မပစ္စယေန.... ကရိုဟ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတင်ကောင်း သော ကမ္မ အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ ဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စ ယသတ္တိတို့တွင် ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသချည်း၊

ကမ္မပြီး၏။

တော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါသော...... အဘယ့်ကြောင့် အဗျာကတပဒါ ဝသာနန္ဒကဲ့သို့ "သဟဇာတာ" သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်းဟောကြားတော်မမူ ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာနန္ဒ သဟဇာတ, နာနာက္ခဏိက နှစ်မျိုး ဝေဘန်ဘိသကဲ့သို့၊ကုသလပဒါဝသာနန္ဒဝေဘန်ခြင်းမယှိသောကြောင့် "သဟဇာတာ" သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်း ဟောကြားတော်မမူခြင်း ဖြစ်ပါ သည်၊

ကုသလာစေတနာသမ္ပယုတ္တကာနန္တိ ဧတ္ထ သဟဇာတနာနာက္ခဏိက ဝိဘာဂဿ အဘာဝတော သဟဇာတာတိ န ဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇-၈)

ကုသလာစေတနာသမ္ပယုတ္တကာနန္တိ ဧတ္ထ....ဟူသောပါဌ်၌၊ သဟ ဇာတနာနာက္ခဏိကဝိဘာဂဿ၊ သဟဇာတကမ္မ, နာနာက္ခဏိကကမ္မ ကိုဝေဘန်ခြင်း၏၊အဘာဝတော၊ မယှိခြင်းကြောင့်၊ သဟဇာတာတိ၊ ဟူ၍၊ နဝုတ္တာ၊ မိန့်ဆိုတော်မမူအပ်၊

အဗျာကတပဒါဝ သာနှင့် သဟဇာတာဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ကုသလပဒါပ သာနှင့် သဟာဇာတာသဒ္ဒါ ကိုမိန့်ဆိုတော်မမူ အပ်ပါပဲးသျက်၊အဘယ် ကြောင့် အဗျာကတပဒါဝသာနှင့် .... သဟဇာ တာ ကုသလာစေတနာ...... ဟုသဟာဇာတာ သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်းဟော ကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာနှင့် သဟာဇာဘာကမ္မ, နာနာက္ခဏိက ကမ္မ နှစ်ပါးကိုဝေဘန်ပိုင်းခြား ဟော ကြားတော်မူအပ်သောကြောင့် ..... သဟာဇာတာ သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်းဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေပနသောဝိဘာဂေ ဝါအတ္ထံ၊ တသ္မာ တဏ္ဍဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၇-၁၀)

ပန၊မူလဝါကျ၊ဆန့်ကျင်ဘက်၌၊ ဒုတိယထောက်ချင့်၊အသင့်ပြဖွဲ့၊ အဗျာ ကတဝိသဇ္ဇနေ၊အဗျာကတ၏ အဖြေ၌ သောဝိဘာဂေါ၊ ထိုသဟာဇာ က ကမ္မနာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပါးဝေဘန်ပိုင်းခြားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ၊ ယို၏၊ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊တတ္ထ၊ထို အဗျာကတဝိသဇ္ဇနာ၌၊ ဝုတ္တာ၊ဟောကြား တော်မူအပ်ကုန်၏။

(မှတ်ချက်၊ ၊ယခုခေတ်ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာစာမူ၌ "အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေနပန" ဟုပါရှိ၍၊ အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေပန ဟုပါရှိသင့်၏၊ န-သဒ္ဒါမပါသင့်ပေ)

စေတနာဝဏ္ဏုသာ ... ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပဋိသန္ဓိ ဘဇောဝိပါကာဗျာကဘာစေတနာ (လ) ကဋတ္တာဝ ရူပါနံ ကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော ....ဟူသောဒေသနာဖြင့်ပြီးကောင်းပါလျက် အဘယ်ကြောင့် စေတနာဝဏ္ဏုသကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟုဟော တော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေအခါ ဟဒယဝတ္ထုသည် နာမ်တရားဘို့အားသဟာဇာ တ-စသောပစ္စည်းတပ်၏၊ထိုသို့ပင်တင်သော်လည်း၊စေတနာသည် ဟဒ ယဝတ္ထုအားကမ္မပစ္စည်းတပ်သည်အဖြစ်ကို သိစေလိုသောကြောင့် .....စေ တနာဝတ္ထုသကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော...... ဟုဟောကြားတော်မူရပြန်ပါ သည်၊

စေတနာဝတ္ထုဿာတိကိဉ္စာပိပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝတ္ထုပတိဋ္ဌိတာအရူပဓမ္မာ ဝတ္ထုပစ္စယာဝတ္တန္တိ၊စေတနာပနဝတ္ထုဿာပိပစ္စယောတိဒေသေတုံဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၇-၁၁)

စေတနာဝတ္ထုဿာတိဣဒံ၊ ဟူသည့်စကားကို၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ ဝတ္ထုပတိဋ္ဌိတာ၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍ တည်ကုန်သော၊ အရူပဓမ္မာ၊ နာမ်တရားတို့သည်၊ ဝတ္ထုပစ္စယာ၊ ဟဒယဝတ္ထုဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းကြောင့်၊ ကိဉ္စာပိဝတ္တန္တိ၊ အကယ်၍ကားဖြစ်ကြပါကုန်၏၊ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်ကြပါကုန်သော်လည်း၊ စေတနာ၊ စေတနာသည်၊ ဝတ္ထုဿာပိ၊ ဟဒယဝတ္ထုအားလည်း၊ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ ၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒေသေတုံ၊ ပြခြင်းငှာ၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

(မှတ်ချက်။ ယခုခေတ် ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာစာမူ၌ .... ဝတ္ထုံပစ္စယာ ... ဟုပါရှိ၏။ ဝတ္ထုပစ္စယာ ဟုပါရှိမှမှန်မည်၊ နိဂ္ဂဟိတ်မပါသင့်)

ကမ္မဝိဘင်္ဂဝါရ အဖွင့်ပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စည်း။

ကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိပါကပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိပါကပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်သည်း၊ အဗျာကတပဒအားဖြင့်တပါးသာ၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

ဝိပါကာဗျာကတောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော၊ တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတောဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော၊ တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿ ကဋတ္တာစရူပါနံဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုပါဒ)

ပဝတ္တိအခါ၊ အဗျာကတောဓမ္မော ...... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်းချင်းနှာမကျွန်သောစိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ စေအဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန်သော ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ စေအဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဝိပါကပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ဖြစ်ရကတာပ်ကောင်းသော ဝိပါက, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပါကသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၊အဗျာကတောဓမ္မော ...... ကတ္တားကား၊အချင်းချင်းအားရင်း၊အချင်းချင်းနှာမကျွန်သောကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သောပဋိသန္ဓေကျနဝိသ စေပဥ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနှာမကျွန်သော ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတသဿမ္ပယုတ္တ ... သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနပ်ီသ စေတဥ္စ တိ 'သ အဗိတ်အဗိတ်နာမကၡန္ဓာကရုပ္ပာဒုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဝိပါကပစ္စယေန ....ကရိုက်းကား၊တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော ဝိပါက, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပါကသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဝိပါကပြီး၏။

အာဟာရပစ္စည်း။

ဝိပါကပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အာဟာရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုအာဟာရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၌ တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ကုသလာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော ... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်စေတိသ စေအဥ္စတိ 'သ၌ယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ် နာမ် အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်စေတိသ စေအဥ္စတိ 'သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန ...... ကရိုက်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ,

ကမ္မ,ဣန္ဒြိယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ၊ဟောဟာန်ကား။

ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော (၃၈)

ကုသလာ အာဟာရာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော … ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသင်္ခ ယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ်နာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ …..သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန …..ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာဟာရ,အဓိပတိ,သဟဇာတ, နိဿယ, ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ၊ဟောဟာန်ကား၊

ကုသလောဓမ္မော ကုသလဿစ အဗျာကတဿစဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ကုသလာအာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော……ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသင်္ခ ယှဉ်သောနာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

ကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါနိကား။ ကုသိုလ်ကေ ဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာဟာရပစ္စယေန ...... ကရိုဟ်းကား။ တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ်ကောင်းသောအာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ၈စ်ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌။ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အကုသလာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန။

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၈၉)

အကုသလာ အာဟာရာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၉၀)

အကုသလာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(အကုသလပဒ(၃)ချက်ကိုလည်း၊ ကုသလပဒ(၃)ချက်ကိုနည်းမှီ၍ ဟောပါလေ)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌ တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါ ပဋ္ဌာနအားဖြင့်တပါးသာ။ ။ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

နာမ်အာဟာရဖြစ်အံ့၊ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံ သကြိယာဝိသဉ္စယ်သော နာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံ သကြိယာဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟ တပ် ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ကမ္မ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့နှစ်ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ အဗျာကတော ဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သောပဋိသန္ဓေကျနှစ် ဝိသ စေပဉ္စတိံ သဉ္စယ်သော နာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါန်ကား။ ပဋိသန္ဓေကျနှစ်ဝိသ စေပဉ္စတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ် ကောင်းသောအာဟာရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ကမ္မ, ဝိပါက,

ဈာနိန္ဒြိယ,သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ရုပ်အာဟာရဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတောဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ ကလာပ်တူ, ကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အားတပ်သော ဩဇာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကလာပ်တူ,ကလာပ်ပြား ဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာဟာရပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ ထမြိုင်းကပ်တင်ကောင်းသော အာဟာရ,အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အာဟာရပြီး၏။

ဣမဿကာယဿ အရကောက်ပုံ။

(မေး) ဣမဿကာယဿ ... ဟူသောပါဠိအရ၊ အဘယ်တရားကို ကောက်ယူရကြောင်းဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) လေးပါးသောရုပ်အစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဤလေးပါးသော မဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သော ရူပကာယတွင် ဇနက၏ အစွမ်းအားဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ကို ဥပထမ္ဘက၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကြွင်းသောတိဇရုပ်ကို ဣမဿကာယဿ အရကောက်ယူရပါသည်။

ဣမဿကာယဿာတိဣမဿ စတုသန္တတိဝသေနပဝတ္တဿစာတုမဟာဘူတိကကာယဿအာဟာရသမုဋ္ဌာနဿဇနကဝသေနသေသဿဥပထမ္ဘကဝသေနအာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၇-၁၅)

ဣမဿကာယဿာတိ ..... ဟူသည်ကား၊ စတုသန္တတိဝသေန၊ လေးပါးသောရုပ်အစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တဿ၊ ဖြစ်သော၊ ဣမဿ စာတုမဟာဘူတိကကာယဿ၊ ဤမဟာဘုတ်လေးပါးကိုမှီ၍ ဖြစ်သော ရူပကာယတွင်၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာနဿ၊ အာဟာရဇရုပ်အား၊ ဇနကဝသေန၊ ဖြစ်

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း॥

အာဟာရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ၊ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

ကုသလာဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော..... ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်၌ရှိသော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာဟုဆိုအပ်သောနာမ်ဣန္ဒြေရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဇောစိတ်စေတသိက် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ... ကရိယာကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, အာဟာရ, ဈာန, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့နှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

စေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ သေသဿ၊ အာဟာရဇရုပ်မှကြွင်းသော တိဇရုပ်အား၊ ဥပတ္ထမ္ဘကဘာဝေန၊ ထောက်ပံ့ ခိုင်စေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အာဟာရပစ္စယေန၊ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊

ဤအလို ဣမဿကာယဿ..... ဟူသောပါဌ်အရ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိက ကာယ......ကိုကောက်ယူရမည်ဟုဆိုလိုသည်၊

ဣမဿကာယဿနှစ်ပါးအထူး॥

(မေး) ပဋ္ဌာနပါဠိဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဟောတော်မူအပ်သော..... ဣမဿ

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

ကုသလာ ဈာနင်္ဂါ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော......ကုသိုလ်တရားသည်၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ ...ဋ္ဌဖြစ်သောအခါ။ ကုသိုလ်ဈာန်တို့သည် စေတသိကဈာန်ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော ဈာန်အင်္ဂါ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ......သင့်ဒါန်ကား။ ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇ ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

ဈာနပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထသော ဈာနင်္ဂါဟုခေါ်သော ဈာန်ငါး, ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဒုက္ခ, ဥပေက္ခာ, ဧကဂ္ဂတာ ခုနစ်ပါး အင်္ဂါ သတ္တိတို့တွင် ဈာန သတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိရှိသည်ရှိ၏၊

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ကုသလာ ဈာနင်္ဂါ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော......ကုသိုလ်တရားသည်၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ကုသိုလ်ဈာန်တို့သည် စေတသိကဈာန်ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော ဈာန်အင်္ဂါ ပစ္စည်းတရားရှိ၏။

ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ......သင့်ဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ကော ဝိသ စေတသိကသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

ကာယဿ..... ဟူသောပါဠိနှင့်၊ အာဟာရပစ္စယ၏ ဝါရ၌ ဟောတော်မူအပ်သော၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ..... ဟူသောပါဠိတို့ မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း၊

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်း သော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, အာဟာရ, ဈာန, မဂ္ဂ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိ ဟုဆိုအပ် သောသတ္တိဝိသေသရှေ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏. အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝ သာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလောခန္ဓော အကုသလဿခန္ဓဿ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အကုသလာ ဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလောခန္ဓော .....ကဏ္ဍားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတက္ကုစိတ်၌ယှဉ်သော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာနာမ်ဣန္ဒြေငါးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

(မြေ) ပဋ္ဌာနာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ရူပဿကာယဿ ..... ဟူသောပါဌ်၌ အရ၊ ပဋိသန္ဓေ အစရှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီ သို့ရောက်သောကေဇကာယ, ဗွိဇကာယ, တိဇကာယ, ဥတုဇကာယတို့ ကိုကောက်ယူရပါသည်၊

အာဟာရဝိဘင်္ဂပါ၌ ရူပဿကာယဿ.....ဟူသောပါဌ်၌ အရ၊ ဇနက၏ အစွမ်းအားဖြင့် အာဟာရဇရုပ်၊ ဥပတ္ထမ္ဘက၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကြွင်း သောတိဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ .... ကိုအရကောက် ရပါသည် ဤကဲ့သို့သုံးကြပါသည်၊

အဘာဟာရဝိဘင်္ဂဝါရ အဖွင့် ပြီး၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ဒသ စေသတ္တဝိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၏။

(ကရိုဏ်းပါဠိအရကောက် ကုသလပဒနှင့်တူ၏)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အကုသလာ ဈာနင်္ဂါ ဝိစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ဈာန ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၉)

အကုသလာ ဈာနင်္ဂါ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဝိစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(ကုသလပဒ ..... ကိုနည်းမှီ၍ အရကောက်ဆိုရိုးပြုရာသည်)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော (၉၀)

ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ဈာနင်္ဂါ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဘယ်ဈာနပစ္စည်းရသင့်ကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) ဈာနဝိဘင်္ဂပါဠိပဒသုံးချက်တို့၌၊ အဘယ်ဈာနပစ္စည်းကိုရသင့်ကြောင့်ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလပဒ, အကုသလပဒ၌၊ သဟဇာတဈာနပစ္စည်းတပါးတည်းကိုသာ ရအပ်၏။ အဗျာကတပဒ၌ သဟဇာတဈာန, ပုရေဇာတဈာန, ရူပဇီဝိတဈာန သုံးမျိုးလုံးကိုရအပ်ပါသည်၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ဣန္ဒြိယာသမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။

စက္ခုန္ဒြိယံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သောတိန္ဒြိယံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ၊ ဃာနိန္ဒြိယံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ၊ ဇိဝှိန္ဒြိယံ ဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ၊ ကာယိန္ဒြိယံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

သဟဇာတိန္ဒြိယဖြစ်အံ့၊ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော ဝိပါကာ် ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ ဧအဋ္ဌတိံသ ဋ္ဌိယိသော နာမ်ဣန္ဒြေ ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿခန္ဓဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါကာ်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ ဧအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ... ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အာဟာရ, ဈာန, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့လေး ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ အဗျာကတောဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တပ်သောပဋိသန္ဓေကျေနဝီသ, စေပဉ္စတိံသဋ္ဌိယိသော နာမ်ဣန္ဒြေ ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿခန္ဓဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနဝီသ စေပဉ္စတိံသ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ...... ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အာဟာရ, ဈာန, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့သုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပုရေဇာတိန္ဒြိယဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတောဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ စက္ခု, ဝိညာဉ်ငါးအားတပ်သော မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့်

သုံးပါးသောစကျွဖြွေ့ဘို့တွင် မဏ္ဍိမာယုကဖြစ်၍ ရှေးဦးအစ အတီတဘာ ဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောစကျွဖြွေ့၊ (လ)ကာယိန္ဒြေပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတသဘာဝဓမ္မသော...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ခွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ် သဗ္ဗ စိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်ခုနစ်ခုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာန္ဒြိယပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ဈာန္ဒြိ ယ, နိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် ဈာန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဖြစ်ဇွဲ၊ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ ကလာပ် တူကမ္မဇရုပ်ကိုးခုအားတပ်သောရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတသဘာဝဓမ္မသော......သမ္ပဒါန်ကား၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော က လာပ်တူကမ္မဇရုပ်ကိုးခုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာန္ဒြိယပစ္စယေန ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ဈာန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာန္ဒြိယသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဈာန္ဒြိယပြီး၏။

ဈာနပစ္စည်း။

ဈာန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဈာန ပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဈာနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်သည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံး ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထို ကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာ န, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဈာနပစ္စယေနပစ္စယော (၈၀) ကုသလာနိဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံဈာန ပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဂီဒ)

ကုသလာ ဓမ္မာ...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်ကြောင့်သာ, စေအစ္စတိ သဉ္စိယိသော ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ဝေဒနာဟုဆိုအပ်သောဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊
ကုသလဿဓမ္မဿ— သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ကြောင့်သာ စေအစ္စတိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန ကဒိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရပ်တပ်ကောင်းသော ဈာန, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ်, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ အဝိဂတ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော (၁၁)

ကုသလာ နီဈာနင်္ဂါနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော ......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကြောင့်သာ စေအစ္စတိ သဉ္စိယိသော ဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊
အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ....သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊
ဈာနပစ္စယေန ....ကဒိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရပ်တပ်ကောင်းသော ဈာန, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ်, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၁၂)

ကုသလာ နီဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ကုသိုလ်ကြောင့်သာ စေအစ္စတိ သဉ္စိယိသော ဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါနံကား၊ ကုသိုလ်ဇော ဝိသ ဓေအဇ္ဈတ္တိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပိဏ္ဍဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဈာန,သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဟူ၍ခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာနံ,အဗျာကတပဒါဝသာနံ, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနံ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှိ၏ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(အကုသလပဒသုံးချက်ကို ကုသလပဒနည်းမှီ၍ဟောလေ)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော။
(၈၈)
ဝိပါကာဗျာကတာနိကိရိယာဗျာကတာနိဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဈာနပစ္စယေနပစ္စယော။
ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာနိဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံဈာနပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

ပဝတ္တိအခါအဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား၎င်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အား၎င်း တပ်သောနေ့ပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောဝိပါက်ဆဲ့ခြီသ ကြိယာဝိသ စေအဉ္စတိ သဉ္စယှဉ်သောဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရှ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား၊ နေ့ပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောဝိပါက်ဆဲ့ခြီသ ကြိယာဝိသ စေအဉ္စတိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏။

ဈာနပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်းသော ဈာန, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား၎င်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အား၎င်း တပ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ကြွနဝိသ စေပဉ္စတိ သဉ္စယှဉ်သော ဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရားရှ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကြွနဝိသ စေပဉ္စတိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏။

ဈာနပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်းသော ဈာန, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှ၏။

ဈာန်ပြီး၏။

မဂ္ဂပစ္စည်း။

ဈာနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုမဂ္ဂပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံ့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၊ အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံ့သော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)
ကုသလာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါ ၃)

ကုသလော ဓမ္မော......ကကြားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ပညာ၊ ဝိတက်၊ ဝိရတီသုံးခု၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ.....ဟူသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿ ဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

မဂ္ဂပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟ တင်ကောင်းသော မဂ္ဂ၊ ဟေတု၊ အဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဈာန၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင်မဂ္ဂသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာန။

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၉)
ကုသလာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါ ၃)

ကုသလော ဓမ္မော.......ကကြားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

မဂ္ဂပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထဝရဟာတင်ကောင်းသော မဂ္ဂ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, ဈာန, ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၃၁)

ကုသလာ နိမဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ မဂ္ဂ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော...... ကုသိုလ်တရားကား၊ သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရား၏၊

ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဇော ဝိသေသအဖွင့်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

မဂ္ဂပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထဝရဟာတင်ကောင်းသော မဂ္ဂ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, ဈာန, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၃၄)

အကုသလာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေအဖွင့် သဉ္ဇယ်ရှိသော ဝိတက်, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ, မဂ္ဂင်တရားကိုယ်လေးပါးပစ္စည်းတရား၏၊

အကုသလဿဓမ္မဿ ....သမ္ပဒါနံကား၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ပါသော, စေတနာ ဝိသာ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရဲ့၏၊

မဂ္ဂပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား။ (ကုသလပဒကရိုဏ်းပါ၌အရကောက်နှင့်အလုံးစုံတူ၏။ အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့ကိုလည်း ကုသလပဒနည်းဖြင့် ကောက်လေ)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ။ ။ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၁၁)

ဝိပါကာဗျာကတာနိ ကိရိယာဗျာကတာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုပါဒ)

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ဝိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော သဟိတ်ဝိပါက် ကြောဝိသ သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ၌ယှဉ်သော မဂ္ဂင်တရား ကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရဲ့၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါနံကား။ သဟိတ်ဝိပါက်ကြောဝိသ သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရဲ့၏၊

မဂ္ဂပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား။ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်းသော မဂ္ဂ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, ဈာန, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့သုံးပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြင့်သည်သာရဲ့၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တပ်သော သဟိတ်ဝိပါက် သတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ၌ယှဉ်သော ပညာ, ဝိတက်, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ .... ဟူသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရဲ့၏၊

အဗျာကတကသသခန္ဓဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ သဟိတ်ပဒ္ဒိသန္တေသတ္တရသ စေပဋ္ဌတိ သ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယပုဒ်တရား၍။

မဂ္ဂပစ္စယော .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထသောရဟာ တပ်ကောင်းသော မဂ္ဂ ,ဟေတု. သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, ဈာန သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဟူ၍ တဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

မဂ္ဂပြီး၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်နောက် အခြားမဲ့၌၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုသမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်သည်း၊ ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ၊ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ခန္ဓော ကုသလဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလပဒ၊

အကုသလော ခန္ဓော အကုသလဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၃)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(ကုသလပဒ, အကုသလပဒ .... အရကောက်ကို သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ)

အဗျာကတပဒ၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၄၄)

ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား တပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန...... ကရိယာကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော သမ္ပယုတ္တ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သမ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား တပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနဝီသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနဝီသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ...... ကရိယာကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော သမ္ပယုတ္တ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သမ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

သမ္ပယုတ္တပြီး၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၊ အဗျာကတပဒ ဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော (88) သဟဇာတံ ပစ္ဆာဇာတံ၊

သဟဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(ကုသလပဒ ... ၌ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ် နှစ်ပါးယှိရာ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ကို သဟဇာတအတိုင်းကောက်။ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်ကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်းကောက်)

အကုသလပဒ၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (88) သဟဇာတံ၊ ပစ္ဆာဇာတံ၊

သဟဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ) (နည်းတူကောက်လေ)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တို့သော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော
(၄၄) သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ၊

သဟဇာတာဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာခန္ဓာ ကဋတ္တာရူပါနံဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ခန္ဓာဝတ္ထုဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဝတ္ထုခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပုရေဇာတံ စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။ သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော ဃာနာယတနံဃာနဝိညာဏဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော ဇိဝှါယတနံဇိဝှါဝိညာဏဿဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ ကာယာယတနံကာယဝိညာဏဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော

ပစ္ဆာဇာတာ ဝိပါကာ ဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿကာယဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနု၀၊၃)

သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ပုံ။ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ...... ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့၏စုတိစိတ်ကြဉ်သော ဝိပါက် ဗာဝီသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရှ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား။ ဝိပါက်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏,၊

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတမ်ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ္တ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါအဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ကဋတ္တာရုပ်အား တင်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ ပန္နရသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အပေါင်း

နာမက္ခန္ဓာအချင်းချင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသ စေ ပဝတ္တိ၌သ အဗျာကတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသမ္ဗန္ဓ.....သမ္ပဒါနကား၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသ,စေပဝတ္တိ၌သ အဗျာကတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန..... ဟုရိုက်ကား၊ ဝိပြိုင်နက်ယှဉ်ထားရာတပ် ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ္တ,သဟဇာတ အညမည,နိဿယ,ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိ ဝိသေသရ၏။

(ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်ကိုပုရေဇာတအတိုင်းကောက်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်ကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်းကောက်လေ)

ကုသလာပဒါဝသာန၊

အဗျာကတောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၉)

ပုရေဇာတံဝတ္ထုကုသလာနံခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလပဒါဝသာန၊

အဗျာကတောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

ပုရေဇာတံဝတ္ထုအကုသလာနံခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(ဤနှစ်ချက်လုံးကို ပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်လေ)

ဝိပ္ပယုတ္တပြီး၏။

အတ္ထိပစ္စည်း။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူသည့်၍ အခြားမဲ့၌ အတ္ထိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအတ္ထိပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂပါဠိရင်းတို့သော်ကား၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ,ကုသ

လာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံ သော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာ ကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၉၉)
ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (လ)
ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုလောမ)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊
(၉၉) သဟဇာတံ, ပစ္ဆာဇာတံ
သဟဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စ ယော၊ ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုလောမ)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေ န ပစ္စယော၊ (၉၉)
ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုလောမ)

အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းရကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) အတ္ထိပစ္စည်းကုသလပဒ၌ပဒါဝသာန သုံးပါးတို့တွင်အဘယ် ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကိုရကြောင်းညွှန်းပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) အတ္ထိပစ္စည်း ကုသလပဒ, ကုသလပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာ ကတပဒါဝသာနတို့၌၊ သဟဇာတတ္ထိတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌မူ သဟဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိနှစ်ပါးတို့ကို ရအပ်ပါသည်၊

(ဤ၌ သဟဇာတတ္ထိကို သဟဇာတအတိုင်းအရကောက်၍ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိကိုပစ္ဆာဇာ တအတိုင်းအရကောက်ရသည်)

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးမျိုးယှိရာ၊ အကုသလပဒါဝသာနှ၌၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလော ဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ (လ) ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနု၀၁၂)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

သဟဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ၊

သဟဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနု၀၁၃)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလော ဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ (လ) ဒွေခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော (အနု၀၁၃)

(အကုသလပဒ, အကုသလာပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနနှစ်ပါးတို့၌၊ သဟဇာတတ္ထိဘာပါးတည်းကိုသာရအပ်၍၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌၊ သဟဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိနှစ်ပါးတို့ကိုရအပ်လေ၏။ သဟဇာတတ္ထိကို သဟဇာတအတိုင်းအရကောက်၍, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်းအရကောက်ရာသည်)

အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကိုရသင့်ကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) အတ္ထိပစ္စည်းအဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးယှိရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတတ္ထိ, ပုရေဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ,အာဟာရတ္ထိ,ဣန္ဒြိယတ္ထိ ငါးမျိုးလုံးကိုရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့်သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌၊ ၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ခန္ဓော အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

(၈၈) သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ, အာဟာရံ,ဣန္ဒြိယံ၊

သဟဇာတာဝိပါကာဗျာကတောကိရိယာဗျာကတောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ (လ)ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာ ဗျာကတောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ (လ) ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော·ခန္ဓာဝတ္ထုဿအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ဝတ္ထုခန္ဓာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ဧကံမဟာဘူတံတိဏ္ဏန္နံမဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေမဟာဘူတာဒွိန္နံမဟာဘူတာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ မဟာဘူတာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံကဋတ္တာရူပါနံဥပါဒါရူပါနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ဗာဟိရံ,အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ,ဥတုသမုဋ္ဌာနံ အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံတိဏ္ဏန္နံမဟာဘူတာနံ (လ)ဒွေမဟာဘူတာဒွိန္နံမဟာဘူတာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ မဟာဘူတာကဋတ္တာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပုရေဇာတံ၊အရဟာစက္ခုံအနိစ္စတော,ဒုက္ခတော, အနတ္တတောဝိပဿတိ၊သောတံ,ဃာနံ,ဇိဝှံ,ကာယံ, ရူပေ,သဒ္ဒေ,ဂန္ဓေ,ရသေ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံအနိစ္စတော,ဒုက္ခတော,အနတ္တတောဝိပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာရူပံပဿတိ၊ဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာသဒ္ဒံသုဏာတိ၊

စက္ခာယတနံစက္ခုဝိညာဏဿ (လ) ကာယာယတနံကာယဝိညာဏဿအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနံကိရိယာဗျာကတာနံခန္ဓာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနတို့၌ပုရေဇာတတွင်တပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

ထို့တွင် သဟဇာတတွင်ကိုသဟဇာတအတိုင်း၊ ပုရေဇာတတွင်ကို ပု

ပစ္ဆာဇာတာ ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿကာယဿအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံကဋတ္တာရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့်နှစ်ပါးယှဉ်ရာ၊ကုသလပဒါဝသာန၌၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ကုသလဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ၊

သဟဇာတောကုသလောဧကောခန္ဓောစဝတ္ထုစတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ (လ) ဒွေခန္ဓာစဝတ္ထုစဒွိန္နံခန္ဓာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာအဗျာကတဿဓမ္မဿအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၆၈) သဟဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ,အာဟာရံ,ဣန္ဒြိယံ၊ သဟဇာတာကုသလာ ခန္ဓာစ မဟာဘူတာစ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာကုသလာ ခန္ဓာစ ကဗဠီကာရော အာဟာရောစ ဣမဿကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ရေဇာတအတိုင်း၊ ပစ္ဆာဇာတပ္ပိုက်ကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်း၊ အာဟာရပ္ပိုက်ကို ရုပ်အာဟာရအတိုင်း၊ဣန္ဒြိယပ္ပိုက်ကိုရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေအတိုင်းအရကောက်ရာသည်၊

(မေး) ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသလပဒါဝသာန၌ သဟဇာတတ္ထိ,ပုရေဇာတတ္ထိနှစ်ပါးတို့ကိုရအပ်၍၊အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတတ္ထိ,ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ,အာဟာရတ္ထိ,ဣန္ဒြိယတ္ထိလေးပါးတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊

ပစ္ဆာဇာတာကုသလာခန္ဓာရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿကဋတ္တာရူပါနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာနကို၊ သဟဇာတပုရေဇာတမိဿက နိဿယကအတိုင်းကောက်၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတ, ပစ္ဆာဇာတအာဟာရ မိဿက, ပစ္ဆာဇာတဣန္ဒြိယမိဿကဟူ၍ သုံးပါးယှဉ်ရာတွင်၊ သဟဇာတကို သဟဇာတ အတိုင်းကောက်လေ)

ပစ္ဆာဇာတအာဟာရမိဿကဖြစ်ပုံ၊ ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ..... ကတ္တားကား၊ ဂုဋ္ဌောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော တိဇ,စတုဇကာယအား၊ ကလာပ်တူတပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ နောက်ဖြစ်သောကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဂုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ဩဇာပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဂုဋ္ဌောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော တိဇ,စတုဇကာယပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

အတ္ထိပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အတ္ထိ, အဝိဂတနှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အတ္ထိသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ ရှိ၏။

ပစ္ဆာဇာတဣန္ဒြိယမိဿကဖြစ်ပုံ၊ ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ..... ကတ္တားကား၊ ဂုဋ္ဌောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ကမ္မဇကာယအား၊ ကာလတူ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ နောက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဂုဋ္ဌောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာန၌၊ သဟဇာတတွဲ, ပစ္ဆာဇာတတွဲ, အာဟာရတွဲ, ဣန္ဒြိယတွဲလေးပါးတို့ကိုရအပ်ပါသည်။

(အကုသလာဗျာကတပဒ၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ)

အဗျာကတသဘာဝမှသာ .....သမ္ပဒါနိကား၊ ဝုဋ္ဌောမနေသော ဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစ ယှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြည်သောကမ္မဇကာယပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏ ။

အတ္ထိပစ္စယေန .....ကရိယာကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အတ္ထိ, အဝိဂတ ၅၂နှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အတ္ထိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိသော သာရ၏ ။

အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်နှစ်မျိုးယှိရာ၊အကုသလပဒါဝသာန၌၊ ၊ဟောဟာန်ကား၊

အကုသလောစအဗျာကတောစမှာအကုသလသဘာဝမှသာ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၄၄) သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ၊

သဟဇာတောအကုသလောဧကောခန္ဓောဝတ္ထုစတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ (လ) ဒွေခန္ဓာစဝတ္ထုစဒွိန္နံခန္ဓာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလောစအဗျာကတောစမှာအဗျာကတသဘာဝမှသာ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄) သဟဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ,အာဟာရံ,ဣန္ဒြိယံ၊

သဟဇာတာအကုသလာခန္ဓာစမဟာဘူတာစစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာအကုသလာခန္ဓာစကဗဠီကာရောအာဟာရောစဣမဿ ကာယဿအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာအကုသလာခန္ဓာစရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ ကဋတ္တာရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(အကုသလာဗျာကတပဒကိုလည်း၊ကုသလာဗျာကတပဒနည်းမှီ၍,ဟောလေ)

အတ္ထိပစ္စည်းပြီး၏။

နတ္ထိပစ္စည်း။

အတ္ထိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ နတ္ထိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။(လ) ဟောဟာန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ နတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၃၉)

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံကုသလာနံခန္ဓာနံ နတ္ထိ ပစ္စယေနပစ္စယော (သံခိတ္တံ) ယထာအနန္တရပစ္စယံဧဝံဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ဝိဂတပစ္စည်း။

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဝိဂတပစ္စယေနပစ္စယော (ဝိဝိ) ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံကုသလာနံခန္ဓာနံ ဝိဂတပစ္စယေနပစ္စယော (သံခိတ္တံ) ယထာအနန္တရပစ္စယံ ဧဝံဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

(နတ္ထိပစ္စည်း၊ ဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူကုန်၏။)

အဝိဂတပစ္စည်း။

ကုသလောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿ အဝိဂတပစ္စယေ နပစ္စယော။ (ဝိဝိ)
အကုသလော ဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံ အဝိဂတပစ္စယေနပစ္စယော(သံခိတ္တံ) ယထာအတ္ထိပစ္စယံဧဝံဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

(အဝိဂတပစ္စည်းသည် အတ္ထိပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူ၏။)

ဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

(ကြွင်းသည့်ဝါရ-စသည်တို့ကို ဂန္ထဂရုအတိဘာသကြောင့်ချုံးအပ်လေပြီ၊ နောက်က ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်တို့ကို နည်းမှီ၍ ဆက်လက်ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်)

နိဂုံး ။

(၁) ကျောနေဗိန္ဒစက္ကသျ၊ သမ္ဗုဒ္ဓြေအနုဟာသယနေ၊
မာဂသိရေဇုက္ခြပက္ခ၊ အဋ္ဌမေဗ်ဝ၀ါသရေ၊

(၂) ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိဌာနမှိ၊ ဇမ္ဗုဒ္ဒီပါဘိဓာနကေ၊
တိဘူမမှိမဏ္ဍတလေ၊ မဟာနေ္တာဏုဏ္ဍကာလယေ၊

(၃) ကောဒသမဂ္ဂဏ္ဍမှိ၊ ဝသတာရဝိတာမယာ၊
နိမ္မိတာပဌ္ဌာန သာရ၊ ဝိဘာဝနိမနောဟရာ၊

(၄) တဒါထျ၊ာမမဟာရဋ္ဌာ၊ ပါကဋောသံဃနာယကော၊
ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိစတုတ္ထ၊ သန္တိပါတဿနာယကော၊

(၅) တထောအဂ္ဂမဟာမဏ္ဍော၊ ဗိဘွန်ဗွန်ဂရုနာမကော၊
သမ္ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌိမံလောဟ၊ မယံဝနိယာဒါယကော၊

(၆) တဿာပိသမ္ဗတရဉာ၊ ၀ိသေသဘရလဍ္ဍနံ၊
ဒိန္နံအဂ္ဂမဟာသိရိ၊ သုခမ္ဖံနာမမုဏ္ဍမံ၊

(၇) ဦးနုအဂ္ဂမဟာမဏ္ဍိ၊ ဝိဘာဝိ ရဋ္ဌသာသနံ၊
ဂတံနိဿာယနိဒ္ဒိလ၊ ကပ္ပေသုဝုမ္ဖိပါ ဘင်၊

(၈) မဟာပုညောဝသမ္ဗတော၊ ရတနတ္တယမာမကော၊
ဦးဘဦးနာမိကောရစာ၊ အဂ္ဂမဟာဒိလဍ္ဍကော၊

(၉) တဿကာလေသမုဏ္ဍဝါ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိနိဋ္ဌရာ၊
တံနိဿာယမြမ္မရဋ္ဌံ၊ ချုဒ္ဒာကမ္ဗိဘိပါကဍ၊

(၁၀) တဒါမရမ္မရဋ္ဌမှိ၊ ပိဋကတ္တယဘာဘကော၊
အာစာနေယျာသမုပ္ပန္နာ၊ သာရုအရိယသမ္မတာ၊

(၁၁) နာနာမဟာရဋ္ဌာရာဇ၊ မဟာမင်္ဂဒယောသုတာ၊
မြမ္မရဋ္ဌမာဂမံသု၊ အညမည်ပိယံဂတာ၊

(၁၂) ပဏ္ဍသသဟာဿာနိ၊ ဓောတေတုဖိနသာသနံ၊
မြမ္မရဋ္ဌေနိပ္ပဋ္ဌဝဋ္ဋာ၊ သဗ္ဗသတ္တာသုခါဝဟ ..... န္တိ၊

(၁-၂ ၃) ဘုရားသျှင်သာသနာတော်တဝက်လဲ့ရန် တနှစ်မျှသာလိုသော(၂၄၉၉)ခု နတ္တော်လွှန်း(၈)ရက် ကြာသပတေးနေ့၌၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ့တင်ရာ(ကမ္ဘာ့အေးသီရိမင်္ဂလာကုန်း မြေ)''ဇမ္ဗုဒ္ဒိပ''အမည်ရသော သုံးထပ်တိုက်ကြီးအလယ်ထပ်၊ အခန်းနံပါတ် (၁၁) ၌၊ (မဏ္ဍိမနိကာယ်

မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မြန်မာဘာသာပြန်ကို ပဋိဝေဒကအမှု ပြုနေဆဲဖြစ်သော အကုန်သည် ရေးသားပြုပြင်စီရင်အပ်သည့်(ပညာယှဉ်တို့၏)မိတ်နှလုံးကိုယူကြိုးနှစ်သက်စေနိုင်သော "ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟဒီပနီအဘိနဝဋီကာ ပဏ္ဏာသနိဿယ(တတိယတွဲ)ကျမ်းကြီးသည် ပြီးစီးပါပြီ၊

(၄) ထိုစဉ်အခါတိုင်းက၊ ယိုဒယားထိုင်းနိုင်ငံတော်မှ ထင်ရှားကျော်စောတော်မူသော (သံဃရာဇာသာသနာပိုင်၏ ကိုယ်စား) ဝပ်ပဋ္ဌမပေါ်ဖြစ် ထိုင်းသံဃနာယက ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစာတွေ့ သန္နိပါတ မဟာဓမ္မသဘင်ကြီး၏ (ပဓာန) နာယကဖြစ်တော်မူပေ၏၊

(၅) ထိုယိုးဒယားထိုင်းနိုင်ငံတော်မှ(ဖီးမာရှယ်,ပိဗူလ်သွန်ခွန်ဂရမ်အမည်ရှိသော နန်းရင်းဝန်ကြီးသည် ကြေးဆင်းတု-ဘုရားဆင်းတုရုပ်ပွားတော်တဆူကိုလည်း (ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုသို့)အပ်နှင်းတော်မူလေ၏၊

(စာသည်ဤဖြင့် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာသဘင်ဆင်ယင်ကျင်းပရန်-ငွေ တသိန်းခြောက်သောင်းနှစ်ထောင်လှူဒါန်းခြင်းစသည်တို့ကိုဆည်းသည်)

(၆) ထိုယိုးဒယားထိုင်းနန်းရင်းဝန်ကြီးဖီးမာရှယ်ပိဗူလ်သွန်ခွန်ဂရမ်အားလည်း၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးက မွန်မြတ်သော "အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ" မည်သော အထူးဆုံးဘွဲ့တံဆိပ်ကို ပေးအပ်ချီးမြှင့်တော်မူလေပြီ၊

(အပိ-သဒ္ဒါဖြင့် ယိုးဒယားထိုင်းနန်းရင်းဝန်ကြီးနှင့်အတူ လိုက်ပါလာကြကုန်သော ထိုင်းနန်းရင်းဝန်ကတော်ကြီး၊ ယိုးဒယားထိုင်းအရေးယူကြီးငယ်တို့အားလည်း ဘွဲ့တံဆိပ်အသီးသီးပေးအပ်ချီးမြှင့်သည်ကိုဆည်းသည်)

(၇) "ဦးနု" အမည်ရှိသော ပညာရှိမြန်မာနိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ်ကိုအကြောင်းပြု၍၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ဘုရားသျှင်သာသနာတော်ကြီးသည်၊ ကမ္ဘာတခွင်လုံး၌ကြီးကျယ်ထင်ရှားခြင်းသို့ ရောက်ရလေပြီ၊

(၈) ရတနာသုံးပါးကိုမြတ်နိုးသော "အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ" ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ၊ ဒေါက်တာ ဦးဘဦး အမည်ရှိသော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးသည် ကြီးမားသော ဘုန်းသမ္ဘာတော် ရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်ပေ၏၊

(၉) (အကြောင်းကိုဆိုသော်) ထိုပြည့်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး "**အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ**" ဒေါက်တာဦးဘဦးလက်ထက်၌၊ ထူးကဲမွန်မြတ်သော ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာသဘင်ကြီးသည် ထင်ရှားပေါ်ပေါက်ခဲ့လေပြီ၊ ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာသဘင်ကြီးကိုအမှီပြု၍ ပြည့်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် သေးငယ်သော တိုင်းပြည်ပင် ဖြစ်လင့်စေကာ၊ (ကမ္ဘာပေါ်၌) အထူးသဖြင့်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားခဲ့ပေ၏။

(၁၀) ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာဓမ္မသဘင်ကြီးဆင်ယင် ကျင်းပနေစဉ်အချိန်အခါတိုင်းက၊ ပိဋကသုံးပုံ အာဂုမ်ဆောင် "**အသျှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ**" အစရှိသော အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အရိယာ ရဟန္တာဟုသမုတ်အပ်ကုန်သော "**ဇေဘုဆရာတော်**" အစရှိသော သူတော်ကောင်းများထင်ရှားပေါ်ထွက်လာကြလေကုန်ပြီ၊

(၁၁) အမေရိကန်,ဂျာဗ်ိဇလိုဗေကီယား,ရုရှား-အစရှိသောတိုင်းနိုင်ငံကြီး အသီးသီးတို့မှ သမ္မတ,ဝန်ကြီးချုပ် အစရှိကုန်သော ကမ္ဘာ့ကျော်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည်၊ (ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့်) အချင်းချင်း ချစ်ခင်ရင်းနှီးသော မဟာမိတ်အဖြစ်သို့ရောက်ကြကုန်၍၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ အလည်လာရောက်ကြလေကုန်၏၊

(ထိုနိုင်ငံခြားသမ္မတ,ဝန်ကြီးချုပ်စသည်တို့အား၊ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်မှ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာသဒ္ဓါဝတ်ကျေပြွန်စွာ ကြိုဆိုပြုစုသဒ္ဓါခံလိုက်ကြကုန်၏။)

(၁၂) ဘုရားသျှင်၏ သာသနာတော်ကြီးသည်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၌ ထာဝစဉ်တည်တံ့လျက်၊အနှစ်ငါးထောင်တို့ကာလပတ်လုံး၊ ကမ္ဘာသူ,ကမ္ဘာသားအားလုံးတို့၏ ချမ်းသာသုခကိုဆောင်ရွက်ကာ (ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံး၌)ထွန်းလင်းတောက်ပပါစေသား၊ ။ဤသည်ကား နိဂုမ်းကိုပြဆိုရာစကားတချပ်အပြီးသတ်တည်း၊

(သာသနာတော်သက္ကရာဇ် ၂၄၉၉-ခု၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၇-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း(၈)ရက် ကြာသပတေးနေ့ "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ" အဘိဓမ္မာညဝါ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိ (တတိယတွဲ) ကျမ်းကြီးပြီးစီးအောင်မြင်သောအချိန်၌ ကျမ်းပြုဆရာကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရသောရာဇဝင်အဖြစ်အပျက်အကြောင်းမှန်တို့ကို၊ နောက်နှောင်းကာလ ရဟန်းရှင်လူတို့ သိယှကြစိမ့်သောငှါ၊ ဤကျမ်းနိဂုမ်း၌ ထည့်သွင်းဖေါ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသတည်း)။

လက်ပံတန်းမြို့။

" သဒ္ဓမ္မောဇယအဘိဓမ္မောဉာဏဝါတကဏ္ဏာဘိလိ ဆရာတော်ဘုရား "

ရေးသားပုံနှိပ်ပြီးကျမ်းများ။

(၁) ယမကဏ္ဏဝိဘာဝနီ ယမိုက်အောက်ငါးကျမ်းဂဏ္ဌိ (ပဌမတွဲ) ကးပဲထုဖိုး (၂၀)

(၂) ယမကဏ္ဏဝိဘာဝနီ ယမိုက်အထက်ငါးကျမ်းဂဏ္ဌိ(ဒုတိယတွဲ) ကးပဲထုဖိုး (၂၀)

(၃) ဓာတုကထာဝိဘာဝနီ ဓာတုကထာစွယ်စုံ ဂဏ္ဌိကျမ်း (၁၀)
(ဓာတုကထာအရကောက်အကျဉ်းပါသည်)

(၄) မာတိကာဏ္ဏဝိဘာဝနီ မာတိကာစွယ်စုံဂဏ္ဌိကျမ်း (၁၅)
(မာတိကာအရကောက်အကျဉ်းပါသည်။)

(၅) ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်ဇုဂဏ္ဌိ ပဌမတွဲ (၁၅)

(၆) ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိဒုတိယတွဲ(၁၅)

(၇) ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋ္ဌာန်းဆပေါရပဋ္ဌာပေါရဂဏ္ဌိ တတိယတွဲ (၁၅)

(၈) အရဟန္တဝိဘာဝနီ ရဟန္တာပြဿနာ မြန်မာ စကားပြေကျမ်း (၅ ပြား-၅၀)

(၉) ဧကနိပါတ်ဇာတ်အဋ္ဌကထာပါဠိ မြန်မာဘာသာပြန် နိဿယအထူး ပဌမတွဲ (၆)

(၁၀) အထူးပရိတ်ကြီး ပါဠိတော် ဝတ်ရွတ်စဉ် ပရိတ်ပွန်း အမျိုးမျိုး။ (၆-ပြား-၅၀)

(၁၁) အလွယ်ကူဆုံးပါဠိဖတ်နည်း (သီဟိုဠ်-မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်အသံထွက် သုံးမျိုးပါသည်။) (၀-၂၅-ပြား)

ပင်ရင်းဌာန—

ဒေါ်သိန်းသိန်း-နှင့်-ဒေါ်သန်းသန်း

၃၇-လမ်း၊ အောက်လမ်း အမှတ်(၁၀၁) ရန်ကုန်မြို့၊